॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੇ

ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਿਨੀ

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ

ਯਜਿਤਬ੍ਬੰ ਯਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਨਮਿਤਬ੍ਬੰ ਨਮਾਮਹੰ।
ਯਜਨਾਦਜਾਨੁਭਾਵੇਨ, ਅਨ੍ਤਰਾਯੇ ਜਹੰ ਸਦਾ॥

ਯੇਨ ਯਾ ਰਚਿਤਾ ਨੇਤ੍ਤਿ, ਯੇਨ ਸਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤਾ।
ਯੇਹਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਕਤਾ, ਤੇਸਾਨੁਭਾਵਨਿਸ੍ਸਿਤੋ॥

ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਲੀਨਾਲੀਨਾਨੁਸਨ੍ਧਜਾਦਿੰ।
ਕਰਿਸ੍ਸੰ ਜਿਨਸੁਤ੍ਤਾਨੰ, ਹਿਤੰ ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨੰ॥

ਅਪ੍ਪਮੇਯਜਗੁਣੋ **ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਾਜ**ਵੁਯੋ ਭਵੇ।
ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਯੋ, ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਪੂਰਣੋ॥

ਨਾਨਾਰਟ੍ਠਿਸ੍ਸਰਿਸ੍ਸਰੋ, ਸੇਟ੍ਠੋ ਸਾਸਨਪਗ੍ਗਹੋ।
ਪਾਸੰਸਰਾਜਪਾਸੰਸੋ, ਨਰਾਚਿਨ੍ਤੇਯਜਚਿਨ੍ਤਕੋ॥

ਚਿਨ੍ਤਿਤਕਾਰਕੋ ਰਾਜਾ, ਸਿਰਟ੍ਠਿਮਾਲਪਾਲਕੋ।
ਅਜੇਯਜਜੇਯਜਕੋ ਮਹਾਚੇਤਜਾਦਿਕਾਰਕੋ ਸਦਾ॥

ਅਸ੍ਸਾਮਚ੍ਚੇਨ ਬਜਤ੍ਤੇਨ, ਜਿਨਚਕ੍ਕਹਿਤਤ੍ਥਿਨਾ।
ਅਨਨ੍ਤਸੁਤਿਨਾਮੇਨ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰ ਅਭਿਯਾਚਿਤੋ॥

ਕਾਮੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਕਤਾ, ਥੇਰਾਸਭੇਹਿ ਗਮ੍ਭੀਰਾ।
ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਤੁ ਜਾਨਿਤੁੰ, ਜਿਨਪੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦੁਕ੍ਕਰਾ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਯਾਚਿਤਾਨੁਰੂਪੇਨ, ਕਰਿਸ੍ਸੰ ਸਾਦਰੰ ਸੁਣ।
ਸਿਸ੍ਸਸਿਕ੍ਖਨਯਾਨੁਗੰ, ਯੋਤ੍ਤੁੰ ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨਨ੍ਤਿ॥

੧. ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸ ਨਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਯਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਂ ਕਾਤੁਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਵਿਸਯਭੂਤਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸਹਿਤਂ, ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਂ ਏਵ ਵਾ ਸਲੋਕਪਾਲੇਨ ਤਿਲੋਕੇਨ ਸਦਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਨਰੁਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਾਸਨਵਰਂ ਵਿਦੂਹੇਵ ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਤਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਂਜਨਕੇਨ, ਤਂਵਿਜਾਨਕਵਿਦੂਹਿ ਚ ਨਿਯਮੇਤੁਂ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਞ੍ਚ ਕਾਤੁਂ –

‘‘ਯਂ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ, ਸਲੋਕਪਾਲੋ ਸਦਾ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ।
ਤਸ੍ਸੇਤ ਸਾਸਨਵਰਂ, ਵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ੍ਯਂ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ’’ਤਿ॥ – ਪਠਮਗਾਥਮਾਹ।

ਇਮਾਯ ਹਿ ਪਠਮਗਾਥਾਯ “**ਏਤਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਞੇਯ੍ਯ**”ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਕਰਣਵਿਸੇਸਭਾਵੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਏਤੇਨੇਵ ਵਿਸੇਸਕਰਣੇਨ ਏਕਨ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਕਨ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸਾਸਨਵਰਮੇਵ ਨੇਤ੍ਤਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਸਯਂ ਤੇਨੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ** –

‘‘ਏਤਂ ਇਦਾਨਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਹਾਰਨਯਪਟ੍ਠਾਨਵਿਚਾਰਣਵਿਸਯਭੂਤਂ ਸਾਸਨਂ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਤਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਰਂ ਅਗ੍ਗਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਨਿਪੁਣਞਾਣਗੋਚਰਤਾਯ ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਮੇਵਾ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ) ਚ,

‘‘ਏਤਂ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ‘ਸਾਸਨਵਰ’ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਪਠਮਂ, ਤਂ ਇਤਰੇਸਂ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋਤਿ ਸਬ੍ਬਸਾਸਨਮੂਲਭੂਤਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸਯਭੂਤਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਮੇਵਾ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ) ਚ,

‘‘ਇਦਾਨਿ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘ਸਾਸਨਵਰਂ ਵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਨੇਤ੍ਤਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਵਿਸਯਭੂਤਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਮੇਵ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ) ਚ।

ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਸ੍ਸਾਪਿ ਮੂਲਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਸਬ੍ਬਸਾਸਨਮੂਲਭੂਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੇਨਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਨਾਨਾਵਿਧਸਾਧਕਵਚਨਂ ਨਾਨਾਵਾਦਾਨਂ ਅਨੇਕਾਸਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਕਤਂ। ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਾਦਿਧਮ੍ਮਗੁਣਾ ਪਨ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਦੇਸਕਨਰਵਰਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਪਰਿਦੀਪਕਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਵਾ ਦੀਪਿਤਾ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ। ਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਪਨ ਜਨਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ “**ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਚ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਾਸਨਵਰਜਨਕੋ ਵਾਚਕਤ੍ਥਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਮਹਾਕਰੁਣਾਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਾ ਪਨ ਜਨਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਭੂਤਸ੍ਸ ਨਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕੇਨਵਰਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਪਰਿਦੀਪਕਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਵਾ ਦੀਪਿਤੋ।

ਕਿਂ ਨੁ ਸੋ ਸਾਸਨਵਰਜਨਕੋ ਨਰਵਰੋ ਪਰਮਤ੍ਥੋਵ, ਉਦਾਹੁ ਪੂਜਨੀਯੋ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਨੀਯੋ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਯਂ ਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚਾ**”ਤਿ, ਤੇਨ ਸਾਸਨਵਰਜਨਕੋ ਨਰਵਰੋ ਪਰਮਤ੍ਥੋਵ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸਲੋਕਪਾਲੇਨ ਲੋਕੇਨ ਸਦਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇਸੁ ਪੂਜਨੀਯੋ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਨੀਯੋ ਚਾਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤੋ ਥੋਮਿਤੋਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਚੇਤਨਾਵਾਚਕੇਨ ਵਾ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਸਦ੍ਦੇਨ ਫਲੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਮਹਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪੂਜਨੀਯਭਾਵੋ ਚੇਵ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਨਮਸ੍ਸਨੀਯਭਾਵੋ ਚ ਦੀਪਕਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੀਪਿਤੋ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ** ‘‘ਭਗਵਤੋ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਪੂਜਨੀਯਵਨ੍ਦਨੀਯਭਾਵੋ, ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲਭਾਵੋ ਚ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਗੁਣਵਿਸਿਟ੍ਠਤਂ ਦੀਪੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਨਰੵਰਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਂ ਸਾਸਨੵਰਂ ਕਿਂ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ੵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ੵੁਤ੍ਤਂ **"ੵਿਦੂਹੀ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਤਿਪਿਟਕਧਰਾ ਅਰਿਯਭੂਤਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ੵਾਚਕਤ੍ਥਭਾੵੇਨ ਗਹਿਤਾ, ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾਦਿਸਙ੍ਘਗੁਣਾ ਪਨ ੵਨੂਧਾਤੁੵਚਨੇਨ ੵਾ ਦੀਪਕਤ੍ਥਭਾੵੇਨ ੵਾ ਦੀਪਿਤਾਤਿ। ਏੵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ੵਾ ਦੀਪਿਤੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਏੵਂ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਸਾਤਿਸਯਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਂ ਕਤ੍ੵਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹੵਾਰੵਣ੍ਣਨਾ) ੵਕ੍ਖਤਿ, ਨ ਗਾਥਾਯ ਨਿਰੵਸੇਸਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ **ਏ**ੵਨ੍ਤਿ ਏੵਂ ਸਾਸਨੵਰਦਸ੍ਸਨਭੂਤਾਯ ਪਠਮਗਾਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ੵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਪਰੇ ਪਨਾਚਰਿਯਾ ''ਇਮਾਯ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੵਚਨਾਨਿ ਚੇੵ ੵਾਚਕਤ੍ਥਦੀਪਕਤ੍ਥੵਿਸੇਸਾਨਿ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅੵਿਚਾਰੇਤ੍ੵਾ 'ਏੵਂ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਸਾਤਿਸਯਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਂ ਕਤ੍ੵਾ'ਤਿ ੵਚਨਚ੍ਛਾਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਾਤਿਸਯਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਂ ਕਾਤੁਂ 'ਯਂ ਲੋਕੋਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹਾ'ਤਿ ਚ ਸਾਤਿਸਯਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ 'ਯਂ ਲੋਕੋਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹਾ'ਤਿ'' ਚ ੵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ੵਾਦੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਨਕ੍ਖਮਤਿ। ਕਾਰਣਂ ਪਨ ਮਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ੵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮਾਨੁਰੂਪਾਨੁਸਨ੍ਧ੍ਯਤ੍ਥੋ।

ਅਥ ੵਾ ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਜਮ੍ਬੁੵਨਸਣ੍ਡੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ੵਾ ਸਿਸ੍ਸਾਨਂ ਹਿਤਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਪਸਂਸਿਤੋ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤਂ ਸਾਸਨਾਯਤ੍ਤਂ ਨੵਙ੍ਗਸ੍ਸਤ੍ਥੵਣ੍ਣਨਂ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾਦਿਅਨੇਕਤ੍ਥੵਿਧਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਂ ਆਰਭਨ੍ਤੋ, **"ਯਂ ਲੋਕੋ"**ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਯਦਿ ਏੵਂ ਯਥਾੵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਭੂਤਂ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾਤ੍ਯਾਦਿਕਂ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਅਨਾਰਭਿਤ੍ੵਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਤੋ ਬਹਿਭੂਤਂ ''ਯਂ ਲੋਕੋ''ਤ੍ਯਾਦਿਕਂ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਮ੍ਬਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਲਬੁਜਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਲਬੁਜਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਅਮ੍ਬਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਏੵਮੇੵ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਭਤੀਤਿ? ਤਥਾਪਿ ਯਸ੍ਸ ਯਥਾੵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੵਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂੵਣ੍ਣਨਂ ਯਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਂ ਕਾਤੁਕਾਮੋ ਯਸ੍ਸ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ੵਿਸਯਭੂਤਂ ਸਂੵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸਹਿਤਂ, ਸਂੵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਂ ਏੵ ੵਾ ਤਂ ਸਾਸਨੵਰਂ ਤਾੵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਂਜਨਕੇਨ, ਤਂੵਿਜਾਨਕੵਿਦੂਹਿ ਚ ਨਿਯਮੇਤੁਂ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਞ੍ਚ ਕਾਤੁਂ **"ਯਂ ਲੋਕੋ"**ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਅਯਂ ਲੀਨਨ੍ਤਰਚੋਦਨਾਸਹਿਤੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧ੍ਯਤ੍ਥੋ।

''ਯਂ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ, ਸਲੋਕਪਾਲੋ ਸਦਾ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ।
ਤਸ੍ਸੇਤ ਸਾਸਨੵਰਂ, ੵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ੍ਯਂ ਨਰੵਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ॥ –

ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਲੋਪਂ ਕਤ੍ੵਾ ਰਚਿਤਾ ਗਾਥਾ ਅਰਿਯਾਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਕਥਂ? ਪੁਬ੍ਬਡ੍ਢੇ ਤਿਂਸ ਮਤ੍ਤਾ, ਅਪਰਡ੍ਢੇ ਸਤ੍ਤੵੀਸ ਮਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਾ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸ ਮਤ੍ਤਾੵ ਭੵਨ੍ਤਿ। ਅਕ੍ਖਰਾਨਂ ਪਨ ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸ। ਤੇਸੁ ਗਰੁਕ੍ਖਰਾ ੵੀਸਤਿ, ਲਹੁਕ੍ਖਰਾ ਸਤ੍ਤਰਸ ਭੵਨ੍ਤਿ। ''ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਸਾਸਨੵਰ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਸਾਨੁਨਾਸਿਕਂ ੵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤ੍ਥੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ੵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਲੋਕਪਾਲੋ** ਸਬ੍ਬੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਨੇਕਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ੵਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਪੂਜਨੇਨ ੵਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪੂਜਨੇਨ ੵਾ **ਸਦਾ** ਸਬ੍ਬਕਾਲੇਸੁ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ **ਯਂ** ਨਰੵਰਂ **ਪੂਜਯਤੇ** ਚੇੵ **ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਸ** ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚੇੵ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਸਤ੍ਥੁਨੋ **ਨਰੵਰਸ੍ਸ** ਤਿਲੋਕਗ੍ਗਸ੍ਸ ਮਯਾ ਸਂੵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸਹਿਤਂ, ਸਂੵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਂ ਏੵ ੵਾ **ੵਿਦੂਹੇੵ ਞੇਯ੍ਯਂ** ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਪੁਣਞਾਣਗੋਚਰਂ **ਏਤਂ** ਮਯਾ ਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਠਪਿਤਂ **ਸਾਸਨੵਰਂ** ਮਯਾ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ੵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ੵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂੵਣ੍ਣਨਾਭੂਤਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਂ ਅਹਂ ਆਰਭਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਸਾਧੵੋ ਸੁਣਾਥ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥਾਤਿ ਸਮੁਦਾਯਯੋਜਨਾ, ਅੵਯੵਯੋਜਨਾਪਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਕਥਂ? **"ਸਲੋਕਪਾਲੋ ਲੋਕੋ"**ਤਿ ੵਿਸੇਸਨੵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾੵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਲੋਕਪਾਲੋ ੵਜ੍ਜੇਤ੍ੵਾ ਅੵਸੇਸੋ ਲੋਕੋ ਚ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਲੋਕਪਾਲਸਹਿਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ੵਿਸੇਸੇਤਿ। **"ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ ਚੇੵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚਾ"**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਰਕਆਖ੍ਯਾਤਕਿਰਿਯਾਭਾੵੇਨ ਯੋਜਨਾ ''ਯੋ ਕਰੋਤਿ, ਸ ਕਤ੍ਤਾ''ਤਿ ੵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯੋ ਲੋਕੋ ਕਾਰਕੋ, ਸੋ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤੁ। ਯੋ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ ਚੇੵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਕਥਂ ਸੋ ਕਤ੍ਤਾਤਿ? ''ਯੋ ਕਰੋਤਿ, ਸ ਕਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ''ਯੋ ਕਰੋਤਿ ਕਿਰਿਯਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਸੋ ਕਿਰਿਯਾਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋ ਕਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭੵਤੋ

ਸਯਨਭੁਞ੍ਜਨਾਦਿਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋ ਕਤ੍ਤਾਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਲੋਕੋ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋਯੇਵਾਤਿ। ਕਥਂ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਕਿਰਿਯਾਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋਤਿ? “**ਲੋਕੋ**”ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਪਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਯਥਾਰਹਂ ਹੇਤਾਧਿਪਤਿਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋ ਭਵੇ। ਏਵਂ ਲੋਕਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਕਾਰਕਭਾਵੋ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁਪਿ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ।

“**ਯਂ ਨਰਵਰਂ ਪੂਜਯਤੇ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚਾ**”ਤਿ ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਆਖ੍ਯਾਤਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ ‘‘ਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਂ ਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੁ। ਯਂ ਪੂਜਯਤਿ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਕਥਂ ਤਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਂ ਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ‘‘ਯਂ ਕਰੋਤਿ ਕਿਰਿਯਾਯ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਤਿ, ਕਿਰਿਯਾਯ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ ਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕਰਣਵਾਚਕਵਚਨੀਯਾਦਿਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਯ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਨਰਵਰੋ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਵਾਚਕਵਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋਯੇਵਾਤਿ। ਕਥਂ ਅਯਂ ਨਰਵਰੋ ਵਚਨੀਯੋਤਿ? ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਚੇਤਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਨਰਵਰੋ ਵਚਨੀਯੋ, ਚੇਤਨਾ ਵਾਚਕਾ, ਏਵਂ ਵਾਚਕਵਚਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। “**ਯਂ ਨਰਵਰ**”ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਪਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਸਹਿਤੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਚੇਤਨਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ।

“**ਤਸ੍ਸ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਨਰਵਰੋ ਨਾਮ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤਬ੍ਬਾਦਿਕੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੋ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਏਵਾਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਨਰਵਰਸ੍ਸ ਸਾਸਨਵਰਨ੍ਤਿ ਜਞ੍ਞਜਨਕਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਸਾਸਨਵਰਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਬੁਦ੍ਧਰਾਜਰਾਜਾਦੀਨਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਨਰਵਰਸ੍ਸ ਤਿਲੋਕਸ੍ਸੇਵ ਸਾਸਨਵਰਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੇਤਿ।

“**ਵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ**”ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਰਕਕਿਤਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵ। “**ਵਿਦੂਹੀ**”ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਪਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਸਾਸਨਵਰੇ ਸਮ੍ਮੋਹਧਂਸਕਞਾਣਸਹਿਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਯਥਾਰਹਂ ਹੇਤਾਧਿਪਤਿਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕੋ ਭਵੇ। ਞਾ-ਇਤਿਧਾਤੁਯਾ ਅਤ੍ਥਭੂਤਂ ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਯ੍ਯਂ ਭਵੇ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ।

“**ਞੇਯ੍ਯਂ ਸਾਸਨਵਰ**”ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸ੍ਯਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਸਾਸਨਵਰਂ ਨਾਮ ਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਞੇਯ੍ਯਂ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਦੂਹੇਵ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਞਾਣੇਨ ਞੇਯ੍ਯਂ ਸਾਸਨਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤਿ।

“**ਏਤਂ ਸਾਸਨਵਰ**”ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸ੍ਯਭਾਵੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਸਾਸਨਵਰਂ ਨਾਮ ਮਯਾ ਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਅਟ੍ਠਪਿਤਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਮਯਾ ਇਦਾਨਿ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ ਸਾਸਨਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਏਤਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਏਤਂ ਇਦਾਨਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਹਾਰਨਯਪਟ੍ਠਾਨਵਿਚਾਰਣਵਿਸਯਭੂਤਂ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ)। ਇਚ੍ਚੇਵਂ ਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਯਮਨਰਵਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਨੋ ਵਾਚਕਂ ਪਯੋਗਵਨ੍ਤਸਬ੍ਬਨਾਮਂ। ਅਨਿਯਮੋ ਚ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਅਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਨਰਵਰਤੋ ਅਞ੍ਞਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਾਨਿਯਤੇਸੁਪਿ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ। ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ **ਲੋਕੋ।**ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕੋ ਚ ਲੋਕਿਯਤਿ

ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨਂ, ਤਬ੍ਬਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਤੋ ''ਏਤ੍ਥਾ''ਤਿਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ **ਲੋਕੋ**ਨਾਮ। **ਪੂਜਯਤੇ**ਤਿ ਵਿਗ੍ਗਹਵਿਰਹਿਤਂ ਆਖ੍ਯਾਤਪਦਂ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਪੂਜਨਂ ਕਰੋਤਿ।

ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਲੋਕਪਾਲਾ,** ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨਞ੍ਚੇਵ ਤਬ੍ਬਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਾਧਾਰਤ੍ਤਾ ਲੋਕਾ ਚ। ਕੇ ਤੇ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ, ਇਨ੍ਦਯਮਵਰੁਣਕੁਵੇਰਾ ਵਾ, ਖਤ੍ਤਿਯਚਤੁਮਹਾਰਾਜਸਕ੍ਕਸੁਯਾਮਸਨ੍ਤੁਸਿਤਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦਯੋ ਵਾ। ਪਾਲਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਧਿਪਚ੍ਚੇਨ ਤਂਤਂਸਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਹੇਸਨਨਿਵਾਰਣਾਦਿਆਣਾਪਵਤ੍ਤਾਪਨਯਸਪਰਿਵਾਰਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਾਦਿਨਿਯ੍ਯਾਦਨਾ, ਸਹ ਲੋਕਪਾਲੇਹਿ ਯੋ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਸਲੋਕਪਾਲੋ**। ਅਥ ਵਾ ਯੇ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪਾਲਨਤੋ ਤੇ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾ **ਲੋਕਪਾਲਾ**। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੯; ਇਤਿਵੁ॰ ੪੨)। ਲੋਕਪਾਲੇਹਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਲੋਕੋ **ਸਲੋਕਪਾਲੋ** ਨਾਮ। ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਲੋਕੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਸਦਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇਸੁ ਪੂਜਯਤਿ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ ਪਾਪਹਿਰਿਜਿਗੁਚ੍ਛਨਤੋ, ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦਵਨ੍ਤਤਾਯ ਚ।

ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਪੂਜੇਨ੍ਤਾ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਾਪਿ ਕਦਾਚਿਦੇਵ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਦਾਤਿ। **ਸਦਾ**ਤਿ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਾਲਵਾਚਕਵਿਗ੍ਗਹਵਿਰਹਿਤਂ ਵਿਕਪ੍ਪਨਾਮਂ, ਸਬ੍ਬਨਾਮਂ ਵਾ। **ਨਮਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਵਿਗ੍ਗਹਵਿਰਹਿਤਂ ਆਖ੍ਯਾਤਪਦਂ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਨਮਸ੍ਸਨਂ ਕਰੋਤਿ। **ਤਸ੍ਸੇਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਯਮਵਾਚਕਂ ਪਯੋਗਵਨ੍ਤਸਬ੍ਬਨਾਮਂ ਵਿਗ੍ਗਹਵਿਰਹਿਤਮੇਵ। ਨਿਯਮੋ ਚ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਸੇਸਿਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਨਿਯਮਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋਵ। ਸੇਸਨਿਯਮੇਸੁ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਹਾਰਨਯਪਟ੍ਠਾਨਵਿਚਾਰਣਵਿਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨਵਰਪਰਾਮਸਨਂ ਪਯੋਗਵਨ੍ਤਸਬ੍ਬਨਾਮਂ ਵਿਗ੍ਗਹਵਿਰਹਿਤਂ।

ਸਾਸਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਾਸਨਂ,** ਏਤੇਨ ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਨ, ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸਹਿਤੇਨ ਵਾ ਵਰੇਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਮਤ੍ਥੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯੇ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਪਰਮਤ੍ਥੇਹਿ ਤਿਵਿਧਯਾਨਮੁਖੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਸਤ੍ਥੇ ਸਾਸਤਿ ਅਨੁਸਾਸਤਿ ਵਿਨੇਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਸਨਾਨੁਸਾਸਨਕਿਰਿਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜਾਨਨਪਟਿਪਜ੍ਜਨਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਕਰਣਤ੍ਤਾ ''ਏਤੇਨਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ, ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸਹਿਤਂ ਵਾ ਵਰਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਸਾਸਨਂ** ਨਾਮ। ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਹਿ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਜਾਨਨਂ ਪੁਰਿਮਜਾਨਨੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਜਾਨਨਂ, ਜਾਨਨੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਪਟਿਪਜ੍ਜਨੇਨ ਅਧਿਗਮੋ, ਪੁਰਿਮਾਧਿਗਮੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾਧਿਗਮੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਦ੍ਧਾ ਸੀਲਂ ਸੁਤਂ ਚਾਗੋ ਪਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੁਤਸ੍ਸ ਚਾਗਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੩) ਚ ''ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ''ਤ੍ਯਾਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੩) ਚ। **ਸਾਸ**ਧਾਤੁਯਾ ਦੇਸਨਾਸਦ੍ਦੋ ਚ ਤਂਜਨਕੋ ਦੇਸਨਾਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚ ਮੁਖ੍ਯਤ੍ਥੋ, ਤਂਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਅਤ੍ਥਜਾਨਨਪਟਿਪਜ੍ਜਨਅਧਿਗਮਨਾਦਿ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ, ''ਏਤੇਨਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਸਾਸਨਭੂਤਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਰਣਸਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ। ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਤਮੇਵ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿਂ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਰਾਮਸਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਆਧਾਰਭੂਤਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਯੁ-ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ।

ਏਕਨ੍ਤਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇਨ, ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਗੁਣਤਾਯ ਚ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ **ਵਰਂ** ਉਤ੍ਤਮਂ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਮ੍ਪਿ ਫਲਨਿਯ੍ਯਾਦਨਤੋ, ਮਗ੍ਗਨਿਯ੍ਯਾਨਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਚ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇਨ, ਸਾਵਕਾਦੀਹਿ ਅਜਨਿਯਤ੍ਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ **ਵਰਂ,** ਵਰਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਵਰਂ**। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਅਭਿਪਤ੍ਥਿਤਸਮਿਦ੍ਧਿਹੇਤੁਤਾਯ ਵਰਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਤ੍ਥੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਸਾਸਨਵਰਂ** ਨਾਮ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਸਾਸਨਞ੍ਚ ਤਂ ਵਰਞ੍ਚਾਤਿ **ਸਾਸਨਵਰਂ**। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਤ੍ਤਿਭੇਦਂ, **ਤਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਾਭੇਦਂ ਦੇਸ੍ਸੇਤਿ।

ਵਿਦਨ੍ਤੀਤਿ **ਵਿਦੂ**। ਯੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਫਲਾਨਿ, ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਦਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਵਿਦਨ੍ਤੋ ਤੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ **ਵਿਦੂ** ਨਾਮ, ਤੇਹਿ। ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਞੇਯਜੰ**। ਞਾ-ਧਾਤੁਯਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਿਕੰ ਞਾਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਠਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਰਾਮਸਿਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਆਧਾਰੰ ਸਾਸਨਵਰੰ ਣਜ-ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਞਾਣੰ ਅਰਹਤੀਤਿ ਵਾ **ਞੇਯਜੰ,** ਵਿਦੂਨੰ ਞਾਣੰ ਜਾਨਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਅਰਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਨਯੇ ਤਦ੍ਧਿਤਪਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਨਰਤਿ ਨੇਤੀਤਿ **ਨਰੋ**। ਯੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਇਤ੍ਥੀਨੰ ਉਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨੰ ਨਰਤਿ ਨੇਤਿ, ਇਤਿ ਨਰਨ੍ਤੋ ਨਯਨ੍ਤੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ **ਨਰੋ** ਨਾਮ। ਸੋ ਹਿ ਪੁਤ੍ਤਭੂਤੋਪਿ ਮਾਤੁਯਾ ਪਿਤੁਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤੁਭੂਤੋਪਿ ਜੇਟ੍ਠਭਗਿਨੀਨੰ ਪਿਤੁਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਨਰਿਤਬ੍ਬੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਨਰੋ**। ਸੋ ਹਿ ਜਾਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਧਾਰੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਾਵ ਪਰੇਹਿ ਨੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਤਥਾ ਅਞ੍ਞੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਦਿਕੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸਤ੍ਤਵਿਸਯਤਾਯ ਨਰਤਿ ਞੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤੋਤਿ **ਨਰੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸਤ੍ਥਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤੇ ਅਪਾਯਾਦਿਤੋ ਸੁਗਤਿੰ ਵਾ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਾ ਨੇਤੀਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਨੇਕਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਵਰੋ** ਉਤ੍ਤਮੋ, ਵਰਿਤਬ੍ਬੋ ਪਤ੍ਥੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਾ **ਵਰੋ,** ਤਿਲੋਕਗ੍ਗੋ। ਪਕਤਿਯਾ ਉਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੋ **ਨਰੋ** ਗੁਣੁਤ੍ਤਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਵਰੋ,** ਨਰੋ ਚ ਸੋ ਵਰੋ ਚਾਤਿ **ਨਰਵਰੋ**। ਚ-ਤ-ਸਦ੍ਦਾਨੰ ਅਤ੍ਥਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ, ਵਿਸੇਸਨਪਰਪਦਸਮਾਸੋਯੰ। ਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ)। ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ''ਨਰਾਨੰ, ਨਰੇਸੁ ਵਾ ਵਰੋਤਿ ਨਰਵਰੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਵਚਨੰ ''ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ) ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਮਞ੍ਞੇ। ਤਸ੍ਸ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾਤਿ। ਇਚ੍ਚੇਵੰ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਆਦਿਗਾਥਾਯ ਸਮਾਸੇਨ ਚ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ ਯੋਜਨਤ੍ਥਵਚਨਤ੍ਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾਪਿ ਵਿਸੁੰ ਸੁਟ੍ਠੁ ਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ ਪੁਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। **"ਯਾ"**ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਨੇਕਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਲੋਕਪਾਲੇਨ ਲੋਕੇਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੋ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਚ ਸਾਸਨਵਰਦੇਸਕੋ ਤਿਲੋਕਗ੍ਗੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। **"ਲੋਕੋ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕਪਾਲਸਹਿਤੋ ਸਦ੍ਧਾਚਾਗਾਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। ਲੋਕਸਦ੍ਦੋ ਏਕਵਚਨਯੁਤ੍ਤੋਪਿ ਜਾਤਿਸਦ੍ਦਤ੍ਤਾ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਯਥਾ ''ਮਹਾਜਨੋ''ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਲੋਕਸਦ੍ਦੋ ''ਲੋਕਵਿਦੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਭਾਜਨੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਨਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਲੋਕੇਵ ਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਯੋਗਜਭੂਤਤਾਵਸੇਨਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਪੂਜਯਤੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਯ ਮੁਖਜਤੋ ਪੂਜਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪੂਜੇਨ੍ਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਤੰਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਸਰੂਪਤ੍ਥਾ। **ਤੇ**-ਵਿਭਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਲੋਕੋ ਚ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵਾਚਕੇਸੁ ਏਕੋਵ ਵਾਚਕੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ਦ੍ਵੇ ਵਾਚਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਵਾਚਕਾਨੰ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਵਾਚਕਤ੍ਤਾ। ਲੋਕਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ, ਅਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ ਚ ਵਦਤੀਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਾਚਕੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਪੂਜਯਤੇ-ਸਦ੍ਦੋ ਲੋਕਪੂਜਨਇਤ੍ਥਿਪੂਜਨਪੁਰਿਸਪੂਜਨਤਿਰਚ੍ਛਾਨਪੂਜਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕਞ੍ਚ ਵਦਤੀਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਾਚਕੋ । ਤਸ੍ਮਾ ਪੂਜਯਤੇ-ਸਦ੍ਦੋ ਲੋਕਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ ਚ ਨ ਅਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋਤਿ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਲੋਕਸਦ੍ਦੋ ਚ ਪੂਜਯਤੇਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ। ਲੋਕੋ ਪਨ ਪੂਜਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਦਿਕੋਤਿ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

"ਸਲੋਕਪਾਲੋ"ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੇਟ੍ਠਲੋਕਪਾਲਸਹਗਤੋ, ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ ਚ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। **"ਸਦਾ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਰਤ੍ਤਿਦਿਵਸਕਾਲੋ ਅਤੀਤਭਗਵਤੋ ਧਰਮਾਨਕਾਲੋ ਤਤੋ ਪਰਕਾਲੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਯਾਵ ਸਾਸਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾ ਕਾਲੋ ਤਤੋ ਪਰਕਾਲੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ਅਨਾਗਤਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੋ ਅਤੀਤਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਇਦਾਨਿ ਪੂਜਯਨ੍ਤਿ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯ

ਪੂਜਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤਿ ਚ। **ਨਮਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਮੁਖਜਤੋ ਨਮਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਤਂਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। **ਤਿ**-ਵਿਭਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਸਾਧਕੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਲੋਕੋ ਚ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਅਤ੍ਥਭੇਦਾਭਾਵੇਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਾਚਕਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵ। **"ਚਾ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੂਜੇਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਨਮਸ੍ਸਤਿ, ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਪੂਜੇਤਿ ਚ, ਅਯਂ ਪਨ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤਿ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਨੇਕਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੋ ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਤਿਲੋਕਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਥਾ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਛਟ੍ਠੀਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾ ਜਨਕਸ੍ਸ ਨਰਵਰਸ੍ਸ ਜਞ੍ਞੇਨ ਸਾਸਨਵਰੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਪਧਾਨਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਜਞ੍ਞਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਜਨਕੇਨ ਨਰਵਰੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਅਪਧਾਨਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

"ਏਤ"ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਹਾਰਨਯਪਟ੍ਠਾਨਵਿਚਾਰਣਵਿਸਯਭੂਤਂ ਸਾਸਨਂ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। **"ਸਾਸਨਵਰ"**ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸਾਪਿ ਤਮੇਵ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ, ਏਤਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਭੇਦੇਨ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਾਸਨਮੂਲਭੂਤਤ੍ਤਾ, ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਤਸ੍ਸ ਮੂਲਭੂਤਭਾਵਤੋ ਵਿਨਯਸਂਵਣ੍ਣਨਾਦੀਸੁ ਬਹੂਪਕਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਵਦਨ੍ਤੋਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਰਚਿਤਬ੍ਬਂ ਰਚਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਦਤੀਤਿ ਗਹਿਤਬ੍ਬੋ ਵਦੇਯ੍ਯ।

ਤਂ ਪਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸਵਸੇਨ ਏਕਵਿਧਂ, ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ, ਵਿਨਯਪਿਟਕਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਂ , ਆਣਾਦੇਸਨਾਵੋਹਾਰਦੇਸਨਾਪਰਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਂ, ਯਥਾਪਰਾਧਸਾਸਨਾਯਥਾਨੁਲੋਮਸਾਸਨਾਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨਾਭੇਦੇਨਪਿ ਤਿਵਿਧਂ, ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਕਥਾਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਨਕਥਾਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਥਾਭੇਦੇਨਪਿ ਤਿਵਿਧਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੇਸਨਾ ਦੇਸਕਾਧੀਨਾ, ਸਾਸਨਂ ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਾਯਤ੍ਤਂ, ਕਥਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਵਿਸੇਸੋ। ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ, ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ, ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ, ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ, ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋਤਿ ਨਿਕਾਯਭੇਦੇਨ ਪਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ; ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾਉਦਾਨਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਜਾਤਕਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਵੇਦਲ੍ਲਭੇਦੇਨ ਪਨ ਨਵਵਿਧਂ; ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਭੇਦੇਨ ਪਨ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਵਿਧਂ; ''ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਾਤਿ ਅਮਿਸ੍ਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ; ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧ ਭਾਗਿਯਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਾਤਿ ਮਿਸ੍ਸਕਦੁਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ; ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾ ਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਾਤਿ ਮਿਸ੍ਸਕਤਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ; ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸਤਣ੍ਹਾਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯਦਿਟ੍ਠਿਵ- ਉਦਾਨਭਾਗਿਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯਾਤਿਛਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੯) ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਭੇਦੇਨ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਂ; ''ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞਾਣਞੇਯ੍ਯ-ਞਾਣਞੇਯ੍ਯਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਸਕਵਚਨਪਰਵਚਨਸਕਵਚਨਪਰਵਚਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਕੁਸਲ ਅਕੁਸਲਕੁਸਲਾਕੁਸਲਅਨੁਞ੍ਞਾਤਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਅਨੁਞ੍ਞਾਤਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਥਵਸ੍ਸ ਭੇਦੇਨ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੧੨) ਏਵਮਾਦਿਬਹੁਵਿਧਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਸਯਂ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਾਸਨਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਤਮ੍ਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਵਿਸਯਂ ਹੋਤਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

“**ਵਿਦੂਹੀ**”ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨਪਵਤ੍ਤਨਪਵਤ੍ਤਾਪਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥੋ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਞਾਣਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। “**ਵੇਯ੍ਯ**”ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਵਿਦੂਹਿ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਞਾਣਾਦਿਨਾ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ ਸਾਸਨਵਰੰ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। “**ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਏਕਵਿਧਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਜਨਕੋ ਅਨੇਕਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤਿਲੋਕਗ੍ਗੋ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ। ਇਚ੍ਚੇਵੰ ਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਿਗਾਥਾਯ ਸਰੂਪਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵੰ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨੁਸਨ੍ਧ੍ਯਾਦੀਨੰ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਸਤਿਪਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਦੋਸੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਾਰਵਸੇਨਾਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਅਨਾਕੁਲਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਜਾਨਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਦੋਸੰ ਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਾਰਵਸੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਕਥਯਿਸ੍ਸੰ। ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯ ਕਿਮਤ੍ਥੰ ‘‘ਯੰ ਲੋਕੋ’’ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ? ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣੰ ਕਾਤੁੰ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਭੂਤੰ ‘‘ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾ ਨੇਤ੍ਤਿ’’ਤ੍ਯਾਦਿਕੰ ਏਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਕਸ੍ਮਾ ਤੰ ਅਵਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ‘‘ਯੰ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ’’ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਮੁਦ੍ਦੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਹਿਮਵਨ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਿਮਵਨ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਸਮੁਦ੍ਦੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਾਸਨਵਰਦਸ੍ਸਨੰ ਕਰੋਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ, ਤਥਾਪਿ ਯਸ੍ਸ ਸੰਵਣ੍ਣਨੰ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣੰ ਕਾਤੁਕਾਮੋ ਤੰ ਸਾਸਨਵਰੰ ਪਠਮੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘‘ਯੰ ਲੋਕੋ’’ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਏਵੰ ਸਤਿ ‘‘ਏਤੰ ਸਾਸਨਵਰ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਯੰ ਲੋਕੋ’’ਤ੍ਯਾਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਤੰ ਸਾਸਨਵਰੰ ਜਨਕੇਨ ਨਰਵਰੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਥੋਮੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾਪਿ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਯੰ ਲੋਕੋ’’ਤ੍ਯਾਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਤੰ ਜਨਕੰ ਨਰਵਰੰ ਲੋਕਪਾਲੇਨ ਲੋਕਸੇਟ੍ਠੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਬ੍ਬੇਨ ਲੋਕੇਨ ਪੂਜਨੀਯਨਮਸ੍ਸਨੀਯਭਾਵੇਨ ਥੋਮੇਤੁੰ ‘‘ਯੰ ਲੋਕੋ’’ਤ੍ਯਾਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੂਜੇਨ੍ਤਾਪਿ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਪੂਜਯਤੇ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਤਥਾਪਿ ਕੇਚਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾਪਿ ਤੇਸੰ ਅਪਾਕਟਗੁਣਤਾਯ ਨਮਕ੍ਕਾਰੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਭਗਵਤੋ ਯਥਾਭੂਤਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤਸਦ੍ਦਤਾਯ ਪਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾਪਿ ਵਨ੍ਦਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘‘ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੂਜੇਨ੍ਤੋ, ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਚ ਨ ਕਦਾਚਿਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸਬ੍ਬਕਾਲਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘‘ਸਦਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਨਰਵਰਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੰ ਸਾਸਨਵਰੰ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਞਾਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਵਿਦੂਹੇਵ ਸੁਖੁਮਞਾਣੇਨੇਵ ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਸਾਸਨਵਰੰ ਥੋਮੇਤੁੰ ‘‘ਵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਪੂਜਯਤੇ, ਨਮਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਅਨੇਕੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੇ ਗੁਣੇ ਆਗਮ੍ਮ ਸਬ੍ਬਲੋਕਸ੍ਸ ਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਰੂਪਤੋ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ, ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ, ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਥ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯)। ਏਕਦੇਸਗੁਣਾਪਿ ਪੂਜਾਰਹਾ ਨਮਸ੍ਸਨਾਰਹਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਗੁਣਾ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ? ਸਬ੍ਬਗੁਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਮਹਾਕਰੁਣਾਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਹੇਤੁਞਾਣਪਹਾਨ- ਆਨੁਭਾਵਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਫਲਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ- ਪਾਕਕਾਲਾਗਮਨਦੇਸਨਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਸਤ੍ਤ- ਪਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਵਸੇਨ ਥੋਮਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੂਪਗਮਨਾਪਗਮਨਞ੍ਚ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਣੁਪਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਦਨਤਿਧਾਵਨਞ੍ਚ ਚਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਤਾ, ਧਮ੍ਮਾਧਿਪਤਿਤਾ ਚ ਲੋਕਨਾਥਅਤ੍ਤਨਾਥਤਾ ਚ ਪੁਬ੍ਬਕਾਰਿਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਚ ਅਪਰਨ੍ਤਪਤਾ, ਅਨਤ੍ਤਨ੍ਤਪਤਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਕਰਣਧਮ੍ਮਬੁਦ੍ਧਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ ਚ ਪਰਤਾਰਣਅਤ੍ਤਤਾਰਣਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨੁਗ੍ਗਹਚਿਤ੍ਤਤਾ, ਧਮ੍ਮਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ ਚ ਪਕਾਸਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਤਾਉਤ੍ਤਮਪੂਜਨੀਯਨਮਸ੍ਸਨੀਯਭਾਵਪੂਜਨਨਮਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਭਾਵੰ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਪੂਜਨਕਨਮਸ੍ਸਨਕਾਨੰ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਪਯੋਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ ਸਬ੍ਬਗੁਣਾ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ।

ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਤਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਵਰੰ** ਅਗ੍ਗੰ ਉਤ੍ਤਮੰ, ਨਿਪੁਣਞਾਣਗੋਚਰਤਾਯ ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਵਰੰ ਞੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਹਿ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਗੁਣਾ ਪਕਾਸਿਤਾ। ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕਿਲੇਸਸਮ੍ਮੋਹਾਯੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਬਾਲ੍ਯਾਦਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਤਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ‘‘ਵਿਦੂ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਾਸਨਵਰੰ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਞਾਤੁੰ, ਨੇਤੁਞ੍ਚ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਕ੍ਕੁਣਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾਦਯੋ ਅਨੇਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਹਿ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਾ, ਤੇ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਗੁਣਾਪਿ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ‘‘ਵਿਦੂਹੀ’’ਤਿ ਪਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ। ਏਵੰ ਨੇਤ੍ਤਿਯਾ

ਪਠਮਗਾਥਾਯ ''ਏਤੰ ਸਾਸਨਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸਾਸਨਤ੍ਤਯੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਇਤਰੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬਸਾਸਨਮੂਲਭੂਤਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਾਪਿ ਥੋਮਨਾਵਸੇਨ ਨਯਤੋਵ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨਯਤੋ ਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਗੁਣਾ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਗਹਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਰੂਪਤੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨੰ ਅਗ੍ਗਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ''ਅਪਿਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯੋ ਵਿਦਿਤੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬) ਭਗਵਤਾਪਿ –

> ''ਏਵੰ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯਾ।
> ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨੰ, ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੋ''ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧.੮੨; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੯੫) –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ। ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਨ ਯਾਵਜੀਵੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨੇ ਅਤਿਉਸ੍ਸਾਹਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਰੂਪਤੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੋ ਪਗੇਵ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਚ੍ਚੇਵੰ –

> ''ਯੰ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ, ਸਲੋਕਪਾਲੋ ਸਦਾ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ।
> ਤਸ੍ਸੇਤ ਸਾਸਨਵਰੰ, ਵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ੍ਯੰ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ॥ –

ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਲੋਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਕਥਿਤੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧ੍ਯਾਦਿਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋਤਿ।

> ''ਯੰ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ, ਸ ਲੋਕਪਾਲੋ ਸਦਾ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ।
> ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨਵਰੰ, ਵਿਦੂਹਿ ਞੇਯ੍ਯੰ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥੰ ਅਪਰੇ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧ੍ਯਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋਵ। ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਲੋਕਪਾਲੋ ਲੋਕੋ ਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਨਰਵਰਸ੍ਸ **ਯੰ ਸਾਸਨਵਰੰ** ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸਹਿਤੰ, ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੰ ਏਵ ਵਾ ਪੂਜਯਤੇ ਚੇਵ ਨਮਸ੍ਸਤਿ ਚ, **ਤਸ੍ਸ** ਲੋਕਪਾਲਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ **ਤੰ** ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੰ, ਨਮਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵਿਦੂਹੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ, ਏਤੰ ਸਾਸਨਵਰੰ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯੋਜਨਾਕਾਰੋਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋਵ।

ਵਿਗ੍ਗਹਤ੍ਥੋਪਿ ਵਿਸੇਸੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਨਯੇ ਲੋਕੰ ਪਾਲੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਲੋਕਪਾਲਾ,** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚਤੁਮਹਾਰਾਜਾਦਯੋ। ਤੇਹਿ ਲੋਕਪਾਲੇਹਿ ਸਹਿਤੰ ਸਬ੍ਬਲੋਕੰ ਪਾਲੇਤਿ ਲੋਕਗ੍ਗਨਾਯਕਤ੍ਤਾਤਿ **ਲੋਕਪਾਲੋ**ਤਿ ਭਗਵਾਪਿ ਲੋਕਪਾਲਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਹਿ **''ਤਸ੍ਸਾ''**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤੰ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਲੋਕਪਾਲਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਨਰਵਰਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਲੋਕਪਾਲੋ ਗੁਣੀਭੂਤੋ ਅਪਧਾਨੋ ਪਧਾਨਭੂਤੰ ਲੋਕੰ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੋ, ਕਥੰ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਸੀਯਤੀਤਿ? ਲੋਕਵਿਸੇਸਕੋ ਸਮਾਨੋਪਿ ਸਾਸਨਵਰਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਜਨਕਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਵਿਸੇਸਭੂਤਤ੍ਤਾ ਪਧਾਨਭੂਤੋ ਵਿਯ ਪਰਾਮਸੀਯਤੀਤਿ। ਭਗਵਾ ਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੋ। ਕਥੰ ਸਾਸਨਵਰਸ੍ਸ ਸਾਮੀ ਭਗਵਾ ਸਾਸਨਵਰੰ ਪੂਜਯਤੀਤਿ? ਨ ਚਾਯੰ ਵਿਰੋਧੋ। ਬੁਦ੍ਧਾ ਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਗਰੁਨੋ, ਤੇ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਧਮ੍ਮਮਪਚਯਮਾਨਾਵ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਗਰੁਧਮ੍ਮਾਪਚਯਮਾਨਭਾਵੋ ''ਯੰਨੂਨਾਹੰ...ਪੇ॰... ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੧) ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਪਾਲੋ ਭਗਵਾ ਸਾਸਨਵਰੰ ਪੂਜਯਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਲੋਕਪਾਲੋ ਭਗਵਾ ਸਾਸਨਵਰੰ ਪੂਜਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੁ, ਕਥੰ ਲੋਕਪਾਲੋ ਭਗਵਾ ਸਾਸਨਵਰੰ ਨਮਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਯੁਤ੍ਤੋਵ ''ਨਮਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਗਰੁਕਰਣੇਨ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਪਿ ਲਬ੍ਭਨਤੋ।

ਭਗਵਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਭਾਵੇਨ ਵਿਹਰਤੀਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਯੇਨ ਸੁਦਂ ਨਿਚ੍ਚਕਪ੍ਪਂ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿਆਦਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਾ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੀਯਤਿ।

ਏਵਂ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ''ਸਾਸਨਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ"**ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਅਥ ਵਾ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਰਤਨਤ੍ਤਯਥੋਮਨੇਨ ਸਹ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਤਾਵਿਸਯਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ''ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨਵਰਂ ਕਿਂ ਸਬ੍ਬਂਯੇਵ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਂ, ਉਦਾਹੁ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਮੇਵਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਭੂਤਂ ਸੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਸਾਸਨਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਾਸਨਵਰਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਤਂ ਪਨ ਕਤਿਵਿਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਭੇਦੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਭੇਦਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਅਤ੍ਥਪਦਤੋ ਪਨ ਦੁਵਿਧਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਯੇ ਏਕਮੇਵ ਸਰੂਪਤੋ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, ਉਦਾਹੁ ਉਭਯ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਉਭਯਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਂ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਉਭਯ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਚਨਵਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇ, ਅਤ੍ਥੇ ਚ ''ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਉਭਯਂ ਸਰੂਪਤੋ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕਿਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕਤਮ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਛਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਛਅਤ੍ਥਪਦਭੇਦੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਅਤ੍ਥਪਦਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ ਸਬ੍ਬਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਮਮ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਂ ਸਾਸਨਵਰਨ੍ਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਸਰੂਪਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਪਦਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਞ੍ਚ ਸਰੂਪਤੋ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ''ਸਾਸਨਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਵਞ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਭਾਵੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਿਚਯੂਪਾਯਂ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਂ ਪਦਤ੍ਥਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾ"**ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਅਥ ਵਾ ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਂ ਸਾਸਨਵਰਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ''ਨੇਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਕਤਮਾ, ਕਤਿਵਿਧਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨੇਤ੍ਤਿਨਾਮ ਏਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾ"**ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿ ਨੇਤ੍ਤਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਮਯਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ **ਨੇਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਸਮੁਦਾਯਾ ਪਞ੍ਚਨਯਸਮੁਦਾਯਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੂਲਪਦਸਮੁਦਾਯਾਤਿ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਤੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ **ਨੇਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ? ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤੇ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਂ ਨੇਤੀਤਿ ਨੇਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਸੁ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ) ਵੁਤ੍ਤੋਵ। ਇਮਾਯ ਤਤਿਯਗਾਥਾਯਪਿ ''ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਪਾਠੇ ਸੁਨ੍ਦਰੋ। ''ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੇ, ਨ ਸੁਨ੍ਦਰੋ। ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਮਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ''ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾਦਿਸਮੁਦਾਯਾ ਨੇਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਹਾਰਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਵਿਚਯੋ ਵਾ, ਨਯਾ ਚ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਵਿਚਯੋ ਵਾਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯਂ ਸਤਿ ''ਇਮੇ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਚਯੋ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਹਾਰਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਿਚਯੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਾਰਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਥਵਿਚਯੋ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾਨਂ ਮੂਲਪਦਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੁਖੇਨੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵਤੋ। ਤਯੋ ਪਨ ਨਯਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਨਯਾਨਂ ਮੂਲਪਦਸਙ੍ਖਾਤਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਸਭਾਵਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਧਾਰਣਮੁਖੇਨੇਵ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵਤੋਤਿ।

''ਤਂ ਉਭਯਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਤ੍ਥਚਿਯੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ, ਉਦਾਹੁ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯੋਜਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਤਂ ਉਭਯਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬਥਾ ਯੋਜਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਉਭਯਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੀਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹਾਰਾ ਚੇਵ ਨਯਾ ਚ ਉਭਯਂ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਤੋ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਗਹਿਤਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਯੋਜਿਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਹਾਰਾਦਿਸਮੁਦਾਯਭੂਤੰ ਨੇਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕਥੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੁਤ੍ਤੰ ਯਥਾਸੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਨੇਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਸੁਤ੍ਤੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਾਨੁਰੂਪੰ ਯਥਾ ਯੇਨ ਯੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਵਾ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੰ, ਤੇਨ ਤੇਨ **ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਨੇਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕਿਤ੍ਤਕੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੁਤ੍ਤੰ ਯਥਾਸੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾਸੁਤ੍ਤੰ** ਯੰ ਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨੇਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ **ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਵਦਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੀਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਨੇਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਹਿ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੰ ਨਾਮ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ)।

‘‘ਯੰ ਯੰ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨੇਤ੍ਤਿਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੰ, ਸਾ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਾ ਦੇਸਨਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਉਦਾਹੁ ਦੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ “**ਯਾ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾ**”ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। ਯਾ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾ ਪਾਲ਼ਿ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਾ, ਸਾ ਚ, ਤਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਦੇਸਿਤੰ ਯੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਉਭਯੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਦੇਸਨਾਸੀਸੇਨ ਪਰਿਚਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਹਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ ਉਭਯਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ‘‘ਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨੇ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਕਤਮਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਤਤ੍ਰਾ**”ਤ੍ਯਾਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਰ** ਵਿਜਾਨਨੇ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਨਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਰਿਯੇਸਨਾ ਅਤ੍ਥਵਿਚਾਰਣਾ ਹਾਰਨਯਾਨੰ **ਅਯੰ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀ** ਵਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨੇ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਨਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਥਵਿਚਾਰਣਾਯ ਅਯੰ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀ ਵਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀ ਨਾਮਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਯ ਹਾਰਨਯਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾ ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯੇਸਨਾ ਵਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਕਾਰੇਨੇਵ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਤਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ

੧. ਏਵਂ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਇਦਾਨਿ ਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ"**ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ। ਅਥ ਵਾ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾਦਿਸਮੁਦਾਯਾ ਨੇਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਮਯਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਕਤਮੇ ਤੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤਤ੍ਥ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ"**ਤ੍ਯਾਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਾਦੀਸੁ। ਦੇਸਨਾ ਹਾਰੋ, ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ...ਪੇ॰... ਸਾਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋਤਿ ਇਮੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਹਾਰਪਦਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਠਮਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਹਾਰਾਤਿ? ਹਰੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਹਾਰਾ**। ਏਤੇਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਹਿ ਸਂਵਣ੍ਣਿਯੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਸਂਸਯਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਹਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਅਞ੍ਞਾਣਾਦਿਹਰਣਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ''ਏਤੇਹੀ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਾ **ਹਾਰਾ** ਨਾਮ, ਹਰ-ਧਾਤੁਯਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਵਚੀਭੇਦਸਦ੍ਦੋ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚ ਮੁਖ੍ਯਤ੍ਥੋ, ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਜਾਨਨਾਦਿਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ, ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿਯੇਵ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ। ਤਂਸਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਾ ਣ-ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁਪਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧) ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ।

ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪਨ ਦੇਸੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਦੇਸਨਾ**। ਏਤਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਦੇਸੀਯਤਿ ਸਂਵਣ੍ਣੀਯਤਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਪੀਯਤਿ, ਇਤਿ ਞਾਪਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ''ਏਤਾਯਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਵਿਸੇਸਸਂਵਣ੍ਣਨਾ **ਦੇਸਨਾ** ਨਾਮ, ਨ ਪਾਲ਼ਿਦੇਸਨਾ, ਪਾਲ਼ਿਦੇਸਨਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਸਹਚਰਣਤੋ ਵਾ ਦੇਸਨਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇ ਹਾਰਾ ਦੇਸਨਾਪਾਲ਼ਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਸਹਚਾਰਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਪਨ ਹਾਰੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਾਲ਼ਿਦੇਸਨਾਯ ਸਹ ਚਰਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਪਰੇ। ਨ ਹਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਾਦਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਪਾਲ਼ਿਦੇਸਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਞ੍ਚ ਹਾਰੋ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੋਤਿ।

ਵਿਚਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵਿਚਯੋ**। ਏਤੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਪਞ੍ਹਾਦਯੋ ਵਿਚਿਯਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਵਿਚਾਰਣਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਵਿਚਯੋ** ਨਾਮ। ਕਤ੍ਵਤ੍ਥਾਧਿਕਰਣਤ੍ਥਾਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇਨ ਪਦਪਞ੍ਹਾਦਿਵਿਚਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ**।

ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਯੁਤ੍ਤਿ**। ਏਤਾਯ ਵਿਸੇਸਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਹਾਰਾਨਂ ਭੂਮਿਗੋਚਰਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰੀਯਤਿ, ਇਤਿ ਵਿਚਾਰਣਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ''ਏਤਾਯਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਵਿਸੇਸਸਂਵਣ੍ਣਨਾ **ਯੁਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਇਧ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਚਾਰਣਾ, ਵਿਚਾਰਣੀਯਭਾਵੇਨ ਸਹਚਰਣਤੋ ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਹਾਰਾਨਂ ਭੂਮਿਗੋਚਰਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਿਵਿਚਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਯੁਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ**।

ਪਦਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਫਲਂ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਦਂ**, ਕਾਰਣਂ। ਠਨ੍ਤਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲਾਨਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ **ਠਾਨਂ**, ਕਾਰਣਂ। ਪਦਞ੍ਚ ਤਂ ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**, ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਚਾਰੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**, ਵਿਸੇਸਸਂਵਣ੍ਣਨਾ, ਵਿਚਾਰਣਲੋਪੋਵ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਂ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਵਿਚਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ **ਲਕ੍ਖਣੋ**, ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾ ਨਿਬ੍ਬਚਨਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਵ◌ਿਯੂਹੀਯਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਭਾਗੇਨ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵ◌ਾਤਿ **ਬਜੂਹੋ,** ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਚਨਾਦੀਨਂ ਬਜੂਹੋ **ਚਤੁਬਜੂਹੋ**। ਨਿਬ੍ਬਚਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਬਜਞ੍ਜਨਾਨਞ੍ਞੇਵ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਚਤੁਬਜੂਹੋ ਹਾਰੋ**।

ਦੇਸਨਾਯ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮੇਨ ਸਭਾਗਾ, ਵ◌ਿਸਭਾਗਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਆਵਟ੍ਟੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵ◌ਾਤਿ **ਆਵਟ੍ਟੋ,** ਦੇਸਨਾਯ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਆਵਟ੍ਟਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ**।

ਅਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮੇ, ਵ◌ੋਦਾਨਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਤੋ, ਪਦਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਭੂਮਿਤੋ ਚ ਵ◌ਿਭਜਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਵ◌ਿਭਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ, ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਾਤਿ **ਪਰਿਵਤ੍ਤੋ,** ਸੁਤ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵ◌ਾਚਕਂ ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਂ ਵਚਨਂ ਏਤ੍ਥ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੇਤਿ ਵ◌ਿਵਚਨਂ, ਵ◌ਿਵਚਨਮੇਵ ਵ◌ੇਵ**ਚਨਂ,** ਸੁਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯਸਦ੍ਦਯੋਜਨਾਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ਵ◌ੇਵ**ਚਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪੀਯਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ, ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਾਤਿ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ,** ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਾਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦੀਸੁ ਓਤਰੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਵ◌ੇਸੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵ◌ਾਤਿ **ਓਤਰਣੋ,** ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਮੁਖੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਓਤਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਪਦਤ੍ਥਪਞ੍ਹਾਰਮ੍ਭਾ ਸੋਧੀਯਨ੍ਤਿ ਸਮਾਧੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵ◌ਾਤਿ **ਸੋਧਨੋ,** ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਪਦਤ੍ਥਪਞ੍ਹਾਰਮ੍ਭਾਨਂ ਸੋਧਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਸਾਮਞ੍ਞਵ◌ਿਸੇਸਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵ◌ਿਨਾ ਵ◌ਿਕਪ੍ਪੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵ◌ਾਤਿ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ,** ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵ◌ਿਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਵ◌ਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਯੋ ਹੇਤੁ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਫਲਂ ਪਰਿਕਰੋਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਇਤਿ ਸੋ ਹੇਤੁ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ,** ਯੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ਤਂ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਹੇਤੁਞ੍ਞੇਵ ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ, ਇਤਿ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ** ਨਾਮ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ**।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਿਮੁਖੇਨ ਸਮਾਰੋਪੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵ◌ਾਤਿ **ਸਮਾਰੋਪਨੋ,** ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਵ◌ੇਵਚਨਭਾਵਪਹਾਨਸਮਾਰੋਪਨਵ◌ਿਚਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ **ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ**। ਭਾਵਸਾਧਨਵਸੇਨਾਪਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਦੇਸਨਾ''ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ ਹਾਰਸਰੂਪਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਕਿਮਤ੍ਥਂ ''ਤਸ੍ਸਾਨੁਗੀਤਿ''ਤ੍ਯਾਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਨੁਗੀਤਿਗਾਥਾਯ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਪੁਨ "**ਤਸ੍ਸਾਨੁਗੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਵ◌ਿਚਯੋ ਯੁਤ੍ਤਿ**"ਤ੍ਯਾਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹਾਰੁਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ। **ਅਨੁਗੀਤੀ**ਤਿ ਅਨੁ ਪਚ੍ਛਾ ਗਾਯਨਗਾਥਾ। **ਪਞ੍ਚਦਸੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਦਸਮੋ। **ਸੋਲ਼ਸੋ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਮੋ। **ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਦਿਪਦਤ੍ਥਤੋ

ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਤੋ ਸਙ੍ਕਰਤੋ ਰਹਿਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਸੋ ਚ ਨੇਸਂ ਅਸਙ੍ਕਰੋ ਲਕ੍ਖਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸੁਪਾਕਟੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ''ਕੇਚਿ ਹਾਰਾ ਕੇਹਿਚਿ ਹਾਰੇਹਿ ਸਂਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਏਤੇਸਞ੍ਚੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਏਤੇਸਞ੍ਚੇਵ ਭਵਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਹਾਰਾਨਂ ਯਥਾ ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਅਸਙ੍ਕਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਅਸਙ੍ਕਰਾਕਾਰੇਨ ਭਵਤਿ। ਅਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨਯਵਿਭਤ੍ਤੀਤਿ **ਅਯਾ**, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਯਾਤਿ **ਵਿਤ੍ਥਾਰਤਯਾ**, ਤ-ਕਾਰੋ ਮਿਸ੍ਸਕਦੋਸਾਪਗਮਤ੍ਥਾਯ ਆਗਤੋ, ਨਯਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਵਚਨਂ। ਨਯੇਨ ਞਾਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿ **ਨਯਵਿਭਤ੍ਤਿ**, ਨ ਪਞ੍ਚਨਯਵਿਭਤ੍ਤਾਹਾਰਾਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਞਾਯਵਿਭਤ੍ਤਿ ਤਥਾ ਅਸਙ੍ਕਰਾਕਾਰੇਨ ਭਵਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੨. ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਸਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਸਰੂਪਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨਯਾ**"ਤ੍ਯਾਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਏਵਂ ਹਾਰੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਯੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨) ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤਤ੍ਥ ਨਯਨ੍ਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸੇ, ਵੋਦਾਨੇ ਚ ਵਿਭਾਗਤੋ ਞਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਯਾ**, ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤਾਨਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਹਿ ਵਾਤਿ **ਨਯਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨) **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਨੀ**-ਧਾਤੁਯਾ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਾਦਿਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸੇ, ਵੋਦਾਨੇ ਚ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਮੁਖ੍ਯਤ੍ਥੋ, ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਾਦਿਨਯਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰਤੋ ਗਹਿਤਾ, ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਂ ਫਲੂਪਚਾਰਤੋ ਗਹਿਤਸਤ੍ਤਿਂ ਪਰਾਮਸਿ, ਤਂਸਤ੍ਤਿਸਹਿਤਾ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਾਦਿਨਯਾ ਅ-ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥਾ।

ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਹਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟੋ ਨਯੋ**। ਤਤ੍ਥ **ਚਤੁਸਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਭਵਮੂਲਤ੍ਤਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਅਵਸੇਸਾ ਤੇਭੂਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ, ਤੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਤੀਹਿ ਅਵਯਵੇਹਿ ਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ, ਤੀਹਿ ਅਵਯਵੇਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਚ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਪੁਕ੍ਖਲੋ ਸੋਭਨੋਤਿ **ਤਿਪੁਕ੍ਖਲੋ**, ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਤਿਪੁਕ੍ਖਲੋ**।

ਸੀਹਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਏਤ੍ਥ ਨਯੇਤਿ **ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤੋ**, ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯੋ**।

ਅਤ੍ਥਨਯਤ੍ਤਯਦਿਸਾਭਾਵੇਨ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਲੋਚਨਂ **ਦਿਸਾਲੋਚਨਂ**। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਨਯਸ੍ਸ ਯੋਜਨਤ੍ਥਂ ਕਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਯੇ ਵੋਦਾਨਾਦਯੋ, ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਾ, ਤੇਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ''ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਲੋਚਨਂ **ਦਿਸਾਲੋਚਨਂ**।

ਤਥਾ ਆਲੋਚਿਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਨਯਤ੍ਤਯਯੋਜਨੇ ਸਮਾਨਯਨਤੋ ਅਙ੍ਕੁਸੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਅਙ੍ਕੁਸੋ**, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਦਿਸਾਭੂਤਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਨਯਨਂ **ਅਙ੍ਕੁਸੋ ਨਯੋ**।

ਲਞ੍ਜੇਤੀਤਿ **ਲਞ੍ਜਕੋ**। ਯੋ ਨਯੋ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਲਞ੍ਜੇਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਇਤਿ ਲਞ੍ਜਨਤੋ ਪਕਾਸਨਤੋ ਸੋ ਨਯੋ ਲਞ੍ਜਕੋ ਨਾਮ, ਨਯੋ ਚ ਸੋ ਲਞ੍ਜਕੋ ਚਾਤਿ **ਨਯਲਞ੍ਜਕੋ**। ਨਯਲਞ੍ਜਕੋ ਪਠਮੋ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟੋ ਨਾਮ, ਨਯਲਞ੍ਜਕੋ ਦੁਤਿਯੋ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲੋ ਨਾਮ, ਨਯਲਞ੍ਜਕੋ ਤਤਿਯੋ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

ਉਗ੍ਗਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਉਗ੍ਗਤੋਤਿ **ਉਤ੍ਤਮੋ,** ਤਂ ਉਤ੍ਤਮਂ। **ਗਤਾ**ਤਿ ਞਾਤਾ, ਮਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਮਤਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਸਾਰੇਨਪਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯਵਿਸੇਸਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਟੀਕਾਯਂ –

> ''ਸਮੂਹਾਦਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧਾ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਤਾ **ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਭਾਵੋ,** ਪਥਵੀਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ **ਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵੋ**। ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ – ਯਸ੍ਮਿਂ ਭਿਨ੍ਨੇ, ਇਤਰਾਪੋਹੇ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਤੇ ਨ ਤਥਾ ਬੁਦ੍ਧਿ, ਇਦਂ **ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਂ** ਯਥਾ ਘਟੇ, ਸਸਮ੍ਭਾਰਜਲੇ ਚ, ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ **ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚ**''ਨ੍ਤਿ –

ਵਚਨੇ ਘਟਕਥਲਆਪਜਲਕਦ੍ਦਮਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਮੂਹਾਦਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਲੋਕਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਘਟਕਥਲਆਪਜਲਕਦ੍ਦਮਾਦਿਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧਾ ਘਟਕਥਲਆਪਜਲਕਦ੍ਦਮਾਦਿਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਤਾ **ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਭਾਵੋ** ਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨ ਅਵਿਤਥਤ੍ਤਾ। ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ, ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਫੁਸਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ **ਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵੋ**। ''ਯਦਿ ਏਵਂ ਘਟਾਦਿਕੇ ਅਭਿਨ੍ਨੇ ਵਾ ਆਪਾਦਿਕੇ ਵਾ ਅਨੁਰੂਪੇਨ ਊਨਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਵਾ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਭਾਵੋ ਹੋਤੁ, ਭਿਨ੍ਨੇ ਵਾ ਊਨੇ ਵਾ ਕਥਂ ਸਮ੍ਮੁਤਿਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਪਥਵੀਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਥਵੀਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਕਥਂ ਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਕਤਮੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਭਾਵੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵੋ ਚ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **''ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਭਾਵਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵੇਸੁ **ਅਯਂ** ਨਯੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ **ਸਙ੍ਖੇਪੋ** ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਯਸ੍ਮਿਂ ਘਟਾਦਿਕੇ ਭਿਨ੍ਨੇ ਸਤਿ ਤਤੋ ਘਟਾਦਿਤੋ ਇਤਰੋ ਕਥਲਾਦਿਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤੇਨ ਯਥਾ ਯੇਨ ਕਥਲਾਦਿਵੋਹਾਰੇਨ ਭਵਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਪਾਦਿਕੇ ਸਮ੍ਭਾਰਜਲਾਦਿਕੇ ਊਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਸਤਿ ਵਾ ਤਤੋ ਆਪਾਦਿਤੋ ਇਤਰੋ ਕਦ੍ਦਮਾਦਿਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤੇਨ ਯਥਾ ਯੇਨ ਕਦ੍ਦਮਾਦਿਵੋਹਾਰੇਨ ਭਵਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਵੋਹਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿ ਕਥਲਾਦਿਸਭਾਵਜਾਨਨਂ ਕਦ੍ਦਮਾਦਿਸਭਾਵਜਾਨਨਂ ਭਵਤਿ, ਇਦਂ ਅਭਿਨ੍ਨੇ ਘਟਾਦਿਕਂ ਵਾ ਭਿਨ੍ਨੇ ਕਥਲਾਦਿਕਂ ਵਾ ਅਨੂਨੇ ਆਪਾਦਿਕਂ ਵਾ ਊਨੇ ਕਦ੍ਦਮਾਦਿਕਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਂ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। ''ਕਦ੍ਦਮਸ੍ਮਿਂ ਭਿਨ੍ਨੇ, ਕਦ੍ਦਮਸ੍ਮਿਂ ਊਨੇ ਵਾ ਸਤਿ ਇਤਰੋ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਭਾਵੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **''ਘਟੇ, ਸਮ੍ਭਾਰਜਲੇ ਚਾ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਸਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸਭਾਵੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **''ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚ''**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤੋ ਇਤਰਸ੍ਸ ਫੁਸਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਞ੍ਚ ਫੁਸਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤੋ ਇਤਰਸ੍ਸ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਥਵੀਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਲਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਂ ਹੋਤ੍ਵੇਵਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੇ ਗਹਿਤੇ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ।

੩. ਪਞ੍ਚ ਨਯਾ ਸਰੂਪਤੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ, ''ਯਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਕਤਮਾਨਿ ਤਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾਨਿ''**ਤ੍ਯਾਦਿਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਏਵਂ ਨਯੇਪਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨੀ'ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਨਿ ਨਵ ਪਦਾਨਿ, ਅਕੁਸਲਾਨਿ ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਮੂਲਨ੍ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਨਯਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਵਿਭਾਗਾ ਚਾਤਿ **ਮੂਲਾਨਿ,** ਪਦਨ੍ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਯਾ, ਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਾਗਾ, ਅਧਿਗਮਾ ਚਾਤਿ **ਪਦਾਨਿ,** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਟ੍ਠੇਨ ਮੂਲਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਮੂਲਪਦਾਨਿ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਕੁਸਲਾਨਿ,** ਕੁਸੇ ਰਾਗਾਦਯੋ ਲੁਨਨ੍ਤੀਤਿ **ਕੁਸਲਾਨਿ,** ਕੁਸਾ ਵਿਯ ਲੁਨਨ੍ਤੀਤਿ **ਕੁਸਲਾਨਿ,** ਕੁਸੇਨ ਞਾਣੇਨ ਲਾਤਬ੍ਬਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ **ਕੁਸਲਾਨਿ**। ਕੁਸਲਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨੀਤਿ **ਅਕੁਸਲਾਨਿ** ਅ-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਥੋਤਿ।

ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨਿ, ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਾਨੀਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ, ਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਚ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ''ਕਤਮਾਨਿ ਤਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਾਨਿ ਪਚ੍ਚਾਸਤ੍ਤਿਨਜਾਯੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਤਮਾਨਿ ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ''ਏਵਂ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ, ਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਚ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂਯੇਵ ਪਠਮਂ ਉਦ੍ਦਿਸਤਿ 'ਤਣ੍ਹਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਖਨ੍ਧੇ ਤਸਤਿ ਪਰਿਤਸਤੀਤਿ **ਤਣ੍ਹਾ**। ਅਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਂ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ** , ਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦਿਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ,** ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ ਵਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ**। ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾਤਿ **ਲੋਭੋ,** ਲੁਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵਾ **ਲੋਭੋ,** ਲੁਬ੍ਭਨਂ ਵਾ **ਲੋਭੋ। ਦੋਸਮੋਹੇਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਸੁਭੇ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਸੁਭਸਞ੍ਞਾ**। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਸੁਖਸਞ੍ਞਾ**। ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਧਮ੍ਮੇ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ**। ਅਨਤ੍ਤਸਭਾਵੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ। ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੇਸੁ ਪਦੇਸੁ ਸਬ੍ਬੋ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਸਙ੍ਗਹਂ ਸਮੋਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਙ੍ਗਹਂ** ਗਣਨਂ। **ਸਮੋਸਰਣਂ** ਸਮਾਰੋਪਨਂ।

ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕੇ ਨੀਵਰਣੇ ਸਮੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨਾਤਿ **ਸਮਥੋ**। ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਵਿਵਿਧੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**। ਲੋਭਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ **ਅਲੋਭੋ**। ਦੋਸਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ **ਅਦੋਸੋ**। ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ **ਅਮੋਹੋ**। ਏਤ੍ਥਾਪਿ **ਅ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਥੋ, ਨ ਅਭਾਵਤ੍ਥਾਦਿਕੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਸੁਭੇ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵਾ ''ਅਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਪਧਾਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ,** ਵਿਸੇਸਤੋ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ । ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਦੀਸੁ ''ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਪਧਾਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ,** ਵਿਸੇਸਤੋ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇ ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਪਧਾਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ,** ਵਿਸੇਸਤੋ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਨਤ੍ਤਸਭਾਵੇ ਖਨ੍ਧੇ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵਾ ''ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਪਧਾਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ,** ਵਿਸੇਸਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਧਾਨਂ। ਪਞ੍ਞਾਸਤਿਸੀਸੇਨ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਬਲਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ? ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ, ਏਤ੍ਥ ਸਤਿਬਲਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੇਸੁ ਪਦੇਸੁ ਸਬ੍ਬੋ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਸਙ੍ਗਹਂ ਸਮੋਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਉਦ੍ਦਾਨਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਂ ਦਾਨਂ ਰਕ੍ਖਣਂ ਉਦ੍ਦਾਨਂ, ਸਙ੍ਗਹਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਦ੍ਦਾਨੇ ਅਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਭਾਵੋ ਦਿਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ**ਤਿ ਸੁਭਸੁਖਨਿਚ੍ਚਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ। ਕਿਲੇਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਵਪਦੇਸੂਤਿ **ਭੂਮੀ,** ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਭੂਮੀਤਿ **ਕਿਲੇਸਭੂਮੀ,** ਕਿਲੇਸਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਨਵ ਪਦਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਅਸੁਭਦੁਕ੍ਖਅਨਿਚ੍ਚਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਮੀ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭੂਮੀ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਾਨਿ।

ਨਵਹਿ ਕੁਸਲਪਦੇਹਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ **ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਯੋਜੀਯਨ੍ਤਿ, **ਨਵਹਿ** ਅਕੁਸਲਪਦੇਹਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ **ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਯੋਜੀਯਨ੍ਤਿ। ਨਵਹਿ ਕੁਸਲਪਦੇਹਿ ਸਹ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ **ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਨਵਹਿ ਅਕੁਸਲਪਦੇਹਿ ਸਹ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ **ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਉਦ੍ਦੇਸੵਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤੵਿਭਾੵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ

ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਭਾਵਨਾ

੪. ਹਾਰਾਦੀਸੁ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਨੇਤ੍ਤੀ”**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ‘‘ਏਵਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ ‘ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ’ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ? ਦੇਸਨਾ ਵਿਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਉਦ੍ਦੇਸਪਾਠੇ। **ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ**ਤਿ ਸਮਾਸਤੋ। **ਨੇਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਂ। **ਕਿਤ੍ਤਿਤਾ**ਤਿ ਕਥਿਤਾ, ਇਦਾਨਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਮ੍ਪਿ ਚ ਫਲਂ ਉਪਾਯੋ ਚ।

ਆਣਤ੍ਤੀ ਚ ਭਗਵਤੋ, ਯੋਗੀਨਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਯਂ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋਪਿ **ਆਦੀਨਵਤਾ** ਆਦੀਨਵੋਪਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਮ੍ਪਿ ਫਲਮ੍ਪਿ ਉਪਾਯੋਪਿ **ਯੋਗੀਨਂ** ਅਤ੍ਥਾਯ ਭਗਵਤੋ ਆਣਤ੍ਤਿਪਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਞਾਪਿਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਵਚਨਤ੍ਥਾਦਯੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਸ੍ਸਾਦੀਯਤੇਤਿ **ਅਸ੍ਸਾਦੋ**, ਕੋ ਸੋ? ਸੁਖਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਚ। ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਵਾ **ਅਸ੍ਸਾਦੋ**, ਕੋ ਸੋ? ਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਚ। ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਨਿਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਿ।

ਆਭੁਸਂ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦੀਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਆਦੀਨਵੋ**, ਦੁਕ੍ਖਾਦਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਤਿਵਿਯ ਆਦੀਨਂ ਕਪਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਆਦੀਨਵੋ**, ਕਪਣਮਨੁਸ੍ਸੋ, ਤਥਾਭਾਵਾ ਚ ਤੇਭੂਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਯੋਗਤੋ।

ਨਿਸ੍ਸਰਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ**, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ। ਨਿਸ੍ਸਰਤੀਤਿ ਵਾ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ**, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਨਿਸ੍ਸਰਣਭੇਦੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪ ਹਾਰਸਙ੍ਖੇਪ) ਬਹੁਧਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਫਲਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਫਲਂ**, ਦੇਸਨਾਯ ਫਲਂ। ਯਦਿਪਿ ਦੇਸਨਾ ਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਿਕਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਹੇਤੁਤੋ ਫਲਂ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾਯ ਫਲਂ ਨਾਮਾਤਿ। ਕਤਮਂ ਤਂ? ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਆਯੁਵਣ੍ਣਸੁਖਬਲਯਸਪਰਿਵਾਰਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਿਰਿਦੇਵਰਜ੍ਜ-ਸਿਰਿਚਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਚਕ੍ਕਸੀਲਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾ ਵਿਜ੍ਜਾਭਿਞ੍ਞਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਾਵਕਬੋਧਿਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯੋ।

ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਫਲਂ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਉਪਾਯੋ**, ਕੋ ਸੋ? ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾ। ਪੁਰਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹਿ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋ, ਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਚ ਉਪਾਯੋ। ਕੇਚਿ ‘‘ਮਗ੍ਗੋਪਿ ਉਪਾਯੋ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ‘‘ਤੇ ਪਹਾਯ ਤਰੇ ਓਘਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੫) ਪਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਭਾਵਂ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਵਾਦੋ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਆਣਤ੍ਤੀਤਿ ਆਣਾਰਹਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਹਿਤਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ''ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹੀ''ਤਿ ਵਿਧਾਨਂ ਆਣਾਠਪਨਂ ਆਣਤ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਸੂਤਿ **ਯੋਗਿਨੋ,** ਵੇਨੇਯ੍ਯਾ, ਤੇਸਂ ਯੋਗੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਵਚਨਸੇਸਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਂ ਏਕਦੇਸਾਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਿਭਜਨਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਚ ਵਿਭਜਨਾਕਾਰੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੫) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਧ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਦੇਸਨਾਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਵਿਚਯਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

''ਯਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਞ੍ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਞ੍ਚ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਚ ਅਨੁਗੀਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋ ਪਵਿਚਯੋ, ਹਾਰੋ ਵਿਚਯੋਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਯਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਞ੍ਚ** ਯਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਵਿਚਯਮਾਨਾ ਚ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਯਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਞ੍ਚ** ਯਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਵਿਚਯਮਾਨਾ ਚ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਯੋ** ਪਦਾਦਿਵਿਚਯੋ, ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਵਿਚਯੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਵਿਚਯਮਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਦਯੋ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਚਿਯਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਪੁਚ੍ਛੀਯਤੇ **ਪੁਚ੍ਛਿਤਂ**। ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਤੇ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਸਾਧਨਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਨ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਟੀਕਾਯਂ** ''ਭਾਵਤ੍ਥੇ ਤੋਤਿ ਆਹ – 'ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ'''ਤਿ।

''ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਆਗਤਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪ ਹਾਰਸਙ੍ਖੇਪ)** ਵੁਤ੍ਤੋਵ। ਕਥਂ? –

> ''ਅਯਂ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾ ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਅਨੇਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸਯਾ ਅਤੀਤਵਿਸਯਾ ਅਨਾਗਤਵਿਸਯਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਸਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਇਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਏਕਂਸਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਵਿਭਜ੍ਜਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਠਪਨਂ ਸਾਵਸੇਸਂ ਨਿਰਵਸੇਸਂ ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਰਂ ਲੋਕਿਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੋ**।
>
> ''ਅਯਂ ਪੁਚ੍ਛਾ ਇਮਿਨਾ ਸਮੇਤਿ, ਏਤੇਨ ਨ ਸਮੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਚਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚ ਵਿਚਯੋ **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਚਯੋ**। ''ਅਯਂ ਅਨੁਗੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਾ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਾ ਤਦੁਭਯਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਾ ਕੁਸਲਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਾ ਅਕੁਸਲਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਅਨੁਗੀਤਿਵਿਚਯੋ**। ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਸੁ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ''ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਤਣ੍ਹਾਯ ''ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨਂ ''ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ''ਯਥਾਸਕਲਕ੍ਖਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਯਾ ਤਿਕੇਸੁ, ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕੇ ਚ ਦੁਕਸਤੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਪਦਵਸੇਨ ਤਂਤਂਅਸ੍ਸਾਦਤ੍ਥਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ **ਅਸ੍ਸਾਦਵਿਚਯੋ**।

ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯ ''ਅਨਿਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਨੰ ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਲਕ੍ਖਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦੀਨੰ ਆਦਿਅਨੁਵਨ੍ਤਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਚ ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਹਾਨਭਾਗਿਯਤਾਦਿਵਸੇਨ ਆਦੀਨਵਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਰਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇਨ **ਆਦੀਨਵਵਿਚਯੋ**। ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਦੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਮਨਤੋ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਵਿਭਾਗਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨਾਤਿ ਏਵੰ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਚਯੋ**। **ਫਲਾ**ਦੀਨੰ ਤੰਤੰਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਫਲਸ੍ਸ ਤਦੁਪਾਯਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਵਿਧਿਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਭਾਗਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ **ਵਿਚਯੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਪਦਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਪੁਚ੍ਛਾਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਗੀਤੀਨੰ, ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨੇਵ ਵਿਚਯਲਕ੍ਖਣੋ ''ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ –

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਸੇਸੋ ਪਨ **ਟੀਕਾਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਥੰ? –

''ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੇ ''ਆਮ, ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਮੇਵਾ''ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ **ਏਕੰਸਬ੍ਯਾਕਰਣੰ,** ''ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੰ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੇ ''ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੰ, ਫਲਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ **ਵਿਭਜ੍ਜਬ੍ਯਾਕਰਣੰ,** ''ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੇ ''ਕਿੰ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੋ ਕੁਸਲਟ੍ਠੋ, ਉਦਾਹੁ ਸੁਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ **ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ,** ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ **ਠਪਨੰ,** ''ਕਿੰ ਪਨੇਤੇ 'ਕੁਸਲਾ'ਤਿ ਵਾ 'ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਾ ਏਕਤ੍ਥਾ, ਉਦਾਹੁ ਨਾਨਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਇਦੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ **ਸਾਵਸੇਸੰ**। ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾਵਸੇਸਤੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਾਟਿਹੀਰਕੰ **ਸਉਤ੍ਤਰੰ** ਸਪ੍ਪਾਟਿਹੀਰਕੰ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਰੰ,** ਸੇਸੰ ਵਿਚਯਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵਾਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤੋਵ। ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨਾਕੁਲੋ ਪਾਕਟੋ ਯਤਿਪੋਤੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤੋ, ਸੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਵਿਚਯਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੩ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਹਾਰਾਨੰ, ਯਾ ਭੂਮੀ ਯੋ ਚ ਗੋਚਰੋ ਤੇਸੰ।

ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਪਰਿਕ੍ਖਾ, ਹਾਰੋ ਯੁਤ੍ਤੀਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨੰ ਹਾਰਾਨੰ **ਯਾ ਭੂਮਿ** ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨਭੂਤੰ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ, **ਯੋ ਗੋਚਰੋ** ਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, **ਤੇਸੰ** ਭੂਮਿਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗੋਚਰਸਙ੍ਖਾਤਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੰ **ਯਾ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਪਰਿਕ੍ਖਾ** ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤੀਨੰ ਵਿਚਾਰਣਾ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਕਤਾ, ਸੋ ਯੁਤ੍ਤਿਅਯੁਤ੍ਤਿਪਰਿਕ੍ਖਾਵਿਚਾਰਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ''ਯੁਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤੇਸੰ ਹਾਰਾਨੰ ਭੂਮਿਭੂਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਦੁਵਿਧੋ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ, ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਵਾਚਕਭਾਵੋ ਚ। ਗੋਚਰਭੂਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਸੁਤ੍ਤਵਿਨਯਧਮ੍ਮਤਾਹਿ ਅਵਿਲੋਮਨੰ। ਅਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੪ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਜਿਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਇਤਿ ਯਾਵ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ, ਏਸੋ ਹਾਰੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਿਨੋ ਦੇਸੇਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਿਨੇਨ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਤਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਯਾਵ** ਯਤ੍ਤਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਿਨੇਨ ਦੇਸਿਤਾ, ਤਤ੍ਤਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਤਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ, ਇਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਯਾਵ** ਯਤ੍ਤਕਾ **ਸਬ੍ਬੇ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾਵ, ਤਤ੍ਤਕਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਕਥਿਤਾਨਿ, ਏਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ''ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਥਾਰਹਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੫ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਏਕਧਮ੍ਮੇ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ ਕੇਚਿ।

ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ, ਸੋ ਹਾਰੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕਧਮ੍ਮੇ** ਸੁਤ੍ਤੇ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਵਾ ਸਤਿ ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਯੇ ਕੇਚਿ **ਧਮ੍ਮਾ** ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸਰੂਪਤੋ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ''ਲਕ੍ਖਣੋ ਨਾਮ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਏਕਂ ਸਮਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ,** ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਸਹਚਾਰਿਤਾਯ ਵਾ ਸਮਾਨਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਵਾ ਸਮਾਨਹੇਤੁਤਾਯ ਵਾ ਸਮਾਨਫਲਤਾਯ ਵਾ ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਵਾ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਤਿ। ਕਥਂ ? – ''ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਾਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੧, ੩੫੭, ੩੫੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੪), ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ **ਸਹਚਾਰਿਤਾਯ** ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ। ''ਦਦਂ ਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਗਨ੍ਥਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੬; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੮੯) **ਸਮਾਨਕਿਚ੍ਚਤਾ,** ਪਿਯਵਚਨਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਵਿਭ॰ ੨੨੫; ਉਦਾ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪) **ਸਮਾਨਹੇਤੁਤਾਯ** ਸਞ੍ਞਾਦਯੋਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਵਿਭ॰ ੨੨੫; ਉਦਾ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪) **ਸਮਾਨਫਲਤਾਯ** ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਦਯੋਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ''ਰੂਪਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੪) **ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ** ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੩) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੬. ''ਨੇਰੁਤ੍ਤਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ , ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਥ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਞ੍ਚ।

ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧੀ, ਏਸੋ ਹਾਰੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਨੇਰੁਤ੍ਤੰ** ਸੁਤ੍ਤਪਦਨਿਬ੍ਬਚਨਞ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਕਾਨੰ, ਸਾਵਕਾਨੰ ਵਾ **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ** ਚ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੁਖੇਨ **ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਞ੍ਚ** ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੇਨ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ ਚ ਏਤੇ ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਭਾਵੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ''ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਦੇਸਨਾਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਦੇਸਕਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਦਿ **ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨੰ** ਨਾਮ। ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸ੍ਸ ਬਹੁਵਿਸਯਤ੍ਤਾ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੫ ਆਦਯੋ) ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੭. ''ਏਕਮ੍ਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ, ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸੇਸਕੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ।
ਆਵਟ੍ਟਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ, ਆਵਟ੍ਟੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁਆਦੀਨੰ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਏਕਮ੍ਹਿ** ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁਆਦਿਕੇ ਦੇਸਨਾਰੁਲ੍ਹੇ ਸਤਿ ਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਵਾ ਸੇਸਕੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਤਿ , ਦੇਸਨਾਯ ਸਰੂਪਤੋ ਅਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਸੇਸਕੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਤਿ, ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਦੇਸਨੰ ਪਮਾਦਾਦੀਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਕੋਸਜ੍ਜਾਦਿਕੇ **ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਆਵਟ੍ਟਤਿ** ਆਵਟ੍ਟਾਪੇਤਿ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ''ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

"**ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ**"ਤਿ ਇਦੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ, ਸੇਸੇਪਿ ਸਭਾਗੇ ਆਵਟ੍ਟਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁਆਦਿਕੇ ਦੇਸਨਾਰੁਲ੍ਹੇ ਸਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਕੋਸਜ੍ਜਾਦਿਕੇਯੇਵ ਦੇਸਨੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਵਸੇਸਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਦਿਕੇਪਿ ਦੇਸਨੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤੀਤਿ।

ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੮''ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਭੂਮਿਞ੍ਚ ਵਿਭਜਤੇ ਅਯੰ ਹਾਰੋ।

ਸਾਧਾਰਣੇ ਅਸਾਧਾਰਣੇ ਚ ਨੇਯ੍ਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤੀ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧੰ ਸਭਾਵ**ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ** ਦਾਨਸੀਲਾਦਿ**ਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ** ''ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿ ਭਾਵਨਾਭੂਮੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੰ **ਭੂਮਿਞ੍ਚ** ਸਾਧਾਰਣੇ ਚ ਅਸਾਧਾਰਣੇ ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਭਜਤੇ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ''ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਨੇਯ੍ਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਾ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਾ''ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ, ''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਾ ਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾ''ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ''ਇਦੰ ਸੀਲੰ ਇਮਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਇਦੰ ਸੀਲੰ ਇਦੰ ਝਾਨੰ ਇਮਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ, ''ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਭੂਮਿ, ਭਾਵਨਾਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋ ਭੂਮਿ''ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ ਭੂਮਿਞ੍ਚ, ''ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਾ''ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ ਸਾਧਾਰਣੇ ਚ, ''ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਅਨਾਗਾਮਿਅਰਹਨ੍ਤਾਨੰ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''ਤ੍ਯਾਦਿਨਾ ਅਸਾਧਾਰਣੇ ਚ ਯੇਨ ਵਿਭਜਤਿ, ਸੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿਆਦਿਨਾ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੩-੩੪) ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਨਾਕਾਰੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੯''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਭਾਵਿਤੇ ਪਹੀਨੇ ਚ।

ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ, ਹਾਰੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ **ਭਾਵ◌ਿਤੇ** ਭਾਵ◌ਿਤਬ੍ਬੇ **ਕੁਸਲੇ** ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇ **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ** ਕਥਿਤੇ, ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੇ ਵ◌ਾ **ਪਹੀਨੇ** ਪਹਾਤਬ੍ਬੇ **ਅਕੁਸਲੇ** ਸਾਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇ **ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ** ਕਥਿਤੇ, ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੇ ਵ◌ਾ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ **ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ** ਵ◌ਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮੇ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੇਨ **ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ** ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ''ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਭਵਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ''ਯਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵ◌ਿਰਤਸ੍ਸ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਪਹੀਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ''ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ ...ਪੇ○... ਕਾਮੇਹਿ ਵ◌ੇਰਮਣੀ ਤੇਸੰ ਅਧਮ੍ਮੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਭਾਵ◌ੋ **ਵ◌ਿਭਙ੍ਗਵ◌ਾਰੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ○ ੩੫ ਆਦਯੋ) ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ ਨ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਿਤਾ।

ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਵ◌ੇਵਚਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

'ਵ◌ੇਵਚਨਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਤੁ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ।

ਯੋ ਜਾਨਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਵ◌ਿਦੂ, ਵ◌ੇਵਚਨੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੇ **ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤੁ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਵ, **ਬਹੂਨਿ ਤੁ** ਬਹੂਨਿ ਏਵ ਵ◌ੇਵਚਨਾਨਿ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਯੋ ਸੁਤ੍ਤਵ◌ਿਦੂ ਜਾਨਾਤਿ, ਜਾਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਪਦਤ੍ਥੇ ਯੋਜੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਵ◌ਿਦੁਨੋ ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ''ਵ◌ੇਵਚਨੋ ਨਾਮ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਯੋ ਸੋ-ਸਦ੍ਦਾ ਅਸਮਾਨਤ੍ਥਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ''ਯੋ ਸੁਤ੍ਤਵ◌ਿਦੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **"ਭਗਵ◌ਾ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਅਤ੍ਥੇ ਭਗਵਤਿ ''ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵ◌ਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵ◌ਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵ◌ਾ, ਫਲਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਗਤੋ ਵ◌ੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦੋ ਚਤੁਯੋਗਵ◌ਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਅਗਤਿਗਮਨਵ◌ੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਉਦ੍ਧਟਸਲ੍ਲੋ ਨਿਰੁਲ੍ਹਵਣੋ ਮਦ੍ਦਿਤਕਣ੍ਟਕੋ ਨਿਬ੍ਬਾਪਿਤਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੋ ਬਨ੍ਧਨਾਤੀਤੋ ਗਨ੍ਥਵ◌ਿਨਿਵ◌ੇਠਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵ◌ੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਭਿਨ੍ਨਨ੍ਧਕਾਰੋ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਲੋਕਧਮ੍ਮਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਅਨੁਰੋਧਵ◌ਿਰੋਧਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸਙ੍ਖੇਪਗਤੋ ਬਨ੍ਧਨਾਤਿਵਤ੍ਤੋ ਠਪਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਉਕ੍ਕਾਧਰੋ ਆਲੋਕਕਰੋ ਪਜ੍ਜੋਤਕਰੋ ਤਮੋਨੁਦੋ ਰਣਞ੍ਜਹੋ ਅਪਰਿਮਾਣਵਣ੍ਣੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਵਣ੍ਣੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਵਣ੍ਣੋ ਆਭਙ੍ਕਰੋ ਪਭਙ੍ਕਰੋ ਧਮ੍ਮੋਭਾਸਪਜ੍ਜੋਤਕਰੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ○ ੩੮) ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵ◌ੇਵਚਨਾਨਿ ਯੋਜਿਤਾਨਿ। ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਵ◌ਿਭਙ੍ਗਵ◌ਾਰੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ○ ੩੭ ਆਦਯੋ) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

ਵ◌ੇਵਚਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

'ਏਕੰ ਭਗਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮੰ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਾਹਿ ਦੇਸੇਤਿ।

ਸੋ ਆਕਾਰੋ ਞੇਯ੍ਯੋ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ ਨਾਮ ਸੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਭਗਵ◌ਾ **ਏਕੰ** ਖਨ੍ਧਾਦਿਧਮ੍ਮੰ **ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਾਹਿ** ਨਿਕ੍ਖੇਪਪ੍ਪਭਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ਿਤੋ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ''ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਵ◌ਿਵ◌ਿਧਾਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ** ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਭਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ-ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਿਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਏਕਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ

ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਵਿਭਾਵਨਾਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ''ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ, ਛਨ੍ਨੰ ਧਾਤੂਨੰ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨੰ ਧਾਤੂਨੰ, ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਆਯਤਨਾਨੰ, ਦਸਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**।

''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹੰ। ਯਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਵੁਦ੍ਧੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪; ਕਥਾ॰ ੨੯੬) ਏਵਮਾਦਿ **ਪਭਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਚਾਤਿ।

''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪; ਕਥਾ॰ ੨੯੬) ਏਵਮਾਦਿ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, "**ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ, **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ, **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਿਰੋਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚ ''ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸੁਤਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਪਵਤ੍ਤਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੯ ਆਦਯੋ) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਓਤਰਣਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

''ਯੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਖਨ੍ਧਾ ਚ ਧਾਤੁਆਯਤਨਾ।

ਏਤੇਹਿ ਓਤਰਤਿ ਯੋ, ਓਤਰਣੋ ਨਾਮ ਸੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚ ਯੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਖਨ੍ਧਾ ਚ ਯਾਨਿ ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਏਤੇਹਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਖਨ੍ਧਧਾਤਾਯਤਨੇਹਿ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਪਦਤ੍ਥਮੁਖੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਯਮਾਨੇਹਿ ਚ ਯੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਓਤਰਤਿ** ਓਗਾਹਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੇ ਤਤ੍ਥ ਵਾਚਕਵਸੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਞਾਪਕਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਤਿ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਚਾਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਖਨ੍ਧਾ। **ਧਾਤੁਆਯਤਨਾ**ਤਿ ਧਾਤੁਯੋ ਚ ਆਯਤਨਾਨਿ ਚ ਧਾਤੁਆਯਤਨਾ। ਕਥੰ ਓਤਰਣੋ? ''ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਸਬ੍ਬਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੨) ਪਾਠੋ।

ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਰੂਪਧਾਤੁ ਚ ਅਰੂਪਧਾਤੁ ਚ। **ਅਧੋ**ਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁ। **ਸਬ੍ਬਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤੇਧਾਤੁਕੇ ਅਯੰ ਅਸੇਕ੍ਖਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਅਯੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਓਤਰਣਾ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇਹਿ ਓਤਰਣਾ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ, ਅਯੰ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਓਤਰਣਾ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਾਸਵਾ, ਨੋ ਚ ਭਵਙ੍ਗਾ, ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਅਯੰ ਧਾਤੂਹਿ ਓਤਰਣਾ।

ਸਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਯਂ ਆਯਤਨਂ ਅਨਾਸਵਂ, ਨੋ ਚ ਭਵਙ੍ਗਂ, ਅਯਂ ਆਯਤਨੇਹਿ ਓਤਰਣਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਵਿ**ਭਙ੍ਗੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੨ ਆਦਯੋ) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਓਤਰਣਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਸੋਧਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

‘‘ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਹੇ, ਗਾਥਾਯਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਯਮਾਰਬ੍ਭ।

ਸੁਦ੍ਧਾਸੁਦ੍ਧਪਰਿਕ੍ਖਾ, ਹਾਰੋ ਸੋ ਸੋਧਨੋ ਨਾਮਾ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਤਿਸ੍ਸਂ **ਗਾਥਾਯਂ** ਆਰੁਲ੍ਹੇ **ਪਞ੍ਹੇ** ਞਾਤੁਮਿਚ੍ਛਿਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਭਗਵਤਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾਯਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਮ੍ਹਿ **ਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਂ **ਆਰਬ੍ਭ** ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਸਾ ਗਾਥਾ **ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ** ਪੁਚ੍ਛਨਤ੍ਥਾਯ ਠਪਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ **ਸੁਦ੍ਧਾਸੁਦ੍ਧਪਰਿਕ੍ਖਾ** ਵਿਚਾਰਣਾ ਭਵੇ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਕਥਂ? ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ ਪਦਂ ਸੋਧਿਤਂ, ਆਰਮ੍ਭੋ ਨ ਸੋਧਿਤੋ। ‘‘ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ’’ਤਿ ਪਦਂ ਸੋਧਿਤਂ, ਆਰਮ੍ਭੋ ਨ ਸੋਧਿਤੋ। ‘‘ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪਨਂ ਬ੍ਰੂਮੀ’’ਤਿ ਪਦਂ ਸੋਧਿਤਂ, ਆਰਮ੍ਭੋ ਨ ਸੋਧਿਤੋ। ‘‘ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ’’ਨ੍ਤਿ ਪਦਞ੍ਚ ਸੋਧਿਤਂ, ਆਰਮ੍ਭੋ ਚ ਸੋਧਿਤੋਤਿ। ਏਵਂ ਪਦਾਦੀਨਂ ਸੋਧਿਤਾਸੋਧਿਤਭਾਵਵਿਚਾਰੋ ਹਾਰੋ ਸੋਧਨੋ ਨਾਮ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਵਿ**ਭਙ੍ਗੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੫ ਆਦਯੋ) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਸੋਧਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

‘‘ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇਪਿ ਚ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ।

ਤੇ ਨ ਵਿਕਪ੍ਪਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਸੋ ਹਾਰੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਯੋ **ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ** ਸਾਮਞ੍ਞੇਨਪਿ ਚ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ** ਵਿਸੇਸੇਨਪਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ **ਨ ਵਿਕਪ੍ਪਯਿਤਬ੍ਬਾ** ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਕਪ੍ਪਨਾਯ ਵੋਹਾਰਭਾਵੇਨ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਕਾਲਦਿਸਾਵਿਸੇਸਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਅਪੇਕ੍ਖਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਚ, ਏਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਏਕਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਸਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਏਕਤ੍ਤਂ,** ਏਕਤ੍ਤਮੇਵ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ,** ਤਾਯ। **ਏਕ**ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਾਨਤ੍ਥਵਾਚਕੋ, ਨ ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਵਾਚਕੋਤਿ। **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਮਤ੍ਤਾ **ਵਿਮਤ੍ਤਾ,** ਵਿਮਤ੍ਤਾ ਏਵ **ਵੇਮਤ੍ਤਂ,** ਵੇਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ,** ਤਾਯ। ਯਥਾ ਹਿ ‘‘ਅਜ੍ਜ ਸ੍ਵੇ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਕਾਲਵਿਸੇਸਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ‘‘ਪੁਰਿਮਾ ਦਿਸਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦਿਸਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਾ, ਏਵਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਾ ਚ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਭਾਵਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਜਾਤਿਆਦਿਂ ਅਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਸਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਚ੍ਚਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਸੇਸੋ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਸੁਪੀਤਿ। ‘‘ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਏਕਤ੍ਤਤਾ। ‘‘ਜਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਮਰਣਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ। ‘‘ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’’ਤਿ ਏਕਤ੍ਤਤਾ, ‘‘ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਵਿ**ਭਙ੍ਗੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੬ ਆਦਯੋ) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

‘‘ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਜਨਯਨ੍ਤਿਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਪਰਮ੍ਪਰਤੋ।

ਹੇਤੁਮਵਕਡ੍ਢਯਿਤ੍ਵਾ, ਏਸੋ ਹਾਰੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕਾ **ਯੇ** ਪਚ੍ਚਯ**ਧਮ੍ਮਾ** ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕੰ **ਯੰ** ਫਲ**ਧਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਯਾ** ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ **ਪਰਮ੍ਪਰਤੋ** ਪਰਮ੍ਪਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਜਨਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭੂਤੰ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੰ ਅਸਾਧਾਰਣੰ ਜਨਕੰ **ਹੇਤੁੰ,** ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਕੰ ਸਾਧਾਰਣੰ ਪਚ੍ਚਯ**ਹੇਤੁਞ੍ਚ ਅਵਕਡ੍ਢਯਿਤ੍ਵਾ** ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਏਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨੰ ਅਸਾਧਾਰਣਹੇਤੂ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਯੋ ਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਾ। ਤੇਨਾਹ – ''ਅਸਾਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਹੇਤੁ, ਸਾਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੁ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੯) ਵਿਭਙ੍ਗਵਚਨਞ੍ਚ।

ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੧੬. ਧਮ੍ਮਾ ਯੰਮੂਲਾ, ਯੇ ਚੇਕਤ੍ਥਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਮੁਨਿਨਾ।

ਤੇ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਸ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇ** ਸੀਲਾਦਯੋ **ਧਮ੍ਮਾ ਯੰਮੂਲਾ** ਯੇਸੰ ਸਮਾਧਿਆਦੀਨੰ ਮੂਲਾ, ਤੇ ਸੀਲਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਸਮਾਧਿਆਦੀਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਯੇ ਚ ਰਾਗਵਿਰਾਗਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੇਕ੍ਖਫਲਕਾਮਧਾਤੁਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਤ੍ਥਤਾਯ **ਏਕਤ੍ਥਾ** ਸਮਾਨਤ੍ਥਾਤਿ ਬੁਦ੍ਧ**ਮੁਨਿਨਾ** ਪਕਾਸਿਤਾ, ਤੇ ਰਾਗ...ਪੇ॰... ਤਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਭਾਵੇਨ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੀਲਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਵਿਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰੀ ਕਥਿਤਾ, ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰੀ ਚ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਹਾਨੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਭਾਵਨਾਸਮਾਰੋਪਨਪਹਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨੋ, ਵੇਵਚਨਸਮਾਰੋਪਨੋ, ਭਾਵਨਾਸਮਾਰੋਪਨੋ, ਪਹਾਨਸਮਾਰੋਪਨੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਿਕਸੁਚਰਿਤੰ, ਵਾਚਸਿਕਸੁਚਰਿਤਞ੍ਚ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਚ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚ ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਸਮਥੋ ਰਾਗਵਿਰਾਗਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨੋ**। ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਫਲੰ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਸੇਕ੍ਖਫਲੰ, ਇਦੰ ਵੇਵਚਨੰ। ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੰ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਫਲੰ ਅਰਹਤ੍ਤੰ, ਇਦੰ ਵੇਵਚਨੰ। ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨੰ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਤੇਧਾਤੁਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨੰ, ਇਦੰ ਵੇਵਚਨੰ। ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਪਞ੍ਞਾਬਲੰ, ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ, ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵੇਵਚਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵੇ**ਵਚਨਸਮਾਰੋਪਨੋ**। ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਸੁ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਸੁ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿ **ਭਾਵਨਾਸਮਾਰੋਪਨੋ**। ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਸੁਭੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੰ ਪਜਹਤਿ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਚਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੇਨ ਚ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਭਵਤਿ, ਕਾਮਯੋਗੇਨ ਚ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਭਵਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥੇਨ

ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਾਮਾਸਵੇਨ ਚ ਅਨਾਸਵੋ ਭਵਤਿ, ਕਾਮੋਘਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣੋ ਭਵਤਿ, ਰਾਗਸਲ੍ਲੇਨ ਚ ਵਿਸਲ੍ਲੋ ਭਵਤਿ, ਰੂਪੂਪਿਕਾ ਚਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਤਿ , ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਚਸ੍ਸ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਭਵਤਿ, ਨ ਚ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੇਦਨਾਸੂਤਿ ਏਵਮਾਦਿ **ਪਹਾਨਸਮਾਰੋਪਨੋ**ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ।

ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਭਾਵਨਾ

੧੭. ਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮੇ ਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਣ੍ਹਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਏਵਂ ਉਦ੍ਦੇਸਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਹਾਰੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਯੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ **“ਤਣ੍ਹਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਂ **ਤਣ੍ਹਞ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਞ੍ਚ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਗਹਿਤਂ ਤਣ੍ਹਞ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਞ੍ਚ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ ਨੇਤਿ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤੇਨ ਸਮਥੇਨ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਗਹਿਤੇਨ ਸਮਥੇਨ, ਗਹਿਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਂ ਨੇਤਿ, ਨਯਨ੍ਤੋ ਚ ਸਚ੍ਚੇਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਨੇਤਿ, ਅਯਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸੋ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟੋ ਨਯੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਤ੍ਥਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ, ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਚ ਗਾਥਾਯਂ ''ਨਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਨੁਗਾਹਣਨਯੋ ਅਤ੍ਥਨਯੋਵ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤ੍ਥਨਯਸ੍ਸ ਯਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਮੁਖੇਨ ਨਯਭੂਮਿਰਚਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵ ਨਯਵੋਹਾਰੋ ਕਤੋਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ **ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੮-੧੯) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੧੮. ਯੋ ਅਕੁਸਲੇ ਸਮੂਲੇਹਿ, ਨੇਤਿ ਕੁਸਲੇ ਚ ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ।

ਭੂਤਂ ਤਥਂ ਅਵਿਤਥਂ, ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਂ ਤਂ ਨਯਂ ਆਹੂ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਅਕੁਸਲੇ **ਸਮੂਲੇਹਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਤੀਹਿ ਲੋਭਾਦੀਹਿ ਮੂਲੇਹਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ ਨੇਤਿ, ਕੁਸਲੇ ਚ **ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ** ਤੀਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਂ ਨੇਤਿ, ਨਯਨ੍ਤੋ ਚ **ਭੂਤਂ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਨੇਤਿ, ਨ ਅਭੂਤਂ ਮਾਯਾਮਰੀਚਿਆਦਯੋ ਵਿਯ, **ਤਥਂ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਨੇਤਿ, ਨ ਘਟਾਦਯੋ ਵਿਯ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਮਤ੍ਤਂ, **ਅਵਿਤਥਂ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਨੇਤਿ, ਨ ਵਿਤਥਂ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ **ਭੂਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਤ੍ਤਾ **ਤਥਾ,** ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਭਾਵਤੋ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਭਾਵਤੋ ਵਿਪਾਕੇ ਸਤਿ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਤਥਾ** ਭਵਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਹਿ ਏਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ''ਭੂਤਂ, ਤਥਂ, ਅਵਿਤਥ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਸੇਸਨਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਅਥ ਵਾ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਚ ਕੁਸਲਾਨਿ ਨਯਨ੍ਤੋ ਅਯਂ ਨਯੋ ਭੂਤਂ ਤਥਂ ਅਵਿਤਥਂ ਨੇਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਹਿ ਬਾਧਕਾਦਿਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾਭਾਵੇਨ **ਭੂਤਾਨਿ,** ਸਚ੍ਚਸਭਾਵਤ੍ਤਾ **ਤਥਾਨਿ,** ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਤੋ **ਅਵਿਤਥਾਨਿ**। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ – ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਨਿ ਅਵਿਤਥਾਨਿ ਅਨਞ੍ਞਥਾਨੀ''ਤਿ ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੦; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੮)। ਅਕੁਸਲਾਦਿਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣਂ ਤਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਂ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਂ ਨਯਨ੍ਤਿ ਆਹੂਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ ਤੀਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਪੁਕ੍ਖਲੋ ਸੋਭਨੋਤਿ **ਤਿਪੁਕ੍ਖਲੋ** ਅਕੁਸਲਾਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋਤਿ ਠਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯੋ ਨਾਮਾਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ **ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੭-੮੮) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੧੯. ਯੋ ਨੇਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ।

ਏਤਂ ਨਯਂ ਨਯਵਿਦੂ, ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਆਹੂ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ ਨੇਤਿ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਂ ਨੇਤਿ, **ਏਤਂ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਂ **ਨਯਵਿਦੂ** ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਨਯਕੋਵਿਦਾ, ਅਤ੍ਥਨਯਕੁਸਲਾ ਏਵ ਵਾ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਨਯਨ੍ਤਿ ਆਹੂਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹੀ**ਤਿ ਅਸੁਭੇ ਸੁਭਂ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸੁਖਂ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਅਨਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹੀ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ **ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੬-੮੭) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੨੦. ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੁ ਹਿ ਯੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਮਨਸਾ ਵੋਲੋਕਯਤੇ, ਤਂ ਖੁ ਦਿਸਾਲੋਚਨਂ ਆਹੂ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਸੀਹਲੋਚਨਂ ਆਹੂ''ਤਿ ਪਾਠੋ ਲਿਖਿਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਾਠੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਭਿਨ੍ਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੁ **ਯੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ** ਨਯਸ੍ਸ ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਯਸ੍ਸ ਦਿਸਾਭੂਤਧਮ੍ਮੇ ਅਬਹਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਏਵ ਯਂ ਓਲੋਕਨਂ ਕਰੋਤਿ, **ਤਂ** ਓਲੋਕਨਂ **ਖੁ** ਓਲੋਕਨਂ **ਏ**ਵ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹੂਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੂ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਨਯਸ੍ਸ ਯੋਜਨਤ੍ਥਂ ਕਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ। **ਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਵੋਦਾਨਿਯਾ। **ਅਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕਾ। **ਵੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਾ। **ਓਲੋਕਯਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ''ਅਯਂ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਦਿਸਾਭਾਵੇਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਵਿਚਾਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਖੂ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯੋ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ।

੨੧. ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ। ''ਕਤਮੋ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਓਲੋਕੇਤ੍**ਵਾ"ਤਿਆਦਿਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਤਂਤਂਨਯਦਿਸਾਭੂਤੇ ਸਬ੍ਬੇ **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ** ਦਿਸਾਲੋਚਨੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ **ਉਕ੍ਖਿਪਿਯ** ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ **ਯਂ ਸਮਾਨੇਤਿ** ਯਂ ਸਮਾਨਯਨਂ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ ਸਮਾਨਯਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਨਯੋ ਅਙ੍ਕੁਸੋ ਨਯੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ **ਅਙ੍ਕੁਸੋ** ਨਾਮ ਹਤ੍ਥੀਨਂ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਆਨਯਨਕਾਰਣਭੂਤੋ ਵਜਿਰਾਦਿਮਯੋ ਤਿਕ੍ਖਗ੍ਗੋ ਉਜੁਵਙ੍ਕਭੂਤੋ ਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਵਿਸੇਸੋ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਯੋ ਅਙ੍ਕੁਸੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ **ਅਙ੍ਕੁਸੋ**। ਏਤੇਨ ਹਿ ਨਯੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਂ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਨਯਤੀਤਿ। ਮੁਖਜਤੋ ਪਨ ਅਙ੍ਕੇ ਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠਾਨੇ ਉਦ੍ਧਟੋ ਅਸਤਿ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਸਤੀਤਿ **ਅਙ੍ਕੁਸੋ**। ਅਙ੍ਕਸਦ੍ਦੂਪਪਦਉਪੁਬ੍ਬਅਸਧਾਤੁ ਅਪਚ੍ਚਯੋਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਯੋ ਕੋਚਿਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਚੇਵ ਪਞ੍ਚ ਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ। ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਕਿਂ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਉਦਾਹੁ ਨਯਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੨੨. ‘‘ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮਂ, ਦਿਸਾਲੋਚਨਤੋ ਦਿਸਾ ਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ।

ਸਙ੍ਖਿਪਿਯ ਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਹਿ, ਨਯੇਹਿ ਤਿਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ‘‘ਏਵਂ ਹਾਰੇ, ਨਯੇ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ **ਨੇਸਂ** ਯੋਜਨਕ੍ਕਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ‘ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਭਾਵਤੋ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਪਠਮਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਹਾਰਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ। ਹਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਂ ਪਠਮਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਦਿਸਾਲੋਚਨੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯੇਨ ਨੇਤ੍ਵਾ ਤੀਹਿ ਅਤ੍ਥਨਯੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਵਿਭਾਵਨਾ

ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਸਾਸਨਵਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ ਯੇਸਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ‘‘ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਤਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ –

੨੩. ‘‘ਅਕ੍ਖਰਂ ਪਦਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਤਥੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਆਕਾਰਛਟ੍ਠਵਚਨਂ, ਏਤ੍ਤਾਵ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਸਬ੍ਬਂ॥

੨੪. ਸਙ੍ਕਾਸਨਾ ਪਕਾਸਨਾ, ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ।

ਏਤੇਹਿ ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ, ਅਤ੍ਥੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ‘‘ਇਦਾਨਿ ਯੇਸਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ‘ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ‘ਸੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ ‘ਅਕ੍ਖਰਪਦ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੩) ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਅਕ੍ਖਰਨ੍ਤਿ? ਅਕ੍ਖਰਟ੍ਠੇਨ ਅਸਞ੍ਚਰਣਟ੍ਠੇਨ। ਅਕਾਰਾਦਿਵਣ੍ਣੋ ਹਿ ਅਕਾਰਾਦਿਤੋ ਇਕਾਰਾਦਿਪਰਿਯਾਯਂ ਨਕ੍ਖਰਤਿ, ਨ ਸਞ੍ਚਰਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਕਮਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ‘‘ਅਪਰਿਯੋਸਿਤੇ ਪਦੇ ਵਣ੍ਣੋ ਅਕ੍ਖਰਂ ਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ਅਕ੍ਖਰਣਤੋ ਅਸਞ੍ਚਰਣਤੋ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੩)। **ਅਪਰਿਯੋਸਿਤੇ ਪਦੇ**ਤਿ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਕ੍ਖਰਵਨ੍ਤੇਸੁ ਪਦੇਸੁ ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਕ੍ਖਰਮਤ੍ਤੇਯੇਵ **ਅਕ੍ਖਰਂ** ਨਾਮ, ਪਰਿਯੋਸਿਤੇ **ਪਦਂ**ਯੇਵ, ਨ ਅਕ੍ਖਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਦਂ ਪਨ ਪਵੇਸਨਤੋ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਯਂ ਸਞ੍ਚਰਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਅਕਾਰਾਦਿਵਣ੍ਣੋ ਅਵੇਵਚਨਤ੍ਤਾ। ‘‘ਮਾ ਏਵਂ ਮਞ੍ਞਸੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਾ ਏਕਕ੍ਖਰਪਦਾ **ਮਾ**-ਕਾਰਾਦਿ **ਅਕ੍ਖਰਂ** ਨਾਮ, ਵਿਭਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਂ ਪਦਂ ਪਨ **ਪਦ**ਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਦਂ**। ਤਂ ਨਾਮਾਖ੍ਯਾਤੋਪਸਗ੍ਗਨਿਪਾਤਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਦਬ੍ਬਪਧਾਨਂ ''ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ **ਨਾਮਪਦਂ**। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਦਬ੍ਬਮਾਵਿਭੂਤਰੂਪਂ, ਕਿਰਿਯਾ ਅਨਾਵਿਭੂਤਰੂਪਾ। ਕਿਰਿਯਾਪਧਾਨਂ ''ਫੁਸਤਿ ਵੇਦਯਤਿ ਵਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ **ਆਖ੍ਯਾਤਪਦਂ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਫੁਸਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾ ਆਵਿਭੂਤਰੂਪਾ, ਦਬ੍ਬਮਨਾਵਿਭੂਤਰੂਪਂ। ਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਬੋਧਹੇਤੁਭੂਤਂ ਪ-ਉਪ-ਇਤਿਏਵਮਾਦਿਕਂ **ਉਪਸਗ੍ਗਪਦਂ** ਨਾਮ। ''ਚਿਰਪ੍ਪਵਾਸਿਂ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੧੯) ਉਪਵੁਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੦੫) ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਹਿ ਪ-ਉਪਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਵਸਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਯੋਗਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਤਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨ ਨਾਮਪਦਆਖ੍ਯਾਤਪਦਦ੍ਵਯਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਸਗ੍ਗਾ**ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਿਰਿਯਾਯ ਚੇਵ ਦਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਸਰੂਪਵਿਸੇਸਪਕਾਸਨਹੇਤੁਭੂਤਂ ''ਏਵਂ, ਇਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ **ਨਿਪਾਤਪਦਂ** ਅਸ੍ਸਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਕ੍ਖਰੇਨ ਪਨ ਕਥਂ ਗਹਿਤੋਤਿ ਚੇ? ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨੇਹਿ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਵਿਧਾਨਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਪਦਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪਦਤ੍ਥਸਮ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਕ੍ਖਰੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥਾਕਾਰੋ ਗਹਿਤੋਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿ, ਪਦੇਹਿ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਚ ਪਦੇਹਿ ਚ ਉਗ੍ਘਟੇਤੀ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੯) ਚ।

ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਣਾ। ਵਿਭਜਨਾ ਚ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ **ਵਿਭਜਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮਾਹਾਰੇ ਅਯਂ ਦ੍ਵਨ੍ਦਸਮਾਸੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਭਾਗਕਰਣਂ **ਵਿਭਜਨਂ** ਨਾਮ। ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾਕਾਰੇਹਿ ਯੋ ਅਤ੍ਥਾਕਾਰੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਾਕਾਰੋ ਵਿਵਰਣਵਿਭਜਨਾਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੋ। ਪਾਕਟਕਰਣਂ **ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ। ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪਨਂ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਹਿ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨੋ ਯੋ ਅਤ੍ਥਾਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਾਕਾਰੋ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੋ। ਏਤੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸਨਾਦੀਹਿ ਛਹਿ ਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ **ਅਤ੍ਥੋ** ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋ, **ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ** ਉਗ੍ਘਟਨਾਦਿਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਨ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਨਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਉਗ੍ਘਟਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਭਵੇ, ਸੋ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਕਾਸਨਾਪਕਾਸਨਾਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਨ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਬੋਧਨਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਪਞ੍ਚਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਸੋ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਵਿਵਰਣਾਵਿਭਜਨਾਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਨ ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪਬੋਧਨਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਨਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਸੋ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਕਾਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ** ''ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਨ ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨੇਨ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪਬੋਧਨਕਿਰਿਯਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਸੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਕਾਸਨਾਦਿਆਕਾਰੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੪)।

''ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਅਤ੍ਥਨਯੇਹਿ ਚੇਵ ਛਹਿ ਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ **ਚ** ਅਯੁਤ੍ਤੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਕਿਂ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਦਾਹੁ ਸਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਏਵਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

੨੫ੀਣਿ ਚ ਨਯਾ ਅਨੂਨਾ, ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ ਗਣਿਤਾਨਿ।

ਨਵਹਿ ਪਦੇਹਿ ਭਗਵਤੋ, ਵਚਨਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਸਮਾਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੀਣੀ**ਤਿ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਯੋਤਿ ਪਨ ਪਕਤਿਲਿਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਗਣਿਤਾ ਅਨੂਨਾ ਤਯੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਯਾ ਚ ਗਣਿਤਾਨਿ ਅਨੂਨਾਨਿ ਛ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਦਾਨਿ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਹਿ ਚ ਅਤ੍ਥਪਦੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ **ਸਮਾਯੁਤ੍ਤੋ**ਵ ਅਯੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥ**ਸ੍ਸ**। **ਨਯਾ**ਤਿ ਨੇਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਨਯਾ। **ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਨੇਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ।

੨੬. ਯੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਨੇਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਥੋ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਗਣਨਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ** ਸਮੂਹਸ੍ਸ ਅਵਯਵਭੂਤਾਨਿ ਨਵਭੇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਗਣਨਤੋ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਭੂਤਂ ਉਭਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਯਤੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਯਤੋ **ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਾ** ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਾ **ਏਤ੍ਤਿਕਾ** ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਾਵ ਨੇਤ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਵਪ੍ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਤਯੋ ਅਤ੍ਥਨਯਾ, ਛ ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਚ। **ਚਤੁਬ੍ਬੀਸਾ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ, ਛ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਅਙ੍ਕੁਸਨਯਾ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਾ ਚ ਨੇਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਇਤੋ ਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਨੇਤ੍ਤਿਪਦਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

‘‘ਏਵਂ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਪਦਤ੍ਥਾਯ ਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਹਾਰਨਯਾਨਂ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਚਯਹਾਰੋ’’ਤਿਆਦਿ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਏਵਂ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸਤਿਪਿ ‘‘ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ’’ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਭੋ ‘‘ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਹਾਰਾ ਚੇਵ ਨਯਾ ਚ ਇਮਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ’’ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਦੀਪਨਵਚਨਸਵਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਕਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ, ਫਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਫਲਂ, ਉਪਾਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਉਪਾਯੋ, ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਰੀਰਂ। ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਤਾਸਂ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਫਲੁਪਾਯਾਣਤ੍ਤੀਨਂ ਵਿਭਾਵਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ।

ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਪਕਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਨਰੂਪਾਤਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ, ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਾਨਂ ਵਿਚਯਹਾਰਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਚ ਪਠਮਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਪਦਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਪੁਚ੍ਛਾਪਦਾਨੁਗੀਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰਪਦਤ੍ਥਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਂ ਪਵਿਚਯਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ।

ਵਿਚਯਹਾਰੇਨ ਪਵਿਚਿਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਿਵਿਚਾਰਣਭਾਵਤੋ ਵਿਚਯਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਯੁਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ।

ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਅਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰੋ।

ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਰਣਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸਭਾਵਾਨਂਯੇਵ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰੋ।

ਲਕ੍ਖਣਹਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਚਨਾਦੀਨਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸਰੂਪਤੋ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧੋ ਹੋਤਿ।

ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੇਨ ਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦਾਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਤ੍ਥਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਸਂਸਨ੍ਦਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਚਾਰੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਤੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਪਦਤ੍ਥਾਨਂ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾਵਟ੍ਟਨਂ ਸੁਖੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਸਂਸਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਹਿ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾਵਟ੍ਟਨਯਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ ‘‘ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥਾ’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੫; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੯; ਪੇਟਕੋ॰ ੩੮) ਆਰਮ੍ਭਨਨਿਕ੍ਕਮਨਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਯੋਗਧੁਨਨੇਹਿ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਭਨਨਿਕ੍ਕਮਨਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਯੋਗਧੁਨਨੇਸੁ ਅਨਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਮੂਲਂ ਪਮਾਦੋਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਪਮਾਦੋ ਆਵਟ੍ਟਿਤੋਤਿ।

ਆਵਟ੍ਟੇਨ ਹਾਰੇਨ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਵਟ੍ਟਨੇਨ ਪਯੋਜਿਤੇ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚੇਵ ਭੂਮਿਤੋ ਚ ਵਿਭਾਗੋ ਸਕ੍ਕਾ ਸੁਖੇਨ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ।

ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਭਾਗੇ ਕਤੇ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕਸਿਰੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰੋ। ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਹਿ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ

ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੫) ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਉਦਾਹਰੀਯਿਸ੍ਸਤਿ।

ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇਹਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵੇਵਚਨਹਾਰੋ।

ਵੇਵਚਨਹਾਰੇਨ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਕਾਸਿਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਿਭਜਨੰ ਸੁਖੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਵੇਵਚਨਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ।

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਪਭਵਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗਮੁਖੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸਚ੍ਚਾਦਿਧਮ੍ਮਵਿਭਾਗੇ ਕਤੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਮੁਖੇਨ ਅਵਤਰਣੰ ਸਕ੍ਕਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ।

ਓਤਰਣੇਨ ਹਾਰੇਨ ਧਾਤਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਓਤਾਰਿਤਾਨੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਤ੍ਥਾਨੰ ਪੁਚ੍ਛਾਰਮ੍ਭਸੋਧਨੰ ਸਕ੍ਕਾ ਸੁਖੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਨ੍ਤਿ ਓਤਰਣਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ।

ਸੋਧਨੇਨ ਹਾਰੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਪਦਤ੍ਥੇਸੁ ਵਿਸੋਧਿਤੇਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਭਾਵੋ ਸੁਕਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਸੋਧਨਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ।

ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਭੂਤੇਸੁ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਹਾਰੇਨ ਪਵੇਦਿਤੇਸੁ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁਰਾਸਿਸ੍ਸ ਪਭੇਦੋ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯੋਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ।

ਅਸਾਧਾਰਣੇ, ਸਾਧਾਰਣੇ ਚ ਕਾਰਣੇ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ ਹਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਸੁ ਕਾਰਣਾਕਾਰੋ, ਤੇਸੰ ਹੇਤੁਫਲਾਨੰ ਪਭੇਦਤੋ ਦੇਸਨਾਕਾਰੋ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਪਹਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਵਨਾਪਹਾਨਾਨਿ ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਤਥਤ੍ਤਾਵਬੋਧਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਦੰ ਹਾਰਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਕ੍ਕਮਕਾਰਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਨੋ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਨੋ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮੰ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਨੋ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਨੋ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਾਨਨ੍ਤਰੰ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯੋ। ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯੋ ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ । ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਤ੍ਥਨਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਤ੍ਥਨਯਾਨੰ ਦਿਸਾਭੂਤਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਆਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਤਸ੍ਸਾ ਦਿਸਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਸਮਾਨਯਨੰ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਨੇਤੁਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਪੋਤ੍ਥਕਾਰੁਲ੍ਲਾਵਛੇਕਾ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਹਤ੍ਥਿਗਮਨਟ੍ਠਾਨੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਸਮਾਨਯਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਅਚ੍ਛੇਕਾ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਨਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਨਯਨਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਨ ਸਮਾਨਯਨੰ। ਏਵਮੇਵ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੰ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਾ ਮਨਸਾਵ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾਵ ਨਯਾ ਨੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਦਤ੍ਥਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਵਿਧਿਅਨੁਵਾਦਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਗਮਨਸੰਵਣ੍ਣਨਾਤਿ ਵਾ, ਪਯੋਜਨਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਚੋਦਨਾਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਰਿਹਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਤਿ ਵਾ, ਉਪੋਗ੍ਘਾਟਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਦਵਿਗ੍ਗਹਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਦਤ੍ਥਚਾਲਨਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਸੰਵਣ੍ਣਨਾਤਿ ਵਾ, ਤਥਾ ਏਕਨਾਲ਼ਿਕਾਕਥਾ ਚਤੁਰਸ੍ਸਕਥਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਿਕਾਕਥਾਤਿ ਵਾ ਆਗਤਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਿਦਾਨਮੇਵ। **ਵਿਧਿਅਨੁਵਾਦੋ** ਵਿਸੇਸਵਚਨਮੇਵ। **ਉਪੋਗ੍ਘਾਟੋ** ਨਿਦਾਨਮੇਵ। **ਚਾਲਨਾ** ਚੋਦਨਾਯੇਵ। **ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਪਰਿਹਾਰੋਵ।

ਪਾਲ਼ਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਕਥਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ **ਏਕਨਾਲ਼ਿਕਾਕਥਾ** ਨਾਮ।

ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਪਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਕਥਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ **ਚਤੁਰਸ੍ਸਕਥਾ** ਨਾਮ।

ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ **ਨਿਸਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਿਕਾਕਥਾ** ਨਾਮ।

ਤਾ ਸਬ੍ਬਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯੋਪਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ ਨੇਤ੍ਤਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਯਤ੍ਤਕਾ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਨੇਤ੍ਤਿਉਪਦੇਸਾਯਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਏਤਪਰਮਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ । ਹੇਤੁਫਲਭੂਮਿਉਪਨਿਸਾਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਲਕ੍ਖਣਨਯਾਦਯੋ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪ ਦ੍ਵਾਦਸਪਦ) ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ।

ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ

੧. ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੫. ਏਵੰ ਹਾਰਾਦਯੋ ਸਰੂਪਤੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪੁਨ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋਤਿ ਚੇ? ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨੰ ਤਿਵਿਧਤ੍ਤਾ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾ ਹਿ ਅਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞੋ ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞੋ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋਤਿ ਤਿਵਿਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਅਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸਾਨੁਰੂਪੰ ਹਾਰਾਦਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਇਦਾਨਿ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਸ੍ਸਾਨੁਰੂਪੰ ਹਾਰਾਦਯੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''**ਏਵੰ ਹਾਰਾਦਯੋ**ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥੰ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਸੁ ਹਾਰੇ ਤਾਵ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤੁੰ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ'ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਹਾਰਾਦਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤਤ੍ਥ ਹਾਰਾਦੀਸੁ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋਤਿ ਚੇ? ਯਾ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪) ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯੰ ਗਾਥਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪) ਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਅਯੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਕਿੰ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਅਯੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਕਿੰ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ''ਇਮੰ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਯੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਕਿੰ ਦੇਸਯਤਿ? ਅਸ੍ਸਾਦੰ ਆਦੀਨਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਕਿੰ ਦੇਸਯਤੀਤਿ ਚੇ ? **ਅਸ੍ਸਾਦੰ ਦੇਸਯਤਿ** ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ, **ਆਦੀਨਵੰ ਦੇਸਯਤਿ**...ਪੇ॰... ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ, **ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਦੇਸਯਤਿ**...ਪੇ॰... ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ, **ਫਲੰ ਦੇਸਯਤਿ**...ਪੇ॰... ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ, **ਉਪਾਯੰ ਦੇਸਯਤਿ**...ਪੇ॰... ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ, **ਆਣਤ੍ਤਿੰ ਦੇਸਯਤਿ** ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਅਯੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ''ਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਪੇਕ੍ਖੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। '''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ'ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪) ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਇਮੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਕਤ੍ਥ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਧਮ੍ਮੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। '''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ'ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪) ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਇਮੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਕਤ੍ਥ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਧਮ੍ਮੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣੰ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਯੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਆਗਤਾ, ਤੇ ਅਯੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਦੇਸਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਚ੍ਚਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਪਕਤਿਪੁਞ੍ਞਾਪਤ੍ਤਿਞੇਯ੍ਯਾਦੀਸੁ ਬਹੂਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਇਧ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਦੇਸੋ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫) ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਮਯਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਵੋ-ਕਾਰੋਪਿ ਉਪਯੋਗਕਰਣਪਦਪੂਰਣਸਮ੍ਪਦਾਨਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਤਥਾਪਿ ਇਧ ਸਮ੍ਪਦਾਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਭਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਯਾਚਨ੍ਤਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ, ਪਚ੍ਚਯੇ ਵਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਤਿ **ਭਿਕ੍ਖੂ,** ਸੰਸਾਰੇ ਭਯੰ ਇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਭਿਕ੍ਖੂ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ**ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਲਪਤਿ, ਕਿਮਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਖਾਭਿਮੁਖੰ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇ ਅਤਿਉਸ੍ਸਾਹਨੇ ਨਿਯੋਜੇਤੁੰ ਆਲਪਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਨਾਹੰ ਇਸ੍ਸਰਤਾਯ ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਞ੍ਞੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰੇਯ੍ਯਾਮਿ, ਧਮ੍ਮੰਯੇਵ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਚ ਨ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਤਮਯਞਾਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਨਾਵਰਣਞਾਣੇਨ ਸਬ੍ਬਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਾਰਿਤਾਯ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਅਹੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ। ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਕਲ੍ਯਾਣੰ **ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ,** ਆਦਿ ਕਲ੍ਯਾਣਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ

ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾਦਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਕਲ੍ਯਾਣਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ – ''ਸੀਲੇਨ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਸਮਾਧਿਨਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣੰ। ਬੁਦ੍ਧਸੁਬੁਦ੍ਧਤਾਯ ਵਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤਾਯ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਸਙ੍ਘਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣੰ। ਅਥ ਵਾ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਵਿਨਯਨੇਨ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਵਿਨਯਨੇਨ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਨਯਨੇਨ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣੰ। ਅਯਮੇਵਤ੍ਥ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫)।

ਅਰੀਯਤਿ ਞਾਯਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥੋ,** ਅਰ-ਧਾਤੁਯਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਞਾਣਪ੍ਪਧਾਨੇ ਆਰਮ੍ਮਣਿਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਠਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾਯੇਵ ਸਤ੍ਤਿ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਤਿਸਹਿਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਤ-ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਧਾਤੁਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਸਤਿ ਭਵਤੀਤਿ ਵਾ **ਅਤ੍ਥੋ,** ਸਹ ਅਤ੍ਥੇਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਸਾਤ੍ਥੋ,** ਅਤ੍ਥੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਾ ਧਮ੍ਮੋ **ਸਾਤ੍ਥੋ,** ਸਙ੍ਕਾਸਨਾਦਿਛਅਤ੍ਥਪਦਸਮਾਯੋਗਤੋ ਵਾ **ਸਾਤ੍ਥੋ**। ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ**। ਸਿਥਿਲਧਨਿਤਦੀਘਰਸ੍ਸਗਰੁਲਹੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਵਤ੍ਥਿਤਵਿਮੁਤ੍ਤਨਿਗ੍ਗਹਿਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ , ਅਕਾਰਨ੍ਤਾਦਿਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਏਕਵਚਨਾਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਪਮਾਦਲੇਖਾਦਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਅਵਯਵੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤੰਸਮੂਹਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੋ **ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ** ਨਾਮ, ਅਕ੍ਖਰਾਦਿਛਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਸਮਾਯੋਗਾ ਵਾ **ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ**। ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਯੰ ਊਨੋ, ਸੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਉਪਨੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ **ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ,** ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧ-ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਵਾ **ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ**। ਇਧਾਯੰ ਅਤਿਰੇਕੋ, ਸੋ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ **ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ,** ਚਤੁਰੋਘਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥਾਯ, ਲੋਕਾਮਿਸਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ **ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ**। ਸੇਟ੍ਠਤ੍ਤਾ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ,** ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਵਾ ਸੇਟ੍ਠਾਨੰ ਅਰਿਯਾਨੰ ਚਰਿਯੰ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ,** ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸਾਸਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਪਰਿਦੀਪਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਧਮ੍ਮੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੇ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਦੇਸਯਤਿ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੰ ਇਮੰ ਅਸ੍ਸਾਦੰ ਦੇਸਯਤਿ, ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੰ ਇਮੰ ਆਦੀਨਵੰ ਦੇਸਯਤੀਤਿਆਦਿ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ, ''ਕਥੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੋ ਅਯੰ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੋ ਅਯੰ ਆਦੀਨਵੋ''ਤਿ ਵਿਸੇਸੰ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਉਪਲਕ੍ਖਣਨਯੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ? ਕਾਮੰ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੰ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਭੇਦੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੇਸੁ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਕਾਮੰ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਚੇਤੰ ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ।
ਅਦ੍ਧਾ ਪੀਤਿਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਲਦ੍ਧਾ ਮਚ੍ਚੋ ਯਦਿਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੨; ਮਹਾਨਿ॰ ੧) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯੰ ਯੋ ਵਿਸਯਭੂਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਅਯੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ –

''ਏਵੰ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤੋ, ਪਕਾਸਿਤੋ ਚ ਸਾਸਨਧਮ੍ਮੋ ਯੇਸੰ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨੰ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਾਠੇ ਸਵਿਸੇਸੰ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਤਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਇਧਾਨੇਤ੍ਵਾ

ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ'ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਅਸ੍ਸਾਦੀਯਤੇਤਿ **ਅਸ੍ਸਾਦੋ,** ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ। ਕਾਮੀਯਤੇਤਿ **ਕਾਮੋ,** ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਚ। ਤੰ ਕਾਮਯਤੀਤਿ **ਕਾਮਯਮਾਨੋ,** ਸਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿਯਾ ਯੁਤ੍ਤੰ ਮਨੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪੀਤਿਮਨੋ**। ਮਨਤਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿਆਦਿਵਚਨਤ੍ਥੇਨ **ਮਚ੍ਚੋ**। ਕਾਮੰ ਕਾਮਿਤਬ੍ਬੰ ਵਤ੍ਥੁ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤੰ ਕਾਮਿਤਬ੍ਬੰ ਵਤ੍ਥੁ ਸਚੇ ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਸੋ ਸਤ੍ਤੋ ਅਦ੍ਧਾ ਪੀਤਿਮਨੋ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਮਚ੍ਚੋ ਯੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਸੋ ਮਚ੍ਚੋ ਲਦ੍ਧਾ ਅਦ੍ਧਾ ਪੀਤਿਮਨੋ ਹੋਤੀਤਿ ਗਾਥਾਯਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਕਾਮੰ ...ਪੇ॰... ਪੀਤਿਮਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਲਦ੍ਧਾ ਮਚ੍ਚੋ ਯਦਿਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਲੋਭਨੀਯੰ ਵਤ੍ਥੁਂਯੇਵ ਲਦ੍ਧਾ ਪੀਤਿਮਨੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪਤ੍ਥੇਤਬ੍ਬੰ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਲਦ੍ਧਾ ਮਚ੍ਚੋ ਪੀਤਿਮਨੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਵਿਸਯਭੂਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਗਾਥਾਯੰ ਆਗਤੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਆਦੀਨਵੇਸੁ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ? ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਕਾਮਯਾਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੰ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵੇਸੁ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਕਾਮਯਾਨਸ੍ਸ, ਛਨ੍ਦਜਾਤਸ੍ਸ ਜਨ੍ਤੁਨੋ।
ਤੇ ਕਾਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਲ੍ਲਵਿਦ੍ਧੋਵ ਰੁਪ੍ਪਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੩; ਮਹਾਨਿ॰ ੨) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯੰ ਯੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਅਯੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ।

ਗਾਥਾਯੰ ਪਨ ਕਾਮਯਤਿ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਕਾਮਯਾਨੋ।** ਅਥ ਵਾ ਯਾਯਤਿ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਯਾਨੋ,** ਕਾਮੇਨ ਯਾਨੋ **ਕਾਮਯਾਨੋ,** ਤਸ੍ਸ। ਛਨ੍ਦੋ ਜਾਤੋ ਯਸ੍ਸ ਸੋ **ਛਨ੍ਦਜਾਤੋ,** ਤਸ੍ਸ। ਵਿਜ੍ਝੀਯਤੇਤਿ **ਵਿਦ੍ਧੋ** , ਸਲ੍ਲਤਿ ਪਵਿਸਤੀਤਿ **ਸਲ੍ਲੋ,** ਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਦ੍ਧੋ **ਸਲ੍ਲਵਿਦ੍ਧੋ**। ਕਾਮੰ ਕਾਮਯਾਨਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਜਾਤਸ੍ਸ ਜਨ੍ਤੁਨੋ ਯੇ ਕਾਮਾ ਲਭਿਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਕਾਮਾ ਕੇਨਚਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਯਦਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਸੋ ਜਨ੍ਤੁ ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਕੀਦਿਸੋਵ ਰੁਪ੍ਪਤਿ? ਅਯੋਮਯਸਲ੍ਲਵਿਦ੍ਧੋ ਮਿਗੋ ਰੁਪ੍ਪਤਿ ਇਵ, ਪਰਿਹੀਨਕਾਮੋ ਜਨ੍ਤੁ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਰੁਪ੍ਪਤੀ''ਤਿਵਚਨੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਦੋਮਨਸ੍ਸਭੂਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਰਣੇਸੁ ਕਤਮੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ? ਯੋ ਕਾਮੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੰ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਰਣੇਸੁ ਕਤਮੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਯੋ ਕਾਮੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਸਪ੍ਪਸ੍ਸੇਵ ਪਦਾ ਸਿਰੋ।
ਸੋਮੰ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕੰ ਲੋਕੇ, ਸਤੋ ਸਮਤਿਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੪; ਮਹਾਨਿ॰ ੩) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯੰ ਯੰ ਸਮਤਿਵਤ੍ਤਨਕਰਣੰ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਆਗਤੰ, ਤੰ ਇਦੰ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਮਤਿਵਤ੍ਤਨਕਰਣੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ।

ਗਾਥਾਯੰ **ਯੋਤਿ** ਞਾਨਲਾਭੀ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਵਾ। **ਕਾਮੇਤਿ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ। ਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਵਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ ਵਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ। ਕਿੰ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ ਇਵ ਵਜ੍ਜੇਤਿ? ਸਪ੍ਪਸ੍ਸ **ਸਿਰੋ** ਸਿਰੰ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਦਿਸ੍ਵਾ **ਪਦਾ**

ਪਾਦੇਨ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ। **ਸਤੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ **ਸੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਕੇ ਰੂਪਾਦੀਸੁ **ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਂ ਇਮਂ** ਤਣ੍ਹਂ ਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ **ਸਮਤਿਵਤ੍ਤਤਿ** ਸਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਦਂ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਮਤਿਵਤ੍ਤਨਕਰਣਂ ਏਕਦੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ''ਪਾਦਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਦਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਾਦਾ**ਤਿ ਚ ਪਾਦੇਨ ਯਥਾ ''ਅਮੋਹਭਾਵਾ ਅਮੋਹਭਾਵੇਨਾ''ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਦੇਨਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫)।

ਏਕਦੇਸੋ ਵਿਸਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਏਕਦੇਸੋ ਵਿਸਯਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ? ਖੇਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ? ਖੇਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਆਰਦ੍ਧਂ, ਨਨੁ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ? ਕਾਮਂ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ? ਸਚ੍ਚਂ, ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਨ ਦੁਵਿਧੋ ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਵਸੇਨ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਇਦਾਨਿ ਵਿਸਯਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ? ਖੇਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਭੇਦੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੇਸੁ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

> ''ਖੇਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਹਿਰਞ੍ਞਂ ਵਾ, ਗਵਾਸ੍ਸਂ ਦਾਸਪੋਰਿਸਂ।
> ਥਿਯੋ ਬਨ੍ਧੂ ਪੁਥੂ ਕਾਮੇ, ਯੋ ਨਰੋ ਅਨੁਗਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੫; ਮਹਾਨਿ॰ ੪) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯਂ ਯੋ ਅਨੁਗਿਜ੍ਝਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਅਨੁਗਿਜ੍ਝਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸਯਿਅਸ੍ਸਾਦੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ।

ਗਾਥਾਯਂ **ਖੇਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਖਿਪੀਯਨ੍ਤਿ ਬੀਜਾਨਿ ਏਤ੍ਥ ਠਾਨੇਤਿ ਖੇਤ੍ਤਂ। ਖਿਪਨ੍ਤਾਨਂ ਜਨਾਨਂ ਖਿਪਨਕਿਰਿਯਾ ਖਿਪ-ਧਾਤੁਯਾ ਮੁਖ੍ਯਤ੍ਥੋ, ਖਿਪਨਕਿਰਿਯਾਜਨਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਫਲੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਕੇਦਾਰਸ੍ਸ ਵਿਰੁਲ਼੍ਹਾਪਨਸਤ੍ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ, ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾ ਵਿਰੁਲ਼੍ਹਾਪਨਸਤ੍ਤਿਯੇਵ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਕੇਦਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਠਾਨਂ ਤ-ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਚ ਵਚਨਤ੍ਥੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਵਪਨ੍ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਵਤ੍ਥੁ**। ਅਪਰਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨਂ ਵਪ-ਧਾਤੁਯਾ ਮੁਖ੍ਯਤ੍ਥੋ, ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਸਤ੍ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰਤ੍ਥੋ, ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਸਤ੍ਤਿ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨਂ ਤ-ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। **ਖੇਤ੍ਤਂ** ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਣਵਿਰੂਹਨਟ੍ਠਾਨਂ, **ਵਤ੍ਥੁ** ਅਪਰਣ੍ਣਵਿਰੂਹਨਟ੍ਠਾਨਂ।

ਹਿਨੋਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ **ਹਿ,** ਕਿਂ ਤਂ? ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਰਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਜਾਤਰੂਪਨ੍ਤਿ **ਰਂ,** ਕਿਂ **ਤਂ?** ਜਾਤਰੂਪਂ, ਹਿਂ ਰਨ੍ਤਿ **ਹਿਰਂ,** ਦੁਤਿਯਾਤਪ੍ਪੁਰਿਸਸਮਾਸੋ। ਞਾਪੇਤਿ ਤੋਸੇਤੀਤਿ **ਞਂ,** ਕਿਂ **ਤਂ?** ਜਾਤਰੂਪਂ। ਹਿਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਞਂ ਹਿਰਞ੍ਞਂ,** ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਜਨੇ ਵਿਸੇਸੇਨ ਤੋਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁਤ੍ਤਾਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ **ਗਾਵੋ,** ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਅਸਨ੍ਤਿ ਭਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ **ਅਸ੍ਸਾ,** ਗਾਵੋ ਚ ਅਸ੍ਸਾ ਚ **ਗਵਾਸ੍ਸਂ**। ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਪਠਮਂ ਦੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਦਾ,** ਅਸਨ੍ਤਿ ਭਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਸਾ,** ਦਤ੍ਵਾ ਅਸਾ **ਦਾਸਾ** , ਸਾਮਿਕਾਨਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਪਠਮਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਸਨ੍ਤਿ ਭਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾਮਿਕੇਹਿ ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਂ ਅਸਨ੍ਤਿ ਭਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ **ਦਾਸਾ,** ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਅਸਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਦਾਸਾ,**। ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਹਦਯਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਪੁਰਿਸਾ,** ਪੁਰਂ ਹਿਤਂ ਵਾ ਇਸਨ੍ਤਿ ਗਵੇਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪੁਰਿਸਾ**। ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਭਾਵਂ ਪੂਰੇਤਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ **ਪੁਰਂ,** ਕਿਂ ਤਂ? ਬਲਵਕਮ੍ਮਂ, ਪੁਰਂ ਇਸਨ੍ਤਿ ਸੀਲੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਪੁਰਿਸਾ**। ਪੁਰਿਸਾ ਏਵ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ''ਪੁਰਿ ਉਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨੇ ਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਪੁਰਿਸਾ**। ਪੁਰਿਸਾ ਹਿ ਮਾਤੂਨਂ ਪਿਤੁਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤਾ''ਤਿ ਇਮੇ ਵਚਨਤ੍ਥਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਯੁਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਦਾਸਾ ਚ ਪੁਰਿਸਾ ਚ **ਦਾਸਪੋਰਿਸਂ,** ਮਜ੍ਝੇ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦਾਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਦਾਸੀਪਿ ਗਹਿਤਾ। ਦਾਸਾ ਦੁਕ੍ਕਟਜਨਾ,

ਪੁਰਿਸਾ ਸੁਖਿਤਜਨਾਤਿ ਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਠਨ੍ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਾਤੁਗਾਮੇ ਪੁਤ੍ਤੁਧੀਤਾਤਿ **ਥਿਯੋ। ਨਰ**ਸਦ੍ਦੁਸ੍ਸ ਵਿਗ੍ਗਹਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਏਕਦੇਸੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯਂ ਆਗਤੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ? ਅਬਲਾ ਨਂ ਬਲੀਯਨ੍ਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ? ਅਬਲਾ ਨਂ ਬਲੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਆਰਦ੍ਧਂ, ਨਨੁ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ? ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਕਾਮਯਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਦੀਨਵੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਆਦੀਨਵੋ ਪਨ ਬਹੁਵਿਧੋ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਵਸੇਨ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਬਹੁਵਿਧੇ ਆਦੀਨਵੇ ਏਕਦੇਸੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਇਦਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦੀਨਵਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ? ਅਬਲਾ ਨਂ ਬਲੀਯਨ੍ਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵੇਸੁ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਅਬਲਾ ਨਂ ਬਲੀਯਨ੍ਤਿ, ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੇਨਂ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾ।
ਤਤੋ ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨ੍ਵੇਤਿ, ਨਾਵਂ ਭਿਨ੍ਨਮਿਵੋਦਕ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੬; ਮਹਾਨਿ॰ ੫) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯਂ ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੋ ਏਕਦੇਸੋ ਆਦੀਨਵੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੋ ਏਕਦੇਸੋ ਆਦੀਨਵੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ।

ਗਾਥਾਯਂ ਨਤ੍ਥਿ ਬਲਂ ਏਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਨ੍ਤਿ **ਅਬਲਾ**। ਕਸ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਾ ਅਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਕੁਸਲੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਨਰ**ਨ੍ਤਿ ਖੇਤ੍ਤਾਦਿਕਾਮੇ ਅਨੁਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਨਰਂ, ਸਦ੍ਧਾਬਲਾਦਿਵਿਰਹਤੋ ਵਾ ਅਬਲਂ ਤਂ ਨਰਂ **ਬਲੀਯਨ੍ਤਿ** ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਕੁਸਲੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਬਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਕਾਮਮਨੁਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਬਲਾਦਿਵਿਰਹਿਤਂ ਅਭਿਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੇਨਂ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾ**ਤਿ ਕਾਮਗਿਦ੍ਧਂ ਕਾਮੇ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਂ, ਕਾਮਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਞ੍ਚ ਏਨਂ ਨਰਂ ਪਰਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਰਿਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਅਯਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾ, ਸੀਹਬ੍ਯਗ੍ਘਾਦਯੋ ਚੇਵ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਯੋ ਚ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਿ। **ਤਤੋ** ਤੇਹਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤਂ **ਨਂ** ਨਰਂ ਜਾਤਿਆਦਿ**ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ** ਅਨੁਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਿਮਿਵ ਅਨ੍ਵੇਤਿ? ਉਦਕਂ ਭਿਨ੍ਨਨਾਵਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਅਨ੍ਵੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਕਦੇਸਂ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯਂ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ, ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਏਕਦੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਤਸ੍ਮਾ ਜਨ੍ਤੁ ਸਦਾ ਸਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਤਸ੍ਮਾ ਜਨ੍ਤੁ ਸਦਾ ਸਤੋ''ਤਿਆਦਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਆਰਦ੍ਧਂ, ਨਨੁ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਯੋ ਕਾਮੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਨ ਦੁਵਿਧਂ ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧੇ ਨਿਸ੍ਸਰਣੇ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਇਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਤਸ੍ਮਾ ਜਨ੍ਤੁ ਸਦਾ ਸਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਰਣੇਸੁ ਏਕਦੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਤਸ੍ਮਾ ਜਨ੍ਤੁ ਸਦਾ ਸਤੋ, ਕਾਮਾਨਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯੇ।
ਤੇ ਪਹਾਯ ਤਰੇ ਓਘਂ, ਨਾਵਂ ਸਿਤ੍ਵਾਵ ਪਾਰਗੂ''ਤਿ॥ –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯਂ ਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਆਗਤਂ, ਇਦਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ।

ਗਾਥਾਯਂ **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਗਿਦ੍ਧਂ ਨਰਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਨ੍ਤੁ **ਸਦਾ** ਸਬ੍ਬਕਾਲੇ ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੇਨ **ਸਤੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਕਾਮਾਨਿ** ਕਿਲੇਸਕਾਮੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਵਾ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵਾ **ਪਰਿਵਜ੍ਜਯੇ** ਪਰਿਜਹੇਯ੍ਯ। **ਤੇ** ਕਾਮੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਯ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ **ਓਘਂ** ਤਰੇਯ੍ਯ ਤਰਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ। ਕੋ ਤਰਤਿ ਇਵ ਤਰੇਯ੍ਯ? ਨਾਵਾਸਾਮਿਕੋ ਨਾਵਂ ਯਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਂ ਉਦਕਂ **ਸਿਤ੍ਵਾ** ਬਹਿ ਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਲਹੁਕਾਯ ਨਾਵਾਯ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਤਰਿਤ੍ਵਾ **ਪਾਰਗੂ** ਪਾਰਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਕਿਲੇਸੂਦਕਂ ਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਲਹੁਕੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਾਰਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਕਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਹੋਤਿ? ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ** ਨਾਮ।

ਇਦਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮਂ ਫਲਂ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਫਲਂ? ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ ਰਕ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਰਕ੍ਖਨਨਿਪ੍ਫਾਦਨਮਚ੍ਚੁਤਰਣਾਦੀਸੁ ਫਲੇਸੁ ਕਤਮਂ ਫਲਂ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ ਰਕ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰਿਂ, ਛਤ੍ਤਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਯਥ ਵਸ੍ਸਕਾਲੇ।
ਏਸਾਨਿਸਂਸੋ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਚਿਣ੍ਣੇ, ਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੨, ੧੦੩) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਯਂ ਯਂ ਅਨਤ੍ਥੇਹਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਨਫਲਂ ਆਗਤਂ, ਰਕ੍ਖਾਵਹਨਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭੁਦਯਸ੍ਸ ਯਞ੍ਞ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਫਲਂ ਆਗਤਂ, ਇਦਂ ਰਕ੍ਖਨਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਫਲਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ।

ਗਾਥਾਯਂ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਯੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਯੋ ਦਾਨਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਪੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ। **ਧਮ੍ਮਚਾਰਿਂ** ਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਨਤ੍ਥੇਹਿ **ਰਕ੍ਖਤਿ**। ਕਿਮਿਵ? **ਵਸ੍ਸਕਾਲੇ** ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਸਤਿ ਮਹਨ੍ਤਂ ਕੁਸਲੇਨ ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ਛਤ੍ਤਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤਂ ਕੁਸਲਂ ਤਂ ਜਨਂ ਵਸ੍ਸਤੇਮਨਤੋ ਰਕ੍ਖਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋਪਿ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਾਨੇਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਧਮ੍ਮਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਂਯੇਵ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਤਾਦਿਸੋ ਧਮ੍ਮਚਾਰੀਯੇਵ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਸੋ ਆਨਿਸਂਸੋ **ਸੁਚਿਣ੍ਣੇ** ਸੁਚਿਣ੍ਣਸ੍ਸ **ਧਮ੍ਮੇ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਨਿਸਂਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਕਦੇਸਂ ਫਲਂ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮੋ ਉਪਾਯੋ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਉਪਾਯੋ? ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਨਿਬ੍ਬਿਦਾਦੀਸੁ ਉਪਾਯੇਸੁ ਕਤਮੋ ਉਪਾਯੋ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ 'ਅਨਿਚ੍ਚਾ'ਤਿ...ਪੇ॰...।
ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ 'ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ, ਯਦਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੭-੨੭੯) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਗਾਥਾਸੁ ਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਧਿਗਮਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਆਗਤੋ, ਅਯਂ ਉਪਾਯੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ।

ਗਾਥਾਸੁ **ਸਬ੍ਬੇ** ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤੋਤੁਆਹਾਰੇਹਿ ਸਙ੍ਖਰਿਤਾ ਸਙ੍ਖਤ**ਸਙ੍ਖਾਰਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ **ਅਨਿਚ੍ਚਾ** ਇਤਿ ਯਦਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਏਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਮਗ੍ਗੋਤਿ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯਂ

(ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੬ ਸਙ੍ਖਾਰਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸ) ਵੁਤ੍ਤੋਵ, ਤਂ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਂ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਚਰਿਯਾ ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਨੁਰੂਪੋਵ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਦੁਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾ। **ਅਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਸੁਖਸਾਰਅਤ੍ਤਸਾਰਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸਾਰਕਟ੍ਠੇਨ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਾ।

ਏਕਦੇਸੋ ਉਪਾਯੋ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮਾ ਆਣਤ੍ਤਿ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਆਣਤ੍ਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਵਿਸਮਾਨੀਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਸੁ ਪਾਪਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾਣਤ੍ਤਿਕਲ੍ਯਾਣਸੁਚਰਿਤਚਰਣਾਣਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਤਮਾਣਤ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ –

''ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਵਿਸਮਾਨੀਵ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪਰਕ੍ਕਮੇ।
ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਜੀਵਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਪਾਪਾਨਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯੇ''ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੪੩) –

ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮੇ ਯਾ ਪਾਪਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾਣਤ੍ਤਿ ਆਗਤਾ, ਅਯਂ ਪਾਪਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾਣਤ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਾਤਿ।

ਗਾਥਾਯਂ **ਚਕ੍ਖੁਮਾ** ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪਰਕ੍ਕਮੇ ਆਵਹਿਤਂ ਸਰੀਰਂ ਆਵਹਨ੍ਤੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਵਿਸਮਾਨਿ** ਭੂਮਿਪ੍ਪਦੇਸਾਨਿ ਵਾ ਵਿਸਮੇ ਹਤ੍ਥਿਆਦਯੋ ਵਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਜੀਵਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਪਾਪਾਨਿ** ਲਾਮਕਾਨਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ। ਆਣਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਆਣਾਰਹਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਰਾਜਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਆਣਾ, ਸਾ ਬਹੁਵਿਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਰੇਯ੍ਯ ਕਲ੍ਯਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਸੁਚਰਿਤਚਰਣਾ ਆਣਤ੍ਤਿ।

''ਉਪੇਥ ਸਰਣਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਧਮ੍ਮਂ ਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਤਾਦਿਨਂ।
ਸਮਾਦਿਯਥ ਸੀਲਾਨਿ, ਤਂ ਵੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹੇਹਿਤੀ''ਤਿ॥ (ਥੇਰੀਗਾ॰ ੨੪੯-੨੫੦, ੨੮੯-੨੯੦) –

ਆਦੀਸੁ ਗਾਥਾਸੁ ਸਰਣਗਮਨਾਣਤ੍ਤਿਸੀਲਸਮਾਦਾਨਾਣਤ੍ਤਿਆਦਿ ਆਗਤਾਤਿ।

''ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਲੋਕਂ ਅਵੇਕ੍ਖਸ੍ਸੂ''ਤਿਆਦਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਆਰਦ੍ਧਂ, ਨਨੁ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਫਲਂ? ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਉਪਾਯੋ? ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਆਣਤ੍ਤਿ? ਚਕ੍ਖੁਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਫਲੂਪਾਯਾਣਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਆਗਤਾ ਫਲੂਪਾਯਾਣਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਇਦਾਨਿ ਏਕਤੋ ਆਗਤਾ ਫਲੂਪਾਯਾਣਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **"ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਲੋਕਂ ਅਵੇਕ੍ਖਸ੍ਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਲੋਕਂ ਅਵੇਕ੍ਖਸ੍ਸੂ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋਤਿ ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਤਾਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਵਾ ਤੁਚ੍ਛਭਾਵਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਤਿ ਇਦਂ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਵਿਧਾਨਭਾਵਤੋ **ਆਣਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਸੁਖਸਾਰਅਤ੍ਤਸਾਰਾਦਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ **"ਮੋਘਰਾਜਾ"**ਤਿ ਆਲਪਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਸੀਲਸੁਤਚਾਗਾਦਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਾ **ਮੋਘੋ**।

"ਸਦਾ ਸਤੋ"ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਸਤਿਯੇਵ **ਉਪਾਯੋ,** ਨ ਸਤਿਮਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਂ ਊਹਚ੍ਚਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ''ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਵਾ ਅਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਵੀਸਤਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਮਗ੍ਗੇਨ **ਊਹਚ੍ਚ** ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ **ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ **ਮਚ੍ਚੁਤਰੋ** ਮਚ੍ਚੁਨੋ

ਵਿਸਯਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇਯ੍ਯ। ਏਤ੍ਥ ਯਂ ਮਚ੍ਚੁਵਿਸਯਂ ਤਰਣਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਂ, **ਇਦਂ** ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ **ਫਲਂ** ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਫਲੂਪਾਯਾਣਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾਪਿ –

‘‘ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਲੋਕਂ ਅਵੇਕ੍ਖਸ੍ਸੁ, ਮੋਘਰਾਜ ਸਦਾ ਸਤੋ।
ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਂ ਊਹਚ੍ਚ, ਏਵਂ ਮਚ੍ਚੁਤਰੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੧੨੫; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੮੬; ਚੂਲਨਿ॰ ਪਿਙ੍ਗਿਯਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾ ੧੪੪, ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੮) –

ਏਕਗਾਥਾਯਂ ਪਨ ਏਕਤੋ ਵਿਭਜਨਤੋ ਫਲਾਦੀਸੁ ਏਕਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਗਾਥਾਸੁ ਵਾ ਫਲਾਦਯੋ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਵਿਯ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵਿਸੇਸੋ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ ‘‘ਯਥਾ ਪਨ... ਪੇ॰... ਏਕਤੋ ਉਦਾਹਰਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫)।

੬. ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤਾ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ‘‘ਇਧ ਪਾਲਿਧਮ੍ਮੇ ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਆਗਤੋ, ਇਧ ਪਾਲਿਧਮ੍ਮੇ ਅਯਂ ਆਦੀਨਵੋ ਆਗਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦੀਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਭਗਵਾ ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਦੇਸੇਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਏਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯਥਾਲਾਭਂ ਕਿਂ ਨੁ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸਾ**’’ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਸੁ। ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤਿ, ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਇਮੇ ਤਯੋ ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ‘‘ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗੇਨ ਦੇਸਨਾਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਘਟੀਯਤੇ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੀਯਤੇ, ਠਪੀਯਤੇ ਵਾ ਸਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ **ਉਗ੍ਘਟਿਤੋ,** ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਞੂ,** ਉਗ੍ਘਟਿਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਞੂ **ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ,** ਉਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸਪ੍ਪਭੇਦਂ ਸਵਿਤ੍ਥਾਰਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ ਨਾਮ।

ਵਿਪਞ੍ਚੀਯਤੇ ਵਿਤ੍ਥਰੀਯਤੇ ਅਤ੍ਥੋਤਿ **ਵਿਪਞ੍ਚਿਤੋ,** ਤਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ**। ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ ਨਾਮ।

ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ ਪਾਪੇਤਬ੍ਬੋਤਿ **ਨੇਯ੍ਯੋ**। ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵਾ ਪਟਿਲੋਮੇਨ ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ਏਵ ਅਤ੍ਥਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਨੇਯ੍ਯੋ ਨਾਮ। ਨਿਸ੍ਸਰਣਦੇਸਨਾਯੇਵ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਾਭਿਸਮਯੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਆਦੀਨਵਦੇਸਨਾਯ ਚੇਵ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦੇਸਨਾਯ ਚ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਾਭਿਸਮਯੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਸ੍ਸਾਦਦੇਸਨਾਯ ਚ ਆਦੀਨਵਦੇਸਨਾਯ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦੇਸਨਾਯ ਚ ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਾਭਿਸਮਯੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਇਧ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਪਦਪਰਮੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਟਿਵੇਧਾਭਿਸਮਯਭਜਨਾਭਾਵਤੋ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਆਦੀਨਵੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਾ, ਅਸ੍ਸਾਦਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨਿ, ਆਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨਿ, ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਨਿਸ੍ਸਰਣਾਨਿ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਸੁ ਤਤਿਯਛਟ੍ਠਸਤ੍ਤਮਾਵ ਗਹਿਤਾ, ਅਵਸੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨਯਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਵਿਨਯਨਾਭਾਵਤੋ ਹਿ ਗਹਣਾਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਵੇਨੇਯਜਵਿਨਯਞ੍ਚ ਵੇਨੇਯਜਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਨ ਸਾਸਨਵਿਨਯਨਮਤ੍ਤਂ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਏਵ ਤੀਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨਯੇਹਿ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਇਤਰੇ ਨਯਾ ਇਧ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ **ਪੇਟਕੇ** (ਪੇਟਕੋ॰ ੨੩) –

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਚ ਆਦੀਨਵੋ ਚ?
‘ਯਾਨਿ ਕਰੋਤਿ ਪੁਰਿਸੋ, ਤਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ।
ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਪਾਪਕਾਰੀ ਚ ਪਾਪਕ’ਨ੍ਤਿ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਂ ਪਾਪਕਾਰੀ ਪਾਪਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਅਯਂ ਆਦੀਨਵੋ।

‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ‘ਲਾਭੋ’ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬)। ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੋ ਯਸੋ ਸੁਖਂ ਪਸਂਸਾ, ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਅਲਾਭੋ ਅਯਸੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਨ੍ਦਾ, ਅਯਂ ਆਦੀਨਵੋ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ?

‘ਸੁਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਨਂ, ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਚ ਇਜ੍ਝਤਿ।
ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਚ ਪਰਮਂ ਸਨ੍ਤਿਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਧਿਗਚ੍ਛਤੀ’ਤਿ॥ –

ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ।

‘‘ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਗਤਿਯੋ ਭਵਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਵਿਵਟਚ੍ਛਦੋਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਲਕ੍ਖਣਸੁਤ੍ਤਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੯੯) ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ?

‘ਭਾਰਾ ਹਵੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਭਾਰਹਾਰੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਭਾਰਾਦਾਨਂ ਦੁਖਂ ਲੋਕੇ, ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨਂ ਸੁਖਂ॥

‘ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਭਾਰਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਭਾਰਂ ਅਨਾਦਿਯ।
ਸਮੂਲਂ ਤਣ੍ਹਮਬ੍ਬੁਯ੍ਹ, ਨਿਚ੍ਛਾਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ’ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੨) –

ਅਯਂ ਆਦੀਨਵੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਚ ਆਦੀਨਵੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ?

‘ਕਾਮਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਰਾ ਮਧੁਰਾ ਮਨੋਰਮਾ, ਵਿਰੂਪਰੂਪੇਨ ਮਥੇਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ।
ਤਸ੍ਮਾ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਮ੍ਹਿ ਰਾਜ, ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਸੇਯ੍ਯੋ’ਤਿ॥ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੦੭; ਥੇਰਗਾ॰ ੭੮੭; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੩)
–

ਅਯਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਚ ਆਦੀਨਵੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਪਿ ਨਯਾ ਇਧ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਫਲਾਦੀਸੁਪਿ ਅਯਂ ਨਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵ।

ਯਸ੍ਮਾ **ਪੇਟਕੇ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩, ੧੯੨; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੨; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੯) – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਫਲਞ੍ਚ ਉਪਾਯੋ ਚ? 'ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਨਰੋ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ'ਤਿ ਗਾਥਾ, ਇਦਂ ਫਲਞ੍ਚ ਉਪਾਯੋ ਚ।

''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਫਲਞ੍ਚ ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ?

'ਸਚੇ ਭਾਯਥ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਸਚੇ ਵੋ ਦੁਕ੍ਖਮਪ੍ਪਿਯਂ।
ਮਾਕਤ੍ਥ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਆਵਿ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰਹੋ'ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੪੪) –

ਇਦਂ ਫਲਞ੍ਚ ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ।

''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਉਪਾਯੋ ਚ ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ?

'ਕੁਮ੍ਭੂਪਮਂ ਕਾਯਮਿਮਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਨਗਰੂਪਮਂ ਚਿਤ੍ਤਮਿਦਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ।
ਯੋਧੇਥ ਮਾਰਂ ਪਞ੍ਞਾਵੁਧੇਨ, ਜਿਤਞ੍ਚ ਰਕ੍ਖੇ ਅਨਿਵੇਸਨੋ ਸਿਯਾ'ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੪੦) –

ਅਯਂ ਉਪਾਯੋ ਚ ਆਣਤ੍ਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਫਲਾਦੀਨਂ ਦੁਕ੍ਖਵਸੇਨਾਪਿ ਉਦਾਹਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਆਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਂ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ ਯੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਯਥਾਰਹਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਯਾਹਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ ਕਿਤ੍ਤਿਕਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਾਹਿ ਭਿਨ੍ਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਚ ਕਿਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਤੇ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਤ੍ਤਕਾਤਿ ਗਣਨਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਤ੍ਥ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਆਦੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। ਯੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਯਾਹਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚਾਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ।

ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਕਤੋ ਵਿਭਾਗੋਪਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਕਤੋ ਵਿਭਾਗੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋਤਿ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਾ ਪਨੇਤਾ ਸਮਥਵਸੇਨਾਪਿ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨਾਪਿ ਭਿਨ੍ਨਾ। ਕਥਂ ਸਮਥਵਸੇਨ? ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ''ਪਥਵੀ ਪਥਵੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਸਮਥਭਾਵਨਾ ''ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਉਪਚਾਰਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਪ੍ਪਨਾ, ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਞ੍ਞਾਤੋ ਅਧਿਗਤਪਞ੍ਞਾਭਾਵਤੋ।

ਸਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਕਿਚ੍ਛਾ ਹੋਤਿ ਨੀਵਰਣਾਦਿਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਚਾਰਗ੍ਗਹਣਤਾਯ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਤਦਭਾਵਤੋ ਸੁਖਾ ਅਕਿਚ੍ਛਾ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਨ੍ਧਾ ਅਸੀਘਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਅਵਿਸਦਞ੍ਞਾਣਤਾਯ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਖਿਪ੍ਪਾ ਸੀਘਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਵਿਸਦਞ੍ਞਾਣਤਾਯਾਤਿ।

ਕਥਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ? ਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਪਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇ**ਏਤ**ਉਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਰੂਪਾਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸੇ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਦਨ੍ਧਤਾਯ **ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨਾਯੇਵ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਇਧ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਅਭਿਸਮਯਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ, **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਏਵਂ ਯੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਵਿਭਾਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੋਜਨਾਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਚਤੂਹਿ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਬ੍ਬੇਵ ਅਨਿਯਮਤੋ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਨਿਯਜਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ''ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਯਜਾਤੀ''ਤਿ ਨਿਯਮਤੋ ਚ ਨਿਯਜਾਤੀਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ''ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਮੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਯਜਾਤੀ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਹਿ **ਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ **ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ** ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਝਾਨੇਹਿ **ਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ **ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ** ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਯਜਾਤਿ , ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਹਿ **ਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ **ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ** ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਚ੍ਚੇਹਿ **ਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ** ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਯਜਾਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗੇਨੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਤਂ ਪਨ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹੇਤੁਪਾਯਫਲੇਹਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਚਰਿਤਂ ਏਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ। **ਮਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਮਨ੍ਦਿਯਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ ਮਨ੍ਦੋ, ਮੋਹਾਧਿਕਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਉਦਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਉਦਅਤ੍ਤੋ, ਉਲ੍ਲਾਰਪਞ੍ਞੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਲ੍ਲਾਰਂ ਫਲਂ ਦੇਤੀਤਿ **ਉਦੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਪਵਿਚਯੋ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋਤਿ **ਅਤ੍ਤੋ,** ਉਦੋ ਅਤ੍ਤੋ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ **ਉਦਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

ਪਠਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਤਾ, ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਤਾ ਚ, ਉਪਾਯੋ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਬ੍ਬਾਸਮ੍ਪਿ ਫਲਂ ਨਿਯਜਾਨਮੇਵ। ਦੁਤਿਯਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਤਾ, ਉਦਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤਾ ਚ, ਉਪਾਯੋ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਤਿਯਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਾ, ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਤਾ ਚ, ਉਪਾਯੋ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਾ, ਉਦਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤਾ ਚ, ਉਪਾਯੋ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਪਾਯਫਲਾਨਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ ਨਾਮ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਚੇਵ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਚ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ ਨਾਮ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੇਯ੍ਯੋ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਵੇਨੇਯ੍ਯਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਭੇਦਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਦੇਸਯਤਿ, ''ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਦੇਸਯਤਿ, ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਦੇਸਨਾਵਿਭਾਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ''ਤਤ੍ਥ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ

ਪਟਿਪਦਾਭੇਦਦਸ੍ਸਨੇਨ ‘‘ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਮਨ੍ਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ’’ਤਿ ਚਤੁਧਾ ਭਿਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਮਨ੍ਦਾਦਿਕਂ ਪੁਗ੍ਗਲਚਤੁਕ੍ਕਂ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਇਦਾਨਿ ਚਤੂਹਿ ਪਟਿਪਦਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਚਤੁਧਾ ਭਿਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਮਨ੍ਦਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਟ੍ਠਨਯਯੋਜਨਾਯ ਦੁਤਿਯਾਯ ਵਿਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਉਭੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮਾਧਿਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਮਨ੍ਦਉਦਤ੍ਤਾ ਉਭੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਮਥਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸੇਕ੍ਖਫਲਭਾਵਾਯ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤੇਨੇਵ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਮਨ੍ਦਉਦਤ੍ਤਾ ਉਭੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੇਨ ਸਮਥੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸੇਕ੍ਖਫਲਭਾਵਾਯਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੁਵਿਧਾਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯਾਤਿ ਰਞ੍ਜਤੀਤਿ **ਰਾਗੋ**, ਸੋ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਵਿਰਾਗਾ**, ਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਰਾਗਾ **ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ**, ਤਾਯ ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯ। **ਚੇਤੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਚ ਸਮਾਧਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵਯ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩, ੧੯੨; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੯.)। ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**, ਚੇਤਸਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**, ਚੇਤੋ ਏਵ ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਮਾਧਿ। ਅਨਾਗਾਮਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾਯਾ**ਤਿ ਅਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਂ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ**, ਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਵਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦਿਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ। ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਵਿਰਾਗਾ**, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਿਰਾਗਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ**, ਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾਯ। ਪਕਾਰੇਹਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾ**, ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**, ਪਞ੍ਞਾ **ਏਵ** ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਪਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ।

‘‘ਤੇਸੁ ਕਤਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਕੇਨ ਅਟ੍ਠਨਯੇਨ ਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **“ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਸਮਥਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ‘‘ਉਭੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਯੇ ਉਭੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਮਨ੍ਦਉਦਤ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਮਥ...ਪੇ॰... ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਉਭੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਮਨ੍ਦਉਦਤ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟੇਨ ਨਯੇਨ **ਹਾਤਬ੍ਬਾ** ਗਮੇਤਬ੍ਬਾ ਨੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਉਭੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਮਨ੍ਦਉਦਤ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ॰... ਸਮਥੇਨ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਉਭੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਮਨ੍ਦਉਦਤ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤੇਨ ਨਯੇਨ **ਹਾਤਬ੍ਬਾ** ਗਮੇਤਬ੍ਬਾ ਨੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੭. ‘‘ਤਤ੍ਥ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਮਨ੍ਦਾਦਿਭੇਦੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸ੍ਵਾਯਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਕਤ੍ਥ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਕੇਨਚਿ ਆਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਸ੍ਵਾਯਂ ਹਾਰੋ ਕਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵਤੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਨਵਮਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਯਾ ਵੀਮਂਸਾਦਿਕਾ ਸੁਤਮਯਾਦਿਕਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਾਹਿ ਪਞ੍ਞਾਹਿ ਯੇ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਯੋ ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਇਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਸ੍ਵਾਯਂ ਹਾਰੋ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ। **ਕਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵਤੀ**ਤਿ ਕਤ੍ਥ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋ ਸੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਜਾਦੀਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਕ੍ਖਣੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਸਵਨਧਾਰਣਾਦੀਹਿ ਚ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ। **ਸਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਦੇਵਕਂ ਲੋਕਂ ਸਾਸਤਿ ਅਨੁਸਾਸਤੀਤਿ ਸਤ੍ਥਾ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਿਤਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ। **ਦੇਸਯਤੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਨਯਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਹਿ ਭਾਸਤਿ। **ਅਞ੍ਞਤਰੋ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕੇਸੁ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਸਾਵਕੋ। **ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ**ਤਿ ਗਾਰਵਸ੍ਸ ਠਾਨਭੂਤੇਹਿ ਸੀਲਸੁਤਚਾਗਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤੋ

ਮਾਨਿਤੋ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬਵਚਨੋ। **ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ**ਤਿ ਸਮਂ, ਸਹ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ ਚਰਤਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ। **ਸਦ੍ਧਂ ਲਭਤਿ** ‘‘ਯੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੋ ਸਤ੍ਥਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਸਤ੍ਥਰਿ, ‘‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਵਤਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਤ੍ਥੋ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਾਵਹੋ ਹਿਤਾਵਹੋ ਸੁਖਾਵਹੋ ਞਾਨਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਦੇਸਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਅਚਲਸਦ੍ਧਂ ਲਭਤਿ, ਸਦ੍ਦੂਹਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਤਥਾ ‘‘ਯੋ ਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੋ ਸਾਵਕੋ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਵਤ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਮਾਨਿਤੋ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬਵਚਨੋ’’ਤਿ ਦੇਸਕੇ ਸਾਵਕੇ ਚ ‘‘ਤਾਦਿਸੇਨ ਸਾਵਕੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਤ੍ਥੋ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਾਵਹੋ ਹਿਤਾਵਹੋ ਸੁਖਾਵਹੋ ਞਾਨਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਸਾਵਕੇਨ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਦ੍ਧਂ ਸਦ੍ਦੂਹਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੇ ਚੇਵ ਸਾਵਕੇਨ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਦ੍ਦੂਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਸ੍ਸ ਯਾ ਵੀਮਂਸਾ, ਵੀਮਂਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਉਸ੍ਸਾਹਨਾ, ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਤੁਲਨਾ, ਤੁਲਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਵੀਮਂਸਾਦਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਵੀਮਂਸਨਂ **ਵਿਮਂਸਾ,** ਪਾਲ਼ਿਯਾ, ਪਾਲ਼ਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਵੀਮਂਸਾ। ਵੀਮਂਸਤੀਤਿ ਵਾ **ਵੀਮਂਸਾ,** ਪਦਂ ਪਦਨ੍ਤਰੇਨ, ਪਦਤ੍ਥਂ ਪਦਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਚਾਰਣਕਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵਂ ਉਸ੍ਸਾਹਨਾਦੀਸੁਪਿ ਭਾਵਸਾਧਨਕਤ੍ਤੁਸਾਧਨਾਨਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਉਸ੍ਸਾਹਨਾ** ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਕਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਾਰਣਪਰਿਚਯਸਾਧਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਚ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਾ ਸੁਤਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਵੀਮਂਸਾਦਿਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਾਹਨਾਦਿਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਾ, ਯਾ ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਹਿਤ੍ਵਾ ਤੁਲਨਾਦਿਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਾ, ਯਾ ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਉਸ੍ਸਹਿਤ੍ਵਾ ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਾ, ਸਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾ ਨ ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਦੂਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੀਮਂਸਾ, ਵੀਮਂਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਹਨਾ, ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੁਲਨਾ, ਤੁਲਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ, ਅਯਂ **ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਕਤਮਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਸੁਤਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਭਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਂ ਪਞ੍ਞਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **“ਤਥਾ ਸੁਤੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਯ੍ਯਤੇ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋਤਿ **ਸੁਤੋ,** ਸਵਨਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਸੁਤਂ,** ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸੁਤਂ। **ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਚੇਤਂ ‘‘ਸੁਤੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ’’ਤਿ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ‘‘ਇਦਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਿਰਮਨਂ ਸੀਲਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਲਂ, ਅਯਂ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਸਮਾਦਹਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮਾਧਿ , ਇਮਾਨਿ ਭੂਤੁਪਾਦਾਨਿ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਾਨਿ, ਇਮੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਨਮਨਟ੍ਠੇਨ ਨਾਮਾਨਿ, ਇਮੇ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵੀਮਂਸਨਾਭੂਤਾ ਪਞ੍ਞਾ **ਵੀਮਂਸਾ** ਨਾਮ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਸੀਲਸਮਾਧਿਆਦੀਨਂ ਸੀਲਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸੀਲ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਸਭਾਗਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਤੁਲੇਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਗਹਣਪਞ੍ਞਾ **ਤੁਲਨਂ** ਨਾਮ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਸੀਲਸਮਾਧਿਆਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ ਅਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਨਮਨਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਤਾਦਿਆਕਾਰੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਪਞ੍ਞਾ ਏਵ **ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੁਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਾਰਣਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਉਸ੍ਸਾਹਨਾ ਜਾਤਾ ਵਿਯ ਨ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਚਿਨ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਧਾਰਣਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ‘‘ਉਸ੍ਸਾਹਨਾ’’ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਕਾਰਣਭੂਤਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸੁਤਮਯਿਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਪਞ੍ਞਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਫਲਭੂਤਂ ਭਾਵਨਾਮਯਿਂ ਪਞ੍ਞਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **“ਇਮਾਹਿ ਦ੍ਵੀਹੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮਾਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਞ੍ਞਾਹੀ**ਤਿ ਸੁਤਮਯਿਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਪਞ੍ਞਾਹਿ ਕਾਰਣਭੂਤਾਹਿ। ਸੁਤਮਯਿਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਉਭਯਤ੍ਥ ਵਾ ਠਿਤੋਯੇਵ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਤੀਤਿ। **ਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪੇਸੁ ਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਕਾਰੇਹਿ

ਯੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੁਸ੍ਸ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ-ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਾਦਨੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਯਂ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗ**ਞਾਣਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣ**ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਯਂ** ਵਾ **ਭਾਵਨਾਭੂਮਿਯਂ** ਵਾ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ**, ਅਯਂ **ਭਾਵਨਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਦਿਪਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਪਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ "**ਦਸ੍ਸਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ "**ਭਾਵਨਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ**"ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਦਸ੍ਸਨਭੂਮੀ**ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ, ਸੇਸਾਨਿ ''ਭਾਵਨਾਭੂਮੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

੮. ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ''ਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਤਮਯਿਪਞ੍ਞਾਦਿਕਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੁਤੇਨ ਵਿਨਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਸੁਤੇਨ ਵਿਨਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਹੋਤ੍ਵੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤੁਂ "**ਪਰਤੋਘੋਸਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਰਤੋਘੋਸਾ**ਤਿ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤੋ ਦੇਸਨਾਘੋਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਪਰਤੋਘੋਸਾ। **ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਪਤਿ ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ। **ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਰੁਪ੍ਪਨਨਮਨਾਦਿਸਭਾਵਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਾਦਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰਾ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ, ਇਮਿਨਾ ਸਾਵਕਾਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਗਹਿਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦੀਨਂਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਾਵਕਾ ਇਧ ਗਹਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਨਯੋ ਯੁਤ੍ਤਤਰੋ। **ਪਰਤੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਕਤੋ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਘੋਸੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਯਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਨ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਚ ਹੇਤੁਨਾ ਯਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, **ਅਯਂ** ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ, ਇਮਿਨਾ ਸਾਵਕਾਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਗਹਿਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦੀਨਂਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਾਵਕਾ ਇਧ ਗਹਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਨਯੋ ਯੁਤ੍ਤਤਰੋ। **ਪਰਤੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਦੇਸਕਤੋ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਘੋਸੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਯਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਨ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਚ ਹੇਤੁਨਾ ਯਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਭਾਵਨਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਂ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ''ਏਵਂ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯) ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤਮਯਿਪਞ੍ਞਾਦਿਕਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਤਾਸੁ ਯਸ੍ਸ ਏਕਾ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਨਾਮੋ, ਯਸ੍ਸ ਏਕਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਨਾਮੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਯਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਾ, ਇਮਾ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮੋ, ਯਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮੋਤਿ ਪਟਿਪਦਾਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ "**ਯਸ੍ਸ ਇਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਸ੍ਸ** ਅਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਂ ਅਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞੋ ਉਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਜਾਨਨਤੋ **ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ** ਨਾਮ। **ਯਸ੍ਸ** ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਯਂ ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞੋ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਜਾਨਨਤੋ **ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ** ਨਾਮ। **ਯਸ੍ਸ** ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਨੇਵ ਸੁਤਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯੀ ਪਞ੍ਞਾ ਚ, ਅਯਂ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਜਾਨਨਤੋ ਨਿਰਵਸੇਸਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਾਯ ਨੇਤਬ੍ਬਤੋ **ਨੇਯ੍ਯੋ** ਨਾਮਾਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਇਦਾਨਿ ਯਦਤ੍ਥਂ ਇਮਾ ਪਞ੍ਞਾ ਉਦ੍ਧਟਾ, ਤਮੇਵ ਵੇਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਯਸ੍ਸਾ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮) ਵੁਤ੍ਤਂ।

੯. ''ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ''ਤਤ੍ਥ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗੇਹਿ, ''ਸ੍ਵਾਯਂ ਹਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਞਾਣਵਿਭਾਗੇਹਿ ਚ ਦੇਸਨਾਭਾਜਨਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਤ੍ਤਯਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਪਾਲਿਯਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰਂ ਯੋਜੇਤੁਂ ਪੁਬ੍ਬੇ 'ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ

ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਯਾ ਪਾਲ਼ਿਦੇਸਨਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਦੇਸਨਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਕਿਮਤ੍ਥੰ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਇਮੰ ਅਤ੍ਥੰ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਯਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾਦਿਕਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਸੁ ਕਿਮਤ੍ਥੰ ਦੇਸਯਤੀਤਿ ਕਥੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਤਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਦੁਕ੍ਖੰ ਸਮੁਦਯੰ ਨਿਰੋਧੰ ਮਗ੍ਗ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਵਤ੍ਤਿਪਵਤ੍ਤਕਨਿਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਨੁਪਾਯਭਾਵੇਨ ਅਵਿਪਰੀਤਭਾਵਤੋ **"ਸਚ੍ਚਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਯਸ੍ਸੰ ਦੇਸਨਾਯੰ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਯਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੁ। ਯਸ੍ਸੰ ਦੇਸਨਾਯੰ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਯਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਆਦੀਨਵੋ ਫਲਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯੇਨ ਦੇਸਨਾਯੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ ਆਦੀਨਵੋ ਚੇਵ ਫਲਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ, ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ, ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ, ਉਪਾਯੋ ਚੇਵ ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਯਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ।

ਤਣ੍ਹਾਵਜ੍ਜਾ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਤੇ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਪੀਲ਼ਿਤਤ੍ਤਾ **ਆਦੀਨਵਾ**ਯੇਵ। **ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਫਲੰ ਲੋਕਿਯੰ, ਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ। **ਅਸ੍ਸਾਦੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਸ੍ਸਾਦਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **"ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਸਮੁਦਯੋ"ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਸ੍ਸਾਦੇਕਦੇਸੋ ਦੁਕ੍ਖਮੇ**ਵ, ਅਸ੍ਸਾਦੇਕਦੇਸੋ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇਵ ਸਮੁਦਯੋ ਚ। ਸਹ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਚ ਭਗਵਤੋ ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ ਦੇਸਨਾਯ ਫਲਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ **"ਉਪਾਯੋ, ਆਣਤ੍ਤਿ ਚ ਮਗ੍ਗੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਿਸ੍ਸਰਣੇਕਦੇਸੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਾ ਦੇਸਨਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦੇਸਯਤਿ, ਕਤਮਾ ਸਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸੰ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਇਦੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਇਦੰ** ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦੇਸਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਯਾ ਦੇਸਨਾ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦੇਸਯਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਭਾਵੰ ਕਿੰ ਭਗਵਾ ਆਹਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ''ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਮਹਾਵ॰ ੧੪) ਤਣ੍ਹਾਵਜ੍ਜੰ ਜਾਤਿਆਦਿਕੰ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ, ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵੇਨ ਚ **"ਦੁਕ੍ਖ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮੇ**ਤਿ ਮਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਭਿਕ੍ਖਵੇ**ਤਿ ਸਵਨੇ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਜਨੇਤੁੰ ਆਲਪਤਿ। **ਬਾਰਾਣਸਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਰਾਣਸੀਨਗਰਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ। **ਇਸਿਪਤਨੇ**ਤਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਇਸਨਤੋ ਗਵੇਸਨਤੋ **"ਇਸੀ"**ਤਿ ਵੋਹਰਿਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਪਤਨਟ੍ਠਾਨੇ। **ਮਿਗਦਾਯੇ**ਤਿ ਮਿਗਾਨੰ ਅਭਯਦਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਕਾਰਿਤੇ ਅਸ੍ਸਮੇਵ।

ਅਨੁਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਾਭਾਵੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਅਨਤਿਸਯੰ। **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੇ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਚੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਕਞ੍ਚਾਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ। **ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਸੇਧਨੀਯੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਜਨਕਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਿਸ੍ਸਰਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਜਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਾਦੀਨਞ੍ਚੇਵ ਅਟ੍ਠਾਰਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋਟਿਯਾ ਚ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਸਾਧਨਤੋ ਚ। ''ਕੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਮਣੇਨ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮਣੇਨਾ**ਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਮਤ੍ਤੁਪਗਤੇਨ । **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ। ਪਰਮਤ੍ਥਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਪਟਿਸੇਧਨੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। **ਦੇਵੇਨਾ**ਤਿ ਛਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਨ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ। ''ਸਮਣੇਨ ਵਾ ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ**"ਕੇਨਚੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੇਨ ਅਵਸੇਸਖਤ੍ਤਿਯਗਹਪਤਿਪਰਿਸਜਨਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ

ਖਤ੍ਤਿਯਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਸਮਣਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਤਾਵਤਿੰਸਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਪਰਿਸਾ ਅਟ੍ਠਵਿਧਾਪਿ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਾਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਲੋਕਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ** ਸਤ੍ਤਸਮੂਹੇ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਾਧਾਰੇ।

''ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੇ ਪਦਾਨਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਮਾਣਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਦੇਸਨਾਯਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੩ ਆਦਯੋ; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੩੦)। ''ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਅਕ੍ਖਰਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਪਦਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਪਦਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਅਕ੍ਖਰਾ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਵਚਨੇਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਦਾ, ਅਕ੍ਖਰਾ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ**ਤਿ ਚ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। **ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਾਰਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ **ਸਙ੍ਕਾਸਨਾ ਪਕਾਸਨਾ** ਪਕਾਸਨਾਕਾਰੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਕਾਰੋਤਿ ਆਕਾਰਵਨ੍ਤਆਕਾਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਸਙ੍ਕਾਸਨਾਕਾਰੋ**ਤਿ ਚ ਸਙ੍ਕਾਸਨੀਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਕਾਰੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਇਤਿਪੀ**ਤਿ ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨਪਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨਪਿ **ਇਦਂ** ਜਾਤਿਆਦਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਯਨ੍ਤਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦਿਭੇਦਾ ਅਯਂ ਤਣ੍ਹਾ। **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ। **ਅਯਨ੍ਤਿ** ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਅਯਂ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ। **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ। **ਅਯਨ੍ਤਿ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਾਦਿਕੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਭੂਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਗਤਤ੍ਤਾ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਭਾਵਤੋ ਚ **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ**। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

''ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਮਾਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਸਯਿਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਭਗਵਾ ਕਿਂ ਸਾਮਞ੍ਞੇਹਿ ਅਕ੍ਖਰਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿ ਵਾ ਪਕਾਸੇਤਿ ਵਾ, ਉਦਾਹੁ ਯਥਾਰਹਂ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿਆਦਿਵਿਚਾਰਣਾਯ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ''ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ''ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਦੇਨੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਤ੍ਥਤ੍ਤਾਦਿਕੋ ਸਙ੍ਕਾਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਪਦਾਵਯਵਸ੍ਸ ਪਨ ਅਕ੍ਖਰਸ੍ਸ ਗਹਣਮੁਖੇਨੇਵ ਅਕ੍ਖਰਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸਪਿ ਪਦਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਹੋਤਿ, ਪਦੇ ਗਹਿਤੇ ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਤ੍ਥਾਦਿਕਾਵਬੋਧੋ ਹੋਤ੍ਵੇਵ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਦੇਨੇਵ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ ਅਕ੍ਖਰੋ ਵਿਸੁਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਨ, ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਤ੍ਥਾਦਿਕਾਵਬੋਧਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। **ਦੁ**-ਇਤਿ ਅਕ੍ਖਰੇਨ ਹਿ ਅਨੇਕੁਪਦ੍ਦਵਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋ, **ਖ**-ਇਤਿ ਅਕ੍ਖਰੇਨ ਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਭਾਵਵਿਰਹੇਨ ਤੁਚ੍ਛਤ੍ਥੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਾਵਬੋਧਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਭਵਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਦਤ੍ਥਗਹਣਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨਂ ਜਾਯਤੀ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯)। ਪਦਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਵਾਕ੍ਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾਭਾਵਤੋ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਦੀਪਿਯਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਦੇਹਿ ਪਕਾਸਿਤੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਦੇਹਿ ਪਕਾਸੇਤੀ"**ਤਿ। ਵਾਕ੍ਯਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪਨ ਸਙ੍ਕਾਸਿਤੋ ਪਕਾਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਵਰਿਤੋ ਵਿਵਟੋ ਕਤੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **"ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਵਿਵਰਤੀ"**ਤਿ। ਪਕਾਰੇਹਿ ਚ ਵਾਕ੍ਯਭੇਦੇ ਕਤੇ ਸੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਆਕਾਰੇਹਿ ਵਿਭਜਤੀ"**ਤਿ। ਵਾਕ੍ਯਾਵਯਵਾਨਂ ਪਦਾਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਨਿਬ੍ਬਚਨਵਿਭਾਗੇ ਕਤੇ ਸੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ ਕਤੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਰੁਤ੍ਤੀਹਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤੀ"**ਤਿ। ਕਤਨਿਬ੍ਬਚਨੇਹਿ ਵਾਕ੍ਯਾਵਯਵੇਹਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਵਸੇਨ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਦੇਸਿਤੇਹਿ ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸਮਨ੍ਤਤੋ ਤੋਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਤੇਜਨਞ੍ਚਾਤਿ ਆਹ **"ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤੀ"**ਤਿ।

''ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਭਗਵਾ ਏਵਾ''ਤਿ ਵਾ ''ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਏਵਾ''ਤਿ ਵਾ ਅਵਧਾਰਣੇ ਯੋਜਿਤੇ ''ਸਾਵਕੋ ਨ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿ, ਪਦਾਦੀਹਿ ਨ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਸਾਵਕੋ ਚ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿ, ਪਦਾਦੀਹਿ ਚ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਅਵਧਾਰਣਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੇ? ''ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤਿਯੇਵਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਾਵਕੇਨ ਸਙ੍ਕਾਸਿਤੋ ਵਾ ਪਦਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸਿਤੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਕ੍ਖਰਾਦਿਨਾਨਾਵਿਸਯਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ

ਏਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਛਲੇਵ ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਅਨੇਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਭੇਦੇਨ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਛ ਛ ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

''ਛਸੁ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਸੁ ਕਤਮੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਨ ਕਤਮੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਇਮਿਨਾ ਇਦੰ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਇਮਿਨਾ ਇਦੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਚ ਪਦੇਹਿ ਚ ਉਗ੍ਘਟੇਤੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਕ੍ਖਰਾਦੀਸੁ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦੇਸੁ। **ਉਗ੍ਘਟੇਤੀ**ਤਿ ਉਗ੍ਘਟਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦੇਸਨਾਵ ਉਗ੍ਘਟਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਭਗਵਾ ਪਨ ਦੇਸਨਾਜਨਕਤ੍ਤਾ ਉਗ੍ਘਟਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਉਗ੍ਘਟਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਦੇਸਨਾਯੇਵ ਕਿੰ ਵਿਪਞ੍ਚਨਵਿਤ੍ਥਾਰਣਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਦੇਸਨਾਜਨਕਤ੍ਤਾ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਅਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਅਞ੍ਞਾ ਦੇਸਨਾਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਉਗ੍ਘਟਨਾ ਆਦੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਥ ਵਾ ''ਕਤਮਾ ਉਗ੍ਘਟਨਾ, ਕਤਮਾ ਵਿਪਞ੍ਚਨਾ, ਕਤਮਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਣਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਤਤ੍ਥ ਉਗ੍ਘਟਨਾ ਆਦੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਘਟਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾਸੁ ਦੇਸਨਾਸੁ। **ਉਗ੍ਘਟਨਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਘਟਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਦੇਸਨਾ ਆਦਿਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ। **ਵਿਪਞ੍ਚਨਾ**ਤਿ ਵਿਪਞ੍ਚਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਦੇਸਨਾ ਮਜ੍ਝੇਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰਣਾ**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਣਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਦੇਸਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਦੇਸਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਉਗ੍ਘਟਿਯਨ੍ਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਕਤਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਿਨੇਤਿ, ਵਿਪਞ੍ਚਿਯਨ੍ਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਕਤਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਿਨੇਤਿ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਨ੍ਤੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਕਤਮੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਿਨੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਏਵੰ 'ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ'ਤਿਆਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਾਨੰ ਬ੍ਯਾਪਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥਪਦਾਨੰ ਬ੍ਯਾਪਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਸੋਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਗ੍ਘਟਿਯਨ੍ਤੋ** ਉਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ ਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੋ ਸੋ ਅਯੰ **ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ** ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਿਨੇਤਿ, **ਤੇਨ** ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨੇਨ **ਨੰ** ਉਗ੍ਘਟਿਯਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੰ ਉਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੰ ਵਿਨਯੰ ''ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣੋ''ਤਿ ਆਹੁ। **ਵਿਪਞ੍ਚਿਯਨ੍ਤੋ** ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੋ ਸੋ ਅਯੰ **ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ** ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੁਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਿਨੇਤਿ, **ਤੇਨ** ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੁਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨੇਨ **ਨੰ** ਵਿਪਞ੍ਚਿਯਨ੍ਤੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੰ ਵਿਨਯੰ ''ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੋ''ਤਿ ਆਹੁ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਨ੍ਤੋ** ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੋ ਸੋ ਅਯੰ **ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ** ਨੇਯ੍ਯੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ **ਵਿਨੇਤਿ** ਵਿਨਯਨੰ ਜਨੇਤਿ, **ਤੇਨ** ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨੇਨ **ਨੰ** ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੰ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਭੂਤੰ ਵਿਨਯੰ ''ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣੋ''ਤਿ ਆਹੂਤਿ ਯੋਜਨਤ੍ਥੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਥ ਵਾ ''ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਸਙ੍ਕਾਸੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਛਨ੍ਨੰ ਪਦਾਨੰ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਸਿਯਾ, ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰੋਯੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਸੋਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਮੁਖ੍ਯਤੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਅਤ੍ਥਵਾਚਕੋ ਪਨ ਸਦ੍ਦੋ ਠਾਨੂਪਚਾਰਤੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਦਪਰਮਸ੍ਸ ਪਨ ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਸੋ ਇਧ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੇਕ੍ਖਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਦਪਰਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਪਿ ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ । **ਅਕ੍ਖਰੇਹੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨੰ, ਨ ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ। ਅਕ੍ਖਰਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਉਗ੍ਘਟਨਾਦੀਨਿ ਪਯੋਜਨਾਨਿਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਉਗ੍ਘਟਨਾਦੀਨੰ ਅਕ੍ਖਰਾਦੀਨਿ ਪਯੋਜਨਾਨੀਤਿ ''ਅਨ੍ਨੇਨ ਵਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਨ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਨ੍ਨੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਵਸਤਿ, ਵਸਨੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਅਨ੍ਨੰ ਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਫਲੰ ਵਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੰ। ''ਅਜ੍ਝੇਸਨੇਨ ਵਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤੇਨਾਹ ''ਯਦਤ੍ਥਾ ਚ ਕਿਰਿਯਾ, ਸੋ

ਹੇਤੂ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯)। ਤਤ੍ਥ **ਯਦਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸੋ ਅਨ੍ਨਾਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਯਸ੍ਸਾ ਵਸਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯਾਤਿ ਯਦਤ੍ਥਾ, ਵਸਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾ, ਸੋ ਅਨ੍ਨਾਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵਸਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੦. ''ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਪਦਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਿਵਿਧਕਲ੍ਯਾਣਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਛਅਤ੍ਥਪਦਛਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਭੇਦੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਥਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਥ ਵਾ ''ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਰੂਪਂ ''ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਮਾਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਤਾ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਰੂਪਂ ''ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਤਿਵਿਧਕਲ੍ਯਾਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ''ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਰੂਪਂ ਤਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਛਅਤ੍ਥਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਸਯਸਙ੍ਖਾਤਾਯਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਤਮਾਨਿ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ? ਸਙ੍ਕਾਸਨਾ, ਪਕਾਸਨਾ, ਵਿਵਰਣਾ, ਵਿਭਜਨਾ, ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ। ਅਤ੍ਥੋ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਮਾ **ਸਾਤ੍ਥਂ। ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਸਯਸਙ੍ਖਾਤਾਯਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ? ਅਕ੍ਖਰਂ, ਪਦਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਆਕਾਰੋ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਇਮਾਨਿ ਛਪ੍ਪਦਾਨਿ। ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਤਿਵਿਧਕਲ੍ਯਾਣਛਅਤ੍ਥਪਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨਛਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨਟ੍ਠੇਨ, ''ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਭਗਵਾ ਆਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕੇਵਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਕਲਾਦਿਅਤ੍ਥਵਾਚਕਤ੍ਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕੇਵਲਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨ ਮਿਸ੍ਸਂ ਲੋਕਿਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੇ ਏਕੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਊਨੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਾਚਕਸਦ੍ਦੇਸੁਪਿ ਅਨਤ੍ਥਕੋ ਏਕੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਅਧਿਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਅਨੂਨਂ ਅਨਤਿਰੇਕਂ। **ਪਰਿਸੁਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਦੋਸਅਤ੍ਥਦੋਸਾਦਿਵਿਰਹਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ, ਰਾਗਾਦਿਮਲਵਿਰਹਤੋ ਵਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ। ਨਿਗ੍ਗਤਂ ਮਲਂ ਏਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਿਮ੍ਮਲਂ**। ਸਦ੍ਦਦੋਸਾਦਿਵਿਰਹਤੋ ਵਾ ਰਾਗਾਦਿਵਿਰਹਤੋ ਵਾ ਸਬ੍ਬਮਲੇਹਿ ਅਪਗਤਂ ਪਰਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਓਦਾਤਨ੍ਤਿ **ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ। ਉਪਟ੍ਠਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਵਿਸੇਸਾਤਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਯਥਾ ''ਪਦਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਪਦਕ੍ਕਨ੍ਤਂ** ਪਦਕ੍ਕਨ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ। ਵਿਸਿਸਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇਹੀਤਿ **ਵਿਸੇਸਾ**, ਸਬ੍ਬੇ ਵਿਸੇਸਾ **ਸਬ੍ਬਵਿਸੇਸਾ**, ਸਬ੍ਬਤੋ ਵਾ ਵਿਸੇਸਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਵਿਸੇਸਾ**, ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬਵਿਸੇਸਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਂ ਸਾਸਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਦਨ੍ਤਿ **ਤਥਾਗਤਪਦਂ। ਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਗਮਨੇਨ ਵਾ ਦੇਸਨਾਗਮਨੇਨ ਵਾ ਕਿਲੇਸਗ੍ਗਹਣਂ। ਓਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨਟ੍ਠਾਨਂ ਇਤਿਪਿ **ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਗੋਚਰਾਸੇਵਨੇਨ ਵਾ ਭਾਵਨਾਸੇਵਨੇਨ ਵਾ **ਨਿਸੇਵਿਤਂ** ਭਜਿਤਂ ਇਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਵਜਿਰਞਾਣਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਦਨ੍ਤੇਹਿ **ਆਰਞ੍ਜਿਤਂ** ਆਰਞ੍ਜਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਇਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, **ਅਤੋ** ਤਥਾਗਤਪਦਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **ਏਤਂ** ਸਾਸਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਇਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਚਰਿਯਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੇਟ੍ਠਂ ਚਰਿਯਂ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ। ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਇਮਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵਪਰਿਸੁਦ੍ਧਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਥਾਗਤਪਦਭਾਵਂ। ਤਥਾਗਤਪਦਭਾਵਂ, ਤਥਾਗਤਨਿਸੇਵਿਤਭਾਵਂ, ਤਥਾਗਤਆਰਞ੍ਜਿਤਭਾਵਂ, ਤੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪਿਤਭਾਵਂ ਕਥਂ ਮਯਂ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **"ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਬ੍ਭਾਵਦੀਪਕੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਯਦਿ ਭਗਵਾ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਚ ਪਦੇਹਿ ਚ ਉਗ੍ਘਟੇਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਚ ਆਕਾਰੇਹਿ ਚ ਵਿਪਞ੍ਚਯਤਿ, ਨਿਰੁਤ੍ਤੀਹਿ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਰਚਿਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਪਯੋਜਨੰ ਨ ਭਵਤਿ, ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਨ ਵਿਨਾ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯਮੇਵ ਅਤ੍ਥਸਿਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਕੇਸੰ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ"**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ **"ਯੋਗੀਨ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋਗੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਯਾਤਿ **ਯੋਗਿਨੋ,** ਤੇਸੰ ਯੋਗੀਨੰ। ਤੇਨ ਮਯਾ ਰਚਿਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਾ ਅਯੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ ਉਗ੍ਘਟਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਯੋਗੀਨੰ ਸਾਤ੍ਥਕੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਦੇਸਨਾਹਾਰਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨ** ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਦੇਸਨਾਹਾਰਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਵਤਾ...ਪੇ॰... ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ''ਤਿ ਯੰ ਵਚਨੰ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸ੍ਸ ਯੋਗੀਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਦੇਸਨਾਹਾਰਭਾਵੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

''ਕਿੰ ਪਨ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸੰ ਦੇਸਨਾਯੰ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਯੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਸ੍ਸੰ ਦੇਸਨਾਯੰ ਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੨. ਵਿਚਯਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੧੧. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ ਹਾਰੇਸੁ ਕਤਮੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਵਿਚਯਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਯੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਞ੍ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਗਾਥਾਯ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਅਯੰ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਕਿੰ ਵਿਚਿਨਤੀ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਵਿਚਯਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਅਯੰ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਕਿੰ ਵਿਚਿਨਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯੋ ਵਿਚਯੋ ਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੋ, ਤੰ ਵਿਚਯੰ ਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੰ ਵਿਸਯੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪਦੰ ਵਿਚਿਨਤਿ, ਪਞ੍ਹੰ ਵਿਚਿਨਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕਿੰ ਵਿਚਯੋ ਪਦਵਿਚਯੋ''ਤਿਆਦਿੰ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਕਿੰ ਵਿਚਿਨਤਿ, ਪਦੰ ਵਿਚਿਨਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਵਿਚਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਸਾਧਨਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਦੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਨਵਵਿਧਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੰ ਪਦੰ ਯਾਵ ਨਿਗਮਨਾ ਨਾਮਪਦਾਦਿਜਾਤਿਸਦ੍ਦਾਦਿਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਨ੍ਤਾਦਿਪਠਮਵਿਭਤ੍ਤਜਨ੍ਤਾਦਿਏਕਵਚਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਪਞ੍ਹੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਦਿਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਮ੍ਮੁਤਿਵਿਸਯਾਦਿਅਤੀਤਵਿਸਯਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਏਕੰਸਬ੍ਯਾਕਰਣਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦਿਸਾਵਸੇਸਬ੍ਯਾਕਰਣਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦਿ ਸਉਤ੍ਤਰਬ੍ਯਾਕਰਣ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦਿ ਲੋਕਿਯਬ੍ਯਾਕਰਣਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨ ਅਪਰੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾਦੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਕਤਣ੍ਹਾਦਿਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਸੁਖਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਆਦੀਨਵੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਾਦਿਆਦਿਅਨ੍ਵਨ੍ਤਾਦਿਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਆਗਮਵਸੇਨ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ

ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਆਦਿਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਫਲੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਚਰਣਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਮਨਾਭਾਵੇਨ ਵਾ ਮਚ੍ਚੁਤਰਣਾਦਿਨਾ ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ ਫਲੰ, ਦੇਸਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਚਰਣਸ੍ਸ ਫਲੰ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਉਪਾਯੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਸਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਾਯੰ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਆਣਤ੍ਤਿੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਪਾਪਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪੇਕ੍ਖਨਾਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਅਨੁਗੀਤਿੰ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਗੀਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨੁਗੀਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨੁਰੂਪੰ ਗੀਤਿੰ ਵਿਚਿਨਤਿ। **ਸਬ੍ਬੇ ਨਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਾਦਿਕੇ ਨਵ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਹਚ੍ਚਵਚਨਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਵਚਨਵਸੇਨ ਵਾ ਨੀਤਤ੍ਥਵਚਨਵਸੇਨ ਵਾ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਵਚਨਵਸੇਨ ਵਾ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਚਿਨਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਦਵਿਚਯੋ ਪਠਮੰ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨੁਪਦੰ ਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਅਤਿਭਾਰਿਯੋ, ਨ ਸੁਕਰੋ ਪਦਵਿਚਯੋਤਿ ਤੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਾਵਿਚਯਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੇ ਤਾਵ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ ਕਿੰ ਭਵੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ ਕਿੰ ਭਵੇ**ਤਿ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਸੋ ਪਞ੍ਹਾਵਿਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ, ਤੰ ਪਕਾਰਜਾਤੰ ਕੀਦਿਸੰ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਪਾਰਾਯਨੇ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਯਥਾ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪਞ੍ਹਾਵਿਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ **ਆਯਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਪਿਯਵਚਨੰ। **ਅਜਿਤੋ**ਤਿ ਬਾਵਰੀਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਰਿਚਾਰਕਭੂਤਾਨੰ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਅਜਿਤੋ। **ਪਾਰਾਯਨੇ**ਤਿ ਪਾਰੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਯਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਪਾਰਾਯਨੰ, ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਸੋਲ਼ਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ।

''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ, (ਇਚ੍ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ,)
ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ।
ਕਿਸ੍ਸਾਭਿਲੇਪਨੰ ਬ੍ਰੂਸਿ, ਕਿੰ ਸੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੮; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੫੭,
ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧) –

ਗਾਥਾਯ "**ਕੇਨ** ਧਮ੍ਮੇਨ **ਲੋਕੋ** ਅਰਿਯਵਜ੍ਜੋ ਸਤ੍ਤੋ **ਨਿਵੁਤੋ** ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੋ, ਇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਕੇਨ** ਹੇਤੁਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ, **ਅਸ੍ਸ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ **ਕਿੰ** ਅਭਿਲੇਪਨੰ ਇਤਿ ਤ੍ਵੰ ਬ੍ਰੂਸਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ ਕਿੰ ਮਹਬ੍ਭਯਨ੍ਤਿ ਤ੍ਵੰ ਬ੍ਰੂਸੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਭੇਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ **ਇਮਾਨਿ** ਗਾਥਾਪਾਦ**ਪਦਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨਿ** ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਦੀਪਕਾਨਿ ਵਾ, ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਪਨ ਸੋ **"ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ"**ਤਿ ਮਤੋ, ਯਦਿਪਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਦਾਨੰ ਪੁਚ੍ਛਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਞਾਤੁੰ ਪਨ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ **"ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕਾਰਣੰ ਵਦੇਹੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਏਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਗ੍ਗਹਾ"**ਤਿ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ''ਯਦਿਪਿ ਨਿਵਾਰਣਾਪਕਾਸਨਾਭਿਲੇਪਨਮਹਬ੍ਭਯਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਤ੍ਥਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯੰ ਗਹਿਤਾ, ਏਕਸ੍ਸ ਪਨ ਅਭਿਧੇਯ੍ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ 'ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ'ਤਿ ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ''ਏਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਗ੍ਗਹਣੰ ਕਥੰ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਏਵਞ੍ਹਿ ਆਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ** ਏਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਭਗਵਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਆਹ, ਇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਗ੍ਗਹਣੰ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

"**ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ **ਲੋਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ** ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ। "**ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲੋਕਸ੍ਸੇਵ **ਅਪ੍ਪਕਾਸਨੰ** ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਨਾਨਾਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। "**ਕਿਸ੍ਸਾਭਿਲੇਪਨੰ ਬ੍ਰੂਸੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲੋਕਸ੍ਸੇਵ **ਅਭਿਲੇਪਨੰ** ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਨਾਨਾਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। "**ਕਿੰ ਸੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਲੋਕਸ੍ਸ **ਮਹਬ੍ਭਯੰ** ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਨਾਨਾਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਪਞ੍ਹੇ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇ,

ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਦੀਸੁ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪਞ੍ਹੋਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਯੋ ਲੋਕੋ 'ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ'ਤਿ ਗਹਿਤੋ, ਸੋ ਲੋਕੋ ਤਿਵਿਧੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਲੋਕੋ ਤਿਵਿਧੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਤਯੋ ਵਿਧਾ ਏਤਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਿਵਿਧੋ**। ਕਿਲਿਸ੍ਸਤਿ ਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤੋਤਿ **ਕਿਲੇਸੋ,** ਕਿਲੇਸੋ ਚ ਸੋ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ **ਕਿਲੇਸਲੋਕੋ,** ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਬਹੁਲਤਾਯ ਕਿਲੇਸਲੋਕੋਤਿ। ਭਵਤਿ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਬੁਦ੍ਧੀਹੀਤਿ **ਭਵੋ,** ਭਵੋ ਚ ਸੋ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ **ਭਵਲੋਕੋ,** ਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਝਾਨਾਦਿਬੁਦ੍ਧੀਹਿ ਭਵਤੀਤਿ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ,** ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਚ ਸੋ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਲੋਕੋ,** ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਆਨੇਞ੍ਜਸਮਾਧਿਬਹੁਲਤਾਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਰਿਯਾ ਨ ਗਹਿਤਾਤਿ।

''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਕਤ੍ਥ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਯ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੰ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਯੰ –

> ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ, (ਅਜਿਤਾਤਿ ਭਗਵਾ,)
> ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ।
> ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪਨੰ ਬ੍ਰੂਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੯; ਚੂਲਨਿ॰ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੫੮, ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ) –

ਅਯੰ ਗਾਥਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖਚਤੁਦ੍ਦਸੀ, ਘਨਵਨਸਣ੍ਡ, ਮੇਘਪਟਲਚ੍ਛਾਦਨ, ਅਡ੍ਢਰਤ੍ਤੀਨੰ ਵਸੇਨ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਰਥਘਟਾਦਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੋ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਲਕ੍ਖਣਾਯ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ** ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ ਨਿਵੁਤੋ** ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੋ। **"ਅਜਿਤਾ"**ਤਿ ਚ ਆਲਪਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਆਹ। **ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ **ਵਿਚਿ**ਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਮਾਦਹੇਤੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕੋ **ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ। ਜਪ੍ਪੰ** ਤਣ੍ਹੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ **"ਅਭਿਲੇਪਨ"**ਨ੍ਤਿ ਅਹੰ ਬ੍ਰੂਮੀਤਿ ਭਗਵਾ ਆਹ, **ਦੁਕ੍ਖੰ** ਜਾਤਿਆਦਿਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖੰ **ਅਸ੍ਸ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ **"ਮਹਬ੍ਭਯ"**ਨ੍ਤਿ ਅਹੰ ਬ੍ਰੂਮੀਤਿ ਭਗਵਾ ਅਜਿਤੰ ਆਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਇਮਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਯ ਕਥੰ ਵਿਚਿਨੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਗਾਥਾਯੰ ਵੁੱਤਾਨਿ ਗਾਥਾਪਦਾਨਿ। **ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹੀ**ਤਿ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਗਾਥਾਯੰ ਵੁੱਤੇਹਿ ਗਾਥਾਪਦੇਹਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਾਨਿ। ਕਥੰ? **ਪਠਮੰ** ਪਦੰ **ਪਠਮੇਨ** ਪਦੇਨ, **ਦੁਤਿਯੰ** ਪਦੰ **ਦੁਤਿਯੇਨ** ਪਦੇਨ, **ਤਤਿਯੰ** ਪਦੰ **ਤਤਿਯੇਨ** ਪਦੇਨ, **ਚਤੁਤ੍ਥੰ** ਪਦੰ **ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ** ਪਦੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੰ।

"ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ"ਤਿ ਪਠਮ**ਪਞ੍ਹੇ "ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ"**ਤਿ ਪਠਮਾ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ** ਕਤਾ, ਨ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ। ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਜਾਨਕੋ ਲੋਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਕਥੰ ਨਿਵੁਤੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **"ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ''ਨੀਵਰਣੇਨ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੰ **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ''ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਭਾਵੋ ਕੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ।

''ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਾਨੰ ਸਬ੍ਬਭੂਤਾਨੰ, ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਏਕਮੇਵ ਨੀਵਰਣੰ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨੀਵਰਣਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ ਯੰ ਵਚਨੰ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਭਾਵੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਪਦੇਨ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਪਠਮਸ੍ਸੇਵ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਨ ਸਿਯਾ, ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ''ਤਿ ਦੁਤਿਯਪਦਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਤੇਨ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨ** ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਪਦੇਨ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਪਠਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ **ਯੁਤ੍ਤਾ** ਯੁਤ੍ਤਤਰਾ ਹੋਤਿ, ਯੁਤ੍ਤਤਰਤ੍ਤਾ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਪਞ੍ਹੇ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਤਿ ਮਯਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

"ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ"ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ **ਪਞ੍ਹੇ** **"ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ"**ਤਿ ਅਯੰ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ** ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਵਿਵਿਚ੍ਛਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਪਮਾਦਾ **ਚ** ਲੋਕੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ''ਕਥੰ ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਲੋਕੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਕਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਤੋ **ਪੁਗ੍ਗਲੋ** ਅਵਿਜ੍ਜਾ**ਨੀਵਰਣੇਹਿ** ਨਿਵੁਤੋ, **ਸੋ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਵਿਚ੍ਛਾਯ **ਵਿਵਿਚ੍ਛਤਿ**। ''ਯਾਯ ਵਿਵਿਚ੍ਛਾਯ ਵਿਵਿਚ੍ਛਤਿ, ਸਾ ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਕਤਮਾ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਤਾਯ ਕਸ੍ਮਾ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਾਯ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **ਸੋ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੇਸੁ **ਨਾਭਿਸਦ੍ਦਹਤਿ;** ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਨ ਅਭਿਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬੰ ਵੀਰਿਯੰ **ਨਾਰਭਤਿ;** ਅਨਾਰਭਨ੍ਤੋ **ਸੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਇਧ** ਲੋਕੇ ਪਮਾਦਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੀਤਿ, ਪਮਾਦੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਪਮਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਸੁਕ੍ਕੇ** ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦਿਯਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਯਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਤੇ** ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਿਯਮਾਨਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਨਪ੍ਪਕਾਸਨ੍ਤਿ** ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ ''ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਲੋਕੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਪ੍ਪਕਾਸਨਭਾਵੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਕੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ –

''ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤੋ ਪਕਾਸਨ੍ਤਿ, ਹਿਮਵਨ੍ਤੋਵ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਅਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਰਤ੍ਤਿੰ ਖਿਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਸਰਾ।
ਤੇ ਗੁਣੇਹਿ ਪਕਾਸਨ੍ਤਿ, ਕਿਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਯਸੇਨ ਚਾ''ਤਿ॥ –

ਯੰ ਗਾਥਾਪਾਠੰ ਭਗਵਾ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਅਪ੍ਪਕਾਸਨਾਕਾਰੇਨ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਕਾਸਨਾਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਤੇਨ ਗਾਥਾਪਾਠੇਨ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਪ੍ਪਕਾਸਨਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਲੋਕੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਪਨ – ਹਿਮਵਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਦੂਰੇ ਠਿਤੋ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਪਕਾਸਤਿ ਇਵ, ਏਵੰ **ਸਨ੍ਤੋ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਗੁਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਕਿਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਗੁਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਯਸਪਰਿਭੋਗਪਰਿਵਾਰੇਹਿ ਚ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਨੰ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨੰ ਪਕਾਸਨ੍ਤਿ, ਰਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਖਿਤ੍ਤਾ ਸਰਾ ਉਸੂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, **ਏਤ੍ਥ** ਸਤ੍ਤਲੋਕੇ ਵਿਵਿਚ੍ਛਾਪਮਾਦਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਸਨ੍ਤੋ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਸਨ੍ਤੋ ਪਕਾਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਨ੍ਤੋ ਗੁਣੇਹਿ ਪਕਾਸਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤੇ ਗੁਣੇਹਿ ਪਕਾਸਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਗੁਣਾ ਨਾਮ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ

ਜਾਤਾ, ''ਕਥੰ ਗੁਣੇਹਿ ਪਕਾਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਿਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਯਸੇਨ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਗੁਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਕਿਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਗੁਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਯਸੇਨ ਚ ਪਕਾਸਨ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਗੁਣੇਹਿ ਪਕਾਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਵਾਤਿ।

ਯਦਿ ਵਿਵਿਚ੍ਛਾਪਮਾਦਾਨੰ ਵਸੇਨ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਲੋਕੋ ਨਿਵੁਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਤੇਨ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ''ਤਿ ਪਦੇਨ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ''ਤਿ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ **ਯੁਤ੍ਤਾ** ਯੁਤ੍ਤਤਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਦੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਪਦਤ੍ਥਟ੍ਠੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਉਪਰਿ ਚ।

''ਕਿਸ੍ਸਾਭਿਲੇਪਨੰ ਬ੍ਰੂਸੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਹੇ ''ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪਨੰ ਬ੍ਰੂਮੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਤਸ੍ਸਾ ਅਜਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ''ਕਤਮਾ ਜਪ੍ਪਾ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਜਪ੍ਪਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਲੋਕੰ ਅਭਿਲਿਮ੍ਪਤੀਤਿ ਕਥੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਭਿਲੇਪਨਭਾਵੇਨ –

''ਰਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਰਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਨ੍ਧੰ ਤਮੰ ਤਦਾ ਹੋਤਿ, ਯੰ ਰਾਗੋ ਸਹਤੇ ਨਰ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਯੰ ਗਾਥੰ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਅਭਿਲੇਪਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਲੋਕੰ ਅਭਿਲਿਮ੍ਪਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਗਾਥਾਯੰ ਪਨ – ਰਜ੍ਜਤਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ **ਰਤ੍ਤੋ,** ਰਾਗਸਮਙ੍ਗੀਸਤ੍ਤੋ। ਕਾਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਸਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਫਲਨ੍ਤਿ **ਅਤ੍ਥੰ,** ਫਲੰ। ਕਾਰਣੰ ਫਲੰ ਧਾਰੇਤਿ, ਤੰ ਕਾਰਣੰ **ਧਮ੍ਮੰ** ਨਾਮ। ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ **ਅਨ੍ਧੰ। ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਮ੍ਹਿ ਕਾਲੇ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨੰ। ਯਮ੍ਹਿ ਕਾਲੇ ਰਾਗੋ **ਨਰੰ** ਰਾਗਸਮਙ੍ਗਿੰ **ਸਹਤੇ** ਅਭਿਭਵਤਿ, ਤਦਾ ਕਾਲੇ **ਅਨ੍ਧੰ** ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ ਤਮੰ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਰਾਗੋ ਨਰੰ **ਯੰ** ਯਸ੍ਮਾ ਸਹਤੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨ੍ਧੰ ਤਮੰ ਤਦਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾ, ਰਾਗੋ ਯੰ ਨਰੰ ਸਹਤੇ, ਤਸ੍ਸ ਨਰਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧੰ ਤਮੰ ਤਦਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾ, ਰਾਗੋ ਨਰੰ **ਯੰ ਸਹਤੇ** ਅਭਿਭੂਯਤੇ ਯੰ ਸਹਨੰ ਅਭਿਭਵਨੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ, ਤੰ ਸਹਨੰ ਅਭਿਭਵਨੰ **ਅਨ੍ਧੰ** ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ ਤਮੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾ ਯੋਜਨਾ।

''ਯਦਿ ਰਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਾਦਿਕੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਕਥੰ ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪਨੰ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਾਯੰ ਤਣ੍ਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ **ਆਸਤ੍ਤਿਬਹੁਲਸ੍ਸ** ਆਸਙ੍ਗਬਹੁਲਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ **ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਾ ਅਯੰ ਤਣ੍ਹਾ ਏਵੰ** ਬਹੁਆਸਙ੍ਗਵਸੇਨ **ਅਭਿਜਪ੍ਪਾ** ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਯਿਨੀ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ** ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ **ਤਤ੍ਥ** ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਕੇਨਚਿ ਸਿਲੇਸੇਨ **ਅਭਿਲਿਤ੍ਤੋ** ਮਕ੍ਖਿਤੋ ਵਿਯ ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪੇਨ ਅਭਿਲਿਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਭਵਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪਨੰ ਅਪ੍ਪਕਾਸਨਸ੍ਸਪਿ ਕਾਰਣੰ ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤੀ'ਤਿ ਦੁਤਿਯਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਤਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯੰ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਹੇ ''ਅਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖੰ ਮਹਬ੍ਭਯੰ ਭਵੇ''ਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਤਸ੍ਸਾ ਅਜਿਤੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਭਾਯਤਿ ਲੋਕੋ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਭਯੰ,** ਮਹਨ੍ਤੰ ਭਯੰ **ਮਹਬ੍ਭਯੰ**। ''ਕਤਿਵਿਧੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦੁਵਿਧੰ ਦੁਕ੍ਖ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦ੍ਵੇ ਵਿਧਾ ਅਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਤਿ **ਦੁਵਿਧੰ**। ''ਕਤਮੰ ਦੁਵਿਧੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਾਯਿਕਞ੍ਚ ਚੇਤਸਿਕਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕਤਮੰ ਕਾਯਿਕੰ, ਕਤਮੰ ਚੇਤਸਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯੰ ਕਾਯਿਕੰ, ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਯੰ ਚੇਤਸਿਕੰ, ਇਦੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਰੋਗਾਦਿਸਤ੍ਥਾਦਿਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪੰ ਸਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯੰ ਭਵੇਯ੍ਯ, ''ਕਥੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਮਹਬ੍ਭਯੰ ਭਵੇਤਿ ਸਦ੍ਦਹੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ** ਉਬ੍ਬਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਮਸਮੰ

ਅਞ੍ਞੰ ਭਯੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ **ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੰ** ਵਾ ਪਨ ਭਯੰ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ''ਦੁਕ੍ਖੰ ਲੋਕਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਰੋਗਾਦਿਸਤ੍ਤਾਦਿਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪੰ ਦੁਕ੍ਖਮੂਲਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯੇਵ, **ਏਵੰ** ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਮਹਬ੍ਭਯਭਾਵੋ ਨ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਤਿਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਤੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੁ। **ਲੋਕੋ**ਤਿ ਭੋਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਚ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ। **ਓਧਸੋ** ਓਧਿਸੋ **ਕਦਾਚਿ** ਕਰਹਚਿ ਅਤ੍ਤੂਪਕ੍ਕਮਮੂਲਾਯ **ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਯ** ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਪਰੂਪਕ੍ਕਮਮੂਲਾਯ **ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਯ** ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ **ਓਧਸੋ** ਓਧਿਸੋ **ਕਦਾਚਿ** ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਲੋਕੋ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਯ** ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ''ਕੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਮੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੇ** ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਭੋਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਤ੍ਤਾ ਚ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਦੀਘਾਯੁਕਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਦੀਘਾਯੁਕਤ੍ਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਹੁਲਤ੍ਤਾ।

ਤੇਸੰ ਤਾਹਿ ਦੁਕ੍ਖਤਾਹਿ ਮੁਚ੍ਚਨੰ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਹਿ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕੰ ਮੁਚ੍ਚਨੰ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ''ਕਤਮੰ ਏਕਨ੍ਤਿਕਮੁਚ੍ਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਪਿ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਤਾਦਿਸਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਲੋਕੋ**ਤਿ ਅਰਹਾ। ਉਪਾਦੀਯਤਿ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਚਤੁਕ੍ਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ **ਉਪਾਦਿ,** ਉਪਾਦਿਯੇਵ ਸੇਸੰ **ਉਪਾਦਿਸੇਸੰ,** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ, ਤੰ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾਤਿ **ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾ। ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ** ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਚਾਯੰ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂ**ਤਿ ਚ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਯਨਮਤ੍ਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਨ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਸਕਲਲੋਕਬ੍ਯਾਪਕਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਲੋਕਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰ**ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ** ਸਬ੍ਬ**ਲੋਕਸ੍ਸ** ਦੁਕ੍ਖੰ ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ ਕਤ੍ਵਾ** ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਸਬ੍ਬਲੋਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਤੋ **"ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ"**ਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧, ੩, ੩੯; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਵਿਭ॰ ੨੨੫) ਵਚਨਤੋ ''ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ''ਕਿਸ੍ਸਾਭਿਲੇਪਨੰ ਬ੍ਰੂਸੀ''ਤਿ ਤਤਿਯਪਦਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਭਾਵਤੋ **"ਤੇਨ ਚ ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ ਯੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੰ ਯੁਤ੍ਤਤਰਭਾਵੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੰ ਯੁਤ੍ਤਤਰਤ੍ਤਾ ਯੁਤ੍ਤਤਰਜਾਨਨਕੋ ਭਗਵਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੁਤ੍ਤਤਰਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਲੋਕਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਾਦੀਨਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਚ ਤਿਤ੍ਥਿਯਵਾਦੇਸੁ ਸਮਯਨ੍ਤਰੇਸੁ ਪਰਿਚਯੇਨ ਚ ਤੇਸੁ ਸਮਯਨ੍ਤਰੇਸੁ ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਾਦੀਸੁ ਚ ਸੰਸਯਪਕ੍ਖਨ੍ਦੇਨ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਬ੍ਯਾਕਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਚਾਯੰ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ, ਜਾਤਸੰਸਯਸ੍ਸ ਚ ਸੰਸਯਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਾਦਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤ੍ਤਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ। ਨੀਵਰਣਾਦੀਨੰ ਪਨ ਵਿਸਯਾਨੰ ਲੋਕੋ ਚ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਗਾਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ''ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ''ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ, ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਵਿਚਯੋ ਪਨ ''ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ, ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਕਾਧਾਰੇ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਵਿਚਯੋ ਆਚਰਿਯੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਅਨੇਕਾਧਾਰੇ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਯੋ ਵਿਚਯੋ ਵਿਭਜਨਾਰਹੋ, ਸੋ ਵਿਚਯੋ ਕਥੰ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਚਯੰ ਵਿਭਜਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕਾਧਾਰੰ ਪੁਚ੍ਛੰ ਤਾਵ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ –

''ਸਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸੋਤਾ, (ਇਚ੍ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ,)
ਸੋਤਾਨੰ ਕਿੰ ਨਿਵਾਰਣੰ।
ਸੋਤਾਨੰ ਸੰਵਰੰ ਬ੍ਰੂਹਿ, ਕੇਨ ਸੋਤਾ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੪੦; ਚੂਲਨਿ॰ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੫੯, ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੩) –

ਗਾਥਮਾਹ । ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਤਾਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਬ੍ਬਧੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ। **ਸੋਤਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਯੋ ਸੋਤਾ। **ਇਚ੍ਚਾਯਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਇਤਿ ਏਵੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਆਹ। **ਸੋਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦੀਨੰ ਸੋਤਾਨੰ। **ਕਿੰ ਨਿਵਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਿੰ ਕਤਮੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਆਵਰਣੰ ਭਵੇ, ਕਾ ਕਤਮਾ ਧਮ੍ਮਜਾਤਿ ਰਕ੍ਖਾ ਭਵੇ। **ਸੋਤਾਨੰ ਸੰਵਰੰ ਬ੍ਰੂਹੀ**ਤਿ ਸੋਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦੀਨੰ ਸੰਵਰਣੰ ਆਵਰਣੰ ਇਦੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਭਵੇਤਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਤ੍ਵੰ ਕਥੇਹਿ। **ਕੇਨ ਸੋਤਾ ਪਿਧੀਯਰੇ**ਤਿ ਕੇਨ ਪਹਾਯਕਧਮ੍ਮੇਨ ਤਣ੍ਹਾਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਯੋ ਸੋਤਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਿਧੀਯਰੇਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨਿ।

''ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਕਥਿਤਾਯ 'ਸਵਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਿਧੀਯਰੇ'ਤਿ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨਿ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਪਞ੍ਹਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨਿ, ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਯਦਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨਿ ਸਿਯੁੰ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਹਾਪਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਸਿਯੁੰ, ਕਸ੍ਮਾ 'ਦ੍ਵੇ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਸ੍ਮਾ? ਇਮੇ ਹਿ ਬਹ੍ਵਾਧਿਵਚਨੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਇਮੇ** ਏਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਗਹਿਤਾ ਅਤ੍ਥਾ ਬਹ੍ਵਾਧਿਵਚਨੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ''ਸਵਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਿਧੀਯਰੇਤਿ ਬਹੂਨਿ ਵਚਨਾਨਿ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸੰਵਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਤਿ ਚੇਵ ਪਿਦਹਨਹੇਤੁਭੂਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਾਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵਾ''ਤਿ। ''ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥਵਿਸਯਤਾ ਕਥੰ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥਵਿਸਯਤੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **"ਏਵੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਾਹਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਹੇਤੁਭੂਤਾਹਿ ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾਹਿ ਆਪਦਾਹਿ ਵਾ, ਪਾਣਵਧਾਦੀਹਿ ਆਪਦਾਹਿ ਵਾ, ਸਮੰ ਸਹ, ਸਬ੍ਬਥਾ ਵਾ ਅਯੰ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ, ਏਵੰ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। **ਏਵੰ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਾਦਯੋ ਵਾ ਪਾਣਵਧਾਦੀਨਿ ਆਗਮ੍ਮ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਦਸਹਿ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਹਿ ਚ ਅਯੰ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੋ, ਏਵੰ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨੰ ਵੁਟ੍ਠਾਨੰ **ਕਿੰ** ਕਤਮੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਭਵੇ। ਇਤਿ **ਏਵਞ੍ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤੇ ਆਹਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤ੍ਥੋ, ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥਵਿਸਯਤਾ ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਕਿੰ ਨੁ ਸੋਤਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਵਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸੇਵਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸੋਤਾਤਿ, ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਸਵਨ੍ਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਪ੍ਪਮਾਦਬਹੁਲਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਪ੍ਪਮਾਦਬਹੁਲਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੋਤਾ **ਸਵਨ੍ਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਪ੍ਪਮਾਦਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਕਤਮਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਕਤਮੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਕਤਮੋ ਪਮਾਦੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਪ੍ਪਮਾਦੇਸੁ। **ਯਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਅਯੰ ਲੋਭੋ,** ਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਨਮਤ੍ਤੰ। ਲੋਭੋ ਚ **ਅਕੁਸਲਮੂਲੰ,** ਨ ਲੁਬ੍ਭਨਮਤ੍ਤੰ। **ਯੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ , ਅਯੰ ਦੋਸੋ,** ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤੰ। ਦੋਸੋ ਚ **ਅਕੁਸਲਮੂਲੰ,** ਨ ਦੂਸਨਮਤ੍ਤੰ। **ਯੋ ਪਮਾਦੋ, ਅਯੰ ਮੋਹੋ,** ਨ ਸਤਿਵਿਪ੍ਪਵਾਸਮਤ੍ਤੰ। ਮੋਹੋ ਚ **ਅਕੁਸਲਮੂਲੰ,** ਨ ਮੁਹਨਮਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨੰ ਅਕੁਸਲਮੂਲਤ੍ਤਾ ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਪ੍ਪਮਾਦਬਹੁਲਸ੍ਸ **ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ** ਛਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ **ਆਯਤਨੇਸੁ** ਤਣ੍ਹਾ ਸਵਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਿਵਿਧਾ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਛਨ੍ਨਂ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਛਸੁ ਰੂਪਾਦਿਆਯਤਨੇਸੁ ਸਵਨਂ ਕੇਨ ਚ ਵਚਨੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸਵਤੀਤਿ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪੇ॰... ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਭਗਵਾ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਸੋਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਨਿਸ੍ਸਿਤੂਪਚਾਰਵਸੇਨ ਸਯਂ ਸਵਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਸਬ੍ਬਾ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰਤੋ ਚ **ਸਵਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਸਬ੍ਬਥਾ** ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯਨਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਨਉਨ੍ਨਮਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਸਵਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰਤੋ ਚ ਸਵਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯਨਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਨਉਨ੍ਨਮਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਵਨਭਾਵੋ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰਤੋ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯਨਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਉਨ੍ਨਮਨਾਕਾਰੇਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਪਵਤ੍ਤਜਾਨਨਕੋ ਭਗਵਾ **"ਸਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸੋਤਾ"**ਤਿ ਆਹ।

''ਸੋਤਾਨਂ 'ਕਿਂ ਨਿਵਾਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਿਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ? ਸੋਤਾਨਂ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ਕਿਂ? ਉਦਾਹੁ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪ੍ਪਹਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋਤਾਨਂ ਕਿਂ ਨਿਵਾਰਣਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵਿਘਾਤਂ ਪੁਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਇਦਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵਿਘਾਤਂ ਵੋਦਾਨਂ, ਉਦਾਹੁ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਦਂ ਵੋਦਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਂ ਬ੍ਰੂਹਿ, 'ਕੇਨ ਸੋਤਾ ਪਿਧੀਯਰੇ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਿਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ? ਸੋਤਾਨਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ਕਿਂ? ਉਦਾਹੁ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਂ, ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਂ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਸੋਤਾਨਂ... ਪੇ॰... ਪਿਧੀਯਰੇਤਿ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਟਂ ਪੁਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਇਦਂ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਟਂ ਵੋਦਾਨਂ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਦਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਸਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸੋਤਾ''ਤਿਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ; ਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਕਤਮੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ –

> ''ਯਾਨਿ ਸੋਤਾਨਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, (ਅਜਿਤਾਤਿ ਭਗਵਾ,)
> ਸਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਰਣਂ।
> ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਂ ਬ੍ਰੂਮਿ, ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੪੧ ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੬੦, ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੪) –

ਗਾਥਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ **ਅਜਿਤ** ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਾਨਿ ਸੋਤਾਨਿ ਸਵਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਸੋਤਾਨਂ ਯਂ ਨਿਵਾਰਣਂ, ਸਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ; ਤਂ ਸਤਿਂ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਨ੍ਤਿ ਅਹਂ ਬ੍ਰੂਮਿ; **ਏਤੇ** ਸੋਤਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਿਧੀਯਰੇਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ **ਸਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ। **ਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ। **ਪਿਧੀਯਰੇ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਪਿਧੀਯਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

''ਸਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਰਣਂ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਂ ਬ੍ਰੂਮੀ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਆਹ – ''ਯਾਯ ਕਾਯਚਿ ਸਤਿਯਾ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਕਿਂ, ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਕਿਂ, ਕਤਮਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਿਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ**ਤਿ ਰੂਪਕਾਯੇ ਗਤਂ ਕੇਸਾਦਿਕਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ। **ਭਾਵਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਕਾਯਗਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨਤੋ ਵਿਰਜ੍ਜਨਤੋ ਨਿਰੋਧਨਤੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਭਾਵਿਤਾਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸੁਖਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤਿ; ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਨਨ੍ਦਿਂ ਪਜਹਤਿ;

ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ; ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤੋ ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਹਤਿ; ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਆਦਾਨਂ ਪਜਹਤੀਤਿ। **ਬਹੁਲੀਕਤਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਮਾਸਮ੍ਪਿ ਸਂਵਚ੍ਛਰਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਸਂਵਚ੍ਛਰਮ੍ਪਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ। **ਚਕ੍ਖੁ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਠਿਤਂ ਚਕ੍ਖੁਂ, ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾਗਮਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨਾਵਿਞ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਸਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਾ ਨਾਕਡ੍ਢਤਿ, ਮਨਾਪਿਕੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਮਨਾਪਿਕੇਸੁ** ਰੂਪੇਸੁ **ਨ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ**। ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਭਾਵਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਸੋਤਂ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤਿ। ਮਨਾਪਿਕੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਮਨਾਪਿਕੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਨ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ਨਾਵਿਞ੍ਛਤਿ ਨ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ''ਕੇਨਾਰਕ੍ਖੇਨ ਤੇ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਸਤਿਆਰਕ੍ਖੇਨ ਤੇ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਾਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ''ਸਤਿਆਰਕ੍ਖੇਨ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਤੇਨਾਹਾ**''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਆਰਕ੍ਖੇਨ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਜਾਨਨਕੋ ਭਗਵਾ ''ਸਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਤਿਆਰਕ੍ਖੇਨ ਸਂਵੁਤਨਿਵਾਰਿਤਭਾਵੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਞ੍ਞਾ ਸਤਜਾਨੁਗਾਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਧਿਕਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

''ਸਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤ੍ਥੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤ੍ਥੋ ''ਕਥਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਸਯਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ। **ਅਨੁਸਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਾਦਯੋ। **ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ** ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਅਨੁਸਯੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਹੀਨੇਸੁ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਕਿਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ''ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ? ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ।

''ਤਂ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨਂ ਕਿਂ ਵਿਯ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਂ ਯਥਾ ਖਨ੍ਧਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕੁਦਾਲਾਦਿਨਾ ਭੂਮਿਂ ਖਣਿਤ੍ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਮੂਲੁਦ੍ਧਰਣੇ ਕਤੇ ਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਫਲਪਲ੍ਲਵਙ੍ਕੁਰਸਨ੍ਤਤਿਪਿ ਕੁਦਾਲਾਦਿਨਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵ ਭਵਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਨੁਸਯੇਸੁ ਪਹੀਨੇਸੁ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਨ੍ਤਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਪਿਦਹਿਤਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਭਵਤਿ। ਕੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਭਵਤਿ? **ਪਞ੍ਞਾਯ** ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ''ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਾਵੋ ਕਥਂ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਾਵੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਹਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਂ, ਪਿਧਾਨਞ੍ਚ ਅਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਂਸਯਿਤੇਨ ਵਾ ਸਂਵਰਪਿਧਾਨਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਚੇਵ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤੇਸੁ ਚ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਨੀਵਰਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਮਾਦਜਪ੍ਪਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਪਿ ਲੋਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ ''ਸਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸੋਤਾ''ਤਿਆਦਿਕੋਪਿ ਪਞ੍ਹੋ ਸਂਵਰਪਿਧਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ''ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਸੋਤਾਨਂ ਬਹੁਭਾਵਤੋ ਵਾ ''ਬਹੁਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ; ਤਥਾ ਪਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸੋਤੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸਂਵਰਪਿਧਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ''ਸਵਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸੋਤਾ''ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ''ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ''ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿਪਿ ਲੋਕਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨੀਵਰਣਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਸੇਨ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਂ ਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਮਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਰਚਿਤਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਚੇਵ ਪਞ੍ਹੰ ਅਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਵਞ੍ਵਞ੍ਚ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਚਯਹਾਰੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਚੇਵ ਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਵਞ੍ਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਯੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਵਿਚਯਹਾਰੋ ਕਥੰ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਚਯੰ ਵਿਭਜੇਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਤੇਸੁ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਯਾਨਿ ਸੋਤਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਵਿਚਯਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਾਨਨ੍ਤਰੰ **"ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਸਤਿ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਤਾਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ – ਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸੋਤਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਯਾਯ ਸਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸੋਤਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸਾਯੰ **ਪਞ੍ਞਾ ਚੇ**ਵ ਸਾਯੰ **ਸਤਿ ਚ** ਤਾਹਿ ਪਞ੍ਞਾਸਤੀਹਿ ਅਸੇਸੰ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ **ਨਾਮਞ੍ਚੇ**ਵ **ਰੂਪਞ੍ਚ, ਏਤੰ** ਸਬ੍ਬੰ **ਕਤ੍ਥ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨੇ ਅਸੇਸੰ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਮਾਰਿਸ **ਮੇ** ਮਯਾ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵੰ ਭਗਵਾ ਮਯ੍ਹੰ **ਏਤੰ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ ਪਬ੍ਰੂਹਿ, ਇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਅਜਿਤ ਤ੍ਵੰ **ਯਮੇਤੰ** ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ ਮੰ ਅਪੁਚ੍ਛਿ, ਅਹੰ **ਤੇ** ਤਵ **ਤੰ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ ਵਦਾਮਿ। **ਯਤ੍ਥ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੇ ਪਞ੍ਞਾਸਤਿਸਹਿਤੰ **ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਨਿਰੋਧੇਨ** ਸਹ ਏਕਤੋ ਅਸੇਸੰ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤਿ, **ਏਤ੍ਥ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੇ **ਏਤੰ** ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੇਨ ਏਕਤੋ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਅਪੁਬ੍ਬੰ ਅਚਰਿਮੰ **ਉਪਰੁਜ੍ਝਤਿ,** ਏਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੰ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੰ ਤੰ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੰ ਸੋ ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਹੇ ਅਯੰ ਅਜਿਤੋ ਕਿੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ? ਉਪਰੁਜ੍ਝਨਮੇਵ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੰ ਪੁਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **"ਅਯੰ ਪਞ੍ਹੇ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿੰ ਪੁਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਪਞ੍ਹੰ ਅਪੁਚ੍ਛੀਤਿ ਅਯੰ ਅਜਿਤੋ। **ਪਞ੍ਹੇ**ਤਿ ''ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਪਞ੍ਹੇ। ਯਦਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ''ਕਤ੍ਥੇਤੰ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ਅਯੁਤ੍ਤੰ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਨ, ਅਨੁਸਨ੍ਧੀਯਤਿ ਏਤੇਨ ਉਪਨਿਰੁਜ੍ਝਨੇਨਾਤਿ **ਅਨੁਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਨੁਸਨ੍ਧਿੰ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਕਿੰ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਪੁਚ੍ਛਨੇਨ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾਪਿ ਪੁਚ੍ਛਨਤੋ ''ਕਤ੍ਥੇਤੰ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ।

''ਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ, ਤੰ ਕਤਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਪਟਿਪਦੰ ਵਿਸਯੇਨ ਸਹ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤੀਣੀ ਸਚ੍ਚਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਙ੍ਖਤਾਨੀਤਿ** ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੁਯ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਕਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਤਾਨਿ। **ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾਨੀ**ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ **ਨਿਰੋਧੋ,** ਧਮ੍ਮੋਪਿ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਭਾਵੋ ਯੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਨ੍ਤਿ **ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾਨੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਦੁਕ੍ਖੰ ਸਮੁਦਯੋ ਮਗ੍ਗੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੀਣਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਾਨਿ ਸਙ੍ਖਤਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ''ਕਿੰ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਰੋਧੋ ਅਸਙ੍ਖਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਧ ''ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ **ਅਸਙ੍ਖਤੋ**। ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ**। ''ਪਹਾਯਕਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਕਤਮੇਨ ਪਹਾਯਕੇਨ ਕਤਮੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਕਤਮਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਪਹੀਨੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭੂਮੀਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਦ੍ਵੀਸੁ ਭੂਮੀਸੂ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਭੂਮੀਸੁ। **ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਰਾਗੋ। **ਰੂਪਰਾਗੋ**ਤਿ ਰੂਪਭਵਰਾਗੋ। **ਅਰੂਪਰਾਗੋ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵਰਾਗੋ। ਸੰਯੋਜਨਭੇਦਤੋ ਦਸ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੧੨. ਪਹਾਤਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਭਾਵਨਾਭੂਮਿਭੇਦੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ਞਾਤਾਨਿ, ''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੇਦਤੋ ਕਥੰ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਤੀਣੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ ''ਪਹਾਤਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨੇਸੁ ਕਤਮਾਨਿ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਕਤਮੰ

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਹਾਯਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਤੀਣੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਹਾਯਕੰ ਕਤ੍ਵਾ **ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ** ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ। ‘‘ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਹੇਤੁ ਹੋਤੁ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਯੰ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯੰ** ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਅਰਹਾ ‘‘ਮੇ ਜਾਤਿ ਖੀਣਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ, **ਇਦੰ** ਜਾਨਨਹੇਤੁ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਖਯੇ** ਜਾਤਿਕ੍ਖਯੇ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇ ਪਵਤ੍ਤੰ **ਞਾਣੰ। ਯੰ** ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਅਰਹਾ ‘‘ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯ ਅਪਰੰ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, **ਇਦੰ** ਪਜਾਨਨਹੇਤੁ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇ** ਪਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨੇ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇ ਪਵਤ੍ਤੰ **ਞਾਣੰ** ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਜਾਨਨਹੇਤੁ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞਾਣਾਨਿ ਪਹਾਯਕਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ‘‘ਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਕਦਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ “**ਤਤ੍ਥ ਯਞ੍ਚ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੁ, ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੁ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕਦਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਯਞ੍ਚ ਖਯੇ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ਕਿਚ੍ਚਭੇਦੇਨ ਦ੍ਵੇ, ਸਭਾਵਤੋ ਪਨ ਏਕਾਵ।

‘‘ਪਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਏਕਮੇਵ, ਕਥੰ ਦ੍ਵੇ ਸਿਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਅਪਿਚਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਰਮ੍ਮਣਪਞ੍ਞਾਭੇਦੇਨ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਸਾਤਿ** ਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪੁਬ੍ਬਗਾਥਾਯੰ ਸੋਤਪਿਧਾਨਕਿਚ੍ਚੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਜਾਨਨਸਭਾਵੇਨ **ਪਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ। **ਯਥਾਦਿਟ੍ਠੰ** ਆਰਮ੍ਮਣੰ **ਅਪਿਲਾਪਨਟ੍ਠੇਨ** ਓਗਾਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਤਿ** ਨਾਮ।

੧੩. ‘‘ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਸਤਿ ਚਾ’’ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਕਥੰ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਞਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨਾਮਰੂਪੰ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ “**ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਭੇਦੇ ਭਵਤ੍ਤਯੇ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਾਯੇ। **ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ । **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਚੁਰਜਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣੀਯਸਭਾਵਮਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਿਭਾਗੰ ਜਾਨਨ੍ਤੇਹਿ ਪਨ ‘‘ਨਾਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਰੂਪੰ ਪਨ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਸਹਜਾਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਸਤਿਸਹਿਤਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ। **ਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁੰ।

ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ “**ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵ…ਪੇ॰… ਕਤ੍ਥੇਤੰ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤੀ**”ਤਿ ਏਵੰ ਪਾਰਾਯਨੇ ਆਹ। ‘‘ਪਞ੍ਞਾ ਚੇਵਾਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ, ਸਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਕਤਮੇਨ ਅਧਿਗਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚਤੁਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦਮੁਖੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਮੁਖੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਚਤੁਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਯ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਮੂਲਭੂਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮੂਲਭੂਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਤਤ੍ਥ ਸਤਿ ਚ ਪਞ੍ਞਾ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਵੇਸਮਾਨਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾਯ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਮਾਧਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੋ, ਸਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨੰ ਗਾਥਾਯੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਚ ਸਮਾਧਿਕਿਚ੍ਚੰ ਪਾਕਟਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਸਤਿ ਦ੍ਵੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚਾ**”ਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਪਞ੍ਞਾ ਦ੍ਵੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚਾ**”ਤਿ।

ਇਮੇਸੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਾ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤੇਸੁ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਯਾ ਸਦ੍ਦਹਨਾ ਓਕਪ੍ਪਨਾ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਇਦੰ ਸਦ੍ਦਹਨਓਕਪ੍ਪਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਸਿਦ੍ਧੰ, ‘‘ਤੇਸੁ ਮੂਲਭੂਤੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਮੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਕਤਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਿਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾ ਅਯੰ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਸਦ੍ਧਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਯਾਦੀਸੁ। **ਸਦ੍ਧਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਿਦ੍ਧੋ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਪਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਾਧਿਪਤਿ,** ਸਦ੍ਧਾਧਿਪਤਿਨਾ

ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਤਿ **ਸਦ੍ਧਾਧਿਪਤੇਯਜਾ। ਛਨ੍ਦਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦੰ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ, ਪਹਾਨੰ ਪਹਾਨਹੇਤੁ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਪਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਜਹਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸੇ ਏਤੇਨ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਨਾਤਿ **ਪਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਰਣਸਾਧਨਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਬਲੇਨ। **ਭਾਵਨਾਬਲੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਨਾਬਲੇਨ।

‘‘ਸੋ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ ਸਯੰ ਕੇਵਲੋਵ ਪਹਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ। ‘‘ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਸ੍ਸਾਸਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸ੍ਸਾਸਾਦਿਸੀਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾਸਾਦਿਜਨਕਾ ਵੀਰਿਯਸਙ੍ਖਾਰਾ ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਚ ਯਾਵ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰੀ, ਤਾਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਸਰਣਤੋ ਚ **ਸਰਾ,** ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤੋ ਚ **ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ**। ਯੋ ਪਨ ‘‘ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਪੁਰਿਮਕੋ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ ਵਾ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਚ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਤਾਯ ਚ ਪਹਾਨੰ ਪਹਾਨਹੇਤੁਪਧਾਨੰ ਵਾ, ‘‘ਇਮੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਕਿੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਇਮੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਤਦੁਭਯਞ੍ਚ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਦੋ ਏਵ ਅਧਿਪਤਿ **ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ,** ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਸਮਾਧਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ – ‘‘ਛਨ੍ਦੰ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਪਤਿੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿ’’ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭੰ॰ ੪੩੨)। ਛਨ੍ਦਹੇਤੁਕੋ ਵਾ ਸਮਾਧਿ, ਛਨ੍ਦਾਦਿਕੋ ਵਾ ਸਮਾਧਿ **ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ,** ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਮਾਧੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਪਧਾਨਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ,** ਪਧਾਨਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਨਿਵਤ੍ਤਾਪਿਤਾ, ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ ਚ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚਾਤਿ **ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ** , ਤੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਛਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ,** ਤੰ...ਪੇ॰... ਗਤੰ। ਇਜ੍ਝਤਿ ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ ਨਿਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਇਦ੍ਧਿ,** ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ, ਇਦ੍ਧਿ ਏਵ ਪਾਦੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ,** ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਚਤੁਤ੍ਥੋ। ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਾ ਵੁਦ੍ਧਾ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਇਦ੍ਧਿ,** ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਾਦੋ,** ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋਤਿ **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ**। ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ‘‘ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ, ਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਤੰ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਤਦਙ੍ਗਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ। **ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਤਦਙ੍ਗਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ , ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ। **ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਤਦਙ੍ਗਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ। **ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਦੁਵਿਧੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥੰ ਪਰਿਣਮਤਿ, ਪਰਿਣਤੰ ਵਾ ਪਰਿਪਚਤਿ ਪਰਿਪਚਨੰ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮੀ,** ਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ।

ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਕਾਰੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਥੰ ਵੀਰਿਯਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਕਾਰੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯਜਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ। ਸੰਖਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਨ ਠਪਿਤੰ ਪਾਠੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਠਪੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਕਥੰ? –

‘‘ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯਜਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ, ਅਯਂ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ। ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨ ਵਾ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਵਾ, ਇਦਂ ਪਹਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਕੋ ਚ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ, ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਚ ਪਹਾਨਂ ਇਮੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਤਦੁਭਯਂ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯਜਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ, ਅਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ। ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨ ਵਾ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਵਾ, ਇਦਂ ਪਹਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਕੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ, ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਚ ਪਹਾਨਂ ਇਮੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਤਦੁਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯਜਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ, ਅਯਂ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿ, ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨ ਵਾ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਵਾ, ਇਦਂ ਪਹਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਕੋ ਚ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਾਯ ਚ ਪਹਾਨਂ ਇਮੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਤਦੁਭਯਂ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – **ਵੀਰਿਯਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ। **ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਵੀਮਂਸਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਵਾ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧੀਤਿ।

ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਵਣ੍ਣਨਾ ਕਤਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਰੂਪੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤੋ ਵਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ।

੧੪. ‘‘ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ‘‘ਏਵਂ ਸਤਿ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਯੇਵ ਞਾਣਮੂਲਕੋ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞੇ ਤਯੋ ਸਮਾਧਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਮੂਲਕਾ ਅਞ੍ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਅਞ੍ਞਾਣਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮਾਧਯੋ ਞਾਣਮੂਲਕਾਦਯੋਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਸਬ੍ਬੋ ਸਮਾਧਿ ਞਾਣਮੂਲਕੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬੋ ਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ, ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧੀਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਸਮਾਧਿ। **ਞਾਣਮੂਲਕੋ**ਤਿ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਂ ਉਪਚਾਰਞਾਣਮੂਲਕੋ। **ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ**ਤਿ ਅਧਿਗਮਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ। **ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨੂਪਚਾਰਞਾਣਂ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਞਾਣਂ ਵਾ ਮੂਲਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਮੂਲਕੋ**, ਉਪਚਾਰਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ**, ਅਪ੍ਪਨਾਞਾਣਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ** । ਸਬ੍ਬਂ ਵਾ ਉਪਚਾਰਞਾਣਂ ਮੂਲਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਮੂਲਕੋ**। ਅਪ੍ਪਨਾਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ**। ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ**, ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਵਾ **ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ**, ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ **ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ**, ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ**। ਞਾਣਂ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਮੇਵ।

ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾਤਿ ਯਥਾ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਆਦਿਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਪੁਰੇ ਅਤੀਤਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ ਅਸਙ੍ਖਜੇਯਜੇਸੁਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ ਤਥਾ ਤਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ ਅਸਙ੍ਖਜੇਯਜੇਸੁਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਅਨਾਗਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁਯੇਵ ਦਿਵਸੇਸੁ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ, ਤਥਾ ਤਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪੁਰੇ ਅਤੀਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁਯੇਵ ਦਿਵਸੇਸੁ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਿਵਸਭਾਗੇ ਸੂਰਿਯਾਲੋਕੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਤ੍ਤਾ ਆਪਾਥਗਤਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਂ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਪਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਂ, ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਪਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ। **ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਪਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ, ਤਥਾ ਦਿਵਸਭਾਗੇ ਸੁਖੁਮਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਪਾਕਾਰਾਦਿਨਾ ਤਿਰੋਹਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤਿਦੂਰਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਯਥਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਿਵਸਭਾਗੇ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਸੁਖੁਮਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਪਾਕਾਰਾਦਿਨਾ ਤਿਰੋਹਿਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤਿਦੂਰਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ, ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਸੁਖੁਮਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਪਾਕਾਰਾਦਿਨਾ ਤਿਰੋਹਿਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤਿਦੂਰਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ, ਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਨਯੋਪਿ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** –

"ਯਥਾ ਪੁਰੇਤਿ ਯਥਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ''ਯਥਾ ਚ ਰੂਪਾਯਤਨੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੇ ਚ ਨੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪)।

''ਞਾਣਮੂਲਕਾਦਿਸਮਾਧਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵਾਦਿਸਹਿਤੇਨ ਕਿਂ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਨੀਵਰਣਾਦਿਵਿਗਮਨੇਨ। **ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹਿ ਮਗ੍ਗ**ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੂਨਿ** ਕੁਸਲਾਨਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਤਾਨਿ **ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ**। ਮਗ੍ਗ**ਚਿਤ੍ਤੇ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਭਾਵੇਨ **ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ** ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਮਗ੍ਗ**ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ** ਨਿਰੋਧਾ ਪਞ੍ਚਾ ਚ ਸਤਿ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਕਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਪਞ੍ਚਾ ਚ ਸਤਿ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਏਵਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਂ ਪਨ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ

ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੇ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਂ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਂ, ਭੂਤੁਪਾਦਾਰੂਪਞ੍ਚ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੇਤੁ ਅਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁਕਂ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ। **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਕਿਲੇਸੋ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। **ਅਨਾਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ। **ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਸਨ੍ਦਹਨਰਹਿਤਂ। ਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। **ਅਹੇਤੂ**ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਮਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿ ਅਹੇਤੁ। **ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਾਯਵਿਰਹੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ। ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਞਾਸਤੀਨਞ੍ਚੇਵ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਭਾਵੋ ਕਥਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਤੀਨਞ੍ਚੇਵ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਭਾਵਜਾਨਨਕੋ ਭਗਵਾ ਯਥਾਨਿਰੁਜ੍ਝਨਭਾਵਦੀਪਕਂ **“ਯਮੇਤਂ…ਪੇ॰… ਏਤ੍ਥੇਤਂ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤੀ”**ਤਿ ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਆਹ। ਤੇਨ ਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਭਾਵੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਯੇਵਾਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾਸਤਿਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਸਂਸਯਨ੍ਤੇਨ ਅਜਿਤੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਾ ਅਨੇਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ’’ਤਿ ਵਾ ਇਚ੍ਚੇਵਮਾਦਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਨੇਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਇਚ੍ਚੇਵਮਾਦਿਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ ਚ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਚੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਏਕਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਕਥਂ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਚੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯੋ ਚ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਯਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **“ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਸੇ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

‘‘ਏਵਂ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਪੁਚ੍ਛਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਇਦਾਨਿ ਤਾ ਸਹ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਸੇ’ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਅਤ੍ਥੋ – ਇਧ ਸਾਸਨੇ **ਯੇ** ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਪੁਥੂ** ਬਹੂਯੇਵ ਸਤ੍ਤ ਜਨਾ **ਸੇਕ੍ਖਾ** ਸੀਲਾਦਿਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, **ਤੇਸਂ** ਅਰਹਨ੍ਤਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸੇਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚ ਇਰਿਯਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਮੇ ਮਹਾ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨਿਪਕੋ ਤ੍ਵਂ ਭਗਵਾ ਪਬ੍ਰੂਹਿ ਮਾਰਿਸ ਇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਆਹਾਤਿ।

੧੫. ਤਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ ‘‘ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਇਮਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਦਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਪਦਾਨਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਯੇ ਚ …ਪੇ॰… ਮਾਰਿਸਾ’’ਤਿ ਗਾਥਾਯਂ ਯੇ ਪਞ੍ਹਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ, ਤੇ ਪਞ੍ਹਾ ਤਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ‘‘ਕਿਸ੍ਸ ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਤਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਕਿਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਯੋਗੇਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਕ੍ਖਾ ਅਰਿਯਾ ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਅਰਿਯਾ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਪਹਾਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਸੇਖਾਸੇਖਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਪ੍ਪਹਾਨਾਨਿ**, ਤੇਸਂ ਯੋਗੋਤਿ **ਸੇਖਾ…ਪੇ॰… ਯੋਗੋ**, ਤੇਨ ਸੇਖਾ… ਪੇ॰… ਯੋਗੇਨ। **ਏਵਂ** ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਧਿਨਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਸੇ…ਪੇ॰… ਮਾਰਿਸਾ’’ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

‘‘ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਸੇ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ‘‘ਯੇ ਚ ਸੇਕ੍ਖਾ ਪੁਥੂ ਇਧਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਸੇਕ੍ਖਸਿਕ੍ਖਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ‘‘ਤੇਸਂ ਮੇ ਨਿਪਕੋ ਇਰਿਯਂ, ਪੁਟ੍ਠੋ ਪਬ੍ਰੂਹਿ ਮਾਰਿਸਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ‘‘ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਅਨੇਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ’’ਤਿ ਵਾ ਇਚ੍ਚੇਵਮਾਦਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਸਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਤਸ੍ਸਂ ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਕਤਮਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਗਾਥਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ। ‘‘ਕਾਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ’’ਤਿ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ**ਗਾਥਾ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਕਾਮੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਮੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਾਮਾ,** ਤੇਸੁ ਕਾਮੇਸੁ। ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਨਾਭਿਗਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। **ਮਨਸਾ ਨਾਵਿਲੋਸਿਯਾ**ਤਿ ਆਵਿਲਭਾਵਕਰੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ ਚੇਵ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਮਨਸਾ ਅਨਾਵਿਲੋ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਕੁਸਲੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਨਾ ਪਰਿਤੁਲਿਤਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕੁਸਲੋ ਛੇਕੋ। **ਸਤੋ**ਤਿ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਸਰਤੀਤਿ ਸਤੋ। **ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇ ਭਯਾਦਿਤੋ ਇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ**ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਭਾਵੇਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਪਰਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

ਪੁਚ੍ਛਾਗਾਥਾਯਂ ‘‘ਨਿਪਕੋ’’ਤਿ ਪਦੇਨ ਪਸਂਸਿਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਯੇਨ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤੇਨ ਪਕ੍ਕਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਂ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਂ ਤਾਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਕਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਅਤੀਤੇ ਅਂਸੇ**ਤਿ ਅਤੀਤਭਵੇ ਸਪਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਂ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। **ਅਨਾਗਤੇ ਅਂਸੇ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਭਵੇ ਸਪਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਂਸੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਭਵੇ ਸਪਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ।

‘‘ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਕਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਘਾਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਘਾਤਵਿਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਕੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇ ਸਪਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁਪਿ ਕਤਰਸ੍ਮਿਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਘਾਤਵਿਸਯਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਕੋ ਚਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕੋ ਚਾ**ਤਿ ਕ੍ਵ ਕਤਰਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ।

ਅਨਿਚ੍ਚੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ, ਅਨਤ੍ਤਨਿਯੇ ਚ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਯਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਞ੍ਞਾਣਾਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਭਾਵੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤੋ ਭਵਤਿ, ਨ ਸਪਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਪਟਿਘਾਤੋ। ਏਤੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਂ, ਭਗਵਤੋ ਚ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਵਿਭਾਵਨੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ‘‘ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਪਟਿਘਾਤਾਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤਭਾਵੋ ਕਤਮਾਯ ਉਪਮਾਯ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪਾਕਟੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਉਪਮਾਯ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤੁਂ **“ਯਥਾ ਇਧਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਧ** ਸਤ੍ਤਲੋਕੇ ਚਕ੍ਖੁਮਾ **ਪੁਰਿਸੋ** ਆਕਾਸੇ ਤਾਰਕਾਨਿ **ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ,** ਗਣਨਸਙ੍ਕੇਤੇਨ ‘‘ਏਤ੍ਤਕਾਨੀ’’ਤਿ ਨੋ ਚ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਯਥਾ, **ਏਵਂ** ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤੋ **ਅਯਂ** ਅਞ੍ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਭਾਵੋ ਭਵਤਿ।

ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਤਥਾ ਅਭਾਵਤੋ ਕੇਨਚਿ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ‘‘ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਭਾਵੋ ਕਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਨਿਪਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਭਗਵਤੋ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦੇਹਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਗਾਥਾਯ ‘ਇਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ ਕਥਂ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ

ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪਟਿਪਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਤਤ੍ਥ ਸੇਖੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ। **ਸੇਖੇਨਾ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਰਜਨੀਯੇਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਗੇਧਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ, ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੀਯੇਸੁ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਸੁ ਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ।

‘‘ਤੇਸੁ ਗੇਧਦੋਸੇਸੁ ਕਤਮੰ ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾਯੰ ਕਤਮੰ ਪਦਮਾਹਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਇਚ੍ਛਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਗੇਧਦੋਸੇਸੁ। **ਇਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਰਾਗਿਚ੍ਛਾ। **ਮੁਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਲੋਭਮੋਹਸਹਗਤਮੋਹਮੁਚ੍ਛਾ। **ਪਤ੍ਥਨਾ**ਤਿ ਰਾਗਪਤ੍ਥਨਾ। **ਪਿਯਾਯਨਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਪਿਯਾਯਨਾਵ, ਨ ਮੇਤ੍ਤਾਪਿਯਾਯਨਾ। **ਕੀਲ਼ਨਾ**ਤਿ ਗੇਧਕੀਲ਼ਨਾ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਗੇਧਪਰਿਯਾਯਵਚਨਾਨਿ। **ਤੰ** ਗੇਧਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਚ੍ਛਾਦਿਕੰ ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ‘‘ਕਾਮੇਸੁ ਨਾਭਿਗਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ **ਏਵੰ** ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਪਕਾਰੇਨ ਆਹ।

ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵਿਘਾਤੰ ਦੋਸੰ ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ‘‘ਮਨਸਾਨਾਵਿਲੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਪਕਾਰੇਨ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਗੇਧਦੋਸਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਦ੍ਵੇ ਪਦਾਨਿ ਆਹਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ‘‘ਤੰ ਕੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਥਾ ਹਿ ਸੇਖੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਰਜਨੀਯੇਸੁ **ਅਭਿਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ** ਸੇਖੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲੋਭਪਧਾਨੰ **ਕਿਲੇਸ**ਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਿਲੇਸਞ੍ਚ **ਫਾਤਿੰ** ਅਭਿਵਡ੍ਢਨੰ ਕਰੋਤਿ, ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੀਯੇਸੁ ਆਵਿਲੋ ਸੇਖੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦੋਸਪਧਾਨੰ ਕਿਲੇਸਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਿਲੇਸਞ੍ਚ **ਫਾਤਿੰ** ਵਡ੍ਢਨੰ ਕਰੋਤਿ, ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਅਤ੍ਥੇਨ ਤੰ ਮਮ ਵਚਨੰ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

‘‘ਕਿੰ ਪਨ ਅਨਭਿਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ, ਅਨਾਵਿਲੋ ਚ ਸੇਕ੍ਖੋ ਅਗੇਧਦੋਸਨਿਵਾਰਣਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਪਟਿਪਦੰ ਪੂਰੇਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਪਟਿਪਦੰ ਪੂਰੇਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯੋ ਪਨ ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਆਵਿਲਕਰਾ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਿਹਿੰਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਇਚ੍ਛਾਦਿਗੇਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਨਭਿਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਤਿ** ਕੁਸਲਵਾਯਾਮੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ‘‘ਕਥੰ ਵਾਯਮਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸੋ**ਤਿ ਉਪਰਿਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਭਾਵਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸੇਕ੍ਖੋ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨੰ ਅਤ੍ਥੋ ਸਕ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇਨੇਵ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੫-੧੬) ਜਾਨਿਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

੧੬. ਯੇਨਾਤਿ ਅਸੁਭਾਦੀਨੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਲਕ੍ਖਣੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਤਣ੍ਹਾਮਯਿਤਵਤ੍ਥੂਸੁ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਸਹਜਾਤੰ **ਵਿਤਕ੍ਕੰ** ਵਾਰੇਤਿ, **ਇਦੰ** ਅਸੁਭਾਦਿਅਨੁਸ੍ਸਰਣਲਕ੍ਖਣੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਯੇਨ** ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ **ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੰ** ਵਾਰੇਤਿ, **ਇਦੰ** ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਯੇਨ** ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਨ **ਵਿਹਿੰਸਾਵਿਤਕ੍ਕੰ** ਵਾਰੇਤਿ, **ਇਦੰ** ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਯੇਨ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ…ਪੇ॰… ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, **ਇਦੰ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**। ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਯਾ ਸਦ੍ਦਹਨਾ ਓਕਪ੍ਪਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨਾਵਿਲਭਾਵਤੋ **ਇਦੰ** ਸਦ੍ਦਹਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ **ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**। ਇਮਾਨਿ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ।

ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਵਿਸਯੇ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੰ ਨ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯੁੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯੇ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੰ ਪਾਪੁਣਿਤੁੰ ਅਰਹਨ੍ਤਿ, ‘‘ਕਤਮੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕਤ੍ਥ ਵਿਸਯੇ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੰ ਪਵਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਇਦੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਵਿਸਯੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੰ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਕਿੰ ਨੁ ਸੇਕ੍ਖੋ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਵ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ’ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਥੋਮਿਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਮੁਖੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਥੋਮਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਏਵੰ ਸੇਖੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵੰ** ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ **ਸੇਖੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋਤਿ ਭਗਵਤਾ **ਵੁਤ੍ਤੋ** ਥੋਮਿਤੋ ਅਨਾਵਿਲਤਾਯ ਮਨਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ‘‘ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਾਵਿਲਤਾ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ਮਨਸਾਨਾਵਿਲੋ ਸਿਯਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਭਗਵਤਾ ‘‘ਮਨਸਾਨਾਵਿਲੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਾਵਿਲਤਾ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

੧੭. ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਥੰ ਅਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ ਞਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਦੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕੁਸਲੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਸੇਕ੍ਖੋ **ਕੁਸਲੋ** ਛੇਕਤਰੋਤਿ ਭਗਵਤਾ **ਵੁਤ੍ਤੋ** ਥੋਮਿਤੋ ਅਨਾਵਿਲਤਾਯ ਮਨਸਾਤਿ। ਅਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯਂ ਕੋਸਲ੍ਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਕੋਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤੇ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਤਾਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਲੋਕੋ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ "**ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਲੋਕੋ ਨਾਮ ਕਿਲੇਸਲੋਕੋ, ਭਵਲੋਕੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਲੋਕੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਕਿਲੇਸਜਨਨਟ੍ਠੇਨ ਕਿਲੇਸੋ, ਕੁਸਲਾਦਿਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ **ਕਿਲੇਸਲੋਕੋ**। ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਭਵੋ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ **ਭਵਲੋਕੋ**। ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਆਧਿਪਚ੍ਚਟ੍ਠਯੋਗਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਲੋਕੋ**।

''ਤੀਸੁ ਲੋਕੇਸੁ ਕਤਮੇਨ ਕਤਮੋ ਸਮੁਦਾਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਸਦ੍ਧਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਸੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਤਤ੍ਥ **ਸੋ**ਤਿ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਿਲੇਸਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤੇ ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ, ਭਵਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤੇ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਤਂਤਂਸਮ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਠਿਤੋ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਨਵਸੇਨ ਵੁਡ੍ਢਾਪਿਯਮਾਨੇਸੁ ਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਨੇਯਜਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯਜਸ੍ਸ। **ਪਰਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲਕ੍ਖਣਤੋ, ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚ ਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾ। ''ਸਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਕਤਿਵਿਧੇਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਸਾ ਦੁਵਿਧੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਸਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਭਾਵਨਾਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ। **ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਚ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਜਨਿਕਾਯ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਞ੍ਞਾਤਿ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੭)। **ਭਾਵਨਾਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਜਨਿਕਾਯ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਸਾ ਦੁਵਿਧੇਨਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤਿਸਙ੍ਖੇਪੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਹੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਯਦਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯਦਾ**ਤਿ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ। **ਸੇਖੋ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲਤਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਚੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਕੋ ਚ। **ਞੇਯ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਰੂਪਾਦਿਕਂ ਸਙ੍ਖਾਰਂ। **ਪਰਿਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦਿਞਾਣੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਸਹਗਤੇਨ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ। **ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੋ ਚੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੋ ਚ। ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ **ਦਸ੍ਸਨਕੋਸਲ੍ਲਂ** ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਚੇਵ **ਭਾਵਨਾਕੋਸਲ੍ਲਂ** ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਦਿਕਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾਪਨਵਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਪੁਬ੍ਬੇ ਯਂ ਞਾਣਂ 'ਨੇਯਜਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਂ ਞਾਣਂ ਕਤਿਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਂ ਞਾਣਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰.. ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਤਾਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਸੁ ਪਞ੍ਞਾਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦੀਸੁ ਕਤਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਕਤਮਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾ, ਕਤਮਂ ਪਹਾਨਂ, ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾ, ਕਤਮਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦੀਸੁ। **ਯਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਲਕ੍ਖਣੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਸਲਕ੍ਖਣੇ, ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਫੁਸਨਾਦਿਸਲਕ੍ਖਣੇ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਯਂ ਞਾਣਂ ਹੇਤੁਫਲਜਾਨਨਹੇਤੁਜਾਨਨਸਙ੍ਖਾਤਾ **ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ** ਚੇਵ ਹੇਤੁਫਲਜਾਨਨਸਙ੍ਖਾਤਾ **ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ** ਚ ਭਵਤਿ। **ਅਯਂ** ਸਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹੇਤੁਫਲਜਾਨਨਾ ਪਞ੍ਞਾ **ਅਭਿਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੇਨ **ਅਭਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। ਯਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਇਦਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ **ਕੁਸਲਂ**, ਇਦਂ ਸਾਵਜ੍ਜਂ **ਅਕੁਸਲਂ**, ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਜਨਕਂ **ਸਾਵਜ੍ਜਂ**, ਇਦਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਜਨਕਂ **ਅਨਵਜ੍ਜਂ**, ਇਦਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ **ਕਣ੍ਹਂ**, ਇਦਂ

ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ **ਸੁਕ੍ਕਂ**, ਇਦਂ ਕੁਸਲਂ ਅਨਵਜ੍ਜਾਦਿਕਂ **ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ**, ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਸਾਵਜ੍ਜਾਦਿਕਂ **ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤਾ **ਇਮੇ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਤ**ਧਮ੍ਮਾ ਇਦਂ** ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦਿਫਲਂ ਆਨਿਸਂਸਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਉਪਚਾਰਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, **ਏਵਂ** ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਗਹਿਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾਨਂ **ਤੇਸਂ** ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਂ **ਅਯਂ** ਸਚ੍ਚਾਨੁਬੋਧਪਟਿਵੇਧੋ **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਪਰਿਜਾਨਨਾ **ਪਰਿਞ੍ਞਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ, **ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾਯ **ਪਰਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ** ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ ਚ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯੇ ਅਕੁਸਲਾ, ਤੇ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਯਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਇਦਂ ਪਹਾਨਂ ਪਹਾਨਞਾਣਂ। ‘‘ਯੇ ਕੁਸਲਾ, ਤੇ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਯਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾ। ‘‘ਯਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਇਦਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਾਤਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਪਞ੍ਞਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਤਾਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਹਿ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ‘ਕਿ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਥੋਮੀਯਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯੋ ਏਵ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਜਾਨਾਤਿ, **ਅਯਂ** ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੁਸਲਤ੍ਤਾ ਛੇਕਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਤ੍ਥਕੁਸਲੋ’’ਤਿ **ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਥੋਮੀਯਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੁਸਲਤ੍ਤਾ **“ਧਮ੍ਮਕੁਸਲੋ”**ਤਿ ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਏਕਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਨਯਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਕੋਵਿਦਤ੍ਤਾ **“ਕਲਜਾਣਤਾਕੁਸਲੋ”**ਤਿ ਚ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਕੋਵਿਦਤ੍ਤਾ **“ਫਲਤਾਕੁਸਲੋ”**ਤਿ ਚ ਵਡ੍ਢੀਸੁ ਕੋਵਿਦਤ੍ਤਾ **“ਆਯਕੁਸਲੋ”**ਤਿ ਚ ਅਵਡ੍ਢੀਸੁ ਕੋਵਿਦਤ੍ਤਾ **“ਅਪਾਯਕੁਸਲੋ”**ਤਿ ਚ ਅਚ੍ਚਾਯਿਕੇ ਕਿਚ੍ਚੇ ਵਾ ਭਯੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਭਯਸ੍ਸ ਵਾ ਤਿਕਿਚ੍ਛਨਸਮਤ੍ਥੇ ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਕਾਰਣੇ ਕੋਵਿਦਤ੍ਤਾ **“ਉਪਾਯਕੁਸਲੋ”**ਤਿ ਚ ਮਹਨ੍ਤੇਸੁ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **“ਮਹਤਾ ਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ”**ਤਿ ਚ **ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਥੋਮੀਯਤਿ। ‘‘ਤਸ੍ਸ ਅਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਕਥਂ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਕੁਸਲੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

‘‘ਕੁਸਲੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ’’ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਕਥਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ’’ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ‘‘ਕਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਸਤਿਸਹਿਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤੋ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਇਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਸਤਿਸਹਿਤਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤੋ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ’’ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਸਤਿਸਹਿਤਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਤੋ ਅਸੇਕ੍ਖਭਿਕ੍ਖੁ, ਤੇਨ ਅਸੇਕ੍ਖਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਂ** ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ **ਸਤੇਨ** ਸਤਿਸਹਿਤੇਨ **ਸਮ੍ਪਜਾਨੇਨ** ਞਾਣੇਨ **ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ** ਚਤੁਇਰਿਯਾਪਥਪਰਿਵਤ੍ਤਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਿਹਰਣਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਇਮਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਕਤਿਵਿਧਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਾ ਪਟਿਪਦਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚਰਿਯਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਚਰਿਯਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਚਰਿਯਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਥਕੋਸਲ੍ਲਾਦਿਭੇਦੇਨ ਵਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਭੇਦੇਨ ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਇਮਾ ਚਰਿਯਾ ਦ੍ਵੇਤਿ ਭਗਵਤਾ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ** ਅਨੁਜਾਨਨਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਾ, **ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ** ਅਰਹਨ੍ਤਾਨਂ **ਏਕਾ** ਚਰਿਯਾ, **ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਾਨਂ** ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ **ਏਕਾ** ਚਰਿਯਾਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

‘‘ਅਸੇਕ੍ਖੋਯੇਵ ਕਸ੍ਮਾ ‘ਸਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤੀ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਥੋਮੀਯਤਿ, ਕਲਜਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋਪਿ ‘ਸਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤੀ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਥੋਮੀਯਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਕਤਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਰਹਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਤਕਿਚ੍ਚਾਨਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ ਯਂ ਪੁਚ੍ਛਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੇਨ

ਬੋਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ ਭवੇ। **ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਇਦੰ ਬੋਜ੍ਝੰ** ਬੋਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ **ਯੋ** ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਸਤਿवੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋ **ਏवੰ** ਪਰਿਵ੍ਵਾਭਿਸਮਯਾਦਿਨਾ **ਜਾਨਾਤਿ, ਅਯੰ** ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ''ਰਾਗਸ੍ਸ ਖਯਾਯ, ਦੋਸਸ੍ਸ ਖਯਾਯ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਖਯਾਯ ਸਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਸਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤੀ''ਤਿ वੁ**ਚ੍ਚਤਿ** ਥੋਮੀਯਤਿ। ਸੇਕ੍ਖੋਪਿ ਯਥਾवੁਤ੍ਤੰ **ਬੋਜ੍ਝੰ** ਬੋਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਵ੍ਵਾਭਿਸਮਯਾਦਿਨਾ **ਜਾਨਾਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਤੋ...ਪੇ॰... ਮੋਹਸ੍ਸਾ''ਤਿ वੁ**ਚ੍ਚਤਿ** ਥੋਮੀਯਤੀਤਿ वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ वੁਤ੍ਤੰ **"ਕੇ** **वਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ? ਸੇਕ੍ਖਾ**"ਤਿ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਵ੍ਵੇਨ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਭਾवੋ, ਰਾਗਾਦੀਨਞ੍ਚ ਖਯਭਾवੋ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ वੁਤ੍ਤੰ **"ਤੇਨਾਹ ਭਗवਾ ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ**"ਤਿ। ''ਭਗवਤੋ ਸਬ੍ਬੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੫) ਮਨਾਪਿਕੇਸੁ ਕਾਮੇਸੁ ਨਾਭਿਗਿਜ੍ਝਨਭਾवੋ, ਅਮਨਾਪਿਕੇਸੁ ਕਾਮੇਸੁ ਮਨਸਾ ਅਨਾविਲਭਾवੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੁਸਲਭਾवੋ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਵ੍ਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਜਨਭਾवੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਸੋ ਨਾਭਿਗਿਜ੍ਝਨਭਾवਾਦਿਕੋ ਕਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ वੁਤ੍ਤੰ **"ਤੇਨਾਹ ਕਾਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ**"ਤਿ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿवਸੇਨ वੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

विਚਯਹਾਰविਭਙ੍ਗੇ ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨੀਹਰਿਤ੍वਾ ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ विਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇਸੁ ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤੇ ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇਸੁਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ ਨੀਹਰਿਤ੍वਾ ਪੁਚ੍ਛਾविਚਯविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏवੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਏवੰ विਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ वੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ –

> ਏਤ੍ਤਾवਤਾ ਚ ਮਹਾਥੇਰੋ विਚਯਹਾਰੰ विਭਜਨ੍ਤੋ ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤवਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾविਚਯੰ, विਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍वਾ ਇਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇਸੁਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯਾਨੰ ਨਯੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਏवੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਏवੰ विਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਆਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੭) –

वੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏवਨ੍ਤਿ** ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤੇ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੮ ਆਦਯੋ; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੫੭, ਅਜਿਤਮਾਣवਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧ ਆਦਯੋ) वੁਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾविਚਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾवਸੇਨ ਪवਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨੀਹਰਿਤ੍वਾ ਪੁਚ੍ਛਾविਚਯੋ विਭਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਏवੰ ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤੇ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੩੮ ਆਦਯੋ; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੫੭ ਆਦਯੋ, ਅਜਿਤਮਾਣवਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧ ਆਦਯੋ) वੁਤ੍ਤविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰੇਸੁਪਿ विਸ੍ਸਜ੍ਜਨवਸੇਨ ਪवਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ ਨੀਹਰਿਤ੍वਾ विਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯੋ विਭਜੇਤਬ੍ਬੋ।

ਪੁਚ੍ਛਾविਸ੍ਸਜ੍ਜਨविਚਯਾ ਆਚਰਿਯੇਨ विਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮੋ ਸੁਤ੍ਤਅਨੁਗੀਤਿविਚਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਗੀਤੀ**"ਤਿਆਦਿ वੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨੀਹਰਿਤਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਅਨੁਗੀਤੀ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਦੇਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਨੁਗੀਤਿ। **ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨੁਗੀਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਤੋ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸੰवਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਾ ਸਦਿਸੀ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਿੰ वਾ ਸੰवਣ੍ਣਿਯਮਾਨਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਗੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਤੋ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ । ''ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਸਮਾਨੇ ਕੋ ਨਾਮ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਤ੍ਥਾਪਗਤੰ ਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੰ ਭवਤੀ**"ਤਿ वੁਤ੍ਤੰ। ''ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਸਮਾਨੇ ਦੋਸੋ वੁਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਅਸਮਾਨੇ ਪਨ ਕੋ ਨਾਮ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਦੁਨ੍ਨਯੋ ਭवਤੀ**"ਤਿ वੁਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਮਾ** ਸਦੋਸਤ੍ਤਾ ਅਨੁਗੀਤਿਯਾ वਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨੂਪੇਤੰ ਸਙ੍ਗਾਯਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਨੁਗੀਤਿविਚਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ विਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ विਚਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ वੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚ। **"ਇਦੰ** ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤ**ਸੁਤ੍ਤੰ** ਨਾਮ ਭਗवਤਾ वੁਤ੍ਤੰ **ਆਹਚ੍ਚ**ਵ**ਚਨੰ** ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਸਙ੍ਗਾਯਨ੍ਤੇਹਿ वੁਤ੍ਤੰ **ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ**ਵ**ਚਨੰ** ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਪविਚਿਨਿਤਬ੍ਬੰ, **"ਇਦੰ** ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤੰ **ਨੀਤਤ੍ਥੰ** ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ **ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥੰ** ਕਿ''ਨ੍ਤਿ

ਪਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੰ, “**ਇਦੰ** ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤੰ **ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ** ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ **ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੰ** ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਪਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੰ, “**ਇਦੰ** ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤੰ **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ** ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ **ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੰ** ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਪਵਿਚਿਨਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਪਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਯਦਿ ਆਹਚ੍ਚਵਚਨੰ ਭਵੇ, ਏਵੰ ਸਤਿ ‘‘ਆਹਚ੍ਚਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਯਦਿ ਅਸੇਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ ਭਵੇ, ਏਵੰ ਸਤਿ ‘‘ਅਸੇਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਵਾਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਸੁਤ੍ਤੰ ਪਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਥ ਪਦੇਸੇ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਦੇਸੇ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਕੁਹਿੰ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਨਿ…ਪੇ॰… ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵਿਚਿਨਿਤੁੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ **ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ** ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨੇ** ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਸੁਤ੍ਤਵਿਚਯੰ ਨਿਗਮੇਨ੍ਤੋ “**ਏਵੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਪਵਿਚੇਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾਦੀਨੰ ਪਵਿਚੇਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ “**ਤੇਨਾਹ…ਪੇ॰… ਅਨੁਗੀਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾਦੀਨੰ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ‘‘ਯੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਅਨੁਗੀਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕੰ ਯੰ ਵਚਨੰ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਚ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਚਯਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਚਯਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਚਯਅਨੁਗੀਤਿਵਿਚਯਸੁਤ੍ਤਵਿਚਯਾ ਸਰੂਪਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਅਵਸੇਸੋ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਵਿਚਯੋਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ **ਯੁਤ੍ਤੋ** ਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਤਿ ਵਿਚਯਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ **ਪਨ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੩. ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੧੮. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਚਯਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਪਦਪਞ੍ਹਾਦਯੋ ਵਿਚਿਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਚਯਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲਸਸੁ ਹਾਰੇਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋ** ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ‘‘ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਹਾਰਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ‘‘ਅਯੰ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋਤਿਆਦਿ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੮)। ਅਯੰ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੋ **ਕਿੰ** ਨਾਮ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੰ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ **ਯੋਜਯਤੀ**ਤਿ ਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਪਨ ਦੁਵਿਧੋ ਅਤਥਾਕਾਰੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੋ, ਤਥਾਕਾਰੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਤਥਾਕਾਰੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੋਵ ਅਤ੍ਥੋ ਯਾਥਾਵਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਇਤਰੋ ਪਨ ਭੂਤਕਥਨਮਤ੍ਤੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯੰ ਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨਾ ਨਾਮ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਮਹਾਪਦੇਸੇਹਿ ਵਿਨਾ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੰ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣੰ ਪਠਮੰ ਉਪਦਿਸਿਤੁੰ “**ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਪਦੇਸਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਮਹਾਪਦੇਸਾ**ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਪਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਰਣਾਨਿ, ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪਦੇਸਾਨਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਅਪਦਿਸੀਯਤੇਤਿ **ਅਪਦੇਸੋ,**

ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਪਦੇਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸਾਤਿ **ਬੁਦ੍ਧਾਪਦੇਸੋ**। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਏਤੰ ਸੁਤੰ ਮਯਾ ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਆਭਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਵਿਨਯੇਹਿ ਸੰਸਨ੍ਦਨੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਸੰਸਨ੍ਦਨੰ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਾਰਣੰ ਮਹਾਪਦੇਸੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮਯਾ ਆਭਤੰ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮਯਾ ਆਭਤੰ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਤ੍ਥੇਰਾਨੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮਯਾ ਆਭਤੰ, ਏਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮਯਾ ਆਭਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਆਭਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਬਜਵ੍ਜਨਪਦਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਸਨ੍ਤਿ, **ਤਾਨਿ ਪਦਬਜਵ੍ਜਨਾਨਿ** ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤੇ **ਸੁਤ੍ਤੇ ਓਤਰਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ** ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਸਿਤਾਨਿ, **ਵਿਨਯੇ** ਰਾਗਾਦਿਵਿਨਯੇ **ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ** ਸੰਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਧਮ੍ਮਤਾਯੰ **ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਨਿ** ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਯਦਿ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਨ, ਵਿਨਯਤ੍ਥੇਨ, ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਤਵ ਆਭਤਪਦਬਜਵ੍ਜਨਾਨਿ ਯੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨ੍ਤੇਹਿ ਵਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸੁਤ੍ਤਵਿਨਯਧਮ੍ਮਤਾਸੁ ਓਤਰਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ''ਕਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ, ਕਤ੍ਥ ਵਿਨਯੇ, ਕਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਤਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤੂਸੁ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੂ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ। ਰਾਗੋ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਵੂਪਸਮਤਿ ਏਤੇਨ ਅਸੁਭਾਦਿਨਾਤਿ **ਰਾਗਵਿਨਯੰ,** ਕਿੰ ਤੰ? ਅਸੁਭਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਰਾਗਵਿਨਯੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਅਸੁਭਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਕੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਵਿਸੇਸੋ। ਏਸ ਨਯੋ **ਦੋਸਵਿਨਯੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ** ਨਾਮ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿੰ ਵਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕਤ੍ਤਨਯਾਦੀਨੰ ਦੀਪਨੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਦੀਪਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਕਤਮਿਸ੍ਸੰ ਧਮ੍ਮਤਾਯੰ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਨਿ? ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ"**ਤਿ।

''ਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਅਵਤਰਨ੍ਤੇ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਅਵਿਲੋਮੇਨ੍ਤੇ ਕਿੰ ਨ ਜਨੇਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **"ਚਤੂਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ''ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮਯਾ ਆਭਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਆਭਤਗਨ੍ਥੋ ਚਤੂਸੁ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ ਯਦਿ ਅਵਤਰਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਆਭਤਗਨ੍ਥੋ ਆਸਵੇ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਵਿਨਯੇ ਯਦਿ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਆਭਤਗਨ੍ਥੋ ਆਸਵੇ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਞ੍ਚ ਯਦਿ ਨ ਵਿਲੋਮੇਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਆਭਤਗਨ੍ਥੋ ਆਸਵੇ ਨ ਜਨੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਕਿਮਤ੍ਥੰ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਪਦੇਸਾ ਆਭਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਪਦੇਸੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਆਭਤਗਨ੍ਥੇ **ਯੰ ਯੰ** ਅਤ੍ਥਜਾਤੰ, **ਯੰ ਯੰ** ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਪਦੇਸੇਹਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, **ਤੰ ਤੰ** ਅਤ੍ਥਜਾਤੰ ਵਾ **ਤੰ ਤੰ** ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਵਾ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਯੇਨ ਯੇਨ** ਕਾਰਣੇਨ ਚ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਪਦੇਸੇਹਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, **ਤੰ ਤੰ** ਕਾਰਣੰ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਯਥਾ ਯਥਾ** ਪਕਾਰੇਨ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਪਦੇਸੇਹਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਸੋ ਪਕਾਰੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੇ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਗਾਹਣਤ੍ਥੰ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਪਦੇਸਾ ਆਭਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੯. ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਪਦੇਸੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧੰ ਤੰ ਤੰ ਅਤ੍ਥਜਾਤੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ''ਕਤ੍ਥ ਕੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣੰ ਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਞ੍ਹੇ ਪਞ੍ਹੰ **ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨ** ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣੰ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਹਨ੍ਤਿ** ਪਞ੍ਹਿਤਬ੍ਬੰ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੰ। **ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤਪੁਗ੍ਗਲੇਨ। **ਪਞ੍ਹੇ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਪਾਠੇ। ਪਦਾਨਿ **ਕਤਿ** ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਦਸੋ ਪਠਮੰ **ਪਰਿਯੋਗਾਹਿਤਬ੍ਬੰ** ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ **ਵਿਚੇਤਬ੍ਬੰ** ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬੰ। ''ਕਥੰ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪਾਠੇ ਨਿਰਵਸੇਸਾਨਿ ਪਦਾਨਿ **ਏਕੰ** ਸਮਾਨੰ ਅਤ੍ਥੰ ਯਦਿ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ **ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ**। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸੇਕਸ੍ਸ ਞਾਤੁੰ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੯)।

ਏਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਏਕਵਿਧਂ ਪਞ੍ਹਂ। **ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਮਾਨੇਨ** ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ **ਅਵ੍ਹਾਤਬ੍ਬਂ** ਦਲ੍ਹਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਕੋ ਆਜਾਨਨਾਕਾਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਆਜਾਨਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਿਂ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਯੇ ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਾ, ਇਮੇ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਿਂ, ਨਾਨਾਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਇਮੇਸਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ ਹੋਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਵਿਚੇਤ੍ਵਾ ਅਵ੍ਹਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਹੋ ਕਿਂ ਭਵੇ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਏਕਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਕਿਂ ਭਵੇ"**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ **"ਯਥਾ ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਸ੍ਸਂ ਪੁਚ੍ਛਾਗਾਥਾਯਂ – ਚੋਰਘਾਤਕੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇਨ ਚੋਰੋ ਅਬ੍ਭਾਹਤੋ ਵਿਯ **ਕੇਨ** ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ ਅਬ੍ਭਾਹਤੋ, ਮਾਲੁਵਲਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਿਤਰੁਕ੍ਖੋ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ ਵਿਯ **ਕੇਨ** ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ **ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ** ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ, ਵਿਸਪ੍ਪੀਤਖੁਰਪ੍ਪੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣੋ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੋ ਵਿਯ **ਕੇਨ** ਸਲ੍ਲੇਨ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ **ਓਤਿਣ੍ਣੋ** ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੋ, **ਕਿਸ੍ਸ** ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ **ਧੂਪਾਯਿਤੋ** ਸਨ੍ਤਾਪਿਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਇਮਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਗਾਥਾਯ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ''ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਪਞ੍ਹਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇ ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਗਵਾ ਦੇਵਤਾਯ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤੋ ''ਤਯੋਪਞ੍ਹਾ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਕਤਮਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

''ਮਚ੍ਚੁਨਾਬ੍ਭਾਹਤੋ ਲੋਕੋ, ਜਰਾਯ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ।
ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣੋ, ਇਚ੍ਛਾਧੂਪਾਯਿਤੋ ਸਦਾ''ਤਿ॥ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾਯਂ – ਚੋਰਘਾਤਕੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇਨ ਚੋਰੋ ਅਬ੍ਭਾਹਤੋ ਵਿਯ ਮਚ੍ਚੁਨਾ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ ਅਬ੍ਭਾਹਤੋ, ਮਾਲੁਵਲਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਿਤਰੁਕ੍ਖੋ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ ਵਿਯ ਜਰਾਯ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ **ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ** ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ, ਵਿਸਪ੍ਪੀਤਖੁਰਪ੍ਪੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣੋ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੋ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲੇਨ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ **ਓਤਿਣ੍ਣੋ** ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੋ, ਇਚ੍ਛਾਯ ਸਤ੍ਤ**ਲੋਕੋ** ਸਦਾ **ਧੂਪਾਯਿਤੋ** ਸਨ੍ਤਾਪਿਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੨੦. ''ਕਤਮਂ ਮਚ੍ਚੁ, ਕਤਮਾ ਜਰਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਜਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾਯਂ। ਦੁਤਿਯਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤਾ **ਜਰਾ** ਚ ਪਠਮਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਮਰਣਞ੍ਚ** ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ **ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਤਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਜਰਾਮਰਣਾਨਂ ਕਥਂ ਭੇਦੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਜਰਾਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਜਰਾਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਠਿਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਯਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ, ਅਯਂ ਪਾਕਟਜਰਾ ਨਾਮ, ਨ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਜਰਾ। **ਮਰਣਂ** ਵ**ਯੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਰਣਂ ਚੁਤਿਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਖਣਿਕਮਰਣਂ, ਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਰਣਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੭; ਕਥਾ॰ ੨੧੪)।

ਯਦਿ ਠਿਤਸ੍ਸੇਵ ਮਰਣਂ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਯੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ''ਤੇ ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ''ਤਿ ਵਚਨਮ੍ਪਿ ਅਯੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਜਰਾਯ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਯ **ਜਰਾਯ ਚ** ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਮਰਣਸ੍ਸ ਚ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਕਥੰ ਕਾਰਣੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਗਬ੍ਭਗਤਾਪਿ ਹਿ ਮੀਯਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਜਰੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਗਬ੍ਭਗਤਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਮੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ। ‘‘ਗਬ੍ਭਗਤਾਪਿ ਜਰਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨ ਚ ਤੇ ਜਿਣ੍ਣਾ ਭਵਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਜਰਪ੍ਪਤ੍ਤਾਪਿ ਅਜਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਜਿਣ੍ਣਜਰੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਵ ਮੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਜਿਣ੍ਣਜਰਾਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਮਰਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਞ੍ਞਾ ਜਰਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ‘‘ਨ ਗਬ੍ਭਗਤਾਨੰਯੇਵ ਜਿਣ੍ਣਜਰੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਮਰਣੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਦੇਵਾਨੰ ਮਰਣ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਦੇਵਾਪਿ ਚਿਰਕਾਲਸਮ੍ਭਵਤੋ ਜਰੰ ਪਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨ ਚ ਤੇਸੰ ਸਰੀਰਾਨਿ ਜੀਰਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਜਰਾਮਰਣਾਨੰ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਕਾਰਣੰ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਸਕ੍ਕਤੇ** ਵਾ”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਜਿਣ੍ਣਜਰਾਯ ਪਟਿਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕਤੇਵ, ਮਰਣਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਤੇਵ, ਇਮਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਜਰਾਮਰਣਾਨੰ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਨ ਸਕ੍ਕਤੇ ਮਰਣਸ੍ਸ ਪਟਿਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਯ ਵਸੀਭਾਵੇ ਸਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਮਰਣਸ੍ਸਾਪਿ ਪਟਿਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤਾਨੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਜਰਾਮਰਣਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਥੰ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤੋ ਤੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਂ ਪਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਪਿ ਜੀਰਨ੍ਤਾਪਿ ਮੀਯਨ੍ਤਾਪਿ ਵੀਤਰਾਗਾ ਯਸ੍ਮਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਣ੍ਹਾਯ ਜੀਰਣਭਿਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਕੋ ਨਾਮ ਦੋਸੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤੋ ਦੋਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਦਿ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਜਰਾਮਰਣੰ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਜੀਰਣਭਿਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਪਾਕਟੰ, ਏਵੰ ਜੀਰਣਭਿਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਪਾਕਟਾ। ਯਦਿ ਚ ਸਿਯਾ; ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ **ਯੋਬ੍ਬਨਟ੍ਠਾਪਿ** ਸਬ੍ਬੇ ਮਾਣਵਾ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਾ ਸਿਯੁੰ, ਨ ਚ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਜਰਾਮਰਣਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਸਤਿ **ਤਣ੍ਹਾਯ** ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਸਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਜਰਾਮਰਣੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤੇਹਿ ਤਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਤੇਹਿ ਤਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਯਥਾ ਤਣ੍ਹਾ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੰ ਸਿਯਾ। ਯਥਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਚ ਨ ਹੋਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

‘‘ਯਦਿ ਚਾਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਯਾ ਯੁਤ੍ਤਿ ‘‘ਯਦਿ ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ** ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਾਰਣਭੂਤੇਹਿ ਉਪਪਤ੍ਤੀਹਿ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਯਦਿ ਚ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿਸਮਾਰੁਲ੍ਹੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਮਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਯਦਿ ਚ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਕਥੰ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਲ੍ਲੋਤਿ** ਵਾ”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਸਲ੍ਲੋ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਧੂਪਾਯਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਦ੍ਵੀਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨੰ **ਇਮੇਸੰ** ਇਚ੍ਛਾਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ **ਧਮ੍ਮਾਨੰ** ਅਤ੍ਥਤੋ **ਏਕਤ੍ਤੰ** ਸਮਾਨਤ੍ਤੰ

ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ। ''ਸਲ੍ਲੋ''ਤਿ ਵਾ ''ਧੂਪਾਯਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਦ੍ਵੀਹਿ ਬਜਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨੰ ਜਰਾਮਰਣਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਯ ਏਕਤ੍ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਏਕਤ੍ਤਮੇਵ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਚ੍ਛਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਜੀਰਣਭਿਜ੍ਜਨਸਮ੍ਭਵਤੋ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਏਕਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ, ''ਕਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **"ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਅਪਰਿਪੂਰਮਾਨੇ ਨਵਸੁ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਸੁ ਕੋਧੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਨਾਹੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਜਰਾਮਰਣੇਸੁ ਅਪਰਿਪੂਰਮਾਨੇਸੁ ਨਵਸੁ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਸੁ ਕੋਧੋ ਚ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪਨਾਹੋ ਚ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਚ ਮਰਣਸ੍ਸ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਯਦਿ ਇਚ੍ਛਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਭਗਵਤਾ ''ਮਚ੍ਛਨਾਬ੍ਭਾਹਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ ''ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣੋ, ਇਚ੍ਛਾਧੂਪਾਯਿਤੋ ਸਦਾ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁੱਤਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ **"ਯੰ ਪਨਿਦੰ ਭਗਵਤਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਇਚ੍ਛਾ''ਤਿਪਿ ''ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਾਮੇਹਿ **ਯੰ ਪਨਿਦੰ ਅਭਿਲਪਿਤੰ** ਯੰ ਪਨਿਦੰ ਅਭਿਲਪਨੰ ਕਤੰ, **ਇਦੰ** ਅਭਿਲਪਨੰ ਭਗਵਤਾ ਬਾਹਿਰਾਨੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤਸਿਤਬ੍ਬਾਨੰ **ਵਤ੍ਥੂਨੰ** ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਭੇਦਾਨੰ ਵਸੇਨ ''ਇਚ੍ਛਾ''ਤਿਪਿ ''ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਾਮੇਹਿ **ਅਭਿਲਪਿਤੰ** ਅਭਿਲਪਨਵਸੇਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਏਕਤ੍ਤੰ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ, ਨ ਨਾਨਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਨਾਮਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁੱਤਾਨੰ ਇਚ੍ਛਾਤਣ੍ਹਾਦੀਨੰ ਕੇਨ ਏਕਤ੍ਤੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਬ੍ਬਾਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਨਾਨਾਮਵਸੇਨ ਪਭੇਦਾ **ਸਬ੍ਬਾ** ਇਚ੍ਛਾਦਿਕਾ ਤਣ੍ਹਾ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਮਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਏਕਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਤ੍ਤੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ''ਕਿਮਿਵ ਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਸਬ੍ਬੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਕਟ੍ਠਗ੍ਗਿਆਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕੋ **ਸਬ੍ਬੋ ਅਗ੍ਗਿ** ਉਣ੍ਹਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣੋ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਿਨੋ ਉਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਅਨੇਕਾਨਿ ਨਾਮਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਪਿਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਨਾਮੇਹਿ ਭਗਵਤਾ ਅਭਿਲਪਿਤਾ, ਉਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਨਾਮੇਹਿ ਅਭਿਲਪਿਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਗਾਥਾਯੰ ਆਗਤਨਾਮੇਹਿ ਏਵ ਤਣ੍ਹਾ ਅਭਿਲਪਿਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕੇਹਿ ਨਾਮੇਹਿ ਅਭਿਲਪਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਇਚ੍ਛਾਇਤਿਪੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਅਤ੍ਥਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸਤ੍ਤਾ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਇਚ੍ਛਾ**। ਤਸਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਤਣ੍ਹਾ**। ਸਲ੍ਲਤਿ ਪਵਿਸਤਿ ਵਿਸਪ੍ਪੀਤੰ ਸਲ੍ਲੰ ਵਿਯਾਤਿ **ਸਲ੍ਲਾ**, ਸਨ੍ਤਾਪੰ ਲਾਤਿ ਆਦਦਾਤੀਤਿ ਵਾ **ਸਲ੍ਲਾ**, ਸਨ੍ਤਾਪੰ ਲਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਸਲ੍ਲਾ**। ਧੂਪਾਯਤਿ ਸਨ੍ਤਾਪੇਤਿ ਪਰਿਦਹਤੀਤਿ **ਧੂਪਾਯਨਾ**। ਸਰਤਿ ਆਕਡ੍ਢਤਿ ਅਵਹਰਤਿ ਸੀਘਸੋਤਾ ਸਰਿਤਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਸਰਿਤਾ**, ਸਰਤਿ ਸਲ੍ਲਤੀਤਿ ਵਾ **ਸਰਿਤਾ**। ਵਿਸਰਤੀਤਿ **ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ**। ਪੀਤਿਵਸੇਨ ਸਿਨੇਹਤੀਤਿ **ਸਿਨੇਹੋ**। ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਗਤੀਸੁ ਕਿਲਮਥੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ **ਕਿਲਮਥੋ**। ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਮਞ੍ਞਨਾ**। ਭਵੰ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਬਨ੍ਧੋ**। ਆਸੀਯਤੇ ਪਤ੍ਥੀਯਤੇਤਿ **ਆਸਾ**। ਆਸਿਯਤਿ ਪਤ੍ਥੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਆਸਾ**। ਪਿਪਾਸੀਯਤੇਤਿ **ਪਿਪਾਸਾ**, ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਪਿਪਾਸਤੀਤਿ ਵਾ **ਪਿਪਾਸਾ**। ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਯਤੇਤਿ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ**, ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੀਤਿ ਵਾ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ**। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਸੇਨ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੦) ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਤਣ੍ਹਾਯ ਇਚ੍ਛਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਵਸੇਨ ਆਲਪਿਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਚ ਵੇਵਚਨੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਆਸਾ ਚ ਪੀਹਾ...ਪੇ॰... ਵੇਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੭) ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁੱਤਾ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁੱਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਇਚ੍ਛਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਵਸੇਨ ਆਲਪਿਤਭਾਵੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਵੇਵਚਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁੱਤੋਪਿ ਭਗਵਤਾ ਅਵੁੱਤੇ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਭਗਵਾ ''ਰੂਪੇ ਤਿਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਯੰ ਵਚਨਮਾਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁੱਤੇਨ ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ ਵਾਤਿ। **ਏਵੰ ਯੁਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਵੰ

ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਇੱਛਾਤਣ੍ਹਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤਾ , ਜਰਾਯ ਚ ਮਰਣਸ੍ਸ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਚ ''ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ''ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

੨੧. ''ਕੇਨਸ੍ਸੁਬ੍ਭਾਹਤੋ ਲੋਕੋਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਞ੍ਹਤ੍ਤਯਭਾਵੇ ਯੁਤ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ। ''ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਿ ਕਥਂ ਞਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿਪਿ ਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖੂਪਚਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖੂਪਚਾਰੋ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਰਮੂਲਕੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਚਾਰੋ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰਮੂਲਕੋਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਵਚਨਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖੂਪਚਾਰੋ**। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਮੂਲਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਰਮੂਲਕੋ**। ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਉਪਚਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਚਾਰੋ**। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭੂਤੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਮੂਲਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰਮੂਲਕੋ**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਭਿਰਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰਮੂਲਿਕਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਞਾਣਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰਮੂਲਿਕਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਚਾਰੋ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰਮੂਲਕੋਤਿ ਨ ਪਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਪਞ੍ਹਤ੍ਤਯਭਾਵੇ ਚੇਵ ਦੁਕ੍ਖੂਪਚਾਰਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਚਾਰੇ ਚ ਯਾ ਯੁਤ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸਾਵ ਯੁਤ੍ਤਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਾ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਮਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਪਞ੍ਹਤ੍ਤਯਭਾਵੇ ਚੇਵ ਦੁਕ੍ਖੂਪਚਾਰਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਚਾਰੇ ਚ ਯਾ ਯੁਤ੍ਤਿ ਮਯਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਸਾਰੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤਿਪਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

''ਇਦਂ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਗਵੇਸਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਤਂ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਹਿ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਅਸੁਭਸ੍ਸ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨੀਯਭਾਵਤੋ ਰਾਗੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ** ਅਸੁਭਦੇਸਨਾ ਰਾਗਵਿਨਯਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਦੋਸਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਦੋਸਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ** ਮੇਤ੍ਤਾਦੇਸਨਾ ਦੋਸਵਿਨਯਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸਯਤ੍ਤਾ **ਮੋਹਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ** ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾ ਮੋਹਵਿਨਯਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾ। ''ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸਾਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਦਿ ਹਿ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਿਬ੍ਬਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮੇਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਦਿ ਦੇਸੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਵਸੇਨਪਿ ਰਾਗੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸੁਖਂ ਪਟਿਪਦਂ ਵਾ ਯਦਿ ਦੇਸੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਯੁਜ੍ਜਨਤੋ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਪਹਾਨਂ ਵਾ ਯਦਿਪਿ ਦੇਸੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਤੋ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਭਗਵਾ ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਰਵਸੇਸਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਨਯਦਸ੍ਸਨਮੇਵਾਤਿ ਯੋ ਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤੇਨ ਨਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਏਵਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨੁਲੋਮਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਦੋਸਸ੍ਸ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨੁਲੋਮਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨੁਲੋਮਪ੍ਪਹਾਨਂ ਦੇਸਿਤਂ, **ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ** ਅਨੁਲੋਮਪ੍ਪਹਾਨਂ ਯਤ੍ਤਕਾ ਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਭੂਮਿ, ਤਤ੍ਤਕੇਸੁ ਵਿਚਯੇਨ ਹਾਰੇਨ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਰਾਗਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਵਾਨੁਪੁਬ੍ਬਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੀਭਾਵੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ** ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰਲਾਭਿਨੋ **ਸਤੋ** ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚ, ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਸਤੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹਾਨਂ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ** ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰਲਾਭਿਨੋ **ਸਤੋ** ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ

ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਰੁਣਾਯ ਵਿਹੇਸਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਵਿਹੇਸਾ** ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਸਤੋ ਵਿਹੇਸਾ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਮੁਦਿਤਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ** ਮੁਦਿਤਾਵਿਹਾਰਲਾਭਿਨੋ **ਸਤੋ** ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮੁਦਿਤਾਯ ਅਰਤਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਅਰਤਿ** ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਮੁਦਿਤਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਸਤੋ ਅਰਤਿ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਵਿਹਾਰਲਾਭਿਨੋ **ਸਤੋ** ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **ਰਾਗੋ** ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਸਤੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਲਾਭਿਨੋ **ਸਤੋ** ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰਿ **ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ** ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਪਹੀਨੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ **ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ** ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਸਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ''ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਅਤ੍ਤਵਿਗਤੰ ''ਅਯੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੋ ਅਹੰ ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿਪਿ ''ਮੇ ਕਿੰ ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ''ਕਥੰ ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਕਥੰਕਥਾਸਲ੍ਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਭਾਵਤੋ ''ਅਯੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੋ ਅਹੰ ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਕਥੰਕਥਾਸਲ੍ਲੰ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

''ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਪਿ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਪਠਮੰ ਝਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਅਥ ਵਾ ''ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸੇਵ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਪਿ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਪਠਮੰ ਝਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਵੰ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸਪਿ ਯੁਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ? **ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ **ਸਤੋ** ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤੋ **ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਵਿਸੇਸਾਯ** ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਝਾਨਸ੍ਸ ਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਵਿਤਕ੍ਕਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ** ਉਪਚਾਰਧਮ੍ਮੇਨ ਸਹ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਝਾਨਸ੍ਸ ਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ **ਵਿਸੇਸਾਯ** ਉਪਰਿਝਾਨਤ੍ਥਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ **ਸਤੋ** ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਹਗਤਾ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ** ਉਪਚਾਰਧਮ੍ਮੇਨ ਸਹ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ **ਵਿਸੇਸਾਯ** ਉਪਰਿਝਾਨਤ੍ਥਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਝਾਨਸ੍ਸ ਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ** ਉਪਚਾਰਧਮ੍ਮੇਨ ਸਹ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਝਾਨਸ੍ਸ ਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ **ਵਿਸੇਸਾਯ** ਉਪਰਿਝਾਨਤ੍ਥਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦੇਸਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪੰ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਵਸੀਭਾਵੇਨ ਪਰਿਚਿਤੰ **ਕਲ੍ਲਤਾਪਰਿਚਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ** ਨਾਮ।

ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨੰ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਯਥਾਲਦ੍ਧਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨਮ੍ਪਿ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਵੰ ਸਬ੍ਬੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਹਾਰਾਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਭੂਮਿਗੋਚਰਾਨੰ ਵਿਚਯਹਾਰੇਨ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ''ਸਬ੍ਬੇਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੰ ਯੰ ਵਚਨੰ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੪. ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੨੨. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਭੂਤੇਨ ਪਞ੍ਹਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਭਾਵੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ''**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ ਹਾਰੇਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ ਜਿਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਅਯਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋਤਿਆਦਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨)। ''ਅਯਂ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਭੂਤੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੇ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਯਤਿ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ''ਇਦਂ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਇਮਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਫਲਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **''ਅਯਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਯਾਥਾਵਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਾ,** ਅਵਿਜ੍ਜਾ, **ਤਸ੍ਸਾ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਸੁਭੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ**ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ। ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇ ਸਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਤ੍ਤਤਿ ਉਪਰੂਪਰਿ ਜਾਯਤਿ ਨ ਹਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਤਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **''ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਲਕ੍ਖਣਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਪਿਯਸਭਾਵਂ ਸਾਤਸਭਾਵਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਧਮ੍ਮਜਾਤਂ। ਪਿਯਨੀਯਸਾਤਨੀਯੇ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਵਤ੍ਤਤਿ ਉਪਰੂਪਰਿ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਤਣ੍ਹਾਯ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਭਵਤਿ।

ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਸਤਿ ਲੋਭੋ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਲੋਭਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਭਵਤਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਞ੍ਹਿ ਏਕਵਾਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਤੋ ਲੋਭਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਭਵਤ੍ਵੇਵ।

ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਅਸੁਭੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਯਪਿ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਯ ਨੀਲਾਦਿਵਣ੍ਣਦੀਘਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨਹਸਨਾਦਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ **ਅਸਂਵਰੋ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਭਵਤਿ।

ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਯਪਿ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਸਾਸਵਫਸ੍ਸੂਪਗਮਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦੀਸੁ **ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਯਪਿ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਯ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਨਿਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣਂ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਯਪਿ ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਅਹਂਮਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਨਾਮਕਾਯੋ ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਸਬ੍ਬਂ ਞੇਯ੍ਯਂ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਸਮਥਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਵਿਕ੍ਖੇਪਸਙ੍ਖਾਤਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਟਿਸਂਹਰਣਸਙ੍ਖਾਤਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾ **ਅਸੁਭਾ ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**। ਅਸੁਭਾਯ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਭਾਵੇ ਸਮਥੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ।

ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਲੋਭਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਪਟਿਸਂਹਰਣਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ ਅਲੋਭਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਦੋਸਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ ਅਦੋਸਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਮੋਹਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਅਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਅਮੋਹਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਨੀਲਕਵਿਪੁਬ੍ਬਕਗਹਣਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**। ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣੇਨ ਹਿ ਅਨਭਿਰਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ ਚ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ ਠਿਤਾਤਿ।

ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾਯ ਸਾਸਵਫਸ੍ਸਪਰਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਯ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਾ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**। ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਞ੍ਹਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਾ।

ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਅਭਿਨਿਵੇਸਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਿਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਰਾਗਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਸਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਰਾਗਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਛਲ਼ਾਯਤਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਭਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ''ਏਦਿਸਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਰੂਪਂ ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੁ, ਏਦਿਸਂ ਇਟ੍ਠਂ ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੁ ਏਦਿਸੀ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੁ, ਏਦਿਸੀ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੂ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾ, **ਸਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਓਕਪ੍ਪਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਯਸ੍ਸਾ ਸਦ੍ਧਾਯਾਤਿ **ਓਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ** ਸਦ੍ਧਾ। ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਯਸ੍ਸਾ ਸਦ੍ਧਾਯਾਤਿ **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਚ ਸਦ੍ਧਾ। ਅਨਾਵਿਲਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਯਸ੍ਸ ਪਸਾਦਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਾਵਿਲਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਪਸਾਦੋ। ਸਮ੍ਪਸੀਦਨਂ

ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਯਸ੍ਸ ਪਸਾਦਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮ੍ਪਸੀਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ** ਚ ਪਸਾਦੋ। ਸੋ ਪਨ ਪਸਾਦੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਏਵ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਵੇਚ੍ਚਪਸਾਦੋ** ਅਭਿਪਤ੍ਥਿਯਨਲਕ੍ਖਣਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, **ਓਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ** ਸਦ੍ਧਾ ਅਨਾਵਿਲਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੰ** ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਮ੍ਭਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਕਾਯਾਦਿ**ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ** ਅਪਿਲਾਪਨਲਕ੍ਖਣਾਯ ਸਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਝਾਨਸਹਿਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿ**ਝਾਨਾਨਿ** ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਕਿਚ੍ਚਪਜਾਨਨਆਰਮ੍ਮਣਪਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ **ਸਚ੍ਚਾਨਿ** ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ।

‘‘ਯੇਸੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਕਤਮੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋਪਿ ਇਮੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਅਪਰੋ ਨਯੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਅਸ੍ਸਾਦਮਨਸਿਕਾਰਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ **ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹਿ ਆਦੀਨਵਚ੍ਛਾਦਨਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਜਾਤੋਤਿ। ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਮੋਹਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨੇਞ੍ਜਾਭਿ**ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ,** ਪੁਨਬ੍ਭਵਵਿਰੋਹਨਲਕ੍ਖਣਾ ਤੇਭੂਮਕਚੇਤਨਾ **ਸਙ੍ਖਾਰਾ** ਵਿਪਾਕ**ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਓਪਪਚ੍ਚਯਿਕ**ਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਭਾਵੇਨ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੰ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ**ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ,** ਨਾਮਕਾਯਰੂਪਕਾਯਸਙ੍ਘਾਤਲਕ੍ਖਣੰ **ਨਾਮਰੂਪੰ ਛਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਲਕ੍ਖਣੰ **ਛਲ਼ਾਯਤਨੰ** ਛਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ **ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ** ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਨ੍ਨਿਪਾਤਲਕ੍ਖਣੋ ਛਬ੍ਬਿਧੋ **ਫਸ੍ਸੋ,** ਤੰ **ਵੇਦਨਾਯ** ਤੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਫਸ੍ਸੇਨ ਸਹਜਾਤਾਯ ਛਬ੍ਬਿਧਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਇਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਅਨਿਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ ਤਿਵਿਧਾ **ਵੇਦਨਾ,** ਤੰ **ਤਣ੍ਹਾਯ** ਤਾਯ ਤਿਵਿਧਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਤਣ੍ਹਾ,** ਤੰ **ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ** ਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ‘‘ਸੋ ਵੇਦਨਾਯਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਸਾ ਤਣ੍ਹਾਯਾ’’ਤਿ ਚ ‘‘ਸਾ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਚ ਪਾਠੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ ਸਿਯਾ।

ਯੰ ਉਪਾਦਾਨੰ **ਓਪਪਚ੍ਚਯਿਕੰ** ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ, ਤੰ **ਉਪਾਦਾਨੰ** ਦੁਵਿਧਸ੍ਸ **ਭਵਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯੋ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਨਾਮਕਾਯਰੂਪਕਾਯਸਮ੍ਭਵਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਸੋ ਕਮ੍ਮ**ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭੂਤਾ ਜਾਤਿ ਖਨ੍ਧਪਾਤੁਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ, ਤੰ ਸਾ **ਜਾਤਿ ਜਰਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯਾ ਜਿਣ੍ਣਜਰਾ ਉਪਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ, ਤੰ ਸਾ ਜਿਣ੍ਣ**ਜਰਾ ਮਰਣਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯਮ੍ਪਿ ਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਰਣੰ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਲਕ੍ਖਣੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਤਿ**ਮਰਣੰ ਸੋਕਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਪਿਯਸ੍ਸ ਮਰਣੰ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੋਕੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਯੋ ਸੋਕੋ ਞਾਤਿਆਦਿਪਿਯੇਸੁ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਕਾਰਕੋ, ਤੰ ਸੋ **ਸੋਕੋ ਪਰਿਦੇਵਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯੋ ਪਰਿਦੇਵੋ ਲਾਲਪ੍ਪਕਾਰਕੋ, ਤੰ ਸੋ **ਪਰਿਦੇਵੋ** ਕਾਯਿਕ**ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯੰ ਕਾਯਿਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਕਾਯਸਮ੍ਪੀਲ਼ਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਤੰ ਕਾਯਿਕੰ **ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪੀਲ਼ਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਤੰ **ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪਾਯਾਸਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯੋ ਉਪਾਯਾਸੋ **ਓਦਹਨਕਾਰਕੋ** ਅਵਦਹਨਕਾਰਕੋ, ਤੰ ਸੋ **ਉਪਾਯਾਸੋ ਭਵਸ੍ਸ** ਉਪਾਯਾਸਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਸਨ੍ਤਾਨਭਵਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ**।

ਭਵਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਭਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਇਮਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ** ਕਿਲੇਸੋ ਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗੰ ਕਾਰਣੰ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਾਨਿ ਭਵਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਅਵਯਵਾਨਿ। ਯਦਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਦਿਕਾਲੇ ਸਮਗ੍ਗਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਸੋ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਸਙ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ ‘‘ਭਵਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਭਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤੰ** ਭਵਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਤ੍ਤਯੰ **ਸੰਸਾਰਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਪੁਰਿਮੰ ਪੁਰਿਮੰ ਜਾਤਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਕਿਲੇਸਾਦਿਵਟ੍ਟੇਨ ਸੰਸਾਰਸ੍ਸ ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਯੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਲਕ੍ਖਣੋ, ਤੰ **ਸੋ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ **ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਸਮ੍ਪਾਪਕਹੇਤੁਭਾਵਤੋ।

ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਸਬ੍ਬਸਿਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਤਿਤ੍ਥਂ ਵਿਯਾਤਿ **ਤਿਤ੍ਥਂ,** ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਞ੍ਞੂ,** ਤਿਤ੍ਥਂ ਞ੍ਞੂਤਿ **ਤਿਤ੍ਥਞ੍ਞੂ,** ਤਿਤ੍ਥਞ੍ਞੁਨੋ ਭਾਵੋ **ਤਿਤ੍ਥਞ੍ਞੁਤਾ,** ਸਮ੍ਮਾਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾ, ਸਾ **ਪੀਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾਯ ਧਮ੍ਮੂਪਸਞ੍ਹਿਤਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ, ਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਚ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਬ੍ਰੂਹਨਾ ਜਾਯਤੀਤਿ ਸਪ੍ਪਾਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇਨ ਪੀਤਿਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਪੀਤਞ੍ਞੂ,** ਪੀਤਞ੍ਞੁਨੋ ਭਾਵੋ **ਪੀਤਞ੍ਞੁਤਾ,** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰੂਹਨਾ, ਸਾ **ਪਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਬ੍ਰੂਹਨਾਯ ਹਿ ਭਾਵਨਾਪਤ੍ਤਜਾਨਨਤਾ ਜਾਯਤੀਤਿ **ਪਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ।** ਭਾਵਨਾਪਤ੍ਤਜਾਨਨਤਾ **ਅਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਭਾਵਨਾਪਤ੍ਤਜਾਨਨਤਾਯ ਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਨਨਤਾ ਜਾਯਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।**

ਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਜਾਨਨਤਾਯ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਞ੍ਞਕਰਣਂ ਜਾਤਂ, **ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਪੁਬ੍ਬੇ ਹਿ ਕਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ ਲਦ੍ਧੋ, **ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੇਨ ਹਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਲਦ੍ਧੋ, **ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਾਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਹਿ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਾਨਂ ਜਾਤਂ, **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਾਨਂ ਸੀਲਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਾਨੇਨ ਹਿ ਸੀਲਾਨਿ ਸਮ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਨਿ, **ਸੀਲਾਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਅਤ੍ਤਨਿ ਹਿ ਸਮ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸੀਲਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਨਤ੍ਥੀਵਾਤਿ, ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇਨ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਪੀਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਪੀਤਿਯਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਸੁਖਂ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਸੁਖਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਸੁਖੇਨ ਸਮਾਧਿ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸੁਖਂ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਸਮਾਧਿਨਾ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸਮਾਧਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਂ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗੋ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਵਿਰਾਗੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਵਿਰਾਗੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।** ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਜਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਏਵਂ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਯੋ ਕੋਚਿ** ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, **ਯੋ ਕੋਚਿ** ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ **ਸੋ** ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

‘‘ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ‘‘ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਜਿਨੋ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੇਸਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਸਦ੍ਦੂਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਹਾਰੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਹਾਰੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤੋ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ, ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੫. ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੨੩. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਲਕ੍ਖਣੋ**

ਹਾਰੋ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ। **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ** ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਏਕਧਮ੍ਮੇ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ –''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋਤਿਆਦਿ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੩)। ਅਯਂ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਭੂਤੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯੇ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਂ ਨਾਮ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਚਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਯੇ ਸਮੂਹਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ। **ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਤੇਸਂ ਸਮੂਹਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਚੇਤਂ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ, ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤੋ ਅਵਸਿਟ੍ਠਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਸਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਮੇ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਕਿਂ ਭਵੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਪਕਾਰੋ ਕਿਂ ਭਵੇਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਪਕਾਰੋ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਭਾਵੋ ਭਵੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਗਵਾ ਆਹ? ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਂ ਭਗਵਾ ਆਹ। ''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਟ੍ਠਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਸੋਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਟ੍ਠਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਭਵਤਿ।

''ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵਾਤਿ ਆਯਤਨਵਸੇਨੇਵ ਏਕਲਕ੍ਖਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨਪਿ ਏਕਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਚਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਅਤੀਤੇ, ਰਾਧ, ਰੂਪੇ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਤਂ ਰੂਪਂ ਮਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ , ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਚਾਗਾਯ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਅਤੀਤਾਯ, ਰਾਧ, ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਤਂ ਵੇਦਨਂ ਮਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਚਾਗਾਯ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਵੇ।

''ਅਨਪੇਕ੍ਖਨੀਯਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵਾ ਖਨ੍ਧਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵਾਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਵਸੇਨੇਵ ਏਕਲਕ੍ਖਣਧਮ੍ਮਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਚ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤਥਾ ਚ ਤੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਚ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇ ਵਿਪਸ੍ਸਕਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨਿਚ੍ਚਂ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਨਿਚ੍ਚਂ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਵਿਪਸ੍ਸਕਾ **ਅਕਿਚ੍ਚਂ** ਸੁਭਸੁਖਾਦਿਕਂ, ਕਸਿਵਾਣਿਜ੍ਜਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਨ ਸੇਵਨ੍ਤਿ, **ਕਿਚ੍ਚੇ** ਅਸੁਭਾਸੁਖਾਦਿਕੇ, ਕਾਯਾਦਿਕੇ ਵਾ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਭਗਵਾ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਇਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਏਕਸ੍ਸ ਲੋਪੋ। **ਇਤਿ** ਏਵਂ ''ਯੇਸਞ੍ਚ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਕੇਸਾਦਿਕੇ ਕਾਯੇ ਗਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਭਗਵਤਾ ਸਰੂਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਤਦਵਸੇਸਾ ਵੇਦਨਾਗਤਾ ਸਤਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤਗਤਾ ਸਤਿ ਚ ਧਮ੍ਮਗਤਾ ਸਤਿ ਚ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਨਿਚ੍ਚਂ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵੇਦਨਾਗਤਾ ਸਤਿ ਚ...ਪੇ॰... ਨਿਚ੍ਚਂ ਚਿਤ੍ਤਗਤਾ ਸਤਿ ਚ... ਪੇ॰... ਨਿਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਗਤਾ ਸਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ।

''ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਥਾ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ** ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਿਟ੍ਠਂ, **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ** ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸੁਤਂ, **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ** ਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਤ੍ਤਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਮੁਤਂ, **ਇਤਿ** ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਤ੍ਤਯੇ ਭਗਵਤਾ ਸਰੂਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਤਦਵਸੇਸਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਂ ਭਗਵਤਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਯਂ**

ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਤਦਵਸੇਸੰ ਸੁਤਾਦਿਕਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – "**ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਾ ਸੁਤੰ ਵਾ ਮੁਤੰ ਵਾ**"ਤਿ।

''ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਤਦਵਸੇਸਾ ਵੇਦਨਾਗਤਾਸਤਿਆਦਯੋਯੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਯਥਾ ਚਾਹ ਭਗਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਨਿਯਜਾਨਿਕਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਚ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਚ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਤਸ੍ਮਾ** ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਇਹ** ਮਮ ਸਾਸਨੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤ੍ਵੰ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਵਾ **ਵਿਨੇਯ੍ਯ** ਵਿਨਯਿਤ੍ਵਾ **ਕਾਯੇ** ਕੇਸਾਦਿਰੂਪਕਾਯੇ **ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ** ਕੇਸਾਦਿਰੂਪਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਹੀ''ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਤ੍ਵੰ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਤ੍ਵੰ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ...ਪੇ॰... ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਤ੍ਵੰ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ...ਪੇ॰... ਦੋਮਨਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਵਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤ੍ਥੋ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੩) ਬਹੁਧਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋ।

''ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਸ੍ਮਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਆਤਾਪੀਤਿ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ "**ਆਤਾਪੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। "**ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ**"ਤਿ ਪਦੇਨ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਸਤਿਮਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਕਾਯੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ** ਪਕਾਰੇਨ ਕਾਯੇ **ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ** ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵੀਰਿਯਪਞ੍ਞਾਸਤਿਸਮਾਧੀਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਸਾਧਕਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** – ''ਚਤੁਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਾਧਨੇ ਇਮੇਸੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਭਾਵਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੩)।

੨੪. ''ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਯੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁੰ, ਕਥੰ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਯੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਚ੍ਚਾਨੰ ਬੁਜ੍ਝਨੰ **ਬੋਧੰ**, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣੰ, ਬੋਧੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਬੋਧਙ੍ਗਮਾ**। ਬੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇ ਭਵਾਤਿ **ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ**।

''ਕੁਸਲਾਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਭਾਵੇਨ ਨੀਹਰਿਤਾ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਅਕੁਸਲਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਏਵੰ ਅਕੁਸਲਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਅਕੁਸਲਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਾਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕਥੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ''ਕਤਮੰ ਪਹਾਨੰ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਚਤੂਸੁ...ਪੇ॰... ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਕਾਯਾਗਤਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ ਸਤਿ ਤੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਅਸੁਭੇ ਕੇਸਾਦਿਕੇ ਰੂਪਕਾਯੇ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ''ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੬) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਕਾਯੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੰ ਪਜਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੇ

ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੇਪਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੇਦਨਾਗਤਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧, ੩੯; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਵਿਭ॰ ੨੨੫) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੰ ਪਜਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਗਤਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ ਅਨਿਚ੍ਚੇ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਧਮ੍ਮਗਤਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ ਅਨਤ੍ਤਨਿ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰੋ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਵਸੇਸਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

“ਆਹਾਰਾ ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ”ਤਿ ਵਚਨੇ ਆਹਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਾਮਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਞ੍ਹਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤੇ ਕਾਮਰਾਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਾ ਨਤ੍ਥੇਵ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਮਰਾਗੇ ਪਨ ਪਹੀਨੇ ਪਰਿਜਾਨਨਾ ਭਵਤੀਤਿ। ਸੇਸਾਹਾਰਜਾਨਨਮ੍ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ, ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਆਹਾਰਪਰਿਜਾਨਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਭਵਤਿ। ਸੁਭਸਞ੍ਞਿਤੇ ਹਿ ਕਾਯੇ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਵਿਸੇਸੇਨ ਭਵਤੀਤਿ ਸੁਭਸਞ੍ਞਿਤੋ ਕਾਯੋ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਿਤੋ ਕੇਸਾਦਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ ਭਵਤੀਤਿ ਸੁਖਸਞ੍ਞਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਵੇਦਨਾਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। ''ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਹਣਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੀਲਵਤਵਸੇਨ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਪਰਾਮਸਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਚਿਤ੍ਤਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਧਮ੍ਮਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇਸੁ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਯੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ, ਸੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿਯੇਵ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਯੋਗਾਦੀਹਿਪਿ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਭਵਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯੋਗੇਹਿ ਚ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋਗੇਹਿ ਚਾ**ਤਿ ਕਾਮਯੋਗਭਵਯੋਗਦਿਟ੍ਠਿਯੋਗਅਵਿਜ੍ਜਾਯੋਗੇਹਿ ਚ। **ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਵਿਗਤੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਭਸਞ੍ਞਿਤੋ ਹਿ ਰੂਪਕਾਯੋ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਕਾਯੋ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤ੍ਵੇਵ। ''ਸੁਖੋ''ਤਿ ਵਾ ''ਸੁਖਹੇਤੂ''ਤਿ ਵਾ ਗਹਣੀਯੋ ਭਵੋ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਭਵੋ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤ੍ਤਾ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਤਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੋਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੋਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੁਪਸ੍ਸਕੋ **“ਯੋਗੇਹਿ ਚ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਯੰ ਨਯੋ **ਆਸਵੇਹਿ ਚ ਅਨਾਸਵੋ ਭਵਤਿ, ਓਘੇਹਿ ਚ ਨਿਤ੍ਥਿਣ੍ਣੋ ਭਵਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

ਗਨ੍ਥੇਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਭਵਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸੁਭਸਞ੍ਞਿਤੋ ਰੂਪਕਾਯੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਰੂਪਕਾਯੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਭੂਤਾ ਵੇਦਨਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੫)। ਵੇਦਨਾਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ''ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ

ਅਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਸਸ੍ਸਤਸ੍ਸ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੀਲੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ, ਵਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧੀ''ਤਿ ਪਰਾਮਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਚਿਤ੍ਤਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਇਦਂ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਦਂਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਧਮ੍ਮਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਦਂਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੁਪਸ੍ਸਕੋ ''ਗਨ੍ਥੇਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਸੁਭਸਞ੍ਞਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਰਾਗਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਕਾਯੋ ਰਾਗਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਸੁਖਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਦੋਸੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ ਦੋਸਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਵੇਦਨਾਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ ਦੋਸਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਅਤ੍ਤਾ ਸੇਯ੍ਯੋ''ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਨਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਚਿਤ੍ਤਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਾਨਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਜਾਨਨਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਮੋਹਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਧਮ੍ਮਗਤਾਯ ਪਨ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮੋਹਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੁਪਸ੍ਸਕੋ **"ਸਲ੍ਲੇਹਿ ਚ ਵਿਸਲ੍ਲੋ ਭਵਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

''ਆਹਾਰਾ ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਕਿਂ ਪਨ ਆਹਾਰਾਵ ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੇਪੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਚ ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਵ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਚ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇਸੁ ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ। ਸਾ ਹਿ ਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇਸੁ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵਾਤਿ।

ਯੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ, ਸੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਚ, ਯੋਗੇਹਿ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਚ, ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਚ, ਆਸਵੇਹਿ ਅਨਾਸਵੋ ਚ, ਓਘੇਹਿ ਨਿਤ੍ਥਿਣ੍ਣੋ ਚ, ਸਲ੍ਲੇਹਿ ਵਿਸਲ੍ਲੋ ਚ ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਕਿਂ ਪਨ ਤਥਾਵਿਧੋਵ ਹੋਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਥਾਪੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਗਤਿਮ੍ਪਿ ਨ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਗਤਿਗਮਨੇਹਿ ਚ ਨ ਅਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਸੁਭਾਦਿਸਞ੍ਞਿਤੇ ਰੂਪਕਾਯੇ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੁਭਾਦਿਸਞ੍ਞਿਤੋ ਰੂਪਕਾਯੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਦਿਕੋ ਕਾਯੋ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੁਖਵੇਦਨਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ਤਦਭਾਵੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਦੋਸਾਗਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ ਦੋਸਾਗਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਨ੍ਤਤਿਘਨਵਸੇਨ ''ਨਿਚ੍ਚਂ, ਧੁਵ''ਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੋਹਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੋਹਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਯਂ ਜਾਯਤੀਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਅਜਾਨਿਯਸਭਾਵਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਯਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਰਾਗਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਭਯਾਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣੇ ਅਕੁਸਲੇਪਿ ਧਮ੍ਮੇ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਿਗਮੇਤੁਂ **"ਏਵਂ ਅਕੁਸਲਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਪਹਾਨਂ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਦੇਸੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਵਸੇਸਾਪਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਵਸੇਸਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ

ਵੁੱਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਯਦਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਂ, ਤੇਪਿ ਵਦਥਾ’’ਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸ੍ਸ ਉਦਾਹਰਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁਂ । ਤਤ੍ਥ **ਯਤ੍ਥ** ਯਸ੍ਸਂ ਰੂਪੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ **ਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ** ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਰੂਪੇਕਦੇਸਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ। **ਤਤ੍ਥੇਵ** ਤਸ੍ਸਂ ਰੂਪੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ **ਰੂਪਧਾਤੁ** ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤਾਦਿਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਦਸਵਿਧਾ ਰੂਪਧਾਤੁ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣੱਤਾ ਦੇਸਿਤਾ। ਸਬ੍ਬੋ **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ** ਚ ਦੇਸਿਤੋ। **ਰੂਪਾਯਤਨਂ** ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਸਵਿਧਂ ਆਯਤਨਂ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣੱਤਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ।

ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਪਨ ਯਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾ, **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ **ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ, **ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ, **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਾਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣੱਤਾ। **ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਪਨ** ਯਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾ, **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ **ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ **ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ, **ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਭਾਵੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣੱਤਾ। **ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਪਨ** ਯਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾ, **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਦੇਸਨਾਯਂ **ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ** ਦੇਸਿਤਂ, **ਸਬ੍ਬੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚ** ਦੇਸਿਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਯਸ੍ਸਂ ਦੇਸਨਾਯਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਤਸ੍ਸਂ ਦੇਸਨਾਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦੇਸਿਤਂ ਹੋਤੁ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣੱਤਾ, ‘‘ਕੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਿਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾ”**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਦੇਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਦੇਸਿਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ…ਪੇ॰… ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਦੇਸਿਤੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ…ਪੇ॰… ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਵਸੇਨ ਪਵੱਤੋ ਯੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਿਤੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁੱਤੋ, ‘‘ਯਦਿ ਤਥਾ ਪਵੱਤੋ ਸੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਿਤੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਿਤੋ’’ਤਿ ਨ ਵੱਤੁਬ੍ਬੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਸੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਅਨੁਲੋਮਵਸੇਨ ਪਵੱਤੋ, **ਸੋ ਚ ਸਰਾਗਸਦੋਸਸਮੋਹਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇਨ ਹਾਤਬ੍ਬੋ**। ਯੋ ਚ ਪਟਿਲੋਮਵਸੇਨ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਪਵੱਤੋ, **ਸੋ ਚ ਵੀਤਰਾਗਵੀਤਦੋਸਵੀਤਮੋਹਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇਹਿ ਹਾਤਬ੍ਬੋ**। ਯੋ ਚ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਵਸੇਨ ਪਵੱਤੋ, ਸੋ ਚ ਤਦੁਭਯੇਹਿ ਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਸਬ੍ਬੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬੋਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ, ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਵੁੱਤੇ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁੱਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿਆਦਿਨਾ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੩) ਆਚਰਿਯੇਨ ਯਾ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਯੋਜਨਾ ਵੁੱਤਾ, ਸਾਵ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਏਵਂ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇ** ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ** ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਅਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾ** ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਦਿ**ਕਿਚ੍ਚਤੋ** ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾਦਿ**ਕਿਚ੍ਚਤੋ** ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ, **ਤੇਸਂ** ਰੂਪਾਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਵੁੱਤੇ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਰੂਪਾਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾ** ਵੁੱਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਯੇ** ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ** ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਅਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾ** ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿ**ਲਕ੍ਖਣਤੋ** ਫੁਸਨਾਦਿ**ਲਕ੍ਖਣਤੋ** ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ, **ਤੇਸਂ** ਰੂਪਾਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਵੁੱਤੇ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਰੂਪਾਰੂਪ**ਧਮ੍ਮਾ** ਵੁੱਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਯੇ** ਧਮ੍ਮਾ ਰੁਪ੍ਪਨ**ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ** ਨਮਨ**ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿ**ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ** ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿ**ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ** ਵਾ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ, **ਤੇਸਂ** ਸਙ੍ਖਤ**ਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇ ਵੁੱਤੇ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁੱਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਯੇ** ਸਙ੍ਖਤ**ਧਮ੍ਮਾ** ਭਙ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦਤੋ ਸਙ੍ਖਤੋ **ਚੁਤੂਪਪਾਤਤੋ** ਸਮਾਨਨਿਰੋਧੁਪ੍ਪਾਦਸਙ੍ਖਤਤੋ ਵਾ **ਚੁਤੂਪਪਾਤਤੋ** ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ, **ਤੇਸਂ** ਸਙ੍ਖਤ**ਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇ ਵੁੱਤੇ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾ ਵੁੱਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਚਾਤਿਆਦੀਸੁ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹਚਰਣਸਮਾਨਹੇਤੁਤਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਹਚਰਣਾਦੀਸੁ ਚ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ''ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਨੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੧, ੩੫੭, ੩੫੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੪), ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਹਚਾਰਿਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

''ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਸਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਅਵਸਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨ** ਅਵਸਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ''ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਏਕਧਮ੍ਮੇ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਵਸਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਪਿ ਯੇਨ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੬. ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੨੫. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਹਿ ਸਮਾਨਤ੍ਥਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ। **ਕਤਮੋ**ਤਿ ਕਤਮੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਭਜ੍ਜੇਯ੍ਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰੋਤਿ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੫)। ''ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰੇਨ ਕਤਮਸ੍ਸ ਨੇਰੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨਾ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਿਚਯਭਾਵਤੋ ''ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ''ਤਿ ਵੋਹਾਰਿਤੇਨ ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰੇਨ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਰੁਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਚ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਞ੍ਚ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧਿ ਚ ਸਂਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੇਹਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰੇਨ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਨੇਰੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਨੇਰੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨੇਰੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰੇਨ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਨੇਰੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਨੇਰੁਤ੍ਤਂ** ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਨਾਮਾਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ? ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ** ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਇਦਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭੂਤਂ ਨਿਬ੍ਬਚਨਂ ਨੇਰੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ। ''ਯਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਾ ਪਨ ਸਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਦਸਂਹਿਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਦੇਸੁ ਸਂਹਿਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ **ਪਦਸਂਹਿਤਾ**। ਯਥਾ ਯਥਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਯਾ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯੇਵ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਕਾ ਪਨ ਸਾ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ **"ਯਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਾਮਸੋ ਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਂ** ਯਾਯ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ **ਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਨੇਯ੍ਯਾਨਂ **ਨਾਮਸੋ** ਪਥਵੀਨਾਮਾਦਿਨਾ ਵਾ ਫਸ੍ਸਨਾਮਾਦਿਨਾ ਵਾ ਖਨ੍ਧਨਾਮਾਦਿਨਾ ਵਾ ਵਿਵਿਧੇਨ ਨਾਮੇਨ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾ

ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਨ੍ਤਿ** ਚ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ, ਯਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਲਿਙ੍ਗਪਕਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਾਮਸੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਞਾਣਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਹੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਦਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਯਦਾ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤਿਆਦਿਨਾ 'ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਾਮਸੋ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤੀ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੫) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਾਰਿਤੋ।

੨੬. ਨੇਰੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ ''ਕਤਮੋ ਸੁਤ੍ਤੇ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। ਅਪਿਚ **"ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ ਰਕ੍ਖਤੀ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਚੋਰੋ ਯਥਾ ਸਨ੍ਧਿਮੁਖੇ ਗਹਿਤੋਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋ ਚੋਰੋ ਘਾਤਨਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋ, ਸੋ ਚੋਰਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਪਾਯਾਦਿਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋ, ਸੋ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸੁਖਕਾਮਾਨੀਤਿਆਦੀਸੁ ਯੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੁਖਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਰਹਿਂਸਨਤੋ ਵਿਵਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਮਿਦ੍ਧੀ ਯਦਾ ਹੋਤਿ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚਾਤਿਆਦੀਸੁ ਯੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਾ, ਤੇ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤਨ੍ਦਿਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, **ਸਗਾਰਵਾ** ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਅਮਤਪਦਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਭਾਯਨ੍ਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਕਮ੍ਮੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੨੭. ਸੁਤ੍ਤੇ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਨਿਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਿਦਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੇਤੀਤਿ ਨਿਦਾਨਂ। ਕਿਂ ਤਂ? ਕਾਰਣਂ। **ਧਨਿਯੋ**ਤਿ ਧਨਵਡ੍ਢਨਕਾਰਣੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਧਨਿਯੋ। **ਗੋਪਾਲਕੋ**ਤਿ ਗਾਵੋ ਇਸ੍ਸਰਭਾਵੇਨ ਪਾਲੇਤਿ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਗੋਪਾਲਕੋ। **ਉਪਧੀਹੀ**ਤਿ ਪੁਤ੍ਤਗੋਣਾਦੀਹਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੩)। **ਨਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਤ੍ਤਿਮਨ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਪਾਲਕਸ੍ਸ ਵਾ ਨਰਸ੍ਸਾਤਿ ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵਾ ਗਾਥਾਯਂ ਆਗਤਵਸੇਨ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਾਰਿਯਾਪਿ ਉਪਧੀਹਿ ਨਨ੍ਦਨਾ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਇਮਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁਨਾਤਿ ਉਪਧਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਇਮਿਨਾਵ ਪੁਤ੍ਤਗਵਾਦਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁਨਾ। ਵਸਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨਨ੍ਦਨਾ ਏਤ੍ਥ ਪੁਤ੍ਤਗੋਣਾਦਿਕੇਤਿ **ਵਤ੍ਥੁ**। ਨਨ੍ਦਨਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ ਪੁਤ੍ਤਗੋਣਾਦਿਕਨ੍ਤਿ **ਨਿਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨਿਯੋ ''ਉਪਧੀਹਿ ਨਰਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦਨਾ''ਤਿ ਆਹ। ਭਗਵਾ ਪਨ ''ਵਸਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਸੋਚਨਾ ਏਤ੍ਥ ਪੁਤ੍ਤਗੋਣਾਦਿਕੇਹਿ **ਵਤ੍ਥੁ,** ਸੋਚਨਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ ਪੁਤ੍ਤਗੋਣਾਦਿਕਨ੍ਤਿ **ਨਿਦਾਨ**''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਉਪਧੀਹਿ ਨਰਸ੍ਸ ਸੋਚਨਾ''ਤਿ ਆਹ। ਪਰਿਗ੍ਗਹੀਯਤੇਤਿ **ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ**। ਕਿਂ ਤਂ? ਪੁਤ੍ਤਗੋਣਾਦਿਕਂ, ਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ''ਉਪਧੀ''ਤਿ ਆਹ, ਨ ਕਿਲੇਸੂਪਧਿਕਾਯਖਨ੍ਧੂਪਧਿਨ੍ਤਿ।

ਉਪਧੀਸੂਤਿ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਕਾਯੇਸੁ। **ਕਾਯਂ** ''ਉਪਧੀ''ਤਿ ਆਹ, ਨ ਪੁਤ੍ਤਗਵਾਦਿਕਂ, ਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ।

ਬਾਹਿਰੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੂਤਿ ਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦੀਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ।

ਕਾਮਸੁਖਨ੍ਤਿ ਕਾਮਨੀਯੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਸੁਖਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ। **ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਕਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯਾ**ਤਿ ਕਾਮਨੀਯੇਸੁ ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੂਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਸੁਖਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਕਾਯਾਤਿ ਰੂਪਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ।

ਪੁਨ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਕਾਯਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਸਿਨੇਹਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ।

ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੰ ਨਿਦਾਨੰ ਵਿਭਤ੍ਤੁੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੁੰ, ''ਕਤਮੋ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨੇਰੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦਾਨਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧੀਸੁ। **ਯਥਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾਦਿਨਾ ਸਭਾਵੇਨ ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਕਾਮਤਣ੍ਹੰ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਅਯੰ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਤਥਾ ਤੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾਦਿਨਾ ਸਭਾਵੇਨ ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਪਨ – ਕਾਮੇਤੀਤਿ **ਕਾਮੋ,** ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਕਾਮੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਜਾਨਨਤਾਯ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਅਪਸ੍ਸਨਤਾਯ ਚ ਅਨ੍ਧਾਤਿ **ਕਾਮਨ੍ਧਾ**। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਜਾਲੇਨ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਜਾਨਨਾਪਸ੍ਸਨੇਨ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ ਪਲਿਗੁਣ੍ਠਿਤਾਤਿ **ਜਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ**। ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਛਦਨੇਨ ਤੇਸੰਯੇਵ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਜਾਨਨਾਪਸ੍ਸਨੇਨ ਛਾਦਿਤਾ ਪਿਹਿਤਾਤਿ **ਤਣ੍ਹਾਛਦਨਛਾਦਿਤਾ**। ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਪਮਤ੍ਤ**ਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਮਾਦੇਨ ਬਨ੍ਧਨੇਨ **ਬਦ੍ਧਾ** ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਮਿਨਾਮੁਖੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਮਚ੍ਛਾ ਮਰਣੰ ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ ਇਵ ਚ, ਖੀਰਪਕੋ ਵਚ੍ਛੋ ਮਾਤਰੰ ਅਨ੍ਵੇਤਿ ਇਵ ਚ, ਤਥਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਮਾਤਰ'ਨ੍ਤਿ ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ, ਗਾਥਾਯ ਵਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ, ਗਾਥਾ ਵਾ ਕਤਮੇਨ ਦੇਸਨਾਭੂਤੇਨ ਅਪਰੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ, ਗਾਥਾਯ ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਾ ਕਤਮੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾ**ਤਿ ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਦੇਸਨਾ, ਗਾਥਾ ਵਾ। **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੇਨਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਦੇਸਨਾਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨ ਦੇਸਨਾਵਚਨੇਨ, ਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਵਾ ਅਪਰੇਨ ਦੇਸਨਾਵਚਨੇਨ, ਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਵਾ। **ਯੁਜ੍ਜਤਿ** ਯੁਜ੍ਜਨੰ ਏਤਿ ਸਮੇਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਯਥਾਤਿ ਯੇਨ ਅਨ੍ਧਕਰਣਾਦਿਨਾ। **"ਰਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ਨਰ**"ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਗਾਥਾਵਚਨੰ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤੇਨ ਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਤਥਾ ਅਨ੍ਧਕਰਣਾਦਿਨਾ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਪਨ – **ਰਤ੍ਤੋ** ਰਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਅਤ੍ਥੰ** ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਯੋਜਨੰ ਪਰਹਿਤਪਯੋਜਨੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। **ਰਤ੍ਤੋ** ਰਞ੍ਜਨ੍ਤੋ **ਧਮ੍ਮੰ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਹੇਤੁੰ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਰਾਗੋ ਯੰ ਨਰੰ ਯਦਾ ਸਹਤੇ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਸ ਨਰਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਧੰ** ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ **ਤਮੰ** ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤੀਤਿ ਏਵੰ। **ਅਨ੍ਧਤਾਯ** ਅਨ੍ਧਕਰਣਤਾਯ **ਸਞ੍ਛਨ੍ਨਤਾਯ** ਸਞ੍ਛਨ੍ਨਕਰਣਤਾਯ। **ਸਾਯੇ**ਵ **ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਯਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾਯੇਵ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ। **ਅਭਿਲਪਿਤਾ**ਤਿ ''ਰਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ਨਰ''ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇਨ ਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵੋਹਾਰਿਤਾ ਵੋਹਰਣੇਨ ਞਾਪਿਤਾ, ਅਭਿਲਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮਾਨਤਾ ਪੁਬ੍ਬਦੇਸਨਾ ਅਪਰਦੇਸਨਾਯ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

''ਦ੍ਵੀਸੁ ਗਾਥਾਸੁ ਕਤਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾ ਅਭਿਲਪਿਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮੇਹਿ ਅਭਿਲਪਿਤਾਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯਞ੍ਚਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਗਾਥਾਯੰ ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਛਾਦਿਤਾ''ਤਿ **ਯਞ੍ਚ** ਪਦੰ ਆਹ, ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯਞ੍ਚ ''ਰਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ **ਯਞ੍ਚ** ਪਦੰ ਆਹ। **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੇਹਿ** ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਦੀਪਕੇਹਿ **ਇਮੇਹਿ** ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਪਦੇਹਿ **ਸਾਯੇ**ਵ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕਾਮ**ਤਣ੍ਹਾ** ਚ ਭਗਵਤਾ ਅਭਿਲਪਿਤਾ।

''ਯਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਤਮਂ ਤਂ? ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਤਮਾ ਸਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਯਂ ਅਦ੍ਵਾਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਭਵੇ। ਯਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਭਵੇਤਿ ਯੋਜਨਾ।

"ਕਾਮਾ"ਤਿ ਯਞ੍ਚ ਪਦਂ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤੇਨ ਪਦੇਨ ਇਮੇ ਕਿਲੇਸਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **"ਜਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ"**ਤਿ ਯਞ੍ਚ ਪਦਂ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤੇਨ ਪਦੇਨ **ਤੇਸਂਯੇਵ** ਕਿਲੇਸਕਾਮਾਨਂ **ਪਯੋਗੇਨ** ਸਮੁਦਾਚਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਗਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਂ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਸਂਸਾਰਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਪਲੋਭਯਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਕਿਲੇਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਕਿਲੇਸਵਸੇਨ। **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਵਸੇਨ। **ਯੇ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਤਣ੍ਹਾਸਹਿਤਪੁਗ੍ਗਲਸਦਿਸਾ। **ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਤਣ੍ਹਾਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧਾ ਚ ਏਦਿਸਕਾ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ। **ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ** ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣਨ੍ਤਿ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਜਰਾਮਰਣਾਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ''ਜਰਾਮਰਣਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਕਾਮਨ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਚੇਵ ''ਰਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਚ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ , ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥਂ 'ਯਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਾ ਠਿਤੀ ਚਾ'ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਸੁ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਯਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ – **ਯਸ੍ਸ** ਮੁਨਿਨੋ **ਪਪਞ੍ਚਾ** ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, **ਠਿਤੀ** ਅਨੁਸਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, **ਸਨ੍ਧਾਨ**ਸਦਿਸਂ ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, **ਪਲਿਘ**ਸਦਿਸੋ ਮੋਹੋ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਮੁਨਿ ਪਪਞ੍ਚਾਦਿਕਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ** ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹਂ** ਨਿਮਾਨਂ ਨਿਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿਸਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਪਲਿਘਂ ਲੋਕੇ ਚਰਨ੍ਤਂ ਤਂ ਮੁਨਿਂ **ਸਦੇਵਕੋ** ਤਣ੍ਹਾਸਹਿਤੋ ਲੋਕੋ ਨ ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਗਾਥਾਯਂ ਪਪਞ੍ਚਾਦਯੋ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਕਤਮੇ ਤੇ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਪਞ੍ਚਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਧਾਰਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸਂਸਾਰੇ ਚਿਰਂ ਪਪਞ੍ਚਨ੍ਤਾਪੇਨ੍ਤੀ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚ, ਤਾਹਿ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਸਹਜਾਤਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਵਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ **ਪਪਞ੍ਚਾ** ਨਾਮ। ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਸਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਨਹੇਤੁਤ੍ਤਾ **ਠਿਤੀ** ਨਾਮ। ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਯਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਛਤ੍ਤਿਂਸਤਣ੍ਹਾਯ ਜਾਲਿਨਿਯਾ ਯਾਨਿ ਵਿਚਰਿਤਾਨਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਧਾਰਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ ਸਨ੍ਧਾਨਸਦਿਸਤ੍ਤਾ **ਸਨ੍ਧਾਨਂ** ਨਾਮ। ਮੋਹੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਧਾਰਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਗਰਪ੍ਪਵੇਸਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧਕਤ੍ਤਾ ਪਲਿਘਸਦਿਸਤ੍ਤਾ **ਪਲਿਘੋ** ਨਾਮ। ''ਯਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਾਦਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਕਿਂ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯੇ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯੇ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਪਞ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, **ਯਾ ਚ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਠਿਤਿ, **ਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ, **ਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਲਿਘਞ੍ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਸਬ੍ਬਂ ਏਤਂ** ਪਪਞ੍ਚਾਦਿਕਂ ਯੋ ਮੁਨਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, **ਅਯਂ** ਮੁਨਿ **"ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੨੮. ''ਯਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਾਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਯੇ ਪਪਞ੍ਚਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਹੇਤੁਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕਦਾ ਕਤਿਵਿਧਂ ਫਲਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਂਸਙ੍ਖਾਰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਦਾ ਕਤਿਵਿਧਂ ਫਲਂ ਦੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਪਞ੍ਚਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਸੁ। **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾ ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚੇਤਨਾ। **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਦੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠੇ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵੇਦਨੀਯਂ ਫਲਂ ਦੇਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾ**, ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਫਲਂ ਵੇਦੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾ**। ਕਾ ਸਾ? ਅਪਦੁਸ੍ਸਨੀਯਾਦੀਸੁ ਅਤਿਦੁਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜਵਨਚੇਤਨਾ। ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਫਲਂ ਵੇਦੇਤੀਤਿ **ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਾ**, ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾ। ਅਪਰਾਪਰਿਯਾਯੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਫਲਂ ਵੇਦੇਤੀਤਿ **ਅਪਰਾਪਰਿਯਾਯਵੇਦਨੀਯਾ**, ਮਜ੍ਝੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਚੇਤਨਾ। ਤਿਫਲਦਾਨਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। **ਏਵਂ** ਇਮਾਯ ਤਿਵਿਧਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਚੇਤਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤਿਵਿਧਾ **ਤਣ੍ਹਾ** ਤਿਵਿਧਂ ਫਲਂ **ਦਿਟ੍ਠੇ** ਵਾ **ਧਮ੍ਮੇ** ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ , **ਉਪਪਜ੍ਜੇ** ਵਾ

ਅਨਨ੍ਤਰਭਵੇ, **ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ** ਭਵੇ **ਦੇਤਿ** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਏਵਂ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸਙ੍ਖਾਰਂ ਵਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਤਣ੍ਹਂ ਵਾ ਭਗਵਾ ਆਹ।

‘‘ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ, ਗਾਥਾਯ ਵਾ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਆਹ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ, ਗਾਥਾ ਵਾ ਕਤਮੇਨ ਦੇਸਨਾਭੂਤੇਨ ਵਾ ਅਪਰੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯਂ ਲੋਭਪਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾ ‘‘ਯਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਲੋਕੇ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਚ ਯਾ ‘‘ਯਂ ਲੋਭਪਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਭਗਵਤੋ **ਇਦਂ** ਦੇਸਨਾਦ੍ਵਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੇਨ** ਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪਰੇਨ ਅਪਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨ **ਯੁਜ੍ਜਤਿ** ਯੁਜ੍ਜਨਂ ਏਤਿ ਸਮੇਤਿ, ਯਥਾ ਗਙ੍ਗੋਦਕਂ ਯਮੁਨੋਦਕੇਨ, ਯਮੁਨੋਦਕਮ੍ਪਿ ਗਙ੍ਗੋਦਕੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਲੋਕੇ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾ ‘‘ਯਂ ਲੋਭਪਕਤਂ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯਾਯੇ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ, ‘‘ਯਂ ਲੋਭਪਕਤਂ... ਪੇ॰... ਪਰਿਯਾਯੇ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾਪਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਲੋਕੇ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਕਥਂ ਯੁਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਦਿਫਲਤ੍ਤਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਟ੍ਠੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਯਂ ਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਥਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਂਸਨ੍ਦਨਾਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਰਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤੇਸੁ। **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਂ। **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨਾ**ਤਿ ਅਸੁਭਾਨਿਚ੍ਚਾਦਿਦਸ੍ਸਨਬਲੇਨ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ। **ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। **ਦਸ੍ਸਨਬਲੇਨਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਬਲੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। **ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤੇਹਿ ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ। ਨਿਗ੍ਗਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯਸ੍ਸ ਸੋ **ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹੋ,** ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹਤਾ,** ਕਾ ਸਾ? ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ।

ਪਪਞ੍ਚਸਙ੍ਖਾਰਾਭਿਨਨ੍ਦਨਤ੍ਤਯਂ ਯਦਿਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਂ ਸਮਾਨਂ, ਦੇਸਨਾਯ ਪਨ ਪਦਕ੍ਖਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਅਪਿਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਯੋਯਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਸੋਯਂ ਕਤਿਵਿਧੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸੋ ਚਾਯਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰੋ ਸਨ੍ਧੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਨ ਕੇਵਲਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਸਂਸਨ੍ਦਨਮੇਵ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘ਸੋ ਚਾਯ**’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੮)। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਕਾਰਕਾਦਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇਨ ਸਨ੍ਧਿ। **ਪਦਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਨਾਮਪਦਾਦਿਕਸ੍ਸ ਨਾਮਪਦਾਦਿਕਨ੍ਤਰੇਨ ਸਨ੍ਧਿ। **ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਦੇਸਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਦੇਸਨਨ੍ਤਰੇਨ ਸਨ੍ਧਿ। **ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਨ੍ਤਰੇਨ ਸਨ੍ਧਿ।

ਸਨ੍ਧਿ ਚ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਾਦਯੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਥਾਦੀਨਞ੍ਚ ਛਅਤ੍ਥਪਦਾਦੀਸੁ ਅਵਰੋਧਨਤੋ **“ਅਤ੍ਥਸਨ੍ਧਿ ਛਪ੍ਪਦਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਤ੍ਥਸਨ੍ਧਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਨ੍ਧਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਕਤਮਾ ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿ ਨ ਚ ਪਥਵਿਂ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਚ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯਤਿ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤਿ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਝਾਯੀ** ਝਾਨਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਥਵਿਂ **ਨਿਸ੍ਸਾਯ** ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਨ ਚ ਝਾਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨਿਸ੍ਸਟਂ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਨਿਸ੍ਸਾਯ** ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ **ਝਾਯਤਿ** ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਨ ਚ ਆਪ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹਿ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਥਵੀਆਦੀਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਕਾਮਭਵਰੂਪਭਵਾ ਗਹਿਤਾ ਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਹਿਪਿ ਅਰੂਪਭਵੋ ਗਹਿਤੋ, ਭਵਤ੍ਤਯਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਚ ਝਾਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤਿ ਚ, ਏਵਂ ਸਤਿ

ਇਧਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਪਰਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਨ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤੀਤਿ ਆਸਙ੍ਕਨੀਯਤ੍ਤਾ ਤੰ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ **"ਨ ਚ ਇਮੰ ਲੋਕ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮੰ ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਧਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਝਾਯਤਿ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤਿ ਚ। **ਪਰਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਧਲੋਕਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਭਵਨ੍ਤਰਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਚ ਝਾਯਤਿ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤਿ ਚ।

ਯਮਿਦੰ ਉਭਯਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ **ਇਦੰ ਉਭਯੰ** ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਦ੍ਵਯੰ **ਅਨ੍ਤਰੇਨ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ **ਯੰ** ਰੂਪਾਯਤਨੰ **ਦਿਟ੍ਠੰ, ਤੰ** ਰੂਪਾਯਤਨਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ **ਸੁਤੰ, ਤੰ** ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਰਸਾਯਤਨਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨੰ **ਮੁਤੰ, ਤੰ** ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਰਸਾਯਤਨਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਮ੍ਪਿ। ਯੰ ਆਪੋਧਾਤੁ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਲਕ੍ਖਣਰੂਪੰ ਓਜਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਕਦੇਸਰੂਪੰ **ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ, ਤੰ** ਆਪੋਧਾਤਾਦਿਕੰ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਕਦੇਸਰੂਪਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਵਤ੍ਥੁ ਪਰਿਯੇਸਿਤੰ ਵਾ ਅਪਰਿਯੇਸਿਤੰ ਵਾ ਸਨ੍ਤਿਕੇ **ਪਤ੍ਤੰ, ਤੰ** ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਵਤ੍ਥੁ ਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਵਾ **ਪਰਿਯੇਸਿਤੰ** ਪਰਿਯੇਸਨਾਰਹੰ ਸੁਦੂਰੰ, **ਤੰ** ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਵਤ੍ਥੁ **ਵਿਤਕ੍ਕਿਤੰ** ਵਿਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੰ, **ਤੰ** ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਵਤ੍ਥੁ **ਵਿਚਾਰਿਤੰ** ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੰ, **ਤੰ** ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ। **ਯੰ** ਵਤ੍ਥੁ **ਮਨਸਾ** ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ **ਅਨੁਚਿਨ੍ਤਿਤੰ** ਅਨੁਚਿਨ੍ਤਨਵਸੇਨ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੰ, **ਤੰ** ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਝਾਯਤਿ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤਿ ਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਏਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਕੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੂਪਮੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ – ''ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੋ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੮)। ''ਯਦਿ ਝਾਯੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਝਾਯਤਿ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤਿ ਚ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਯੰ ਝਾਯੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਦੰ ਨਾਮ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯਤੀਤਿ ਲੋਕੇ ਕੇਨਚਿ ਞਾਯਤਿ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਨ ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨ ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਯੰ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਝਾਨੇਨ **ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਅਯੰ** ਖੀਣਾਸਵਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ...ਪੇ॰... ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਪਜਾਯ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ **ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ** ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਝਾਯਤੀਤਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ...ਪੇ॰... ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਪਜਾਯ ਕੇਨਚਿ ਨ ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ।
ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮ, ਕਿੰ ਤ੍ਵੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯਸੀ''ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੦੪)।

''ਕੇਨਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਭਾਵੋ ਕੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾ ਗੋਧਿਕਸੁਤ੍ਤੇਨ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੯) ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯਥਾ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਇਦਾਨਿ ਖੀਣਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਭਾਵੰ ਗੋਧਿਕਸੁਤ੍ਤੇਨ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੯) ਵਕ੍ਕਲਿਸੁਤ੍ਤੇਨ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੭) ਚ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ 'ਯਥਾ ਮਾਰੋ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੮) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਾਰਕੇ, ਪੁਞ੍ਞੇ ਵਾ ਮਾਰੇਤਿ ਨਿਵਾਰੇਤੀਤਿ **ਮਾਰੋ,** ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤੇ ਮਾਰੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਮਾਰੋ**। ਪਾਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਨ੍ਤਤਾਯ **ਪਾਪਿਮਾ**। ਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਭਾਵੇ ਗੋਧਸ੍ਸ ਘਾਤਕਤ੍ਤਾ **"ਗੋਧਿਕੋ"**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ** ਸਮਨ੍ਵੇਸਨ੍ਤੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ''ਪਰਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕੋ ਮਾਰੋ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸੋ** ਗੋਧਿਕੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਪਞ੍ਚਾਤੀਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਪਹਾਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸ੍ਸਯੋਪਿ **ਅਸ੍ਸ** ਗੋਧਿਕਸ੍ਸ ਯਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚ ਨ ਜਾਨਾਤੀਤਿ।

''ਗੋਧਿਕਸੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਗੋਧਿਕਸੁਤ੍ਤਵਕ੍ਕਲਿਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਭਾਵੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਦਾਪਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਦੇਵਕੇਨ ਲੋਕੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਝਾਨੇਨ **ਝਾਯਮਾਨਾ** ਇਮੇ ਖੀਣਾਸਵਾ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ

ਝਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਸਦੇਵਕੇਨ ਲੋਕੇਨ ਨ ਞਾਯਨ੍ਤਿ ਸਮਾਰਕੇਨ...ਪੇ॰... ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨ ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਨ ਞਾਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਨ**-ਕਾਰੋ ਚ ''ਞਾਯਮਾਨਾ''ਤਿ ਪਦੇ ਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ ''ਨ ਞਾਯਮਾਨਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। ''ਨ ਞਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਏਵ ''ਲੋਕੇ ਕੇਨਚਿਪਿ ਨ ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਅਯਂ ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਗੋਧਿਕਸੁਤ੍ਤਵਕ੍ਕਲਿਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ ਵਿਯ ''ਨ ਚ ਪਥਵਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ ਚ ''ਨ ਚ ਇਮਂ ਲੋਕ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ ਚ ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯੀ ਨ ਝਾਯਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯੀ ਝਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਅਯਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧੀਤਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਤ੍ਥਸਨ੍ਧਿਬਜਞ੍ਜਨਸਨ੍ਧਿਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧੀਸੁ ਯਾ ਸਨ੍ਧਿ ''ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧੀ''ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਸਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਕਤਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਸਹਜਾਤਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯੇਸਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਦੇਸਨਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ** ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ ਦੇਸਿਤਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਾ। ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯੇਸਂ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾਨਨ੍ਤਿ **ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ,** ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਪਨ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ **ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ,** ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ ਦੇਸਿਤਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਾ।

''ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਕੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਕੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ** ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਸਾਮਞ੍ਞਕੁਸਲਪਕ੍ਖਸਾਮਞ੍ਞੇਹਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲਵਿਸੇਸਕੁਸਲਵਿਸੇਸੇਹਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲੇਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਾਦਿਕੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਯਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਾਦਿਕੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਯਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

''ਚਤੁਬਜੂਹਹਾਰਸ੍ਸ ਨੇਰੁਤ੍ਤਮਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦਾਨਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧਿਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਚੇਵ ਅਤ੍ਥਬਜਞ੍ਜਨਸਨ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸਨ੍ਧਿਦੇਸਨਾਸਨ੍ਧਿਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਚ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨ** ਤਥਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ''ਨੇਰੁਤ੍ਤਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ''ਤਿਆਦਿਕਂ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪ ਹਾਰਸਙ੍ਖੇਪ) ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਚਤੁਬਜੂਹਹਾਰਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਚਤੁਬਜੂਹਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਚਤੁਬਜੂਹੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸਂ ਯਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਯੋ ਯੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ, ਸੋ ਸੋ ਚਤੁਬਜੂਹਹਾਰੋ ਚ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਯੋਜਿਤੋ, ਤਸ੍ਸਂ ਤਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੋ ਸੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਚਤੁਬਜੂਹਹਾਰੋ ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤੋ ਯੋਜਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਚਤੁਬਜੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੭. ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੨੯. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਨੇਰੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ...ਪੇ॰... ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ**''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ** ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਏਕਮ੍ਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ''ਆਰਮ੍ਭਥਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਗਹਿਤੋ। ''ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾਯੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਦੇਸਨਾਰੁਲ਼੍ਹੇ ਸੇਸਕੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਤਿ, ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਕਥੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਆਵਟ੍ਟੇਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

> ''ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥ, ਯੁਞ੍ਜਥ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ।
> ਧੁਨਾਥ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਸੇਨੰ, ਨਲ਼ਾਗਾਰੰਵ ਕੁਞ੍ਜਰੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਧ ਗਾਥਾਯੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਦੇਸਨਾਰੁਲ਼੍ਹੇ ਸੇਸਕੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੯) ਵੁਤ੍ਤੋ।

''ਆਰਮ੍ਭਥਾ'ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੰ ਕਤਰਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਦੇਸਨਾਰੁਲ਼੍ਹੇ ਕਤਮੰ ਸੇਸਕੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥਾਤਿ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **"ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਸਮਥਭਾਵਨਾਸਹਿਤਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **"ਯੁਞ੍ਜਥਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਮਥਭਾਵਨਾਸਹਿਤੰ ਵੀਰਿਯੰ **"ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਦੇਸਨਾਰੁਲ਼੍ਹੰ ਸੁਖਾਦਿਕੰ ਸੇਸਕਮ੍ਪਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੰ। **"ਧੁਨਾਥ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਸੇਨ**"ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਗਹਿਤੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਿਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਕਿਲੇਸਧੁਨਨੇ ਸਮਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ, ਦੇਸਨਾਰੁਲ਼੍ਹੰ ਸਮਾਧਿਆਦਿਕੰ ਸੇਸਕਮ੍ਪਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੰ।

''ਯਦਿ 'ਆਰਮ੍ਭਥਾ'ਤਿਆਦਿਕੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਸਾਮਞ੍ਞਭੂਤਾਨੰ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਨੰਯੇਵ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਸਿਯਾ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਕਥੰ ਵਟ੍ਟਮੂਲੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟੰ ਪਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪੁਨ **"ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥਾਤਿ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਧਿਪਚ੍ਚਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵੀਰਿਯਾਧਿਕਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਆਰਭਨ੍ਤਾ ਯੋਗਾਵਚਰਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਟ੍ਟਮੂਲੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟੰ ਪਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ''ਆਰਮ੍ਭਥਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਆਦਿਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਆਦੀਨਿਯੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਇਮਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਦੇਸਨਾ**"ਤਿ। ''ਆਰਮ੍ਭਥਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਆਦੀਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰਯੇਵ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਏਵੰ ''ਆਰਮ੍ਭਥਾ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੇ ਵਿਭਤ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥੰ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਦੇਸਨਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋਗੇ** ਭਾਵਨਾਯੰ **ਅਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਞਾਣਾਨੰ **ਯੋਗੇ** ਯੋਗਹੇਤੁ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਵਸੇਨ ਆਯਤਿੰ ਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ ''ਆਰਮ੍ਭਥਾ''ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ।

ਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਪਕ੍ਕਞਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ **ਆਰਮ੍ਭੇ** ਆਰਮ੍ਭਹੇਤੁ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ ‘‘ਆਰਮ੍ਭਥਾ’’ਤਿਆਦਿਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ।

ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੇਸੁ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਪਰਿਪਕ੍ਕਞਾਣੇਸੁ **ਯੇ** ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਞਾਣਾ ਸਤ੍ਤਾ ਨ ਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਞਾਣਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਯੋਗੇ ਭਾਵਨਾਯਂ ਯੇਨ ਪਮਾਦੇਨ ਨ ਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, **ਸੋ ਪਮਾਦੋ** ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕੋ ਪਮਾਦੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੋ ਪਮਾਦੋਤਿ ਦੁਬ੍ਬਿਧੋ ਹੋਤਿ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇ ਪਮਾਦੇ **ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ** ਨਿਵੁਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੇ ਸਤ੍ਤੋ **ਯੇਨ** ਪਮਾਦੇਨ **ਞੇਯ੍ਯਟ੍ਠਾਨਂ** ‘‘ਇਮੇ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਞੇਯ੍ਯਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਯਂ ਅਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁਕੋ ਪਮਾਦੋ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੋ ਪਮਾਦਾ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਮਾਦੋ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕੋ, ਸੋ ਪਮਾਦੋ ਤਿਵਿਧੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੋ ਤਣ੍ਹਿਕੋ ਸਤ੍ਤੋ ਯਂ ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਪਮਾਦੋ ਚ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਠਿਤਤ੍ਥਾਯ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਤਣ੍ਹਿਕੋ ਸਤ੍ਤੋ ਆਰਕ੍ਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਯਂ ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਪਮਾਦੋ ਚ, ਠਿਤਂ ਭੋਗਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਤਣ੍ਹਿਕੋ ਸਤ੍ਤੋ ਪਰਿਭੋਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਯਂ ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਪਮਾਦੋ ਚਾਤਿ **ਤਿਵਿਧੋ** ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਲੋਕੇ **ਅਯਂ** ਪਮਾਦੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਏਕਵਿਧੋ ਪਮਾਦੋ, ਤਣ੍ਹਾਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਵਿਧੋ ਪਮਾਦੋਤਿ **ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ** ਹੋਤਿ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਾਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਸੁ **ਨਾਮਕਾਯੋ** ਫਸ੍ਸਾਦਿਨਾਮਸਮੂਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, **ਰੂਪਕਾਯੋ** ਪਥਵੀਆਦਿਰੂਪਸਮੂਹੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਪਮਾਦੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ, ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਵਿਧਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਿਵਿਧਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਾਮਕਾਯੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਰੂਪਕਾਯੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਨਾਮਕਾਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਰੂਪਕਾਯੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ**”ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ “**ਰੂਪੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਂ, ਅਰੂਪੀਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪੀਸੁ ਭਵੇਸੁ** ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਹਂਮਮਾਦਿਵਸੇਨ **ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਂ** ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਕਾਯੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਹਿ ਸਂਸਾਰੇ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਰੂਪਾਭਿਰਾਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਰੂਪੀਸੁ** ਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਸੁਖੁਮਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਮਕਾਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਰੂਪਕਾਯਨਾਮਕਾਯੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਰੂਪਕਾਯੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਨਾਮਕਾਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਨੀਹਰਿਤਬ੍ਬਾਵਾਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਰੂਪਕਾਯੋ, ਕਤਮੋ ਨਾਮਕਾਯੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਕਾਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਨਾਮਕਾਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਰੂਪਕਾਯਨਾਮਕਾਯੇਸੁ **ਰੂਪਕਾਯੋ** ਰੂਪਸਮੂਹੋ ਨਾਮ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, **ਨਾਮਕਾਯੋ** ਨਾਮਸਮੂਹੋ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ। ਇਮੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਸਉਪਾਦਾਨਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ, ‘‘ਕਤਮੇਨ ਉਪਾਦਾਨੇਨ ਸਉਪਾਦਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥੇਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਂ “**ਇਮੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਤਮੇਨ ਉਪਾਦਾਨੇਨ ਸਉਪਾਦਾਨਾ? ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਉਪਾਦਾਨਾ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾ ਦ੍ਵੇ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁ। ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਞ੍ਚ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਹਿ ‘‘ਮਮ ਸੀਲਂ, ਮਮ ਵਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪਰਾਮਸਨਂ ਭਵਤਿ। ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਸੇਨ ਹਿ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਚੇਵ ਅਹਂਮਮਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਭਵਨ੍ਤਿ। ‘‘ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਸਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਕਿਤ੍ਤਕਂ ਸਚ੍ਚਂ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਇਮੇਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯੇ** ਲੋਕਿਯਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਉਪਾਦਾਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਉਪਾਦਾਨੇਨ ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿਪਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਇਦਂ** ਸਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਨਾਮ।

ਯਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਕਾਰਣਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਅਯਂ** ਉਪਾਦਾਨਚਤੁਕ੍ਕੋ **ਸਮੁਦਯੋ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਭਵਤਿ। **ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਸਉਪਾਦਾਨਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ **ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ। **ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ**ਤਿ ''ਆਰਮ੍ਭਥਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵੇਨੇਯਜਾਨੁਰੂਪਂ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **"ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੦. ਆਰਮ੍ਭਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਪਮਾਦਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਇਤਰਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਕਥਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਂ ਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਪਮਾਦਮੁਖੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਤਿਵਿਧੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੇਸੁ ਪਮਾਦੇਸੁ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ। **ਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੇਨਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਂ ਪਰਿਜਾਨਨੇਨ। **ਰਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤਾ। **ਪਟਿਸਂਹਰਣਾ**ਤਿ ''ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਨਨੁਯੋਗੇਨ ਸਂਹਰਣਾ ਯਾ ਖੇਪਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, **ਅਯਂ** ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਨੁਯੋਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਖੇਪਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਨਾ **ਸਮਥੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਮੁਖੇਨ ਪੁਨ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਸਮਥੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋਤਿ।

''ਸੋ ਸਮਥੋ ਕਥਂ ਕੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੋ ਕਥ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਥ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਨ ਉਪਾਯੇਨ। ''ਕਾਮੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਾਮਾ**, ਕਾਮੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਕਾਮਾ**''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ **ਕਾਮਾਨਂ** ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ **ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ,** ''ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾ ਕਾਮਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫) ਵਚਨਤੋ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਨੀਯਾਨਂ ਕਾਮਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ **ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ। ਕਾਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ –''ਕਾਮੇ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੦)। ''ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਯਦਿਦਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ੭੨) ਵਚਨਤੋ **ਨਿਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਵੋ**ਕਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵ-ਕਾਰੋ ਆਗਮੋ, ਓ-ਕਾਰਂ ਲਾਮਕਭਾਵਂ। **ਆਨਿਸਂਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਾਦਿਕਂ। ਯਦਾ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਸਮਥੋ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਮਥੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਵੀਮਂਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਕਾਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਯਦਾ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਦਾ ਸਮਥੋ ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਥੇ ਭਵਮਾਨੇ ਸਤਿ ਕਤਮਾ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਵੀਮਂਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਥੇ ਭਵਮਾਨੇ ਸਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨਂ **ਯਾ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿ**ਵੀਮਂਸਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ** ਪਞ੍ਞਾ ਭਵਤਿ, **ਅਯਂ** ਵੀਮਂਸਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਸ੍ਸਨਤੋ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ। ਅਥ ਵਾ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੇਨ ਰਕ੍ਖਣਾ ਪਟਿਸਂਹਰਣਾ, ਅਯਂ ਸਮਥੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਕਤਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਵੀਮਂਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਸਮਥੇ ਸਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ **ਯਾ ਵੀਮਂਸਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ** ਪਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, **ਅਯਂ** ਵੀਮਂਸਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਸ੍ਸਨਤੋ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ। ਵੀਮਂਸਾਵ ਦੁਬ੍ਬਲਾ, ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਬਲਵਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸੋ।

ਸਮਥੋ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ''ਇਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮਥੋ ਸਮਥਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ''ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇਸੁ ਕਤਮੇ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮਥੇ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ ਤਣ੍ਹਾ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭਾਵਿਯਮਾਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਪਹੀਯਤੀਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਚੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ। ''ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਹੀਯਮਾਨੇਸੁ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਉਪਾਦਾਨਾਦਯੋਪਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਸਕਲਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਹੀਨੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮਥਭਾਵਨਾਯ ਪਹੀਯਮਾਨਾਯ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਪਹੀਯਮਾਨਾਯ ਇਮੇਸੁ

ਦ੍ਵੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਹਿ ਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹੀਨੇਸੁ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ** ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ **ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ,** ਨ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣਵਸੇਨ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ''ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਹੀਯਮਾਨਾਯ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੁ, ਕਥਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹੀਯਮਾਨਾਯ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ? ''ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਪਾਠੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਹਿਤਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਸਹਿਤਾਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਹਿਤਾਵ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਹਿਤਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ **ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ** ਤਥੇਵ **ਭਵਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾਸਹਿਤਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋਤਿਆਦਿਕੋ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਸਭਾਗਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਵਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ ਚ **ਪੁਰਿਮਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਚ, ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ** ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ **ਮਗ੍ਗੋ ਚ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਞ੍ਚ, **ਵਟ੍ਟਨਿਰੋਧੋ** ਵਟ੍ਟਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ।

''ਵੀਰਿਯਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਸ੍ਸ ਪਮਾਦਾਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਾ ਸਭਾਗਭੂਤਸ੍ਸ ਪਮਾਦਾਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਾ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਭਗਵਾ ''ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ''ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਵਚਨੇਨ ਤਥਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

''ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਂਯੇਵ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਂਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨਪਿ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾਪਿ ਮੂਲੇ"**ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਵਚਨਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ''ਏਵਂ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚ ਆਵਟ੍ਟਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਸਭਾਗਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚ ਆਵਟ੍ਟਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਯਥਾਪਿ ਮੂਲੇ'ਤਿ ਗਾਥਮਾਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੦) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾਪਿ ਯਤਿਪੋਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਕਥਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਸਮੂਹੋ ਰੁਕ੍ਖੋ ਮੂਲਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵਯਵੇਨ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਠਿਤੇਨਾਤਿ **ਮੂਲਂ,** ਕਿਂ ਤਂ? ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਠਿਤੋ ਮੂਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਰੁਕ੍ਖਾਵਯਵੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਮੂਲੇ। ਨਤ੍ਥਿ ਉਪਦ੍ਦਵੋ ਫਰਸੁਛੇਦਾਦਿਅਨ੍ਤਰਾਯੋ ਅਸ੍ਸ ਮੂਲਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨੁਪਦ੍ਦਵੋ। ਦਲ੍ਹੇ**ਤਿ ਉਪਦ੍ਦਵਾਭਾਵੇਨ ਸਭਾਵਤੋ ਥਿਰੇ ਸਤਿ। ਛਿਨ੍ਨੀਯਤੀਤਿ **ਛਿਨ੍ਨੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਮੂਲਸਹਿਤੋ ਰੁਕ੍ਖਾਵਯਵੋ, ਨ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੋ ਰੁਕ੍ਖਾਵਯਵੋ। ਰੁਹਤਿ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ **ਰੁਕ੍ਖੋ।** ਸੋ ਚ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਮੂਲਸਹਿਤੋ ਰੁਕ੍ਖਾਵਯਵੋ ਰੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ''ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ। **ਪੁਨਰੇਵ ਰੂਹਤੀ**ਤਿ ਪੁਨ ਅਙ੍ਕੁਰੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲੇ। **ਅਨੂਹਤੇ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਸਤਿ **ਇਦਂ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁ **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ** ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਨ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿਯੇਵਾਤਿ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ।

''ਇਧ ਗਾਥਾਯਂ ਯੋ ਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯੋ ਅਨੂਹਤਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਮੂਲਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, **ਅਯਂ ਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯੋ** ਕਤਮਸ੍ਸਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਨੁਸਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ''ਤਣ੍ਹਾਯ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦਿਵਸੇਨ ਬਹੁਵਿਧਤ੍ਤਾ **ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ** ਅਨੁਸਯੋ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ ਭਵਸ੍ਸਾਦਤਣ੍ਹਾਭਾਵਤੋ।

ਯੋ ਅਨੁਸਯੋ **ਏਤਸ੍ਸ** ਭਵਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ **ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, **ਅਯਂ** ਅਨੁਸਯੋ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ**ਨੁਸਯੋ ਹੋਤਿ। ''ਅਨੁਸਯੋ ਬਹੁਵਿਧੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਹਿ ਭਵਤਣ੍ਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹਿ ਭਵੇਸੁ ਆਦੀਨਵਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਭਵਸ੍ਸਾਦਤਣ੍ਹਾ ਭਵਤੀਤਿ। **ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਕਿਲੇਸਾ**ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸਭਾਗਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਵਟ੍ਟਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ।

"ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸਾ"ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਅਨੁਸਨ੍ਧਜਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੦) ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰਵਸੇਸਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ। **ਅਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਂ । **ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ। **ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਦਾ। ਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਸਚਿਤ੍ਤਂ,** ਸਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਦਾਪਨਂ ਵੋਦਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ **ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯੋਦਾਪਨਂ** । ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦੋ ਪਨ ''ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਗਹਿਤੋ। **ਏਤਂ** ਅਕਰਣਾਦਿਤ੍ਤਯਦੀਪਨਂ **ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ **ਸਾਸਨਂ** ਓਵਾਦੋਤਿ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ।

ਗਾਥਾਯਂ ਯਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਾਪਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਤਂ **"ਸਬ੍ਬਪਾਪਂ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦੋਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਲੋਭਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਭਵਤਿ। **ਲੋਭਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦੋਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਭਵਤਿ। **ਮੋਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਲੋਭਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੋਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬਪਾਪੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ''ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਕੁਸਲਮੂਲਅਗਤਿਗਮਨਭੇਦੇਨਪਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਤਂ **"ਯਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਏਵਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਮ੍ਮਵਿਭਾਗੇਨ 'ਸਬ੍ਬਪਾਪ'ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਪਾਪਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਮੂਲਵਸੇਨ ਅਗਤਿਗਮਨਵਿਭਾਗਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਅਕੁਸਲਮੂਲ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੦) ਅਨੁਸਨ੍ਧਜਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਮੋਹਵਸੇਨ ਸਭਾਵਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਯਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਂ ਭਯਾ ਚ ਮੋਹਾ ਚ ਅਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਇਦਂ **ਮੋਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸਬ੍ਬਪਾਪੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮਂ ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਤਤ੍ਥ ਲੋਭੋ ਅਸੁਭਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ 'ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ 'ਲੋਭੋ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਯਾ'ਤਿ ਤੀਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਂ ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਮਾਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੦) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਭਾਧਿਮੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਲੋਭੋ ਅਸੁਭਾਯ** ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਯ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੇਨ ਅਲੋਭੇਨ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ **ਪਹੀਯਤਿ,** ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਕੁਜ੍ਝਨਦੁਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਦੋਸੋ ਮੇਤ੍ਤਾਯ** ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਯ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੇਨ ਅਦੋਸੇਨ ਚ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ **ਪਹੀਯਤਿ,** ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਚ ਮੁਯ੍ਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਮੋਹੋ ਪਞ੍ਞਾਯ** ਵਿਚਾਰਣਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੇਨ **ਪਹੀਯਤਿ**।

''ਯਦਿ ਤੀਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਹੇਵ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਨਿਰਤ੍ਥਕਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਥਾ ਲੋਭੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਯਾ**ਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਭਾਵਿਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ। ਮੁਦਿਤਾ ਅਰਤਿਂ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ ਅਰਤਿਯਾ ਮੂਲਭੂਤਂ ਮੋਹਮ੍ਪਿ ਪਜਹਤੀਤਿ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਮੋਹੋ ਮੁਦਿਤਾਯ ਪਹਾਨਂ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਂ ਕੁਸਲਮੂਲਾਦੀਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ

“ਤੇਨਾਹਾ”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਨ** ਤਥਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਭਗਵਾ ‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਆਹ, ਤੇਨ ‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਤਥਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

੩੧. ‘‘ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬਪਾਪੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਕਰਣਞ੍ਚ ਵਿਭਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਟ੍ਠਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾਨੰ ਅਕਰਣੰ ਅਨਿਵਾਰਿਤੰ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਬ੍ਬਪਾਪੰ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਿਚ੍ਛਾਸਤੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ‘‘ਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਚਿਨ੍ਤਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ।

ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣੰ ਬਹੁਧਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ, ‘‘ਕਥੰ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਅਟ੍ਠਸੁ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੇਸੁ ਪਹੀਨੇਸੂ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀਤਿ ਅਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਵਤ੍ਤਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ **ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤੀਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ। ਵਿਪਸ੍ਸਿਨੋ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਅਯੰ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸਗਾਥਾ। **ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਯੋਦਾਪਿਤੇ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਪਰਿਯੋਦਾਪਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ‘‘ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯੋਦਾਪਿਤੇਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪਰਿਯੋਦਾਪਿਤਭਾਵੋ ਕਥੰ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਏਵਞ੍ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਭਗਵਾ ਯੰ ‘‘ਚੇਤੋਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥੰ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਥਾਗਤੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨੰ ਆਹ, ਤੇਨ ‘‘ਚੇਤੋ…ਪੇ॰… ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ‘‘ਪਰਿਯੋਦਾਪਨਾ ਕਤਿਵਿਧਾ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦੁਵਿਧਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਚਾਤਿ ਪਰਿਯੋਦਾਪਨਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਪਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਹੀਨਨੀਵਰਣਾਨੁਸਯਾ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪਸਾਦਨੀਯਵਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਰਿਯੋਦਾਪਨਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਿਕਾ ਭੂਮਿਯੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਯੋਦਾਪਨਭੂਮਿਯੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ, ਕਤਮੰ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ , ਕਤਮੰ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ, ਕਤਮੰ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਪਟਿਵੇਧੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਯੰ** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ **ਪਟਿਵੇਧੇਨ** ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੇਨ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, **ਇਦੰ** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ **ਦੁਕ੍ਖੰ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਭਵੇ। **ਯਤੋ** ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਤੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, **ਅਯੰ** ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸੋ **ਸਮੁਦਯੋ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ। **ਯੇਨ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, **ਅਯੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ। **ਯੰ** ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁੰ ਅਧਿਗਤੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਪਰਿਯੋਦਾਪਿਤੰ, **ਅਯੰ** ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਧਮ੍ਮੋ **ਨਿਰੋਧੋ** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ ਭਵੇ। **ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ** ਗਾਥਾਯ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਵਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ। **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਦੇਸਿਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਵਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਨਿ।

‘‘‘ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ ਰਕ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰਿੰ, ਛਤ੍ਤੰ ਮਹਨ੍ਤੰ ਯਥ ਵਸ੍ਸਕਾਲੇ।
ਏਸਾਨਿਸੰਸੋ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਚਿਣ੍ਣੇ, ਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰੀ’ਤਿ –

ਗਾਥਾਯ ਦੇਸਿਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਸਭਾਗਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਵਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਕਥੰ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਦੇਸਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੋ**ਤਿ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰਸੀਲਾਦਿਕੋ ਸਬ੍ਬੋ ਸੰਵਰੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ –‘‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰਸੀਲੇਨ

ਚੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸੀਲਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੧)। ਚਤ੍ਤਾਰੋ **ਅਪਾਯਾ** ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰੀਨਂ ਗਤਿਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਦੁਗ੍ਗਤਿ। ਸਬ੍ਬਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯੋ** ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਗਤਿਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਦੁਗ੍ਗਤਿ** ਨਾਮ।

''ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਵਿਧੇ ਧਮ੍ਮੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਧਮ੍ਮੋ ਕਤ੍ਥ ਠਿਤੋ, ਕਥਂ ਸੁਚਿਣ੍ਣੋ, ਕੁਤੋ ਰਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਸਂਵਰਸੀਲੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਵਿਧੇ ਧਮ੍ਮੇ। ਸਂਵਰਸੀਲੇ ਠਿਤਾ ਯਾ ਅਖਣ੍ਡਕਾਰਿਤਾ ਹੋਤਿ, **ਅਯਂ** ਅਖਣ੍ਡਵਸੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਸਂਵਰਸੀਲੇ ਠਿਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਆਚਿਣ੍ਣਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਪੁਞ੍ਞ**ਧਮ੍ਮੋ** ਚਤੂਹਿ **ਅਪਾਯੇਹਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਧਾਰਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਕਨ੍ਤਿਕਭਾਵੇਨ **ਰਕ੍ਖਤਿ,** ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਭਾਵੇਨ ਪਨ ਰਕ੍ਖਿਤਮਤ੍ਤੋ ਪੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮੋਪਿ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਅਪਾਯੇਹੀ**ਤਿ ਚ ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਰੋਗਾਦਿਅਨੁਰਾਯਤੋਪਿ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਰੋਗਾਦਿਅਨੁਰਾਯੋ ਵਾ ਅਯਤੋ ਅਪਗਤਤ੍ਤਾ ਅਪਾਯਨ੍ਤੋਗਧੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਤਥਾ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਏਵਂ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਲਕ੍ਖਣਪਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ ਭਗਵਾ ''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਗਤਿਯੋ ਦੇਵਾ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚਾ''ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ''ਦ੍ਵੇਮਾ...ਪੇ॰... ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ''ਸਂਵਰਸੀਲੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਖਣ੍ਡਕਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸੁਚਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪਾਯੇਹਿ ਰਕ੍ਖਣੇ ਏਕਨ੍ਤਿਕਭਾਵੋ ਕੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਏਵਞ੍ਚ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਨ ਪਕਾਰੇਨਪਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਨਾਮਕੇ ਨਿਗਮੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਨਾਮਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ **ਗਾਮਣਿ** ਗਾਮਜੇਟ੍ਠਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ **ਏਤਂ** ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਅਵੋਚ।

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ ਬਾਹਿਰਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ। **ਭਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਗਾਮਣਿ ਆਲਪਤਿ। **ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਕਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕਾ। **ਉਯ੍ਯਾਪੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਦੇਵਲੋਕਂ ਯਾਪੇਨ੍ਤਿ ਪਾਪੇਨ੍ਤਿ।

ਇਧਸ੍ਸਾਤਿ ਇਧਲੋਕੇ ਅਸ੍ਸ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਸ੍ਸ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸੇਸਂ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਚ ਵੇਯ੍ਯਂ।

੩੨. ''ਵਿਸਭਾਗਧਮ੍ਮਸਭਾਗਧਮ੍ਮਾਵਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਏਕਮ੍ਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਸਂ ਯਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਯੋ ਯੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਯੋਜਿਤੋ, ਤਸ੍ਸਂ ਤਸ੍ਸਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੋ ਸੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰੋ ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ **ਯੁਤ੍ਤੋ** ਯੋਜਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੮. ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੩੩. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ** ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ‘‘ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਭੂਮਿਞ੍ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ‘‘ਦ੍ਵੇ ਸੁਤ੍ਤਾਨੀ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਭੂਤੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਯੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿਯੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਠਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਦ੍ਵੇ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਭਾਵਨਾ ਵਾਸਨਾ ਨਾਮ, ਵਾਸਨਾਯ ਭਾਗੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ **ਵਾਸਨਾਭਾਗੋ,** ਵਾਸਨਾਭਾਗੇ ਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ,** ਕਤਮਂ ਤਂ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਤੀਣਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ। **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨਂ ਪਦਾਲਨਂ **ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ,** ਨਿਬ੍ਬੇਧਸ੍ਸ ਭਾਗੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗੋ,** ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗੇ ਵਾਚਕਭਾਵੇਨ ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ,** ਕਤਮਂ ਤਂ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ।

‘‘ਤੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਯਾਹਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾ ਪਟਿਪਦਾ ਕਿਤ੍ਤਿਕਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਪਦਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਭਾਗੇ ਭਵਾ ਪਟਿਪਦਾਤਿ **ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ**। ਫਲਭਾਗੇ ਭਵਾ ਪਟਿਪਦਾਤਿ **ਫਲਭਾਗਿਯਾ**। ‘‘ਯੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਠਿਤਾ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦ੍ਵੇ ਸੀਲਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੰਵਰਤਿ ਏਤੇਨ ਸੰਵਰੇਨਾਤਿ **ਸੰਵਰੋ,** ਸੋ ਸੰਵਰੋ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰੋ, ਸਤਿਸੰਵਰੋ, ਞਾਣਸੰਵਰੋ, ਖਨ੍ਤਿਸੰਵਰੋ, ਵੀਰਿਯਸੰਵਰੋਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਾਪਸੰਵਰਣਤੋ **ਸੰਵਰੋ,** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ **ਸੀਲਂ** ਨਾਮ। ਪਜਹਤਿ ਏਤੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਤਿ **ਪਹਾਨਂ,** ਪਜਹਨਂ ਵਾ **ਪਹਾਨਂ,** ਤਞ੍ਚ ਪਹਾਨਂ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਪਟਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਸੀਲਂ** ਨਾਮ।

‘‘ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਭਗਵਾ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਕਤਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦੇਸਯਤਿ, ਕਤਰਸ੍ਮਿਂ ਸੀਲੇ ਠਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਤਮੇਨ ਸੀਲੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਭਵਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ **ਤਤ੍ਥ** ਤਾਸੁ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾਦਿਪਟਿਪਦਾਸੁ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਭਗਵਾ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੇਸਯਤਿ, **ਸੋ** ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਤ੍ਥ ਸੰਵਰਸੀਲਾਦੀਸੁ **ਸੰਵਰਸੀਲੇ ਠਿਤੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਤੇਨ** ਸੰਵਰਸੀਲਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ** ਸੇਟ੍ਠਚਰਿਯੇਨ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ** ਸੇਟ੍ਠਾਚਾਰਪੂਰਕੋ ਭਵਤਿ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ **ਤਤ੍ਥ** ਤਾਸੁ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾਦਿਪਟਿਪਦਾਸੁ ਫਲਭਾਗਿਯਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਦੇਸਯਤਿ, **ਸੋ** ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਤ੍ਥ ਸੰਵਰਸੀਲਾਦੀਸੁ **ਪਹਾਨਸੀਲੇ** ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ **ਠਿਤੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਤੇਨ** ਪਹਾਨਸੀਲਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਭਵਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਕਤਮਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ। **ਦਾਨਕਥਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਦਾਨਫਲਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਦਾਨਫਲਕਥਾ। **ਸੀਲਕਥਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੀਲਾਦਿਸੀਲਫਲਕਥਾ। **ਸਗ੍ਗਕਥਾ**ਤਿ ਸਗ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸੁਖਕਥਾ ਚੇਵ ਸਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਕਪੁਞ੍ਞਕਥਾ ਚ। **ਆਦੀਨ**ਵੋਤਿ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਕੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋ। **ਆਨਿਸੰਸੋ**ਤਿ ਆਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਕੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋ। ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮ"ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਨੁਸਨ੍ਧਜਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋਵ। ਯਾ ਦੇਸਨਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨਾ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇ ਸੁਤ੍ਤੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇ ਸੁਤ੍ਤੇ **ਪਜਾਨਨਾ** ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ, **ਮਗ੍ਗੋ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, **ਫਲਂ** ਅਰਿਯਫਲਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਪਜਾਨਨਾਦਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਨਤ੍ਥਿ। ''ਪਜਾਨਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨਾ ਦਾਨਕਥਾਦਿਕਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ, ਇਤਰਂਯੇਵ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ''ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨੀ''ਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ? ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਮੀਨਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ। ''ਯਦਿ ਏਵਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ ਅਸਙ੍ਕਰਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ? ਨੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇ ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ।

''ਯੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਤਮੇਨ ਫਲੇਨ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚੇਵ ਤਂਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ **ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦੇਸਨਾਯ** ਨਯੇਨ ਨੀਤੇਨ **ਫਲੇਨ ਸਬ੍ਬਤੋ** ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਸਂਵਰਸੀਲਪ੍ਪਹਾਨ**ਸੀਲੇਨ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨ ਚ **ਸਬ੍ਬਤੋ** ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਚ ਪਦਾਦਿ**ਵਿਚਯੇਨ** ਹਾਰੇਨ ਸਂਵਰਸੀਲਾਦਿਕਂ ਫਲਂ **ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ** ਯੁਤ੍ਤਂ ਫਲਂ ਗਵੇਸਿਤ੍ਵਾ ''ਇਦਂ ਫਲਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਫਲਂ, ਇਦਂ ਫਲਂ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਫਲੇਨ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਫਲੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਾਵਤਿਕਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਭੂਮੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤੇਨ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧਾ **ਯਾਵਤਿਕਾ** ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਵਿਭਜਨ**ਞਾਣਸ੍ਸ ਭੂਮਿ** ਆਰਮ੍ਮਣਾ ਭਵਿਤੁਮਰਹਨ੍ਤਿ, ਤਾਵਤਿਕਾਹਿ ਭੂਮੀਹਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਂ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧਾ **ਯਾਵਤਿਕਾ** ਫਲਭਾਗਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਵਿਭਜਨ**ਞਾਣਸ੍ਸ ਭੂਮਿ** ਆਰਮ੍ਮਣਾ ਭਵਿਤੁਮਰਹਨ੍ਤਿ, ਤਾਵਤਿਕਾਹਿ ਭੂਮੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਤਰਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਤੇਨ ਞਾਣਸ੍ਸ ਭੂਮੀਨਂ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨਂ ਬਹੁਵਿਧਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੩੪. ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਭਾਵੇਹਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਥਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਾਭਾਗਿਯਭਾਵੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਭਾਵੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ** ਪਨ –

> ''ਏਵਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਭਾਵੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇ ਏਕਦੇਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਭਾਵੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਭਾਵੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤੁਂ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ'ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੪) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, **ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ, ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਨਾਮੇਨ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਾ, ''ਕੁਸਲਾ''ਤਿ ਨਾਮੇਨ ਏਕਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਮਾਨਾ,

‘‘ਅਕੁਸਲਾ’’ਤ੍ਯਾਦਿਨਾਮੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਮਾਨਾ, ਕੁਸਲਾਦਿਨਾਮਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ ਵਚਨੀਯਾ ਅਤ੍ਥਾ ਕੁਸਲਾਦਿਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ **ਟੀਕਾਯਂ** –

> ‘‘ਨਾਮਂ ਨਾਮਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਤਂਮੁਖੇਨੇਵ ਸਦ੍ਦਤੋ ਤਦਤ੍ਥਾਵਗਮੋ। ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਰੂਪੇਨੇਵ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਗਹਣਂ, ਨ ਵਿਸੇਸਰੂਪੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਾ ਅਤ੍ਥਾ ਸਾਧਾਰਣਰੂਪਨਾਮਾਯਤ੍ਤਗਹਣੀਯਤਾਯ ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ ਵੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਾਧਾਰਣਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵਾ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਨਾ ਵਾ ਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਕਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਤਿਤਤ੍ਤਾ ਫੁਸਨਾਦਿਸਭਾਵਤੋ ਭਿਨ੍ਨਾਪਿ ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕਾਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਭਤ੍ତਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾਯੇਵ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਸਾਧਾਰਣਪਟਿਪਕ੍ਖਾਦਿਸਾਧਾਰਣਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਏਵਂਜਾਤਿਯਂ** ਸਾਧਾਰਣਜਾਤਿਯਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਚਯਹਾਰੇਨ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਗਵੇਸਿਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਂ ਸਾਧਾਰਣਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ‘‘ਤੇਸੁ ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾਦੀਸੁ ਕਤਮੇ ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ, ਕਤਮੇ ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਾਤੁਘਾਤਕਾਦੀਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਕਮ੍ਮਕਰਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਦੁਗ੍ਗਤਿਅਹੇਤੁਕਸੁਗਤਿਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਨਿਯਤਕਮ੍ਮਕਰਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਕਿਲੇਸਾ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਸਨਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾਨਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਨਾਮਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ ਚ ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ** ਦੁਗ੍ਗਤਿਅਹੇਤੁਕਾਦਿਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ** ਕਿਲੇਸਾ ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾਨਮ੍ਪਿ ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਨਾਮਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਚ ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ** ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਉਦ੍ਧਂਭਾਗਿਯਾ ਸਂਯੋਜਨਾ** ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਰੂਪਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾਨਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਂਭਾਗਿਯਨਾਮਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ** ਚ ਉਦ੍ਧਂਭਾਗਿਯਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾ ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਟੀਕਾਯਂ** – ‘‘ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਸਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਏਵਂ ਅਨਿਯਤਾਪੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਾ ਕਿਲੇਸਾ ਨਾਮਸਾਧਾਰਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਾ ਕਿਲੇਸਾ ਵਤ੍ਥੁਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਸਾਧਾਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਕਥਂ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਸਾਧਾਰਣਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਲੋਕਿਯਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾ। **ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ**ਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਝਾਨਲਾਭੀ ਚ ਫਲਟ੍ਠੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਨ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ। ਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ ਹਿ ਲੋਕਿਯਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। **ਸਬ੍ਬਾ ਸਾ** ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀਹਿ ਵੀਤਰਾਗਾਵੀਤਰਾਗੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾ ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਾਮਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚ ਵੀਤਰਾਗਾਵੀਤਰਾਗੇਹਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਚ। ‘‘ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚ ਲੋਕਿਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਓਧਿਸੋ ਓਧਿਸੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਕਥਂ ਵੀਤਰਾਗੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਸਾਧਾਰਣਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ‘‘ਕਥਂ ਤੇ ਓਧਿਸੋ ਗਹਿਤਾ, ਅਥ ਓਧਿਸੋ

ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਥੰ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤੰ ਵਿਸੋਧੇਨ੍ਤੋ ਆਹ – 'ਸਾਧਾਰਣਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿਆਦੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਏਵੰ ਵੀਤਰਾਗਾਵੀਤਰਾਗੇਹਿ ਓਧਿਸੋ ਓਧਿਸੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ **ਧਮ੍ਮਾ ਪਰੰ ਪਰੰ** ਪਚ੍ਛਾ ਪਚ੍ਛਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ **ਸਕੰ ਸਕੰ** ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਜਾਤੰ ''ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਨਿਯਤਵਿ**ਸਯੰ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਪਰੰ ਪਰੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਕਥੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨੰ ਪਾਕਟੰ ਕਾਤੁੰ **''ਯੋਪੀ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯੋ** ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਾ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਵਾ। **ਇਮੇਹਿ** ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿ**ਧਮ੍ਮੇਹਿ** ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਸੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਾ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਵਾ ਪਰੰ ਪਰੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋਪਿ **ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ** ਲੋਕਿਯੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੰ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਞ੍ਞੰ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਹਿ ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, **ਇਮੇ** ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿ **ਧਮ੍ਮਾ** ਸਾਧਾਰਣਾਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

''ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਇਮਿਨਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਦੇਸਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ''ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਵਾ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ''ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਾ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ ਯਾਵ ''ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾ ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਵ ਦੇਸਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ? ਅਰਿਯੇਸੁ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ''ਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਸੇਕ੍ਖੇਨ ਅਸਾਧਾਰਣੰ, ''ਅਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਅਸਾਧਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਨਰਿਯੇਸੁ ''ਭਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਭਬ੍ਬੇਨ ਅਸਾਧਾਰਣੰ, ''ਅਭਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਭਬ੍ਬੇਨ ਅਸਾਧਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ** ਸੰਯੋਜਨਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸਯਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਤ੍ਤਾ **ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ** ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਫਲਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਸਾਧਾਰਣਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਧਮ੍ਮਤਾ** ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਅਸਾਧਾਰਣੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ''ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਫਲਟ੍ਠਤਾ ਚ ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪਹੀਯਮਾਨਕਿਲੇਸਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਤਾ ਚ ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''ਤਿ।

ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾ ਸੰਯੋਜਨਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸਯਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਤ੍ਤਾ **ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ** ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਮਕਸਦਿਸਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ **ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ** ਫਲਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਸਾਧਾਰਣਾ, **ਧਮ੍ਮਤਾ** ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ''ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਫਲਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਟ੍ਠਤਾ ਚ ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪਹੀਯਮਾਨਕਿਲੇਸਤਾ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਫਲਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਤਾ ਚ ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''ਤਿ। ''ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾ ਫਲਟ੍ਠਤਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਫਲਟ੍ਠਤਾ ਚ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ **ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ **ਨਾਮੰ ''ਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਸਾਧਾਰਣੰ**। **ਧਮ੍ਮਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੰ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੰ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਤ੍ਤਯਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਤ੍ਤਯਟ੍ਠਾਨੰ ਤੰਤੰਫਲਟ੍ਠਤਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾ ਤੰਤੰਫਲਟ੍ਠਤਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਤੰਤੰਫਲਟ੍ਠਤਾ ਚ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾ**, ਤੇਸੰ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ **ਨਾਮੰ** ''ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਸਾਧਾਰਣੰ, **ਧਮ੍ਮਤਾ** ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। **ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ** ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਸੀਲੰ ਸਾਧਾਰਣੰ, **ਧਮ੍ਮਤਾ** ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਟ੍ਠਫਲਟ੍ਠਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾਤਿ। ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾਦਯੋ ਚੇਵ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸੇਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਭੇਦੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਿਯੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਕਥੰ ਅਨਰਿਯੇਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਨਰਿਯੇਸੁਪਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਏਵੰ ਵਿਸੇਸਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ । **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ‘‘ਏਵੰ ‘ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸਾ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣਧਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇਸੁ ਨਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘ਏਵੰ ਵਿਸੇਸਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨਾ’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ** ਅਰਿਯੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬੇਸੁ ਅਨਰਿਯੇਸੁ **ਵਿਸੇਸਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨਾ** ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਵਿਸੇਸਂ ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਨਾ ਗਵੇਸਕੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬੇਸੁਪਿ **ਹੀਨੁਕ੍ਕਟ੍ਠਮਜ੍ਝਿਮਂ ਉਪਾਦਾਯ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਂ**। ਕਥਂ? ਮਾਤੁਘਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਨਂ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਵਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜਵਨਚਿਤ੍ਤੁਪਾਦਾਦਯੋ ਅਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਾਧਾਰਣਾ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤ੍ਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠ’’ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਂ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਪਿ ‘‘ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਸਾਧਾਰਣਾ’’ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤੇਸੁਪਿ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਅਨਿਯਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਠਮਜਵਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਾਧਾਰਣਾ, ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਤੋ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ –

> ‘‘ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਨਂ ਅਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤੇਸੁਪਿ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾਨਂ ਅਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ, ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਸੇਸਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੪)।

ਤਤ੍ਥ **“ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨਾ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਭਬ੍ਬਾ ਅਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਭਬ੍ਬਾ ਅਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਗਹਿਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬਾ”**ਤਿ। ਤਥਾ ਹੀਨਸ੍ਸ ਹੀਨੋ ਹੀਨਭਾਵੇਨ ਸਾਧਾਰਣੋ, ਮਜ੍ਝਿਮੁਕ੍ਕਟ੍ਠਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਸਾਧਾਰਣੋ, ਹੀਨੁਕ੍ਕਟ੍ਠਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੋ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਸਾਧਾਰਣੋ, ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾਤਿਪਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਹੀਨੁਕ੍ਕਟ੍ਠਮਜ੍ਝਿਮਂ ਉਪਾਦਾਯ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਧਾਰਣਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਾਨਾਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਕਥਂ ਭੂਮਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਨਯੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਭਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਭੂਮਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਦਸ੍ਸਨਭੂਮੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਦਸ੍ਸਨਭੂਮੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਂ ਭਵਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ । **ਨਿਯਾਮਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਨਿਯਮਨਂ **ਨਿਯਾਮੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੋ, ਅਵਕ੍ਕਨਂ **ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ,** ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ, ਨਿਯਾਮਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ **ਨਿਯਾਮਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ,** ਤਾਯ। ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਨਾਮਕੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਨਿਯਾਮਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿਨਾਮਕਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਪਠਮਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹਿ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਨਾਮ, ਫਲਸਮਙ੍ਗੀ ਪਨ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਯਾਮਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਪਠਮਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਗਹਿਤਾ। **ਭਾਵਨਾਭੂਮੀ**ਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਂ। **ਉਤ੍ਤਰਿਕਾਨਨ੍ਤਿ** ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪਰਿਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਤਂਤਂਫਲਾਨਂ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਮਥਂ ਆਵਹਨ੍ਤੀ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਹੋਤਿ, **ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ** ਞਾਣਾਧਿਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਹਨ੍ਤੀ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ,** ਅਵਸੇਸਾ ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਪਦਾਪਿ ਨਾਤਿਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਇਤਰਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਪਟਿਪਦਾ ਸਮਥਂ ਆਵਹਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੪)। **ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ** ਸਯਮੇਵ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਨ੍ਦਨਯਾਚਨਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਨਾਦਯੋਪਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਪਰਤੋਘੋਸਸ੍ਸ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਪਰਤੋਘੋਸੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਪਞ੍ਹਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ।

ਦਾਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਪਰਿਚ੍ਚਜਨਵਨ੍ਨਯਾਚਨਕਾਲੇਸੁ ਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਨਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਸਾਕਚ੍ਛਾਦੀਨਿ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਸੀਲਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ** ਪਾਮੋਜ੍ਜਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸੁਖਸਮਾਧੀਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਸੀਲਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸੀਲਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਚਿਨ੍ਤਨੇ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ।

ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਤਿ ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਸਮਥਭਾਵਨਾ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾ ਚ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਦਾਨਸੀਲਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਭਾਵਨਾਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ** ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਸਮਥਭਾਵਨਾਯ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** – ''ਸਾਧਾਰਣਨ੍ਤਿ ਨ ਬੀਜਂ ਵਿਯ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ, ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਆਦਯੋ ਵਿਯ ਨਿਯਾਮਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਆਵੇਣਿਕਂ , ਅਥ ਖੋ ਸਾਧਾਰਣਂ ਤਦਞ੍ਞਕਾਰਣੇਹਿਪੀ''ਤਿ। ''ਦਾਨਮਯਸੀਲਮਯਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਂ ਪਰਤੋਘੋਸਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਭਾਵਨਾਮਯਿਪਞ੍ਞਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਤੇਸਂ ਦਾਨਮਯਾਦੀਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਪਰਤੋ ਚ ਘੋਸਸ੍ਸ ਸੁਤਮਯਿਯਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ''ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਦਾਨਂ, ਸੀਲਂ, ਲੋਕਿਯਭਾਵਨਾ ਚ ਨ ਕੇਵਲਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਰਤੋਘੋਸਾਦੀਨਂਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ 'ਦਾਨਮਯ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਸੀ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੪) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਪਰਤੋਘੋਸਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬੋ। ਦਾਨਂ ਪਨ ਦਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਸੁਤਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਨ੍ਨਯਾਚਨਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਸੀਲਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਨੋਪਿ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਾਧਾਰਣਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਂ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਞਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਮਗ੍ਗਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਭਾਵਨਾਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਾਧਾਰਣਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਸਮਥਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਨ ਞਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਰਿਪਾਕਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਂਯੇਵ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ।

ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਆਦੀਨਂ ਪਰਤੋਘੋਸਾਦੀਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਾਦਯੋਪਿ ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨੀਤਿ ਯਥਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਪਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਤਥਾ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਾਦਯੋ ਕਾਯਵਿਵੇਕਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਾਦੀਨਂ ਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਂ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ'ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਵਿਵੇਕਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਵਡ੍ਢਨਤੋ, ਸਮਾਧਿਵਡ੍ਢਨਤੋ ਚ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਚ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਚ ਸੀਲਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। **ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੋ ਪਸਾਦੋ, ਤਤੋ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਪਸਾਦੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ **ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਾਨਂ** ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, **ਸਮਥਸ੍ਸ** ਲਭਨਨਿਮਿਤ੍ਤਦਾਯਕਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਮਥਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਸੀਲਪਾਮੋਜ੍ਜਪੀਤਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਜਿਗੁਚ੍ਛਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੋ **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਾਨਂ** ਜਾਤਿਵਯਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਹਿਰਿਯਾ ਚ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਸੀਲਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ** ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ **ਅਕੁਸਲਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ** ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਕੁਸਲਵੀਮਂਸਾਯ** ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗ**ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। **ਧਮ੍ਮਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਾ** ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਕੁਸਲਮੂਲਕਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਕੁਸਲਮੂਲਰੋਪਨਾ** ਨਾਮ, ਤਾਯ ਚ ਤਥਾਵਿਧਕੁਸਲਮੂਲਕਾਯ **ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। **ਸਙ੍ਘਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾ ਸਙ੍ਘਸੁਟ੍ਠਤਾਯ** ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠਭਾਵਾਯ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਾਯ ਵਚਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਭਾਵਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। **ਸਤ੍ਥੁਸਮ੍ਪਦਾ** ਸਤ੍ਥਰਿ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਚ ਗੁਣਅਜਾਨਨਤਾਯ **ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਪਸਾਦਾਯ ਪਸਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ** ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਪਸਾਦਾਨਞ੍ਚ **ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ** ਵਡ੍ਢਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। **ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਤਾ** ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਪਰਿਸਮਜ੍ਝੇ ਵਾ **ਦੁਮ੍ਮਙ੍ਕੂਨਂ** ਦੁਮ੍ਮੁਖਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਿਗ੍ਗਹਾਯ, **ਪੇਸਲਾਨਂ** ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਾਦਿਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਚ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਹੋਨ੍ਤੋ ਪਨ ਯਥਾਨੁਰੂਪੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਭੂਮਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਕੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਯੋ ਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ ਯੋਜਿਤੋ, ਸੋ ਸੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ **ਯੁਤ੍ਤੋ** ਯੋਜਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੯. ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੩੫. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਦਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ** ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਸਂਵਣ੍ਣਿਯਮਾਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਤਮੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਕਥਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਏਵਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

‘‘ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸੰਵਣ੍ਣਿਯਮਾਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯਥਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇ ਅਕੁਸਲਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਭਵਤੀ’ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੫) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਹਾਯਕਸ੍ਸ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਯਕਭਾਵਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਨ੍ਦਰਾ ਪਸਤ੍ਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਪੁਗ੍ਗਲਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਹਿ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਫਲਾਦਿਸਦ੍ਦਹਨਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਵਾ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਨਿਰਵਸੇਸਾਵ ਗਹਿਤਾ। ‘‘ਯਾਯ ਭਾਵਿਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਭਵਤਿ, ਯਦਿ ਕੇਵਲਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਭਵਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਤਦਵਸੇਸਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜਿਣ੍ਣਾ

ਭਵੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਚ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ, **ਤੇ ਚ** ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ **ਅਸ੍ਸ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ** ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਰਹਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸਭਾਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨; ਮਹਾਵ॰ ੧)।

‘‘ਯਦਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਸ੍ਸ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ **ਕੁਸਲਾ** ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵਾ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਵਾ **ਧਮ੍ਮਾ** ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ **ਤੇ** ਧਮ੍ਮਾ **ਅਸ੍ਸ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ **ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ**।

ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਭਾਵੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕਥਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੋਜਨਤ੍ਥ ਆਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਨ੍ਦਰਾ ਪਸਤ੍ਥਾ ਵਾਚਾ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੋ**, ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ। **“ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥੋਸਮ੍ਮਾ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੋ**, ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ‘‘ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਾਵ ਸਮਾਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਮਯ’’ਨ੍ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਂ** ਵਿਗਤਂ ਭਵਤਿ। **“ਯੇ ਚਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੬. ‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸਾਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਾਦਿਕਾਯੇਵ ਅਕੁਸਲਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਵੇਰਮਣਿਆਦੀਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਕਾਪਿ ਅਕੁਸਲਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ‘‘ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਮੁਖੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾਦਿਤੋ ਵੇਰਮਣਿਯਾਦੀਹਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘ਯਸ੍ਸਾ’ਤਿਆਦਿ

ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ**ਪਹੀਨੇ ਹੋਤਿ। ਕਾਲਵਾਦਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਦਿਤਬ੍ਬਕਾਲੇ ਵਦਿਤਬ੍ਬੰ ਵਦਤਿ ਸੀਲੇਨਾਤਿ **ਕਾਲਵਾਦੀ,** ਤਸ੍ਸ।

‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਕਾਰੇਨਪਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚੀਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਮੁਖੇਨੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਹਿ ਏਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੀ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਕੇਚਿ** ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਕਾਯੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪਰੇਸੰ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। **ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ** ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, **ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ** ਸਹ ਧਮ੍ਮੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਯੇ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਾ। **ਗਾਰਯ੍ਹਾ** ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇ ਯੁਤ੍ਤਾ । ਵਾਦਾ ਚ ਅਨੁਵਾਦਾ ਚ **ਵਾਦਾਨੁਵਾਦਾ,** ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਞ੍ਚ **ਧਮ੍ਮੰ** ਗਰਹਨ੍ਤਿ। **ਤੇਨ** ਗਰਹਣੇਨ। **ਪੁਜ੍ਜਾ** ਪੂਜਿਤਬ੍ਬਾ ਚ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਪਾਸੰਸਾ** ਪਸੰਸਿਤਬ੍ਬਾ ਚ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦਿਕੰ ਵਾ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਞ੍ਚ ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਿਕਾ, ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਨ ਪੁਜ੍ਜਾ ਚ ਪਾਸੰਸਾ ਚ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਾਚਿਕਾ, ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਨ ਪੁਜ੍ਜਾ ਚ ਪਾਸੰਸਾ ਚ। ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ, ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਨ ਪੁਜ੍ਜਾ ਚ ਪਾਸੰਸਾ ਚ। ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਿਕਾ, ਤੇ ਭਵਨ੍ਤੋ ਨ ਪੁਜ੍ਜਾ ਚ ਪਾਸੰਸਾ ਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **“ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾ”**ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ ਅਤ੍ਥਿ।

‘‘ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਗਰਹਵਸੇਨੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਾਦਯੋ ਚ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਾਵਸੇਸਾਨੰ ਪਸੰਸਾਵਸੇਨਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾਦੀਨੰ ਪਸੰਸਾਵਸੇਨਪਿ ਕਾਮਾਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾਦਯੋਪਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ ਏਵਮਾਹੰਸੂ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ, ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ, ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ, ਨਿਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮੀਯਨ੍ਤੇਤਿ **ਕਾਮਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਵਸੇਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾ ਗਹਿਤਾ, ਨਾਤਿਪਣੀਤਾ ਕਾਮਾ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਤਿਪਣੀਤਾ ਕਾਮਾ ਪਰਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਤਿਪਣੀਤਤਰਾ ਕਾਮਾ **ਆ** ਭੁਸੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਯਤਾ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ। **ਭਾਵਯਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ, ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਕਾਮੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਾਮਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਸਾਧਨਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮਾ ਗਹਿਤਾ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ **ਭਾਵਯਿਤਬ੍ਬਾ** ਵਡ੍ਢਾਪੇਤਬ੍ਬਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਕਿਲੇਸ**ਕਾਮਾ,** ਬਹੂਨੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਵਡ੍ਢਾਪੇਤਬ੍ਬਾ ਕਿਲੇਸ**ਕਾਮਾ**ਤਿ **ਯੇ ਚ** ਕਾਮਵਸਿਕਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਕੇਚਿ ਏਵਮਾਹੰਸੁ **ਤੇਸੰ** ਕਾਮਵਸਿਕਾਨੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਤਾਦਿਸੇਹਿ **ਕਾਮੇਹਿ ਵੇਰਮਣੀ** ਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ **ਅਧਮ੍ਮੋ** ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਨਾਮ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਅਨੁਦ੍ਦਵਯਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੇਚੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ**ਤਿ ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਪਞ੍ਚਾਤਪਾਦਿਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਏਵਮਾਹੰਸੁ, **ਤੇਸੰ** ਪਞ੍ਚਾਤਪਾਦਿਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾਨੰ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ** ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਟਿਪਦਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਿਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ **ਅਧਮ੍ਮੋ** ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਅਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਨਾਮ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵਸੇਨਪਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯੇ ਚ ਖੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਪਾਪੰ ਨਿਜ੍ਜਰਾਪੇਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਹਿੰਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਰੀਰਤਾਪਨੇ **ਦੁਕ੍ਖੋ** ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋਤਿ।

ਯੇ ਚ ਤਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾ ਕੇਚਿ ਏਵਮਾਹੰਸੁ, **ਤੇਸੰ** ਤਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨਕਾਨੰ ਅਨਵਜ੍ਜਪਚ੍ਚਯਪਰਿਭੋਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਰੀਰਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮੋ **ਸੁਖੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਧਮ੍ਮੋ** ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ।

ਅਨੁਦ੍ਦਵਯਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ‘‘ਕਥੰ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਕਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਵਾ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ‘‘ਇਦਾਨਿ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਮੁਖੇਨ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘ਯਥਾ ਵਾ ਪਨਾ’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰

ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬) ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਤੇਭੂਮਕਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ। ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਹਿ ਤੇਭੂਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਪਗ੍ਘਰਣਕਤ੍ਤਾ ਅਸੁਭਤੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ।

''ਯਦਿ ਸਰੂਪਤੋਯੇਵ ਇਮੇਸਂ ਇਮੇ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ ਅਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਂ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ, ਕਥਂ ਸਕ੍ਕਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਂ ਵਾ ਅਕੁਸਲਂ ਵਾ **ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੋ ਆਚਰਿਯੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਰੋਚਯਤਿ** ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ,** ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਾ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਾ **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ** ਰੁਚਿਕਸ੍ਸ ਉਪਗਤਸ੍ਸ **ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਯੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, **ਸੋ** ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ **ਅਸ੍ਸ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਅਨਿਟ੍ਠਤੋ** ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ **ਅਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ** ਪਰਿਵ੍ਵਾਤੋ। ਇਟ੍ਠਂ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਵਾ **ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ** ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੋ ਆਚਰਿਯੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ **ਰੋਚਯਤਿ** ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ,** ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ** ਰੁਚਿਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, **ਸੋ** ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ **ਅਸ੍ਸ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਅਨਿਟ੍ਠਤੋ** ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਤੋ **ਅਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ** ਪਰਿਵ੍ਵਾਤੋ ਭਵਤੀਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੇ ਪਟਿਪਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ।

''ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਕਥਂ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੋ ਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੇ ਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋ ਯੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸੋ ਸੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤੋ ਯੋਜਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੦. ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੩੭. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵੇਵਚਨੇ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਵੇਵਚਨੇ ਹਾਰੋ** ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਬਹੂਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਏਕਂ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਵੇਵਚਨੇ ਹਾਰੋ ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ''ਯਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਕਤਮਾਨਿ ਤਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਏਕ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਕਂ** ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ **ਧਮ੍ਮਂ** ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਂ ਵਾ **ਧਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਯਥਾ** ਯੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਚੇਵ ਵੇਵਚਨੇਹਿ ਚ ਭਗਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ, ਤਥਾਪਕਾਰਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਤਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਕਿਨ੍ਤਿ ਭਗਵਾ ਆਹਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਯਂਯਂਪਕਾਰਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨਿ –

> ''ਆਸਾ ਚ ਪਿਹਾ ਚ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਚ, ਅਨੇਕਧਾਤੂਸੁ ਸਰਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ।
> ਅਞ੍ਞਾਣਮੂਲਪ੍ਪਭਵਾ ਪਜਪ੍ਪਿਤਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਮਯਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤਿਕਤਾ ਸਮੂਲਿਕਾ''ਤਿ॥ –

ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤੰਤੰਪਕਾਰਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯਭੂਤੇਹਿ ਵੇਵਚਨੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨੇ ਫਲੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੭) ਬਹੁਧਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੰ। ''ਕਤਮਾ ਆਸਾ, ਕਤਮਾ ਪਿਹਾਦੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਆਸਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯਾ ਭਵਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਸੀਸਨਾ ਅਵਸ੍ਸੰ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਯਾ ਆਸਾ **ਅਸ੍ਸ** ਆਸੀਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਸੀਸਨਾ **"ਆਸਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਯਾ ਪਤ੍ਥਨਾ **ਅਸ੍ਸ** ਪਤ੍ਥਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਤਰੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਏਦਿਸੋ ਅਹੰ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਪਿਹਾ **ਅਸ੍ਸ** ਪਿਹਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾ ਪਤ੍ਥਨਾ **"ਪਿਹਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨਾਗਤਤ੍ਥੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ **"ਆਸਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਥੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ **"ਪਿਹਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ **ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ,** ਪਟਿਪਾਲੇਤਿ ਏਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯਾਤਿ **ਪਟਿਪਾਲਨਾ,** ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਾਲਨਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਪਟਿਪਾਲਨਾ**। ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਅਸ੍ਸ ਪਾਲਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ **"ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਯਾ ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਟਿਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਤਮਾ ਸਾ ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੰ ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਸਤ੍ਤਤੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਵਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਿਯੰ ਵਾ ਞਾਤਿੰ, ਪਿਯੰ ਵਾ ਧਮ੍ਮ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **"ਞਾਤਿ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਿਤ੍ਤਬਨ੍ਧਵਾਦਯੋਪਿ ਗਹਿਤਾ। **ਧਮ੍ਮੰ** ਪਨ ਪਿਯਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਕੰ ਛਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਯਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਣ੍ਹਿਕੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ **"ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੰ ਞਾਤਿੰ ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੰ ਞਾਤਿੰ ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਯਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਣ੍ਹਿਕੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ , ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਵਾ **"ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਯਾਸੁ ਅਨੇਕਾਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾ 'ਸਰਾ'ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਤਮਾ ਤਾ ਧਾਤੁਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਾ ਧਾਤੁਯੋ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਤਾਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਕਤਮਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਕਤਮਾ ਸਰਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਅਯੰ ਸਰਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਰਾਤਿ ਕੇਚਿ ਰੂਪਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਸਰਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯ ਤਣ੍ਹਿਕਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ। **ਰੂਪਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਰੂਪਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਾ। ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਰਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹਿਤਾ, **"ਕੇਚਿ ਸਦ੍ਦਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦੀਹਿਪਿ ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਾਦਯੋ ਸਰਾ ਸਦ੍ਦਧਾਤੁਯਾਦੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਰਾਵ ਗਹਿਤਾ। **ਕੇਚਿ ਧਮ੍ਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਸੋਤਧਾਤੁਘਾਨਧਾਤੁਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁਕਾਯਧਾਤੁਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯੋ ਗਹਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਪਿ ਛਬ੍ਬਿਧਾਵ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ''ਰੂਪਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੇ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵੇਵਚਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਏਤਾਦਿਸਾਨਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੇ ਤਣ੍ਹਾਵੇਵਚਨਾਨੀਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾਨਿ ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ। **ਛ ਗੇਹਸਿਤਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੀ**ਤਿ ਛਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤੰ ਤਣ੍ਹਾਪੇਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਛ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ''ਛ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਗੇਹਸਿਤਾਪਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਾ ਛ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਗੇਹਸਿਤਾ, ਅਯੰ ਦਿਟ੍ਠਿਪਕ੍ਖੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੮. ''ਕਥੰ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾ ਏਵ ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਾਯੇਵ ਪਤ੍ਥਨਾਕਾਰੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਾ** ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਾ ਏਵ ਤਣ੍ਹਾ ਪਤ੍ਥਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਸਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਨ੍ਦਨਤੋ **"ਧਮ੍ਮਨਨ੍ਦੀ"**ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ

ਵੁਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮੇਸੁ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨਤੋ **"ਧਮ੍ਮਜ੍ਝੋਸਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਣ੍ਹਾਯ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾਨਿ, ''ਕਤਮਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਂ**। ਮਨਤਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਮਨੋ**। ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੋ ਪਕਰਣੇਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫) ਵੁਤ੍ਤੋਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋ। ਵੇਵਚਨਾਨਿਯੇਵ ਇਮਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਾਨੀਤਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿਯੇਵ ਕਥਯਿਸ੍ਸਾਮ। **"ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਞ੍ਞਾਵੇਵਚਨਾਨਿ।

"ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ"ਤਿਆਦੀਨਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਾਨਿ। ''ਤਾਨਿ ਕਤ੍ਥ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਦੇਸਨਾਯਂ **ਯਥਾ ਚ** ਯਂਯਂਪਕਾਰਂ ਵੇਵਚਨਂ ਭਗਵਤਾ ''ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ...ਪੇ॰... ਭਗਵਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਤਂਪਕਾਰਂ ਵੇਵਚਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਵੇਵਚਨਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **"ਯਥਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਵਮੇਵ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

"ਤੇਨਾਹਾ"ਤਿਆਦਜਾਨੁਸਨ੍ਧਜਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚੇਵ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਵੇਵਚਨੇ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਨੁਸਨ੍ਧਜਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਵੇਵਚਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੧. ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੩੯. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰੋ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਏਕਂ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਵਿਧਾਹਿ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਯਾ ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਦੇਸਨਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਯਾਹਿ ਵਿਵਿਧਾਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਏਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤਿ, ਕਤਮਾ ਤਾ ਵਿਵਿਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਾ ਪਕਤਿਕਥਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਕਤਿਕਥਾਯਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਪਦਤ੍ਥਵਿਸੇਸਂ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਸਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਕਥਾਯ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿਕਾਰਧਮ੍ਮਕਥਾਯ ਯਾ ਦੇਸਨਾ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮਤ੍ਥਂ ਵੇਨੇਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤਿ ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ,** ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਯਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ 'ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਦੇਸਨਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਤਮਾ ਸਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਾ ਚ ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਦੇਸਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –''ਇਤਿ 'ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਦੇਸਨਾ'ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤੁਂ 'ਕਾ ਚ ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਦੇਸਨਾ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ 'ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀ'ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੯) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾਦੇਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਭੇਦਭਾਵੇਪਿ ਅਭੇਦੋਪਚਾਰੇਨ **"ਦੇਸਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਕਥਂ ਤਂ ਸਚ੍ਚਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਭਗਵਾ ਆਹਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਭਗਵਾ ਆਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਭਗਵਾ ਯਂ ਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। **"ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ"**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਭਗਵਾ ਆਹ, **ਅਯਂ** ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਛਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚ ਲੋਕਿਯਾਨੇਵ। ਪੀਲਨਸਙ੍ਖਤਸਨ੍ਤਾਪਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਦਸਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਜੀਵਿਤਮਨਵੇਦਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ। ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਏਕਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਂ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇਤਿ ਠਾਨੂਪਚਾਰੇਨ ਵੋਹਰਿਤੇ ਓਜਾਸਙ੍ਖਾਤੇ ਆਹਾਰੇ, ਰਾਗੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸਯਵਸੇਨ, ਆਸਾਵਸੇਨ ਵਾ ਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਵਾ **ਅਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ। ਅਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਸਮਤ੍ਥਤਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਞ੍ਚੇਵ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਞ੍ਚਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਕਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ। **ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣਾ ਜਾਤਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਵ, ਪਰਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ ਜਰਾ, ਨ ਠਿਤਿਯੇਵ, ਭੇਦਨਲਕ੍ਖਣਂ ਮਰਣਂ, ਨ ਭਙ੍ਗਮੇਵ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਸੋਕਂ ਸਦਰਂ ਸਉਪਾਯਾਸ"**ਨ੍ਤਿ।

''ਫਸ੍ਸੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ...ਪੇ॰... ਵਦਾਮੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਚ ਪਭਵਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਭਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

ਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥਂ ਵਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

੪੦. ਵਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥਂ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ...ਪੇ॰... ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਰੂਪਂ, ਰਾਧ, ਵਿਕਿਰਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਰੂਪਂ, ਰਾਧ, ਵਿਕਿਰਥ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਰੋਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਰੋਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਸ੍ਸਾਦਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

''ਰੂਪਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਵਿਕਿਰਨ੍ਤੋ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੋ ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਕਿਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ

ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਟਿਵੇਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਸੋ 'ਇਮੇ ਆਸਵਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਆਸਵਾ ਅਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਖਯੇਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਉਪ੍ਪਾਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਞਾਣਸ੍ਸ ਓਕਾਸਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਓਕਾਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਆਰਮ੍ਭਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਆਸਾਟਿਕਾਨਂ ਆਹਟਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਆਹਟਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਭਾਵਨਾਭੂਮਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਿਨਿਘਾਤਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਅਭਿਨਿਘਾਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

੪੧. ਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਵਾ ਪਜਾਨਨਵਸੇਨ ਵਾ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਾਨਾਵਿਧੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥਂ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤ੍ਤਾ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ''ਏਵਂ ਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਮੁਖੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਮੁਖੇਨੇਵ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ'ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬੇ** ਪਰਿਜਾਨਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। **ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਰਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚ**ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਚਕ੍ਖੁ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ। ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਕਿਚ੍ਚਪਰਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਪਰਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ **ਞਾਣਂ** ਨਾਮ। ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਕਿਚ੍ਚਪਰਿਜਾਨਨਾਦੀਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ **ਪਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ। ਤਥਾ ਵਿਦਿਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਜ੍ਜਾ** ਨਾਮ। ਆਲੋਕੋਭਾਸਕਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਆਲੋਕੋ** ਨਾਮ। ਇਦਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਞ੍ਞਾਵੇਵਚਨਮੇਵ। ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਦੇਸਨਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਦੇਸਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸੁਤਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਵਤ੍ਤਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

''ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

''ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਂ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਭਾਵਨਾਮਯਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਵਤ੍ਤਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਾਨਾਵਿਧੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤ੍ਤਾ **"ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚਾਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਕਥਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤ੍ਤਾ **"ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੁਲੀਯਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜੀਯਤੀਤਿ **ਤੁਲਂ,** ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਤੁਲਂ ਸਦਿਸਂ ਅਞ੍ਞਂ ਲੋਕਿਯਕਮ੍ਮਂ

ਅਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਤੁਲਂ,** ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ। ਪੁਨਬ੍ਭਵਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਤੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾਤਿ **ਸਮ੍ਭਵੋ,** ਤਂ ਸਮ੍ਭਵਂ। ਪੁਨਬ੍ਭਵਂ ਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਭਵਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਰਮਤੀਤਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ**। ਸਮਥਵਸੇਨ ਸਮਾਧਿਯਤੀਤਿ **ਸਮਾਹਿਤੋ**। ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੋ,** ਤਂ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਂ। **ਮੁਨਿ** ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਸਮ੍ਭਵਂ ਭਵਸਙ੍ਖਾਰਂ ਤੁਲਞ੍ਚ ਅਤੁਲਞ੍ਚ ਅਵਸ੍ਸਜਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਸਮਾਹਿਤੋ ਕਵਚਂ ਅਭਿਨ੍ਦਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਂ **ਅਭਿਨ੍ਦਿ** ਪਦਾਲਯੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ **ਮੁਨਿ** ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ‘‘ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨਤ੍ਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਨ ਨਿਚ੍ਚਂ ਸੁਖਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ **ਤੁਲਂ** ਤੁਲਯਨ੍ਤੋ **ਅਤੁਲਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਂ ਭਵਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਵਸ੍ਸਜਿ। ਕਥਂ ਅਵਸ੍ਸਜਿ? ਸੋ ਹਿ ਮੁਨਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਸਮਥਵਸੇਨ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਸੁ ਸਮਾਹਿਤੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਵਚਂ ਅਭਿਨ੍ਦਿ ਇਵ, **ਏਵਂ** **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਂ** ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਞ੍ਜਾਤਂ ਕਿਲੇਸਂ **ਅਭਿਨ੍ਦਿ** ਪਦਾਲਯਿ, ਕਿਲੇਸਾਭਾਵੇਨ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਜਹੀਤਿ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ‘‘ਭਵਸਙ੍ਖਾਰਮਵਸ੍ਸਜਿ ਮੁਨੀ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਸਮਾਹਿਤੋ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਠਿਤਿਯਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਠਿਤਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ‘‘ਅਭਿਨ੍ਦਿ ਕਵਚਮਿਵਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਿਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਉਪਾਦਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਣ੍ਡਕੋਸਾਨਂ ਪਦਾਲਨਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਦਾਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਭਗਵਾ ਯਂ ‘‘ਤੁਲਮਤੁਲ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਮਾਹ, ਤਥਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

‘‘ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ।

‘ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਮਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਯਤੋਨਿਦਾਨਂ, ਕਾਮੇਸੁ ਸੋ ਜਨ੍ਤੁ ਕਥਂ ਨਮੇਯ੍ਯ।
ਕਾਮਾ ਹਿ ਲੋਕੇ ਸਙ੍ਗੋਤਿ ਞਤ੍ਵਾ, ਤੇਸਂ ਸਤੀਮਾ ਵਿਨਯਾਯ ਸਿਕ੍ਖੇ’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਯਂ ਪਨ ਕਥਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਮਦ੍ਦਕ੍ਖੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯੋ** ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਜਨ੍ਤੁ ਯਤੋਨਿਦਾਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤੇਭੂਮਕਂ ਹੇਤੁਫਲਂ **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਅਦ੍ਦਕ੍ਖਿ, **ਸੋ** ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਜਨ੍ਤੁ ਕਾਮੇਸੁ **ਕਥਂ ਨਮੇਯ੍ਯ** ਨਮੇਤੁਂ ਨਾਰਹਤਿ। ਕਾਮਾ ਲੋਕੇ ‘‘ਸਙ੍ਗੋ’’ਤਿ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਮੇਤੁਂ ਨਾਰਹਤਿ, ਇਤਿ ਏਤਂ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਂ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ **ਤੇਸਂ** ਕਾਮਾਨਂ **ਵਿਨਯਾਯ** ਵੂਪਸਮਾਯ **ਸਤਿਮਾ** ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤੀਣਿ ਸਿਕ੍ਖਾਨਿ **ਸਿਕ੍ਖੇ** ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਤਿ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੧) ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ।

‘‘ਯੋ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਵੇਵਚਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ** ਹੋਤਿ। ‘‘ਯਤੋਨਿਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਭਵਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਪਭਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਚੇਵ **ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤਿ। ‘‘ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੀ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਵੇਵਚਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਚੇਵ **ਪਟਿਵੇਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤਿ। ‘‘ਕਾਮੇਸੁ ਸੋ ਜਨ੍ਤੁ ਕਥਂ ਨਮੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਵੇਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਵੇਵਚਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਚੇਵ **ਅਨਭਿਨਿਵੇਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤਿ। ‘‘ਕਾਮਾ ਹਿ ਲੋਕੇ ਸਙ੍ਗੋਤਿ ਞਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਾਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਤੋ ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ **ਦਸ੍ਸਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਕਾਮਾ ਹਿ ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਤੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਸਦਿਸਾ।

‘‘ਕੀਦਿਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਜਨਕਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਕਾਮਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਾਮਾ ਰਾਗਗ੍ਗਿਆਦੀਹਿ ਅਨੁੋਦਯ੍ਹਨਤੋ **ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ** ਚ, ਪੂਤਿਭਾਵਾਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਮੰਸਪੇਸੂਪਮਾ** ਚ, ਬਹਿ ਅਵ੍ਵੇਨ ਦਯ੍ਹਨਤੋ **ਪਾਵਕਕਪ੍ਪਾ** ਜਲਿਤਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੂਪਮਾ ਚ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ **ਪਪਾਤੂਪਮਾ** ਚ, ਵਿਸਸਦਿਸੇਹਿ ਦੋਸਾਦੀਹਿ ਪਰਹਿੰਸਨਤੋ **ਉਰਗੋਪਮਾ** ਚ। ‘‘ਤੇਸੰ ਸਤੀਮਾ’’ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਪਹਾਨਾਯ ਅਪਚਯਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਅਪਚਯਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ‘‘ਵਿਨਯਾਯ ਸਿਕ੍ਖੇ’’ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਰਾਗਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦੋਸਵਿਨਯਸ੍ਸ ਮੋਹਵਿਨਯਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਪਟਿਵੇਧਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ‘‘ਜਨ੍ਤੂ’’ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਯੋਗਿਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਵੇਵਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

‘‘ਜਨ੍ਤੂਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਸਤ੍ਤਵਾਚਕੋ ਸਦ੍ਦੋ ਕਸ੍ਮਾ ਯੋਗਿਵਾਚਕੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯਦਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋਗੀ **ਯਦਾ** ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਕਾਮਾ ਸਙ੍ਗੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ **ਸੋ** ਯੋਗੀ ਕਾਮਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਆਦੀਹਿ **ਉਪ੍ਪਾਦਯਤਿ,** ਸੋ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਯੋਗੀ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ **ਵਾਯਮਤਿ** ਕੁਸਲਵੀਰਿਯੰ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋਗੀਵਾਚਕੋ ਜਨ੍ਤੁਸਦ੍ਦੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਜਨ੍ਤੂ’’ਤਿ **ਅਯੰ** ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਞਾਨਧਮ੍ਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਵਾਯਾਮਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਓਰਮਤ੍ਤਿਕਾਯ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ‘‘ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਵਾਯਮਤੀ’’ਤਿ ਅਯੰ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਵਾਯਾਮਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ‘‘ਹੇਤੁਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ ਵਾਯਮਤੀਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਕਤਮਾ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿੰ ‘‘ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ। ‘‘ਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ ਵਾਯਮਤੀ’’ਤਿ **ਅਯੰ** ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਰਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਆਰਕ੍ਖਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾਯ ਠਿਤਿਯਾ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਠਿਤਿਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ‘‘ਕੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਮਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਯਤੋਨਿਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ।

> ‘‘ਮੋਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੋ ਲੋਕੋ, ਭਬ੍ਬਰੂਪੋਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।
> ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ ਬਾਲੋ, ਤਮਸਾ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ।
> ਅਸ੍ਸਿਰੀ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ, ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਨਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਯੰ ਪਨ ਕਥੰ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਮੋਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਮੋਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੋ**ਤਿ ਮੋਹਹੇਤੁਕੇਹਿ ਸੰਯੋਜਨੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਲੋਕੋ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਸੰਯੋਜਨੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ। **ਭਬ੍ਬਰੂਪੋਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਭਬ੍ਬੋਪਿ ਅਤ੍ਤਾ ਭਬ੍ਬਰੂਪੋਵ ਭਬ੍ਬਜਾਤਿਕੋ ਵਿਯ ਬਾਲਾਨੰ ਅਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸੂਪਧੀਹਿ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ। ਯੁ-ਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਵਿਹਿਤੋ। ਉਪਧੀਸੁ ਵਾ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਬਨ੍ਧਨੰ ਯਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸਾਤਿ **ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ**। ਦ੍ਵੇ ਅਵਡ੍ਢਿਯੋ ਲਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਬਾਲੋ। ਤਮਸਾ** ਸਮ੍ਮੋਹੇਨ **ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ** ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨੰ **ਅਸ੍ਸਿਰੀ** ਵਿਯ ਸਿਰੀਵਿਰਹਿਤੋ ਵਿਯ **ਖਾਯਤਿ** ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। **ਪਸ੍ਸਤੋ** ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਨੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

‘‘ਮੋਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਮੋਹਸੀਸੇਨ ਗਹਿਤਾਨੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੰ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਦੇਸਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ‘‘ਭਬ੍ਬਰੂਪੋਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਲੋਕਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤਾਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਵਿਪਰੀਤਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ‘‘ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ ਬਾਲੋ’’ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਪਾਪਕਾਨੰ ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਾਨੰ ਪਭਵਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ

ਪਭਵਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ''ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ ਬਾਲੋ''ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬਨ੍ਧਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਕਿਚ੍ਚਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ ਬਾਲੋ''ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਬਨ੍ਧਨਬਲਮ੍ਹਨਬਲਾਨਂ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਬਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਉਪਧਿਬਨ੍ਧਨੋ ਬਾਲੋ''ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵ◌ਿਰੁਹਨਾਯ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਵ◌ਿਰੁਹਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਤਮਸਾ ਪਰਿਵ◌ਾਰਿਤੋ''ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਦੇਸਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ, ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵ◌ੇਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ ਵ◌ੇਵ**ਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਅਸ੍ਸਿਰੀ ਵ◌ਿਯ ਖਾਯਤੀ''ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਦਸ੍ਸਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਅਸ੍ਸਿਰੀ ਵ◌ਿਯ ਖਾਯਤੀ''ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਪਵ੍ਵਾਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ''ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ **ਸਤ੍ਤਾਨਂ** ਅਰਿਯਾਨਂ ਪਟਿਵ◌ੇਧਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਪਟਿਵ◌ੇਧਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

''ਕਤਮਂ ਕਿਞ੍ਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਰਾਗੋ ਕਿਞ੍ਚਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ''ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਕਥਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਭਗਵ◌ਾ ਯਂ **"ਮੋਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤਥਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਗਾਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਮੋਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੋ ਲੋਕੋ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਅਜਾਤ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਠਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਕਥਂ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਤ੍ਥਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ"**ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਮਾਹ। ''ਸਾ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ? ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਸਵ◌ਿਸਾਣਵਚਨਂ ਵ◌ਿਯ ਅਨਤ੍ਥਂ, ਵ◌ੋਹਾਰਮਤ੍ਤਮੇਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਵ◌ਾਦਂ ਭਞ੍ਜਿਤੁਂ ਭਗਵਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ ਅਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਅਜਾਤਂ ਅਭੂਤਂ**। ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਕਤਤ੍ਤਾ **ਅਕਤਂ**। ਸਙ੍ਖਤਾਭਾਵਤੋ **ਅਸਙ੍ਖਤਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ। **ਏਤਂ** ਅਜਾਤਾਦਿਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨੋ ਚੇ ਅਭਵ◌ਿਸ੍ਸ, ਏਵ◌ਂ ਸਤਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਤੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਤੋ, ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਨ ਚ ਤਿਵ◌ਿਧਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਅਪਵਟ੍ਟਨਤੋ ਅਜਾਤਾਦਿਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਯੇਵ◌ਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਅਜਾਤਂ...ਪੇ॰... ਅਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ **ਦੇਸਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵ◌ੇਵ**ਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤਿ। ''ਨਯਿਧ ਜਾਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਵ◌ੇਵ**ਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ **ਉਪਨਯਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤਿ। ''ਯਸ੍ਮਾ ਚ...ਪੇ॰... ਅਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵ◌ੇਵ**ਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ **ਜੋਤਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤਿ। ''ਯਸ੍ਮਾ ਜਾਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ **ਅਯਂ** ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵ◌ੇਵ**ਚਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਂਸਾਰਤੋ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵ◌ਿਸੇਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹ ਭਗਵ◌ਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **"ਤੇਨਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਜਾਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚੇਵ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰੋ"**ਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਵ◌ਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵ◌ਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵ◌ਿਭਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੨. ਓਤਰਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੪੨. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ** ਓਤਰਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਯੋ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ''ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਸਬ੍ਬਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ ਓਤਰਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਪਾਠੇ ''ਕਤਮੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਾਠੇ ਇਮੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਇਮੇਹਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਸਬ੍ਬਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਉਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਉਪਰਿਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਰੂਪਧਾਤੁਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ। **ਅਧੋ**ਤਿ ਰੂਪਧਾਤੁਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ। **ਸਬ੍ਬਧੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਕਾਮਰੂਪਅਰੂਪਧਾਤੁਮ੍ਹਿ। **ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸੇਕ੍ਖੋ। ਅਯੰ ਸੇਕ੍ਖੋ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗੇਨ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਤ੍ਤਾ ''ਅਹੰ ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਅਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵੰ ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸੇਕ੍ਖੋ ਚੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਚ ਅਤਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬੰ ਓਘੰ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਉਦਤਾਰੀਤਿ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਮਿੰ ਗਾਥਾਪਾਠੇ ''ਕਤਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਰੂਪਧਾਤੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਉਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦਯੋਪਿ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁੰ "**ਰੂਪਧਾਤੁ ਅਰੂਪਧਾਤੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਧੋ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭਵਤੋ ਅਧੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਪਾਯਭੂਮਿਯੋ ਚ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁੰ "**ਕਾਮਧਾਤੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਬ੍ਬਧੀ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕੇਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ "**ਤੇਧਾਤੁਕੇ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਯੰ ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਯਾ ਵਿਰਾਗਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਰਾਗਤਾ ਅਸੇਕ੍ਖਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ''ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਸਬ੍ਬਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਾਠੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਅਯੰ ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਯ ਅਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਯਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, **ਤਾਨਿਯੇ**ਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਯੰ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਓਤਰਣਾ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ** ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ **ਓਤਰਣਾ** ਨਾਮ ਪਵੇਸਨਾ ਨਾਮ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ, ਪਞ੍ਚਾਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ **ਵਿਜ੍ਜਾ** ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਾ** ਤਾਦਿਸਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਉਪ੍ਪਾਦਹੇਤੁਤੋ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧੋ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, **ਅਯੰ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਓਤਰਣਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇਹਿ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸੀਲਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਸਤਿਯਾ ਚ ਪਞ੍ਚਾਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ। ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

''ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਸਬ੍ਬਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਾਠੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਓਤਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਅਯੰ ਅਹਸ੍ਮੀਤਿ ਅਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ''ਤਿ ਪਾਠੇ ''ਕਤਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਓਤਰਣੇਹਿ ਓਤਰਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਅਯੰ ਅਹਸ੍ਮੀਤਿ ਅਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀਤਿ ਅਯੰ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਅਯੰ ਸੇਕ੍ਖੋ ''ਅਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਤਸ੍ਸ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਯੋ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਯਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, **ਤਾਨਿਯੇ**ਵ ਸੇਕ੍ਖਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਯੰ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਓਤਰਣਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ। ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੩. ‘‘ਉਦ੍ਧਂ ਅਧੋ’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ਓਤਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਠੇ ‘‘ਕਤਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਂ, ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਂ ਨਤ੍ਥੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਚਲਿਤਂ** ਚਲਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, **ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਚਲਿਤਂ** ਚਲਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। **ਚਲਿਤੇ** ਚਲਨੇ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਭਵਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ **ਸਤਿ** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਨਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਤਿਯਾ **ਅਸਤਿ** ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ **ਆਗਤਿਗਤਿ** ਨ ਹੋਤਿ, ਆਗਤਿਗਤਿਯਾ **ਅਸਤਿ** ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ **ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ** ਨ ਹੋਤਿ, ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ **ਅਸਤਿ** ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ **ਇਧ** ਛਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, **ਹੁਰਂ** ਵਾ ਛਸੁ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, **ਉਭਯਂ ਅਨ੍ਤਰੇਨ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਮੁਦਾਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, **ਏਸੋਵ** ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤੋ** ਅਵਸਾਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਕਤਿਵਿਧੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਨਾਮਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦੁਵਿਧੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਯਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁ ਯਾ ਚੇਤਨਾ **ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, **ਅਯਂ** ਚੇਤਨਾਧਮ੍ਮੋ **ਤਣ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਯੋ** ਨਾਮ। ਯਾ ਚੇਤਨਾ **ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ। **ਅਯਂ** ਚੇਤਨਾਧਮ੍ਮੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸ੍ਸਯੋ** ਨਾਮ। ਸਾ ਦੁਵਿਧਾ ਚੇਤਨਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਾਮ। ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਬੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ। **ਅਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਓਤਰਣਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇਹਿ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਣ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਯਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸ੍ਸਯੇ ਯਾ ਵੇਦਨਾ **ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਅਯਂ **ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ**। ਯਾ ਚੇਤਨਾ **ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਅਯਂ **ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ**। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੪. ‘‘ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਲਿਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਠੇ ਓਤਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ।

‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੋਕਾ ਪਰਿਦੇਵਿਤਾ ਵਾ…ਪੇ॰…
ਪਿਯਂ ਨ ਕਯਿਰਾਥ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਪਾਠੇ ‘‘ਕਤਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੋਕਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੋਕਾ ਵਾ ਯਾ ਕਾਚਿ ਪਰਿਦੇਵਿਤਾ ਵਾ ਅਨੇਕਰੂਪਾ ਯਾ ਕਾਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਏਤੇ** ਸੋਕਾਦਯੋ ਪਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਭਵਨ੍ਤਿ, ਪਿਯੇ ਅਸਨ੍ਤੇ **ਏਤੇ** ਸੋਕਾਦਯੋ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ** ਪਿਯੇ ਅਸਨ੍ਤੇ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਤੋ **ਯੇਸਂ** ਵੀਤਸੋਕਾਨਂ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇ ਵੀਤਸੋਕਾ ਸੁਖਿਨੇ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ** ਵੀਤਸੋਕਾਨਂ ਸੁਖਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਸੋਕਂ ਵਿਰਜਂ **ਪਤ੍ਥਯਾਨੇ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਪਿਯਂ ਨ ਕਯਿਰਾਥਾਤਿ ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ।

“**ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੋਕਾ ਪਰਿਦੇਵਿਤਾ ਵਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਚ ਲੋਕਸ੍ਮਿਮਨੇਕਰੂਪਾ ਪਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤੇ**”ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਠੇ ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਅਯਂ **ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ**। ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੋਕਾ’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਪਾਠੇ ਓਤਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ , ‘‘ਕਾਮਂ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਪਾਠੇ ‘‘ਕਤਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਕਾਮਂ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਪੀਤਿਮਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪਾਠੇ ਯਾ ਪੀਤਿਮਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, **ਅਯਂ** ਪੀਤਿਮਨਤਾ **ਅਨੁਨਯੋ** ਹੋਤਿ। “**ਸਲ੍ਲਵਿਦ੍ਧੋਵ ਰੁਪ੍ਪਤੀ**”ਤਿ ਪਾਠੇ ਯਂ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਆਹ, **ਇਦਂ** ਰੁਪ੍ਪਨਂ **ਪਟਿਘਂ** ਹੋਤਿ, ਅਨੁਨਯੋ ਚ ਪਟਿਘਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਅਨੁਨਯੇ ਚ ਪਟਿਘੇ ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਕਤਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਨੁਨਯੋ ਪਟਿਘਞ੍ਚ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ। ‘‘ਅਨੁਨਯੋ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੋ ਹੋਤੁ, ਪਟਿਘਂ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖਂ ਨ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ? ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਸਿਨੇਹਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਪਟਿਘਮ੍ਪਿ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ। ‘‘ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਯ ਕਤਮੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਸਨ੍ਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਦਸ ਰੂਪਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ। **ਅਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਓਤਰਣਾ ਆਯਤਨੇਹਿ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਤੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੁਖੇਨ ਵਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਸੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦੀਸੁ ਯੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨਯਵਿਸੇਸੋ ਤਦਤ੍ਥਵਾਚਕਵਸੇਨ ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਞਾਪਕਵਸੇਨ ਵਾ ਓਤਰਤਿ ਪਵਿਸਤਿ ਸਮੋਸਰਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨਯਵਿਸੇਸੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਓਤਰਣਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। **“ਤੇਨਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ”**ਤਿਆਦਯਾਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚੇਵ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰੋ”**ਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਓਤਰਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ତਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੩. ਸੋਧਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੪੫. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਓਤਰਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਓਤਰੇਤਬ੍ਬਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਸੋਧਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ** ਸੋਧਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ‘‘ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਹੇ’’ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ‘‘ਯਥਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸੋਧਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਕਥਂ ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਹੇ ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯਥਾ ਆਯਸ੍ਮਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ ਪਾਰਾਯਨੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਹੇ ਅਯਂ ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ। ‘‘ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜੇਹੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **“ਕੇਨਸ੍ਸੂ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

> ‘‘ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ, ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ।
> ਕਿਸ੍ਸਾਭਿਲੇਪਨਂ ਬ੍ਰੂਸਿ, ਕਿਂਸੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਗਾਥਾਯਞ੍ਚ –

> ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ, (ਅਜਿਤਾਤਿ ਭਗਵਾ,)
> ਵਿਵਿਚ੍ਛਾ ਪਮਾਦਾ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ।
> ਜਪ੍ਪਾਭਿਲੇਪਨਂ ਬ੍ਰੂਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਗਾਥਾਯਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮਾਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਗਾਥਾਸੁ **“ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ **ਪਞ੍ਹੇ** ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ **“ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਭਗਵਾ ‘‘ਕੇਨਸ੍ਸੁ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ’’ਤਿ ਪਦਂ ਤਦਤ੍ਥੇ ਅਞ੍ਞਾਣਸਂਸਯਾਦਿਮਲਾਨਂ ਅਪਨਯਨੇਨ ਸੋਧੇਤਿ। ਤਦਤ੍ਥੇ ਹਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੇ ਅਞ੍ਞਾਣਸਂਸਯਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸੋਧਿਤੋ ਨਾਮ, ਅਤ੍ਥੇ ਚ ਸੋਧਿਤੇ ਪਦਮ੍ਪਿ

ਸੋਧਿਤੰਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** – ''ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੫), **ਟੀਕਾਯਞ੍ਚ** ''ਤਬ੍ਬਿਸਯਅਞ੍ਞਾਣਸਂਸਯਾਦਿਮਲਾਪਨਯਨੇਨ ਸੋਧੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨੋ ਚ ਆਰਮ੍ਭ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁਂ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਗਾਥਾਪਦਂ, ਗਾਥਾਤ੍ਥਂ ਵਾ, ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਤ੍ਤਾ ਭਗਵਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਪਦੇਨ ਸੋਧੇਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ।

"**ਕਿਂਸੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਪਞ੍ਹੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ "**ਦੁਕ੍ਖਮਸ੍ਸ ਮਹਬ੍ਭਯ**"ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਭਗਵਤਾ **ਆਰਮ੍ਭੋ** ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ **ਸੁਦ੍ਧੋ** ਸੋਧਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਗਾਥਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਯਤ੍ਥ ਪਞ੍ਹੇ **ਏਵਂ** ਨਿਰਵਸੇਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਭੋ **ਸੁਦ੍ਧੋ** ਸੋਧਿਤੋ ਭਵਤਿ, ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ** ਸੋਧਿਤੋ ਭਵਤਿ। **ਯਤ੍ਥ** ਪਞ੍ਹੇ ਏਵਂ ਨਿਰਵਸੇਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਭੋ ਯਾਵ **ਅਸੁਦ੍ਧੋ** ਅਸੋਧਿਤੋ ਭਵਤਿ, ਤਾਵ ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ** ਸੋਧਿਤੋ ਨ ਭਵਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। "**ਤੇਨਾਹਾ**"ਤਿਆਦਜਾਨੁਸਨ੍ਧਜਾਦਜਤ੍ਥੋ ਚੇਵ "**ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ**"ਤਿ ਅਨੁਸਨ੍ਧਜਾਦਜਤ੍ਥੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਸੋਧਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੪. ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੪੬. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਹਾਦਯੋ ਸੋਧਿਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ** ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇਪਿ ਚ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਯੇ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤਥਾ ਤੇ ਧਾਰਯਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਂ ਪਨ ਤਥੇਵ ਧਾਰਯਿਤਬ੍ਬਾ , ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਵਿਕਪ੍ਪਯਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਯੇ ਤਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ **ਯੇ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, **ਤੇ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ **ਤਥਾ** ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਚ **ਧਾਰਯਿਤਬ੍ਬਾ** ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਿਕਪ੍ਪਯਿਤਬ੍ਬਾ।

''ਸਾਮਞ੍ਞਕਪ੍ਪਨਾਯ ਵੋਹਾਰਭਾਵੇਨ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਕਤਮਾ ਏਕਤ੍ਤਤਾ, ਕਤਮਾ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਏਕਤ੍ਤਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ''ਜਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ...ਪੇ॰.. ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਦੁਕ੍ਖਵਿਸੇਸਤਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ।

ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋਤਿ ''ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਮੁਦਯਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਸਮੁਦਯਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਮੁਦਯਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਸਮੁਦਯਵਿਸੇਸਤਾ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋਤਿ ''ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਨਿਰੋਧਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਨਿਰੋਧਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਨਿਰੋਧਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਨਿਰੋਧਵਿਸੇਸਤਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾਤਿ? ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਸੇਸਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਵਿਸੇਸਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਤਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਨਿਰਯਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਾਮਞ੍ਞਮਗ੍ਗਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਸਾਮਞ੍ਞਮਗ੍ਗਤਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਨਿਰਯਗਾਮੀ ਮਗ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮੀ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਨਿਰਯਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਸੇਸਮਗ੍ਗਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਵਿਸੇਸਮਗ੍ਗਤਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਿਰੋਧਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਰੋਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਰੋਧਤਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਿਰੋਧਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਸੇਸਨਿਰੋਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਵਿਸੇਸਨਿਰੋਧਤਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਾਮਞ੍ਞਰੂਪਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਸਾਮਞ੍ਞਰੂਪਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਂ...ਪੇ॰... ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਾਜੇਤੀ''ਤਿ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਾਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਸੇਸਰੂਪਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਵਿਸੇਸਰੂਪਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

੪੮. ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਅਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਅਵਿਜ੍ਜਾਲਙ੍ਗੀ ਮੋਹੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਅਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸੇਸਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਞਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਜ੍ਜਾਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਯ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਞਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯਂ** ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਸੇਸਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਯ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਸਵ੍ਵਾਸਮਾਪਤਜਾਦਿਵਿਸੇਸੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਾਮਵ੍ਵਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਸਾਮਵ੍ਵਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਸਵ੍ਵਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਅਸਵ੍ਵਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਸਵ੍ਵਾਸਮਾਪਤਜਾਦਿਵਿਸੇਸੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯੰ** ਵਿਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਝਾਯੀਤਿ ਸੇਕ੍ਖਝਾਯੀਆਦਿਵਿਸੇਸੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਝਾਯੀਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਝਾਯੀਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਝਾਯਿਨੋ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਝਾਯੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਸੇਕ੍ਖੋ ਝਾਯੀ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਝਾਯੀ...ਪੇ॰... ਪਵ੍ਵੁਤ੍ਤਰੋ ਝਾਯੀ''ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਝਾਯੀਅਸੇਕ੍ਖਝਾਯੀਆਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਝਾਯੀਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯੰ** ਝਾਯੀਵਿਸੇਸਤਾ ਝਾਯਿਨੋ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਸਮਾਧੀਤਿ ਸਰਣਸਮਾਧਜਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਮਾਧਿਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯੰ ਸਮਾਧਿਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਸਮਾਧਿਨੋ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਸਰਣੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਰਣੋ ਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਸਰਣਸਮਾਧਜਾਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਸਮਾਧਿਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯੰ** ਸਮਾਧਿਵਿਸੇਸਤਾ ਸਮਾਧਿਨੋ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਆਗਾਲ੍ਹਪਟਿਪਦਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਯੰ ਪਟਿਪਦਾਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਪਟਿਪਦਾਯ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਆਗਾਲ੍ਹਪਟਿਪਦਾ, ਨਿਜ੍ਝਾਮਪਟਿਪਦਾ...ਪੇ॰... ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਵ੍ਵਾ''ਤਿ ਆਗਾਲ੍ਹਪਟਿਪਦਾਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯੰ** ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੇਸਤਾ ਪਟਿਪਦਾਯ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ।

ਕਾਯੋਤਿ ਨਾਮਕਾਯਾਦਿਵਿਸੇਸਮਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਕਾਯਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਅਯੰ ਕਾਯਸਾਮਵ੍ਵਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ **ਏਕਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਕਾਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਨਾਮਕਾਯੋ ਰੂਪਕਾਯੋ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਨਾਮਕਾਯੋ''ਤਿ ਨਾਮਕਾਯਾਦਿਵਿਸੇਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਾ ਕਾਯਵਿਸੇਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ **ਅਯੰ** ਕਾਯਵਿਸੇਸਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ **ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਪਦਤ੍ਥਾਦਿਕੋ ਵਿਸੇਸੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੭) ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਦਿਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣੰ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਵੰ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ''ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਏਕਤ੍ਤਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਦੁਕ੍ਖੰ? ਜਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ। **ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਯੋ ਕੋਚਿ ਜਾਤਿਜਰਾਬਜਾਧਜਾਦਿਵਿਸੇਸਧਮ੍ਮੋ। **ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸੇਸਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਜਰਾਦਿਵਿਸੇਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਸਮਾਨਭਾਵੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸੇਸਧਮ੍ਮੇਨ ਜਰਾਦਿਵਿਸੇਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਭਾਵੋ। **ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਜਰਾਦਿਵਿਸੇਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਏਕਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਤਾਦਿਸਮਾਨਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਦਿਭਾਵਾਨੰ ਏਕੀਭਾਵੇਨ। **ਏਕੀਭਵਤੀ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸੇਸਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕੋਪਿ ''ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯਜਤਾਯ ਏਕੀਭਵਤਿ। **ਯੇਨ ਯੇਨ ਵਾ ਪਨ ਵਿਲਕ੍ਖਣੋ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਵੇਮਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛਤਿ**। ਯਸ੍ਸ ਜਾਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯੇਨ ਯੇਨ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਪਰਿਪਾਚਨਾਦਿਸਭਾਵੇਨ ਯੋ ਜਾਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮੋ ਜਰਾਦਿਧਮ੍ਮੇਨ ਵਿਲਕ੍ਖਣੋ ਵਿਸਦਿਸੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਪਰਿਪਾਚਨਾਦਿਸਭਾਵੇਨ ਸੋ ਜਾਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮੋ ਜਰਾਦਿਧਮ੍ਮੇਨ ਵੇਮਤ੍ਤਤੰ ਵਿਸਦਿਸਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨੋਪਿ ਜਾਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮੋ ਜਰਾਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਤਾਯ ਏਕਤ੍ਤਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਕਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਸਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਕੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਸਤਿ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਵੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵੰ** ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ, ਗਾਥਾਯੰ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਯੰ ਸਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬੰ। ''ਕਿੰ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ''ਏਕਤ੍ਤਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ – ''ਇਦਾਨਿ ਤਾਵ ਏਕਤ੍ਤਵੇਮਤ੍ਤਤਾਵਿਸਯੇ ਨਿਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਾ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇ ਵਾ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੮) ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕਥੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ, ਕਥੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਦਿ ਏਕਤ੍ਤਤਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਯ੍ਯਾਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਕੋ ਚ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨੁਸਨ੍ਧਯਾਦਿਕੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੫. ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੪੯. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦੀਨੰ ਏਕਤ੍ਤਤਾਦਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ** ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਜਨਯਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ''ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਜਨਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭੂਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮ।

''ਕਤਮੋ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ** ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਕਾਰੋ **ਧਮ੍ਮੋ ਯੰ** ਫਲਭੂਤੰ **ਧਮ੍ਮੰ ਜਨਯਤਿ** ਜਨੇਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਸੋ** ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਕਾਰੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ** ਨਾਮ। ''ਕਿੰਲਕ੍ਖਣੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਕਿੰਲਕ੍ਖਣੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ – ''ਤਤ੍ਥ 'ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਜਨਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ'ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਲਕ੍ਖਣੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤੰ ਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਕਿੰਲਕ੍ਖਣੋ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯) ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਜਨਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਜਨਯਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਹੇਤੁਪਿ ਕਾਰਣੰ, ਪਚ੍ਚਯੋਪਿ ਕਾਰਣੰ , ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾਯੇਵ ਕੇਨ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਿੰਲਕ੍ਖਣੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਜਨਿਤਬ੍ਬਫਲਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਫਲੇਹਿ **ਅਸਾਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਹੇਤੁ,** ਸਬ੍ਬਫਲੇਹਿ **ਸਾਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋ,** ਇਮਿਨਾ ਵਿਸੇਸਲਕ੍ਖਣੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਵਿਸੇਸੋ ਕੀਦਿਸੋ ਭਵੇ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਕਿੰ ਭਵੇ"**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ **"ਯਥਾ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਯੋ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਸੋ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਵਿਸੇਸੋ ਕਿੰ ਵਿਯ ਭਵੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਬੀਜੰ ਅਸਾਧਾਰਣੰ** ਯਥਾ, ਤਥਾ **ਹੇਤੁ** ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਭਵੇ। **ਪਥਵੀ ਚ ਆਪੋ ਚ** ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ **ਸਾਧਾਰਣਾ** ਭਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਤਥਾ **ਪਚ੍ਚਯੋ** ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਧਾਰਣੋ ਭਵੇ। ਸਬ੍ਬਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਬੀਜੰ ਅਸਾਧਾਰਣੰ ਜਨਕੰ ਹੇਤੁ। ''ਕਥੰ ਪਥਵੀ, ਆਪੋ ਚ ਸਾਧਾਰਣਾ ਜਨਕਾਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਮੰ ਸਮਾਨੰ ਫਲੰ ਭਵਾਪੇਤੀਤਿ **ਸਭਾਵੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਬੀਜੰ ਹੇਤੁਯੇਵ। ''ਕਿੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਬੀਜਙ੍ਕੁਰੋਪਮਾਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ, ਉਦਾਹੁ

ਅਞ੍ਞੂਪਮਾਯਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਾਯ ਉਪਮਾਯਪਿ ਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਵਾ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮਾਯ ਉਪਮਾਯਪਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਬੀਜਙ੍ਕੁਰਾਦੀਸੁ ਬਾਹਿਰੇਸੁ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭੂਤਾਨੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਥੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੰਸਾਰੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਬਾਹਿਰੇਸੁ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭੂਤੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੁ, ਕਥੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੰਸਾਰੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ – ‘‘ਏਵੰ ਬਾਹਿਰੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੰਸਾਰੋ’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਹ ਸੰਸਾਰੋ ਭਵਤੀਤਿ **ਸਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ**। ਅਯੰ ਸੰਸਾਰੋ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭੂਤੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਯੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸੋ ਇਮਸ੍ਸ ਸੰਸਾਰਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੰ ਯਦਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੰ, ‘‘ਕਥੰ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਏਵਞ੍ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਨਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਬ੍ਬੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸੰਸਾਰੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋਤਿ ਭਗਵਤਾ ਸੰਸਾਰਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੁ, ‘‘ਕਤਮੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੂ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਇਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੂ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਕਤਮੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਕਤਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਤਮਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੂ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਚ੍ਛਿਮਿਕਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੂ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਕਤਮਾ ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਤਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤੋ ਪੁਰਿਮੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਸਮਨਨ੍ਤਰੋਵ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਪਰਮ੍ਪਰਹੇਤੁਪਿ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਬੀਜਙ੍ਕੁਰੋ ਵਿਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਬੀਜਙ੍ਕੁਰੋ**ਤਿ ਬੀਜਾਨੰ ਅਙ੍ਕੁਰੋਤਿ ਬੀਜਙ੍ਕੁਰੋ, ਬੀਜਾਨੰ **ਸਮਨਨ੍ਤਰਹੇਤੁਤਾਯ** ਅਙ੍ਕੁਰੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ **ਵਿਯ। ਯਤ੍ਥ** ਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਯੰ ਫਲੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਸ੍ਸ** ਫਲਸ੍ਸ **ਇਦੰ** ਬੀਜੰ ਪਨ **ਪਰਮ੍ਪਰਹੇਤੁਤਾਯ ਹੇਤੁਭੂਤੰ** ਭਵਤਿ।

‘‘ਬੀਜੰ ਪਨ ਏਕੰਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਕਥੰ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦੁਵਿਧੋ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸਮਨਨ੍ਤਰਕਾਲਪਰਮ੍ਪਰਕਾਲਭੇਦੇਨ ਹੇਤੁਪਿ ਦੁਵਿਧੋ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਬੀਜਭੂਤੋ ਹੇਤੁ ਦੁਵਿਧੋ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੁਭੂਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋਪਿ ਸਮਨਨ੍ਤਰਹੇਤੁ ਚ ਪਰਮ੍ਪਰਹੇਤੁ ਚਾਤਿ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਦੁਵਿਧੋ ਭਵਤਿ, ਸਮਨਨ੍ਤਰੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਸਮਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਹੇਤੁ ਹੋਤਿ। ਪੁਰਿਮਤਰੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਪਚ੍ਛਿਮਤਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਰਮ੍ਪਰਹੇਤੁ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਬੀਜਭੂਤੋ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਹੇਤੁ, ਪਥਵੀਆਪਾਦਿਕੋ ਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵਿਸੇਸੋ ਪਾਕਟੋ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਅਸਾਧਾਰਣੋ **ਹੇਤੁ,** ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸਾਧਾਰਣੋ **ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਥਾਲਕਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ – ‘‘ਯਥਾ ਵਾ ਪਨਾਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਵਿਭਾਗਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਥਾਲਕਞ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿ ਚ ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਦੀਪਸ੍ਸ **ਸਭਾਵਹੇਤੁ** ਸਮਾਨਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ‘‘ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਮ੍ਪਿ ਥਾਲਕਾਦਿਕੰ ਸਭਾਵਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ **ਅਨਗ੍ਗਿਕੰ** ਅਗ੍ਗਿਰਹਿਤੰ ਥਾਲਕਞ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਤੇਲਞ੍ਚ **ਦੀਪੇਤੁੰ** ਜਾਲੇਤੁੰ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮੋ ਪਦੀਪੋ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਸਭਾਵਹੇਤੁ ਹੋਤਿ ਵਿਯ, ਏਵੰ ਥਾਲਕਾਦਿਕੰ ਸਭਾਵਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਏਵੰਪਕਾਰੋ **ਸਭਾਵੋ** ਸਮਾਨੋ ਪਦੀਪੋ ਹੇਤੁ ਹੋਤਿ ਯਥਾ, **ਪਰਭਾਵੋ** ਅਸਮਾਨੋ ਥਾਲਕਾਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਚ, ਤਥਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੋ ਸਭਾਵੋ **ਹੇਤੁ** ਹੋਤਿ, ਬਾਹਿਰੋ ਅਸਮਾਨੋ **ਪਚ੍ਚਯੋ** ਹੋਤਿ। **ਜਨਕੋ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ **ਹੇਤੁ** ਹੋਤਿ, **ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੋ** ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ **ਪਚ੍ਚਯੋ** ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਫਲੇਹਿ **ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਹੇਤੁ** ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਫਲੇਹਿ **ਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਪਦੀਪੋਪਮਾਯਪਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਪਾਕਟੋ ਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਭੇਦਂ ਕਾਰਣਂ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਚ ਫਲਾਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਯੋ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਹੋਤਿ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਕਾਰਣਭਾਵੋ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਆਕਾਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ''ਯਂ ਫਲਂ ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਹੋਤਿ, ਕਤਮਂ ਤਂ ਫਲਂ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਵਿਸੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ''ਕਾਰਣਫਲਾਨਂ ਯੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਅਵੁਪਚ੍ਛੇਦਟ੍ਠੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਮਨੁਸਨ੍ਧਯਟ੍ਠੋ ਚ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਂ 'ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਚ ਫਲਾਪੇਕ੍ਖਾਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਯੋ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਯਥਾ ਚ ਸੋ ਹੋਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਫਲਂ, ਯੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ, ਯੋ ਚ ਕਾਰਣਫਲਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ 'ਅਵੁਪਚ੍ਛੇਦਟ੍ਠੋ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯) ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਅਵੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਯੋ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਟ੍ਠੋ **ਸਨ੍ਤਤਿਅਟ੍ਠੋ** ਹੋਤਿ ਫਲੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ , ਯਞ੍ਚ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਜਨਕਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੋ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਫਲਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਨ੍ਤਤਿਅਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਫਲਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਅਰਹਤੋ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਾਰਣਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਯੋ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਅਟ੍ਠੋ** ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਅਟ੍ਠੋ **ਫਲਟ੍ਠੋ** ਹੋਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਯੋ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਟ੍ਠੋ** ਪਟਿਸਨ੍ਦਹਨਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਟ੍ਠੋ **ਪੁਨਬ੍ਭਵਟ੍ਠੋ** ਪੁਨਬ੍ਭਵਨਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਯੋ **ਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠੋ** ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠੋ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੋ** ਹੋਤਿ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਯੋ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਟ੍ਠੋ **ਅਨੁਸਯਟ੍ਠੋ** ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯੋ **ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਟ੍ਠੋ** ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਟ੍ਠੋ **ਅਵਿਜ੍ਜਟ੍ਠੋ** ਹੋਤਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਯੋ **ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਟ੍ਠੋ** ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਟ੍ਠੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਬੀਜਟ੍ਠੋ** ਹੋਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਚ ਕਾਰਣਾਕਾਰੋ ਚ ਫਲਞ੍ਚ ਫਲਵਿਸੇਸੋ ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਰਮ੍ਪਰਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਤ੍ਥ ਅਵੁਪਚ੍ਛੇਦੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਤ੍ਥ** ਯਸ੍ਸਂ ਰੂਪਾਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਵੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਯੋ **ਅਵੁਪਚ੍ਛੇਦੋ** ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਅਵੁਪਚ੍ਛੇਦੋ **ਤਤ੍ਥ** ਤਿਸ੍ਸਂ ਰੂਪਾਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਯਂ **ਸਨ੍ਤਤਿ** ਹੋਤਿ। **ਯਤ੍ਥ** ਯਸ੍ਸਂ ਰੂਪਾਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਯਾ **ਸਨ੍ਤਤਿ** ਅਤ੍ਥਿ, ਸਾ ਸਨ੍ਤਤਿ**ਤਤ੍ਥ** ਰੂਪਾਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਯਂ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ** ਹੋਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਪਰਮ੍ਪਰਹੇਤੁਆਦਿਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ।

ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। **ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਸਮਾਧਿਪਟ੍ਠਾਨੋ ਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੋ। **ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਪਞ੍ਞਾਪਧਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਸੋ ਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਤਿਤ੍ਥਞ੍ਞੁਤਾ**ਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਸਭਾਵੋ ਹੇਤੂਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਕੀਦਿਸੋ ਸੋ ਸਭਾਵੋ ਹੇਤੂ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ **ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ** ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ **ਪਟਿਚ੍ਚ** ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪੇ **ਪਟਿਚ੍ਚ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਤਤ੍ਥ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ** ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੁਰੇਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਲੋਕੋ **ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋ ਫਲੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵੋ ਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਪਨ ਫਲੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵੋ ਹੇਤੁ ਹੋਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ **ਸਙ੍ਖਾਰਾ** ਨਾਮਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ** ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਾ **ਸਭਾਵੋ ਹੇਤੁ** ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਨਾਮਰੂਪੇਨ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ **ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ** ਹੋਨ੍ਤਂ **ਸਭਾਵੋ ਹੇਤੁ** ਹੋਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ **"ਨਾਮਰੂਪਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ **ਹੇਤੁ,**

ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਨਕੋ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਚ ਯੋ ਕੋਚਿ **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ** ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, **ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ** ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਜਨਕਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਜਨਿਤਬ੍ਬੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਰਣਤੋ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਤੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ** ਨਾਮ।

''ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਨ** ਕਾਰਣਭੂਤੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ **"ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਜਨਯਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਯੰ ਵਚਨੰ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ, ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਜਨਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ ਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਯੋ ਯੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ ਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ **ਯੁਤ੍ਤੋ** ਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੬. ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਿਭਾਵਨਾ

੫੦. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਸੋ...ਪੇ॰... ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਾਦੀਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ** ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰਮੂਲਾ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਓਤਰਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮ।

''ਕਿਤ੍ਤਕੇ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ** ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ **ਓਤਰਨ੍ਤਿ** ਸਮੋਸਰਨ੍ਤਿ, **ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ** ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ ਆਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ''ਕਾਨਿ ਵਿਯ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾ ਆਵਟ੍ਟੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਵਟ੍ਟੇ** ਹਾਰੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਿ **ਬਹੁਕਾਨਿ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਬਹੁਕਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਸਮਾਰੋਪਨੇ ਹਾਰੇਪਿ ਬਹੁਕਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਕੇਵਲੰ ਪਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਵਸੇਨਾਪਿ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਵਸੇਨਾਪਿ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ; ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਸਮਾਰੋਪਨਾਸੁ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ** ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾ, ਵੇ**ਵਚਨੰ** ਵੇਵਚਨਸਮਾਰੋਪਨਾ, **ਭਾਵਨਾ** ਭਾਵਨਾਸਮਾਰੋਪਨਾ, **ਪਹਾਨੰ** ਪਹਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾ, **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਪਭੇਦੇਨ **ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ** ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਤਾਸੁ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਸੁ ਸਮਾਰੋਪਨਾਸੁ ਕਤਮਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਕਤਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਯਂ **ਅਕਰਣਂ** ਅਕਰਣਹੇਤੁ ਸਾਸਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, **ਏਤਂ** ਸਾਸਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ **ਸਾਸਨਂ** ਓਵਾਦੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਵਾ **ਅਕਰਣਂ** ਅਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਯਂ ਸਾਸਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਤਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ **ਸਾਸਨਂ** ਓਵਾਦੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਸਮ੍ਪਦਾਨਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ ਯਥਾ ''ਕਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਕਿਮਤ੍ਥਂ''ਨ੍ਤਿ। ਕੁਸਲਸ੍ਸ **ਸਮ੍ਪਦਾ** ਸਮ੍ਪਦਾਯ ਯਂ ਸਾਸਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਤਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ। **ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯੋਦਾਪਨਂ** ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯੋਦਾਪਨਤ੍ਥਂ ਯਂ ਸਾਸਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਤਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਸਾਸਨਸ੍ਸ **ਕਿਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਨ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਇਦਂ** ਸੁਚਰਿਤਤ੍ਤਯਂ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਓਵਾਦਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸੁਚਰਿਤਤ੍ਤਯੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਸਾਸਨਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ''ਅਨ੍ਨੇਨ ਵਸਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ''ਸੁਚਰਿਤਤ੍ਤਯੇ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਕਾਯਿਕਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਂ ਸਾਸਨਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਂ, ''ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯੇ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤੇ ਕਤਮਂ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦ੍ਵਯਂ ਸਾਸਨਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦ੍ਵਯੇ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤੇ ਕਤਮਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਸਮਥਸ੍ਸ ਫਲ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ਫਲਦ੍ਵਯਂ ਸਾਸਨਸ੍ਸ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾਨਿ, ''ਇਦਾਨਿ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਵਨਂ ਵਨਥਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ਕਾਮਗੁਣਪਞ੍ਚਕਂ **ਵਨਂ** ਤਣ੍ਹਾਭੂਤਸ੍ਸ **ਵਨਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਤਣ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ, ''ਇਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਾ ''ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਇਦਂ ਵਨਂ** ''ਅਹੋ ਚਕ੍ਖੁ, ਅਹੋ ਸੋਤਂ, ਅਹੋ ਘਾਨਂ, ਅਹੋ ਜਿਵ੍ਹਾ, ਅਹੋ ਕਾਯੋ''ਤਿ **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਂ** ਅਨੁਬਜਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ **ਵਨਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਇਦਂ ਵਨਂ** ਸਂਯੋਜਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ **ਵਨਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਂ, ਆਯਤਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਨੁਸਯਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਇਦਂ ਵਨਂ** ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ **ਵਨਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾਦੀਨਂ ਵਨਭਾਵੋ ਚ ਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਵਨਥਭਾਵੋ ਚ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾਦੀਨਂ ਵਨਭਾਵੇਨ ਚ ਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਵਨਥਭਾਵੇਨ ਚ ਭਗਵਾ **“ਛੇਤ੍ਵਾ ਵਨਞ੍ਚ ਵਨਥਞ੍ਚਾ”**ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨੇਨ ਵਚਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ''ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾ। **ਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਏਕੇਕੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ। **ਸਮਾਰੋਪਨਾ**ਤਿ ਤਦਞ੍ਞਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਸਮਾਰੋਪਨਾ । ਸਮਾਰੋਪੇਨ੍ਤਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਏਤਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਾਤਿ **ਸਮਾਰੋਪਨਾ**ਤਿ ਵਿਗ੍ਗਹੋਤਿ। (੧)

੫੧. ਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮਾ ਵੇਵਚਨੇਨ ਸਮਾਰੋਪਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਵੇਵਚਨੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾਦੀਸੁ ਸਮਾਰੋਪਨਾਸੁ **ਵੇਵਚਨੇਨ** ਏਕੇਕੇਨ ਰੋਤਦਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨਂ **ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਕਤਮਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **“ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ”**ਤਿ ਚ **“ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀ”**ਤਿ ਚ **“ਸੇਕ੍ਖਫਲ”**ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਵਚਨਤ੍ਤਯਂ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। **“ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ”**ਤਿ ਚ **“ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੀ”**ਤਿ ਚ **“ਅਸੇਕ੍ਖਫਲ”**ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਵਚਨਤ੍ਤਯਂ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸੇਸੁ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। (੨)

ਵੇਵਚਨੇਨ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਾਰੋਪਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾਦੀਸੁ ਕਤਮਾਯ ਦੇਸਿਤਾਯ **ਭਾਵਨਾਯ** ਕਤਮੇਸਾਨਂ ਅਦੇਸਿਤਾਨਂ ਭਾਵਨਾਰੋਪਨਾ **ਕਤਮਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਯਂ ਭਾਵਨਂ **ਭਗਵਾ** ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਤ੍ਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੬੯, ੩੭੧, ੩੯੫, ੪੧੫) ਆਹ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਤਦਞ੍ਞਭਾਵਨਾਪਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

"**ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾ**"ਤਿਆਦਿਪਾਠੇ ''ਕਿੰ ਭਾਵਨੰ ਭਗਵਾ ਆਹਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਆਤਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। "**ਆਤਾਪੀ**"ਤਿ ਵਚਨੇਨ **ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ** ਭਗਵਾ ਆਹ। "**ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ**"ਤਿ ਵਚਨੇਨ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ** ਭਗਵਾ ਆਹ। "**ਸਤਿਮਾ**"ਤਿ ਵਚਨੇਨ **ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ** ਆਹ। "**ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ**"ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ **ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ** ਆਹ। ''ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਏਵੰ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਭਾਵਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ** ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ** ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵੇਨ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵਾ **ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ** ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ''ਤੇਸੁ ਸਮਾਰੋਪਿਤੇਸੁ ਕਤਮੇ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਚਤੂਸੁ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਭਾਵਿਯਮਾਨੇਸੁ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਵਮੇਵ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ।

ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਾਰੋਪਨਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮਾ ਪਹਾਨੇਨ ਸਮਾਰੋਪਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸਮਾਰੋਪਨਾਦੀਸੁ ਕਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤੇਨ **ਪਹਾਨੇਨ** ਕਤਮੇਸੰ ਅਦੇਸਿਤਾਨੰ ਪਹਾਨਾਨੰ **ਕਤਮਾ ਸਮਾਰੋਪਨਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। "**ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਸੁਭੇ 'ਸੁਭ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੰ ਪਜਹਤੀ**"ਤਿ ਦੇਸਿਤੇਨ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਬਨ੍ਧਕਿਲੇਸਕਾਮੁਪਾਦਾਨਪ੍ਪਹਾਨਾਦਯੋਪਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ।

"**ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇ 'ਸੁਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੰ ਪਜਹਤੀ**"ਤਿ ਦੇਸਿਤੇਨ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਬਨ੍ਧਕਿਲੇਸਭਵੁਪਾਦਾਨਪ੍ਪਹਾਨਾਦਯੋਪਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ।

"**ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚੇ 'ਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੰ ਪਜਹਤੀ**"ਤਿ ਦੇਸਿਤੇਨ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਬਨ੍ਧਕਿਲੇਸਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਪ੍ਪਹਾਨਾਦਯੋਪਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ।

"**ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਨਤ੍ਤਨਿ 'ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੰ ਪਜਹਤੀ**"ਤਿ ਦੇਸਿਤੇਨ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਪਰਿਞ੍ਞਾਯ? ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਬਨ੍ਧਕਿਲੇਸਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਪ੍ਪਹਾਨਾਦਯੋਪਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। (੪)

ਪਹਾਨਹਾਰੋ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ ਇਧ ਨ ਵਦਾਮ।

''ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤੇਨ ਏਕੇਕੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੇਨ ਅਦੇਸਿਤਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨੰ ਸਮਾਰੋਪਨਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤੇਨਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੇਨ** ਤਥਾ ਸਮਾਰੋਪਨਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ –

''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੰਮੂਲਾ, ਯੇ ਚੇਕਤ੍ਥਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਮੁਨਿਨਾ।
ਤੇ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਸ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ''ਤਿ –

ਯੰ ਵਚਨੰ **ਆਹ,** ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵਚਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਤਥਾ ਸਮਾਰੋਪਨਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

''ਕਿੰ ਪਨ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤੇਨ ਨਯੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੇਨ ਅਦੇਸਿਤਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਮਾਰੋਪਯਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੇਨ ਅਦੇਸਿਤਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨੰ ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਇਮੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਸੋਲ਼ਸ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਸਂਸਯਾਨਂ ਹਰਣਤੋ ਅਪਨਯਨਤੋ **ਹਾਰਾ** ਨਾਮਾਤਿ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰਵਿਭਾਵਨਾ।

੧. ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੫੨. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਾਦਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਾਦਿਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ।

‘‘ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮਂ, ਦਿਸਾਲੋਚਨਤੋ ਦਿਸਾ ਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ।
ਸਙ੍ਖਿਪਿਯ ਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਹਿ, ਨਯੇਹਿ ਤੀਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪ ਨਯਸਙ੍ਖੇਪ) –

ਗਾਥਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ‘‘ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਹਾਰੇ ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ **“ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਥ ਵਾ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤਭੂਮਿਸਦਿਸੇਸੁ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਸੁਗਨ੍ਧਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਸਿਪ੍ਪਾਚਰਿਯਸੁਵਿਚਾਰਿਤਜਮ੍ਬੁਨਦਾਭਰਣਸਦਿਸੇਸੁ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਨਾਨਾਵਿਧਰਂਸਿਜਾਲਵਿਵਿਧਮਣਿਰਤਨਸਦਿਸੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾਵ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਮਹਾਪਥਵਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਪ੍ਪਟਕੋਜਸ੍ਸ ਖਾਦਾਪਨਂ ਅਤਿਦੁਕ੍ਕਰਂ ਵਿਯ, ਨਾਨਾਵਿਧੇਸੁ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਪਰਮਤ੍ਥੋਜਾਯ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਹਾਰੇਹਿ ਅਤਿਦੁਕ੍ਕਰਖਾਦਾਪਨਸਦਿਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਚ ਯੋਜਨਿਕਮਧੁਗਣ੍ਡਂ ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਸੁਮਧੁਰਸਸ੍ਸ ਪਾਯਾਪਨਂ ਅਤਿਦੁਕ੍ਕਰਂ ਵਿਯ ਨਾਨਾਵਿਧੇਸੁ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਪਰਮਤ੍ਥਮਧੁਰਸਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਹਾਰੇਹਿ ਅਤਿਦੁਕ੍ਕਰਂ ਪਾਯਾਪਨਸਦਿਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਅਨੇਕੇਸੁ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ‘‘ਨਾਨਾਵਿਧਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਤੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਕਿਂ , ਉਦਾਹੁ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ ਤਥਾ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **“ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਾਰਂ ਆਹ।

ਨਨੁ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਾਰਂ ਕਥੇਤੁਕਾਮੇਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਗਾਥਂ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੋ ਨਪ੍ਪਯੋਜੇਤਿ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਚ ਨਯਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਰਿਤਤ੍ਤਾ। ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਾਰੋ ਪਨ ਤਂ ਗਾਥਂ ਪਯੋਜੇਤਿ

ਅਵਿਕਿਣ੍ਣਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਗਾਥੰ ਪਚ੍ਚਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਾਰੇ ਤਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ ''ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਬ੍ਬੰਯੇਵਾਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ –

> ਏਵੰ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤਾਯ ਭੂਮਿਯਾ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣਾਨਿ ਮੁਤ੍ਤਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਪਕਿਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਸਿਪ੍ਪਾਚਰਿਯਵਿਚਾਰਿਤੇਸੁ ਸੁਰਤ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰੇਸੁ ਨਾਨਾਵਿਧਰੰਸਿਜਾਲਸਮੁਜ੍ਜਲਾਨਿ ਵਿਵਿਧਾਨਿ ਮਣਿਰਤਨਾਨਿ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਮਹਾਪਥਵਿੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਪ੍ਪਟਕੋਜੰ ਖਾਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ , ਯੋਜਨਿਕਮਧੁਗਣ੍ਡੰ ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਸੁਮਧੁਰਸੰ ਪਾਯੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੇ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤੋ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰੇ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਾਰੰ ਆਰਭਿ। ਆਰਭਨ੍ਤੋ ਚ ਯਾਯੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ –
>
> ''ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮੰ, ਦਿਸਾਲੋਚਨਤੋ ਦਿਸਾ ਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ।
> ਸਙ੍ਖਿਪਿਯ ਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਹਿ, ਨਯੇਹਿ ਤੀਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਤੰ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੋ ਨਪ੍ਪਯੋਜੇਤਿ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਨਯਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਰਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਨੇਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੇਹਿ ਹਾਰਾਨੰ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਹਿ ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰੋ। ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਾਰੋ ਪਨ ਤੰ ਪਯੋਜੇਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੇ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾਵ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਠਮ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥੰ ਪਚ੍ਚਾਮਸਿਤ੍ਵਾ **"ਤਸ੍ਸਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕੁਹਿੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ? ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਤਿ ਆਹਾ"**ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤੰ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਭਾਵਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋਵ। ''ਸੋਲ਼ਸ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਗਾਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਤਸ੍ਸਾ** ਗਾਥਾਯ **ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕੁਹਿੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ,** ਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਵਾ ਪਚ੍ਚਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਕਿੰ, ਉਦਾਹੁ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਪਚ੍ਚਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ਕਿਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ** ਪਚ੍ਚਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ।

ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਤਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਭੇਦੇਨ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੋ, ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੇ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਭਾਵੇਨ ਮਯਾ ਵਿਭਜਿਯਮਾਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਭੂਤੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਤਥਾ ਵਿਭਜਿਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੇ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦਿਕੇ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ। **ਕਤਮੋ** ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਭੂਤੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

> ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨ ਚ।
> ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੇਨ, ਵਸੰ ਮਾਰਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ॥ –

ਸੁਤ੍ਤੇ **"ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਕਿੰਦੇਸਯਤੀ"**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ **"ਪਮਾਦੰ ਦੇਸਯਤੀ"**ਤਿਆਦਿਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੨) ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਪਨ **ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ** ਅਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਮਾਰਸ੍ਸ** ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਵਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨ** ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੇਨ** ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕੁਸੀਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਤੰਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਮਾਰਸ੍ਸ** ਕਿਲੇਸਾਦਿਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ।

''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਦੇਸਿਤੰ ਤੰ ਪਮਾਦਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਕਸ੍ਸ ਪਦ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੰ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਪਦ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨ ਚਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਕਥੰ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਨ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਯਦਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੰ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਸੋ ਪਨ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਕਿੰਲਕ੍ਖਣੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ **"ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਲਕ੍ਖਣੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਲਕ੍ਖਣੋਤਿ ਅਸੁਭਾਦੀਨੰਯੇਵ ਸੁਭਾਦਿਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਲਕ੍ਖਣੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ''ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤੀ''ਤਿ ਕਾਰਿਤਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕਿੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਲਕ੍ਖਣੋ? ਸੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਸਞ੍ਞੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਮ੍ਪਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤਿ। ਇਤਿ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤੀਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਤਬ੍ਬਾਨੰ ਤਿਵਿਧਤ੍ਤਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਪਿ ਤਿਵਿਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਮੁਦੁਕੋ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਸੁਭਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤੋ ਬਲਵਾ ਸੁਭਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਾਨੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਸੁਭਾਦਿਵਸੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਬਲਵਤਰੋ, ਯੰ ਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਸੁਭਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੰ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ, ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਸੁਭਸੁਖਅਤ੍ਤਨਿਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮੇ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਿਸਯਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮਾਨਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਵਤ੍ਥੂਨਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਿਸਯਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸੋ ਕੁਹਿੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤਿ ਚਤੂਸੁ ਅਤ੍ਤਭਾਵਵਤ੍ਥੂਸੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਚਤੂਸੁ** ਰੂਪਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਅਤ੍ਤਭਾਵਵਤ੍ਥੂਸੁ ਸੋ ਸਬ੍ਬੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਸਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤਿ। ''ਕਥੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਰੂਪੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ , ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਵੰ ਤਸ੍ਸ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਰੂਪਕਾਯੇ ਸਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯਤਿ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ।

''ਤੇਸੁ ਰੂਪਕਾਯਾਦੀਸੁ ਕਤਮੰ ਕਤਮਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸ੍ਸ ਇਦੰ ਇਮਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵਿਭਜਿਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ **ਪਠਮੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਤ੍ਥੁ ਰੂਪੰ "ਅਸੁਭੇ ਸੁਭ"**ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਏਵੰ ''ਅਸੁਭੇ ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਇਦੰ ਇਮਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਤੇਸੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੰ ਕਤਮੇ ਮੂਲਕਾਰਣਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੰਕਿਲੇਸਾ, ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ – ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੰ ਮੂਲਕਾਰਣਭੂਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

''ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਤੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੰ ਮੂਲਕਾਰਣੰ ਕਿੰ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਭਜਿਤੁੰ **"ਤਣ੍ਹਾਨਿਵੁਤਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਰਹਿਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਨ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਾਤਿਸਯਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਸਾਤਿਸਯਾਯ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੁਭੇਪਿ ''ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ''ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਕਸ੍ਮਾ ''ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਵੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ

ਦਿਟ੍ਠਿ ਭਵਤੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਵੁਤਾ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤਾਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤਾ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਰਹਿਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਗਹਿਤਾ ਸਿਯਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਾਯ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚੇਪਿ ''ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ, ਅਨਤ੍ਤਨਿਯੇਪਿ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

''ਕਥਂ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਕਥਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਾਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਵਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਾਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੇਸੁ। **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਾਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ। **ਅਤੀਤਂ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਦਬ੍ਬਭੂਤੋਪਿ ਦਬ੍ਬਭੂਤੋ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਣ੍ਹਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ **ਅਨਾਗਤਂ ਰੂਪਂ** ਦਿਟ੍ਠਿਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ। ਏਵਂ ਅਤੀਤਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਅਨਾਗਤਾਭਿਨਨ੍ਦਨਭੇਦੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਯੇਵ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਦਸ ਕਿਲੇਸਾਪਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ – ਇਮੇ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਮਸਾਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **ਤਾਹਿ** ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਹਿ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ **ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ਚ ਵਿਸੇਸਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਤਾਸੁ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਨਾਸੁ ਕੋਚਿ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

''ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨਂਯੇਵ ਮੂਲਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਸਕਲਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸਾਪਿ ਮੂਲਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਮੂਲਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਸਕਲਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸਾਪਿ ਮੂਲਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਰਕ੍ਖਿਤਂ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, **ਤੇਸਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ। ਯੇਸਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤੇਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਸਂਸਾਰੇ **ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਂਸਰਨ੍ਤਾਨਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ **ਸਕਿਂ ਨਿਰਯਂ** ਮਾਰਵਸਗਮਨੇਨ ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਹੋਤਿ, **ਸਕਿਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ** ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਹੋਤਿ, **ਸਕਿਂ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ** ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਹੋਤਿ, **ਸਕਿਂ ਅਸੁਰਕਾਯਂ** ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਹੋਤਿ, **ਸਕਿਂ ਦੇਵੇ** ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਹੋਤਿ, **ਸਕਿਂ ਮਨੁਸ੍ਸੇ** ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨ ਚਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੇਨਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਕਥਂ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਯਾ **ਅਕਲ੍ਲਤਾ** ਅਕਮ੍ਮਨਿਯਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਂ ਅਕਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਅਕਮ੍ਮਨਿਯਤ੍ਤਂ **ਥਿਨਂ** ਨਾਮ। ਯਂ **ਕਾਯਸ੍ਸ ਲੀਨਤ੍ਤਂ** ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਲੀਨਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਲੀਨਤ੍ਤਂ **ਮਿਦ੍ਧਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਰੂਪਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਹਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਭੂਤਭਾਵਾਦਿਕੋ ਪਨ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਤ੍ਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਯੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤਂ, ਤੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਸਂਯੋਜਨੇਨ ਸਂਸਾਰੇ ਮਾਰਵਸਗਮਨੇਨ ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ ਸਂਸਰਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਸਭਾਵੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਵਸਂ ਮਾਰਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਕਥਂ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਵਸਂ ਮਾਰਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਿਲੇਸਮਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸੋ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞੇ ਮਾਰੇਤਿ ਨਿਵਾਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ **ਮਾਰੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਮਾਰੋ। ਇਮਿਨਾ ਕਿਲੇਸਮਾਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰਖਨ੍ਧਮਾਰਮਚ੍ਚੁਮਾਰਾ ਚ ਗਹਿਤਾ, **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਤ੍ਤੁਮਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸ। ਅਥ ਵਾ ''ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਸਤ੍ਤੁਮਾਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਯੋ ਯੋ ਰਾਜਚੋਰਾਦਿਕੋ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਵਾ ਇਸ੍ਸਰਿਯਭੋਗਾਦੀਨਿ ਵਾ ਮਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਸੋ ਰਾਜਚੋਰਾਦਿਕੋਪਿ ਗਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਤ੍ਤੁਮਾਰਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਸ**ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਂ ਲੋਭਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਰੁਚਿਂ ਆਕਙ੍ਖਂ ਆਣਂ ਆਣਤ੍ਤਿਂ। **ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ ਉਪੇਤਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ ਅਨੁਗਚ੍ਛਤਿ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕਸ੍ਮਾ ਵਸਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੋ ਸਤ੍ਤੋ ਅਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ

ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, **ਸੋ** ਸਤ੍ਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਦੀਹਿ **ਨਿਵੁਤੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੰਸਾਰਾਭਿਮੁਖੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਾਭਿਮੁਖੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਸਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨਾਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਤੇਨ 'ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨਾ'ਤਿਆਦਿਕੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮਾਨਿ ਭਗਵਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਮੁਦਯੋ ਚਾਤਿ। ਕਥਂ ਦੇਸਿਤਾਨਿ? ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਕਥਾਯ ਚੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਕਥਾਯ ਚ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ਤਾਸੁ ਕਥਾਸੁ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਕਥਾਯ ਦੇਸਿਤੇ ਸਤਿ ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਂ ਰਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਰਕ੍ਖਿਤਂ ਦੁਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਰਕ੍ਖਿਤਂ ਮੂਲ੍ਹਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ ਞਾਪਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ, ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਧਂ, ਮੂਲ੍ਹਚਿਤ੍ਤਂ ਮੋਮੂਹਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਧਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਮੇਸਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਯਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਅਗੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਰਕ੍ਖਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਾਯ ਅਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਰਕ੍ਖਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਰਕ੍ਖਿਤਂ ਹੋਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨਾਤਿ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਂਸਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਂਸਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤਂ ਨਾਮਾਤਿ। ''ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਵਸਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਏਵਂ ਯੇ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਾ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ** ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੬੫) ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਮਾਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਪਞ੍ਚ ਮਾਰਾ ਗਹਿਤਾ। ਤੇਸੁ ਕਿਲੇਸਮਾਰੋ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸਵਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਓਘਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਯੋਗਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਗਨ੍ਥਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਨੀਵਰਣਾ, ਦਸ ਕਿਲੇਸਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੦੨ ਆਦਯੋ) ਦੇਸਿਤੋ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰੋ ਪਨ ''ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ (ਵਿਭ॰ ੨੨੬) ਅਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ (ਵਿਭ॰ ੨੨੬) ਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਿਤੋ। ਖਨ੍ਧਮਾਰੋ ਪਨ ''ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਿਤੋ। ਮਚ੍ਚੁਮਾਰੋ ਪਨ ''ਚੁਤਿ ਚਵਨਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੧੯੩) ਦੇਸਿਤੋ। ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਕਥਾਯ ਦੇਸਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ ਪਨ ਕਥਾਯ ਦੇਸਿਤੇ ਸਤਿ ''ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ, ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ... ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ... ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ... ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਨ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪੭) ਏਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਯਂ ਛਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਛਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਯਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਵਾ ਅਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਵਾ ''ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ''ਤਿ ਵਾ ''ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਾਹਿ ਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਵਾ, ਯਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ''ਇਮਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ...ਪੇ॰... ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾ''ਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਾ**ਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਹਿ ਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨ ਚਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਦੇਸਿਤਂ।

''ਥਿਨਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ, ਮਿਦ੍ਧਂ ਨਾਮ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ''ਤਿ ਵਾ ''ਥਿਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਸਂਸੀਦਨਂ, ਮਿਦ੍ਧਂ ਉਸ੍ਸਾਹਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੋ''ਤਿ ਵਾ ਯਾਨਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਹਿ ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ

ਅਭਿਭੂਤੰ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੰ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ''ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਦੇਸਿਤੰ।

''ਵਸੋ ਨਾਮ ਇਚ੍ਛਾ ਲੋਭੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਰੁਚਿ ਆਕਙ੍ਖਾ ਆਣਾ ਆਣਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਯੋ ਵਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਵਸੋ ''ਵਸ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਦੇਸਿਤੋ। ''ਪਞ੍ਚ ਮਾਰਾ – ਖਨ੍ਧਮਾਰੋ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰੋ ਮਚ੍ਚੁਮਾਰੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰੋ ਕਿਲੇਸਮਾਰੋ''ਤਿ ਯੋ ਮਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਮਾਰੋ ''ਮਾਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੇਸਿਤੋ। ''ਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਪੇਤਿ, ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਨੁਗਚ੍ਛਤਿ, ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਤੀ''ਤਿ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ''ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੇਸਿਤੋਤਿ। ਏਵੰ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਕੁਸਲਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ, ''ਵਸੰ ਮਾਰਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਯੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ''ਕਿਮਤ੍ਥਾਯ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਸੰ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਸੰ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸਚ੍ਚਾਨੰ **ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਹਾਨਾਯ ਚ** ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿ **ਧਮ੍ਮੰ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤਿ,** ਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਕੇਨ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਕਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਕਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨੇਹਿ ਕਤਮਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯੇਨ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯੇਨ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, **ਯੇਨ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਜਹਤਿ ਚ, **ਅਯੰ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ ਨਾਮ। **ਯੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮੰ ਆਰਬ੍ਭ ਤਣ੍ਹਾਯ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਪਹਾਨੰ ਜਾਤੰ, **ਅਯੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮੋ **ਨਿਰੋਧੋ** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ ਨਾਮਾਤਿ। ਏਵੰ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਨਿ।

''ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਚ੍ਚਾਨੰ ਦੇਸਿਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਗਹਿਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੇਨ ਆਦੀਨਵੋ ਗਹਿਤੋ, ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਗਹਿਤੰ, ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਗਤਿਪਜਹਨੰ ਜਾਤੰ, ਸਬ੍ਬਗਤਿਪਜਹਨੰ ਫਲਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤੰ। ਯੇਨ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਾਦਿਕੇਨ ਸਬ੍ਬਗਤਿਪਜਹਨੰ ਜਾਤੰ, ਸੋ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਾਦਿਕੋ ਉਪਾਯੋਤਿ ਗਹਿਤੋ, ਅਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧਨਮੁਖੇਨ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਨਿਯੋਜਨੰ ਭਗਵਤੋ ਆਣਤ੍ਤੀਤਿ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇਨ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਕੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤੇ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

''ਅਸ੍ਸਾਦਾਦੀਨੰ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਭਾਵੋ ਕੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮ। ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਰਹੰ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋ।

ਇਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੨. ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੫੩. ਯੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਯੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ਸੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦੀਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਇਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤੁਂ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ‘‘ਏਵਂ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰਪਦਤ੍ਥਵਿਚਯੋ ਵਿਚਯਹਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾਹਾਰੇ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਭਾਗਪਵਿਚਯਮੁਖੇਨ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾ ਦੁਵਿਧਾ’ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੩) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੇ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ‘‘ਤਣ੍ਹਾ’’ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ ਸਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾ। **ਕੁਸਲਾਪੀ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕੇ ਕੁਸਲੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਪਿ। **ਅਕੁਸਲਾਪੀ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਪੀਤਿ ਦੁਵਿਧਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਟੀਕਾਯਂ** – ‘‘ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਮਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤਂ, ਇਧ ‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕੁਸਲਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਿਂਗਾਮਿਨੀ, ਅਕੁਸਲਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਿਂ ਗਾਮਿਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਅਕੁਸਲਾ ਸਂਸਾਰਗਾਮਿਨੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਕਤਮੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਤਣ੍ਹਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਅਕੁਸਲਾ ਸਂਸਾਰਗਾਮਿਨੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਸਂਸਾਰਗਾਮਿਨੀ ਹੋਤੁ, ਕਥਂ ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਪਹਾਨਤਣ੍ਹਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਤਣ੍ਹਾ **ਪਹਾਨਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਣ੍ਹਂ ਆਗਮ੍ਮ ਯਂ ਪਹਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ, ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੇਨ ਪਹਾਨੇਨ ਅਪਚਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਯੇਵ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਤਿ ਦੁਬ੍ਬਿਧਾ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਤਿ ਦੁਬ੍ਬਿਧੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਮਾਨੋਪੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਕਤਮੋ ਮਾਨੋ ਕੁਸਲੋ, ਕਤਮੋ ਮਾਨੋ ਅਕੁਸਲੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਯਂ ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਾਨਂ ਪਜਹਤਿ, ਅਯਂ ਮਾਨੋ ਕੁਸਲੋ। ਯੋ ਪਨ ਮਾਨੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਤਿ, ਅਯਂ ਮਾਨੋ ਅਕੁਸਲੋ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਮਾਨਂ…ਪੇ॰… ਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਯਂ ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਹਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ, ਤੇਨ ਪਹਾਨੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਂ ਮਾਨਂ ਪਜਹਤਿ, ਅਯਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ ਮਾਨੋ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਕੁਸਲੋ। **ਯੋ ਪਨ…ਪੇ॰… ਅਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਯੋ ਪਨ ਮਾਨੋ ਪਰਹਿਂਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਤਿ, ਅਯਂ ਮਾਨੋ ਅਕੁਸਲੋਤਿ ਵਿਚਯਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਸਂਸਾਰਾਪਚਯਗਾਮਿਨੀਸੁ ਤਾਸੁ ਤਣ੍ਹਾਸੁ ਕਤਮਾ ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੀ ਤਣ੍ਹਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਸਂਸਾਰਾਪਚਯਗਾਮਿਨੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾਭੂਤਾਸੁ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਸੁ। ਅਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਕੁਸਲਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **‘‘ਅਰਿਯਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਸਨ੍ਤਂ ਆਯਤਨਂ ਯਂ** ਅਰਿਯਫਲਧਮ੍ਮਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, **ਤਂ ਆਯਤਨਂ** ਅਰਿਯਫਲਧਮ੍ਮਂ ਅਹਂ ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸ’’ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਥਯਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਰਿਯਫਲੇ **ਪਿਹਾ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਿਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਯਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਦਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ **‘‘ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਿਤ’’**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਯਂ ਅਰਿਯਫਲੇ ਪਿਹਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕੁਸਲਾ ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਅਨਵਜ੍ਜਅਰਿਯਫਲਧਮ੍ਮਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਕਥੰ ਪਵਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਾ **ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ** ਪਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ** ਤੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ **ਕੁਸਲਾ** ਅਨਵਜ੍ਜਾ, ਯਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ** ਪਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕੁਸਲਾ ਅਨਵਜ੍ਜਾਤਿ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਸੇਨ ਭਗਵਤਾ –

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ।
ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ, ਞਤ੍ਵਾਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯੰ।
ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ’’ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੩੨; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੧, ੬੫, ੭੮) –

ਗਾਥਾਯੰ ‘‘ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ’’ਤਿ ਪਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ‘‘ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਯੋ ਪਵਿਚਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਪਵਿਚਯੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਸ੍ਸਾ ਕੋ ਪਵਿਚਯੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਸਾ** ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਕੋ ਪਵਿਚਯੋਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ‘‘ਅਟ੍ਠ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ ਪਵਿਚਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਸੋ ਪਵਿਚਯੋ ਕਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸੋ ਕਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸੋ** ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਿਚਯੋ **ਕਤ੍ਥ** ਕਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ **ਪਾਰਮਿਤਾਯ** ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਭਾਵਨਾਯ ਸੋ ਪਵਿਚਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

‘‘ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਪਾਰਮਿਤਾਯਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **“ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਹਿ ਝਾਨੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਸੋ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਪਰਿਯੋਦਾਤੰ ਅਨਙ੍ਗਣੰ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੰ ਮੁਦੁ ਕਮ੍ਮਨਿਯੰ ਠਿਤੰ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੰ, ਇਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵਯਤਿ, **ਸੋ** ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਤਤ੍ਥ** ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਝਾਨੇ ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਤਮੰ ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ? ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਵਿਸੇਸੇ ਵਾ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ, ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਚਾਤਿ **ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ**। ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧਿ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਞ੍ਚਾਤਿ **ਦ੍ਵੇ ਚ ਵਿਸੇਸਾ** ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਕੁਤੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ…ਪੇ॰… ਕੁਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਯਤੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਯਤੋ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵਤੋ **ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ, ਤਤੋ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵਤੋ **ਪਰਿਯੋਦਾਤੰ** ਹੋਤਿ। ਸੁਖਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯਘਾਤੇਨ **ਯਤੋ** ਵੀਤਰਾਗਾਦਿਅਨਙ੍ਗਣਭਾਵਤੋ **ਅਨਙ੍ਗਣੰ, ਤਤੋ** ਵੀਤਰਾਗਾਦਿਅਨਙ੍ਗਣਭਾਵਤੋ **ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੰ। ਯਤੋ** ਸੁਭਾਵਿਤਭਾਵਤੋ **ਮੁਦੁ, ਤਤੋ** ਸੁਭਾਵਿਤਭਾਵਤੋ **ਕਮ੍ਮਨਿਯੰ। ਯਤੋ** ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਠਿਤਭਾਵਤੋ **ਠਿਤੰ, ਤਤੋ** ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਠਿਤਭਾਵਤੋ **ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੰ** ਹੋਤੀਤਿਪਿ ਯੋਜਨਾ ਯੁਤ੍ਤਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੩) ਯੁਗਲ਼ਤੋ ਆਗਤਤ੍ਤਾ। ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯਸਤਿਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਓਭਾਸੇਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਤੋ **ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੰ**। ਸਦ੍ਧਾਯ ਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ ਨ ਚਲਤਿ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਕੋਸਜ੍ਜੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ, ਸਤਿਯਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਪਮਾਦੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ, ਸਮਾਧਿਨਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ, ਓਭਾਸਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਿਲੇਸਨ੍ਧਕਾਰੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਛਨ੍ਨੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਞ੍ਚ ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਾਨਞ੍ਚ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਚਯੋ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਯੇਵਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੩) ‘‘ਤਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਾ ‘‘ਅਪਰੋ ਨਯੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ।

‘‘ਯੇਸਂ ਰਾਗਾਦਿਅਙ੍ਗਣਾਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਅਨਙ੍ਗਣਂ, ਯੇਸਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ, ਯਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਭਾਵੇਨ ਠਿਤਂ, ਇਵ੍ਜਨਾਯ ਅਭਾਵੇਨ ਆਨੇਵ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਤੇ ਰਾਗਾਦਿਅਙ੍ਗਣਾਦਯੋ ਕਤਮਾਯ ਪਕ੍ਖਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਤਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗਣਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਰਾਗਾਦਿਅਙ੍ਗਣਾਦੀਸੁ **ਅਙ੍ਗਣਾ** ਚ ਰਾਗਾਦਿਅਙ੍ਗਣਾ ਚ **ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ** ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਚ ਸਨ੍ਤਿ, **ਤਦੁਭਯਂ** ਰਾਗਾਦਿਅਙ੍ਗਣਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਦ੍ਵਯਂ **ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੋ** ਰਾਗਾਦਿਅਙ੍ਗਣਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਞ੍ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਨੁਲੋਮਤ੍ਤਾ। ਯਾ **ਇਵ੍ਜਨਾ** ਫਨ੍ਦਨਾ ਯਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਟ੍ਠਿਤਿ** ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, **ਅਯਂ** ਇਵ੍ਜਨਾ ਅਟ੍ਠਿਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਪਕ੍ਖੋ** ਇਵ੍ਜਨਾਯ ਚ ਅਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਹੇਤੁਭਾਵਤੋਤਿ ਪਵਿਚਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਛਨ੍ਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਞ੍ਚ **ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਾਨਞ੍ਚ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋ ਹੋਤੀ**”**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭਿਨੋ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਇਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭਿਨੋ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯਭਾਵੋ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਕਥਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮਤ੍ਤਲਾਭਿਨੋ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੋ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇਯੇਵ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋਪਿ **ਏਵਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ ਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “ਸੋ ਉਪਰਿਮਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੩) ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋਜਨਮਤ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ।

ਸੋ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ **ਉਪਰਿਮਂ** ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨ**ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਤਤੋ** ਸਨ੍ਤਤਰਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਉਪਰਿਮਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਤਤੋ **ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਤਸ੍ਸ** ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਾਭਿਨੋ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ **ਸਞ੍ਞਾ** ਸਞ੍ਞਾਪਧਾਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਓਲਾਰਿਕਾ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਣ੍ਠਹਤਿ, ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ ਚ **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾ** ਅਨਭਿਰਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਣ੍ਠਹਤਿ, **ਸੋ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਧਿਨਾ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ **ਸਬ੍ਬਸੋ** ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ‘‘ਆਕਾਸਂ ਅਨਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ** ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। **ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ** ਰੂਪਾਵਚਰਸਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧ**ਅਭਿਞ੍ਞਾਭਿਨੀਹਾਰੋ** ਹੋਤਿ। **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ** ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ **ਵੋਕਾਰੋ** ਅਕੁਸਲੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵਂ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, **ਅਸ੍ਸ** ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ ਚ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨ **ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ,** ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਨਾ **ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ** ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ **ਓਭਾਸੋ** ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੋਭਾਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। **ਰੂਪਾਨਂ** ਕਸਿਣਰੂਪਾਨਂ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

‘‘ਯੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ, ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਓਭਾਸੋ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਸੋ ਸਮਾਧਿ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਕਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਸੋ ਸਮਾਧੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੋ ਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਯੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤੋ, ਸੋ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਸਮਾਧਿ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੇਹਿ ਤੀਹਿ ਉਪਕਾਰਕਙ੍ਗੇਹਿ ਚ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਤੀਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਙ੍ਗੇਹਿ ਚ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਨ ਏਕੇਨ ਸਭਾਵਙ੍ਗੇਨ ਚ ਛਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ** ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬੋ । ‘‘ਕਥਂ ਕਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤਂ ਮੇ ਮਾਨਸਂ ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਅਙ੍ਗੇਸੁ ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਸਮਥੋ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਤਕੋ ਸਮਥੋ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਵਿਭਜਿਤੁਂ “**ਤਤ੍ਥ ਯਞ੍ਚ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੪. ''ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾ ਸਮਾਧਿਮੁਖੇਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ''ਤਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਲਭਿਤਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਦਾਯ ਲਭਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ **ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ** ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਥੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਯੰ ਸਮਾਧੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਯੰ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਅਪ੍ਪਿਤਪ੍ਪਿਤਕ੍ਖਣੇ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਤ੍ਤਾ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖੋ** ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਸ੍ਸ** ਅਰਹਤੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਭਵਤਿ। **ਅਯੰ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਆਯਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ **ਆਯਤਿੰ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ** ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਭਵਤਿ। **ਅਯੰ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਕਿਲੇਸਅਰੀਹਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾ **ਅਰਿਯੋ,** ਕਾਮਾਮਿਸਵਟ੍ਟਾਮਿਸਲੋਕਾਮਿਸਾਨੰ ਅਭਾਵਤੋ **ਨਿਰਾਮਿਸੋ** ਚ ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਭਵਤਿ। **ਅਯੰ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਅਕਾਪੁਰਿਸੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਅਕਾਪੁਰਿਸਸੇਵਿਤੋ** ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਭਵਤਿ। **ਅਯੰ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਅਙ੍ਗਸਨ੍ਤਕਿਲੇਸਦਰਥਸਨ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਸਨ੍ਤੋ ਚੇ**ਵ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਣਤੋ **ਪਣੀਤੋ ਚ** ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਿਲੇਸੇਨ ਅਰਹਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ **ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਲਦ੍ਧੋ ਚ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸਮਾਧਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਏਕੋਦਿਭਾਵੇਨ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ **ਏਕੋਦਿਭਾਵਾਧਿਗਤੋ ਚ** ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪਯੋਗੇਨ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਨੀਵਰਣਾਦਿਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞੇ ਕਿਲੇਸੇ ਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਫਲਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਨਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਤਗਤੋ** ਹੋਤਿ, **ਇਤਿ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਸ੍ਸ** ਅਰਹਤੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਭਵਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਵਿਚਯਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖਾਦੀਸੁ ਸਮਾਧੀਸੁ ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਸਮਥੋ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਸਮਾਧਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਮਥੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਕਤਮੇਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪੀਤਿਫਰਣਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਠਮਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾ **ਪੀਤਿਫਰਣਤਾ** ਹੋਤਿ। ਪਠਮਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾ **ਸੁਖਫਰਣਤਾ** ਹੋਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਚੇਤੋਪਰਿਯਪਞ੍ਞਾ **ਚੇਤੋਫਰਣਤਾ** ਹੋਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਞ੍ਞਾ **ਆਲੋਕਫਰਣਤਾ** ਹੋਤਿ। ਞਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਪਞ੍ਞਾ **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ** ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਕਾਰੇਨ ਵਿਚਯਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ''ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਸੁ ਪਕਾਰੇਸੁ ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਸਮਥੋ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਪੀਤਿਫਰਣੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੫੫. ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਸਮਾਧਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਕਥੰ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦਸ ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਕਸਿਣੇਹਿਪਿ ਸਮਾਧਿ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ''ਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਸਮਥੋ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯਞ੍ਚ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕਸਿਣਨ੍ਤਿ** ਚ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਮ੍ਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ।

''ਕਿੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਸਮਾਧਿਯੇਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੋ ਨਿਰਵਸੇਸੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋਪਿ ਵਿਚਯਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਵੰ**

ਸਬ੍ਬੋ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ **ਸਬ੍ਬੋ** ਨਿਰਵਸੇਸੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੋ **ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ? **ਯੇਨ ਯੇਨ** ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਿ**ਆਕਾਰੇਨ** ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖਤਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਸਮਾਧਿ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, **ਤੇਨ ਤੇਨ** ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖਤਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਯੋ ਯੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਸਮਥੇਨ ਯੋਜੇਤੁੰ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸੋ ਸੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਸਮਥੇਨ ਵਿਚਯਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ ਯੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੋਜੇਤੁੰ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸੋ ਸੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੋਜਯਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਯੇਹਿ ਸਮਥਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੋਜਯਿਤਬ੍ਬੋ, ਤੇ ਸਮਥਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇ ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਅਨਤ੍ਤਤਾਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇ ਸਮਥਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਪਵ੍ਵਾਯ ਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਪਵ੍ਵਾਯ ਅਨਤ੍ਤਤਾਯ ਪਵ੍ਵਾਯਾ''ਤਿ ਤੀਹਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਗਣ੍ਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਨਾ ਸਹਚਰਣਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਵ੍ਵਾਪਿ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਅਨਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਯੋ ਯੋਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮਥਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਭਾਵਯਮਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਯੋਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਿੰ ਭਾਵਯਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਭਾਵਯਮਾਨੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਿ ਭਾਵਯਮਾਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਰਾਗਚਰਿਤੋ ਦੋਸਚਰਿਤੋ ਮੋਹਚਰਿਤੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ, ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਤਮੇਨ ਕਤਮੇਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਨ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ, ਕਤਮਾਯੰ ਕਤਮਾਯੰ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਪਜਹਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਪਵਾਹੇਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਨਿਦ੍ਧੁਨਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਵਮੇਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਉਪ੍ਪਾਟੇਨ੍ਤੋ, ਕਤਮੰ ਕਤਮੰ ਵਿਜਟੇਨ੍ਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਰਾਗਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਇਦਾਨਿ ਯੇਸੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਯਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਮੁਖਾਨਿ, ਯੇਸਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਰਾਗਚਰਿਤੋ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋਪਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੫) ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਭਾਵਯਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਸੁ। **ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੰ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ** ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਧਾਨਤ੍ਤਾ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੰ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮਾਧਿਪਧਾਨਤ੍ਤਾ। **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੰ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ** ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੀਲਪਧਾਨਤ੍ਤਾ। ਇਤਿ ਤੀਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ ਸੋ ਯੋਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਭਾਵਯਤਿਯੇਵਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਧਾਨਾਦਿਭਾਵੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੫) ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵਯਤਿ**। ''ਕਸ੍ਮਾ ਭਾਵਯਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਿਣ੍ਣੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਰਿਯਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਭਾਵੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਜਾਨਿਤੋ, ''ਕਥੰ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਿਣ੍ਣੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਯੋ ਯੋਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਕਤਮੰ ਭਾਵਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਾਯੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ **ਦ੍ਵੇ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ** ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਨਿ **ਭਾਵਨੰ** ਵਡ੍ਢਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿ ਚ **ਦ੍ਵੇ ਪਦਾਨਿ** ਦ੍ਵੇ ਪਾਦਾ ਭਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ **ਭਾਵਨੰ** ਵਡ੍ਢਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਕਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਭਾਵਿਤਕਾਯੋ**ਤਿ ਭਾਵਿਤੋ ਕਾਯੋ ਕਾਯਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕੋ, ਕਾਯਸੰਵਰੋ ਵਾ ਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਤਿ ਭਾਵਿਤਕਾਯੋ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ। **ਕਾਯੇ** ਕਾਯਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕੇ,

ਕਾਯਸੰਵਰੇ ਵਾ **ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ** ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਸੀਲਤ੍ਤਾ। **ਸੀਲੇ** ਵਾਚਾਸੰਵਰਆਜੀਵਸੰਵਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸੀਲੇ **ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ** ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਵਾਚਾਦਿਸੰਵਰਸੀਲਤ੍ਤਾ। **ਚਿਤ੍ਤੇ** ਚਿਤ੍ਤਸੰਵਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ **ਭਾਵਿਯਮਾਨੇ** ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸੰਵਰਸੀਲਤ੍ਤਾ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਭਾਵਿਯਮਾਨਾਯ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਚ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਨ ਹਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯਵਸੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਾ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਵਿਚੇਤਬ੍ਬਾ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਚੇਤਨਾਭੂਤੋ ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਤਂਸਹਿਤੋ ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਿਯਾ ਕਾਯਿਕੋ, ਵਿਰਤਿਭੂਤੋ ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਤਂਸਹਿਤੋ ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਿਯਾ ਚੇਤਸਿਕੋ, **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਭੂਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੇਸੁ **ਯੋ** ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਕਾਯਸਙ੍ਗਹੋ, **ਸੋ** ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ **ਕਾਯੇ** ਕਾਯਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕੇ, ਕਾਯਸੰਵਰੇ ਵਾ **ਭਾਵਿਤੇ** ਸਤਿ ਭਾਵਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਯੋ** ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ, **ਸੋ** ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ **ਚਿਤ੍ਤੇ** ਚਿਤ੍ਤਸੰਵਰੇ **ਭਾਵਿਤੇ** ਸਤਿ ਭਾਵਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ ਸੋ ਯੋਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਿਤ੍ਤਕਂ ਅਧਿਗਮਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਸੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਖਿਪ੍ਪਾਧਿਗਮੋ ਚਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੫) ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ''ਕੇਨ ਕਤਮੋ ਅਧਿਗਮੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਤਤ੍ਥ ਸਮਥੇਨਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੬. ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮੁਖੇਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ''ਦੇਸਕਸ੍ਸ ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਦਸ ਬਲਾਨਿ ਕਥਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਦੇਸਯਤਿ, ਸੋ ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –

> ''ਇਤਿ ਮਹਾਥੇਰੋ 'ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਵਸੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮੁਖੇਨ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ, ਦੇਸਨਾਕੁਸਲਤਾਯ ਅਨੇਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਯ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਾਨਂ ਭਾਵਨਾਨਿਸਂਸਾਨਞ੍ਚ ਵਿਭਜਨਵਸੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਵਿਚਯਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਇਦਾਨਿ ਦਸਨ੍ਨਂ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਦੇਸਯਤੀ'ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ''ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵਯਨ੍ਤੇਸੁ ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਸਾਸਕੇਸੁ। ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਯੋ** ਦੇਸਕੋ ਸਤ੍ਥਾ ''ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਓਵਾਦੇਨ ਸਾਵਕੇ ਨ ਵਿਸੰਵਾਦਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਦਸ ਬਲਾਨਿ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਕਿਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਸੋ ਤਿਵਿਧ''**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਤਥਾਗਤਬਲੇਸੁ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਪਠਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਨਾਮ, ''ਤਂ ਬਲਂ ਕਥਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਸੋ ਤਥਾ ਓਵਦਿਤੋ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੬) ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨਪਿ ਪਾਕਟੋ। ''ਏਤਂ ਠਾਨਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨਂ ਅਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਨਾਮ, ''ਏਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨਂ ਠਾਨਞਾਣਂ ਨਾਮਾਤਿ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਜਾਨਨਞਾਣਂ ਪਠਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। (੧)

੫੮. ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਪਠਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਥਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਞਾਣਂ ਦੁਤਿਯਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਗਾਮਿਨੀ, ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਗਾਮਿਨੀ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਜਾਨਨਞਾਣਂ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਞਾਣਂ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। (੨)

੫੯. ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਞਾਣਂ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਥਂ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਞਾਣਂ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਚ ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਚ **ਅਨੇਕਧਾਤੁ** ਨਾਮ, ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਚ ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਚ **ਨਾਨਾਧਾਤੁ** ਨਾਮਾ''ਤਿ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੂਨਂ ਜਾਨਨਞਾਣਂ **ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਞਾਣਂ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। (੩)

੬੦. ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਞਾਣਂ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਥਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞਾਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਾਨਂ ਜਾਨਨਞਾਣਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ **ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞਾਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। (੪)

ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞਾਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਥਂ ਵਿਪਾਕਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਤੇ ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਏਵਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਣ੍ਹਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਕਣ੍ਹਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਯਂ ਵਿਪਾਕੋ। ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸੁਕ੍ਕਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਯਂ ਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਜਾਨਨਞਾਣਂ **ਵਿਪਾਕਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਪਾਕਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

੬੨. ਵਿਪਾਕਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਥਂ ਝਾਨਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਵੁਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਛਟ੍ਠਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਤਥਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਏਵਂ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਸਮਾਧੀਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ, ਇਦਂ ਵੋਦਾਨਂ, ਇਦਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਏਵਂ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਵੋਦਾਯਤਿ, ਏਵਂ ਵੁਟ੍ਠਹਤੀ''ਤਿ ਝਾਨਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਵੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਂ **ਝਾਨਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਵੁਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਝਾਨਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਵੁਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਛਟ੍ਠਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। (੫)

੬੩. ਝਾਨਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਞਾਣਂ ਛਟ੍ਠਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ, ''ਕਥਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ ਸਤ੍ਤਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਏਵਂ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਏਵਂ ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਬਲਾਨੀ''ਤਿ ਜਾਨਨੇਨ ਸਹ ''ਅਯਂ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ, ਅਯਂ ਮਜ੍ਝਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ, ਅਯਂ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ''ਤਿ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਾਨਂ ਅਮੁਦੁਮਜ੍ਝਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾਜਾਨਨਞਾਣਂਅਮੁਦੁਮਜ੍ਝਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾਜਾਨਨਞਾਣਂ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਵੇਮਤ੍ਤਤਾਞਾਣਂ ਸਤ੍ਤਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। (੬)

੬੪. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਞਾਣਂ ਸਤ੍ਤਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ, ''ਕਥਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਅਟ੍ਠਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਂ, ਕਥਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ ਨਵਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਏਕਂ ਜਾਤਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ''ਏਵਂਨਾਮੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ

ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਵਣ੍ਣਾਹਾਰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਟਿਸਂਵੇਦਨਾਯ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਸੇਨ ਵਾ ਸਾਕਾਰਸ੍ਸ ਸਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਸ੍ਸ ਤਂਤਂਭਵਸ੍ਸ ਅਸੇਸਤੋ ਜਾਨਨਞਾਣਂ **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਅਟ੍ਠਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। (੭)

ਚਵਮਾਨਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨਹੀਨਪਣੀਤਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਸੁਗਤਦੁਗ੍ਗਤਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਸੇਸਤੋ ਚੁਤੂਪਪਾਤਾਨਂ ਜਾਨਨਞਾਣਂ **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ ਨਵਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। (੮-੯)

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਦਿਅਟ੍ਠਮਨਵਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਂ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ''ਕਥਂ ਸਬ੍ਬਾਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਂ ਦਸਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਤਿ ਤਤ੍ਥ ਯਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਸਂਕਿਲੇਸਮਾਰਨਿਹਨਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਇਦਂ ਕਿਲੇਸਮਾਰਨਿਹਨਂ ਞਾਣਂ **ਸਬ੍ਬਾਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਂ ਦਸਮਂ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਚ ਯਤਿਪੋਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਵਿਤ੍ਵਾ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।(੧੦)

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਚਯੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇ ਯੇ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੩. ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੬੫. ਯੇਨ ਯੇਨ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਚਯਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ਸੋ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ''ਏਵਂ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਵਿਚਯਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ'ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੫) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦੀਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ, ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਂ ਨੀਹਰਿਤੁਂ –

''ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ।
ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ, ਞਤ੍ਵਾਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ।
ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ''ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੩੨; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੧, ੭੮) –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ **ਤਸ੍ਮਾ** ਅਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਰਵਸਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਸਤਿਸਂਵਰਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ** ਭਵੇਯ੍ਯ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰਸ੍ਸ ਮਾਰਵਸਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ ਅਸ੍ਸ** ਭਵੇਯ੍ਯ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਰਵਸਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਞਤ੍ਵਾਨ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ ਅਸ੍ਸ** ਭਵੇਯ੍ਯ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਨ ਹਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਰਵਸਾਨੁਗਤਤ੍ਤਾ

ਵੀਰਿਯਵਸੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ ਅਸ੍ਸ** ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਾਦਿਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ **ਜਹੇ** ਜਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਤਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ ਕਥਂ ਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ, ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਨਮ੍ਪਿ ਜਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਭਯਾਨਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਭਯਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ , ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੪. ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੬੬. ਯੇਨ ਯੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ਸੋ ਯੁਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਨੀਹਰਿਤਾਨਿ, ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਂ ਨੀਹਰਿਤੁਂ **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋਤਿ ਗਾਥਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ। ''ਕਤਮੇ ਗਾਥਾਤ੍ਥਾ ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸੁਚਰਿਤਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਸੁਚਰਿਤਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **"ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਨੀਵਰਣਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **"ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **"ਞਤ੍ਵਾਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯ"**ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **"ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ ਭਿਕ੍ਖੂ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭਵਨਂ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **"ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਜਹਨਭਾਵਨਾਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਸਮ੍ਭਵਤੋ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਭੂਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਟ੍ਠਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਨੀਹਰਿਤਾਨਿ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੫. ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੬੭. ਯੇਨ ਯੇਨ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਟ੍ਠਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾਨਿ, ਸੋ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦੀਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਸ੍ਮਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **“ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ”**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਇਦਂ** ਰਕ੍ਖਣਂ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਗਹਿਤਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਗਹਿਤੇ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। **“ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ”**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਗਹਿਤਾ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਹਿਤਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਗਹਿਤੋ ਭਵਤਿ। **ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਕਾਰਣਮਾਹ **“ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਤੋ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਹੇਤੁਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਤੋ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ**ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਪਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਗਹਿਤੋ ਭਵਤੀਤਿ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਟ੍ਠਾ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਗਹਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋਤਿ।

ਇਤਿ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੬. ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੬੮. ਯੇਨ ਯੇਨ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਗਹਿਤਾ, ਸੋ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦੀਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਸੁ **ਕਤਮੋ** ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

''ਕਤਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇ ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦਾਨਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੇ ''ਰਕ੍ਖੀਯਤੇ **ਰਕ੍ਖਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ **"ਪਰਿਪਾਲੀਯਤੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਇਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਆਦ੍ਯਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ''ਚਿਨ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਂ**, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਚਿਨੋਤੀਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਂ**, ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਿਤਨ੍ਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਂ**, ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ **ਚਿਤ੍ਤਂ**, ਚਿਤ੍ਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਚਿਤ੍ਤਂ**, ਰਕ੍ਖਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**, ਗਾਵੋ ਚਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਗੋਚਰੋ**, ਗੋਚਰੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਗੋਚਰੋ**, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਗੋਚਰੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ**, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ**। ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਞਤ੍ਵਾਨ**। ਉਦਯੋ ਚ ਵਯੋ ਚ **ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ**। ਥਿਨਞ੍ਚ ਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ**, ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ **ਅਭਿਭੂ**, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਅਭਿਭੂਤਿ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ**। ਭਿਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਭਿਕ੍ਖੂ**"ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਿ ਨੀਹਰਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ – ''ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦ੍ਯਤ੍ਥੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੮)। **ਏਸਾ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ** ਨਾਮਾਤਿ ਨੀਹਰਿਤਾ।

ਇਧ ਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੇ ਭਗਵਤੋ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, **ਯੇ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾਹਿ **ਦੁਗ੍ਗਤੀਹਿ** ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ **ਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨੋ** ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਤ੍ਥ** ''ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੇ ਭਗਵਤੋ **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**ਤਿ ਨੀਹਰਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਕਤਮਂ ਨਿਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਥੇਰੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਰਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਦੋਸਯਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਦੁਮਨਿਰਯੇ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਚ ਸਤਿਆਰਕ੍ਖੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚ ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹਿਤੁਕਾਮੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ **ਨਿਦਾਨਂ** ਨੀਹਰਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਤਮੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਨ੍ਧੀ''ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਹਿ **"ਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬਵਚਨੇਨ ਅਯਂ ''ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੇਸੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤੀਤਿ **ਪੁਬ੍ਬਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧਿ** ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦਾਨਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੭. ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੬੯. ਯੇਨ ਯੇਨ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦਾਨਪੁਬ੍ਬਾਪਰਾਨੁਸਨ੍ਧਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਚਤੁਬ੍ਯੂਹਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਕਥਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਙ੍ਖਾਤਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲੋ ਕਸਿਣਾਦਿਵਸੇਨ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਙ੍ਖਾਤਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲੋ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਧਿਗਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਨ੍ਤੋ ਸਂਕਿਲੇਸਤੋ **ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੋ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ, **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਯਾ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਏਕਗ੍ਗਤਾ **ਸਮਥੋ। "ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਾ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ। "ਞਤ੍ਵਾਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਯਾ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਜਾਨਨਾ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਜਾਨਨਾ **ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾ। "ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ ਭਿਕ੍ਖੂ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਯਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭਵਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭਵਨਂ **ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਂ। "ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯੋ ਸਬ੍ਬਦੁਗ੍ਗਤਿਜਹਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਨਿਰੋਧੋ**। ਇਤਿ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞੇਤਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਂ, ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਂ, ਨਿਰੋਧੇਨ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਂ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਆਵਟ੍ਟੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸਮਥਾਦਯੋ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ , ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ତਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੮. ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੭੦. ਯੇਨ ਯੇਨ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਆਵਟ੍ਟੇਤਬ੍ਬਾ, ਸੋ ਆਵਟ੍ਟਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਤਮੋ** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ **ਵਿਭਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਕਤ੍ਥ ਵਿਭਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾ ''ਤਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਗੋਚਰੋ''ਤਿ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਿਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਤਿਸਂਵਰੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ** ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ **ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ** ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਥਂ? **"ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਸਤਿਸਂਵਰੋ ਧਮ੍ਮੋ ''ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਸਂਵਰੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸਂਵਰੋ''ਤਿ ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। **"ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**"ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਧਮ੍ਮੋ ''ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦ-ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿ ਤਿਵਿਧੇਨ

ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। **“ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁੱਤਾ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਜਾਤਿ ‘‘ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣੰ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣੰ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣੰ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣੰ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਞਾਣੰ, ਅਪਰਨ੍ਤੇ ਞਾਣੰ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ ਞਾਣੰ, ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੩) ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ। **“ਵਤ੍ਵਾਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯ”**ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁੱਤੰ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਪਞ੍ਞਾਸਵਿਧੇਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇਨ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੰ। **“ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁੱਤੰ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭਵਨੰ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ‘‘ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਾਭਿਭਵਨੰ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਭਿਭਵਨੰ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਭਿਭਵਨੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾਭਿਭਵਨ’’ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੰ।

ਸਤਿਸੰਵਰੋ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ‘‘ਲੋਕਿਯੋ ਸਤਿਸੰਵਰੋ, ਲੋਕੁੱਤਰੋ ਸਤਿਸੰਵਰੋ’’ਤਿ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਲੋਕਿਯੋ ਸਤਿਸੰਵਰੋ ਕਾਮਾਵਚਰੋਵਾਤਿ ਏਕਵਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। ਲੋਕੁੱਤਰਾ ਸਤਿਸੰਵਰੋ ‘‘ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿ, ਭਾਵਨਾਭੂਮੀ’’ਤਿ ਦੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਸਤਿਸੰਵਰੋ ‘‘ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਸੰਵਰੋ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਸੰਵਰੋ ਚਿੱਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਸੰਵਰੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਸੰਵਰੋ’’ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। ਲੋਕੁੱਤਰੋ ਸਤਿਸੰਵਰੋਪਿ ਤਥਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋਪਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁੱਤਰਵਸੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਧਾਦਿਭੇਦੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨਪਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਨ **“ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿੱਤੇਨਾ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁੱਤੋ ਅਸੰਵਰੋ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਅਸੰਵਰੋ ...ਪੇ॰... ਕਾਯਅਸੰਵਰੋ, ਚੋਪਨਕਾਯਅਸੰਵਰੋ, ਵਾਚਾਅਸੰਵਰੋ, ਮਨੋਅਸੰਵਰੋ’’ਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। **“ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਹਤੇਨਾ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਗਹਿਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ‘‘ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਹਿੰਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ’’ਤਿ ਤਿਵਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋ। **“ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁੱਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ‘‘ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰...ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਵਿਧੇਨਪਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਧੇਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੰ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ’’ਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬੱਤਾ **“ਨਿਯੁੱਤੋ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁੱਤੁਪ੍ਪਦੇਸੱਤ੍ਥਾ ਵਿਭੱਤਾ, ਸੋ ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁੱਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਰਹ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅੱਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸੱਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੯. ਪਰਿਵੱਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੭੧. ਯੇਨ ਯੇਨ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁੱਤੁਪ੍ਪਦੇਸੱਤ੍ਥਾ ਵਿਭੱਤਾ, ਸੋ ਵਿਭੱਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਪਰਿਵੱਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੱਤਾ **“ਤੱਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਰਿਵੱਤਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ।

‘‘ਕਤਮੇ ਸੁੱਤੁਪ੍ਪਦੇਸੱਤ੍ਥਾ ਕਥੰ ਪਰਿਵੱਤੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੱਤਾ **“ਤਸ੍ਮਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਯਾ ‘‘ਤਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਗੋਚਰੋ’’ਤਿ ਗਾਥਾ ਵੁੱਤਾ, ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ਯਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਾਯ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭਾਵਿਤਾਯ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ **ਫਲੰ** ਪਯੋਜਨੰ ਹੋਤਿ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਹੋਤਿ, ਸਮੁਦਯੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਮੱਗੋ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਰਿਵੱਤੇਤਬ੍ਬੋ। ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਪਨ

ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਭਾਵਿਤਾਯ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨਿਰੋਧੋ, ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਮੁਦਯੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੦. ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੭੨. ਯੇਨ ਯੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਸੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਵੇਵਚਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵੇਵਚਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾਨਂ, ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਂ ਵਾ ਕਤਮਾਨਿ ਵੇਵਚਨਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਾ ''ਤਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਗੋਚਰੋ''ਤਿ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਯ ਗਾਥਾਯ ''ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ''ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਪਦਸ੍ਸ ਵਾ **"ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਜਾਨਿਤਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਵੇਵਚਨਂ, ''ਮਾਨਸਂ ਹਦਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਮ੍ਪਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੭, ੬੩) ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ **"ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ"**ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਵੇਵਚਨਂ, ''ਤਕ੍ਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੭) ਵਚਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਦਸ੍ਸ **"ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਾਸਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਾਖਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਞਾਰਤਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਤੋਦੋ ਪਞ੍ਞਾਪਾਸਾਦੋ"**ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਵੇਵਚਨਂ, ''ਪਞ੍ਞਾ ਪਜਾਨਨਾ ਵਿਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬) ਵਚਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਦਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਥਿਨਂ ਥਿਯਨਾ ਥਿਯਿਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਓਨਾਹੋ ਪਰਿਯੋਨਾਹੋ ਅਨ੍ਤੋਸਙ੍ਕੋਚੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੬੨-੧੧੬੩) ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਥਿਨਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਕਾਯਾਲਸਿਯਂ ਸੋਪ੍ਪਂ ਸੁਪਨਾ ਸੁਪ੍ਪਿਤਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੬੩) ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਭਿਕ੍ਖਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿਆਦਿਕਂ (ਪਾਰਾ॰ ੪੫; ਵਿਭ॰ ੫੧੦) ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਪਦਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਅਪਾਯੋ ਵਿਨਿਪਾਤੋ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਂ ਸਂਸਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਯਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਦਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ਇਤਿ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਨੀਹਰਿਤਾਨਿ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਵੇਵਚਨੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਨੀਹਰਿਤਾਨਿ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋਤਿ।

ਇਤਿ ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੧. ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੧੩. ਯੇਨ ਯੇਨ ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਵੇਵਚਨਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਸੋ ਵੇਵਚਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਕਤਮਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਭੂਤਾ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਕਤਮੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **"ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ ਸਤਿਯਾ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਸਤਿਯਾ ਹਿ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਤਿਯਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** – ''ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿਯਾ ਰਕ੍ਖਿਯਮਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਸ੍ਸਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਯ ਹੋਤੀ''ਤਿ। **"ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ"**ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਮਥਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ ਸਮਥਸ੍ਸ **ਭਾਵਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। **"ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ, ਞਤ੍ਵਾਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯ"**ਨ੍ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। **"ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂ ਭਿਕ੍ਖੂ"**ਤਿ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। **"ਸਬ੍ਬਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ ਜਹੇ"**ਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ **ਭਾਵਨਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ।

''ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਸੋ ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੨. ਓਤਰਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੧੪. ਯੇਨ ਯੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਸੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

''ਤਤ੍ਥ ਤਿਸ੍ਸੰ ਗਾਥਾਯੰ ਕਤਮਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇਹਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਓਤਰਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਾ ''ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਿਸ੍ਸੰ ਗਾਥਾਯੰ **"ਤਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰੋ"**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਗਹਿਤਾ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਹਿਤਾਯ **ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ** ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪਕਾਰਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ **ਵਿਜ੍ਜਾ** ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਾ** ਤਾਦਿਸਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਉਪ੍ਪਾਦਹੇਤੁਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ **ਸਮ੍ਭਵਤਿ... ਪੇ॰... ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ਅਯੰ** ਓਤਰਣਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸੀਲਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਸਤਿਯਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ। **ਅਯਂ** ਓਤਰਣਾ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਾਸਵਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਭਵਙ੍ਗਾ** ਭਵਹੇਤੂ ਨੋ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਅਨਾਸਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਅਨੋਗਧਤ੍ਤਾ। **ਅਯਂ** ਓਤਰਣਾ ਧਾਤੂਹਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ।

ਸਾ ਅਨਾਸਵਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਭਵਤਿ, ਯਂ ਆਯਤਨਂ ਅਨਾਸਵਂ ਭਵਤਿ, **ਭਵਙ੍ਗਂ** ਭਵਹੇਤੁ ਨੋ ਭਵਤਿ। **ਅਯਂ** ਓਤਰਣਾ ਆਯਤਨੇਹਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਓਤਰਣਾ ਨਾਮ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਓਤਰਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਓਤਰਿਤਬ੍ਬਾ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਓਤਰਣੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤਿ ਓਤਰਣਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ...ਪੇ॰... ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ’’ਤਿਆਦਿਅਨੁਸਨ੍ਧਜਤ੍ਥੋ ਚ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ‘‘ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਅਨੁਸਨ੍ਧਜਤ੍ਥੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਠੇ ਅਪਾਕਟਂਯੇਵ ਯਥਾਬਲਂ ਕਥਯਿਸ੍ਸਾਮ।

੧੩. ਸੋਧਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੭੫. **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹੇ। **ਆਰਮ੍ਭੋ** ਅਤ੍ਥੋ **ਸੁਦ੍ਧੋ** ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਭਵਤਿ। **ਯਤ੍ਥ** ਪਞ੍ਹੇ ਪਨ **ਆਰਮ੍ਭੋ** ਅਤ੍ਥੋ **ਨ ਸੁਦ੍ਧੋ** ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਕੋਚਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋ ਅਵਸਿਟ੍ਠੋ, ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਤਾਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਨ ਭਵਤਿ।

੧੫. ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੭੭. **“ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਯੋ ਸਤਿਸਂਵਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਯਂ ਸਤਿਸਂਵਰੋ ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ। **“ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਗੋਚਰੋ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਯੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

੧੬. ਸਮਾਰੋਪਨਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਵਿਭਾਵਨਾ

੭੮. **“ਤਸ੍ਮਾ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿ ਪਦੇਨ ਯਂ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤਂ ਤਿਣ੍ਣਂ **ਸੁਚਰਿਤਾਨਂ** ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਭਾਵਿਤਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਿਤੋ ਭਵਤਿ ਏਕਤੋ ਭਾਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਪਦਟ੍ਠਾਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – **“ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਤੋ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਯਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮਾਧਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਵਤਿ, ਅਯਂ ਅਰਹਾ **ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ,** ਅਯਂ ਸਮਾਧਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿ **ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ।**

‘‘ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦਿਕੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਯੇਨ ਸੋਲ਼ਸਪ੍ਪਭੇਦਭਾਵੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤੋ, ਸੋਲ਼ਸਪ੍ਪਭੇਦਭਾਵੋ ਕੇਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਸੋਲ਼ਸਪ੍ਪਭੇਦਭਾਵੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ **“ਸੋਲ਼ਸ…ਪੇ॰… ਸੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸੋਲ਼ਸਪ੍ਪਭੇਦਭਾਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੋਵ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਸੋ ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ, **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਞ੍ਚ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੩, ੧੬) ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤੋਤਿ।

ਇਤਿ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ

ਰਚਿਤਾ ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਿਭਾਵਨਾ

੧੯. ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੇਨ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦਿਨਾ ਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੇਨ ਏਕਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਥਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸਭੂਤੋ ਦੇਸਨਾਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤਾਦਿਹਾਰਸਮ੍ਪਾਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ''ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ –''ਏਵਂ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ, ਏਕਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਚ ਹਾਰਵਿਚਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਯਵਿਚਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੯) ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯੋ''ਤਿਆਦਿਂ ਅਨਾਰਭਿਤ੍ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਆਰਮ੍ਭਨੇ ਕਾਰਣਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਹਾਰਾਦੀਸੁ ਯੋ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਨਯਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭੂਮਿਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ **"ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਨਯਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯਾਨਂ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤੁਂ ਪੁਨ ਕਥਯਿਸ੍ਸਾਮ। ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਹਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚੇਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ **ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟੋ ਨਯੋ** ਨਾਮ। ਤੀਹਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚੇਵ ਤੀਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ **ਤਿਪੁਕ੍ਖਲੋ ਨਯੋ** ਨਾਮ। ਚਤੂਹਿ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚੇਵ ਚਤੂਹਿ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਅਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਹਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਵਾ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਮੁਖੇਨ ਨਯਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ **ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤੋ ਨਯੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਨਯਾ **ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯਾ** ਨਾਮ। ਤੇਸਂ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯਾਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ''ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਨਯਾ ਪਨ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਮੂਲਪਦੇਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾਯ ਨਯਤੋ ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਿਯਮਾਨੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਹਿ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਂ ਨਯਤਿ ਸਮ੍ਪਾਪੇਤੀਤਿ **"ਨਯੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ **ਅਤ੍ਥਨਯੋ** ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਨਯਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ''ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾਯ ਨਯਗ੍ਗਾਹਤੋ ਨੀਯਤਿ ਅਨੁਪੁਚ੍ਛੀਯਤੀਤਿ **ਨਯੋ,** ਕੋ ਸੋ? ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਭੂਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਯਤਿ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਂ ਪਾਪੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਨਯੋ,** ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋਵ। ਤੇਨਾਹ – ''ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਿਯਮਾਨੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਹਿ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਂ ਨਯਤਿ ਸਮ੍ਪਾਪੇਤੀਤਿ ਨਯੋ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੯)। ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਨਯਾ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ,** ਕਿਂ ਤਂ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦਿਕਾਰਣਂ, ਤਂਦੀਪਨਾ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਚ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦਿਨਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਅਤ੍ਥਨਯਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ? ਤਂਤਂਮੂਲਪਦੇਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੯)। ਏਵਂ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਸਤਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯਾਪਿ ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਯਾਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ **ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ,** ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ।

''ਕਤਮਂ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਠਮਂ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ''ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਸੁ ਕਤਮਾ ਨੀਵਰਣਂ, ਕਤਮਾ ਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨੀਵਰਣਂ ਤਣ੍ਹਾ ਸਂਯੋਜਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਸੁ। ਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨੀਵਰਣਂ**। ਭਵੇਸੁ ਸਂਯੋਜਨਤੋ **ਤਣ੍ਹਾ ਸਂਯੋਜਨਂ**। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਥਂ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ, ਕਥਂ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਥਂ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ ਕਥਂ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ ਸਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਮੇਤੇਸਮਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ**।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਭਿਨਿਵਿਸਵਤ੍ਥੁਸੁ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਕ੍ਖੇਨ** ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਅਭਿਨਿਵੇਸਵਤ੍ਥੁਭੂਤੇ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ **ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ** ਵਿਵਿਧਾ ਚਰਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ "**ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ**"ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾ**। ਤਣ੍ਹਾਯ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੇਨ** ਅਟ੍ਠਸਤਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ **ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਇਤੋ** ਸਾਸਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਾਪਿ ''ਸੁਖੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੰ ਪਞ੍ਚਾਤਪਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਇਤੋ** ਸਾਸਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਾਪਿ ''ਕਾਮੇ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਾ ਲੋਕੰ ਵਡ੍ਢਾਪੇਨ੍ਤਾ ਬਹੁੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਵਡ੍ਢਾਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਤਥਾਵਿਧੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਤਥਾਵਿਧੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਕਾਰਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੇਸੁ। **ਯੰ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਕਿਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਇਤੋ** ਸਾਸਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਯੇਸੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸਚ੍ਚਵਤ੍ਥਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨਾ ਕੁਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕੋਸਲ੍ਲੰ ਵਾ ਉਪਸਮਸੁਖਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, **ਤੇ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਅਨਭਿਞ੍ਞਾ ਵਿਪਰੀਤਚੇਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਵੰ ਆਹੰਸੁ ''ਸੁਖੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਨਤ੍ਥਿ , ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ। ਤੇ ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠੀ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸੁਖੰ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। **ਇਤੋ** ਸਾਸਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਯੇਸੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਸਚ੍ਚਵਤ੍ਥਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨਾ ਕੁਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕੋਸਲ੍ਲੰ ਵਾ ਉਪਸਮਸੁਖਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, **ਤੇ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਅਨਭਿਞ੍ਞਾ ਵਿਪਰੀਤਚੇਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹੰਸੁ ''ਯੋ ਕਾਮੇ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਸੋ ਲੋਕੰ ਵਡ੍ਢਯਤਿ, ਯੋ ਲੋਕੰ ਵਡ੍ਢਯਤਿ, ਸੋ ਬਹੁੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ। ਤੇ ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਏਵੰਦਿਟ੍ਠੀ ਕਾਮੇਸੁ ਸੁਖਸਞ੍ਞੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਤਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾ ਕਿਂ ਵਡ੍ਢਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤੇ ਤਦਭਿਞ੍ਞਾ ਸਨ੍ਤਾ ਰੋਗਮੇਵ ਵਡ੍ਢਯਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਤਥਾ ਵਡ੍ਢਯਨ੍ਤਾ ਰੋਗਾਦੀਨੰ ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢਯਨ੍ਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤੇ ਰੋਗਾਭਿਤੁਨ੍ਨਾ ਗਣ੍ਡਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਾ ਸਲ੍ਲਾਨੁਵਿਦ੍ਧਾ ਨਿਰਯਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਪੇਤਾਸੁਰੇਸੁ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਉਗ੍ਘਾਤਨਿਗ੍ਘਾਤੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾ ਰੋਗਗਣ੍ਡਸਲ੍ਲਭੇਸਜ੍ਜੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੯) ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਕਤਮੇ ਸੰਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਾ, ਕਤਮੇ ਰੋਗਾਦਯੋ, ਕਤਮੰ ਭੇਸਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੰਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਰੋਗਭੇਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ। ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਚ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੋ ਚ **ਸੰਕਿਲੇਸੋ** ਹੋਤਿ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ **ਵੋਦਾਨੰ** ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਚ **ਰੋਗੋ** ਹੋਤਿ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ **ਰੋਗਨਿਗ੍ਘਾਤਕਭੇਸਜ੍ਜੰ**...ਪੇ॰.. ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ **ਸਲ੍ਲੁਦ੍ਧਾਰਣਭੇਸਜ੍ਜੰ** ਹੋਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਕਤਮੰ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਸੰਕਿਲੇਸੋ ਦੁਕ੍ਖ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੰਕਿਲੇਸਾਦੀਸੁ ਸੰਕਿਲੇਸੋ ਏਕਦੇਸਵਸੇਨ **ਦੁਕ੍ਖੰ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ। **ਤਦਭਿਸਙ੍ਗੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੰਕਿਲੇਸੇ ਅਭਿਸਙ੍ਗੋ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤੋ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮੋ ਨਿਰਵਸੇਸਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਭਿਸਙ੍ਗੋ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ। ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ

ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ‘‘ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਕਤਮਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, ਕਤਮੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਕਤਮੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ, ਕਤਮੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੦. ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ‘‘ਕਥਂ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਸ੍ਸਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਸ੍ਸਨੇ ਕਤਮੋ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਸ੍ਸਨੇ ਅਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਇਦਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਦਸ੍ਸਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੇਸੁ। **ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਰੂਪਂ** ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਪਨ ਰੂਪਂ ਵਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ **ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ** ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ **ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ** ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ **ਅਤ੍ਤਾਨਂ** ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ** ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿਯਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ। ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਏਕੇਕਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤ੍ਤਾ **ਵੀਸਤਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਅਯਂ** ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ‘‘ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਸ੍ਸਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਕਤਮੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਸ੍ਸਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਜਹਨਵਸੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਅਨ੍ਵਾਯਿਕਾ** ਅਨੁਗੁਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਜਹਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਯਿਕਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਯਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਯਂ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਕੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਪਹਾਯਕਤ੍ਤਾ। ‘‘ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਤੋ ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਕਤਮੋ ਖਨ੍ਧੋ ਸਮਥੋ, ਕਤਮੋ ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚ ਸਮਥੋ, ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਸਕ੍ਕਾਯਾਦੀਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮਂ ਸਚ੍ਚਂ, ਕਤਮੋ ਕਤਮਂ ਸਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਸਕ੍ਕਾਯੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਕਥਂ ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੇਸੁ **ਯੇ** ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਰੂਪਂ** ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਇਮੇ** ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ‘‘ਰੂਪਾਦਯੋ ਚ ਅਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਤੋ **“ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਿਨੋ”**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਯੇ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਰੂਪਂ ਵਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ **ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ** ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ** ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਇਮੇ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ‘‘ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਚੋ ਸਸ੍ਸਤੋ’’ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਤੋ **“ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਿਨੋ”**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੀਸਸ੍ਸਤਵਾਦੀਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ **ਉਭੋ ਅਨ੍ਤਾ** ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਪਟਿਪਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਯਂ** ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਪਟਿਪਦਾ ਸਂਸਾਰਪਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ **ਸਂਸਾਰਪਵਤ੍ਤਿ** ਹੋਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਜਹਨਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾਸਙ੍ਖਾਤੋਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਪਹਾਯਕਤ੍ਤਾ। **ਅਯਂ** ਮਗ੍ਗੋ ਸਂਸਾਰਨਿਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ **ਸਂਸਾਰਨਿਵਤ੍ਤਿ** ਹੋਤਿ। **ਤਤ੍ਥ** ਸਂਸਾਰਪਵਤ੍ਤਿਸਂਸਾਰਨਿਵਤ੍ਤੀਸੁ **ਪਵਤ੍ਤਿ** ਸਂਸਾਰਪਵਤ੍ਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, **ਤਦਭਿਸਙ੍ਗੋ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕ੍ਖੇ

ਅਭਿਸਙ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾ **ਸਮੁਦਯੋ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ **ਮਗ੍ਗੋ** ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ, ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ। **"ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਪਭੇਦੋ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਕੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਸੁ ਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਦਸ੍ਸਨਂ **ਸਮਾਸਤੋ** ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੀਸਤਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ। ਉਚ੍ਛੇਦੋ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ, ਸਸ੍ਸਤਦਸ੍ਸਨਂ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਤਿਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪਨ੍ਨਰਸਵਿਧਨ੍ਤਿ ਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ**। ਕਤਮਾਨਿ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾਦਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਵਾਦਾ, ਦ੍ਵੇ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਾਦਾ, ਸੋਲ਼ਸ ਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ, ਅਟ੍ਠ ਅਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ, ਅਟ੍ਠ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ, ਸਤ੍ਤ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਾ, ਪਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾਤਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤੇ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦ ਆਦਯੋ) ਆਗਤਾਨਿ। **ਤੇਸਂ** ਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਦਸ੍ਸਨਾਨਂ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਕਤਮੇ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ''ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਞ੍ਞਾ ਚਾਤਿ ਛ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਟ੍ਠ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨੀ''ਤਿ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ।

''ਸਮਥਵਸੇਨ ਕਤਮੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਟ੍ਠ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਟ੍ਠ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਪਾਕਟਾ। ਦਸ ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨਿ** ਸਮਥਵਸੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ। ''ਕਤਮਂ ਞਾਣਂ ਕਤਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਦਾਲਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ,** ਮੋਹੋ। ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ,** ਜਾਲਂ। **ਅਨਾਦਿ**ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਮੋਹੋ। **ਅਨਿਧਨ**ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਜਾਲਂ। ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਞ੍ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਚ**ਞਾਣਵਜਿਰਂ** ਨਾਮ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। ਮੋਹੋ ਚ ਜਾਲਞ੍ਚ **ਮੋਹਜਾਲਂ**। ਪਦਾਲੇਤੀਤਿ **ਪਦਾਲਨਂ,** ਕਤ੍ਤੁਰਿ ਯੁਪਚ੍ਚਯੋ, ਮੋਹਜਾਲਸ੍ਸ ਪਦਾਲਨਨ੍ਤਿ **ਮੋਹਜਾਲਪਦਾਲਨਂ**। ਪਦਾਲਨਞ੍ਹਿ ਦੁਵਿਧਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪਦਾਲਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਦਾਲਨਨ੍ਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪਦਾਲਨਂ,** ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਦਾਲਨਂ** ਏਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਮੋਹਜਾਲੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਮੋਹੋ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਜਾਲਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਧਾਰਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਮੋਹੇਤੀਤਿ **ਮੋਹੋ**। ਪਠਮਂ ਜਾਲਂ ਜਟਂ ਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਜਟਾਵਸੇਨ ਲਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਜਾਲਂ,** ਅਤ੍ਤਨਿ ਜਾਤਂ ਮਚ੍ਛਸਕੁਣਾਦਿਕਂ ਲਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਲਾਪੇਤਿ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਜਾਲਂ,** ਜਾਲਂ ਵਿਯਾਤਿ **ਜਾਲਂ**। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ, ਸਕਅਤ੍ਤਭਾਵਾਦੀਸੁ ਚ ਸਂਸਿਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਜਾਲਂ ਭਵਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੦)। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਹਿ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਾਦੀਨਂ ਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਕਤਂ ਕਥਂ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਚਾਤਿ"** ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੧. ''ਇਤੋ ਸਾਸਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਸਾਸਨੇ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਕਥਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਕਥਂ ਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਾ **"ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਅਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੇਸੁ। **ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸਲ੍ਲੇਖਾਨੁਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿ ਭਵਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਸਲ੍ਲੇਖੇ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਲ੍ਲੇਖੇ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਤ੍ਤਾ। **ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਨੁਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿ ਭਵਤਿ । ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵਤ੍ਤਾ। **ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਭਵਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸਯੇ ਪਞ੍ਞਾਸਦਿਸਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਭਵਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮੋਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। **ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੁਖਾਯ

ਪਟਿਪਦਾਯ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ, ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਿਯਜਾਤਿ ਸੁਖੇਨ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। **ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ, ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਿਯਜਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ।

''ਤਥਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨਿਯਜਾਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ ਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਂ** ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਤਂ **ਕਾਰਣਂ ਕਿ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਤਸ੍ਸ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਕਾਮਾ ਸੁਖੇਨ ਅਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਨਂ ਸੁਖੇਨ ਅਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਨਿਯਜਾਤਿ। **ਸੋ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ **ਕਾਮੇਹਿ** ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਚਿਯਮਾਨੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਰਤਿ, ਦਨ੍ਧਞ੍ਚ **ਧਮ੍ਮਂ** ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨਾਤਿ। **ਯੋ ਪਨ ਅਯਂ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ **ਅਯਂ** ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਆਦਿਤੋ** ਆਦਿਮ੍ਹਿਯੇਵ **ਕਾਮੇਹਿ** ਕਿਲੇਸਕਾਮਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਹਿ ਅਨਤ੍ਥਿਕੋ ਭਵਤਿ। **ਸੋ** ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ **ਤਤੋ** ਤੇਹਿ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਚਿਯਮਾਨੋ ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਚ ਸੁਖੇਨ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਰਤਿ, ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨਾਤਿ।

''ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯਜਾਤੀਤਿ ਏਕੇਕਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਵਿਧਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ, ਸੁਖਾਪਿ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਵਿਧਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਏਵਂ ਸਤਿ ਏਕੋਵ ਦ੍ਵੀਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਨਿਯਜਾਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਤ੍ਤਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਵਿਧਾ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਪਿ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਪਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਸਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਵਿਧਾ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਪਿ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਪੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਯੇ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਦਨ੍ਧਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ, ਦਨ੍ਧਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨਨ੍ਤਿ। **ਯੇ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾ ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਚ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ, ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਏਕੇਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਯੁਤ੍ਤਾਵਾਤਿ। ''ਇਮਾਹਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਨਿਯਜਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਨ ਨਿਯਿਜਂਸੁ ਨਿਯਿਜਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਇਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤੀਤੇਪਿ ਇਮਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਨਿਯਿਜਂਸੁ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁਪਿ ਨਿਯਜਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਨਿਯਿਜਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਯਥਾ ''ਪਬ੍ਬਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਚਤੁਕ੍ਕਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। ''ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਬੁਧਜਨਸੇਵਿਤਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵਿਦਿਸਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾਪਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵਿਦਿਸਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਅਯਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭੂਮਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋਤਿ। ''ਤਥਾਵਿਧਾਯ ਚਤੁਸਚ੍ਚਯੋਜਨਾਯ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿਭਾਵੋ ਕੇਨ ਸਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੨. ''ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਭੂਮਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਕਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਦਿਸਾ ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੁ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਕ੍ਖਨ੍ਤਰਤ੍ਥੋ। **ਯੇ** ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੁ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਤੇ** ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਵਿਧੇਨ ''ਇਮੇ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ, ਇਮੇ ਕੁਸਲਾ ਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਦੁਵਿਧੇਨ **ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ** ਆਲੋਚਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਕਤਮੇਨ ਦੁਵਿਧੇਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਲੋਕਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰੀ ਚ ਲੋਕਵਿਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰੀ ਚਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਕਤਮਂ ਵਟ੍ਟਂ, ਕਤਮਂ ਵਿਵਟ੍ਟ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਵਟ੍ਟਂ ਨਾਮ ਸਂਸਾਰੋ, ਵਿਵਟ੍ਟਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸਂਸਾਰਸ੍ਸ ਕਤਮੋ ਹੇਤੂ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾ ਹੇਤੁ ਸਂਸਾਰਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਕਤਮਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾਯੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਚੇਤਸਿਕਞ੍ਚ ਫਲਦਾਨਸਮਤ੍ਥਾਸਮਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਸੁ। **"ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਥਂ** ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਯੇਨ ਉਪਚਯੇਨ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਫਲਦਾਨਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਪਚਯੇ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਤੇ ਕਿਲੇਸਾ ਕਤਮੇਹਿ

ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਚਤੂਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ। ‘‘ਤੇ ਕਿਲੇਸਾ ਕਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਦਸਵਤ੍ਥੁਕੇ ਕਿਲੇਸਪੁਞ੍ਜੇ ਤੇ ਕਿਲੇਸਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ ਵਤ੍ਥੂਨੀ’’ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਯੋਗਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਗਨ੍ਥਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸਵਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਓਘਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਲ੍ਲਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਗਤਿਗਮਨਾਨੀਤਿ ਦਸ ਵਤ੍ਥੂਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਪਿ ਕਿਲੇਸੋਪਿ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨੰ ਪੁਰਿਮਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਪਠਮੇ ਆਹਾਰੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੇ ਪਠਮੇ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੇ ਪਠਮੋ ‘‘ਰੂਪੰ ਸੁਭ’’ਨ੍ਤਿ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੇ ਦੁਤਿਯੇ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੇ ਦੁਤਿਯੋ ‘‘ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ ਸੁਖਾ’’ਤਿ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੇ ਤਤਿਯੇ ਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇ ਤਤਿਯੋ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੇ ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰੇ ‘‘ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬੇ ਪਠਮੇ ‘‘ਰੂਪੰ ਸੁਭ’’ਨ੍ਤਿ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ** ਪਠਮੰ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੩. ‘‘ਤੇਸੁ ਆਹਾਰਾਦੀਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਆਹਾਰਾਦੀਸੁ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੇਸੁ ਵਾ। ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵੇਦਨਾਸੁ ਤਿਬ੍ਬਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਯੋ ਚ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ, ਯੋ ਚ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, **ਇਮੇ** ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਫਸ੍ਸਾਹਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਬਲਵਅਤ੍ਤਨਿਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਯੋ ਚ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰੋ, ਯੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, **ਇਮੇ** ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰਾ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **“ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਅਸੁਭੇ ਸੁਭ”**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਪੁਰਿਮਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਤਣ੍ਹਾਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਤਣ੍ਹਾਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਚ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ।

੮੪. ‘‘ਕਤਮਸ੍ਮਿੰ ਪਠਮਾਦਿਕੇ ਆਹਾਰੇ ਕਤਮੋ ਪਠਮਾਦਿਕੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਆਹਾਰੇ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਾਮਵਸੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਕਤਮਸ੍ਮਿੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇ ਠਿਤੋ ਕਤਮੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਪਠਮੇ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇ ਠਿਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਠਮੇ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇ **ਠਿਤੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਮੇ ਯੇਨ ਉਪਾਦਾਨੇਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, **ਇਦੰ** ਉਪਾਦਾਨੰ ‘‘ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸੇਸੁ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਯੇਨ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੇਨ ਕਾਮੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੰਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਅਯੰ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਧਮ੍ਮੋ ‘ਕਾਮਯੋਗੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਾਨੰ ਯੋਜਨਤ੍ਥਾਦਯੋ ਪਾਲ਼ਿਤੋ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਚ ਪਾਕਟਾ।

੮੫. ‘‘ਆਹਾਰਾਦੀਸੁ ਕਤਮੇ ਕਤਮਾ ਦਿਸਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਇਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਸੁ ਦਸਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਾਦਿਕੋ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ, ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰਾਦਿਕੋ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ, ਤਤਿਯੋ ਤਤਿਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰਾਦਿਕੋ ਤਤਿਯਾ ਦਿਸਾ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਾਦਿਕੋ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਦਿਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਤਾਸੁ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਤੇਸੁ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਾਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਮੇ ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ…ਪੇ॰… ਇਮੇ**

ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਉਦਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਆਹਾਰੋਤਿਆਦਿ ਆਹਾਰਾਦੀਸੁ ਯੇ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਤਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੫) ਵੁਤ੍ਤੁਂ। **ਦਸਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ** ਏਕਦੇਸਭੂਤਾਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ। ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਸਮਾਨੋਤਿ। **"ਬਜਵ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਚ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਾਦੀਸੁ ਕਤਮੇ ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਕਤਮੇਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਨ ਪਰਿਵ੍ਵਂ ਪਹਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ।

ਇਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ। **ਸਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਆਹਾਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ। **ਲੋਕਾ**ਤਿ ਲੋਕਤੋ ਵਟ੍ਟਤੋ। **ਤੀਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹਿ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ।

੮੬. ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦਯੋ ਦਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਕਤਮੇ ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਦਿਸਾਭੂਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਹਾਰਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾ ਅਰਿਯਵਿਹਾਰਾ ਆਨੇਞ੍ਜਵਿਹਾਰਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਹਾਰਾ। ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾ**, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯੋ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾ**, ਚਤਸ੍ਸੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਅਰਿਯਵਿਹਾਰਾ**, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਆਨੇਞ੍ਜਵਿਹਾਰਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਮਾਨਪਹਾਨਂ ਆਲਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਹਾਨਂ ਭਵੂਪਸਮੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਾ। **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਚਾਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਸਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। **ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਖਭਾਗਿਯਾ**ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਤਪੋ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਖਭਾਗਿਯਾ। ਅਵਸੇਸਾ ਪਾਕਟਾ।

''ਚਤੂਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਟਿਪਦਾਦੀਸੁ ਕਤਮੋ ਪਟਿਪਦਾਦਿਕੋ ਪਠਮੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੋ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਠਮਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ। ''ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਪਞ੍ਞਾਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕਾ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਪਨ ਸਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਪਠਮਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਪਠਮਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਪੂਰੇਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ, ਪੂਰਕਪੂਰੇਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਤਥਾ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ ''ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਕਤਮੇ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਕਤਮੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੇ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਪਠਮਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਪੂਰੇਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ।

੮੭. ''ਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਸੁ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮਾ ਦਿਸਾ, ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮਾ ਦਿਸਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਇਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਪਠਮੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਸੁ। **ਇਮਾ** ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾਦਯੋ ਦਿਸਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

''ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਸੁ ਕਤਮੋ ਦਿਸਾਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭੇਸਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਾ ਪਟਿਪਦਾ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਉਦਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਭੇਸਜ੍ਜ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ।

''ਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਪਟਿਪਦਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਕਤਮਂ ਕਤਮਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ **ਟੀਕਾਯਂ** ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਪਾਕਟੋ। ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦਯੋ ਦਸ

ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਦਿਸਾਭੂਤਾ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦਯੋ ਦਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਪਹਾਯਕਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ।

''ਤੇਸਂ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਪਹਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਯਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਞ੍ਚ ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਯਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਞ੍ਚ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਯਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਤਿਵਿਧਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਕਤਮੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਸਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹਿ ਯੇ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ, ਤੇਸੁ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸੇਵ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਭਵਤਿ ਕਿਂ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸੇਵ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਭਵਤਿ ਕਿਂ, ਸਾਵਕਸ੍ਸੇਵ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਭਵਤਿ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾਨਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਭਵਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਸਮ੍ਭਵਤੋ **"ਤੇਸਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖੇਹਿ ਯੇ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ, **ਤੇਸਂ** ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾਨਂ **ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ**। ਯਂ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਪਹਾਨਞ੍ਚ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਭਾਵਨਾਸਮ੍ਪਾਦਨਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਪਾਦਨਾ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ ਨਾਮ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦਯੋ ਦਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਿਂ, ਉਦਾਹੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਿ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਹਾਯਕਭਾਵੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ''ਇਦਾਨਿ ਆਹਾਰਾਦੀਨਂ ਪਟਿਪਦਾਦੀਹਿ ਯੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਂ, ਤਂ ਨੇਸਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ 'ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੭) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਯੇ ਆਹਾਰਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਆਹਾਰਾਨਂ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਯਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਆਹਾਰਾਨਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਪਦਾਨਂ ਪਨ ਪਹਾਯਕਤ੍ਤਾ। ਸਤਿਪਿ ਆਹਾਰਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਆਹਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਸੀਹਾਤਿ ਸੀਹਸਦਿਸਾ ਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਸੀਹਸਦਿਸਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਸੀਹਸਦਿਸਾ ਸਾਵਕਾ ਚਾਤਿ ਸੀਹਸਦਿਸਾ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਸਾਵਕਾ ਪਨ ਅਹਤਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਪਿ ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਪਿ ''ਸੀਹਾ''ਤਿ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤਾਪਨਤ੍ਥਂ **"ਹਤਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹਨਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਹਤਾ,** ਰਾਗੋ ਚ ਦੋਸੋ ਚ ਮੋਹੋ ਚ **ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾ,** ਹਤਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾ ਏਤੇਹਿ ਸਾਵਕੇਹੀਤਿ **ਹਤਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾ,** ਸਾਵਕਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਸਾਵਕਾਨਂਯੇਵ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ। **ਤੇਸਂ** ਸੀਹਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ, **ਤੇਸਂ** ਸੀਹਾਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ, **ਤੇਸਂ** ਸੀਹਾਨਂ ਸਾਵਕਾਨਂ **ਭਾਵਨਾ** ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਭਾਵਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨਾ ਵਡ੍ਢਨਾ ਚ, **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ** ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇਯੇਵ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਚ, **ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਿਰਿਯਾ** ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਪਹਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਿਰਿਯਾ ਚ **ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ** ਨਾਮ ਭਵਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਭਾਵਨਾ, ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਚ। **ਵਿਪਰਿਯਾਸਾਨਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ **ਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਗਹਿਤਂ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ** ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗੋਚਰੋ** ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਗੋਚਰੋ ਪਵਤ੍ਤਨਹੇਤੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ। **ਵਿਪਰਿਯਾਸਾ** ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ **ਕਿਲੇਸਗੋਚਰੋ** ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਗੋਚਰੋ ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾਤਿਆਦਿਨਾ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਕਤਾ, 'ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ

ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਵਿਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਕਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਕਤਮਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭੂਮੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਅਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਕਤਾ, ਸਾ ਅਯਂ ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ **ਭੂਮਿ** ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕੋਸਲ੍ਲੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ।

''ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਯ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿਭਾਵੋ ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਯ ਨਯਭੂਮਿਭਾਵੇਨ **"ਯੋ ਨੇਤਿ…ਪੇ॰… ਕੁਸਲਾਤਿ ਚਾ"**ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਚਰਿਯੋ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ।

ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਭੂਮਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਾ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਾ, ''ਕਤਮਾ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਭੂਮੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਭੂਮਿਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਕਾਮੋ **"ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਵਂ ਸਤਿ ''ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ, ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਮੇਵ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਭੂਮਿਭਾਵਨਾ ਪਨ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਤ੍ਤਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਤ੍ਤਯਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ''ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਮਪਿ ''ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯਜਾਤਿ, ਅਯਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ , ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਤ੍ਤਯਂ ਪਨ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਤੋ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਨਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਤੋ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਭੂਮਿਵਿਭਾਵਨਾਯਂ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤਪੁਗ੍ਗਲਚਤੁਕ੍ਕਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਭੂਮਿਵਿਭਾਵਨਾਯਂ ਪਟਿਪਦਾਵਿਭਾਗਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਚਤੁਕ੍ਕਂ ਪਠਮਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੋ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕੋ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਭੂਮਿਵਿਭਾਵਨਾਯਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕੇ। **ਯੇ**ਤਿ ਯੇ ਦਨ੍ਧਉਦਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਪੁਗ੍ਗਲਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਿਯਜਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਨਿਯਜਕਾ ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ। ''ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਤਮੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਂ **"ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ…ਪੇ॰… ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਗਤਿਗਮਨਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਿ, ਇਤਿ ਅਯਂ ਦਸਵਿਧੋ ਆਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕੋ ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ, ''ਕਤਮਂ ਵੋਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਦਂ ਵੋਦਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, **ਇਤਿ** ਇਦਂ ਦਸਵਿਧਂ ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕਭੂਤਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਂ ਹੋਤਿ।

੮੮. ''ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਕਤਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂ, ਕਤਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ, ਕਤਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਯੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ 'ਤਤ੍ਥ ਯੇ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪੁਨ ''ਤਤ੍ਥ ਯੇ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ''ਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ? ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਂ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦੀਨਂ ਅਵਯਵਾਨਂ ਸਮੂਹਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਤਿ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਤਤ੍ਥ ਯੇ…ਪੇ॰… ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋਵ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। **ਯੋ**ਤਿ ਉਦਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਨਿਯਤੋ ਉਦਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ। ਪੁਨ **ਯੋ**ਤਿ ਉਦਤ੍ਤੋਵ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਚ ਮਨ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਚ। **ਸਾਧਾਰਣਾਯਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚ।

‘‘ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਯੋ ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਂ ਕਤਮਂ ਭਗਵਾ ਉਪਦਿਸਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਕਥਂ ਦੇਸਨਾਭੇਦੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਭੇਦੇਨਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। ‘‘ਸਮਥਦੇਸਨਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੇਸਨਾਭੇਦੇਨੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਮੁਦੁਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਤਿਕ੍ਖਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਭੇਦੇਨਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਵਮੇਵ ਅਨੁਸਨ੍ਧਯਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ।

ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਚ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾਭੇਦੇਨ ਚ ਤਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **“ਤਤ੍ਥ ਯੇ”**ਤਿਆਦਿਂ ਪੁਨ ਵਤ੍ਵਾ **“ਇਤਿ ਖੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਭਵਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਤੀਣੀ**ਤਿ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਤਯੋ’’ਤਿ ਪਨ ਪਕਤਿਲਿਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋਵ।

‘‘ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਤਮੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ**ਤਿ ‘‘ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਤ੍ਤਿ ਆਚਾਰਵਿਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਤਿ ਅਯਂ ਸਮੂਹੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤਿ। ‘‘ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ, ਕਥਂ ਵੋਦਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਦਂ ਵੋਦਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਦਂ ਵੋਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ...ਪੇ॰... ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਅਨਿਮਿੱਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੂਹਭੂਤਂ ਇਤਿ ਇਦਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਵੋਦਾਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਾ, ਤਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿੱਤਕਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਇਤਿ ਖੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੀਣਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ** ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਤੀਣਿ** ਤਯੋ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਤੀਣਿ** ਤਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਚਾਤਿ **ਦ੍ਵੇ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਕਤਮੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ**ਤਿ ‘‘ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿੱਜ੍ਜਾ ਚ...ਪੇ॰... ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਚਾ’’ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਂ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਤਿ ਅਯਂ ਸਮੂਹੋ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ, ਕਥਂ ਵੋਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਦਂ ਵੋਦਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। **ਇਦਂ ਵੋਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ...ਪੇ॰... ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਾ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ, ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂ’’ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾਨਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੂਹਭੂਤਂ ਇਤਿ ਇਦਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਵੋਦਾਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਅਕੁਸਲਮੂਲਤਿਕਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਤਿਕਾਨਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਵਿਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਕਤਾ, ‘‘ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਕੁਸਲਮੂਲਤਿਕਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਤਿਕਾਨਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਵਿਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਕਤਾ, **ਅਯਂ** ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਸ੍ਸ ਚ ਨਯਸ੍ਸ, ਅਙ੍ਕੁਸਸ੍ਸ ਚ ਨਯਸ੍ਸ **ਭੂਮਿ** ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵੱਤਿਹੇਤੁ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿੱਜ੍ਜਾ ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿੱਜ੍ਜਾਦੁਕਾਦੀਨਂ ਪਨ੍ਨਰਸਨ੍ਨਂ ਦੁਕਾਨਂ, ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਵਿਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਕਤਾ, ‘‘ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੁਕਾਦੀਨਂ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਦੁਕਾਨਂ, ਦ੍ਵਿੱਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ

ਵੋਦਾਨਵਿਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾ ਕਤਾ, ਅਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮੀਤਿਪਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਹਿ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਤੋ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲਿਤਨਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ, ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲਿਤਨਯਤੋ ਚ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਪਨ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲਿਤਨਯਤੋ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ, ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਤੋ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਅਨ੍ਤੇ 'ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਥਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ 'ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੀਣਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਭਵਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੮)।

''ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਯ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਸ੍ਸ ਚ ਨਯਸ੍ਸ, ਅਙ੍ਕੁਸਸ੍ਸ ਚ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਤੇਨਾਹਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਯ ਭੂਮਿਭਾਵੇਨ ਆਚਰਿਯੋ **"ਯੋ ਅਕੁਸਲੇ...ਪੇ॰... ਦਿਸਾਲੋਚਨੇਨਾਤਿ ਚਾ"**ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਯ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲ...ਪੇ॰... ਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਵਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ , ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਵਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਤਂ ਤਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ **ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਨਯਕ੍ਕਮੇਨ ਪਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਦਿਸਾ, ਛਦਿਸਾ, ਅਟ੍ਠਦਿਸਾਤਿ ਦਿਸਾਪਿ ਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਦਿਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਚਤੁਦਿਸਾ**ਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਦਿਸਾ, ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਦਿਸਾਤਿ ਚਤੁਦਿਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਛਦਿਸਾ**ਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ, ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾਤਿ ਛਦਿਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਦਿਸਾ**ਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ, ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾਤਿ ਅਟ੍ਠਦਿਸਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ, ਚਤੁਦਿਸਾ ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਯੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲੇ ਚ ਛਦਿਸਾ ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਦਿਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਚ ਅਟ੍ਠਦਿਸਾ ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲਿਤਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ । ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਭਜਿਤੇ ਦਿਸਾਲੋਚਨਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਵਿਭਜਿਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

''ਕਥਂ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ? ''ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਅਹਿਰਿਕਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਤਿ ਚ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਕੋਸਜ੍ਜਞ੍ਚ ਦੋਵਚਸ੍ਸਞ੍ਚ ਅਹਂਕਾਰੋ ਚ ਮਮਂਕਾਰੋ ਚ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਚ ਪਮਾਦੋ ਚ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਞ੍ਚ ਅਸਂਵਰੋ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਚ ਨੀਵਰਣਞ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ ਕੋਧੋ ਚ ਉਪਨਾਹੋ ਚ ਮਕ੍ਖੋ ਚ ਪਲਾਸੋ ਚ ਇਸ੍ਸਾ ਚ ਮਚ੍ਛੇਰਞ੍ਚ ਮਾਯਾ ਚ ਸਾਠੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਚਾ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੮) ਦੁਕਦੁਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਯਂ ਦਿਸਾਭੂਤੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਸਂਕਿਲੇਸਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਇਮੇਸੁ ਪਨ੍ਨਰਸਸੁ ਦੁਕਦੁਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਦਿਸਾਭੂਤੇਸੁ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦਿਸਾ''ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਦਿਸਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ

ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਓਲੋਕਨਾ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਤਥਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਯਨਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ।

‘‘ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ, ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ, ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ ਚ, ਸੋਵਚਸ੍ਸਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਨ੍ਵਯੇ ਞਾਣਞ੍ਚ, ਖਯੇ ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇ ਞਾਣਞ੍ਚ, ਸਦ੍ਧਾ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਚ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਞ੍ਚ ਸਂਵਰੋ ਚ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਚ, ਰਾਗਵਿਰਾਗਾ ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਭਿਸਮਯੋ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾ ਚ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ ਚ ਅਕ੍ਕੋਧੋ ਚ, ਅਨੁਪਨਾਹੋ ਚ ਅਮਕ੍ਖੋ ਚ, ਅਪਲ਼ਾਸੋ ਚ ਇਸ੍ਸਾਪਹਾਨਞ੍ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ ਸਙ੍ਖਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਸਙ੍ਖਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਾ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ, ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੮) ਤਿਕਦੁਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਂ ਇਦਂ ਦਿਸਾਭੂਤਂ ਕੁਸਲਸਮੂਹਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਵੋਦਾਨਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਦੁਕਦੁਕਵਸੇਨ ਵਾ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਦਿਸਾਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦਿਸਾ’’ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਦਿਸਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਟ੍ਟਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਓਲੋਕਨਾ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਤਥਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਯਨਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤੀ’’ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ‘‘ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ, ਦੋਸੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ, ਮੋਹੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ। ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ – ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ , ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ। ਤਯੋ ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕਾ – ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ – ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਹਿਂਸਾਸਞ੍ਞਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾ – ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਸੁਖਸਞ੍ਞਾ, ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ – ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਤਾ – ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾ। ਤਯੋ ਅਗ੍ਗੀ – ਰਾਗਗ੍ਗਿ, ਦੋਸਗ੍ਗਿ, ਮੋਹਗ੍ਗਿ। ਤਯੋ ਸਲ੍ਲਾ – ਰਾਗਸਲ੍ਲੋ, ਦੋਸਸਲ੍ਲੋ, ਮੋਹਸਲ੍ਲੋ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਜਟਾ – ਰਾਗਜਟਾ, ਦੋਸਜਟਾ, ਮੋਹਜਟਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਕੁਸਲੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ – ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ , ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਪਤ੍ਤਿਯੋ – ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਤ੍ਤਿ, ਆਚਾਰਵਿਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੮) ਤਿਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਯਂ ਦਿਸਾਭੂਤੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੁਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਸਂਕਿਲੇਸਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਤਿਕਤਿਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਦਿਸਾਭੂਤੇਸੁ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦਿਸਾ’’ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਦਿਸਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੁਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਤਤਿਯੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਤਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਓਲੋਕਨਾ ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ ਤਥਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਯਨਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯਤਿ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ।

''ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਅਲੋਭੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ, ਅਦੋਸੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ, ਅਮੋਹੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ। ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ – ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ, ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ, ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ। ਤਯੋ ਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕਾ – ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਅਵਿਹਿੰਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਤਯੋ ਸਮਾਧੀ – ਸਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ – ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਾ, ਅਵਿਹਿੰਸਾਸਞ੍ਞਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾ – ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਕੁਸਲੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ – ਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ, ਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ। ਤੀਣਿ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ – ਕਾਯਸੋਚੇਯ੍ਯਂ, ਵਚੀਸੋਚੇਯ੍ਯਂ, ਮਨੋਸੋਚੇਯ੍ਯਂ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ – ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ । ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ – ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ , ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ। ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ – ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ – ਸੁਞ੍ਞਤਂ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੮) ਤਿਕਤਿਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਂ ਇਦਂ ਦਿਸਾਭੂਤਂ ਕੁਸਲਸਮੂਹਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਵੋਦਾਨਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਤਿਕਤਿਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਦਿਸਾਭੂਤੇਸੁ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦਿਸਾ''ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਦਿਸਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਤਤਿਯੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਤਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਦਿਸਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਓਲੋਕਨਾ ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਥਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਯਨਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯਤਿ, ਸੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ।

''ਕਥਂ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਯੋਗਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਗਨ੍ਥਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸਵਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਓਘਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਲ੍ਲਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਗਤਿਗਮਨਾਨੀ''ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੭) ਚਤੁਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ ਅਯਂ ਦਿਸਾਭੂਤੋ ਚਤੁਕ੍ਕੋ ਚਤੁਕ੍ਕੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ''ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚਾ''ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸੰਕਿਲੇਸੋਤਿ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਸੰਕਿਲੇਸਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਇਮੇਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦਿਸਾ''ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੇ ਦਿਸਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਤਤਿਯੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ

ਦਿਸਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ, ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਓਲੋਕਨਾ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਥਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਯਨਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ।

‘‘ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਹਾਰਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਖਭਾਗਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੮੬) ਚਤੁਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਂ ਇਦਂ ਦਿਸਾਭੂਤਂ ਕੁਸਲਸਮੂਹਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਸ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਚਾ’’ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵੋਦਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੇ ਵੋਦਾਨਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਦਸਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤਮੋ ਕਤਮੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਕਤਮਸ੍ਸ ਕਤਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦਿਸਾ’’ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਦਿਸਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਅਯਂ ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪਠਮੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਠਮਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਦੁਤਿਯੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਤਤਿਯੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਤਿਯਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਦਿਸਾ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਦਿਸਾਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ, ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਓਲੋਕਨਾ ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਦਿਸਾਲੋਚਨਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਤਥਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਿਸਾਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਯਨਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਨਯਤਿ, ਸੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਅਙ੍ਕੁਸਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤੀਤਿ ਨਯਕ੍ਕਮੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ

ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਾਵਨਾ

੮੯. ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਠਪਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਪਞ੍ਚਨਯਅਟ੍ਠਾਰਸਮੂਲਪਦੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਕਥਂ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਕੁਹਿਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਕੁਹਿਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਪਞ੍ਚਨਯਅਟ੍ਠਾਰਸਮੂਲਪਦੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਕੇਨ ਪਦੇਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਕੁਹਿਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਮਯਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਵਿਭਤ੍ਤਾਯੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੯) ਪਨ –

> ''ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਨਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਾਦੀਸੁ ਮੂਲਪਦੇਹੇਵ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਰੂਪਤੋ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਮੂਲਪਦੇਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਂ ਪਟ੍ਠਾਨਤੋਪਿ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤੋ 'ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਕੁਹਿਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ? ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ'ਤਿ ਆਹਾ''ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੂਲਪਦਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਕਤਮਂ ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਯਮਾਨਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। **ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਂ। **ਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਤਾਦੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਠਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਂਦੀਪਨਸੁਤ੍ਤਂ ਪਨ ਇਧ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – **"ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਅਥ ਵਾ **ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਸੀਲਅਧਿਚਿਤ੍ਤਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਂ ਸਾਸਨਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ ਏਤੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਾਦਿਨਾਤਿ **ਪਟ੍ਠਾਨਂ,** ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਤਦਾਧਾਰਭੂਤਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਠਾਨੂਪਚਾਰਤੋ **ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ –

> ''ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਣ੍ਹਾਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਯੇ ਸਂਕਿਲੇਸਾਦਯੋ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਾਦੀਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਕਿਤ੍ਤਕੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਤਿਵਿਧੋ ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਾਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ''ਤਿਵਿਧੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਂਕਿਲੇਸੇ ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸੋ ਕਤਮੇਨ ਕੁਸਲੇਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸੋ ਸਮਥੇਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਿਵਿਧੇ ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਾਦਿਕੇ। ''ਸੋ ਸਮਥੋ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕਤਮੋ ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੋ ਸਮਥੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸੋ ਕੇਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਤਮੋ ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸੋ ਕੇਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸੋ ਸੁਚਰਿਤੇਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤਂ ਸੁਚਰਿਤਂ ਕਤਮੋ ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਂ ਸੁਚਰਿਤਂ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੀਲੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਿਂ ਭਵਤੀ''ਤਿ

ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਸ੍ਸ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੀਲੇ** ਸੁਚਰਿਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇ **ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ** ਤਸ੍ਸ ਸੀਲਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਭਵੇਸੁ** ਕਾਮਭਵਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ **ਆਸਤ੍ਤਿ** ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, **ਏਵਂਸਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸ ਅਯਨ੍ਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ। **ਏਵਂ** ਸਤਿ **ਅਸ੍ਸ** ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ **ਅਯਂ** ਆਸਤ੍ਤਿ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਚ ਭਵਤਿ, **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦਾਨਮਯਸੀਲਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਚ ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਕਾਮਭਵਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ **ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ।

''ਸਂਕਿਲੇਸਾਦਯੋ ਯੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਿਤ੍ਤਕਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਸਾਧਾਰਣਾਨਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸਾਧਾਰਣਾਨਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ, ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਮਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਅਟ੍ਠ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਤਾਨਿਯੇਵ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਸਾਧਾਰਣਾਨਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ-ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਸਂਕਿਲੇਸ- ਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ-ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ- ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ-ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤ- ਨੇਵਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਨਵਾਸਨਾ-ਭਾਗਿਯਨਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਨਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਮਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਏਕਕਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦੁਕਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਤਿਕਾਨਿ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਤਿਕਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੯) ਆਗਤਾਨਿ।

''ਯਦਿ ਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਸੋਲਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿਯੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਾਦਿਨਵਵਿਧਂ ਸਕਲਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਾਸਨਂ ਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਅਵਿਭਤ੍ਤਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਇਮੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਇਮੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਵਵਿਧਂ ਸਕਲਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ**ਸੁਤ੍ਤਂ** ਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂਯੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਨਂ ਭਵਤਿ। ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਪਭੇਦਾਯ **ਗਾਥਾਯ** ਗਾਥਾ ਅਨੁਮਿਨਿਤਬ੍ਬਾ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਪਭੇਦੇਨ ਵੇ**ਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ** ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਨੁਮਿਨਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਪਭੇਦੇਨ **ਸੁਤ੍ਤੇਨ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਨੁਮਿਨਿਤਬ੍ਬਂ ਭਵਤਿਯੇਵਾਤਿ।

੯੦. ''ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

> ''ਕਾਮਨ੍ਧਾ ਜਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ, ਤਣ੍ਹਾਛਦਨਛਾਦਿਤਾ।
> ਪਮਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਾਬਦ੍ਧਾ, ਮਚ੍ਛਾਵ ਕੁਮਿਨਾਮੁਖੇ।
> ਜਰਾਮਰਣਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਵਚ੍ਛੋ ਖੀਰਪਕੋਵ ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ਯੇ ਸਤ੍ਤਾ **ਕਾਮਨ੍ਧਾ** ਕਾਮੇਨ ਅਨ੍ਧਾ ਜਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾਛਦਨੇਨ ਛਾਦਿਤਾ, ਪਮਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਾਯ ਬਦ੍ਧਾ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਕੁਮਿਨਾਮੁਖੇ ਯੇ ਮਚ੍ਛਾ ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਮਚ੍ਛੇ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ। ਖੀਰਪਕੋ ਵਚ੍ਛੋ ਮਾਤਰਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ ਖੀਰਪਕੋ ਵਚ੍ਛੋ ਮਾਤਰਂ ਅਨ੍ਵੇਤਿ ਇਵ, ਕੁਮਿਨਾਮੁਖੇ

ਗਹਿਤਾ ਮਚ੍ਛਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ ਇਵ ਚ, ਏਵਂ ਯੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਮਨ੍ਧਾ ਪਮਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਾਯ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਗਤਿਗਮਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਗਤਿਗਮਨਾਨਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ, ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ, ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਛਨ੍ਦਾ ਦੋਸਾ ਭਯਾ ਮੋਹਾ, ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ ਅਤਿਵਤ੍ਤਤਿ।
ਨਿਹੀਯਤਿ ਤਸ੍ਸ ਯਸੋ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਛਨ੍ਦਾ** ਛਨ੍ਦਹੇਤੁਨਾ **ਦੋਸਾ** ਦੋਸਹੇਤੁਨਾ **ਭਯਾ** ਭਯਹੇਤੁਨਾ **ਮੋਹਾ** ਮੋਹਹੇਤੁਨਾ **ਯੋ** ਰਾਜਾਦਿਕੋ **ਯੋ** ਵਿਨਯਧਰਾਦਿਕੋ ਵਾ **ਧਮ੍ਮਂ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਂ **ਅਤਿਵਤ੍ਤਤਿ** ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਰਾਜਾਦਿਨੋ ਵਾ **ਤਸ੍ਸ** ਵਿਨਯਧਰਾਦਿਨੋ ਵਾ **ਯਸੋ** ਕਿਤ੍ਤਿ ਚ ਪਰਿਵਾਰੋ ਚ ਭੋਗੋ ਚ ਨਿਹੀਯਤਿ। ਚਨ੍ਦਿਮਾ ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਪਭਾਯ ਨਿਹੀਯਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਨਿਹੀਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਏਤ੍ਤਕਂਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਕਂਵ ਵਹਤੋ ਪਦਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

''ਮਿਦ੍ਧੀ ਯਦਾ ਹੋਤਿ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚ, ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤਾ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਸਾਯੀ।
ਮਹਾਵਰਾਹੋਵ ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਗਬ੍ਭਮੁਪੇਤਿ ਮਨ੍ਦੋ''ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ **ਮਹਾਵਰਾਹੋ** ਗਾਮਸੂਕਰੋ **ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤਾ** ਸੁਪਨਸੀਲੋ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਸਾਯੀ ਹੋਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਯੋ **ਮਨ੍ਦੋ** ਸਤ੍ਤੋ ਯਦਾ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਮਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਤੋ **ਮਿਦ੍ਧੀ** ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤਾ** ਮੁਦੁਫਸ੍ਸਸਯਨੇ ਮੁਦੁਹਤ੍ਥੇਹਿ ਪਰਾਮਸਿਤੋ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਸਾਯੀ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਗਬ੍ਭਂ ਉਪੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਅਯਸਾਵ ਮਲਂ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ, ਤਤੁਟ੍ਠਾਯ ਤਮੇਵ ਖਾਦਤਿ।
ਏਵਂ ਅਤਿਧੋਨਚਾਰਿਨਂ, ਸਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਯਨ੍ਤਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਅਯਸਾ** ਅਯਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਜਾਤਮਲਂ **ਤਤੁਟ੍ਠਾਯ** ਤਤੋ ਅਯਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ **ਤਮੇ**ਵ ਅਯਂ ਖਾਦਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ **ਅਤਿਧੋਨਚਾਰਿਨਂ** ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧੋਨਚਾਰਿਪੁਗ੍ਗਲਂ **ਸਾਨਿ** ਸਯਂ ਕਤਾਨਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਯਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਚੋਰੋ ਯਥਾ ਸਨ੍ਧਿਮੁਖੇ ਗਹੀਤੋ, ਸਕਮ੍ਮੁਨਾ ਹਞ੍ਞਤਿ ਬਜ੍ਝਤੇ ਚ।
ਏਵਂ ਅਯਂ ਪੇਚ੍ਚ ਪਜਾ ਪਰਤ੍ਥ, ਸਕਮ੍ਮੁਨਾ ਹਞ੍ਞਤਿ ਬਜ੍ਝਤੇ ਚਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। ਸਨ੍ਧਿਮੁਖੇ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾਦੀਹਿ ਗਹਿਤੋ ਚੋਰੋ **ਸਕਮ੍ਮੁਨਾ** ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤੇਨ ਚੋਰਕਮ੍ਮੇਨ ਹਞ੍ਞਤਿ ਚ ਬਜ੍ਝਤੇ ਚ ਯਥਾ, ਏਵੰ **ਅਯੰ** ਪਾਪਕਾਰਿਨੀ ਪਜਾ **ਪਰਤ੍ਥ** ਪਰਲੋਕੇ ਪੇਚ੍ਚ **ਸਕਮ੍ਮੁਨਾ** ਸਯੰ ਕਤੇਨ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮੁਨਾ ਸਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਹਞ੍ਞਤਿ ਚ ਅਦ੍ਦੁਬਨ੍ਧਨਾਦੀਹਿ ਬਜ੍ਝਤੇ ਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਸੁਖਕਾਮਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ, ਯੋ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵਿਹਿੰਸਤਿ।
ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਖਮੇਸਾਨੋ, ਪੇਚ੍ਚ ਸੋ ਨ ਲਭਤੇ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਖੰ **ਏਸਾਨੋ** ਏਸਮਾਨੋ **ਯੋ** ਸਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਸੁਖਕਾਮਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵਿਹਿੰਸਤਿ, **ਸੋ** ਹਿੰਸਕੋ ਸਤ੍ਤੋ ਪਰਲੋਕੇ ਪੇਚ੍ਚ ਸੁਖੰ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਗੁਨ੍ਨੰ ਚੇ ਤਰਮਾਨਾਨੰ, ਜਿਮ੍ਹੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪੁਙ੍ਗਵੋ।
ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਜਿਮ੍ਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨੇਤ੍ਤੇ ਜਿਮ੍ਹੰ ਗਤੇ ਸਤਿ॥

''ਏਵਮੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੋ ਹੋਤਿ ਸੇਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤੋ।
ਸੋ ਚੇ ਅਧਮ੍ਮੰ ਚਰਤਿ, ਪਗੇਵ ਇਤਰਾ ਪਜਾ।
ਸਬ੍ਬੰ ਰਟ੍ਠੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਸੇਤਿ, ਰਾਜਾ ਚੇ ਹੋਤਿ ਅਧਮ੍ਮਿਕੋ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। ਨਦਿੰ ਤਰਮਾਨਾਨੰ ਗੁਨ੍ਨੰ ਪੁਙ੍ਗਵੋ ਜਿਮ੍ਹੰ ਚੇ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵੰ ਨੇਤ੍ਤੇ ਜਿਮ੍ਹੰ ਗਤੇ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਾ **ਤਾ** ਗਾਵਿਯੋ ਜਿਮ੍ਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਮੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ **ਯੋ** ਰਾਜਾ ਸੇਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤੋ, **ਸੋ** ਰਾਜਾ ਅਧਮ੍ਮੰ ਚਰਤਿ, ਏਵੰ ਰਞ੍ਞੇ ਅਧਮ੍ਮੰ ਚਰਨ੍ਤੇ ਸਤਿ ਇਤਰਾ ਪਜਾ **ਪਗੇ**ਵ ਪਠਮਮੇਵ ਅਧਮ੍ਮੰ ਚਰਤਿ। ਰਾਜਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕੋ ਚੇ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਰਞ੍ਞੇ ਅਧਮ੍ਮਿਕੇ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਰਟ੍ਠੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਸੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਸੁਕਿਚ੍ਛਰੂਪਾ ਵਤਿਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਪਾਪੰ ਉਪਧੀਸੁ ਰਤ੍ਤਾ।
ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਤੇ ਬਹੁਜਨਸਨ੍ਨਿਵਾਸੰ, ਨਿਰਯੰ ਅਵੀਚਿੰ ਕਟੁਕੰ ਭਯਾਨਕ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ **ਉਪਧੀਸੁ** ਕਾਮਗੁਣੂਪਧੀਸੁ **ਰਤ੍ਤਾ** ਰਾਗਾਭਿਭੂਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਪਾਪੰ** ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, **ਇਮੇ** ਪਾਪਕਮ੍ਮਕਰਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ **ਸੁਕਿਚ੍ਛਰੂਪਾ** ਵਤ ਸੁਟ੍ਠੁ ਕਿਚ੍ਛਾਪਨ੍ਨਰੂਪਾ ਵਤ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਪਾਪਕਮ੍ਮਕਰਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕਟੁਕੰ ਭਯਾਨਕੰ ਬਹੁਜਨਸਨ੍ਨਿਵਾਸੰ ਨਿਰਯੰ ਅਵੀਚਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਫਲੰ ਵੇ ਕਦਲਿੰ ਹਨ੍ਤਿ, ਫਲੰ ਵੇਲੁੰ ਫਲੰ ਨਲ਼ੰ।
ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਾਪੁਰਿਸੰ ਹਨ੍ਤਿ, ਗਬ੍ਭੋ ਅਸ੍ਸਤਰਿੰ ਯਥਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। **ਫਲੰ** ਕਦਲਿਯਾ ਫਲੰ ਕਦਲਿੰ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਫਲੰ ਵੇਲੁੰ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਫਲੰ ਨਲ਼ੰ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਗਬ੍ਭੋ **ਅਸ੍ਸਤਰਿੰ** ਮਾਤਰੰ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਾਪੁਰਿਸੰ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਕੋਧਮਕ੍ਖਗਰੁ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਾਰਵੋ।
ਸੁਖੇਤ੍ਤੇ ਪੂਤਿਬੀਜੰਵ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਵਿਰੂਹਤੀ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਸੁਖੇਤ੍ਤੇ** ਸੁਨ੍ਦਰੇ ਖੇਤ੍ਤੇਪਿ ਖਿਤ੍ਤਂ ਪੂਤਿਬੀਜਂ ਨ ਰੁਹਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਾਰਵੋ **ਕੋਧਂ** ਕੁਜ੍ਝਨਲਕ੍ਖਣਂ ਕੋਧਂ, **ਮਕ੍ਖਂ** ਪਰਗੁਣਸੀਲਮਕ੍ਖਨਲਕ੍ਖਣਂ ਮਕ੍ਖਞ੍ਚ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਰਤਿ, ਸੋ ਚਰਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਨ ਰੁਹਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੯੧. ''ਇਧਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਮੇ ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ, ਲੋਕੇ ਵਾ ਅਹਂ ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਂ ਮਮ **ਚੇਤਸਾ** ਤਸ੍ਸ **ਚੇਤੋ** ਚਿਤ੍ਤਂ **ਪਰਿਚ੍ਚ** ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਮਿ। ''ਕਥਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਯਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਯਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ ਸਮਾਰੁਲ੍ਹੋ ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਯਥਾ** ਯਾਯ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਦਾਯ ਯੇਨ ਦੁਮ੍ਮਗ੍ਗੇਨ **ਇਰਿਯਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਾਯ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਦਾਯ ਤੇਨ ਦੁਮ੍ਮਗ੍ਗੇਨ **ਇਮਮ੍ਹਿ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ **ਸਮਯੇ** ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ **ਅਯਂ** ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਦੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸਮਾਰੁਲ੍ਹੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਆਭਤਂ ਵਤ੍ਥੁ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਭਿਕ੍ਖਵੇ **ਅਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਪਦੁਟ੍ਠਂ** ਪਦੋਸਿਤਂ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਏਵਂ **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ, ਲੋਕੇ ਵਾ ਚੇਤੋਪਦੋਸਹੇਤੁ ਚ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚੇ **ਸਤ੍ਤਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਏਤਂ ''ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾਨ...ਪੇ॰... ਨਿਰਯਂ ਸੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਗਾਥਾਵਚਨਂ **ਇਤਿ** ਏਵਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਸਤ੍ਥਾ **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ, ਲੋਕੇ ਵਾ ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਞਤ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। **ਇਮਮ੍ਹਿ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚੇ ਕਾਲਂ ਕਯਿਰਾਥ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗੀ ਹਿ ਨਿਰਯਸ੍ਮਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਦੂਸਿਤਂ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਚੇਤੋਪਦੋਸਹੇਤੁ ਸਤ੍ਤਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਆਭਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ ਯਥਾ, ਏਵਮੇਵਂ ਤਥਾਵਿਧੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ **ਸੋ** ਪਦੋਸਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਤਿ **ਮੇ** ਮਯਾ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਸਚੇ ਭਾਯਥ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਸਚੇ ਵੋ ਦੁਕ੍ਖਮਪ੍ਪਿਯਂ।
ਮਾਕਤ੍ਥ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਆਵਿ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰਹੋ॥

''ਸਚੇ ਚ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਰਿਸ੍ਸਥ ਕਰੋਥ ਵਾ।
ਨ ਵੋ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਮੁਤ੍ਯਤ੍ਥਿ, ਉਪੇਚ੍ਚਪਿ ਪਲਾਯਤ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਤੁਮ੍ਹੇ **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ** ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਜਰਾਦੁਕ੍ਖਬ੍ਯਾਧਿਦੁਕ੍ਖਮਰਣਦੁਕ੍ਖਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖ-ਅਤੀਤਵਟ੍ਟਮੂਲਕਦੁਕ੍ਖਅਨਾਗਤਵਟ੍ਟਮੂਲਕਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਹਾਰਮੂਲਕਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਚੇ ਭਾਯਥ, ਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਤਥਾ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਚੇ ਅਪ੍ਪਿਯਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਆਵਿ ਵਾ ਯਦਿ ਰਹੋ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ **ਮਾਕਤ੍ਥ** ਮਾ ਅਕਤ੍ਥ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਵਿ ਵਾ ਯਦਿ ਰਹੋ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਚੇ ਕਰਿਸ੍ਸਥ ਵਾ ਸਚੇ ਕਰੋਥ ਵਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ **ਉਪੇਚ੍ਚਪਿ** ਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚਾਪਿ **ਪਲਾਯਤਂ** ਪਲਾਯਨ੍ਤਾਨਂ ਵੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ **ਦੁਕ੍ਖਾ** ਅਟ੍ਠਵਿਧਾ ਦੁਕ੍ਖਤੋ **ਪਮੁਤ੍ਤਿ** ਮੁਚ੍ਚਨਂ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਧਨਂ ਲਦ੍ਧਾ, ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਚੂਭਯਂ।
ਮਮੇਤਿ ਬਾਲਾ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਕਥਂ ਨੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਅਨ੍ਤਰਾਯਾ ਸੁ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਸ੍ਸ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ।
ਮਤਾ ਸਗ੍ਗਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨਨੁ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਹਤਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਯੇ ਬਾਲਾ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਚ **ਧਨਂ** ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਬ੍ਬਂ ਲਭਿਤਬ੍ਬਂ ਧਨਂ ਲਦ੍ਧਾ ਉਭਯਂ ਧਨਂ ''ਮਮ ਧਨ''ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਬਾਲਾਨਂ **ਤਂ** ਉਭਯਂ ਧਨਂ **ਕਥਂ** ਕੇਨ ਨੁ ਪਕਾਰੇਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮ੍ਭਤਤ੍ਤਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਨ ਹੋਤਿ। **ਅਨ੍ਤਰਾਯਾ** ਰਾਜਨ੍ਤਰਾਯਾਦਯੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾ ਤੇਸਂ ਬਾਲਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇਨ ਅਧਮ੍ਮਵੋਹਾਰਾਦਿਕੇਨ ਯਂ ਧਨਂ ਸਮ੍ਭਤਂ, **ਅਸ੍ਸ** ਅਧਮ੍ਮਵੋਹਾਰਾਦਿਕਸ੍ਸ ਤਂ ਸਮ੍ਭਤਂ ਧਨਂ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ। **ਮਤਾ** ਮਰਨ੍ਤਾ ਤੇ ਬਾਲਾ **ਸਗ੍ਗਂ** ਸੁਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੁਗਤਿ ਹਿ ਸੋਭਨੇਹਿ ਭੋਗੇਹਿ ਅਗ੍ਗੋਤਿ ''ਸਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ । **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ** ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨਂ ਅਤ੍ਥਹਿਤਾਨਂ ਹਾਯਨੇਨ ਤੇ ਬਾਲਾ **ਹਤਾ** ਵਿਨਟ੍ਠਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਕਥਂ ਖਣਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਕਥਂ ਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਜੀਰਤਿ।
ਕਥਂ ਵਿਵਟ੍ਟਤੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਥਂ ਸਗ੍ਗਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ''॥

''ਲੋਭਾ ਖਣਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਲੁਦ੍ਧੋ ਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਜੀਰਤਿ।
ਲੋਭਾ ਵਿਵਟ੍ਟਤੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਲੋਭਾ ਸਗ੍ਗਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

''ਚਰਨ੍ਤਿ ਬਾਲਾ ਦੁਮ੍ਮੇਧਾ, ਅਮਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ।
ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਯਂ ਹੋਤਿ ਕਟੁਕਪ੍ਫਲਂ॥

''ਨ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ ਸਾਧੁ, ਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਤਪ੍ਪਤਿ।
ਯਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੋ ਰੋਦਂ, ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸੇਵਤੀ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਦੁਮ੍ਮੇਧਾ** ਨਿਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਬਾਲਾ ਅਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ ਇਵ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਟੁਕਪ੍ਫਲਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਾਪਕਂ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਅਨੁਤਪ੍ਪਤਿ, ਤਂ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਸਾਧੁ। **ਯਸ੍ਸ** ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ **ਰੋਦਂ** ਰੁਦਨ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੋ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਤਂ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਸਾਧੂਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਦੁਤ੍ਤਿਤਿਕ੍ਖਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਅਵੀਤਰਾਗੋ''ਤਿ **ਇਦੰ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

''ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਂ ਪਮਿਨਨ੍ਤੋ, ਕੋਧ ਵਿਦ੍ਵਾ ਵਿਕਪ੍ਪਯੇ।
ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਂ ਪਮਾਯਿਨਂ, ਨਿਵੁਤਂ ਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਅਕਿਸ੍ਸਵ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ **ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਂ** ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਗੁਣਂ ਖੀਣਾਸਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ''ਅਯਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਏਤ੍ਤਕਸੀਲੋ ਏਤ੍ਤਕਸਮਾਧਿ ਏਤ੍ਤਕਪਞ੍ਞੋ''ਤਿ ਪਮਿਨਨ੍ਤੋ **ਕੋ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵਿਕਪ੍ਪਯੇ। ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਂ ਖੀਣਾਸਵਪੁਗ੍ਗਲਂ **ਪਮਾਯਿਨਂ** ਪਮਾਯਨ੍ਤਂ **ਤਂ** ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਂ ਅਯਂ **ਨਿਵੁਤਂ** ਅਵਕੁਜ੍ਜਪਞ੍ਞਂ **ਅਕਿਸ੍ਸਵਂ** ਅਪਞ੍ਞਨ੍ਤਿ **ਮਞ੍ਞੇ** ਮਞ੍ਞਾਮੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਿ ਜਾਤਸ੍ਸ, ਕੁਠਾਰੀ ਜਾਯਤੇ ਮੁਖੇ।
ਯਾਯ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਬਾਲੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਭਣਂ॥

''ਨ ਹਿ ਸਤ੍ਥਂ ਸੁਨਿਸਿਤਂ, ਵਿਸਂ ਹਲਾਹਲਂ ਇਵ।

ਏਵੰ ਵਿਰਦ੍ਧੰ ਪਾਤੇਤਿ, ਵਾਚਾ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਾ ਯਥਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। **ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤੰ** ਅਰਿਯੂਪਵਾਦਸਙ੍ਖਾਤੰ ਫਰੁਸਵਾਚੰ **ਭਣੰ** ਭਣਨ੍ਤੋ ਬਾਲੋ ਦੁਟ੍ਠੋ ਪੁਰਿਸੋ **ਯਾਯ** ਕੁਠਾਰੀਸਦਿਸਿਯਾ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਵਾਚਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਾ ਕੁਠਾਰੀਸਦਿਸੀ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਵਾਚਾ ਜਾਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਮੁਖੇ **ਜਾਯਤੇ** ਜਾਯਤਿ, ਸਾ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਵਾਚਾ ਮੁਖੇ ਜਾਯਤਿ ਇਵ, ਏਵੰ ਸੁਨਿਸਿਤੰ ਸਤ੍ਥੰ ਮੁਖੇ ਨ ਜਾਯਤਿ, ਯਥਾ ਹਲਾਹਲੰ ਵਿਸੰ ਮੁਖੇ ਨ ਜਾਯਤਿ, ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਾ ਵਾਚਾ ਅਪਾਯੇਸੁ **ਵਿਰਦ੍ਧੰ** ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਪਾਤੇਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਸੁਨਿਸਿਤੰ ਸਤ੍ਥੰ ਅਪਾਯੇਸੁ ਨ ਪਾਤੇਤਿ, ਹਲਾਹਲੰ ਵਿਸੰ ਅਪਾਯੇਸੁ ਨ ਪਾਤੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੯੨. ''ਯੋ ਨਿਨ੍ਦਿਯੰ ਪਸੰਸਤਿ, ਤੰ ਵਾ ਨਿਨ੍ਦਤਿ ਯੋ ਪਸੰਸਿਯੋ।
ਵਿਚਿਨਾਤਿ ਮੁਖੇਨ ਸੋ ਕਲਿੰ, ਕਲਿਨਾ ਤੇਨ ਸੁਖੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ॥

''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਯੰ ਕਲਿ, ਯੋ ਅਕ੍ਖੇਸੁ ਧਨਪਰਾਜਯੋ।
ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਅਯਮੇਵ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਕਲਿ।
ਯੋ ਸੁਗਤੇਸੁ ਮਨੰ ਪਦੋਸਯੇ॥

''ਸਤੰ ਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਨੰ, ਛਤ੍ਤਿੰਸਤੀ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਬ੍ਬੁਦਾਨਿ।
ਯਮਰਿਯਗਰਹੀ ਨਿਰਯੰ ਉਪੇਤਿ, ਵਾਚੰ ਮਨਞ੍ਚ ਪਣਿਧਾਯ ਪਾਪਕ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਨਿਨ੍ਦਿਯੰ** ਦੁਚ੍ਚਰੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਪਸੰਸਤਿ, ਸੋ ਪਸੰਸਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮੁਖੇਨ ਕਲਿੰ **ਵਿਚਿਨਾਤਿ** ਉਪਚਿਨਾਤਿ, ਤੇਨ ਕਲਿਨਾ ਸੁਖੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ। **ਯੋ** ਸੁਚਾਰੀ ਸੀਲਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਸੰਸਿਯੋ ਹੋਤਿ, **ਤੰ** ਵਾ ਸੁਚਾਰਿੰ ਵਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੋ ਨਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮੁਖੇਨ ਕਲਿੰ **ਵਿਚਿਨਾਤਿ** ਉਪਚਿਨਾਤਿ, ਤੇਨ ਕਲਿਨਾ ਸੁਖੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ।

ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਾਪਿ **ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ** ਧਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨਪਿ ਅਕ੍ਖੇਸੁ ਯੋ ਧਨਪਰਾਜਯੋ ਭਵਤਿ, **ਅਯੰ ਕਲਿ** ਅਯੰ ਧਨਪਰਾਜਯੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੁਗਤੇਸੁ ਮਨੰ ਪਦੋਸਯੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯੋ ਕਲਿ ਭਵਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਕਲਿ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਹੋਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ? ਵਾਚਞ੍ਚ ਮਨਞ੍ਚ ਪਣਿਧਾਯ **ਅਰਿਯਗਰਹੀ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਯੰ** ਕਾਲੰ ਪਾਪਕੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪੇਤਿ, ਸੋ ਕਾਲੋ ''ਸਤੰ ਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਨਞ੍ਚ ਛਤ੍ਤਿੰਸ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਨਿ ਚ ਪਞ੍ਚ ਅਬ੍ਬੁਦਾਨਿ ਚ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਗਣੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਤੇਨ ਕਾਲੇਨ ਸਮੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਯੋ ਲੋਭਗੁਣੇ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰...
ਗਚ੍ਛਸਿ ਖੋ ਪਪਤੰ ਚਿਰਰਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ। **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਭਗੁਣੇ **ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ** ਅਨੁ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, **ਸੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਅਞ੍ਞੇ** ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਚਸਾ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਕਦਰਿਯੋ **ਅਵਦਞ੍ਞੂ** ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਓਵਾਦਞ੍ਞੂ ਨ ਹੋਤਿ, ਮਚ੍ਛਰੀ ਪੇਸੁਣਿਯੰ ਪੇਸੁਣਿਯਸ੍ਮਿੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

ਮੁਖਦੁਗ੍ਗ ਮੁਖਵਿਸਮ **ਵਿਭੂਤ** ਵਿਗਤਭੂਤ ਅਨਰਿਯ **ਭੂਨਹੁ** ਬੁਦ੍ਧਿਵਿਨਾਸਕ ਪਾਪਕ ਦੁਕ੍ਕਟਕਾਰਿ **ਪੁਰਿਸਨ੍ਤ** ਪੁਰਿਸਲਾਮਕ **ਕਲਿ** ਅਲਕ੍ਖਿ ਅਵਜਾਤਪੁਤ੍ਤ ਤ੍ਵੰ ਨੇਰਯਿਕੋ ਅਸਿ। **ਇਧ** ਇਦਾਨਿ ਬਹੁਭਾਣੀ ਮਾ ਹੋਹਿ।

ਅਹਿਤਾਯ ਰਜਂ ਅਤ੍ਤਨਿ **ਮਾ ਆਕਿਰਸਿ** ਮਾ ਪਕ੍ਖਿਪਸਿ। ਕਿਬ੍ਬਿਸਕਾਰਿ ਤ੍ਵਂ **ਸਨ੍ਤੇ** ਖੀਣਾਸਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਗਰਹਸਿ, ਬਹੂਨਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚਰਸਿ, ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਤ੍ਵਂ **ਚਿਰਰਤ੍ਤਂ** ਰਚਨਵਿਰਹਿਤਂ **ਪਪਤਂ** ਨਰਕਂ ਨਿਰਯਂ ਗਚ੍ਛਸਿ **ਖੋ** ਏਕਂਸੇਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਛਾਯਾਵ ਅਨਪਾਯਿਨੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗੇ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

੯੩. ''ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ...ਪੇ॰... ਅਪਾਪਿਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗੇ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

''ਸੁਖਕਾਮਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ, ਯੋ ਦਣ੍ਡੇਨ ਨ ਹਿਂਸਤਿ।
ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਖਮੇਸਾਨੋ, ਪੇਚ੍ਚ ਸੋ ਲਭਤੇ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

''ਗੁਨ੍ਨਂ ਚੇ ਤਰਮਾਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਰਾਜਾ ਚੇ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਿਕੋ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

੯੪. ''ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

''ਕਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਸਤ੍ਤਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ? ਦੇਸਨ੍ਤਰਗਤਾਨਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਵਿਨਯਨਤ੍ਥਂ, ਤਤ੍ਰ ਠਿਤਾਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਸਮੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਬਦ੍ਧਵਾਸਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬਦ੍ਧਵਾਸੇ ਅਨਾਸਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਵਸਿਤਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਦੇਸਾਨਂ ਚੇਤਿਯਭਾਵਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ, ਬਹੂਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੂਪਸਙ੍ਕਮਨਾਦੀਹਿ ਪੁਞ੍ਞੋਘਪ੍ਪਸਵਨਤ੍ਥਂ, ਅਵੁਟ੍ਠਿਆਦਿਉਪਦ੍ਦਵੂਪਸਮਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤੀਤਿ ਜਨਪਦਚਰਣਕਾਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਏਕਪੁਪ੍ਫਂ ਚਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਹਸ੍ਸਂ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਯੋ।
ਦੇਵੇ ਚੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਚ, ਸੇਸੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ''ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਸਹਸ੍ਸਂ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਯੋ**ਤਿ ਸਹਸ੍ਸਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਕੋਟਿਯੋ।

''ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੇ ਹਰਿਤੋਭਾਸੇ, ਸਂਵਿਰੂਲ਼੍ਹਮ੍ਹਿ ਪਾਦਪੇ।
ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ, ਅਲਭਿਂਹਂ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ॥

''ਅਜ੍ਜ ਤਿਂਸਂ ਤਤੋ ਕਪ੍ਪਾ, ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾਸਨਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਹਰਿਤੋਭਾਸੇ**ਤਿ ਹਰਿਤਓਭਾਸੇ। **ਅਲਭਿਂਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਹਂ ਅਲਭਿਂ।

‘‘ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਕੋਸਲਂ ਪੁਰਂ...ਪੇ॰... ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੋ’’ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਤਣ੍ਹਾਨਿਘਾਤਕੋ **ਮੁਨਿ** ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਂ **ਪਿਣ੍ਡਾਯ** ਪਿਣ੍ਡਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਕੋਸਲਂ ਪੁਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

ਯਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਸਬ੍ਬਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਅਲਙ੍ਕਤੋ **ਵਟਂਸਕੋ** ਪੁਪ੍ਫਵਟਂਸਕੋਵ ਅਤ੍ਥਿ, **ਸੋ** ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਰਾਜਮਗ੍ਗੇਨ ਕੋਸਲਪੁਰਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤਂ ਦੇਵਮਾਨੁਸਪੂਜਿਤਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਦ੍ਦਸ, ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿ; ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ।

ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ **ਸੋ** ਅਯਂ **ਪਸਨ੍ਨੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਰਭਿਂ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤਂ ਮਨੋਰਮਂ ਤਂ ਵਟਂਸਕਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸੇਹਿ ਪਾਣੀਭਿ ਉਪਨਾਮੇਸਿ।

ਤਤੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ **ਲਪਨਨ੍ਤਰਾ** ਲਪਨਸ੍ਸ ਵਦਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਗ੍ਗਿਸਿਖਾ ਵਣ੍ਣਾ ਸਹਸ੍ਸਰਂਸਿ **ਓਕ੍ਕਾ** ਪਭਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿ, ਅਬ੍ਭਾ ਵਿਜ੍ਜੁ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਆਨਨਾ ਸਹਸ੍ਸਰਂਸਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨੋ ਸੀਸੇ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ **ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ** ਪਰਿਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਮੁਦ੍ਧਨਿ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਥ।

ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਲੋਮਹਂਸਨਂ **ਇਦਂ** ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਚੀਵਰਂ ਏਕਂਸਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਏਤਂ ਅਬ੍ਰਵਿ – ‘‘ਮਹਾਮੁਨਿ, ਸਿਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਕੋ? ਤਂ ਹੇਤੁਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਹਿ, ਧਮ੍ਮਾਲੋਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

ਯਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਣਂ ਸਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣੋ ਮੁਨਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਕਙ੍ਖਿਂ ਵਿਮਤਿਕਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਥੇਰਂ ਏਤਂ ਅਬ੍ਰਵਿ। ਆਨਨ੍ਦ, ਯੋ ਸੋਪੁਰਿਸੋ ਮਯਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿ, ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਕਪ੍ਪਾਨਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਦੇਵੇਸੁ ਦੇਵਸੋਭਗ੍ਗਂ ਦਿਬ੍ਬਂ ਰਜ੍ਜਂ ਪਸਾਸਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਜੇਸੁ **ਰਟ੍ਠੇ** ਸਕਲਰਟ੍ਠੇ ਮਨੁਜਿਨ੍ਦੋ ਰਾਜਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਸੋ** ਪੁਰਿਸੋ ਚਰਿਮਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ, ਧਮ੍ਮਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਚ ਧੁਤਰਾਗੋ **ਵਟਂਸਕੋ** ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਵਾ ਪਚ੍ਚੇਕ**ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ** ਵਾ **ਤਸ੍ਸ** ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕੇ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਸਨ੍ਨਮ੍ਹਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਅਪ੍ਪਕਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਬੁਦ੍ਧਾ **ਏਵਂ** ਏਤ੍ਤਕਾਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ** ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ **ਏਵਂ** ਏਤ੍ਤਕਾਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ **ਵਿਪਾਕੋ** ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕੋ **ਏਵਂ** ਏਤ੍ਤਕੋਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤਂ ਅਬ੍ਰਵੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੯੬. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ...ਪੇ॰... ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਇਤਿ ਮੇ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਅਹਂ ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਵਂ ਮਮ ਚੇਤਸਾ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਚੇਤੋ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਚ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਮਿ, **ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਯਞ੍ਚ ਦਾਨਾਦਿ**ਪਟਿਪਦਂ** ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿ**ਮਗ੍ਗਂ** ਸਮਾਰੁਲ੍ਹੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਟਿਪਦਂ, ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ **ਇਰਿਯਤਿ** ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, **ਇਮਮ੍ਹਿ** ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ **ਅਯਂ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਆਭਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਯਥਾ, ਏਵਂ ਤਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਗ੍ਗੇ ਅਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵੇ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਅਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ **ਪਸਨ੍ਨਂ** ਪਸਾਦਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵੇ। **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ, ਲੋਕੇ ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇ **ਸਤ੍ਤਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਚੇਤੋਪਸਾਦਹੇਤੁ ਖੋ ਪਨ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਅਹਂ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਅਵੋਚ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਏਤਂ** ‘‘ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾਨ...ਪੇ॰... ਸਗ੍ਗਂ ਸੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਤਿ **ਮੇ** ਮਯਾ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਚ੍ਛਦਨਂ ਨਾਵਂ...ਪੇ॰... ਏਤਾਦਿਸਂ ਕਤਪੁਞ੍ਞਾ ਲਭਿ’’ਨ੍ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਨਾਰਿ** ਦੇਵਧੀਤਾ **ਸੁਵਣ੍ਣਚ੍ਛਦਨਂ** ਸੁਵਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰੇਹਿ ਛਾਦਿਤਂ ਨਾਵਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਤਿਟ੍ਠਸਿ, **ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ** ਦੇਵਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ ਓਗਾਹਸਿ, ਪਦੁਮਂ

ਪਾਣਿਨਾ ਛਿਨ੍ਨਸਿ।

ਦੇਵਤੇ **ਕੇਨ** ਕਮ੍ਮੇਨ **ਤੇ** ਤਵ ਤਾਦਿਸੋ ਵਣ੍ਣੋ ਤਾਦਿਸੋ ਆਨੁਭਾਵੋ ਤਾਦਿਸੀ ਜੁਤਿ ਭਵਤਿ, ਦੇਵਤੇ **ਤੇ** ਤਵ ਯੇ ਕੇਚਿ ਭੋਗਾ ਮਨਸਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਭੋਗਾ ਚ ਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਦੇਵਤੇ ਮੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਤ੍ਵਂ **ਸੰਸ** ਸੰਸਾਹਿ **ਇਦਂ** ਸਬ੍ਬਂ ਕਿਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਫਲਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕੋ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਦੇਵਰਾਜੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਸਾ ਦੇਵਧੀਤਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਦੇਵਰਾਜਾ **ਅਦ੍ਧਾਨਂ** ਦੀਘਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਹਂ ਯਸਸ੍ਸਿਨੋ **ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ ਮਨੋਰਮਂ ਥੂਪਂ ਅਦ੍ਦਸ੍ਸਂ, ਦਿਸ੍ਵਾ **ਤਤ੍ਥ** ਥੂਪੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿਂ। ਪਸਨ੍ਨਾਹਂ ਸੇਹਿ ਪਾਣੀਹਿ ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੇਸਿਂ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ ਭਵੇ। ਕਤਪੁਞ੍ਞਾਹਂ ਏਤਾਦਿਸਂ ਫਲਂ ਅਲਭਿਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਇਤਿ ਮੇ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਵਦਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

‘‘ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤਾਨਿਯੇਵ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦਾਨਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਗ੍ਗਕਥਾ ਪੁਞ੍ਞਕਥਾ ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਕਥਾਤਿ ਇਦਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਦਾਨਞ੍ਚ ਦਾਨਫਲਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ **ਦਾਨਕਥਾ** ਨਾਮ। ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੀਲਫਲਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਸਾ ਦੇਸਨਾ **ਸੀਲਕਥਾ** ਨਾਮ। ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਸਗ੍ਗਾ ਚ ਸਗ੍ਗੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਕਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਸਾ **ਸਗ੍ਗਕਥਾ** ਨਾਮ। ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਦਿਵਸੇਨ ਦਸਵਿਧਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਸਾ **ਪੁਞ੍ਞਕਥਾ** ਨਾਮ। ਯਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਵਿਧੋ ਅਯਂ ਵਿਪਾਕੋ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਸਾ **ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਕਥਾ** ਨਾਮ।

ਦਸਬਲਧਰਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸਕਤੇਸੁ ਸਰੀਰਧਾਤੁਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਂਸੂਹਿ ਕਤੇਸੁ ਥੂਪੇਸੁ ਯੇ ਨਰਾ ਪਸਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਨਰਾ **ਤਤ੍ਥ** ਥੂਪੇ **ਕਾਰਂ** ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਗ੍ਗੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਮੋਦਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ।

੯੭. ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਸਰੀਰਵਣ੍ਣਾ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਸਰੀਰਸਦਿਸਵਣ੍ਣਾ **ਸੁਭਗਸਣ੍ਠਿਤਿ** ਸੋਭਗ੍ਗਯੁਤ੍ਤਸਣ੍ਠਾਨਾ **ਸਬ੍ਬੇ** ਜਨਾ ਉਦਕੇਨ ਪਂਸੁਂ ਤੇਮੇਤ੍ਵਾ ਥੂਪਂ ਵਡ੍ਢੇਥ, ਸੋ ਅਯਂ ਥੂਪੋ ਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਥੂਪੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਸੁਗਤ੍ਤੇ ਸੁਨ੍ਦਰਗਤ੍ਤੇ ਦੇਵਤੇ **ਤਸ੍ਮਿਂ** ਥੂਪੇ ਪਸਨ੍ਨਾ ਇਮੇ ਦੇਵਮਨੁਜਾ **ਕਾਰਂ** ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਤੋ ਪਮੁਚ੍ਚਰੇ। ਸੋ ਅਯਂ ਥੂਪੋ ਮਹੇਸਿਨੋ ਦਸਬਲਧਮ੍ਮਧਾਰਿਨੋ ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਥੂਪੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਯਾਹਂ ਯਾ ਅਹਂ ਮਹੇਸਿਨੋ ਥੂਪਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪ੍ਪਲਾਨਿ ਚ ਮਾਲਞ੍ਚ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ, ਤੇਨ ਮਯਾ ਕਤਂ **ਤਂ** ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਲ੍ਲਾਰਂ ਵਤ **ਆਸਿ** ਅਹੋਸਿ। **ਤਤੋ** ਕਪ੍ਪਤੋ ਅਜ੍ਜ ਕਪ੍ਪਾ ਤਿਂਸਂ ਧਰਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਥੂਪਂ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨ ਗਚ੍ਛਾਮੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਅਹਂ **ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਲਕ੍ਖਣਧਰਸ੍ਸ** ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਲਕ੍ਖਣਧਰੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਜਿਤਵਿਜਯਸ੍ਸ ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਥੂਪਂ ਅਪੂਜੇਸਿਂ, ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ **ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਕਪ੍ਪੇ** ਆਯੁਕਪ੍ਪੇ ਪਮੁਦਿਤੋ ਆਸਿਂ। ਮਯਾ ਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸੁਤਂ, ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਵਿਨਿਪਾਤਂ **ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਨ** ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ **ਦੇਵਸੋਭਗ੍ਗਂ** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਚ ਦੇਵਰਜ੍ਜਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਅਕਾਰਿਂ । ਅਥ ਵਾ ਦੇਵਸੋਭਗ੍ਗਞ੍ਚ ਮਯਾ ਕਾਰਿਤਂ, ਰਜ੍ਜਾਨਿ ਚ ਮਯਾ ਕਾਰਿਤਾਨਿ।

ਅਦਨ੍ਤੁਦਮਕਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ **ਯਂ ਚਕ੍ਖੁ** ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਪਣਿਹਿਤਂ, ਤਥਾ **ਚਿਤ੍ਤਂ** ਯਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਪਣਿਹਿਤਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ **ਮੇ** ਮਯਾ ਲਦ੍ਧਂ, ਅਹਂ ਵਿਧੁਤਲਤਾਸਙ੍ਖਾਤਤਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ** ਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਮ੍ਹੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ।

੯੮. **ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ** ਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ **ਅਖਿਲੋ** ਪਞ੍ਚਚੇਤੋਖੀਲਰਹਿਤੋ ਅਨਾਸਵੋ **ਅਰਣਵਿਹਾਰਿਮ੍ਹਿ** ਅਰਣਵਿਹਾਰਸੀਲੇ **ਅਸਙ੍ਗਮਾਨਸੇ** ਅਲਗ੍ਗਮਾਨਸੇ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਮਿਂ ਸਾਮਾਕਪਤ੍ਤੋਦਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਅਦਾਸਿਂ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇ **ਉਤ੍ਤਮਂ ਧਮ੍ਮਂ** ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਧਮ੍ਮਂ **ਓਕਪ੍ਪਯਿਂ** ''ਸੋ ਉਤ੍ਤਮੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਹਿਂ। **ਏਵਂ** ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਰੀਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ **ਮੇ** ਮਮ ਸਙ੍ਗਮੋ ਕਤੋ **ਸਿਯਾ** ਭਵੇ, ਕੁਦਾਸੁਪਿ ਚ ਅਹਂ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਮਾ ਭਵੇਯਜਨ੍ਤਿ ਮਾਨਸਂ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਞ ਧਮ੍ਮੇ **ਪਣਿਧੇਸਿਂ** ''ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਨ ਲਦ੍ਧਧਮ੍ਮਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯਜ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਣਿਦਹਿਂ।

ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇ ਕਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਤੋ ਅਹਂ ਦੀਘਾਯੁਕੇਸੁ **ਅਮਮੇਸੁ** ''ਮਮ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਾਭਾਵੇਨ ਅਪਰਿਗ੍ਗਹੇਸੁ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀਸੁ ਅਹੀਨਗਾਮੀਸੁ **ਕੁਰੂਸੁ** ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੂਸੁ **ਪਾਣੀਸੁ** ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ **ਉਪਪਜ੍ਜਥ** ਉਪਪਜ੍ਜਿਂ।

ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਤੋ ਵਿਚਿਤ੍ਰਮਾਲਾਭਰਣਾਨੁਲੇਪੀਸੁ **ਯਸਸ੍ਸੀਸੁ** ਪਰਿਵਾਰਵਨ੍ਤੇਸੁ **ਤਿਦਸੋ** ਦੇਵੋ ਅਹਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਕਾਯੂਪਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪਪਜ੍ਜਥ।

ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਤੋ ਅਹਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਅਖੀਲੋ ਅਨਾਸਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਹਿਤਾਹਿਤਾਸੀਹਿ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇਹਿ ਅਨ੍ਤਿਮਦੇਹਧਾਰਿਭਿ **ਇਮੇਹਿ** ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ, ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕੇਹਿ ਵਾ **ਮੇ** ਮਮ ਸਮਾਗਮੋ ਆਸਿ।

''ਸੀਲਵਤੋ ਯਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਂ ਸਮਿਜ੍ਝਤੇ''ਤਿ ਇਮਂ ਵਚਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਜਿਨੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਵਚ ਖੋ, **ਯਥਾ ਯਥਾ** ਯੇਨ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਮੇ ਮਨਸਾ ਵਿਚਿਨ੍ਤਿਤਂ, **ਤਥਾ** ਤਥਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਸਮਿਦ੍ਧਂ ਭਵਤਿ। **ਅਯਂ** ਭਵੋ ਅਨ੍ਤਿਮੋ ਭਵੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਏਕਤਿਂਸਮ੍ਹਿ ਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ ਜਿਨੋ ਅਨੇਜੋ ਅਨਨ੍ਤਦਸ੍ਸੀ "**ਸਿਖੀ**"ਤਿ ਇਤਿਨਾਮਕੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਰਾਜਾ ਭਾਤਾ **ਸਿਖਿਦ੍ਧੇ** ਚ ਸਿਖੀ ਇਤਿਨਾਮਕੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਚ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ **ਧਮ੍ਮੇ** ਚ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਲੋਕਵਿਨਾਯਕਮ੍ਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤਿ ਦੇਵਾਤਿਦੇਵਸ੍ਸ ਨਰੁਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਗਾਵੁਤਿਕਂ ਥੂਪਂ ਅਕਾਸਿਂ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਥੂਪੇ **ਬਲਿਂ** ਪੂਜਾਬਲਿਂ ਅਭਿਹਾਰੀ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਜਾਤਿਸੁਮਨਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਪਹਟ੍ਠੋ ਪੂਜੇਸਿ। **ਅਸ੍ਸ** ਮਨੁਸ੍ਸਸ੍ਸ ਏਕਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਵਾਤੇਨ ਪਹਰਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਿਤਂ। ਅਹਂ **ਤਂ** ਪਤਿਤਂ ਏਕਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਤਸ੍ਸੇ**ਵ ਪੁਪ੍ਫਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿਂ।

ਸੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਪੁਪ੍ਫਸਾਮਿਕੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਂ ''ਤ੍ਵਮੇਵ ਏਤਂ ਏਕਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਪੂਜਾ''ਤਿ ਅਦਾਸਿ। **ਦਦਾਸੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ-ਕਾਰੋ ਆਗਮੋ। ਅਹਂ **ਤਂ** ਏਕਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਬੁਦ੍ਧਂ** ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ, **ਤਤੋ** ਕਪ੍ਪਤੋ ਅਜ੍ਜ ਕਪ੍ਪਾ ਤਿਂਸਂ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਵਿਨਿਪਾਤਞ੍ਚ ਨ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਇਦਂ ਫਲਂ ਥੂਪਪੂਜਾਯ ਫਲਨ੍ਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤਨਾਮਕਸ੍ਸ ਰਾਜਿਨੋ ਕਪਿਲਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ **ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਂ** ਭਾਗਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, **ਮਹਾਪਥਂ** ਮਹਾਪਥਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ **ਆਕਿਣ੍ਣਂ,** ਨਾਨਾਜਾਤਿਕੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ, ਇਦ੍ਧਂ ਫੀਤਞ੍ਚ ਆਸਿ।

ਪਞ੍ਚਾਲਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਪੁਰੁਤ੍ਤਮੇ ਅਹਂ ਕੁਮ੍ਮਾਸਂ ਵਿਕ੍ਕਿਣਿਂ, ਸੋ ਅਹਂ ਯਸਸ੍ਸਿਨਂ **ਉਪਰਿਟ੍ਠਂ** ਉਪਸਮੀਪੇ ਠਿਤਂ ਅਰਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ **ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ** ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਅਦ੍ਦਸਿਂ, ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਨਰੁਤ੍ਤਮਂ ਅਰਿਟ੍ਠਂ ਮੇ ਗੇਹਸ੍ਮਿਂ **ਯਂ** ਧੁਵਭਤ੍ਤਂ **ਵਿਜ੍ਜਥ** ਵਿਜ੍ਜਿ, ਤੇਨ ਧੁਵਭਤ੍ਤੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਸਿਂ।

ਯਤੋ ਚ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਚ ਕਤ੍ਤਿਕੋ ਯਸ੍ਸਂ ਪਨ੍ਨਰਸੀਪੁਣ੍ਣੋ, ਸਾ **ਪੁਣ੍ਣਮਾਸੀ** ਪਨ੍ਨਰਸੀ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ, **ਤਤੋ ਚ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਚ ਅਹਂ ਨਵਂ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਗਯ੍ਹ **ਅਰਿਟ੍ਠਸ੍ਸ** ਅਰਿਟ੍ਠਨਾਮਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪਨਾਮੇਸਿਂ।

ਨਰੁਤ੍ਤਮੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਤਣ੍ਹਾਨਿਘਾਤਕੋ **ਮੁਨਿ** ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ **ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ** ਮਂ ਞਤ੍ਵਾਨ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ।

ਅਹਂ ਕਲਜਾਣਂ ਬੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਿਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ ਦੇਵੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਚ ਸਨ੍ਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਨਗਰੇ ਅਡ੍ਢੇ ਕੁਲਸ੍ਮਿਂ ਸੇਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਂ, ਪਾਣੇਹਿ ਚ ਪਿਯਤਰੋ ਆਸਿਂ।

ਤਤੋ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੇਨ ਚੋਦਿਤੋ ਅਹਂ ਪਾਸਾਦਾ ਓਰੁਹਿਤ੍ਵਾਨ **ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ** ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਂ।

ਸੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ ਗੋਤਮੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਮੇ ਧਮ੍ਮਂ ਅਦੇਸੇਸਿ। **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਞ੍ਚ **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤਿਕ੍ਕਮਂ** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਗਾਮਿਨਂ **ਮਗ੍ਗਂ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਇਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਂ ਧਮ੍ਮਂ **ਮੁਨਿ** ਭਗਵਾ ਗੋਤਮੋ ਅਦੇਸਯਿ।

ਅਹਂ **ਤਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਰਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਿਂ, ਅਹਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਅਤਨ੍ਦਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮਥਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਞ੍ਚ ਯੇ ਆਸਵਾ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਯੇ ਆਸਵਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਆਸੁਂ, **ਸਬ੍ਬੇ** ਤੇ ਆਸਵਾ **ਮੇ** ਮਮ ਵਿਜ੍ਜਿਂਸੁ, ਪੁਨ ਨ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਰੇ।

ਦੁਕ੍ਖਂ ‘‘ਪਰਿਯਨ੍ਤਕਤਂ ਯਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’ਤਿ **ਪਰਿਯਨ੍ਤਕਤਂ** ਆਸਿ, ਅਯਂ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ ਜਾਤਿਮਰਣਸਂਸਾਰੋ **ਚਰਿਮੋ** ਅਨ੍ਤਿਮੋ ਆਸਿ, ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਮਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਂ ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, **ਇਦਂ** ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗੇ ਪੁਞ੍ਞਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਤਮਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਉਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ **ਅਧੋ** ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਭਵੇ **ਸਬ੍ਬਧਿ** ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭਵੇਸੁ **ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ **“ਅਯਂ** ਨਾਮ ਧਮ੍ਮੋ ਅਹਂ ਅਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਅਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਏਵਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਰਹਾ ਅਤਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਂ ਓਘਂ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ **ਉਦਤਾਰਿ** ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗੇ ਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸੀਲਵਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਨਨ੍ਦ, ਸੀਲਵਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ‘‘ਕਿਨ੍ਤਿ **ਮੇ** ਮਮ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ **ਜਾਯੇਯਜ** ਪਵਤ੍ਤੇਯਜਾ’’ਤਿ ਚੇਤਨਾ **ਨ ਕਰਣੀਯਾ** ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਆਨਨ੍ਦ, ਸੀਲਵਤੋ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਯਂ **ਜਾਯੇਯਜ** ਪਵਤ੍ਤੇਯਜ, **ਏਸਾ** ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸ੍ਸ ਜਾਯਨਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾ ਧਮ੍ਮਤਾ ਭਵਤਿ। ਆਨਨ੍ਦ, **ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨਾ** ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ‘‘ਕਿਨ੍ਤਿ **ਮੇ** ਮਮ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ **ਜਾਯੇਯਜ** ਪਵਤ੍ਤੇਯਜਾ’’ਤਿ ਚੇਤਨਾ ਨ ਕਰਣੀਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, **ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਯਂ **ਜਾਯੇਯਜ** ਪਵਤ੍ਤੇਯਜ, **ਏਸਾ**

ਪਾਮੋਜ੍ਜਸ੍ਸ ਜਾਯਨਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾ ਧਮ੍ਮਤਾ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਯੋਜਨਾਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜਨਾਨਯੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

ਆਤਾਪਿਨੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਆਤਾਪੇਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ **ਝਾਯਤੋ** ਝਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ** ਬਾਹਿਤਪਾਪਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ **ਧਮ੍ਮਾ** ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਪਟਿਵੇਧਸਾਧਕਾ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ **ਯਦਾ** ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ **ਹਵੇ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ **ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਧਮ੍ਮਾ** ਚਤੁਅਰਿਯਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾ **ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ** ਪਕਾਸਯਨ੍ਤਿ ਅਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਥ** ਵਾ ਪਾਤੁਭਵਨਕਾਲੇ **ਅਸ੍ਸ** ਆਤਾਪਿਨੋ ਝਾਯਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾ ਕਙ੍ਖਾ **ਵਪਯਨ੍ਤਿ** ਅਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਸਹੇਤੁਧਮ੍ਮਂ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕਂ ਸੁਖੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਂ **ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ **ਪਜਾਨਾਤਿ** ਅਵ੍ਹਾਸਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ , ਤਤੋ ਤਸ੍ਮਾ ਵਪਯਨ੍ਤਿ ਅਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯਂ ਪਨ **ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਖਯਂ** ਖਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਯਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ **ਅਵੇਦਿ** ਅਵ੍ਹਾਸਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਤਤੋ ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਕਙ੍ਖਾ ਵਪਯਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਤਿਸ੍ਸ, ਤ੍ਵਂ ਕਿਂ ਨੁ ਕੁਜ੍ਝਸਿ? ਮਾ ਕੁਜ੍ਝਿ, ਤਿਸ੍ਸ, **ਤੇ** ਤਵ **ਅਕ੍ਕੋਧੋ** ਅਕੁਜ੍ਝਨਂ **ਵਰਂ** ਉਤ੍ਤਮਂ, **ਹਿ** ਸਚ੍ਚਂ, ਤਿਸ੍ਸ, ਤਯਾ ਕੋਧਮਾਨਮਕ੍ਖਵਿਨਯਤ੍ਥਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਨੂਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਆਰਦ੍ਧਂ ਆਰਦ੍ਧਕਂ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਂ **ਅਦ੍ਧਾਤੁਦ੍ਛੇਨ** ਅਦ੍ਧਾਤਅਨਭਿਲਕ੍ਖਿਤਘਰਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਛੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਚਰਣਵੀਰਿਯੇਨ ਲਦ੍ਧੇਨ ਮਿਸ੍ਸਕਭੋਜਨੇਨ ਯਾਪੇਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਂ **ਕਦਾ** ਕਾਲੇ ਅਹਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਗੋਤਮ , **ਕਿਂਸੁ** ਕਤਮਂ **ਛੇਤ੍ਵਾ** ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਧਨ੍ਤੋ ਕੋਧਪਰਿਲ੍ਲਾਹੇਨ ਅਪਰਿਦਯ੍ਹਮਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਖਂ **ਸੇਤਿ** ਸਯਤਿ, **ਕਿਂਸੁ** ਕਤਮਂ **ਛੇਤ੍ਵਾ** ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਧਨ੍ਤੋ ਕੋਧਵਿਨਾਸੇਨ ਵਿਨਟ੍ਠਦੋਮਨਸ੍ਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਸੋਚਤਿ, ਗੋਤਮ, ਤ੍ਵਂ ਕਿਸ੍ਸ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਵਧਂ** ਵਧਨਂ ਰੋਚੇਸੀਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, **ਕੋਧਂ** ਕੁਜ੍ਝਨਂ **ਛੇਤ੍ਵਾ** ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਧਨ੍ਤੋ ਕੋਧਪਰਿਲ੍ਲਾਹੇਨ ਅਪਰਿਦਯ੍ਹਮਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਖਂ **ਸੇਤਿ** ਸਯਤਿ, **ਕੋਧਂ** ਕੁਜ੍ਝਨਂ **ਛੇਤ੍ਵਾ** ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਧਨ੍ਤੋ ਕੋਧਵਿਨਾਸੇਨ ਵਿਨਟ੍ਠਦੋਮਨਸ੍ਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਸੋਚਤਿ, **ਵਿਸਮੂਲਸ੍ਸ** ਵਿਸਸਦਿਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲਭੂਤਸ੍ਸ **ਮਧੁਰਗ੍ਗਸ੍ਸ** ਮਧੁਰਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸੁਖਪਰਿਯੋਸਾਨਸ੍ਸ **ਕੋਧਸ੍ਸ** ਕੁਜ੍ਝਨਸ੍ਸ **ਵਧਂ** ਵਧਨਂ **ਅਰਿਯਾ** ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚਂ **ਤਂ** ਕੋਧਂ ਕੁਜ੍ਝਨਂ **ਛੇਤ੍ਵਾ** ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਧਨ੍ਤੋ ਕੋਧਵਿਨਾਸੇਨ ਵਿਨਟ੍ਠਦੋਮਨਸ੍ਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਸੇਤਿ** ਸਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਮਧੁਰਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਮਧੁਰਂ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਂ ਅਸ੍ਸਾਦਅਗ੍ਗਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਅਸ੍ਸ ਕੋਧਸ੍ਸਾਤਿ **ਮਧੁਰਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਸਮਾਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭਾਸਿਤ੍ਵਾ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਸ੍ਸਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ।

ਗੋਤਮ, ਹਨਨ੍ਤੋ ਧੀਰੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤਂ **ਕਿਂਸੁ** ਕਤਮਂ **ਹਨੇ** ਹਨੇਯ੍ਯ। ਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤੋ ਧੀਰੋ ਜਾਤਂ **ਕਿਂਸੁ** ਕਤਮਂ **ਵਿਨੋਦਯੇ** ਵਿਨੋਦਯੇਯ੍ਯ। ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਧੀਰੋ **ਕਿਂ ਚ** ਕਤਮਂ **ਪਜਹੇ** ਪਜਹੇਯ੍ਯ। ਧੀਰਸ੍ਸ **ਕਿਸ੍ਸ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮਯੋ ਸੁਖੋਤਿ ਦੇਵਤਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ, ਹਨਨ੍ਤੋ ਧੀਰੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤਂ **ਕੋਧਂ** ਕੁਜ੍ਝਨਂ **ਹਨੇ** ਹਨੇਯ੍ਯ। ਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤੋ ਧੀਰੋ ਜਾਤਂ ਰਾਗਂ **ਵਿਨੋਦਯੇ** ਵਿਨੋਦਯੇਯ੍ਯ। ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਧੀਰੋ ਅਵਿਜ੍ਜਂ **ਪਜਹੇ** ਪਜਹੇਯ੍ਯ। ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮਯੋ ਸੁਖੋਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ।

੧੦੧. ਭਗਵ◌ਾ ਸਤ੍ਤਿਯਾ **ਓਮਟ੍ਠੋ** ਉਪਰਿਤੋ ਯਾਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ਿਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਵ◌ੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਵ◌ਿਯ, ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਮਤ੍ਥਕੇ **ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ** ਆਦਿਤ੍ਤਸਿਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਗ੍ਗਿਨਿਬ੍ਬਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਵ◌ੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਇਵ, ਏਵ◌ੰ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਡਯ੍ਹਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਕਾਮਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਾਯ** ਕਾਮਰਾਗਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾਯ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾਯਮਮਾਨੋ **ਸਤੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ **ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ** ਵ◌ਿਹਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਦੇਵਤਾ ਕਥੇਸਿ।

ਭਗਵ◌ਾ ਪਨ ‘‘ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਵ◌ੀਰਿਯੰ ਆਰਭੀਯਤੀ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਵ◌ਿਯ ਓਮਟ੍ਠੋ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ, ਸਤ੍ਤਿਯਾ **ਓਮਟ੍ਠੋ** ਪੁਰਿਸੋ ਸਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਵ◌ੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਵ◌ਿਯ, ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਮਤ੍ਥਕੇ **ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ** ਆਦਿਤ੍ਤਸਿਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਗ੍ਗਿਨਿਬ੍ਬਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਵ◌ੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਇਵ, ਏਵ◌ੰ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਭਿਭੂਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਪਹਾਨਾਯ** ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾਯਮਮਾਨੋ **ਸਤੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ **ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ** ਵ◌ਿਹਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਭਗਵ◌ਾ ਅਵ◌ੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ।

ਸਬ੍ਬੇ **ਨਿਚ੍ਚਯਾ** ਭੋਗਾ **ਖਯਨ੍ਤਾ** ਖਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ **ਸਮੁਸ੍ਸਯਾ** ਧਮ੍ਮਾ **ਪਤਨਨ੍ਤਾ** ਪਤਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਮਰਣਮਾਗਮ੍ਮ **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜੀਵ◌ਿਤੰ ਅਦ੍ਧੁਵ◌ੰ ਭਵਤਿ, ਇਤਿ **ਏਤੰ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ **ਭਯੰ** ਭਯਹੇਤੁੰ **ਮਰਣੰ** ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਰਣੰ **ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸੁਖਾਵਹਾਨਿ** ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਸੁਖਾਵਹਾਨਿ **ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ** ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਮਯਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਯਿਰਾਥਾਤਿ ਦੇਵਤਾ ਅਵ◌ੋਚ।

ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ, ਸਬ੍ਬੇ **ਨਿਚ੍ਚਯਾ** ਭੋਗਾ **ਖਯਨ੍ਤਾ** ਖਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ, ਸਬ੍ਬੇ **ਸਮੁਸ੍ਸਯਾ** ਧਮ੍ਮਾ **ਪਤਨਨ੍ਤਾ** ਪਤਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ, **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਮਰਣਮਾਗਮ੍ਮ **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜੀਵ◌ਿਤੰ ਅਦ੍ਧੁਵ◌ੰ, ਇਤਿ **ਏਤੰ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ **ਭਯੰ** ਭਯਹੇਤੁੰ ਮਰਣੰ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ **ਸਨ੍ਤਿਪੇਕ੍ਖੋ** ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੁਪਸਮੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਲੋਕਾਮਿਸੰ** ਕਾਮਗੁਣੰ **ਪਜਹੇ** ਪਜਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਭਗਵ◌ਾ ਅਵ◌ੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ।

ਮਾਵ◌ਿਧ **ਯੇਸੰ** ਮੁਨੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਝਾਨਰਤੰ** ਝਾਨੇ ਰਤੰ ਹੋਤਿ, ਤੇ ਮੁਨਯੋ ਸੁਖੰ ਸਯਨ੍ਤਿ ਨ ਸੋਚਨ੍ਤਿ। **ਪਞ੍ਞਵ◌ਾ** ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਵ◌ਾ ਸੁਸਮਾਹਿਤੋ ਆਰਦ੍ਧਵ◌ੀਰਿਯੋ **ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪੇਸਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਤ੍ਤਰੰ **ਓਘੰ** ਸੰਸਾਰੋਘੰ ਤਰਤਿ।

ਕਾਮਸਞ੍ਞਾਯ **ਵ◌ਿਰਤੋ** ਵ◌ਿਗਤਚਿਤ੍ਤੋ ਯੋ ਖੀਣਾਸਵ◌ੋ **ਸਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨਾਤੀਤੋ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸੰਯੋਜਨੇ ਅਤੀਤੋ ਨਨ੍ਦਿਭਵਪਰਿਕ੍ਖੀਣੋ ਅਹੋਸਿ, **ਸੋ** ਖੀਣਾਸਵ◌ੋ **ਗਮ੍ਭੀਰੇ** ਸੰਸਾਰਣ੍ਣਵ◌ੇ ਨ ਸੀਦਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਨਨ੍ਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਕਾਮਭਵਰੂਪਭਵਅਰੂਪਭਵ◌ਾ ਚ **ਨਨ੍ਦਿਭਵ◌ਾ,** ਨਨ੍ਦਿਭਵ◌ਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਯਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਨ੍ਦਿਭਵਪਰਿਕ੍ਖੀਣੋ**ਤਿ ਸਮਾਸੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦੰ** ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ।

ਅਰਹਤੰ ਅਰਹਨ੍ਤਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾਨੰ **ਧਮ੍ਮੰ** ਸੁਚਰਿਤਾਦਿਭੇਦਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਭੇਦਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੰ ਯੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਸਦ੍ਦਹਾਨੋ** ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ** ਵ◌ਿਚਕ੍ਖਣੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ **ਸੁਸ੍ਸੂਸੰ** ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤੋ ਭਵ◌ੇ, ਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਪਞ੍ਞੰ** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਞ੍ਞੰ **ਲਭਤੇ** ਲਭਤਿ।

ਯੋ ਵ◌ੀਰਿਯਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਕਾਰੀ** ਦੇਸਕਾਲਾਦੀਨਿ ਅਹਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਪਤਿਰੂਪੰ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੰ ਕਰੋਤਿ, **ਧੁਰਵ◌ਾ** ਚੇਤਸਿਕਵ◌ੀਰਿਯੇਨ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ **ਉਟ੍ਠਾਤਾ** ਕਾਯਿਕਵ◌ੀਰਿਯਵਸੇਨ ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਵ◌ੀਰਿਯਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਧਨੰ** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਨੰ **ਵ◌ਿਨ੍ਦਤੇ** ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ। **ਸਚ੍ਚੇਨ** ਵਚੀਸਚ੍ਚੇਨ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚੇਨ ਚ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਕੋ ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਠਿਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਤ੍ਤਿੰ ਪਪ੍ਪੋਤਿ। **ਦਦੰ** ਦਦਨ੍ਤੋ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਇਚ੍ਛਿਤੰ ਪਤ੍ਥਿਤੰ ਚਤੁਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੁੰ ਦਦਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਗਹਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ **ਮਿਤ੍ਤਾਨਿ**

ਏਕਨੁਮਿਤ੍ਤਾਨਿ **ਗਣ੍ਹਤਿ** ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, **ਏਵੰ** ਚਤੂਹਿ ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਧਿਤਿਚਾਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ **ਅਸ੍ਮਾ** ਲੋਕਾ ਪਰੰ ਲੋਕੰ **ਪੇਚ੍ਚ** ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸੋਕਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨ ਸੋਚਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਗਨ੍ਥਪ੍ਪਹੀਨੋ ਤੀਹਿ ਭਵੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁੱਤੋ **ਸਤੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤ੍ਵੰ, ਸਮਣੋ, **ਅਢ੍ਢੰ** ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਕੰ **ਯੰ ਅਨੁਸਾਸਸਿ** ਯੰ ਅਨੁਸਾਸਨੰ ਕਰੋਸਿ, **ਤੰ** ਅਨੁਸਾਸਨੰ ਸਬ੍ਬਗਨ੍ਥਪ੍ਪਹੀਨਸ੍ਸ ਤੀਹਿ ਭਵੇਹਿ **ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਸਮਣਸ੍ਸ **ਤੇ** ਤਵ ਨ ਸਾਧੂਤਿ ਸਕ੍ਕਨਾਮਕੋ ਮਾਰਪਕ੍ਖਿਕੋ ਯਕ੍ਖੋ ਗਾਥਾਯ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ।

“**ਸਕ੍ਕ** ਸਕ੍ਕਨਾਮਕ ਯਕ੍ਖ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ **ਵਣ੍ਣੇਨ** ਕਾਰਣੇਨ **ਸੰਵਾਸੋ** ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਸਹਵਾਸੋ ਜਾਯਤਿ, **ਤੰ** ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਬ੍ਬੰ ਸਹਵਾਸਗਤੰ ਪੁਰਿਸੰ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਮਨਸਾ **ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤੁੰ ਨ ਅਰਹਤਿ** ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤੁੰਯੇਵ ਅਰਹਤਿ। ਯਾ **ਅਨੁਕਮ੍ਪਾ** ਕਰੁਣਾ, ਯਾ **ਅਨੁਦ੍ਦਯਾ** ਮੇਤ੍ਤਾ, ਮੁਦਿਤਾ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਾਯ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਕਰੁਣਾਯ, ਤਾਯ ਅਨੁਦ੍ਦਯਾਯ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਮੁਦਿਤਾਯ ਚ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੇਨ ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਮਨਸਾ ਯੋ **ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ **ਅਢ੍ਢੰ** ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਕੰ **ਯੰ ਅਨੁਸਾਸਤਿ** ਯੰ ਅਨੁਸਾਸਨੰ ਕਰੋਤਿ, ਸੋ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਤੇਨ ਅਨੁਸਾਸਨੇਨ **ਸੰਯੁਤ੍ਤੋ** ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਨਨੁਲੋਮਸੰਯੋਗੇਨ ਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੧੦੨. ਸਮਣ , ਰਾਗੋ ਚ ਦੋਸੋ ਚ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ **ਕੁਤੋਨਿਦਾਨਾ,** ਕਿੰਨਿਦਾਨਾ, ਕਿੰਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਰਤਿ ਚ ਰਤਿ ਚ ਲੋਮਹੰਸੋ ਚ ਇਮੇ ਤਯੋ ਕੁਤੋਜਾ ਕੁਤੋ ਭਵਨ੍ਤਿ? ਕੁਮਾਰਕਾ **ਧਙ੍ਕੰ** ਕਾਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇ ਦੀਘਸੁਤ੍ਤਕੇਨ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਕੋਟਿੰ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੰ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਓਸਜਨ੍ਤਿ ਇਵ, ਏਵੰ ਮਨੋਵਿਤਕ੍ਕਾ ਕੁਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਓਸਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸੂਚਿਲੋਮਯਕ੍ਖੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਿ।

ਰਾਗੋ ਚ ਦੋਸੋ ਚ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ **ਇਤੋਨਿਦਾਨਾ** ਇਤੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਨਿਦਾਨਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਰਤਿ ਚ ਰਤਿ ਚ ਲੋਮਹੰਸੋ ਚ ਇਮੇ ਤਯੋ **ਇਤੋਜਾ** ਇਤੋ ਅਤ੍ਤਤੋ ਭਵਨ੍ਤਿ; ਕੁਮਾਰਕਾ **ਧਙ੍ਕੰ** ਕਾਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇ ਦੀਘਸੁਤ੍ਤਕੇਨ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਕੋਟਿੰ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੰ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਓਸਜਨ੍ਤਿ ਇਵ, ਏਵੰ ਮਨੋਵਿਤਕ੍ਕਾ **ਇਤੋ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਓਸਜਨ੍ਤਿ।

ਨਿਗ੍ਰੋਧਸ੍ਸ **ਖਨ੍ਧਜਾ** ਪਾਰੋਹਾ ਸਾਖਾਸੁ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਇਵ, ਵਨੇ ਰੁਕ੍ਖੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਤਾ **ਮਾਲੁਵਾ** ਲਤਾ ਤੰ ਰੁਕ੍ਖੰ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ **ਵਿਤਤਾ** ਓਤਤਵਿਤਤਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਵ, ਏਵੰ, ਯਕ੍ਖ, ਤ੍ਵੰ ਸੁਣੋਹਿ **ਸ੍ਨੇਹਜਾ** ਤਣ੍ਹਾਸ੍ਨੇਹਤੋ ਜਾਤਾ **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭੂਤਾ** ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮ੍ਭੂਤਾ ਪੁਨ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਾ **ਮਨੋਵਿਤਕ੍ਕਾ** ਪਾਪਮਨੋਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚੇਵ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਿਲੇਸਾ ਚ **ਕਾਮੇਸੁ** ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ **ਵਿਸਤ੍ਤਾ** ਲਗ੍ਗਾ ਸੰਸਿਬ੍ਬਿਤਾ ਠਿਤਾ।

ਯੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ‘‘ਯੰ ਨਿਦਾਨੰ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸਾ’’ਤਿ **ਯਤੋਨਿਦਾਨੰ ਨੰ** ਕਿਲੇਸਗਹਨੰ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, **ਤੇ** ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਭੂਤੰ **ਨੰ** ਕਿਲੇਸਗਹਨੰ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੇਨ **ਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ** ਅਪੁਨਭਵਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਤ੍ਥਾਯ **ਅਤਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬੰ** ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸੰਸਾਰੇ ਸੁਪਿਨੇਨਾਪਿ ਅਤਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬੰ **ਦੁਤ੍ਤਰੰ ਇਮੰ ਓਘੰ** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਸੰਕਿਲੇਸੋਘੰ ਤਰਨ੍ਤੀਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

‘‘ਭਗਵਾ, ਸਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਰਣੰ ਨਾਮ **ਦੁਕ੍ਕਰੰ,** ਭਗਵਾ, ਸਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਰਣੰ ਨਾਮ **ਸੁਦੁਕ੍ਕਰੰ** ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਦੁਕ੍ਕਰ’’ਨ੍ਤਿ ਏਕੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਭੂਮਿੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਕਾਲੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਹ। ਕਾਮਦ, ਸੀਲਸਮਾਹਿਤਾ **ਠਿਤਤ੍ਤਾ** ਠਿਤਸਭਾਵਾ ਸਤ੍ਤ **ਸੇਕ੍ਖਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਦੁਕ੍ਕਰੰ ਵਾਪਿ** ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਅਨਗਾਰਿਯੁਪੇਤਸ੍ਸ** ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਨਿਗ੍ਗੇਹਭਾਵੰ ਉਪਗਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ **ਤੁਟ੍ਠਿ** ਚਤੁਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਤੋਸੋ ਸੁਖਾਵਹਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ।

‘‘ਭਗਵਾ, **ਯਦਿਦੰ** ਯਾ ਏਸਾ ਤੁਟ੍ਠਿ ਸੁਖਾਵਹਾ, ਏਸਾ ਤੁਟ੍ਠਿ ਦੁਲ੍ਲਭਾ’’ਤਿ ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਆਹ। ‘‘ਕਾਮਦ, **ਯੇਸੰ** ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਮਨੋ ਦਿਵਾ ਚ ਰਤ੍ਤੋ ਚ **ਭਾਵਨਾਯ ਰਤੋ** ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਸਮੇ ਰਤੋ, ਤੇ ਸੇਕ੍ਖਾ ਦੁਲ੍ਲਭੰ ਵਾਪਿ ਤੁਸ੍ਸਨੰ ਲਭਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ।

‘‘ਭਗਵਾ, **ਯਦਿਦੰ** ਯੰ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵਨਾਯ ਰਤੰ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਦੁਸ੍ਸਮਾਦਹ’’ਨ੍ਤਿ ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਆਹ। ‘‘ਕਾਮਦ, ਯੇ ਅਰਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੂਪਸਮੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ ਰਤਾ, ਤੇ ਅਰਿਯਾ ਦੁਸ੍ਸਮਾਦਹੰ ਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਦ, ਤੇ ਅਰਿਯਾ ਮਚ੍ਚੁਨੋ **ਜਾਲੰ** ਕਿਲੇਸਜਾਲੰ ਛੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ।

‘‘ਭਗਵਾ, ਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨ ਵਿਸਮੋ, ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਦੁਗ੍ਗਮੋ’’ਤਿ ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਆਹ। ‘‘ਕਾਮਦ, ਅਰਿਯਾ ਦੁਗ੍ਗਮੇ ਵਿਸਮੇ ਵਾਪਿ ਮਗ੍ਗੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਰਿਯਾ ਵਿਸਮੇ ਮਗ੍ਗੇ ਅਵੰਸਿਰਾ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਅਰਿਯਾਨੰ ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮੋਵ ਭਵੇ, ਨ ਅਸਮੋ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ **ਵਿਸਮੇ** ਵਿਸਤੁਕਾਯੇ ਅਰਿਯਾ ਸਮਾ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੧੦੩. ਯੰ ਜੇਤਵਨੰ ਇਸਿਸਙ੍ਘਨਿਸੇਵਿਤੰ ਧਮ੍ਮਰਾਜੇਨ ਆਵੁਤ੍ਥੰ, ਇਦੰ ਤੰ ਜੇਤਵਨੰ ਮਮ **ਪੀਤਿਸਞ੍ਜਨਨੰ** ਪੀਤਿਯਾ ਸਞ੍ਜਨਨੰ ਕਰੰ ਹਿ ਕਰੰ ਏਵ।

ਕਮ੍ਮੰ ਮਗ੍ਗਚੇਤਨਾਕਮ੍ਮਞ੍ਚ **ਵਿਜ੍ਜਾ** ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਚ **ਧਮ੍ਮੋ** ਸਮਾਧਿ ਚੇਵ ਸਮਾਧਿਪਕ੍ਖਿਕੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ **ਸੀਲੰ**, ਸੀਲੇ ਠਿਤਸ੍ਸ **ਜੀਵਿਤੰ** ਉਤ੍ਤਮੰ, **ਏਤੇਨ** ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਧਨੇਨ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਨ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥੰ **ਸਮ੍ਪਸ੍ਸੰ** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪੋਸੋ **ਯੋਨਿਸੋ** ਉਪਾਯੇਨ **ਧਮ੍ਮੰ** ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੰ **ਵਿਚਿਨੇ** ਵਿਚਿਨੇਯ੍ਯ, **ਏਵੰ** ਵਿਚਿਨਨੇ ਸਤਿ **ਤਤ੍ਥ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੁਜ੍ਝਤਿ।

ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸੀਲੇਨ ਚ ਉਪਸਮੇਨ ਚ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਇਵ, ਏਵੰ ਯੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲੇਨ ਚ ਉਪਸਮੇਨ ਚ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਏਤਾਵ ਪਰਮੋ** ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋਵ ਸਿਯਾਤਿ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਨਾਮੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ।

ਅਤੀਤੰ ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ, **ਅਨਾਗਤੰ** ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ **ਨਪ੍ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ** ਨ ਪਤ੍ਥੇਯ੍ਯ। **ਯੰ** ਯਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤੰ **ਪਹੀਨੰ** ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਤ੍ਤਾ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯ। **ਯੰ** ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਗਤੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਪਟਿਕਙ੍ਖੇ।

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਾ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਅਰਞ੍ਞਵਾਦੀਸੁ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ** ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਾ, **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ** ਅਰਞ੍ਞਵਾਦੀਸੁ ਵਾ ਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੰ ਯਾਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਾਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਅਸੰਹੀਰੰ ਅਸੰਕੁਪ੍ਪੰ ਭਵਤਿ, **ਤੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਦ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਅਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਯੇ** ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ।

ਆਤਪ੍ਪੰ ਸੰਕਿਲੇਸਾਨੰ ਆਤਪਨ੍ਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਅਜ੍ਜੇਵ **ਕਿਚ੍ਚੰ** ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਸੁਵੇ ਜੀਵਿਤੰ ਵਾ ਮਰਣੰ ਵਾ ਕੋ **ਜਞ੍ਞਾ** ਜਾਨੇਯ੍ਯ, ‘‘ਸੁਵੇ ਵਾ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞੰ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਏਵੰ ਵੀਰਿਯੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ। **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ਮਰਣਕਾਰਣਭਾਵਤਾਯ ਅਹਿਵਿਚ੍ਛਿਕਵਿਸਸਤ੍ਥਾਦਿਅਨੇਕਾਯ ਸੇਨਾਯ ਵਸੇਨ **ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਤੇਨ** ਮਚ੍ਚੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵਾਕਾਰੇਨ ਵਾ ਲਞ੍ਜਦਾਨੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਗਰੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

ਏਵੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਵਿਹਾਰਿੰ** ਵਿਹਰਨ੍ਤੁੰ ਆਤਾਪਿੰ ਅਹੋਰਤ੍ਤੁੰ **ਅਤਨ੍ਦ੍ਰਿਤੰ** ਅਨਲਸੰ ਉਟ੍ਠਾਹਕੰ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੰ ''ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਸਨ੍ਤੋ ਮੁਨਿ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ **ਆਚਿਕ੍ਖਤੇ** ਆਚਿਕ੍ਖਤਿਯੇਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

"ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ"ਤਜਾਦਿਸੁਤ੍ਤੁੰ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ ਚ ਪਾਕਟੰ।

੧੦੪. ਨਾਨਾਵਿਧੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ''ਕਤਮੰ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੁੰ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੁੰ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ **ਕਤਮੰ** ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਯਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤੁਮਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਸੇਲੂਪਮੰ **ਠਿਤੰ** ਲੋਕਧਮ੍ਮਵਾਤੇਹਿ ਨਾਨੁਕਮ੍ਪਤਿ, **ਰਜਨੀਯੇਸੁ** ਲਾਭਾਦੀਸੁ ਵਿਰਤ੍ਤੁੰ ਭਵੇ, ਸੋ ਉਤ੍ਤੁਮਪੁਰਿਸੋ **ਕੋਪਨੇਯ੍ਯੇ** ਅਲਾਭਾਦਿਕੇ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤੁਮਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਏਵੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਨਾ ਭਾਵਿਤੰ, **ਨੰ** ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੁੰ ਉਤ੍ਤੁਮਪੁਰਿਸੰ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਲੋਕਧਮ੍ਮਹੇਤੁਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਕੁਤੋ ਏਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੰ** ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਨਾਮ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਇਦਮੇਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **"ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੁੰ।

ਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬਾਹਿਤਪਾਪਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ **ਬਾਹਿਤਪਾਪਧਮ੍ਮੋ** ਭਵੇ, ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨਿਗ੍ਗਤਹੁੰਹੁੰਕਤ੍ਤਾ **ਨਿਹੁੰਹੁਙ੍ਕੋ** ਭਵੇ, ਨਿਗ੍ਗਤਕਿਲੇਸਕਸਾਵਤ੍ਤਾ **ਨਿਕ੍ਕਸਾਵੋ** ਭਵੇ, ਸੀਲਸੰਵਰੇਨ ਸੰਯਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ **ਯਤਤ੍ਤੋ** ਭਵੇ, ਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਚਤੁਮਗ੍ਗਞਾਣਵੇਦੇਹਿ ਅਨ੍ਤੁੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਵੇਦਨ੍ਤਗੂ** ਭਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਵੁਸਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤ੍ਤਾ **ਵੁਸਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੋ** ਭਵੇ। ਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ **ਉਸ੍ਸਦਾ** ਰਾਗੁਸ੍ਸਦੋ ਦੋਸੁਸ੍ਸਦੋ ਮੋਹੁਸ੍ਸਦੋ ਮਾਨੁਸ੍ਸਦੋ ਦਿਟ੍ਠੁਸ੍ਸਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਾਦੰ** ''ਅਹੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਵਾਚੰ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯੇ ਬੁਦ੍ਧਾ **ਪਾਪਕੇ** ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸਦਾ ਚਰਨ੍ਤਿ **ਸਤਾ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖੀਣਸੰਯੋਜਨਾ, ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ ਵੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਥੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਆਪੋ ਚ ਪਥਵੀ ਚ ਤੇਜੋ ਚ ਵਾਯੋ ਚ **ਨ ਗਾਧਤਿ** ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ, **ਤਤ੍ਥ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ **ਸੁਕ੍ਕਾ** ਗਹਾ ਚੇਵ ਤਾਰਕਾ ਚ ਨ ਜੋਤਨ੍ਤਿ, **ਤਤ੍ਥ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਨਪ੍ਪਕਾਸਤਿ, **ਤਤ੍ਥ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚਨ੍ਦਿਮਾ ਨ ਭਾਤਿ, **ਤਤ੍ਥ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਤਮੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

ਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ **ਅਤ੍ਤਨਾ** ਸਯੰ ਮੁਨਿ ਮੋਨੇਨ ਯਦਾ ਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ **ਅਵੇਦਿ** ਵਿਨ੍ਦਤਿ ਪਟਿਲਭਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, **ਅਥ** ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਕ੍ਖਣੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ **ਰੂਪਾ** ਰੂਪਧਮ੍ਮਤੋ ਚ **ਅਰੂਪਾ** ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਤੋ ਚ **ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾ** ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਤੋ ਚ ਪਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯਕ੍ਖ, ਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ **ਸਕੇਸੁ** ਸਕਅਤ੍ਤਭਾਵੇਸੁ **ਧਮ੍ਮੇਸੁ** ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਪਾਰਗੂ ਹੋਤਿ, **ਅਥ** ਪਾਰਗਮਨਕ੍ਖਣੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ **ਏਤੰ** ਅਜਕਲਾਪਕੰ ਤਯਾ ਵੁਤ੍ਤੁੰ ਏਤੰ **ਪਿਸਾਚੰ** ਕਿਲੇਸਪਿਸਾਚਞ੍ਚ , ਤਯਾ ਕਤੰ **ਅਕ੍ਕੁਲਞ੍ਚ** ਅਕ੍ਕੁਲੰ, ਪਕ੍ਕੁਲਕਰਣੰ ਅਤਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਆਯਨ੍ਤਿੰ** ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿੰ ਪੁਰਾਣਦੁਤਿਯਿਕੰ ਭਰਿਯੰ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿੰ ਇਤ੍ਥਿੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, **ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿੰ** ਪੁਰਾਣਦੁਤਿਯਿਕੰ ਭਰਿਯੰ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿੰ ਇਤ੍ਥਿੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨ ਸੋਚਤਿ, **ਸਙ੍ਗਾ** ਪਞ੍ਚਵਿਧਤੋਪਿ ਸਙ੍ਗਤੋ ਮੁਤ੍ਤੁੰ ਸਙ੍ਗਾਮਜਿੰ **ਤੰ** ਭਿਕ੍ਖੁੰ ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਹੰ ਵਦਾਮੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਏਤ੍ਥ ਨਦਿਯਂ ਬਹੁਜਨੋ ਨ੍ਹਾਯਤਿ, ਸੋ ਬਹੁਜਨੋ ਨ੍ਹਾਯਕੋ **ਉਦਕੇਨ** ਉਦਕਨ੍ਹਾਨੇਨ ਸੁਚੀ ਨ ਹੋਤਿ। **ਯਮ੍ਹਿ** ਪੁਗ੍ਗਲੇ **ਸਚ੍ਚਂ,** ਸਚ੍ਚਤੋ **ਸੇਸਧਮ੍ਮੋ** ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੁਚੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ; ਸੁਚਿਅਸੁਚਿਭਾਵੋ **ਟੀਕਾਯਂ** ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਆਤਾਪਿਨੋ ਝਾਯਤੋ ਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ **ਧਮ੍ਮਾ** ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾ ਯਦਾ **ਹਵੇ** ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਤੁਭਵਨਕ੍ਖਣੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਾਰਸੇਨਂ **ਵਿਧੂਪਯਂ** ਵਿਧੂਪਯਨ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ''ਕਿਮਿਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਸੂਰਿਯੋਵ ਓਭਾਸਯਮਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੂਰਿਯੋ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਂ ਓਭਾਸਯਨ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯੋ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ **ਯੋਗਾਨਿ** ਉਪਾਤਿਵਤ੍ਤੋ ਸਕਿਞ੍ਚਨੇ ਲੋਕੇ **ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ ਇਰਿਯਤਿ** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਇਰਿਯਾਪਥਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਅਪਹਾਨਧਮ੍ਮਂ** ਕੇਨਚਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਪ੍ਪਹਾਨਸਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੁਕਾਯੇਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੁਂ **ਤੇਵਿਜ੍ਜਪਤ੍ਤੁਂ,** ਇਰਿਯਮਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਨ੍ਹਿਯਂ ਤਂ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਸ੍ਸਥ।

ਆਜਾਨਿਯਂ ਪੁਰਿਸਆਜਾਨੀਯਂ **ਜਾਤਿਬਲਨਿਸੇਧਂ** ''ਅਹਂ ਜਾਤਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿ ਜਾਤਿਮਤ੍ਤਕੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਬਲਨਿਸੇਧਕਂ ਤਂ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਉਲ਼ਾਰਾ ਦੇਵਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਵਿਮਾਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ **ਇਧ** ਸਾਸਨੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਮਾਨੇ ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਨਿਧਾ**ਤਿ ਚ ਏਤ੍ਥ **ਨ**-ਕਾਰੋ ਆਗਮੋ।

ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ **ਤੇ** ਤਵ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਨਮੋ ਅਤ੍ਥੁ, ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ **ਤੇ** ਤਵ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਨਮੋ ਅਤ੍ਥੁ, ਯਸ੍ਸ **ਤੇ** ਤਵ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਮਯਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮ, ਸੋ ਤ੍ਵਂ ਕਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯਸੀਤਿ ਅਵੋਚੁਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਵਸੇਨ ਚਿਰਰਤ੍ਤਂ ਸਮੇਤਿਕਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਹਾਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਵਤ। **ਨੇਸਂ** ਸਹਾਯਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ **ਧਮ੍ਮੇ** ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੇਤਿ।

ਕਪ੍ਪਿਨੇਨ ਅਰਿਯਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤਾ ਤੇ ਸਹਾਯਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਵਾਹਿਨਿਂ ਮਾਰਂ ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਿਮਂ **ਦੇਹਂ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਸਿਥਿਲਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਮੋਚਨਂ ਇਦਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ, **ਅਪ੍ਪੇਨ** ਅਪ੍ਪਕੇਨ ਥਾਮਸਾ ਇਦਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਅਯਞ੍ਚ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਹਰੋ, ਯੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਵਾਹਿਨਿਂ ਮਾਰਂ ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਿਮਂ **ਦੇਹਂ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਸੋ **ਅਯਂ** ਪੁਰਿਸੋ ਸੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋਵਾਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਛਨ੍ਦਾਨੁਰਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ''ਪੋਰਿਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਮੋਘਰਾਜ, ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਕੋ ਲੂਖਚੀਵਰੋ ਸਦਾ **ਸਤੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਚ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਚ ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ ਚ ਅਨਾਸਵੋ ਚ ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਚ ਇਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਾਯਕੋਵਿਦੋ ਚ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਵਾਹਿਨਿਂ ਮਾਰਂ ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੧੦੫. **"ਤਥਾਗਤੋ"**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋਜਨਾ ਪਾਕਟਾ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

੧੦੬. ਨਾਨਾਵ◌ਿਧਂ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ **ਕਤਮਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਛਨ੍ਨਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਛਨ੍ਨਂ ਛਾਦੇਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦੁਕ੍ਕਟਾਦਿਵ◌ਸ੍ਸੋ ਅਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤਿ, **ਵ◌ਿਵ◌ਟਂ** ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਵ◌ਟਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦੁਕ੍ਕਟਾਦਿਵ◌ਸ੍ਸੋ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤਿ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਤਿਵ◌ਸ੍ਸਨਤੋ ਚ ਵ◌ਿਵ◌ਟਸ੍ਸ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਨਤੋ ਚ **ਛਨ੍ਨਂ** ਛਾਦਿਤਬ੍ਬਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ **ਵ◌ਿਵ◌ਰੇਥ** ਦੇਸੇਥ ਆਰੋਚੇਥ , **ਏਵ◌ਂ** ਵ◌ਿਵ◌ਰਣੇ ਸਤਿ **ਤਂ** ਵ◌ਿਵ◌ਰਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦੁਕ੍ਕਟਾਦਿਵ◌ਸ੍ਸੋ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਵ◌ਾਸਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਛਨ੍ਨਮਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸੋ, ‘ਵ◌ਿਵ◌ਟਂ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਵ◌ਾਸਨਾ, ‘ਤਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨਂ ਵ◌ਿਵ◌ਰੇਥ, ਏਵ◌ਂ ਤਂ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਚ ਵ◌ਾਸਨਾ ਚਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **“ਛਨ੍ਨਮਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **“ਵ◌ਿਵ◌ਟਂ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵ◌ਾਸਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **“ਤਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨਂ ਵ◌ਿਵ◌ਰੇਥ, ਏਵ◌ਂ ਤਂ ਨਾਤਿਵ◌ਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਅਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਯਂ ਵ◌ਾਸਨਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਛਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰.. ਵ◌ਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵ◌ਿਸਯੇ ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗੇ ਵ◌ਿਸਯੇ ਚ ਵ◌ਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵ◌ਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

‘‘ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ◌ਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਮਹਾਰਾਜਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਕਤਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾ, ਕਤਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ**”ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਤਮੋਤਮਪਰਾਯਣਾਦੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। **ਇਦਂ** ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਚ ਵ◌ਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵ◌ਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

ਨਾਨਾਵ◌ਿਧਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਯਸਂ ਯਂ ਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਦਾਰੁਜਂ ਯਂ ਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਪਬ੍ਬਜਂ ਯਂ ਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਅਤ੍ਥਿ, **ਤਂ** ਅਯਸਾਦਿਬਨ੍ਧਨਂ ‘‘ਦਲ਼੍ਹਂ ਬਨ੍ਧਨ’’ਨ੍ਤਿ **ਧੀਰਾ** ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਪਣ੍ਡਿਤਪੁਰਿਸਾ ਨ ਆਹੁ। ਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲੇਸੁ ਚ ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਦਾਰੇਸੁ ਚ ਯਾ **ਸਾਰਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ** ਬਲਵ◌ਰਾਗਰਤ੍ਤਾ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਲੋਕੇ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਸਾਰਤ੍ਤਰਤ੍ਤਅਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਂ ‘‘ਦਲ਼੍ਹਂ ਬਨ੍ਧਨ’’ਨ੍ਤਿ **ਧੀਰਾ** ਪਣ੍ਡਿਤਪੁਰਿਸਾ ਆਹੁ। ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਸਾਰਤ੍ਤਰਤ੍ਤਅਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ **ਸਂਕਿਲੇਸੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਏਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਧੀਰਾ** ਪਣ੍ਡਿਤਪੁਰਿਸਾ **ਏਤਂ** ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਂ ‘‘ਦਲ਼੍ਹਂ ਬਨ੍ਧਨ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹੁ। **ਏਤਂ** ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਂ **ਓਹਾਰਿਨਂ** ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਪਾਯਂ ਅਵ◌ਹਰਣਂ ਹੋਤਿ, **ਸਿਥਿਲਂ** ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠਾਨੇ ਛਵ◌ਿਆਦੀਨਿ ਅਕੋਪੇਤ੍ਤਾ ਸਿਥਿਲਂ ਹੋਤਿ, **ਦੁਪ੍ਪਮੁਞ੍ਚਂ** ਲੋਭਵ◌ਸੇਨ ਏਕਵ◌ਾਰਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਸ੍ਸ ਦੁਮ੍ਮੋਚਯਤ੍ਤਾ ਦੁਪ੍ਪਮੁਞ੍ਚਂ ਹੋਤਿ, ਪਣ੍ਡਿਤਪੁਰਿਸਾ **ਏਤਮ੍ਪਿ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗੇਨ **ਛੇਤ੍ਵ◌ਾਨ** ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਨੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਕਾਮਸੁਖਂ ਪਹਾਯ ਪਰਿਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਮਗ੍ਗੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਇਦਂ** ‘‘ਅਯਸ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਰਾਗਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵ◌ਿਸਯੇ ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗੇ ਵ◌ਿਸਯੇ ਚ ਵ◌ਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵ◌ਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵ◌ਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ।

੧੦੭. ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਯਞ੍ਚ ਚੇਤੇਤਿ** ਯਞ੍ਚ ਚੇਤਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, **ਯਞ੍ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ** ਯਞ੍ਚ ਪਕਪ੍ਪਨਂ ਕਰੋਤਿ, **ਯਞ੍ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ** ਯਞ੍ਚ ਅਨੁਸਯਨਂ ਭਵਤਿ, **ਏਤਂ** ਚੇਤਨਂ ਏਤਂ ਪਕਪ੍ਪਨਂ ਏਤਂ ਅਨੁਸਯਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ **ਆਰਮ੍ਮਣਂ** ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣੇ** ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ** ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰ**ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ** ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ **ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਸੋਕ…ਪੇ॰… ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇ ਨੋ ਚੇਤੇਤਿ, ਚੇ ਨੋ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ, **ਅਥ** ਤਥਾਪਿ ਚੇ **ਅਨੁਸੇਤਿ** ਅਨੁਸਯਨਂ ਭਵਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ **ਏਤਂ** ਅਨੁਸਯਨਂ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਆਰਮ੍ਮਣਂ** ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਚੇਤਯਨਾਦਿਕੋ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੋ **ਸਂਕਿਲੇਸੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯਤੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤੋ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਿਕੋ ਨੇਵ ਚੇਤੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਏਤਂ ਅਚੇਤਯਨਂ ਏਤਂ ਅਕਪ੍ਪਨਂ ਏਤਂ ਅਨਨੁਸਯਨਂ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਆਰਮ੍ਮਣਂ** ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਆਯਤਿਂ ਸੋਕ…ਪੇ॰… ਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਇਦਂ** ‘‘ਯਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

੧੦੮. ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ **ਸਮੁਦ੍ਦੋ** ਜਲਸਾਗਰਸਮੁਦ੍ਦੋ ‘‘ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਸਮੁਦ੍ਦੋ’’ਤਿ ਭਾਸਤਿ। ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਸਤਿ? ਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਂਸਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦੋਤਿ ਭਾਸਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸੋ ਜਲਸਾਗਰਸਮੁਦ੍ਦੋ **ਅਰਿਯਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ ਵਿਨਯੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਟ੍ਠੇਨ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਏਸੋ** ਜਲਸਾਗਰਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਾ ਉਦਕਰਾਸਿ ਮਹਾ ਉਦਕਣ੍ਣਵੋ ਹੋਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ **ਰੂਪਮਯੋ** ਰੂਪਾਯਤਨਮਯੋ ਵੇਗੋ। ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ? ਪਥਵਿਤੋ ਯਾਵ ਅਕਨਿਟ੍ਠਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮੋਸਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰੇ ਸਂਸਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਚਕ੍ਖੁਮੇਵ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ। ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮੇਯਜਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮੇਯਜੇਨ ਊਮਿਮਯੇਨ ਵੇਗੇਨ ਸਂਸਰਣਟ੍ਠੇਨ ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਮੇਵ ਵੇਗੋ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਚਕ੍ਖੁ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਰੂਪਮਯੋ ਵੇਗੋ ਚ **ਸਂਕਿਲੇਸੋ** ਸਂਕਿਲੇਸਹੇਤੁ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਕੇਨ ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯੋ ਤਾ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇ ਠਿਤੋ **ਯੋ** ਅਰਹਾ ਰੂਪਮਯਂ ਤਂ ਵੇਗਂ **ਸਹਤਿ** ਮਨਾਪੇ ਰੂਪੇ ਰਾਗਂ, ਅਮਨਾਪੇ ਰੂਪੇ ਦੋਸਂ, ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਨੇ ਮੋਹਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕਭਾਵੇਨ ਸਹਤਿ, **ਅਯਂ** ਅਰਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਊਮਿਂ ਸਾਵਟ੍ਟਂ ਸਗਹਂ ਸਰਕ੍ਖਸਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਤਰੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਭੂਤੋ **ਅਸੇਕ੍ਖੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

“ਸੋਤਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ”ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਦਂ ‘‘ਸਮੁਦ੍ਦੋ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ◌ਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਛਯਿਮੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ **ਅਨਯਾਯ** ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਾਈਨਂ ਬਜਾਬਾਧਾਯ ਇਮੇ ਮਯਾ ਵ◌ੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਬਲ਼ਿਸਾ ਛ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਛ? ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, **ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਵ੍ਵੇਯਜਾ** ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਵ੍ਵਾਣੇਨ ਵ◌ਿਵ੍ਵੇਯਜਾ ਇਟ੍ਠਾ **ਕਨ੍ਤਾ** ਕਾਮਨੀਯਾ **ਮਨਾਪਾ** ਮਨਵਡ੍ਢਕਾ **ਪਿਯਰੂਪਾ** ਪਿਯਸਭਾਵ◌ਾ **ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ** ਕਿਲੇਸਕਾਮਸਹਿਤਾ **ਰਜਨੀਯਾ ਰੂਪਾ** ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਨ੍ਤਿ, **ਤਂ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਰੂਪਂ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਚੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ** ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਾਯ ਅਭਿਮੁਖੋ ਨਨ੍ਦਤਿ, **ਚੇ ਅਭਿਵਦਤਿ** ‘‘ਅਹੋ ਸੁਖਂ ਅਹੋ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਪੇਨ੍ਤਿਯਾ ਤਣ੍ਹਾਯਨਵਸੇਨ ਅਭਿਵਦਤਿ, **ਚੇ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ** ਗਿਲਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਯ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, **ਅਯਂ** ਭਿਕ੍ਖੁ ‘‘ਗਿਲਿਤਬਲ਼ਿਸੋ...ਪੇ॰... ਪਾਪਿਮਤੋ’’ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਨੀਲਾਦਿਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਵ◌ਿਧਤ੍ਤਾ ‘‘ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ...ਪੇ॰... ਰਜਨੀਯਾ’’ਤਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਪਿ ਰੂਪਾਯਤਨਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵ◌ੇਨ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਵ੍ਵੇਯਜਭਾਵ◌ੇਨ ਚ ਏਕਵ◌ਿਧਤਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ‘‘ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **“ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸੋਤਵ◌ਿਵ੍ਵੇਯਜਾ”**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ◌ਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਵ੍ਵੇਯਜਾਦਿਕੋ ਛਬ੍ਬਿਧੋ ਬਲ਼ਿਸੋ **ਸਂਕਿਲੇਸੋ** ਕਿਲੇਸਹੇਤੁ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਕੇਨ ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਨ੍ਤਿ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਅਭੇਦਿ ਭਿਨ੍ਦਿ, **ਪਰਿਭੇਦਿ** ਪਰਿਸਮਨ੍ਤਤੋ ਭਿਨ੍ਦਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਭੂਤੋ **ਅਸੇਕ੍ਖੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਇਦਂ** ‘‘ਛਯਿਮੇ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

੧੦੯. ਨਾਨਾਵ◌ਿਧਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ **ਸਨ੍ਤਾਪਜਾਤੋ** ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਜਾਤਸੋਕਸਨ੍ਤਾਪੋ ਚੇਵ ਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ ਜਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸਨ੍ਤਾਪੋ ਚ **ਫਸ੍ਸਪਰੇਤੋ** ਅਨੇਕੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤੋ **ਰੋਦਂ** ਰੋਦਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ। ਕਿਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਫੁਟ੍ਠਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਾਵ◌ਿਤਕਾਯਤਾਯ ਅਧਿਵ◌ਾਸੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ‘‘ਅਹੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਈਦਿਸਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਮਯ੍ਹਂ ਸਤ੍ਤੁਨੋਪਿ ਮਾ ਹੋਤੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਰੋਦਨ੍ਤੋ ਵ◌ਿਲਪਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ, ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਏਵ◌ਂ ਵਦਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਤ੍ਤਤੋ ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਏਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇਨ ਯੇਨ ਕਾਮਜ੍ਝੋਸਾਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਟਿਕਾਰਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, **ਤਤੋ** ਪਕਾਰਤੋ **ਅਞ੍ਞਥਾ** ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਕਾਰੇਨ **ਤਂ** ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਿਕਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ।

ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵ◌ੀਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਰੋਦਂ ਰੋਦਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ, ਯੇਨ ਯੇਨ ਵ◌ਾ ਪਰਵ◌ਿਹਿਂਸਾਦਿਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਡ੍ਢਿਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਆਸੀਸਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਪਕਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਵਡ੍ਢਿ ਏਵ ਹੋਤਿ। **ਤਂ** ਆਸੀਸਿਤਬ੍ਬਂ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵ◌ਿ ਅਵਡ੍ਢਿਤਭਾਵ◌ਿ ਏਵ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਞ੍ਞਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਸੀਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਾ ਭਵਨਸੀਲਤ੍ਤਾ ਰੋਦਂ ਰੋਦਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ, ਅਯਂ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਰੋਦਨ੍ਤੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਵਦਤਿ। ‘‘ਕਿ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਭਵਸਤ੍ਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਭਵਸਤ੍ਤੋ** ਕਾਮਭਵ◌ਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤੋ ਵ◌ਿਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ **ਭਵਮੇਵ** ਕਾਮਭਵ◌ਾਦਿਭਵਮੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। **ਯਂ** ਭਵ◌ਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਅਨੇਕਬ੍ਯਸਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਭਯਾਨਕਟ੍ਠੇਨ **ਭਯਂ** ਹੋਤਿ। **ਯਸ੍ਸ** ਯਤੋ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਤੋ ਭਾਯਤਿ, ਤਂ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ **ਦੁਕ੍ਖਂ** ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਸਨ੍ਤਾਪਾਦਿਕੋ **ਸਂਕਿਲੇਸੋ** ਸਂਕਿਲੇਸਹੇਤੁ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ‘‘ਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਭਵਵ◌ਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਖੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਭਵਵ◌ਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਖੋ ਪਨ** ਕਾਮਭਵ◌ਾਦਿਕਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ ਏਵ ਇਦਂ ਮਯਾ ਅਧਿਗਤਂ ਮਗ੍ਗ**ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ** ਵ◌ੁਸ੍ਸਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯਂ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਭੂਤੋ ਮਗ੍ਗੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਭਵਵਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨਿਯਜਾਨਿਕਮਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੋ, ‘‘ਕਤਮੋ ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾਚਾਸਿਲਿਟ੍ਠੋ। ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ **ਭਵੇਨ** ਰੂਪਭਵੇਨ **ਭਵਸ੍ਸ** ਕਾਮਭਵਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖੰ ਆਹੰਸੁ, **ਭਵੇਨ** ਅਰੂਪਭਵੇਨ **ਭਵਸ੍ਸ** ਕਾਮਭਵਸ੍ਸ ਚੇਵ ਰੂਪਭਵਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖੰ ਆਹੰਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਮਣਾ ਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ **ਭਵਸ੍ਮਾ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਭਵਤੋ ਅਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਹੰ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਰੂਪਭਵਾਦਿਨਾ ਯੇ ਚ ਕਾਮਭਵਾਦਿਭਵਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖੰ ਆਹੰਸੂ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਭਵੇਨ ਭਵਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਆਹੰਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯੇ ਵਾ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੇਚਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ **ਵਿਭਵੇਨ** ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਭਵਸ੍ਸ** ਸੰਸਾਰਭਵਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਆਹੰਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਮਣਾ ਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ **ਭਵਸ੍ਮਾ** ਸੰਸਾਰਭਵਤੋ ਅਨਿਸ੍ਸਟਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਹੰ ਵਦਾਮਿ। ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਅਨਿਸ੍ਸਟਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਨਿਸ੍ਸਟਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਉਪਧਿੰ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ **ਦੁਕ੍ਖੰ** ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖੰ **ਉਪਧਿੰ** ਖਨ੍ਧੂਪਧਿਕਿਲੇਸੂਪਧਿਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੂਪਧਯੋ ਪਟਿਚ੍ਚ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਸ੍ਸਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯੰ** ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੋ **ਸੰਕਿਲੇਸੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਯੇ ਹਿ ‘‘ਕੇਚੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੰਕਿਲੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ‘‘ਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਯਾ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਤੋ **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ** ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯੰ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਅਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਲੋਕਮਿਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪੁਥੂ** ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ **ਪਰੇਤੰ** ਅਭਿਭੂਤੰ **ਭੂਤਰਤੰ** ਭੂਤੇਸੁ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸੇਸੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਰਤੰ **ਭੂਤੰ** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਭਵੇਹਿ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੰ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤ ਤ੍ਵੰ ਪਸ੍ਸ। **ਯੇ ਕੇਚਿ ਭਵਾ** ਇਤ੍ਤਰਖਣਾ ਵਾ ਭਵਾ, ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਾ ਭਵਾ, ਸਾਤਵਨ੍ਤੋ ਵਾ ਭਵਾ, ਅਸਾਤਵਨ੍ਤੋ ਵਾ ਭਵਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਸਬ੍ਬਧਿ** ‘‘ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਤਾਯ** ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਅਹੇਸੁੰ, **ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਭਵਾ ਨਿਚ੍ਚਧੁਵਰਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਨਿਚ੍ਚਾ** ਸਮ੍ਪੀਲਿਤਤ੍ਤਾ **ਦੁਕ੍ਖਾ** ਵਿਪਰਿਣਾਮਭਾਵਤੋ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ** ਅਹੇਸੁੰ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯੰ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ **ਸੰਕਿਲੇਸੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਲੋਕਮਿਮ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੰਕਿਲੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ‘‘ਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਏਵਮੇਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਏਤੰ** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਯਥਾਭੂਤੰ **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ** ਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਵਾ **ਪਸ੍ਸਤੋ** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਯਥਾਭੂਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ **ਵਿਭਵੰ** ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿੰ **ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ** ਨ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸੋ ਤਣ੍ਹਾਨੰ ਖਯਾ **ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ** ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨੰ **ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ** ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਹੋਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯੰ** ਮਗ੍ਗੋ **ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

‘‘ਏਵਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ‘‘ਕੇਨ ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ **ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾ** ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵੰਭੂਤੇਨ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਮਾਰੋ ਵਿਜਿਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਨੇਨ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਪਞ੍ਚਹਿ ਮਾਰੇਹਿ ਸਙ੍ਗਾਮੋ ਵਿਜਿਤੋ, ਸਙ੍ਗਾਮੇ, ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਵਾ **ਤਾਦੀ** ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਬ੍ਬਭਵਾਨਿ **ਉਪਚ੍ਚਗਾ** ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋਵ ਜਾਤੋ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨ **ਅਯੰ** ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਇਦੰ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ‘‘ਅਯੰ ਲੋਕੋ’’ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਏਕਦੇਸਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ** ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨ੍ਧਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸੰਸਾਰਸੋਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਭਾਵੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **ਅਨੁਸੋਤਗਾਮੀ** ਨਾਮ, ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸੰਸਾਰਸੋਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ **ਪਟਿਸੋਤਗਾਮੀ** ਨਾਮ, ਸੇਕ੍ਖੋ ਅਚਲਪ੍ਪਸਾਦਾਦਿਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਠਿਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ **ਠਿਤਤ੍ਤੋ** ਨਾਮ, ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਸੰਸਾਰਪਾਰਙ੍ਗਤਵਸੇਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ **“ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀ”**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਕਤਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **“ਤਤ੍ਥ ਯੋਯ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧੦. ਨਾਨਾਵਿਧੰ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ‘‘ਕਤਮੰ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਅਭਿਜਾਤਿਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਛ ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ, ਕਣ੍ਹੇ ਨੀਚੇ ਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ **ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਕੋ,** ਕਣ੍ਹਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਵਾ **ਕਣ੍ਹੋ ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਕੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਕਣ੍ਹੰ** ਕਾਲਕੰ ਦਸਵਿਧੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਧਮ੍ਮੰ **ਅਭਿਜਾਯਤਿ** ਪਸਵਤਿ, ਏਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਕਣ੍ਹੋ ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਸੁਕ੍ਕੰ** ਦਸਵਿਧੰ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੰ ਅਭਿਜਾਯਤਿ, ਏਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਕਣ੍ਹੋ ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਕਣ੍ਹੰ ਅਸੁਕ੍ਕੰ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕੰ **ਅਚ੍ਚੁਨ੍ਤਦਿਟ੍ਠੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਏਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਤੇਸੁ ਕਤਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧੧. ਨਾਨਾਵਿਧੰ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ‘‘ਕਤਮੰ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਮਾਨੁਸਤ੍ਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਭਾਵੰ ਲਦ੍ਧਾਨ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਅਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿਯੇਵ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੋ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੧) ‘‘ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਕਤਮੰ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬੰ ਕਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਸੁਕਿਚ੍ਚੰ ਚੇਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੁਕਿਚ੍ਚੰ ਏਵ, ਸੰਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਹਾਨੰ ਵਾ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੁਕਿਚ੍ਚੰ ਨਾਮਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇਨ ਕਤਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸੁਕਿਚ੍ਚੰਚੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਵਾਸਨਾ, ਸੰਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਹਾਨੰ ਵਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ **ਕਤਪੁਞ੍ਞਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਸਗ੍ਗਾ** ਸਗ੍ਗਤੋ ਸਗ੍ਗੰਯੇਵ ਵਜਨ੍ਤਿ। **ਸੰਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾ** ਅਰਿਯਾ **ਜਰਾਮਰਣਾ** ਜਰਾਮਰਣਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇਨ ਕਤਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਗ੍ਗਾ ਸਗ੍ਗੰ ਵਜਨ੍ਤਿ ਕਤਪੁਞ੍ਞਾ’ਤਿ ਵਾਸਨਾ, ‘ਸੰਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾ, ਜਰਾਮਰਣਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਦ੍ਵੇਮਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਕਤਮੇਨ ਕਤਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਯੋ…ਪੇ॰… ਅਯੰ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਨਾਨਾਵਿਧੰ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ , ''ਕਤਮੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੰ, ਬਹੁਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ''ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੀਹਿ ਤਣ੍ਹਾਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਭਵਤਣ੍ਹਾਯਾ**ਤਿ ਰੂਪਭਵਤਣ੍ਹਾਯ। **ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਯਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵਤਣ੍ਹਾਯ। ਯੇਨ ਯੇਨ ਵਾ ਪਨ **ਵਤ੍ਥੁਨਾ** ਤਣ੍ਹਾਪਭੇਦਉਚ੍ਛੇਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਨਾ **ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਾ** ਭਵਤਣ੍ਹਾਦਿਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਾ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਨਾ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਪਭੇਦਉਚ੍ਛੇਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਨਾ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਤਣ੍ਹਾਪਕ੍ਖੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਲਕ੍ਖਿਤੰ, ''ਦਿਟ੍ਠਿਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕੇਨ ਪਕ੍ਖੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯੇਨ ਯੇਨ ਵਾ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਨਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਭੇਦਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਾਦਿਵਤ੍ਥੁਨਾ।

ਦਿਟ੍ਠਿਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਦਿਟ੍ਠਿਪਕ੍ਖੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਲਕ੍ਖਿਤੰ, ''ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, **"ਦਿਟ੍ਠਿਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, **"ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵੋਦਾਨਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧੨. ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਤੰ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੰ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਏਕਦੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ''ਕਿੰ ਪਨ ਤੰ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੰ ਤੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਏਵ ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਟ੍ਠਵੀਸਸੁਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਵਿਭਜਿਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ? ਲੋਕਿਯੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ । ''ਯਦਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਅਟ੍ਠਵੀਸਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ 'ਲੋਕਿਯ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਕਸ੍ਮਾ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚੇ? ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਾਗੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਮੂਲਪਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾਪਿ ਵਿਭਜਿਤੇ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਮੂਲਪਦਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਯੇਵ। ਤਾਨਿ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੨) ਪਨ –

> ''ਏਵੰ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੇਨ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇਨ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਾਗੋ ਮੂਲਪਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਨ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਤੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਪਦੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮੂਲਪਦੰ, ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਸੇਨ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ 'ਲੋਕਿਯੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਵ ਤਿਕਾ, ਥਵੋ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੰ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੰ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਹਾਰਪਞ੍ਚਨਯਅਟ੍ਠਾਰਸਮੂਲਪਦੇਸੁ ਕਤਮਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਲੋਕੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋਤਿ **ਲੋਕਿਯੋ,** ਲੋਕੇ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਵਿਦਿਤੋ ਸਭਾਵੋਤਿਪਿ **ਲੋਕਿਯੋ,** ਲੋਕਿਯੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤੰ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤੰ **ਲੋਕਿਯੰ** ਨਾਮ। ਏਸ ਨਯੋ **"ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਞਾਣੰ,** ਞਾਣੰ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਞਾਣੰ**। ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਞੇਯ੍ਯਾ,** ਞੇਯ੍ਯਾ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਞੇਯ੍ਯੰ**। ਏਸੇਵ ਨਯੋ – **"ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਠਮੰ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਦਸ੍ਸਨੰ,** ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣੰ, ਦਸ੍ਸਨੰ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਦਸ੍ਸਨੰ**। ਭਾਵਨਾ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਭਾਵਨਾ। "ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾ ਚਾ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸ ਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਚਨਨ੍ਤਿ **ਸਕੰ,** ਸਕੰ ਵਚਨੰ **ਸਕਵਚਨੰ,** ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰਸ੍ਸ ਵਚਨੰ **ਪਰਵਚਨੰ**। ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੋ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ

ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ**। ਨਤ੍ਥਿ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੋ ਅਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ**। ਕਮ੍ਮਂ ਅਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਕਮ੍ਮਂ**। ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਅਸ੍ਸ ਪਾਠਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵ◌ਿਪਾਕੋ** । ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਿਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਲੋਕਿਯਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਮੁਖਜਤ੍ਥੋ, ਤਂਵ◌ਾਚਕਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਠਾਨੂਪਚਾਰੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਗੁਣੇ ਅਭਿਤ੍ਥਵਤਿ ਏਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇਨਾਤਿ **ਥਵ◌ੋ**, ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੋ।

''ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵ◌ੀਸਤਿਵ◌ਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਲੋਕਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵ◌ੀਸਤਿਵ◌ਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤੇਸੁ **ਕਤਮਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਧੇਨੁਯਾ ਥਨੇਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਸਜ੍ਜੁਖੀਰਂ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਕ੍ਖਣੇ **ਨ ਮੁਚ੍ਚਤਿ** ਨ ਪਰਿਣਮਤਿ ਖੀਰਭਾਵ◌ਂ ਪਜਹਿਤ੍ਵ◌ਾ ਦਧਿਭਾਵ◌ਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਕ੍ਕਾਦਿਅਮ੍ਬਿਲਸਮਾਯੋਗਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਖੀਰਭਾਵ◌ਂ ਪਜਹਤਿ ਦਧਿਭਾਵ◌ਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਇਵ, ਏਵ◌ਂ ਯੇਨ ਬਾਲੇਨ ਪਾਪਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਣਕ੍ਖਣੇ ਤਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਨਵਸੇਨ ਨ ਵ◌ਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਦੁਤਿਯੇ ਪਨ ਵ◌ਾ ਤਤਿਯਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇ ਵ◌ਿਪਚ੍ਚਤਿ। **ਭਸ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਨੋ** ਛਾਰਿਕਾਯ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ **ਪਾਵਕੋ** ਅਗ੍ਗਿ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਜਨਂ ਅਕ੍ਕਮਨਕ੍ਖਣੇ ਨ ਡਹਤਿ। ਛਾਰਿਕਂ ਪਨ ਤਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਡਹਤਿ ਇਵ, ਏਵ◌ਂ ਯੇਨ ਬਾਲੇਨ ਪਾਪਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਣਕ੍ਖਣੇ ਤਂ ਬਾਲਂ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਨਵਸੇਨ ਡਹਾਪੇਨ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਨ ਅਨ੍ਵ◌ੇਤਿ। ਦੁਤਿਯੇ ਵ◌ਾ ਤਤਿਯਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਨਵਸੇਨ ਡਹਾਪੇਨ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਡਹਨ੍ਤਂ ਤਂ ਬਾਲਂ ਤਂ ਅਨ੍ਵ◌ੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਪਾਵਕੋ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵ◌ਾਚਕਵ੍ਯਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕਿਯਂ** ਨਾਮ।

''ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਲੋਕਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। **ਇਦਂ** ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ...ਪੇ॰... ਕਾਲਪਕ੍ਖੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵ◌ਾਚਕਵ੍ਯਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕਿਯਂ** ਨਾਮ।

''ਏਵ◌ਂ ਦੁਵ◌ਿਧਂਯੇਵ ਲੋਕਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। **ਇਦਂ** ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵ◌ਿਧੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਵ◌ਾਚਕਵ੍ਯਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕਿਯਂ** ਨਾਮ।

ਨਾਨਾਵ◌ਿਧਂ ਲੋਕਿਯਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ । ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵ◌ੀਸਤਿਵ◌ਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ।

ਛੇਕੇਨ ਸਾਰਥਿਨਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਾ ਸਮਥਙ੍ਗਤਾ ਯਥਾ, ਏਵ◌ਂ **ਪਹੀਨਮਾਨਸ੍ਸ** ਪਹੀਨਨਵਵ◌ਿਧਮਾਨਸ੍ਸ **ਯਸ੍ਸ** ਅਨਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ** ਛਬ੍ਬਿਧਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਸਮਥਙ੍ਗਤਾਨਿ। **ਤਾਦਿਨੋ** ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦੇਵ◌ਾਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਪਿਹਯਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਯਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵ◌ਾਚਕਵ੍ਯਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ** ਨਾਮ।

''ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ◌ਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵ◌ਾਚਕਵ੍ਯਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ** ਨਾਮ। (੧)

''ਲਦ੍ਧਾਨ ਮਾਨੁਸਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵ◌ੇ, ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਕਿਚ੍ਚਮੇਵ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਦ੍ਵ◌ੇ ਗਾਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। **ਇਹ** ਗਾਥਾਸੁ ''ਸੁਕਿਚ੍ਚਂ ਚੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ''ਤਿ **ਯਂ** ਗਾਥਾਪਦਞ੍ਚ ''ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰਿਤ੍ਵ◌ਾਨ, ਸਗ੍ਗਾ ਸਗ੍ਗਂ ਵਜਨ੍ਤਿ ਕਤਪੁਞ੍ਞਾ''ਤਿ **ਯਂ** ਗਾਥਾਪਦਞ੍ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, **ਇਦਂ** ਗਾਥਾਪਦਂ ਲੋਕਿਯੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵ◌ਾਚਕਵ੍ਯਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕਿਯਂ** ਨਾਮ।

ਇਹ ਗਾਥਾਸੁ ''ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਾ''ਤਿ **ਯਂ** ਗਾਥਾਪਦਞ੍ਚ ''ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਹਾਨਾ, ਜਰਾਮਰਣਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ **ਯਂ** ਗਾਥਾਪਦਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਇਦਂ** ਗਾਥਾਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨਾਮ। **ਇਦਂ** ''ਲਦ੍ਧਾਨਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਲੋਕਿਯਞ੍ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞ੍ਚ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਆਹਾਰੇ ਆਹਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ''ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਲੋਕਿਯਂ ਨਾਮ। ''ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨਾਮ। **ਇਦਂ** ''ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯੇ ਅਤ੍ਥੇ ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਥੇ ਚ ਏਕਦੇਸਵਸੇਨ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਲੋਕਿਯਞ੍ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞ੍ਚ**। (੨)

੧੧੩. ਸਤ੍ਤਲੋਕੇ ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਸਾ ਅਨੁਪਰਿਗਮ੍ਮ **ਕ੍ਵਚਿ** ਦਿਸਾਯਂ ਚੇਤਸਾ **ਅਤ੍ਤਨਾ** ਅਤ੍ਤਤੋ ਪਿਯਤਰਂ ਅਞ੍ਞਂ ਨੇਵ ਅਜ੍ਝਗਾ, ਅਤ੍ਤਾਵ ਪਿਯਤਰੋ ਯਥਾ , ਏਵਂ **ਪਰੇਸਂ** ਸਤ੍ਤਾਨਂ **ਪੁਥੁ** ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਤਾਵ **ਪਿਯੋ** ਪਿਯਤਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਪਿਯਤਰਤ੍ਤਾ **ਅਤ੍ਤਕਾਮੋ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਕਾਮੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਂ **ਨ ਹਿਂਸੇ** ਨ ਹਿਂਸੇਯ੍ਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਸਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ।

ਯੇ ਕੇਚਿ ਖੀਣਾਸਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਭੂਤਾ**ਵ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, **ਸਬ੍ਬੇ** ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਦੇਹਂ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਪਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵੇਸੁ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, **ਸਬ੍ਬੇ** ਤੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤਾ **ਦੇਹਂ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਪਹਾਯ ਪਰਲੋਕਂ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਂ **ਸਬ੍ਬਜਾਨਿਂ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਾਨਿਂ ਮਰਣਂ, ਵਿਨਾਸਂ ਵਾ ਕੁਸਲੋ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ **ਕੁਸਲੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਜਾਨਿਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਆਤਾਪਿਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਯੇ ਕੇਚੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ।

ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਯਾਵਜੀਵਂ ਕੁਸਲੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਨ ਵਿਜਹਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ? ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਪਿਯੋ ਚ** ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਾਸਾਣਛਤ੍ਤਂ ਵਿਯ **ਗਰੁ ਚ** ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ** ਹੋਤਿ, ''ਕਾਲੇਨ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਕਾਲੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਕੇ ਪਞ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਵਾ ਸਿਸ੍ਸਾਨਂ ਵਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਉਲ੍ਲੁਮ੍ਪਨਓਵਾਦਦਾਨਭਾਵੇ ਠਤ੍ਵਾ **ਵਤ੍ਤਾ ਚ** ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਵਾ ਸਿਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਸੁਵਚੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ **ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ ਚ** ਹੋਤਿ, ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਗਮ੍ਭੀਰਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਵਾ **ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ ਚ** ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਦੀਪਨਤੋ **ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਨ ਨਿਯੋਜਕੋ** ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਯਾਵਜੀਵਂ ਨ ਵਿਜਹਿਤਬ੍ਬਂ। **ਇਦਂ** ''ਸਤ੍ਤਹੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। **ਇਦਂ** ''ਸਤ੍ਤਹੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਸੁਗਤੋ ਵਤ੍ਵਾ ਅਥਾਪਰਂ **ਏਤਂ** ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਵੋਚ। ਕਿਂ ਅਵੋਚ?

''ਪਿਯੋ ਗਰੁ ਭਾਵਨੀਯੋ, ਵਤ੍ਤਾ ਚ ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ।
ਗਮ੍ਭੀਰਞ੍ਚ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ, ਨ ਚਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜਕੋ।
ਤਂ ਮਿਤ੍ਤਂ ਮਿਤ੍ਤਕਾਮੇਨ, ਯਾਵਜੀਵਮ੍ਪਿ ਸੇਵਿਯ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਏਤਂ ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਨ ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਯੋਜਕੋ''ਤਿ ਪਾਠੋ ਅਤ੍ਥਿ। **ਇਦਂ** ''ਸਤ੍ਤਹੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ।

ਲੋਕੇ ਯਂ ਕਾਮਸੁਖਞ੍ਚ ਯਂ ਇਦਂ ਦਿਵਿਯਂ ਸੁਖਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿ, **ਏਤੇ** ਕਾਮਸੁਖਦਿਵਿਯਸੁਖਾ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਸੁਖਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਿਂ ਕਲਂ ਨ ਅਗ੍ਘਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਯਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ।

ਯਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਦੇਸਿਤਂ ਅਸੋਕਂ ਵਿਰਜਂ ਖੇਮਂ ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਸੁਖਂ ਵਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਸੁਸੁਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। (੩)

ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜਨਨਤੋ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਮਾਤਰਞ੍ਚ,** ਪਿਤਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਮਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਪਿਤਰਞ੍ਚ,** ਰਟ੍ਠੇ ਲੋਕੋ ਰਟ੍ਠਿਸ੍ਸਰਂ ਰਾਜਾਨਂ ਭਜਤਿ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਗਤੇਹਿ ਭਜਨੀਯਤ੍ਤਾ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੇ **ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਦ੍ਵੇ ਰਾਜਾਨੋ ਚ,** ਆਯਸਾਧਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਰਟ੍ਠੇ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੁਚਰਤਿ ਇਵ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨੇ ਅਨੁਚਰਣਤੋ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਨੁਚਰਣੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਰਟ੍ਠਞ੍ਚ** ਖੀਣਾਸਵੋ ਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹਨਤਿ, ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹਨ੍ਤ੍ਵਾ **ਅਨੀਘੋ** ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਾਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਹ ''ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯਂ ''ਮਾਤਰਂ... ਪੇ॰... ਹਨ੍ਤ੍ਵਾ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ''ਅਨੀਘੋ ਯਾਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। **ਇਦਂ** ''ਮਾਤਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ।

''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਸੋ ਚਤੂਹਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਕਾਯੇਪਿ** ਕਰਜਕਾਯੇਪਿ **ਚਿਤ੍ਤਂ** ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ **ਸਮੋਦਹਤਿ** ਪਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਕਰਜਕਾਯਗਤਿਕਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤੇਪਿ** ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਪਿ **ਕਾਯਂ** ਕਰਜਕਾਯਂ **ਸਮੋਦਹਤਿ** ਪਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੀਘਂ ਅਦ੍ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਗਤਿਕਂ ਕਰਜਕਾਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਤਿ। **ਕਾਯੇ** ਕਰਜਕਾਯੇ **ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ** ਸੁਖਵਿਹਾਰਸਞ੍ਞਞ੍ਚ **ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ** ਲਹੁਗਮਨਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਮਨੇਯਜਂ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਨੇਵ ਚ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। **ਇਦਂ** ''ਸੋ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। **ਇਦਂ** ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ। (੪)

੧੧੪. ਯਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤ**ਞਾਣਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ** ਲੋਕਂ ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ, **ਯੇਨ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਭਗਵਾ ''ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, **ਤਂ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇ ਜਾਨਿਤੁਂ ਆਵਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਯਂ ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਞਾਣੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਞਾਣਂ** ਨਾਮ।

ਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਜਾਤਿਮਰਣਸਙ੍ਖਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨੀ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਸਬ੍ਬਾਹਿ ਲੋਕਿਯਾਹਿ ਪਞ੍ਞਾਹਿ **ਸੇਟ੍ਠਾ** ਪਸਤ੍ਥਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਪਞ੍ਞਾ ਹੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਞਾਣਂ ਨਾਮ।

''ਧੋਤਕ, ਵੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਨ੍ਤਿਂ ਅਹਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। **"ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ** ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਾ **ਸਤੋ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਚਰਂ** ਚਰਨ੍ਤੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਅਨੀਤਿਹਂ **ਯਂ ਸਨ੍ਤਿਂ** ਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ **ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕੇ** ਸਂਸਾਰਲੋਕੇ **ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਂ** ਵਿਸਪ੍ਪਕਂ ਤਣ੍ਹਂ **ਤਰੇ** ਤਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ।

ਧੋਤਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਦਤਿ **"ਮਹੇਸਿ** ਮਹਨ੍ਤੇ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀ ਏਸਨਸੀਲ, ਗੋਤਮ, **ਸਤੋ** 'ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ'ਤਿਆਦਿਸਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਚਰਂ** ਚਰਨ੍ਤੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਉਤ੍ਤਮਂ **ਯਂ ਸਨ੍ਤਿਂ** ਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ **ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕੇ** ਸਂਸਾਰਲੋਕੇ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਂ ਤਣ੍ਹਂ **ਤਰੇ** ਤਰੇਯ੍ਯਾਤਿ **ਤਞ੍ਚ** ਵਚਨਂ **ਤਞ੍ਚ** ਸਨ੍ਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਹਂ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ** ਅਭਿਪਤ੍ਥਯਾਮਿ, ਮਹੇਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਯਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ ਧੋਤਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਦਤਿ।

"ਧੋਤਕਾ''ਤਿ ਆਲਪਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਧੋਤਕਂ ਅਵੋਚ। **"ਉਦ੍ਧਂ** ਅਨਾਗਤਂ ਉਪਰਿ **ਅਧੋ** ਅਤੀਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚ **ਤਿਰਿਯਞ੍ਚਾਪਿ** ਮਜ੍ਝੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਿਤੋ ਚ **ਲੋਕੇ** ਸਂਸਾਰਲੋਕੇ ਏਤਂ ਤਣ੍ਹਂ **ਭਵਾਭਵਾਯ** ਖੁਦ੍ਦਕਭਵਮਹਨ੍ਤਭਵਤ੍ਥਾਯ **ਸਙ੍ਗੋ** ਲਗ੍ਗੋਤਿ **ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ** ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਤ੍ਵਂ ਤਣ੍ਹਂ **ਮਾਕਾਸਿ** ਮਾ ਅਕਾਸੀ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਧੋਤਕਂ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਞੇਯ੍ਯੇ ਵਿਸਯੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਞੇਯ੍ਯਂ** ਨਾਮ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ **ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ** ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਾਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ **ਅਨਨੁਬੋਧਾ** ਅਬੁਜ੍ਝਨੇਨ **ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ** ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਮਮਞ੍ਚੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਇਦਂ **ਸਨ੍ਧਾਵਿਤਂ** ਸਨ੍ਧਾਵਨਂ, ਇਦਂ **ਸਂਸਰਿਤਂ** ਸਂਸਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਜ **ਤਯਿਦਂ** ਤਂ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਮਯਾ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ...ਪੇ॰... **ਤਯਿਦਂ** ਤਂ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਮਯਾ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ, ਮਮ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਖੀਣਾ, ਇਦਾਨਿ ਮਮ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, **ਇਤਿ ਇਦਂ** ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ, ਸੁਗਤੋ **ਇਦਂ** ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਥਾਪਰਂ **ਏਤਂ** ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਵਚਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਗਾਥਾਯਞ੍ਚ ਤਥੇਵ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਞੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮ। (੫)

‘‘ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਞੇਯ੍ਯੇ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਞੇਯ੍ਯਂ** ਨਾਮ।

ਏਵਂ ‘‘ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ **ਜਾਨਂ** ਜਾਨਨ੍ਤੋ **ਏਵਂ** ‘‘ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ **ਪਸ੍ਸਂ** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ **ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ** ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕੋ ‘‘ਇਦਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ‘‘ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਵੇਦਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ‘‘ਅਯਂ ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਸਞ੍ਞਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ‘‘ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਸ੍ਸਤਿ, ‘‘ਇਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਇਤਿ ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਦਿਪਸ੍ਸਨੇ ਞਾਣੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਞਾਣਂ** ਨਾਮ।

ਸੋ ‘‘ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ **ਰੂਪੇਨ** ਰੂਪਰਾਗੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰... **ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਹਾ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਰਾਗਮ੍ਹਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਹਂ ਵਦਾਮੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਸੋ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣੇ ਚ ਞੇਯ੍ਯੇ ਚ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ** ਹੋਤਿ।

ਸਬ੍ਬੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਙ੍ਖਰਿਤਤ੍ਤਾ **ਸਙ੍ਖਾਰਾ** ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਭਾਵਤੋ, ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਭਾਵਤੋ, ਤਾਵਕਾਲਿਕਭਾਵਤੋ ਚ ਖਣਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਚ੍ਚਾ** ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਦਂ** ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਞੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮ। **ਯਦਾ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਰਣਕਾਲੇ **ਪਞ੍ਞਾਯ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ **ਪਸ੍ਸਤਿ** ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਕਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਇਦਂ** ‘‘ਯਦਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਞਾਣਂ ਨਾਮ। **ਅਥ** ਪਸ੍ਸਨਕ੍ਖਣੇ **ਦੁਕ੍ਖੇ** ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਜਾਨਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, **ਏਸੋ** ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧੋ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ** ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥਾਯ ਮਗ੍ਗੋਤਿ। **ਇਦਂ** ‘‘ਅਥਾ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

ਸੋਣਾਤਿ ਸੋਣਂ ਆਲਪਤਿ। **ਸਮਣਾ** ਬਾਹਿਰਕਸਮਣਾ **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ** ਜਾਤਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਰੂਪੇਨ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਰੂਪੇਨ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਨ ਰੂਪੇਨ ‘‘ਅਹਂ ਪਰੇਹਿ **ਸੇਯ੍ਯੋ** ਉਤ੍ਤਮੋ ਅਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ‘‘ਅਹਂ ਪਰੇਨ **ਸਦਿਸੋ** ਸਮਾਨੋ ਅਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ‘‘ਅਹਂ ਪਰਤੋ **ਹੀਨੋ** ਲਾਮਕੋ ਅਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਾ **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ** ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਂ ਨਾਮ ਕਾਰਣਂ ਸਿਯਾ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਤਾਵ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **“ਅਨਿਚ੍ਚਾਯ ਵੇਦਨਾਯਾ”**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚੀ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਞੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮ। ‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚੀ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦਂ** ‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਵਚਨਂ ਞਾਣਂ ਨਾਮ। **ਇਦਂ** ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚੀ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣੇ ਚ ਞੇਯ੍ਯੇ ਚ ਅਤ੍ਥੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ** ਹੋਤਿ। (੬)

ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਤਮਂ ਦਸ੍ਸਨ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਦਸ੍ਸਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ

ਕਤਮੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

੧੧੫. **ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞੇਨ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੇਨ **ਸੁਦੇਸਿਤਾਨਿ** ਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾਦੀਹਿ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਨਯੇਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਦੇਸਿਤਾਨਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ **ਯੇ** ਭਾਵਿਤਭਾਵਨਾ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਪਞ੍ਞਾਓਭਾਸੇਨ ਵਿਭਾਵਯਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਭਾਵਿਤਭਾਵਨਾ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੇਵਰਜ੍ਜਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਜ੍ਜਾਦਿਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਭੁਸੰ ਪਮਤ੍ਤਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ **ਤੇ** ਭਾਵਿਤਭਾਵਨਾ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਅਟ੍ਠਮਭਵਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਨੰ ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠਮਕ੍ਖਤ੍ਤੁਵਸੇਨ **ਅਟ੍ਠਮੰ** ਭਵੰ ਨ ਆਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ''ਯੇ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਨੇ ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਦਸ੍ਸਨੰ** ਨਾਮ।

ਨਗਰਦ੍ਵਾਰਬਾਹਥਿਰਕਰਣਤ੍ਥੰ ਉਮ੍ਮਾਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਪਥਵਿਯੰ ਅਟ੍ਠਹਤ੍ਥਦਸਹਤ੍ਥਪ੍ਪਮਾਣੰ ਆਵਾਟੰ ਖਣਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਆਵਾਟੇ ਉਸ੍ਸਾਪਿਤਤ੍ਤਾ **ਪਥਵਿਸ੍ਸਿਤੋ** ਪਥਵਿਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਨ੍ਤੋਪਥਵਿਨਿਸ੍ਸਿਤੋ **ਇਨ੍ਦਖੀਲੋ** ਸਾਰਦਾਰੁਮਯੋ ਥਮ੍ਭੋ **ਚਤੁਬ੍ਭਿ** ਚਤੂਹਿ ਦਿਸਾਹਿ ਆਗਤੇਹਿ **ਵਾਤੇਹਿ** ਮਹਾਵਾਤੇਹਿ **ਅਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਯੋ** ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ ਸਿਯਾ ਯਥਾ, **ਯੋ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਵੇਚ੍ਚ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੰ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੰ ਸਬ੍ਬਤਿਤ੍ਥਿਯਵਾਦਵਾਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਯਤ੍ਤਾ **ਤਥੂਪਮੰ** ਅਹੰ ਵਦਾਮੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ''ਯਥਿਨ੍ਦਖੀਲੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਮ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ** ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁੰ **ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਅਤ੍ਤਨਾਵ** ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ''ਭੋ, ਮਮ ਅਤ੍ਤ ਅਹੰ ਇਦਾਨਿ ਖੀਣਨਿਰਯੋ ਅਮ੍ਹਿ, ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਅਮ੍ਹਿ...ਪੇ॰.... ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ। ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਰੂਪੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਇਦੰ** ''ਚਤੂਹੀ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਮ।

ਨਾਨਾਵਿਧੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ''ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਭਾਵਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਇਧ ਸਾਸਨੇ **ਯਸ੍ਸ** ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ** ਕਾਮਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਕਾਨੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਜਹਨਵਸੇਨ ਚ **ਬਹਿਦ੍ਧਾ** ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਕਾਨੰ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਜਹਨਵਸੇਨ ਚ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ** ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ **ਸੁਭਾਵਿਤਾਨਿ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਭਾਵਿਤੋ** ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗੋ **ਸ ਦਨ੍ਤੋ** ਸੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੰ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਰੰ ਲੋਕਞ੍ਚ **ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝ** ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ **ਕਾਲੰ** ਮਰਣਕਾਲੇ , ਕਾਲੰਕਿਰਿਯੰ ਵਾ **ਕਙ੍ਖਤਿ** ਪਤ੍ਥੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਯੰ** ''ਯਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਪਾਲ਼ਿ ਭਾਵਨਾਯ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਭਾਵਨਾ** ਨਾਮ।

ਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਞਾਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਿ। **ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਧਮ੍ਮਪਦੰ** ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਸੀਸੇਨ ਅਧਿਗਤਞਾਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮਪਦੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਅਯੰ** ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਪਾਲ਼ਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ। (੭)

ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਪਞ੍ਚ** ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯੇਨ **ਛਿਨ੍ਦੇ** ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਪਞ੍ਚ** ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ **ਜਹੇ** ਪਜਹੇਯ੍ਯ, ਭਾਵਯਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਪਞ੍ਚ** ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਚ ਉਤ੍ਤਰਿ **ਭਾਵਯੇ** ਭਾਵੇਯ੍ਯ। **ਪਞ੍ਚਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ** ਰਾਗਸਙ੍ਗਦੋਸਸਙ੍ਗਮੋਹਸਙ੍ਗਮਾਨਸਙ੍ਗਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਓਘਤਿਣ੍ਣੋਤਿ** ਕਾਮੋਘਭਵੋਘਦਿਟ੍ਠੋਘਅਵਿਜ੍ਜੋਘਤਿਣ੍ਣੋਤਿ **ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਕਥੀਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਪਞ੍ਚ ਛਿਨ੍ਦੇ ਪਞ੍ਚ ਜਹੇ''ਤਿ ਇਦੰ ਵਚਨੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਮ। ''ਪਞ੍ਚ ਚੁਤ੍ਤਰਿ...ਪੇ॰... ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ **ਅਯੰ** ਪਾਲ਼ਿ ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ। **ਇਦੰ** ''ਪਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾ ਚ ਹੋਤਿ।

“**ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ**”ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋਜਨਾ ਪਾਕਟਾ। (੮)

੧੧੬. ‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ...ਪੇ॰... ਬੁਦ੍ਧਾਨ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਸਕਵਚਨਂ** ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਵ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ **ਬਾਲਲਕ੍ਖਣਾਨਿ** ਬਾਲਉਪਲਕ੍ਖਣਕਾਰਣਾਨਿ **ਬਾਲਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ** ‘‘ਅਯਂ ਬਾਲੋ’’ਤਿ ਗਹਣਕਾਰਣਾਨਿ **ਬਾਲਾਪਦਾਨਾਨਿ** ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਪਦਾਨਾਨਿ ਪੋਰਾਣਾਨਿ ਵਿਰੁਲ੍ਹਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ **ਯੇਹਿ** ਬਾਲਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਬਾਲਂ ‘‘ਬਾਲੋ’’ਤਿ **ਪਰੇ** ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, **ਇਮਾਨਿ** ਬਾਲਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਿ ਤੀਣਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ **ਦੁਚ੍ਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਚ** ਦੁਚ੍ਚਿਨ੍ਤਿਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਂ ਚਿਨ੍ਤੀ ਚ ਹੋਤਿ, **ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਭਾਸੀ** ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਂ ਭਾਸੀ ਚ ਹੋਤਿ. **ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ** ਦੁਕ੍ਕਟਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਕਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬਾਲਾਪਦਾਨਾਨਿ ਇਮਿਨਾ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਖੋ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦਂ** ‘‘ਤੀਣਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਸਕਵਚਨਂ** ਨਾਮ।

ਪਥਵੀਸਮੋ ਵਿਤ੍ਥਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਾਤਂ ਵੁਟ੍ਠਂ ਉਦਕਂ ਆਭੁਸੋ ਲਾਭਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਪਾਤਾਲੋ,** ਪਾਤਾਲੇਨ ਸਮੋ **ਪਾਤਾਲਸਮੋ** ਨਿਨ੍ਨੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਮੇਰੁਸਮੋ ਉਨ੍ਨਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਦਿਸੋ ਪੋਰਿਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਪਥਵੀਸਮੋ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਪਰਸ੍ਸ ਦੇਵਸ੍ਸ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਪਰਵਚਨਂ** ਹੋਤਿ।

‘‘ਦੇਵਾਨਂ ਇਨ੍ਦ, ਤਵ ਸੁਭਾਸਿਤੇਨ ਜਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ, ਤਵ ਸੁਭਾਸਿਤੇਨ ਜਯੋ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ, ਤ੍ਵਂ ਗਾਥਂ **ਭਣ** ਭਣਾਹੀ’’ਤਿ ਅਵੋਚ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਥ ਖੋ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ **ਇਮਂ** ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ ‘‘ਤੇ ਪਟਿਸੇਧਕੋ **ਨੋ ਚੇ ਅਸ੍ਸ** ਨੋ ਚੇ ਭਵੇਯ੍ਯ , ਏਵਂ ਸਤਿ ਬਾਲਾ ਭਿਯ੍ਯੋ ਪਕੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਧੀਰੋ** ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਭੁਸੇਨ ਦਣ੍ਡੇਨ ਬਾਲਂ ਨਿਸੇਧਯੇ’’ਤਿ।

ਗਾਥਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੇਨ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਨਾ ਭਾਸਿਤਾਯ ਅਸੁਰਾ ਅਨੁਮੋਦਿਂਸੁ, ਦੇਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਂ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਥ ਖੋ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ ਦੇਵਾਨਂ ਇਨ੍ਦਂ ਸਕ੍ਕਂ **ਏਤਂ** ਵਚਨਂ ਅਵੋਚ ‘‘ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਤ੍ਵਂ ਗਾਥਂ **ਭਣ** ਭਣਾਹੀ’’ਤਿ ਏਤਂ ਵਚਨਂ ਅਵੋਚ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਥ ਖੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਕ੍ਕੋ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ ‘‘ਬਾਲਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧਨਂ **ਪਰਂ** ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਂ ਸਙ੍ਕੁਪਿਤਂ ਞਤ੍ਵਾ **ਸਤੋ** ਸਤਿਮਾ **ਯੋ** ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕੋਧਤੋ ਉਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ **ਏਤਦੇਵ** ਉਪਸਮਂ ਵਰਨ੍ਤਿ ਅਹਂ ਮਞ੍ਞੇ’’ਤਿ।

ਗਾਥਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੇਨ ਸਕ੍ਕੇਨ ਭਾਸਿਤਾਯ ਦੇਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਂਸੁ, ਅਸੁਰਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਂ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਥ ਖੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਕ੍ਕੋ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦਂ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਂ **ਏਤਂ** ਵਚਨਂ ਅਵੋਚ ‘‘ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ, ਤ੍ਵਂ ਗਾਥਂ ਭਣਾਹੀ’’ਤਿ ਏਤਂ ਵਚਨਂ ਅਵੋਚ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਥ ਖੋ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ ‘‘ਵਾਸਵ ਯਦਾ ਤਿਤਿਕ੍ਖਤਿ, ਤਦਾ ਨਂ ਤਿਤਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਬਾਲੋ ‘‘ਅਯਂ ਮੇ ਭਯਾ ਤਿਤਿਕ੍ਖਤੀ’’ਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਿਤਿਕ੍ਖਾਯ ਏਤਦੇਵ ਵਜ੍ਜਂ ਅਹਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਵਾਸਵ ਗੋਗਣੋ ਪਲਾਯਿਨਂ ਗਵਂ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ ਇਵ, ਏਵਂ ਦੁਮ੍ਮੇਧੋ ਖਮਨ੍ਤਂ ਭਿਯ੍ਯੋ **ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਤਿ** ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ।

ਗਾਥਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੇਨ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਨਾ ਭਾਸਿਤਾਯ ਅਸੁਰਾ ਅਨੁਮੋਦਿਂਸੁ, ਦੇਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਂ। ਜਾਯਮਾਨੇ ਚ ਗੋਯੁਦ੍ਧੇ ਪਠਮਂ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਗੋਣਾ ਯੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਗੋਗਣੋ ਪਨ ਯਾਵ ਏਕੋ ਗੋਣੋ ਨ ਪਲਾਯਤਿ, ਤਾਵ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਦਾ ਚ ਏਕੋ ਗੋਣੋ ਪਲਾਯਤਿ , ਤਦਾ ਸਬ੍ਬੋ ਗੋਣੋ ਤਂ ਪਲਾਯਿਨਂ ਗਵਂ ਭਿਯ੍ਯੋ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤੀਤਿ ਗੋਯੁਦ੍ਧਸਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। “**ਅਥ ਖੋ**”ਤਿਆਦੀਨਂ ਯੋਜਨਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ।

ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ, ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਿਤਿਕ੍ਖਤਿ, **ਤਂ** ਖਮਨ੍ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ''ਅਯਂ ਮੇ ਭਯਾ ਤਿਤਿਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ ਕਾਮਂ ਮਞ੍ਞਤੁ ਵਾ, ਮਾ ਮਞ੍ਞਤੁ ਵਾ, ਤਂ ਮਞ੍ਞਨਂ ਨਿਪ੍ਫਲਮੇਵ। ਅਤ੍ਥਾ ਸਦਤ੍ਥਪਰਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਖਨ੍ਤ੍ਯਾ** ਖਨ੍ਤਿਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਸਦਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

ਯੋ ਬਲਵਾ ਸਨ੍ਤੋ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਹਵੇ ਤਿਤਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਨ੍ਤੁਸ੍ਸ **ਤਂ** ਤਿਤਿਕ੍ਖਨਂ ਪਰਮਂ ਖਨ੍ਤਿਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਆਹੁ, ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਨਿਚ੍ਚਂ ਖਮਤਿ ਏਵ।

ਯਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ ਬਾਲਬਲਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ ਬਾਲਬਲਂ ''ਅਬਲ''ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਆਹੁ, ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਗੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਂ ਬਲਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਗੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਬਲਸ੍ਸ **ਪਟਿਵਤ੍ਤਾ** ਪਟਿਪ੍ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ, ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਕੁਦ੍ਧਂ** ਪਠਮਂ ਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੋ ਪਟਿਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤੇਨ ਪਟਿਕੁਜ੍ਝਨੇਨ **ਤਸ੍ਸ** ਪਠਮਂ ਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਪਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਪਪੁਗ੍ਗਲਤੋ **ਪਾਪਿਯੋ ਏਵ** ਪਾਪਤਰੋ ਹੀਨਤਰੋ ਏਵ ਭਵੇ।

ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿ, ਯੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ **ਸਤੋ** ਸਤਿਮਾ ਪਰਂ ਸਙ੍ਕੁਪਿਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਜ੍ਝਨ੍ਤੋਵ ਭਵੇ, ਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਦੁਜ੍ਜਯਂ ਸਙ੍ਗਾਮਂ ਜੇਤਿ ਨਾਮ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਚਰਤਿ ਨਾਮ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਤਿਕਿਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਕੋਧੋ ਉਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਯੇ ਜਨਾ **ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਖਨ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਵਾ ਅਕੋਵਿਦਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਜਨਾ ਖਮਨ੍ਤਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ''ਅਯਂ ਬਾਲੋ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਅਕੋਵਿਦਾਨਂ ਜਨਾਨਂ ਤਂ ਮਞ੍ਞਨਂ ਨਿਪ੍ਫਲਨ੍ਤਿ।

ਗਾਥਾਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੇਨ ਸਕ੍ਕੇਨ ਭਾਸਿਤਾਸੁ ਦੇਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਂਸੁ, ਅਸੁਰਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਭਿਯ੍ਯੋ ਬਾਲਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਸਕ੍ਕਵੇਪਚਿਤ੍ਤੀਨਂ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਪਰਵਚਨਂ** ਨਾਮ। (੮)

੧੧੭. ਪਤ੍ਤਂ ਏਤਰਹਿ ਅਧਿਗਤਂ ਯਞ੍ਚ ਕਾਮੂਪਕਰਣਂ, ਆਯਤਿਂ **ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ** ਅਧਿਗਤਂ ਯਞ੍ਚ ਕਾਮੂਪਕਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਤਂ ਉਭਯਂ **ਰਜਾਨੁਕਿਣ੍ਣਂ** ਰਾਗਰਜਾਦਿਕਿਣ੍ਣਂ ਇਤਿ **ਆਤੁਰਸ੍ਸ** ਆਤੁਰਾਨਂਯੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ **ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤੋ** ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਸਿਕ੍ਖਾਸਾਰਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਸੀਲਂ ਵਤਂ ਜੀਵਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਇਮੇ ਸਿਕ੍ਖਾਸਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਯੇ **ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਰਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਾਰਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। ਏਤ੍ਥ **ਸੀਲਂ** ਨਾਮ ''ਨ ਕਰੋਮੀ''ਤਿ ਓਰਮਣਂ। **ਵਤਂ** ਨਾਮ ਭੋਜਨਕਿਚ੍ਚਕਰਣਾਦਿ। **ਜੀਵਿਤਂ** ਨਾਮ ਆਜੀਵੋ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ** ਨਾਮ ਮੇਥੁਨਵਿਰਤਿਵਿਸੇਸਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਸਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਰਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ **ਅਯਂ** ਵਾਦੋ **ਏਕੋ** ਪਠਮੋ **ਅਨ੍ਤੋ** ਲਾਮਕੋ। **ਯੇ ਚ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ''ਕਾਮੇਸੁ ਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ **ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਨੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ, ਤੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ **ਅਯਂ** ਵਾਦੋ **ਏਕੋ** ਦੁਤਿਯੋ **ਅਨ੍ਤੋ** ਲਾਮਕੋ। ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਉਭੋ **ਅਨ੍ਤਾ** ਅਨ੍ਤਵਾਦਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਕਟਸਿਵਡ੍ਢਨਾ ਕਟਸਿਯੋ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ। ਏਤੇ **ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ** ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੇ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੇ **ਏਕੇ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਨਭਿਞ੍ਞਾਯ ਓਲੀਯਨ੍ਤਿ, **ਏਕੇ** ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਯਞ੍ਚ ਪਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਪਰੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਪਰਵਚਨਂ** ਨਾਮ।

ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਤੇ ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ** ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ **ਤਤ੍ਰ** ਚ ਅਨ੍ਤੇ ਨ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨ ਚ ਅਭਿਜਾਨਨੇਨ **ਤੇ** ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਨ ਅਮਞ੍ਞਿਂਸੁ, **ਤੇਸਂ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ **ਵਟ੍ਟਂ** ਤਿਵਿਧਂ ਵਟ੍ਟਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਨਤ੍ਥਿ। **ਇਤਿ** ਏਵਂ **ਇਦਂ** ''ਯੇ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਸਕਵਚਨਂ** ਨਾਮ। **ਅਯਂ ਉਦਾਨੋ** ''ਯਞ੍ਚ ਪਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ''ਤਿ ਅਯਂ ਉਦਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਕਵਚਨਞ੍ਚ ਪਰਵਚਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

ਪਸੇਨਦਿ ਨਾਮ **ਕੋਸਲੋ** ਕੋਸਲਿਸ੍ਸਰੋ ਰਾਜਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ **ਏਤਂ** ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਤੇਸਂ ਪਿਯੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਵੋਚ। ਭਨ੍ਤੇ, ਇਧ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ **ਮਯ੍ਹਂ** ਮਮ **ਚੇਤਸੋ** ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ, **ਕੇਸਂ** ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾ ਪਿਯੋ ਨੁ ਖੋ, **ਕੇਸਂ** ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਨੁ ਖੋ **ਇਤਿ** ਏਤਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਉਦਪਾਦਿ। ਭਨ੍ਤੇ, ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ ਏਤਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਅਹੋਸਿ, **ਯੇ ਚ ਕੇਚਿ**

ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਿ ਖੋ, **ਤੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਖੋ। **ਤੇ** ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ''ਨੋ ਅਤ੍ਤਾ ਪਿਯੋ''ਤਿ ਏਵ੍ਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ, ਅਥ ਖੋ **ਤੇਸੰ** ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਯੋਵ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਪ੍ਪਿਯੋ **ਅਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ** ਅਨਤ੍ਥਾਯ **ਯੰ** ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, **ਤੰ** ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ **ਤੇ** ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਅਤ੍ਤਨਾਵ**. ਸਯਮੇਵ। **ਅਤ੍ਤਨੋ** ਅਨਤ੍ਥਾਯ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਤੇਸੰ** ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਯੋਵ੍ਾਤਿ ਏਤੰ ਪਰਿਵ੍ਿਤਕ੍ਕਨੰ ਅਹੋਸਿ।

ਭਨ੍ਤੇ , **ਯੇ ਚ ਕੇਚਿ** ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਿ ਖੋ, **ਤੇਸੰ** ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਪਿਯੋ ਖੋ, **ਤੇ** ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ''ਨੋ ਅਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਯੋ''ਤਿ ਏਵ੍ਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ, ਅਥ ਖੋ **ਤੇਸੰ** ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਪਿਯੋਵ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਪਿਯੋ **ਪਿਯਸ੍ਸ** ਅਤ੍ਥਾਯ **ਯੰ** ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰੇਯ੍ਯ, **ਤੰ** ਸੁਚਰਿਤੰ **ਤੇ** ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ **ਅਤ੍ਤਨਾਵ** ਸਯਮੇਵ **ਅਤ੍ਤਨੋ** ਅਤ੍ਥਾਯ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ **ਤੇਸੰ** ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਨ੍ਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਪਿਯੋਵ੍ਾਤਿ ਏਤੰ ਪਰਿਵ੍ਿਤਕ੍ਕਨੰ ਅਹੋਸਿ। ਏਤੰ ਵਚਨੰ ਅਵ੍ੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

"ਏਵਮੇਤੰ ਮਹਾਰਾਜਾ"ਤਿ ਵਚਨੰ ਪਠਮੰ ਵਤ੍ਵ੍ਾ **"ਯੇ ਹਿ ਕੇਚੀ"**ਤਿਆਦਿਕੇ ਭਗਵਤੋ ਵ੍ੁਤ੍ਤਵਚਨੇਪਿ ਯੋਜਨਾ ਤਥੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਗਾਥਾਸੁ ਪਨ ਯੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ''ਪਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਚੇ ਜਞ੍ਞਾ, ਏਵ੍ਂ ਸਤਿ ਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਨੰ** ਅਤ੍ਤਾਨੰ **ਪਾਪੇਨ** ਕਮ੍ਮੇਨ **ਨ ਸੰਯੁਜੇ** ਨ ਸੰਯੋਜੇਯ੍ਯ, **ਤੰ** ਵਚਨੰ **ਹਿ** ਸਚ੍ਚੰ ਪਿਯੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਸੁਲਭੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਕਟਕਾਰਿਨਾ ਸੁਖੰ ਸੁਲਭੰ ਨ ਹੋਤਿ।

ਅਨ੍ਤਕੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ ਅਧਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਾਨੁਸੰ ਭਵ੍ਂ **ਜਹਤੋ** ਪਜਹਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਤਸ੍ਸ** ਮਰਣਮੁਖੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿੰ ਸਕੰ ਹੋਤਿ, ਮਰਣਮੁਖੇ ਠਿਤੋ ਸੋ ਸਤ੍ਤੋ ਕਿਞ੍ਚ ਆਦਾਯ ਪਰਲੋਕੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਛਾਯਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਸਤ੍ਤੰ ਅਨਪਾਯਿਨੀ ਇਵ, ਏਵ੍ਂ **ਅਸ੍ਸ** ਪਰਲੋਕਗਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚ ਅਨੁਗੰ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਭਗਵ੍ਾ ਏਵ੍ਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵ੍ਾ **"ਉਭੋ"**ਤਿਆਦਿਵ੍ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਚਨਞ੍ਚ ਆਹ। **ਇਧ** ਲੋਕੇ ਯੋ ਮਚ੍ਚੋ ਯੰ ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਯੰ ਪਾਪਞ੍ਚ ਉਭੋ ਕਮ੍ਮੇ **ਕੁਰੁਤੇ** ਕਰੋਤਿ, **ਤਸ੍ਸ** ਪਰਲੋਕਗਤਸ੍ਸ ਮਚ੍ਚਸ੍ਸ **ਤੰ** ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਦ੍ਵਯੰ ਸਕੰ ਹੋਤਿ। ਪਰਲੋਕੰ ਗਤੋ ਮਚ੍ਚੋ **ਤੰਵ** ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਦ੍ਵਯੰ ਆਦਾਯ ਪਰਲੋਕੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਛਾਯਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਸਤ੍ਤੰ ਅਨਪਾਯਿਨੀ ਇਵ, ਏਵ੍ਂ **ਅਸ੍ਸ** ਪਰਲੋਕਗਤਸ੍ਸ ਮਚ੍ਚਸ੍ਸ **ਤੰਵ** ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਦ੍ਵਯੰ ਅਨੁਗੰ ਹੋਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾ ਪਣ੍ਡਿਤੋ **ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੰ** ਸਮ੍ਪਰਾਯੇ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਕੰ ਕਲ੍ਯਾਣੰ **ਨਿਚਯੰ** ਨਿਚਯਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵ੍ਾ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਪਾਣਿਨੰ ਪਰਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਭਗਵ੍ਾ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਇਦੰ** ''ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦੀ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕੋਸਲਰਞ੍ਞੋ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਪਰਵਚਨੰ** ਹੋਤਿ। ''ਏਵਮੇਤੰ , ਮਹਾਰਾਜ, ਏਵਮੇਤੰ ਮਹਾਰਾਜਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਨੁਗੀਤਿ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਭਾਵਤੋ **ਸਕਵਚਨੰ** ਹੋਤਿ। **ਇਦੰ** ਦ੍ਵਯੰ ਵਚਨੰ ਸਕਵਚਨਞ੍ਚ ਪਰਵਚਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। (੧੦)

੧੧੮. ਪਞ੍ਹੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ **ਇਦੰ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ, **ਇਦੰ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, **ਇਦੰ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ ਭਾਵ੍ੇਤਬ੍ਬੰ, **ਇਦੰ** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ, ਫਲੰ ਵ੍ਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੰ, **ਇਮੇ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ **ਧਮ੍ਮਾ** ਏਵ੍ਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵ੍ੇਨ **ਗਹਿਤਾ** ਅਨਵਜ੍ਜਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵ੍ੇਨ ਵ੍ਾ **ਗਹਿਤਾ** ਸੁਖਵ੍ਿਪਾਕਦੁਕ੍ਖਵ੍ਿਪਾਕਭਾਵ੍ੇਨ ਵ੍ਾ **ਗਹਿਤਾ** , **ਇਦੰ** ਇਟ੍ਠਵ੍ਿਪਾਕੰ **ਇਦੰ** ਅਨਿਟ੍ਠਵ੍ਿਪਾਕੰ ਫਲੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਯਇਤਿ ਏਵ੍ਗਹਿਤਾਨੰ **ਤੇਸੰ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਯੰ ਵ੍ੁਡ੍ਢਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਯੰ ਹਾਨਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। **ਇਤਿ ਇਦੰ** ''ਪਞ੍ਹੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵ੍ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵ੍ਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵ੍ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਵ੍ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ** ਨਾਮ।

''ਉਲ਼ਾਰੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵ੍ਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਬੁਦ੍ਧਉਲ਼ਾਰਤੰ **ਏਕੰਸੇਨੇਵ** ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ''ਸ੍ਵ੍ਾਕ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਵ੍ਾਕ੍ਖਾਤਤੰ **ਏਕੰਸੇਨੇਵ** ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ''ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਙ੍ਘੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ

ਸਙ੍ਘਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ **ਏਕੰਸੇਨੇਵ** ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਿਚ੍ਚਤੰ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤੰ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਤ੍ਤਤੰ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਅਞ੍ਞੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੰ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਜਾਤਮ੍ਪਿ ਏਵਂਜਾਤਿਯੰ ਏਵੰ ਏਕੰਸਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਜਾਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੰ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸੇਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ''ਉਲ਼ਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਬੁਦ੍ਧਉਲ਼ਾਰਤਾਦਿਕੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ** ਨਾਮ।

ਨਰਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਆਕਙ੍ਖਤੋ **ਤੇ** ਭਗਵਤੋ **ਮਨਸਾ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਹਿਤਾਦਿਮਨਸਾ **ਵਿਚਿਨ੍ਤਿਤੰ** ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੰ ਦੇਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਣਿਨੋ **ਨ ਜਞ੍ਞਾ** ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁੰ। ਸਨ੍ਤੰ ਅਰਣੰ ਸਮਾਧਿੰ ਨਿਸੇਵਤੋ **ਤੇ** ਭਗਵਤੋ ਮਨਸਾ ਵਿਚਿਨ੍ਤਿਤਾ ਕਸਿਣਾਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਣਿਨੋ **ਨ ਜਞ੍ਞਾ** ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁੰ। **ਕਸਿਣਾਪਿ** ਵਾ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯਪਿ **ਨ ਜਞ੍ਞਾ** ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁੰ। **ਕਸਿਣਾਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਕਸਿਣਾਯਪੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਪਿ ਯ-ਕਾਰ ਲੋਪਵਸੇਨ ''ਕਸਿਣਾਪੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ **"ਯੰ ਆਕਙ੍ਖਤਿ** ਯੰ ਆਕਙ੍ਖਨੰ ਕਰੋਤਿ, **ਤੰ** ਆਕਙ੍ਖਨੰ **ਕਿੰ** ਕਤਮ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ''ਆਕਙ੍ਖਤੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ** ਨਾਮ।

ਭਗਵਾ **ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇ** ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ** ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇ** ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ** ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ** ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਇਰਿਯਾਯੰ** ਕਾਯਵਚੀਸਮਾਚਾਰੇ ਕਾਯਵਚੀਸਮਾਚਾਰਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਪਭਾਵੇ** ਆਨੁਭਾਵਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਹਿਤੇਸਿਤਾਯੰ** ਮੇਤ੍ਤਾਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਕਰੁਣਾਯੰ** ਕਰੁਣਾਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ, ਭਗਵਾ **ਇਦ੍ਧਿਯੰ** ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਹੇਤੁ **ਏਤ੍ਤਕੋ** ਏਤਪਰਿਮਾਣੋਤਿ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ''ਏਤ੍ਤਕੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ** ਨਾਮ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਲੋਕੇ **ਉਪ੍ਪਾਦਾ** ਉਪ੍ਪਾਦਹੇਤੁ ਤਿਣ੍ਣੰ ਰਤਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਆਯਤਿੰ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਏਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਸ੍ਸ ਧਰਮਾਨਕ੍ਖਣੇਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਆਯਤਿਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਧਮ੍ਮਰਤਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸਙ੍ਘਰਤਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ। ''ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ ਗੁਣਤੋ ਕਿਂਪਮਾਣਾਨੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਸਤਿ ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ ਗੁਣਤੋ ਏਤਪਰਿਮਾਣਾਨੀਤਿ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦੰ** ''ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ** ਨਾਮ।

ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲਪਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਪਧਾਨੋ ਪਞ੍ਹੋ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯਾਵ **ਪੁਗ੍ਗਲਪਰੋਪਰਞ੍ਞੁਤਾ** ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਾ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ, ਸਕਿੰ ਨਿਰਯੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਕਿੰ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਕਿੰ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਕਿੰ ਅਸੁਰਯੋਨਿੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਕਿੰ ਦੇਵੇ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਕਿੰ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ''ਸਾ ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਕਤਮਾ''ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ** ਸੰਸਾਰਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ ਹੋਤਿ। **"ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ"**ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਸਾਵਕਾਨੰ ਞਾਣਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਕਤਾ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣਵੇਕਲ੍ਲੇਨ। ''ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚੇਵ ਸਾਵਕਾਨਞ੍ਚ ਞਾਣਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਦੁਵਿਧਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨੰ ਦੇਸਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਤ੍ਤਾ ਉਪਨੇਤਬ੍ਬੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾ

ਦੇਸਨਾਯਾਤਿ **ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਾ**। ਪਰੋ ਉਪਨੇਤਬ੍ਬੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯਾਤਿ **ਪਰੂਪਨਾਯਿਕਾ**। ‘‘ਕਤਮਾ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਾ ਦੇਸਨਾ, ਕਤਮਾ ਪਰੂਪਨਾਯਿਕਾ ਦੇਸਨਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁੰ। ‘‘ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਸਾਵਕਾਨੰ ਨੇਤਬ੍ਬਾਨੰ ਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰੂਪਨਾਯਿਕਾ ਦੇਸਨਾ ਨਾਮ, **“ਨਤ੍ਥਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨੰ ਅਵ◌ਿਜਾਨਨਾ”**ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਾ ਦੇਸਨਾ ਨਾਮ। ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨੰ ਅਵ◌ਿਜਾਨਨਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਾਯ ਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਏਵ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨੰ ਕਾਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਨ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਤੇਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨੰ ਅਵ◌ਿਜਾਨਨਾਤਿ ਏਤੇਨ ਪੁਰਿਮਾਯ ਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਏਵ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੮) ਵ◌ੁਤ੍ਤੁੰ।

‘‘ਕਥੰ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨੰ ਅਵ◌ਿਜਾਨਨਾਯ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਵ◌ਿਜਾਨਨਾਯ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੰ ਜਾਨਾਪੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਭਗਵ◌ਾ ਕੋਕਾਲਿਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁੰ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ – ‘‘ਯੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਨ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ‘ਯਥਾ ਭਗਵ◌ਾ ਕੋਕਾਲਿਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਆਰਬ੍ਭਾ’ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁੰ। ਭਗਵ◌ਾ ਕੋਕਾਲਿਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਆਰਬ੍ਭ ‘‘ਕੀਵ ਦੀਘੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਦੁਮੇ ਨਿਰਯੇ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ **ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਯਥਾ** ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ **“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ…ਪੇ॰… ਆਘਾਤੇਤ੍ਵ◌ਾ”**ਤਿ ਏਵਮਾਹ। ਤਤੋ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਵ◌ਿਜਾਨਨਾਯ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤ੍ਵ◌ੰ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਹਿ, ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਵ◌ੀਸਤਿਖਾਰਿਕੋ ਕੋਸਲਕੋ ਤਿਲਵ◌ਾਹੋ ਰਾਸਿੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਠਪਿਤੋ, ਤਤੋ ਤਿਲਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਏਕਮੇਕੰ ਤਿਲੰ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਵ◌ੀਸਤਿਖਾਰਿਕੋ ਕੋਸਲਕੋ ਤਿਲਵ◌ਾਹੋ ਇਮਿਨਾ ਉਦ੍ਧਰਾਣੁਪਕ੍ਕਮੇਨ ਖਿਪ੍ਪਤਰੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਏਕੋ ਅਬ੍ਬੁਦੋ ਨਿਰਯੋ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਨ ਤ੍ਵ◌ੇਵ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਵ◌ੀਸਤਿ ਅਬ੍ਬੁਦਾ ਨਿਰਯਾ ਤਤ੍ਤਕੇ ਕਾਲੇ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ, ਏਵਮੇਵ ਏਕੋ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦੋ ਨਿਰਯੋ ਤਤ੍ਤਕੇ ਕਾਲੇ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਨ ਤ੍ਵ◌ੇਵ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਆਘਾਤੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਦੁਮੰ ਨਿਰਯੰ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤ੍ਵ◌ੰ ਏਵ◌ੰ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਹੀਤਿ ਭਗਵ◌ਾ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਭਗਵ◌ਾ ‘‘ਅਯੰ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਅਯੰ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ’’ਤਿ ਵ◌ਾ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹ। ‘‘ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੇ ਕਤਮੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੇ ਕਤਮੋ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ’’ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ਬੁਦ੍ਧਵ◌ਿਸਯਤ੍ਤਾ **ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। ਇਦੰ** ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤੁੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। (੧੧)

੧੧੯. **“ਯਦਾ ਸੋ ਉਪਕੋ”**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋਜਨਾ ਪਾਕਟਾ।

“ਕਥੰ ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ **ਜਿਨੋ”**ਤਿ ਉਪਕੇਨ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ‘‘ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਪਕਾਰੇਨ ਜਿਨੋ’’ਤਿ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿ**ਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। “ਕੇਨ** ਪਕਾਰੇਨ **ਜਿਨੋ”**ਤਿ ਉਪਕੇਨ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ‘‘ਪਾਪਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਿਤਤ੍ਤਾ ਜਿਨੋ’’ਤਿ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿ**ਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। “ਕਤਮੋ ਜਿਨੋ”**ਤਿ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ‘‘ਰੂਪਾਦਿਕੋ ਜਿਨੋ’’ਤਿ ਵ◌ਾ ‘‘ਰੂਪਾਦਿਕੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਞ੍ਞੋ ਜਿਨੋ’’ਤਿ ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ **ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। “ਕਤਮੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ, ਕਤਮੋ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਕਤਮੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਕਤਮੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ”**ਤਿ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ ਵ◌ਾ ‘‘ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ ਵ◌ਾ ‘‘ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ ਵ◌ਾ ਇਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿ**ਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। “ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ,** ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ ਕਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨੰ ‘‘ਏਤ੍ਤਕੋ ਏਤਪਰਿਮਾਣੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੰ। ਇਦੰ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ਸੁਤ੍ਤੁੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਞ੍ਚ ਅਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। (੧੨)

"ਤਥਾਗਤੋ ਸਤ੍ਤੋ **ਅਤ੍ਥੀ**"ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ''ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਸਤ੍ਤਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ। "ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪ**"ਨ੍ਤਿ ਕਤਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ, "ਰੂਪਂ ਤਥਾਗਤੋ**"ਤਿ ਕਤਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ਤਥਾਭਾਵਤੋ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ। "ਰੂਪਵਾ ਤਥਾਗਤੋ**"ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸ ਨਯੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਞ੍ਚ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

"ਪਸ੍ਸਤਿ ਭਗਵਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤੀ"ਤਿ ਕਤਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ''ਪਸ੍ਸਤਿ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ''ਪਜਾਨਾਤਿ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ। "ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤਾ, ਕਤਮੋ ਤਥਾਗਤੋ**"ਤਿ ਕਤਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ**।

"ਅਤ੍ਥਿ ਤਥਾਗਤੋ"ਤਿ ਕਤਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ। **"ਅਤ੍ਥਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ**"ਤਿ ਕਤਂ ਪੁਚ੍ਛਨਂ ''ਅਤ੍ਥਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਮਾਨੇ ਸਤਿ ਚ ਇਧਲੋਕੋ ਏਵ ਪਰਲੋਕੋਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ''ਨਤ੍ਥਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਮਾਨੇ ਸਤਿ ਚ ਇਧਲੋਕਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪਰਲੋਕੋਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਂ। ਇਦਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯੇ ਵਿਸਯੇ ਚ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਞ੍ਚ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਞ੍ਚ** ਹੋਤਿ।

੧੨੦. ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਕਮ੍ਮ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

"ਅਨੁਕੇਨਾਧਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ"ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਪਾਕਟੋ ''ਮਰਣੇਨਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਛਾਯਾਵ ਅਨਪਾਯਿਨੀ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਪਾਪਕਮ੍ਮਦ੍ਵਯੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਨ ਚਪਰਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਥ। **(ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਗਿਲਾਨਂ)** ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਗਿਲਾਨਸ੍ਸ **ਪੀਠਸਮਾਰੁਲ੍ਹਂ** ਪੀਠਸਮਾਰੁਲ੍ਹਸ੍ਸ **ਬਾਲਂ** ਬਾਲਸ੍ਸ ਵਾ **ਮਞ੍ਚਸਮਾਰੁਲ੍ਹਂ** ਮਞ੍ਚਸਮਾਰੁਲ੍ਹਸ੍ਸ **ਬਾਲਂ** ਬਾਲਸ੍ਸ ਵਾ **ਛਮਾਯਂ** ਭੂਮਿਯਂ **ਸੇਮਾਨਂ** ਸੇਮਾਨਸ੍ਸ ਸਯਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਬਾਲਂ** ਬਾਲਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਵਾਚਾਯ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਮਨਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਾਪਕਾਨਿ ਯਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ **ਪੁਬ੍ਬੇ** ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ ਵਾ ਅਤੀਤੇ ਅਨੇਕਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸੇ ਵਾ **ਅਸ੍ਸ** ਬਾਲੇਨ ਕਤਾਨਿ, **ਤਾਨਿ** ਪਾਪਕਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ **ਤਮ੍ਹਿ** ਪੀਠਸਮਾਰੁਲ੍ਹਾਦਿ**ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ** ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ **ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ** ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ **ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ** ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ , **ਮਹਤਂ** ਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਾਨਂ ਛਾਯਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਥਵਿਯਂ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮੇਵ ਬਾਲਂ...ਪੇ॰... ਅਭਿਪ੍ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਤਤ੍ਰ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਹੇਤੁ **ਬਾਲਸ੍ਸ** ਕਤਪਾਪਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤਿ **"ਮੇ** ਮਯਾ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਅਕਤਂ ਵਤ, **ਮੇ** ਮਯਾ ਕੁਸਲਂ ਅਕਤਂ ਵਤ, ਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਂ ਕਤਂ ਵਤ, **ਮੇ** ਮਯਾ ਪਾਪਂ ਕਤਂ ਵਤ, **ਮੇ** ਮਯਾ ਲੁਦ੍ਦਂ ਕਤਂ ਵਤ, **ਮੇ** ਮਯਾ ਕਿਬ੍ਬਿਸਂ ਕਤਂ ਵਤ, **ਭੋ** ਅਗਿਲਾਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ ਅਕਤਕਲ੍ਯਾਣਾਨਂ ਅਕਤਕੁਸਲਾਨਂ ਅਕਤਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਾਨਂ ਕਤਪਾਪਾਨਂ ਕਤਲੁਦ੍ਦਾਨਂ ਕਤਕਿਬ੍ਬਿਸਾਨਂ ਯਾਵਤਾ **ਗਤਿ** ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਗਤਿਂ ਅਹਂ ਪੇਚ੍ਚ ਗਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤੋ **ਸੋ** ਬਾਲੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲ੍ਹਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਾਨਂ ਛਾਯਾ ਨਾਮ ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨਕਾਲੇਪਿ ਪਥਵਿਯਾ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੀਪਿ ਛਾਯਾ ਹਾਯਨਵਸੇਨ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਨ ਛਾਯਾ ਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ, ਤਥੇਵ ਕਮ੍ਮਾਨਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਵਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮੇਵ ਵਡ੍ਢਨੁਪਟ੍ਠਾਨਂ

ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤੁੰ। ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਯੋਜਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਇਦੰ** ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੰ ਸੁਤੁਦ੍ਵਯੰ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤੁਨਤੋ **ਕਮ੍ਮੰ** ਨਾਮ।

ਨਾਨਾਵਿਧੰ ਕਮ੍ਮੰ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤੰ, ‘‘ਕਤਮੋ ਵਿਪਾਕੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤੁਾ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵਿਪਾਕੋ**’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤੁੰ। **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਕਤਮੋ ਵਿਪਾਕੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤੁਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭਾਦਯੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ, ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤੁਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭਾਦਯੋ ਵੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਲਾਭਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਯੰ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਾਦਿਸਮ੍ਪਾਦਨੰ ਲਦ੍ਧੰ, ਤੰ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਾਦਿਸਮ੍ਪਾਦਨੰ ਵੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਸੁਲਦ੍ਧੰ ਭਵਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਵਮੋ ਖਣੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਲਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋ ਨਵਮੋ **ਖਣੋ** ਵੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ ਭਵਤਿ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਿਕਾ ਨਾਮ ਨਿਰਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾ, **ਤਤ੍ਥ** ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਿਕੇਸੁ ਨਾਮ ਨਿਰਯੇਸੁ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੰ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪੰਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਇਟ੍ਠਰੂਪੰ। ਅਕਨ੍ਤਰੂਪੰਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਕਨ੍ਤਰੂਪੰ। ਅਮਨਾਪਰੂਪੰਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਮਨਾਪਰੂਪੰ।

ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਦ੍ਦੰ ਸੋਤੇਨ…ਪੇ॰… ਘਾਨੇਨ…ਪੇ॰… ਜਿਵ੍ਹਾਯ…ਪੇ॰… ਕਾਯੇਨ…ਪੇ॰… ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮੰ ਮਨਸਾ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਤੰ ਅਨਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੰਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਇਟ੍ਠਧਮ੍ਮੰ। ਅਕਨ੍ਤਧਮ੍ਮੰਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਕਨ੍ਤਧਮ੍ਮੰ। ਅਮਨਾਪਧਮ੍ਮੰਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਮਨਾਪਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਪਾਠੋ ਯੁਤੁੋ। ‘‘ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪੰਯੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਇਟ੍ਠਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਠੋ ਅਯੁਤੁੋ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਯੁਤੁਪਾਠੋ ਦਿਟ੍ਠੋ। ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਵੁਤੁਨਯਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਅਯੰ** ਵੁਤੁਪ੍ਪਕਾਰਾ ‘‘ਲਾਭਾ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਪਾਠੋ ਵਿਪਾਕੇ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤੁਨਤੋ **ਵਿਪਾਕੋ** ਨਾਮ।

ਮਾਰਿਸਾ **ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਮਾਨਾਨੰ** ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨਿਮੁਜ੍ਜਨਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ **ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ** ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨਿ, ਨਿਰਯਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤੋ** ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ **ਕਦਾ** ਕਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਨਿਰਯਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤੋ** ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਿਰਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਕੁਤੋ ਅਤ੍ਥਿ? ਨਿਰਯਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤੋ** ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਨ ਪਟਿਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਮਾਰਿਸਾ, ਯਦਾ ਤੁਮ੍ਹੇ ਚ ਅਹਞ੍ਚ ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤੁਾ ਜਾਤਾ, **ਤਦਾ ਤੁਯ੍ਹੰ** ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ **ਮਯ੍ਹੰ** ਮਮ ਚ ਪਾਪੰ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ **ਪਕਤੰ** ਪਕਾਰੇਹਿ ਕਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਰਯਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤੋ** ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਅਯੰ** ਪਾਠੋ ਵਿਪਾਕੇ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤੁਨਤੋ **ਵਿਪਾਕੋ** ਨਾਮ। (੧੩)

੧੨੧. ਅਧਮ੍ਮਚਾਰੀ ਨਰੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਮਤੁੋ **ਹਿ** ਯਸ੍ਮਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਅਧਮ੍ਮਚਾਰੀ ਪਮਤੁੋ ਨਰੋ **ਯਹਿੰ ਯਹਿੰ** ਯੰ ਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੰ ਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਅਧਮ੍ਮਚਾਰਿੰ **ਨੰ** ਨਰੰ ਅਤੁਨਾ ਚਰਿਤੋ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋਵ ਹਨਤਿ। ਕਿਮਿਵ ਹਨਤਿ? **ਸਯੰ** ਅਤੁਨਾ ਗਹਿਤੋ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੰ ਜਨੰ ਹਨਤਿ ਯਥਾ, ਏਵੰ ਅਤੁਨਾ ਚਰਿਤੋ ਅਧਮ੍ਮੋ ਅਧਮ੍ਮਚਾਰਿੰ ਨੰ ਹਨਤਿ। **‘‘ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਅਧਮ੍ਮੋ ਚਾ**’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟੋ। **ਇਦੰ** ਸੁਤੁਦ੍ਵਯੰ ਕਮ੍ਮੇ ਚ ਵਿਪਾਕੇ ਚ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤੁਨਤੋ **ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕੋ ਚ** ਹੋਤਿ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨੰ ਮਾ ਭਾਯਿਤ੍ਥ; ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਯਦਿਦੰ** ਯੰ ਇਦੰ ‘‘ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ’’ਤਿ ਅਧਿਵਚਨੰ ਪਵਤੁੰ; **ਏਤੰ** ‘‘ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ’’ਤਿ ਅਧਿਵਚਨੰ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਿਯਸ੍ਸ ਮਨਾਪਸ੍ਸ **ਸੁਖਸ੍ਸ** ਸੁਖਵਿਪਾਕਜਨਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨੰ ਹੋਤਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਹੰ ਦੀਘਰਤੁੰ ਕਤਾਨੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨੰ ਦੀਘਰਤੁੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤੰ ਇਟ੍ਠੰ ਕਨ੍ਤੰ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ। ‘‘ਕਥੰ ਅਭਿਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ ਚੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ , ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਤੁ ਵਸ੍ਸਾਨਿ **ਮੇਤੁਚਿਤੁੰ** ਮੇਤੁਾਯ ਸਹਿਤੰ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤੁੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਸਤੁ ਸੰਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ **ਇਮੰ ਲੋਕੰ** ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੰ

ਪੁਨ ਨ ਆਗਮਾਸਿਂ। **ਸਤ੍ਤ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਂਵਟ੍ਟਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਂਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀ, ਵਿਵਟ੍ਟਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀਪਿ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਵਮੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਵਟ੍ਟਮਾਨੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਹਂ ਆਭਸ੍ਸਰੂਪਗੋ ਹੋਮਿ, ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਸੁਞ੍ਞਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਮਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਾਮਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਤਤ੍ਰ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਮਾਨੇ ਤਤ੍ਰ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨਹੇਤੁ ਅਹਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਹੋਮਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਮਹਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਭਿਭਵਨਤੋ **ਅਭਿਭੂ,** ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨਤੋ **ਅਨਭਿਭੂਤੋ** ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਹੋਮਿ, **ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ** ਏਕਂਸੇਨ ਦਸੋ ਅਹਂ ਵਸਵਤ੍ਤੀ ਹੋਮਿ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਹਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸਕ੍ਕੋ ਛਤ੍ਤਿਂਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਅਹੋਸਿਂ ਖੋ, ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਚਾਤੁਰਨ੍ਤੋ ਵਿਜਿਤਾਵੀ ਜਨਪਦਤ੍ਥਾਵਰਿਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚਕ੍ਕਰਤਨਾਦਿ**ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ** ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾ ਅਨੇਕਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਅਹੋਸਿਂ, ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਸ੍ਸ ਰਾਜਭਾਵੇ ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ।

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਭੂਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ **ਏਤਂ** ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਅਹੋਸਿ ''ਯੇਨ ਫਲੇਨ ਯੇਨ ਵਿਪਾਕੇਨ ਅਹਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਅਮ੍ਹਿ, ਤਂ ਇਦਂ ਫਲਂ ਕਿਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਫਲਂ ਨੁ ਖੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਵਿਪਾਕੋ ਕਿਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਏਤਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਅਹੋਸਿ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, **ਤਸ੍ਸ** ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ **ਏਤਂ** ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਅਹੋਸਿ ''ਯੇਨ ਫਲੇਨ ਯੇਨ ਵਿਪਾਕੇਨ ਅਹਂ ਏਤਰਹਿ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਅਮ੍ਹਿ, **ਮੇ** ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਂ ਇਦਂ ਫਲਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਖੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਵਿਪਾਕੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕੋ ਖੋ, ਸੇਯਜਥਿਦਂ ਕਤਮੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ? ਦਾਨਸ੍ਸ ਦਮਸ੍ਸ ਸਂਯਮਸ੍ਸਾਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਏਤਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਨਂ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਵੋਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਮਿਂ ''ਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਨਂ ਭਾਯਿਤ੍ਥ''ਤਿਆਦਿਕੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯਞ੍ਚ ਦਾਨਂ, ਯੋ ਚ ਦਮੋ, ਯੋ ਚ ਸਂਯਮੋ ਅਤ੍ਥਿ, **ਇਦਂ** ਦਾਨਾਦਿਤ੍ਤਯਂ **ਕਮ੍ਮਂ,** ਤਂਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ **ਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ** ਤਂਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਪਚ੍ਚੁਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭੂਤੋ ਪਚ੍ਚੁਨ੍ਨਭੂਤੋ ਯੋ ਵਿਪਾਕੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਤਂ ਵਿਪਾਕੇ ਫਲਮ੍ਪਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਂ, **ਅਯਂ** ਵਿਪਾਕੋ ਤਂਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕੋ ਪਾਠੋਪਿ **ਵਿਪਾਕੋ** ਨਾਮ। **ਚੂਲ਼ਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਚੂਲ਼ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਪੁਥੁਤ੍ਤਵਿਭਾਗੋ ਤਥਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ।

ਤੋਦੇਯਜਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਭਸ੍ਸ ਮਾਣਵਸ੍ਸ **ਯਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ, **ਤਤ੍ਥ** ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ **ਯੇ** ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਦੀਘਾਯੁਕਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਯੇ** ਹਿਂਸਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹ੍ਵਾਬਾਧਅਪ੍ਪਾਬਾਧਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਯੇ** ਉਸੂਯਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਮਹੇਸਕ੍ਖਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਯੇ** ਕੋਧਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਸੁਵਣ੍ਣਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਯੇ** ਅਗਾਰਵਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਚਕੁਲਿਕਉਚ੍ਚਕੁਲਿਕਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਯੇ** ਮਚ੍ਛੇਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਭੋਗਮਹਾਭੋਗਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, **ਯੇ** ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਇਦਂ** ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸਤ੍ਤਯੁਗਂ **ਕਮ੍ਮਂ,** ਤਂਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ **ਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ। **ਤਤ੍ਥ** ਸੁਭਸੁਤ੍ਤੇ ਯਾ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਦੀਘਾਯੁਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸੋ **ਅਯਂ** ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਦੀਘਾਯੁਕਤਾਦਿਕੋ **ਵਿਪਾਕੋ,** ਤਂਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਪਾਠੋਪਿ **ਵਿਪਾਕੋ। ਇਦਂ** ਸੁਭਸੁਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇ ਚੇਵ ਵਿਪਾਕੇ ਚ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ **ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕੋ ਚ** ਹੋਤਿ। (੧੪)

੧੨੨. ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇਨ **ਵਾਚਾਨੁਰਕ੍ਖੀ** ਭਵੇਯਜ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ **ਮਨਸਾ ਸਂਵੁਤੋ** ਭਵੇਯਜ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਜਹਨੇਨ **ਕਾਯੇਨ ਅਕੁਸਲਂ ਨ ਕਯਿਰਾ,** ਇਤਿ ਤਯੋ ਏਤੇ ਕਮ੍ਮਪਥੇ ਵਿਸੋਧਯੇ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਸਿਪ੍ਪਵੇਦਿਤਂ **ਮਗ੍ਗਂ** ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ **ਆਰਾਧਯੇ** ਆਰਾਧਯੇਯਜਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ''ਵਾਚਾਨੁਰਕ੍ਖੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ **ਕੁਸਲਂ** ਨਾਮ।

ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਾਯੇਨ **ਦੁਕ੍ਕਟਂ** ਦੁਗ੍ਗਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਯਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਾਚਾਯ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਨਸਾ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੀਹਿ **ਠਾਨੇਹਿ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਸਂਵੁਤਂ **ਤਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਂ ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਹਂ ਵਦਾਮੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ

ਕੁਸਲਂ ਨਾਮ।

‘‘ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ…ਪੇ॰… ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ’’ਤਿ **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕੁਸਲਂ। ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਹੋਤਿ, ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ ਅਨੁਦੇਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕੁਸਲਂ ਨਾਮ।

ਮਾਲੁਵਾ **ਸਾਲਂ** ਰੁਕ੍ਖਂ ਓਨਤਂ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਨਂ ਕਰੋਤਿ ਇਵ, ਤਥਾ **ਯਸ੍ਸ** ਜਨਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਅਤ੍ਥਿ, **ਸੋ** ਜਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਓਨਤਂ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਨਤ੍ਥਕਾਮੋ ਜਨੋ ਯਥਾ ਅਨਤ੍ਥਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਥਾ ਅਨਤ੍ਥਂ ਕਰੋਤਿ ਯਥਾ, ਤਥਾ ਈਦਿਸੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ **ਨਂ** ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨਤ੍ਥਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਯਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਕੁਸਲਂ।

ਅਸ੍ਮਮਯਂ ਅਸ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਾਸਾਣਮਣਿਮਯਂ **ਵਜਿਰਂ** ਵਜਿਰਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਾਸਾਣਮਣਿਂ **ਅਭਿਮਤ੍ਥਤਿ** ਵਿਧਂਸੇਤਿ ਇਵ, ਤਥਾ **ਅਤ੍ਤਨਾ ਹਿ** ਸਯਮੇਵ ਕਤਂ **ਅਤ੍ਤਜਂ** ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਂ ਪਾਪਂ **ਦੁਮ੍ਮੇਧਂ** ਪਾਪਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਜਨਂ ਅਭਿਮਤ੍ਥਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ ਹੀ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਕੁਸਲਂ।

ਦੇਵਤੇ ਕੁਸਲੇਹਿ ਵਿਵਜ੍ਜਿਤਾ ਅਕੁਸਲਾ ਦਸ ਕਮ੍ਮਪਥੇ **ਨਿਸੇਵਿਯ** ਕਤ੍ਵਾ **ਗਰਹਾ** ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, **ਬਾਲਮਤੀ** ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧਿਨੋ ਨਿਰਯੇਸੁ ਪਚੂਰੇਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਦਂ** ‘‘ਦਸ ਕਮ੍ਮਪਥੇ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਕੁਸਲਂ।

‘‘ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ…ਪੇ॰… ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ’’ਤਿ **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਕੁਸਲਂ। (੧੫)

ਯਾਦਿਸਂ ਯਂ ਬੀਜਂ ਵਪਤੇ, ਤਂ ਬੀਜਂ ਤਾਦਿਸਂ ਫਲਂ ਹਰਤੇ ਇਵ, ਤਥਾ **ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ** ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਫਲਂ ਹਰਤੇ, **ਪਾਪਕਾਰੀ** ਬਾਲੋ ਚ ਪਾਪਕਂ ਫਲਂ ਹਰਤੇਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਤ੍ਥ** ‘‘ਯਾਦਿਸ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ ਕਲ੍ਯਾਣ’’ਨ੍ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਆਹ, **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਕੁਸਲਂ। ‘‘ਪਾਪਕਾਰੀ ਚ ਪਾਪਕ’’ਨ੍ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਆਹ, **ਇਦਂ** ਵਚਨਂ ਅਕੁਸਲਂ। **ਇਦਂ** ਦ੍ਵਿਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਸੁਭੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗ੍ਗਤਿਂ **ਵਜਨ੍ਤਿ** ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਾਪਕਾਰੀ ਕਾਪੁਰਿਸਾ ਅਸੁਭੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਅਪਾਯਭੂਮਿਂ **ਵਜਨ੍ਤਿ** ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, **ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਖਯਾ** ਖਯਨਤੋ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਚੇਤਸਾ** ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾ **ਤੇ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਅਸੁਭੇ ਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਕਿਮਿਵ ਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਇਨ੍ਧਨਕ੍ਖਯਾ ਜੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਤਿ ਇਵ, ਤਥਾ **ਤੇ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਖਯਾ** ਅਨਵਸੇਸਖਯਨਤੋ ਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਸੁਭੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਵਚਨੇ ‘‘ਸੁਭੇਨ…ਪੇ॰… ਸੁਗ੍ਗਤਿ’’ਨ੍ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਆਹ, **ਇਦਂ** ‘‘ਸੁਭੇਨ…ਪੇ॰…ਸੁਗ੍ਗਤਿ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਕੁਸਲੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਕੁਸਲਂ** ਨਾਮ। ‘‘ਅਪਾਯਭੂਮਿਂ ਅਸੁਭੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ’’ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਆਹ , **ਇਦਂ** ‘‘ਅਪਾਯ…ਪੇ॰… ਕਮ੍ਮੁਨਾ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਕੁਸਲੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਕੁਸਲਂ** ਨਾਮ। **ਇਦਂ** ‘‘ਸੁਭੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। (੧੬)

੧੨੩. ‘‘ਯਥਾਪਿ ਭਮਰੋ ਪੁਪ੍ਫਂ…ਪੇ॰… ਮੁਨੀ ਚਰੇ’’ਤਿ **ਇਦਂ** ਗਾਥਾਵਚਨਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੇ ਚਰਣੇ ਵਾਚਕਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ** ਨਾਮ।

ਭਮਰੋ ਨਾਮ ਪੁਪ੍ਫਰਸਪਿਵਨਗਹਣਵਸੇਨ ਚਰਣਕੋ ਮਧੁਕਰਾਦਿਕੋ ਭਮਰੋ। ਸੋ ਪੁਪ੍ਫਰਸਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਮਨ੍ਦਵੇਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਞ੍ਚ ਵਣ੍ਣਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਞ੍ਚ ਅਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪੁਪ੍ਫਰਸਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਮਧੁਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਚ ਪੁਪ੍ਫ**ਰਸਂ** ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਧੁਕਰਣਟ੍ਠਾਨਂ ਵਨਸਣ੍ਡਂ ਪਲੇਤਿ। ਪੁਪ੍ਫਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਾ ਪਾਕਤਿਕਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਾਮਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤੋ ਮੁਨਿ ਪਸਾਦਜਨਕਂ ਆਲੋਕਨਵਿਲੋਕਨਗਮਨਤਿਟ੍ਠਨਾਦਿਕਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਿਤਂ ਪਸਾਦਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਯਾਪਨਮਤ੍ਤਂ

ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਾਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕਫਾਸੁਕਟ੍ਠਾਨੇ ਵਨੇ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਲਿਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਕਨ੍ਤਾਰੇ ਪੁਤ੍ਤਮਂਸਂ ਖਾਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਮਰੋ ਵਨੇ ਮਧੁਂ ਕਰੋਤਿ ਵਿਯ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਰੂਪਂ ਵਨਸਣ੍ਡਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਝਾਨਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤ੍ਥਾਯ ਸਮਣਧਮ੍ਮਕਰਣਤ੍ਥਾਯ ਗਾਮੇ **ਚਰੇ** ਚਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਕਰਣੀਯਾਨਿ...ਪੇ॰... ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਤੀਣਿ ਕਰਣੀਯਾਨੀ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੇ ਆਚਾਰੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ** ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਪਾਤਿ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਇਤਿ ਰਕ੍ਖਣਤੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਪਾਤਿ** ਨਾਮ। ਯਂ ਸੀਲਂ ਤਂ ਪਾਤਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਪਾਯਾਦਿਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮੋਚੇਤਿ, ਇਤਿ ਮੋਚਨਤੋ ਤਂ ਸੀਲਂ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ** ਨਾਮ। ਯੇਨ ਸੀਲੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਂਵਰਿਤਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕਂ ਸਂਵਰਤਿ, ਇਤਿ ਸਂਵਰਣਕਰਣਤੋ ਤਂ ਸੀਲਂ **ਸਂਵਰਂ** ਨਾਮ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਏਵ ਸਂਵਰਂ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਂ,** ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੇਨ **ਸਂਵੁਤੋ** ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਂਵੁਣਨਤੋ ਚਤੁਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਚਾਰਕੋ ਹੋਤਿ, ਇਤਿ ਸਂਵੁਣਨਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ** ਨਾਮ। **ਵਿਹਰਤਿ** ਚਤੁਇਰਿਯਾਪਥੇ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਵਾਰਿਤ੍ਤਚਾਰਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਂ ਆਦਾਯ ਚਰਣਂ **ਆਚਾਰੋ,** ਅਗੋਚਰੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਗੋਚਰੇ ਚਰਣਂ **ਗੋਚਰੋ**ਤਿ। ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਿਮਤ੍ਤਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਭਾਵਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮ।

''ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਸੁਤ੍ਤਂ 'ਅਨੁਞ੍ਞਾਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ''ਦਸਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੇ ਦਸਵਿਧੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ** ਨਾਮ। ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ...ਪੇ॰... ਕਰਣੀਯਾਨੀ''ਤਿ **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੇ ਤਿਵਿਧੇ ਸੁਚਰਿਤੇ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ** ਨਾਮ।

ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ''**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

> ''ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਤ੍ਤਸਮਂ ਪੇਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਗੋਸਮਿਤਂ ਧਨਂ।
> ਨਤ੍ਥਿ ਸੂਰਿਯਸਮਾ ਆਭਾ, ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਮਾ ਸਰਾ''ਤਿ॥ –

ਇਦਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ –

> ''ਨਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਤਸਮਂ ਪੇਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਧਞ੍ਞਸਮਂ ਧਨਂ।
> ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਸਮਾ ਆਭਾ, ਵੁਟ੍ਠਿ ਵੇ ਪਰਮਾ ਸਰਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਆਹ। **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੇ **ਯਂ** ''ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਤ੍ਤਸਮਂ ਪੇਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਪੁਰਿਮਕਂ ਹੋਤਿ। **ਇਦਂ** ''ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਤ੍ਤਸਮਂ ਪੇਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚ **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ।

ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਕਾਲੇ ਵਾ ਕਨ੍ਤਾਰੇ ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਰੋ ਘਾਤੇਤ੍ਵਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪੋਸੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **''ਨਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਤਸਮਂ ਪੇਮ''**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਕਾਲਾਦੀਸੁ ਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣਸਾਰਾਦੀਨਿ, ਗੋਮਹਿਂਸਾਦੀਨਿਪਿ ਧਞ੍ਞਗਹਣਤ੍ਥਾਯ ਧਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮਿਕਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਧਞ੍ਞਮੇਵ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **''ਨਤ੍ਥਿ ਧਞ੍ਞਸਮਂ ਧਨ''**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੂਰਿਯਾਦੀਨਂ ਆਭਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਮਂ ਏਕਦੇਸਂਵ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਮ੍ਪਿ ਏਕਪਜ੍ਜੋਤਂ ਏਕੋਭਾਸਂ ਕਾਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁਪਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਂ ਕਿਲੇਸਤਮਮ੍ਪਿ ਵਿਧਮਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **''ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਸਮਾ ਆਭਾ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਭੂਮਿਯਾ ਚ ਏਕਦੇਸੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਚ ਦੇਵੇ

ਅਵੁਟ੍ਠੇ ਸਤਿ ਖਯਨਸਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਵੁਟ੍ਠਿ ਪਨ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲੇਸੁਪਿ ਯਾਵ ਆਭਸ੍ਸਰਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਪੂਰਾ ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਵੁਟ੍ਠਿ ਵੇ ਪਰਮਾਸਰਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

''ਇਦਮੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤੀਣਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ''ਤੀਣਿਮਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ। (੧੭)

੧੨੪. ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਤਮਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭੂਰਿਪਞ੍ਞਭੂਰਿਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੁ ਗੋਤਮ, **ਤਂ** ਭੂਰਿਪਞ੍ਞਂ ਗੋਤਮਂ ਅਹਂ ਪੁਚ੍ਛਾਮਿ। **ਇਧ** ਲੋਕੇ ਅਨੇਕਾ **ਯਾ** ਜਨਤਾ ਭੀਤਾ, ਸਾ ਜਨਤਾ **ਕਿਂਸੁ** ਕਤਮਾ ਭਵੇ। ਯੋ ਚ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨੇਕਾਯਤਨੇ ਇਤਿ ਪਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਚ ਮਗ੍ਗੋ **ਕਿਂਸੁ** ਕਤਮੋ ਭਵੇ। **ਕਿਸ੍ਮਿਂ** ਧਮ੍ਮੇ **ਠਿਤੋ** ਜਨੋ ਪਰਲੋਕਂ **ਨ ਭਾਯੇ** ਨ ਭਾਯੇਯ੍ਯਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ ਯੋ ਜਨੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾ**ਚਞ੍ਚ** ਪਣਿਧਾਯ, ਸਮ੍ਮਾ**ਮਨਞ੍ਚ** ਪਣਿਧਾਯ, ਕਾਯੇਨ ਪਾਪਾਨਿ ਅਕੁਬ੍ਬਮਾਨੋ ਚ ਭਵੇ, ਅਯਂ ਏਕੋ। ਬਹ੍ਵਨ੍ਨਪਾਨਂ ਘਰਂ ਆਵਸਨ੍ਤੋ ਚ ਭਵੇ, ਅਯਂ ਏਕੋ। **ਸਦ੍ਧੋ** ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਮੁਦੁਭਾਵੇਨ **ਮੁਦੁ** ਚ ਭਵੇ, ਅਯਂ ਏਕੋ। **ਵਦਞ੍ਞੂ** ਯਾਚਕਾਨਂ ਯਾਚਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਞ੍ਞੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਂਵਿਭਾਗੀ ਚ ਭਵੇ, ਅਯਂ ਏਕੋ। ਇਤਿ **ਏਤੇਸੁ** ਚਤੂਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਠਿਤੋ** ਜਨੋ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਠਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਲੋਕਂ **ਨ ਭਾਯੇ** ਨ ਭਾਯੇਯ੍ਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ, ਕਤਮਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ "**ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਆਹਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿਂ ''ਕਿਂਸੂਧਾ''ਤਿਆਦਿਪਞ੍ਹਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ''ਵਾਚਂ ਮਨਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇ ''ਵਾਚਂ ਮਨਞ੍ਚ ਪਣਿਧਾਯ ਸਮ੍ਮਾ''ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਭਗਵਾ ਆਹ, **ਇਦਂ** ''ਵਾਚਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੇ ਵਚਨੀਯਾਦਿਕੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ** ਨਾਮ। ''ਕਾਯੇਨ ਪਾਪਾਨਿ ਅਕੁਬ੍ਬਮਾਨੋ''ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਆਹ, **ਇਦਂ** ''ਕਾਯੇਨ ...ਪੇ॰... ਮਾਨੋ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਪਾਪਕੁਬ੍ਬੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ। ''ਬਹ੍ਵਨ੍ਨ...ਪੇ॰... ਨ ਭਾਯੇ''ਤਿ **ਯਂ** ਵਚਨਂ ਆਹ, **ਇਦਂ** ''ਬਹ੍ਵਨ੍ਨ...ਪੇ॰... ਨ ਭਾਯੇ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਨਾਮ। **ਇਦਂ** ''ਵਾਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਦ੍ਵਯੇਨ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

"**ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵ। ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸਾਤਿਆਦਿਕੇ ਕਤਮਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ, ਕਤਮਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ "**ਤਤ੍ਥ ਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਅਹਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਮ੍ਪਿ ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – **ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ** ਅਨਵਜ੍ਜਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਮ੍ਪਿ ਵਦਾਮਿ, **ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ** ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਮ੍ਪਿ ਅਹਂ ਵਦਾਮਿ। ਵਚੀਸਮਾਚਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਕਿਞ੍ਚ ਵਡ੍ਢਨਹਾਯਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਾਦਿਕਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਭੇਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਭਾਵਤੋ "**ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਡ੍ਢਨਂ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਹਾਯਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਾਦਯੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਡ੍ਢਨਂ, ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਹਾਯਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਾਦਯੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਾ। (੧੮)

੧੨੫. ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, "**ਕਤਮੋ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੋ ਥਵੋ**"**ਤਿ** ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੋ ਥਵੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ "**ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਥਵੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤਮੋ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੋ ਥਵੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਜਙ੍ਘਮਗ੍ਗਦਿਟ੍ਠਿਮਗ੍ਗਾਦੀਨਂ **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦਿਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ **ਸੇਟ੍ਠੋ** ਉਤ੍ਤਮੋ। **ਸਚ੍ਚਾਨਂ** ਵਚੀਸਚ੍ਚਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਾਨਂ **ਚਤੁਰੋ** ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨ ਚਤੁਰੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾ **ਪਦਾ ਸੇਟ੍ਠਾ** ਉਤ੍ਤਮਾ। **ਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ **ਵ◌ਿਰਾਗੋ** ਅਸਙ੍ਖਤਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵ◌ਿਰਾਗੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਸੇਟ੍ਠੋ** ਉਤ੍ਤਮੋ। **ਦ੍ਵ◌ਿਪਦਾਨਂ** ਸਬ੍ਬਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵ◌ਿਪਦਾਨਂ **ਚਕ੍ਖੁਮਾ** ਪਞ੍ਚਵ◌ਿਧਚਕ੍ਖੁਮਾ ਭਗਵ◌ਾ **ਸੇਟ੍ਠੋ** ਉਤ੍ਤਮੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਯਂ** ''ਮਗ੍ਗਾਨਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਵ◌ਿਸੇਸੋ ਥਵ◌ੇ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ਾਚਕਵਾਪਕਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਥਵ◌ੋ** ਨਾਮ।

''ਅਯਮੇਵ ਸੁਤ੍ਤਵ◌ਿਸੇਸੋ ਥਵ◌ੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੀਣਿਮਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਅਪਦਾ** ਅਹਿਮਚ੍ਛਾਦਯੋ ਵ◌ਾ, **ਦ੍ਵ◌ਿਪਦਾ** ਮਨੁਸ੍ਸਸਕੁਣਪਕ੍ਖਿਜਾਤਿਕਾਦਯੋ ਵ◌ਾ, **ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ** ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਗੋਮਹਿਂਸਾਦਯੋ ਵ◌ਾ, **ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ** ਸਤਪਦਿਆਦਯੋ ਵ◌ਾ, **ਰੂਪਿਨੋ** ਕਾਮਰੂਪਸਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ, **ਅਰੂਪਿਨੋ** ਅਰੂਪਸਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ, **ਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਸਤ੍ਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ, **ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ, **ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ** ਭਵਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ **ਯਾਵਤਾ** ਯਤ੍ਤਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, **ਤੇਸਂ** ਤਤ੍ਤਕਾਨਂ ਅਪਦਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ **ਯਦਿਦਂ** ਯੋ ਅਯਂ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਤਥਾਗਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸੋ ਅਯਂ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਤਥਾਗਤੋ **ਅਗ੍ਗਂ** ਅਗ੍ਗੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ, **ਸੇਟ੍ਠਂ** ਸੇਟ੍ਠੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ, **ਪਵਰਂ** ਪਵਰੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਅਗ੍ਗੋ।

ਸਙ੍ਖਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵ◌ਾ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਭਾਵ◌ਾਨਂ ਵ◌ਾ, **ਅਸਙ੍ਖਤਾਨਂ** ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਰਿਤਾਨਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਭੂਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵ◌ਾ **ਯਾਵਤਾ** ਯਤ੍ਤਕਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤੀ ਵ◌ੋਹਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤੀਹਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਾਨਂ **ਤੇਸਂ** ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਾਨਂ **ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਦਿਦਂ** ਯੋ ਅਯਂ ਮਦਨਿਮ੍ਮਦਨੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਅਯਂ ਨਿਰੋਧੋ, ਯਂ ਇਦਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਗ੍ਗਫਲਾਨਮਾਲਮ੍ਬਣਂ ਭਵਤਿ, ਸੋ ਅਯਂ ਮਦਨਿਮ੍ਮਦਨਾਦਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਅਗ੍ਗਂ** ਅਗ੍ਗੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਅਗ੍ਗੋ।

ਸਙ੍ਘਾਨਂ ਯਾਵਤਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ, ਗਣਾਨਂ ਯਾਵਤਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ, ਮਹਾਜਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾਨਂ ਯਾਵਤਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਵ◌ੋਹਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤੀਹਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਘਗਣਾਦੀਨਂ ਯਾਨਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ, ਯੇ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ...ਪੇ॰... ਲੋਕਸ੍ਸ ਯਂ ਇਦਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਸਂਵ◌ਿਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਅਯਂ ਚਤੁਪੁਰਿਸਯੁਗਾਦਿਕੋ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ **ਅਗ੍ਗਂ** ਅਗ੍ਗੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਅਗ੍ਗੋ। ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਤਥਾਗਤਨਿਬ੍ਬਾਨਅਰਿਯਸਙ੍ਘਰਤਨਾਨਿ ਅਗ੍ਗਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਅਪਦਾਦਿਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰੋ ਸਤ੍ਥਾ ਚ, **ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਤੋ** ਕੁਸਲਅਨਵਜ੍ਜਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਉਤ੍ਤਰੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ, **ਨਰਸੀਹਸ੍ਸ** ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਗਣੋ ਚ ਇਤਿ **ਤੀਣਿ** ਸਤ੍ਥੁਧਮ੍ਮਗਣਰਤਨਾਨਿ ਅਗ੍ਗਾਨਿ, ਤਾਨਿ **ਤੀਣਿ** ਸਤ੍ਥੁਧਮ੍ਮਗਣਰਤਨਾਨਿ **ਵ◌ਿਸਿਸ੍ਸਰੇ** ਗੁਣਵਸੇਨ ਵ◌ਿਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਸਮਣਪਦੁਮਸਞ੍ਚਯੋ ਸਰੇ ਰੁਹਮਾਨਂ ਪਦੁਮਂ ਸੋਭਨਂ ਇਵ ਸਾਸਨੇ ਸੋਭਨਸਮਣਪਦੁਮਸਮੂਹੋ ਗਣੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਵਰੋ ਚ, ਵ◌ਿਦੂਨਂ ਸਕ੍ਕਤੋ **ਨਰਵਰਦਮਕੋ** ਨਰਵਰਾਨਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਦਮਕੋ ਅਨੁਦਮਕੋ **ਚਕ੍ਖੁਮਾ** ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਚ ਇਤਿ **ਤੀਣਿ** ਗਣਧਮ੍ਮਬੁਦ੍ਧਰਤਨਾਨਿ ਲੋਕਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਅਪ੍ਪਟਿਸਮੋ ਸਤ੍ਥਾ ਚ, **ਨਿਰੁਪਦਾਹੋ** ਨਿਗ੍ਗਤਉਪਦਾਹੋ, ਸਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਰਿਯੋ ਗਣਵਰੋ ਚ ਇਤਿ ਯਾਨਿ **ਤੀਣਿ** ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਗਣਰਤਨਾਨਿ ਅਗ੍ਗਾਨਿ, **ਤਾਨਿ** ਤੀਣਿ...ਪੇ॰... ਨਾਨਿ **ਖਲੁ** ਏਕਂਸੇਨ **ਵ◌ਿਸਿਸ੍ਸਰੇ** ਵ◌ਿਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਸਚ੍ਚਨਾਮੋ ਅਵ◌ਿਤਥਸਚ੍ਚਦੇਸਨਤੋ ਸਚ੍ਚਨਾਮੋ ਖੇਮੋ **ਸਬ੍ਬਾਭਿਭੂ** ਸਬ੍ਬੇ ਮਨੁਸ੍ਸਦੇਵ◌ਾਦਿਕੇ ਅਨਭਿਭਵਮਾਨੋਪਿ ਗੁਣਾਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਅਭਿਭਵਮਾਨੋ ਵ◌ਿਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਬ੍ਬਾਭਿਭੂ ਜਿਨੋ ਚ, **ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ** ਅਵ◌ਿਤਥਸਭਾਵਤੋ ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ ਚ, **ਤਸ੍ਸ** ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਉਤ੍ਤਰਿ** ਉਤ੍ਤਮੋ ਅਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵ◌ਿਞ੍ਞੂਨਂ ਨਿਚ੍ਚਂ **ਪੂਜਿਤੋ** ਪੂਜਾਰਹੋ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘੋ ਚ ਇਤਿ ਤੀਣਿ ਲੋਕਸ੍ਸ **ਉਤ੍ਤਰਿ** ਉਤ੍ਤਮਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਏਕਾਯਨਪਦਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥੋ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੭੦)** ਬਹੁਧਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਜਾਤਿਖਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸੀ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਭਗਵਾ ਏਕਾਯਨਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘‘ਯਂ ਏਕਾਯਨਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਕਿਂ ਤਰਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ **‘‘ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਗਵਾ ਜਾਨਾਤਿ, **ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ** ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ **ਓਘਂ** ਸਂਸਾਰੋਘਂ ਤਰਿਂਸੁ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, **ਯੇ ਚਾਪਿ** ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚਾਪਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤਰਨ੍ਤਿ, **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪੇਕ੍ਖਾ** ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨਾ **ਸਤ੍ਤਾ** ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਸੇਟ੍ਠਂ ਤਾਦਿਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੁਣਂ **ਤਂ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, **ਇਤਿ ਅਯਂ** ਨਾਨਾਵਿਧਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੋਪਿ ਥਵੇ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣੇ ਚ ਵਾਚਕਞਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਥਵੋ** ਨਾਮ। ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਕੋ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਿਸੇਸੋਪਿ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਪ੍ਪਭੇਦਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਲੋਕਿਯਾਦਿਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਤੇਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਂ ਕਤਮੇਨ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ – ‘‘ਏਵਂ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਨਾਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਿ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਹਿ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ ‘ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੭੦) ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੇਸੁ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਚੇਵ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇਸੁ ਲੋਕਿਯਾਦੀਸੁ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਚ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ, ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਏਕਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੇਨ ਚ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇਨ ਚ ਦ੍ਵੀਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਦਸ੍ਸਨਪਕ੍ਖੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ, ਭਾਵਨਾਪਕ੍ਖੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ, ਅਸੇਕ੍ਖਪਕ੍ਖੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯੇਨ ਚ ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯੇਨ ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੇਨ ਚ ਤੀਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਸਂਸਨ੍ਦਨਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯੇਹਿ ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਕਿਮਤ੍ਥਾਯ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਭੇਦੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਘਾਤਾਯਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਗਹਿਤਾ।

‘‘ਯਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਛਬ੍ਬਿਸਤਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਤੇ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਕਤਿਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਨ੍ਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਤੇ ਤੀਹੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯੇਨ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ, ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯੇਨ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ, ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੇਨ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਚਾਤਿ ਤੀਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੇ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਮਨ੍ਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਕਤਮੇਹਿ ਕਤਮਂ ਕਤਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾ ਤੇਸੁ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਏਕਬੀਜਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦਸ੍ਸਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਟ੍ਠਾਪਿ ਗਹਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਬੀਜਿਕੋਲਂਕੋਲਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਾ ਫਲਟ੍ਠਾਪਿ ਗਹਿਤਾ।

ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਪਨ ਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਸਦ੍ਧਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਨਾਮ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਇਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ** ਨਾਮ। ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਕ੍ਖਣੇ ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਬੀਜਿਕੋਲਂਕੋਲਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ ਭਵਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਪਞ੍ਞਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ** ਨਾਮ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਇਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤੋ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ** ਨਾਮ। ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਰੋਧਂ ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਬੀਜਿ...ਪੇ॰... ਪਰਮੋ ਭਵਤਿ। **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾ ਗਹਿਤਾ। ਇਤਿ ਪਭੇਦਤੋ ਦ੍ਵੇ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾ, ਛ ਫਲਟ੍ਠਾਤਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ, ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤੇ ਪਨ ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਮੇਸਂ ਏਕਬੀਜਿਆਦੀਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਏਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

> ''ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਨਾ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨ, ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨਾ, ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨਾ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨਾ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨਾ , ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੇਨ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮਿਨਾ, ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ, ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਨਾ ਚਾਤਿ ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਸਕਦਾ...ਪੇ॰... ਪਨ੍ਨੇਨ** ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ, **ਸਕਦਾਗਾਮਿਨਾ** ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਟ੍ਠੇਨ, **ਅਨਾਗਾਮਿ...ਪੇ॰... ਪਨ੍ਨੇਨ** ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠੇਨ, **ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ** ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਟ੍ਠੇਨ, ਅਵਿਹਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਆਯੁਵੇਮਜ੍ਝਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸਭਾਵੇਨ **ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਆਯੁਵੇਮਜ੍ਝਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸਭਾਵੇਨ **ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਅਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸਭਾਵੇਨ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸਭਾਵੇਨ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਅਵਿਹਾਦੀਹਿ ਉਦ੍ਧਂ ਅਤਪ੍ਪਾਦੀਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਸੋਤੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸਭਾਵੇਨ **ਉਦ੍ਧਂਸੋਤ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਅਕਨਿਟ੍ਠਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਸਭਾਵੇਨ **ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਰੋਧਂ ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤ**ਨਾਮਕੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਅਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਚ, ਕਾਯੇਨ ਨਾਮਕਾਯੇ ਫੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਇਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣਤੋ **ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ**ਨਾਮਕੇਨ ਝਾਨਲਾਭਿਨਾ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਮੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਭਾਵਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਏਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ –

‘‘ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਵਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ, ਸਮਸੀਸਿਨਾ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਚਾਤਿ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਇਮੇਹਿ ਨਵਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ –

ਵੁਤ੍ਤਂ । ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਧਾਯ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਕ੍ਖਣੇ **ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ, ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਕ੍ਖਣੇ **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ, ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ। ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ, ਤੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ, ਤੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ। ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ, ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ। ਉਭਤੋ ਰੂਪਕਾਯਨਾਮਕਾਯਤੋ ਉਭਤੋਭਾਗਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਰਹਾ, ਤੇਨ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ। ਪੁਰਿਮਾ ਪਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਝਾਨਲਾਭਿਨੋ ਗਹਿਤਾ, ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪਨ ਝਾਨਲਾਭੀਗਹਿਤੋ।

ਸਮਸੀਸੀ ਨਾਮ ਇਰਿਯਾਪਥਸਮਸੀਸੀ, ਰੋਗਸਮਸੀਸੀ, ਜੀਵਿਤਸਮਸੀਸੀਤਿ ਤਿਵਿਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਸਮਸੀਸੀਸੁ ਯੋ ਅਰਹਾ ਚਤੂਸੁ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਅਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਅਯਂ ਅਰਹਾ **ਇਰਿਯਾਪਥਸਮਸੀਸੀ** ਨਾਮ। ਯੋ ਅਰਹਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਰੋਗੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਰੋਗਤੋ ਅਨੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਰੋਗੇਯੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਅਯਂ ਅਰਹਾ **ਰੋਗਸਮਸੀਸੀ** ਨਾਮ। ਯੋ ਅਰਹਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵੀਥਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਜਵਨਵੀਥਿਯਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਅਯਂ ਅਰਹਾ ਵਾਰਸਮਤਾਯ **ਜੀਵਿਤਸਮਸੀਸੀ** ਨਾਮ। **ਵਾਰਸਮਤਾ**ਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵੀਥਿ ਮਗ੍ਗਵਿਥਜਾਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵੀਥਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯਪਿ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਵੀਥਿ ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਹਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੀਥਿਅਨਨ੍ਤਰਤਾ ਵਾਰਸਮਤਾ ਨਾਮ। ਤਾਯ ਵਾਰਸਮਤਾਯ ਚ ਜੀਵਿਤਸਮਸੀਸੀ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣੀਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵੀਥਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪਵਤ੍ਤਵੀਥਿਯਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੀਥਿਅਨਨ੍ਤਰਤਾਯ ਵਾਰਸਮਤਾਯ ‘‘ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵੀਥਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪਵਤ੍ਤਵੀਥਿਯਾ ਪਠਮਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਮਿਨਾ ਜੀਵਿਤਸਮਸੀਸਿਨਾ, ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੇਹਿ, ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਚਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਨਵਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਮੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਤ੍ਤਾ ਚ **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ‘‘ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਅਰਿਯੇਹਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਮੇਸਂ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਕਲਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਸੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ‘‘ਲੋਕਿਯਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਲੋਕਿਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਤੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਲੋਕਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਕਤਮੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਮਨ੍ਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤੇ ਚਰਿਤੇਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇ** ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਲੋਕਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਚਰਿਤੇਹਿ** ਚਰਿਤਵਿਸੇਸੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਮਨ੍ਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। ‘‘ਕਥਂ ਚਰਿਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਕੇਚਿ ਰਾਗਚਰਿਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਰਾਗਚਰਿਤਦੋਸਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਚਰਿਤੇਹਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਲੋਕਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਰਾਗਚਰਿਤਾ, ਕੇਚਿ ਦੋਸਚਰਿਤਾ...ਪੇ॰... ਮੋਹਚਰਿਤੋ ਚਾਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ। ਇਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਲੋਕਿਯਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਲੋਕਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ''ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਂ ਲੋਕਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ।

ਲੋਕਿਯਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਏਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕਤਮੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ''ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੁਪੁਗ੍ਗਲਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਤੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਪਕਤਿਸੀਲ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਪਕਤਿਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਚ ਸਮਾਦਾਨਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦਵਨ੍ਤੋ ਚ ਸਮਥਵਨ੍ਤੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਨ੍ਤੋ ਚਾਤਿ **ਪਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**, ਪਕਤਿਸੀਲਧਮ੍ਮੋ ਚ ਸਮਾਦਾਨਸੀਲਧਮ੍ਮੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦਧਮ੍ਮੋ ਚ ਸਮਥਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੋ ਚਾਤਿ **ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ, ਇਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਕਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਚ ਞਾਤਂ, ''ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਲੋਕਿਯਞ੍ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਲੋਕਿਯਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਉਭਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਉਭਯੇਨਾ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਨ, ਸਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਧਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

''ਞਾਣਂ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਞਾਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਞਾਣਂ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਞਾਣਂ ਞਾਣਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

''ਞੇਯ੍ਯਂ ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਞੇਯ੍ਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਞੇਯ੍ਯਂ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਞੇਯ੍ਯਂ ਞੇਯ੍ਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

''ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਞਾਣਞੇਯ੍ਯਾ ਆਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਞਾਣਞੇਯ੍ਯਾ ਞਾਣਞੇਯ੍ਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਦਸ੍ਸਨਸੁਤ੍ਤੇ ਯਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਥਾ ਉਪਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਭਾਵਨਾਸੁਤ੍ਤੇ ਯਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਥਾ ਉਪਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਦੁਭਯਂ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਥਾ ਉਪਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

"ਸਕਵਚਨਂ ਪਰਵਚਨ"ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਵਮੇਵ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਚ ਏਕਤੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਥਾ ਉਪਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ''ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਕਮ੍ਮਮੇਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਦ੍ਵਿਧੋ ਹੇਤੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਲੇਸਾ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੁਦਯੋ ਵਾ ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੁਦਯੋ ਵਾ ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੁਦਯੋ ਵਾ

ਸੰਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ। ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੁਦਯੋ ਵਾ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੁਦਯੋ ਵਾ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕੋ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸੁਤ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ‘‘ਕੁਸਲਂ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਯਾ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕੁਸਲਂ ਚਤੂਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਂ ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਗਿਯੇਨ, ਵਾਸਨਾਭਾਗਿਯੇਨ, ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਗਿਯੇਨ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਸਮਾਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਕੁਸਲਂ ਏਤ੍ਤਕੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ‘‘ਅਕੁਸਲਂ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਕੁਸਲ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਤਦੁਭਯਂ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤੇਨ ਤਦੁਭਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਨੁਞ੍ਞਾਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਭਗਵਤੋ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਯ ਸਮਾਨਤਾਯ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਕਤਿਵਿਧਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯਂ** ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਯਾਸੁ ਯਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, **ਤਂ** ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਆਗਤੇਨ ਸਮਾਨੇਨ **ਕਪ੍ਪਿਯਾਨੁਲੋਮੇਨ** ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਇਮਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ‘‘ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨ** ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਕਾਰਣਫਲਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਯਾਸੁ ਯਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਆਗਤੇਨ ਪਾਕਟੇਨ ਅਕਪ੍ਪਿਯਾਨੁਲੋਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤੇਨ ਤਦੁਭਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਥਵੋ ਕਤਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਥਵੋ ਪਸੰਸਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਯਾ ਯਾ ਪਸੰਸਾ ਆਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾਯ ਤਾਯ ਤਾਯ ਪਸੰਸਾਯ ਥਵੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਯੋ ਥਵੋ ਪਸੰਸਾਯ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਥਵੋ ਕਤਿਵਿਧੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਸੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਭਗਵਤੋ ਥਵੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਥਵੋ ਚ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਥਵੋ ਚ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਥਵੋ ਚ ਲੋਕਿਯਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਥਵੋ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਤਿ ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਥਵੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯ ਅਮ੍ਹਾਕਾਚਰਿਯੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾਨੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਮੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਮਿ** ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਮਿ ਯੇਹਿ ਨਵਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਕਿਲੇਸਭੂਮਿ ਯੇਹਿ ਨਵਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਏਤਾਨਿ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਕੁਸਲਪਦਾਨਿ, ਨਵ ਪਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਪਦਾਨੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ‘‘ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਤਥਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਥਾ ਹੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੂਲਪਦਾਨਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **“ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਮੂਲਪਦਾ ਕੁਹਿਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ? ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ”**ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ

ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। ‘‘ਕੇਨ ਮੂਲਪਦਾਨਂ ਨਵਕੁਸਲਪਦਨਵਅਕੁਸਲਪਦਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਤੇਨਾਹਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਮੂਲਪਦਾਨਂ ਨਵਕੁਸਲਪਦਨਵਅਕੁਸਲਪਦਭਾਵਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ –

‘‘ਨਵਹਿ ਚ ਪਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾ, ਨਵਹਿ ਚ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਾ।
ਏਤੇ ਖੋ ਮੂਲਪਦਾ, ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਪਦਾਨੀ’’ਤਿ॥ –

ਯਂ ਵਚਨਂ ਆਹ, ਤੇਨ ‘‘ਨਵਹਿ…ਪੇ॰… ਪਦਾਨੀ’’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਮੂਲਪਦਾਨਂ ਨਵਕੁਸਲਪਦਨਵਅਕੁਸਲਪਦਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ।

‘‘ਯਂ ਯਂ ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਗਿਯਾਦਿਸੋਲਸਵਿਧਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਵ ਯਂ ਯਂ ਲੋਕਿਯਾਦਿਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਂ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨ’’**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਂ ਯਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਤਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ **ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ** ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਂ ਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

‘‘ਯਂ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ…ਪੇ॰… ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਤਕੋ ਵਚਨਕ੍ਕਮੋ ਭਾਸਿਤੋ, ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਚਨਕ੍ਕਮੇਨ ਕਿਂ ਨੇਤ੍ਤਿ ਸਮਤ੍ਤਾ, ਉਦਾਹੁ ਅਸਮਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **‘‘ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਯਾ ਨੇਤ੍ਤਿ ਭਾਸਿਤਾ, ਭਗਵਤਾ ਸਾ ਨੇਤ੍ਤਿ ਅਨੁਮੋਦਿਤਾ, ਮੂਲਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਸਙ੍ਗਾਯਨ੍ਤੇਹਿ ਥੇਰਾਸਭੇਹਿ ਯਾ ਨੇਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗੀਤਾ, ਸਾ ਨੇਤ੍ਤਿ ‘‘ਯਂ ਲੋਕੋ ਪੂਜਯਤੇ…ਪੇ॰… ਨਿਯੁਤ੍ਤਂ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ** ਵਚਨਕ੍ਕਮੇਨ **ਸਮਤ੍ਤਾ** ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਵ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਸਮਤ੍ਤਾਯ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਭਾਸਿਤਾਯ ਭਗਵਤਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤਾਯ ਮੂਲਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਸਙ੍ਗਾਯਨ੍ਤੇਹਿ ਥੇਰਾਸਭੇਹਿ ਸਙ੍ਗੀਤਾਯ ਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪਾਲਨਾਮੇਨ ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਾਜਗੁਰੁਨਾ ਮਹਾਥੇਰੇਨ** ਰਚਿਤਾ ਜਿਨਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਕਰਾ ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨਾ ਛਬ੍ਬੀਸਾਧਿਕਨਵਸਤੇ ਸਕ੍ਕਰਾਜੇ ਸਾਵਣਮਾਸੇ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਨਵਮਦਿਵਸੇ ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨਸਮਯੇ ਸਮਤ੍ਤਾ।

ਇਤਿ ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਤ੍ਤਿਬਲਾਨੁਰੂਪਾ ਰਚਿਤਾ ਵਿਭਾਵਨਾ

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾ

ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮੋ ਨਾਥੋ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਨਾਯਕੋ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਗੋਤਮੋ ਜਿਨੋ, ਅਨੇਕਗੁਣਲਙ੍ਕਤੋ॥

ਸਾਸਨਂ ਤਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਅਟ੍ਠਵਸ੍ਸਸਤਾਧਿਕਂ।
ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਂ ਯਦਾ ਪਤ੍ਤਂ, ਨਿਮ੍ਮਲਂ ਵਡ੍ਢਨਂ ਸੁਭਂ॥

ਤਦਾ ਭੂਮਿਸ੍ਸਰੋ **ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਾਜਾ** ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ।
ਆਣਾਚਕ੍ਕੇਨ ਸਾਰੇਤਿ, ਰਾਜਾ ਨੋਅਨੁਵਤ੍ਤਕੇ॥

ਲਦ੍ਧਾ ਸੇਤਗਜੇ ਵਰੇ, ਲੋਕੇ ਵਿਮ੍ਹਯਜਾਨਕੇ।
ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾਭਿਮੋਦਤਿ॥

ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਸ੍ਸੇਵ ਸਾਵਣੇ, ਮਾਸੇ ਨਵਮਦਿਵਸੇ।
ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨੇ ਕਾਲੇ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਯਂ ਵਿਭਾਵਨਾ॥

ਯਤ੍ਤਕਂ ਸਾਸਨਂ ਠਿਤਂ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਰਚਿਤਂ ਮਯਾ।
ਠਾਤੁ ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨਾ, ਜਿਨਪੁਤ੍ਤਹਿਤਾਵਹਾ॥

ਇਤਿ ਤਂ ਰਚਯਨ੍ਤੇਨ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਅਧਿਗਤਂ ਮਯਾ।
ਹੋਨ੍ਤੁ ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ, ਸਬ੍ਬੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਭਾਗਿਨੋ॥

ਰਾਜਦੇਵੀ ਪੁਤ੍ਤਨਤ੍ਤਾ, ਪਨਤ੍ਤਾ ਚ ਸਜਾਤਿਕਾ।
ਸਬ੍ਬੇ ਰਜ੍ਜਸੁਖੇ ਠਤ੍ਵਾ, ਚਰਨ੍ਤੁ ਚਰਿਤਂ ਸੁਖੀ॥

ਦੇਵੋ ਕਾਲੇ ਸੁਵਸ੍ਸਤੁ, ਸਬ੍ਬੋ ਰਟ੍ਠਜਨੋ ਸੁਖੀ।
ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਹਿਂਸਨ੍ਤੋ, ਪਿਯੋ ਹੋਤੁ ਹਿਤਾਵਹੋਤਿ॥

ਨੇਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਿਨੀ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।